

RAADSADVIES

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	AFDELING	PORT. HOUDER
3541761	te wierik, annelyn	FAC-FIN	
ONDERWERP			
3541761 - Jaarstukken 2022			

BESLUIT

De gemeenteraad besluit:

1. De Jaarstukken 2022 van de gemeente Hengelo vast te stellen en de daarin opgenomen inhoudelijke toelichting en financiële analyses te aanvaarden als verantwoording van het college over het gevoerde beleid en beheer in 2022;
2. Het batige resultaat te bestemmen conform hoofdstuk 4.3 in de Jaarstukken 2022
3. Op basis van de herijking van de voorzieningen die bij de Jaarstukken wordt uitgevoerd de volgende besluiten te nemen:
  - a) De voorziening Onderhoud Haven (nr 537) in stand te houden
  - b) De voorziening Wachtgeld Muziekschool (nr 522) op te heffen
4. Een tweetal begrotingswijziging (22549 - Formatie werkcoach SROI Bertelink en 22580 - Inhuurbudgetten teams W&I naar taakvelden) die ten onrechte niet aan de Raad zijn voorgelegd middels een verzamelwijziging alsnog achteraf goed te keuren.

INLEIDING

Op grond van art 197 van de Gemeentewet legt het college jaarlijks verantwoording af over het gevoerde bestuur d.m.v. de Jaarstukken 2022 (het Jaarverslag en de Jaarrekening). Het college moet de Jaarstukken vóór 15 juli 2023 aan Gedeputeerde Staten van Overijssel zenden.

De Jaarstukken 2022 bestaan uit het Jaarverslag en de Jaarrekening. In het Jaarverslag gaan we in op de belangrijkste inhoudelijke ontwikkelingen in 2022. Ook hebben we dit jaar een publieksvriendelijke versie opgenomen. De Jaarrekening bestaat uit:

- De balans per 31-12- 2022
- Het overzicht van baten en lasten
- De toelichtingen op bovenstaande punten

Ook geeft de Jaarrekening inzicht in de financiële ontwikkeling in het verslagjaar én zijn in de Jaarrekening onder meer de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen en de WNT-verantwoording 2022 opgenomen.

Trots op getoonde veerkracht in 2022

In 2022 kregen we te maken met omstandigheden die veel hebben gevraagd en nog steeds vragen. Dit gaf en geeft uitdagingen voor zowel de stad als de organisatie. Denk hierbij aan de vluchtelingenstroom, de hoge inflatie, energiearmoede en de krapte op de arbeidsmarkt. Ondanks deze omstandigheden hebben we wel veel gerealiseerd, en daar zijn we trots op. We zijn trots op de getoonde veerkracht en solidariteit in de stad. We zagen Hengelo op haar best in een moeilijke tijd. Ook zijn we trots op de wendbaarheid en veerkracht van de ambtelijke organisatie bij nieuwe taken die op ons afkwamen. In dit jaarverslag leest u hier meer over.

Het jaar 2022 in vogelvlucht

We hebben dit jaar een eerste stap gezet om de langjarige koers van de gemeente, diverse externe trends en ontwikkelingen, inhoudelijke ambities uit het collegeprogramma, het(participatieve) proces en de financiële randvoorwaarden en kaders bij elkaar te brengen. We bouwen hiermee aan een Strategische Agenda. In 2022 hebben we hier op onderdelen al stappen in gezet.

Voor inwoners is een toegankelijke overheid erg belangrijk. Vandaar dat we ook in Hengelo onze dienstverlening regelmatig onder de loep nemen en daarin kijken naar "de inwoner centraal". We hebben in 2022 gekeken naar de openingstijden van de publieksbalies en het werken op afspraak. En we zijn een proef gestart om op drie ochtenden zonder afspraak binnen te lopen voor een reisdocument. We zetten erop in om inwoners meer te betrekken bij de ontwikkeling van beleid. Hiervoor is met inwoners, gemeenteraad college en ambtelijke organisatie een denkkader opgesteld en in gebruik genomen. Een voorbeeld hiervan is bijvoorbeeld het proces rondom het mobiliteitsplan.

Het college zet in op het behoud én versterken van leefbare wijken. Daarbij staan ontmoeten en goede voorzieningen voorop. In 2022 hebben we een mooie stap gezet met de Wijkhuizen van Wijkkracht. Een Wijkhuys is een plek om te ontmoeten, ontspannen, en ontwikkelen en een zorgvraag stellen. Waar mensen samenkomen en activiteiten plaatsvinden. De Wijkhuizen zijn vrij toegankelijk en gevestigd in de Hasseler Es, Nijverheid en Weidedorp.

Vergelijk je de binnenstad van nu met die van zo'n vijf jaar geleden, dan herken je een groot deel van het centrum nauwelijks meer. Op veel plekken is de openbare ruimte de afgelopen jaren opnieuw ingericht: sfeervoller, groener en duurzamer. We werken gericht aan toekomstbestendige stedelijke ontwikkeling. In januari 2022 startte de herinrichting van het kernwinkelgebied en het marktplein. De werkzaamheden in de Nieuwstraat, Molenstraat, Brinkstraat en de Telgen zijn afgerond en tonen een aantrekkelijk straatbeeld. Het marktplein is in het voorjaar van 2023 aan de stad teruggegeven. De gemeente gaat in de binnenstad door op de ingeslagen weg. Nieuwe plannen voor De Wetstraat en omgeving en de nieuwe invulling voor het gebied waar recent de Lambertuspassage is gesloopt, liggen al klaar.

Het afgelopen jaar is er in Hart van Zuid hard gewerkt om dit historische en industriële gebied een nieuwe toekomst te geven. Met respect voor het verleden is Hart van Zuid opnieuw ingericht, en een deel van het braakliggende terrein aan de Laan Hart van Zuid is omgetoverd tot de creatieve broedplaats Oogst. Verder is er achter de schermen hard gewerkt aan allerlei bouwplannen, waarvan we in 2023 de resultaten gaan zien. Zo gaat er gebouwd worden op de Appendage, wordt er gestart met de bouw van studio's en appartementen in de voormalige Hofstede MTS en verrijst er een iconisch gebouw aan het Dijkersplein.

Voor een toekomstbestendig sociaal domein, zowel inhoudelijk als financieel, gaan we het anders organiseren. We hebben dit jaar het plan daarvoor vastgesteld. Het sociaal domein gaat over jeugdhulp, Wmo en de uitvoering van de Participatiewet. De komende jaren gaat hierin het een en ander veranderen. In 2022 is met de gemeenteraad, de adviesraad en de cliëntenraad gesproken en de uitkomsten hiervan zijn meegenomen in het in oktober vastgestelde Transformatieplan. Dit plan wordt de komende tijd gefaseerd uitgevoerd.

In 2050 willen we fossielvrij zijn en dus alleen gebruik maken van energie die duurzaam is opgewekt. We werken daarmee aan draagvlak voor duurzame inrichting. In februari 2022 heeft de gemeenteraad het Omgevingsprogramma Nieuwe Energie vastgesteld. Daarin staat de Hengelose aanpak om duurzame energie op te wekken via wind en zon. Het eerste project, Boeldershoek, is in voorbereiding. Ook het Warmteprogramma is inmiddels vastgesteld. Eind 2022 hebben we een plan vastgesteld waarin staat hoe we inwoners gaan helpen met isoleren en energie besparen.

Financieel resultaat

In de jaarstukken kunt u lezen dat er per programma verschillende mee- en tegenvallers zijn over het afgelopen jaar. Op totaalniveau sluiten we het jaar af met een positief resultaat van 13,1 miljoen na verwerking van de voorgestelde resultaatbestemming (ca. 3,8% t.o.v. het begrotingstotaal 2022). In de bijgestelde begroting gingen we nog uit van een positief resultaat van 0,5 miljoen. We zien dat dit positieve resultaat vooral komt door incidentele voordelen en grilligheid in inkomsten die we ontvangen van het Rijk. Het aandeel 'incidenteel' en het aandeel 'laat bekend' aan de inkomstenkant, maar ook in taken, is de afgelopen jaren toegenomen. Deze grilligheid in inkomsten en taken maakt de voorspelbaarheid die we zo graag willen voor onze begroting moeilijk. We zijn hier als gemeente Hengelo zeker niet de enige in. We zetten hier zelf wel stappen in, door bijvoorbeeld in de P&C-documenten terug te komen op budgetoverheveling, resultaatbestemming en leereffecten vanuit de jaarrekening. We kunnen hier, zeker aan de uitgavenkant, ook nog verder in verbeteren. Het meer voorspelbaar en structureel maken van rijksuitkeringen is hier echter ook een belangrijke factor in.

De afgelopen jaren hebben we veel incidentele taken uitgevoerd met een overeenkomstige financiering vanuit het Rijk. Daarbij komen onze structurele taken onder druk te staan en zien we daar ook vaker incidentele voordelen ontstaan. Dit uit zich dit jaar ook in een structurele exploitatieruimte van 4% op realisatiebasis, we houden door de inzet op incidentele taken dus incidenteel geld over op onze structurele budgetten. We bouwen hierdoor ruim voldoende reserves op om in te spelen op acute situaties. We hebben wel, net als andere gemeenten, nog grote financiële uitdagingen voor ons liggen op de lange termijn, en in het bijzonder vanaf 2027. Het positieve resultaat wat we hier presenteren mag dan ook niet verbloemen dat we ons op de langere termijn nog steeds zorgen maken over de druk op onze structurele begroting en de uitvoering van de taken die daarbij horen. Het inzicht in het structurele perspectief volgt in de Zomernota 2023-2027.

Bestemmingsvoorstel

Een deel van het resultaat vóór bestemming kent een geormerkt doel in 2023 (of later). Dit zijn de volgende:

- Vooruitlopend op de behandeling en vaststelling van de Jaarstukken 2022 heeft uw raad op 15 februari 2023 besloten over de budgetoverheveling ad € 1.082.307 (zaaknummer 3527558). Hiervan komt € 782.307 ten laste van het rekeningresultaat 2022. Door middel van resultaatbestemming worden deze budgetten overgeheveld naar de begroting 2023. Het restant loopt via de onttrekking uit een reserve, zoals opgenomen in het voorstel budgetoverheveling.
- In de Decembercirculaire 2022 is onder meer voor onderstaande doelen geld beschikbaar gesteld. Door het moment van beschikbaar komen van de decembercirculaire is het voor Hengelo voor een groot deel hiervan niet meer mogelijk dit bedrag ook in 2022 te besteden. Voor een deel van de middelen geldt dat er concrete plannen worden uitgewerkt om deze in 2023 te besteden. Voorgesteld wordt om deze middelen (€3.342.963) door middel van bestemming van het resultaat als volgt, voor de specifieke doelen, te reserveren. In de raadsbrief over deze decembercirculaire (zaaknummer 3515925) bent u geïnformeerd over de afzonderlijke mutaties.

	Gemeentefondsuitkering	Bedrag	Toevoegen aan Reserve
1.4	Energietoeslag	2.831.542	Decentralisatie-uitkeringen
1.5	Bijzondere bijstand	198.500	Decentralisatie-uitkeringen
1.6	Breed offensief	50.161	Decentralisatie-uitkeringen
2.1	Gezond in de Stad	38.130	Decentralisatie-uitkeringen
2.6	Bijzondere bijstand studenten	172.205	Decentralisatie-uitkeringen
2.9	Versterken sociale basis	52.425	Decentralisatie-uitkeringen
Totaal		3.342.963	

- Bij de 2e Beleidsrapportage hebben we al € 7,7 miljoen toegevoegd aan de algemene reserve en verwerkt in onze begroting. Dit voordeel werd voor een deel veroorzaakt door een voordelige septembercirculaire. Daarnaast konden we voor dit jaar enkele gereserveerde middelen laten vervallen die we eerder hadden ontvangen in het gemeentefonds. Deze hadden we voor 2022 gereserveerd om onder meer oplopende inflatie te dekken. Zoals in de 2e Beleidsrapportage aangegeven hebben de stijgende lonen en prijzen de gemeentelijke uitgaven dit jaar – tegen de verwachting in – nog beperkt geraakt. We stellen voor het restant van het saldo van €13.131.000, na bovenstaande bestemming voor budgetoverheveling en middelen van de decembercirculaire, ook toe te voegen aan de algemene reserve.

ARGUMENTEN

1.1 Het oordeel van de accountant bij de jaarstukken 2022 is goedkeurend op zowel getrouwheid als rechtmatigheid

De controle van de jaarrekening 2022 door onze accountant, PricewaterhouseCoopers (PwC) is afgerond. PwC verstrekt een goedkeurende verklaring op de onderdelen getrouwheid en rechtmatigheid. Op basis van de controlewerkzaamheden heeft de accountant geconcludeerd dat alle financieel relevante aspecten van wetgeving en verordeningen door het college zijn nageleefd. Ook concludeert zij dat de baten als lasten over 2022 én de balansmutaties 2022 rechtmatig tot stand zijn gekomen. Dit met uitzondering van enkele onzekerheden en de als fout aangemerkte posten (allen onder de tolerantiegrenzen). Wij zijn hier tevreden mee, de bevindingen die ze hebben staan beschreven in het accountantsverslag. Het proces rondom verantwoording van rechtmatigheid gaat wijzigen. Over boekjaar 2023 is het wettelijk verplicht dat het college verantwoording aflegt over de rechtmatigheid (rechtmatigheidsverantwoording). Wij hebben hier al veel stappen in gezet. Over 2022 hebben we de verantwoording opgesteld als proef voor 2023. De uitkomsten hiervan zijn terug te vinden in paragraaf 6.7. Voor uw raad geeft dit inzicht in de diepgang van de rapportage en bevindingen die het college vanaf 2023 verantwoordt. In de basis wijkt ons eigen oordeel over rechtmatigheid voor het jaar 2022 niet af van het oordeel van onze accountant. Ook naar mening van onze accountant zijn we als gemeente klaar voor de rechtmatigheidsverantwoording.

1.2 Wij herkennen ons in de kernboodschappen en belangrijkste bevindingen

Dit is het derde jaar dat PwC de controle van de jaarrekening heeft uitgevoerd. Het proces is soepel verlopen. De investering die we de afgelopen jaren hebben gedaan in kwaliteit en professionaliteit van zowel kennis bij medewerkers als dossieropbouw betalen zich uit. We zijn hierdoor beter in staat tot een juiste oplevering van het controledossier, correcte toepassing van het BBV en een constructieve samenwerking met de accountant. Het college is trots op de kwaliteitsslag die de ambtelijke organisatie hierin heeft gemaakt.

Op enkele bevindingen in het verslag van de accountant gaan we graag nader in, omdat we het van belang

vinden uw raad te informeren over enkele afwegingen en geconstateerde verbetermogelijkheden.

- Europese aanbestedingen: Ook op het vlak van inkoop heeft de inzet op professionalisering zijn vruchten afgeworpen. We zien al enkele jaren een dalende lijn in onrechtmatigheidsfouten met betrekking tot Europese aanbestedingsrichtlijnen. PwC constateert geen andere fouten dan dat wij zelf doen in onze interne controle. De toename in fouten is zeer beperkt. De rechtmatigheidsfout komt daarmee vooral door dossiers vanuit het verleden. Dit proces is daarmee geborgd. Een verbeterpunt zit nog wel in de naleving van ons eigen inkoopbeleid. Dit inkoopbeleid is geen onderdeel van het normenkader maar moet uiteraard wel nageleefd worden. We maken hierin wel bewuste keuzes in het licht van doelmatigheid, met het beleid als basis. Doelmatigheid is hierbij het uitgangspunt, rechtmatigheid de randvoorwaarde. Ons streven is dan ook niet om de rechtmatigheidsfouten op dit onderdeel naar €0 te brengen. Wel blijven we inzetten op bewustwording van het beleid en de doelmatigheidsafweging.
- Toegerekende rente: Bij de begroting hebben we een omslagrentepercentage berekend van 0,1%. De nacalculatorische omslagrente is 0,22%, en deze wijkt daarmee 0,12% af van het omslagrentepercentage dat we bij de begroting hebben berekend. Deze afwijking beschouwen wij als dusdanig klein dat wij hier geen correctie op toe hebben gepast. Volgens de regelgeving mag er 25% afgeweken worden tussen de toerekening in de Begroting (voorcalculatie) en Jaarrekening (nacalculatie). In dit geval wijken we 71% af. Deze norm is opgesteld in tijden van hogere omslagpercentages. Met de lage rentepercentages is de kans op overschrijding van de norm groot, terwijl de absolute afwijking in geld niet groter is dan voorgaande jaren. De afwijking in 2022 zit hem vooral in de rente die toegerekend kon worden aan de grondexploitaties. In de Beleidsbegroting was de verwachting dat er meer geïnvesteerd zou worden dan in werkelijkheid is gebeurd, hierdoor kon er ook minder rente worden doorbelast. Wij hebben ervoor gekozen dit, gezien de geringe impact van €290.000, niet aan te passen. We hebben dus niet te veel rente betaald, maar deze net op een andere manier verdeeld dan op basis van wetgeving moest.
- Begrotingswijzigingen: een tweetal begrotingswijzigingen zijn per abuis niet op het niveau van de Raad gefiatteerd, ondanks dat dit begrotingswijzigingen over de programma's heen waren. Normaal gesproken gaat dit via een verzamelwijziging. Het betreft alleen verschuivingen van uitgaven binnen de vastgestelde kaders van de Raad, zonder impact op bijvoorbeeld het begrotingssaldo. Een toelichting hierop is opgenomen in de programma's 4, 6 en 9. Middels dit raadsbesluit herstellen we dit alsnog, zie hiervoor beslispunt 4. We scherpen onze controle op flatteringsniveau aan.
- Onzekerheden vanuit Zorg in Natura (ZIN) en Persoonsgebonden Budgetten (PGB): Net als voorgaande jaren zijn er onzekerheden aanwezig in de bestedingen ZIN voor Jeugd en WMO en het verstrekken van PGB's.
  - o PGB: Prestatielevering op PGB wordt als onzeker aangemerkt omdat wij geen aanvullende controles uitvoeren (door middel van een uitgebreid controleplan) op prestatielevering PGB. Daardoor kunnen we niet aantonen dat de PGB's rechtmatig zijn. Dit betreft dit jaar een omvang van €0,7 mln (2021: €0,9 mln). Onzeker betekend echter niet dat er onrechtmatige of frauduleuze verstrekkingen plaatsvinden. Het college kiest ervoor om periodiek themacontroles te doen naar (grote) aanbieders en naar aanleiding van fraude-signalen. Gezien de geringe omvang op het totaal aan uitgaven binnen het sociaal domein kiezen we ervoor de ambtelijke capaciteit anders in te zetten.
  - o ZIN: Net als voorgaande jaren zijn er ook onzekerheden aanwezig in de bestedingen ZIN voor Jeugd en WMO. Dit is geen nieuwe bevinding, deze bestaat al sinds de decentralisaties (2015). Over 2022 bedraagt de onzekerheid circa €5,3 mln (2021: €4,2 mln) Hiervan is €1,7 mln van zorgaanbieders die – conform regionale afspraken- minder dan €125.000 aan zorg hebben verleend aan Hengelo en geen gecontroleerde productieverantwoording hoeven in te leveren om de administratieve lasten te drukken. Daarnaast een bedrag van €1,4 mln voor vervoersdiensten, waar geen controle op de prestatielevering plaatsvindt. En een bedrag van € 2,2 mln van op dit moment nog niet ontvangen verantwoordingen.

We blijven als gemeente afhankelijk van aanlevering van informatie door aanbieders. Enige mate van onzekerheid zal dus altijd blijven bestaan. Als college blijven we ons maximaal inzetten om tijdige verantwoordingsinformatie te ontvangen van aanbieders. Voor vervoer is controle op prestatielevering vanaf medio 2023 wel onderdeel van het (nieuwe) contract.
- Onzekerheid vanuit verstrekkingen energietoeslag: Om snel te kunnen handelen bij de landelijke

regeling heeft de gemeente besloten de energietoeslag voor mensen met een uitkering en/of een minimaregeling aan inwoners die andere minimaregelingen gebruiken of al een uitkering krijgen, ambtelijk toe te kennen. Dit omdat we te maken hebben met een kwetsbare doelgroep. Uit de controle achteraf blijkt dat hierbij ook een groep mensen is opgenomen die mogelijk geen recht hadden op deze energietoeslag. Er zijn onvoldoende gegevens bekend van deze doelgroep om achteraf vast te stellen of de uitkering daadwerkelijk onterecht was, we noemen de lasten voor deze doelgroep daarom onduidelijk en niet onrechtmatig. De omvang hierin is beperkt en we hebben hier gezien de snelheid gekozen voor doelmatigheid in plaats van rechtmatigheid. Voor het jaar 2023 zijn hier de nodige verbeteracties opgesteld.

- Ruimtelijk domein: Op het onderdeel strategische gronden hebben we geïnvesteerd in de kwaliteit van een betere onderbouwing. We hebben een externe taxateur de opdracht gegeven om de grotere percelen te taxeren. De kwaliteitsverbetering wordt door de accountant onderschreven, ook zij zien dat we hierin positieve stappen hebben gezet. We gaan het komende jaar nog verdere stappen zetten in de verbetering van het proces en de kwaliteit van de vastlegging. Hiervoor hebben we een externe partij ingehuurd. Wij kunnen ons vinden in de conclusies van de accountant dat de parameters voor de grondexploitaties evenwichtig en realistisch zijn ingeschat. Op 21 december 2022 zijn de parameters vastgesteld door de Raad. Omdat de markt onzeker is, kunnen wijzigingen in de parameters grote gevolgen hebben voor de reserve grondexploitaties. Daarom is in januari 2023 nogmaals onderzocht of prijzen zich anders ontwikkelden dan verwacht in het najaar van 2022. De conclusie was dat de vastgestelde parameters op dat moment niet gewijzigd hoefden te worden. Het komende jaar houden we goed in de gaten of er zich wijzigingen in de markt voordoen.
- Verstrekte subsidies: We hebben nog een achterstand in de vaststelling van uitgaande subsidies voor het jaar 2021. Dit is het derde jaar op rij dat PwC dit constateert. We zijn bekend met dit feit en dit heeft onze volle aandacht. We zien hier ook de nasleep terug van de werkdruk door alle (extra) regelingen en subsidies in de coronaperiode. Vanaf begin 2023 zijn we gestart met diverse acties uit het verbeterplan subsidieverstrekking Sociaal Domein. De acties richten zich voornamelijk op het opstellen van sjablonen voor subsidiebrieven, eenduidig werkprocessen, een inwerkprogramma en een advies voor lange termijn verbeteringen. Ook hebben we hierin aandacht voor het zakelijk partnerschap, om goed te kunnen sturen op afspraken met partners in de stad.

2.1 Specifieke componenten waarvan al eerder is aangegeven of besloten dat deze onderdeel zijn van de resultaatbestemming zijn opgenomen, het restant gaat naar de Algemene Reserve

Op 15 februari 2023 heeft uw raad besloten over budgetoverheveling van het jaar 2022 (zaak 3527558) welke voor € 782.307 ten laste komt van de resultaatbestemming. Daarnaast bent u in een raadsbrief over de decembercirculaire geïnformeerd over taken waar we geld voor hebben gekregen maar niet meer in 2022 konden uitvoeren. De inkomsten die we via de decembercirculaire krijgen vallen wel in het resultaat van 2022. Daarom is in de raadsbrief aangegeven voor welke onderdelen we middelen in de resultaatbestemming opnemen. Dit heeft een totaalbedrag van €3.342.963. Conform staand beleid stellen we voor het restant van het saldo, waar niet direct een bestemming voor is, toe te voegen aan de Algemene Reserve.

3.1a Ondanks dat er geen geheel nieuw beheerplan is, is op basis van de jaarlijkse actualisatie het bedrag in de voorziening naar verwachting wel nodig voor toekomstig onderhoud

Op basis van de regelgeving vanuit het Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV) mag een beheerplan wat ten grondslag ligt aan een voorziening maximaal 5 jaar oud zijn, tenzij er gemotiveerd wordt afgeweken en dit door de raad is besloten. Het beheerplan voor de haven is opgesteld in 2016. Van dit plan vindt een jaarlijkse actualisatie plaats maar stellen we een nieuw beheerplan pas op nadat enkele grote investeringen zijn gedaan. Op die manier sluit het beheerplan aan bij de nieuwe situatie. Deze investeringen zijn de afgelopen jaren door diverse omstandigheden uitgesteld, zoals u in voorgaande jaarverslagen heeft kunnen teruglezen. Wij vinden het verantwoord om de voorziening in stand te houden op basis van het huidige beheerplan en deze niet vrij te laten vallen in het rekeningresultaat. Een toelichting hierop is opgenomen in de paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen.

3.1b De in te schatten verplichtingen waarop deze voorziening is gebaseerd zijn nagenoeg afgesloten. De voorziening was gevormd voor (wachtgeld) verplichtingen vanuit de reorganisatie van de Muziekschool Hengelo. Nagenoeg alle verplichtingen zijn in 2022 afgehandeld. Er rest nog een potentieel te betalen bedrag in verband met de overgang van pensioenfonds ABP naar Pfw. ABP heeft eerder als indicatie aangegeven dat er geen exit-lasten zullen zijn, maar dat de definitieve berekening pas in 2023 kan worden opgemaakt. Dit is geen basis voor het in stand houden van een voorziening, daarom moet deze worden opgeheven. Het restant saldo van € 170.000 is vanwege het ontbreken van onderbouwde verplichtingen al

vrijgevallen in het saldo van de jaarrekening. We heffen deze voorziening met dit besluit ook formeel op. Eventuele exit-lasten zullen wij verantwoorden in de Beleidsrapportages.

4.1 De bestedingen passen binnen de kaders van de Raad

Gedurende 2022 zijn er een tweetal begrotingswijzigingen als administratieve wijziging doorgevoerd, deze zijn hierdoor niet aan de raad voorgelegd middels een verzamelwijziging. De wijzigingen zorgen niet voor een resultaat of een uitzetting, maar betreffen enkel een herverdeling van middelen tussen programma's 4, 6 en 9, waardoor ze formeel besloten hadden moeten worden door de raad. De begrotingswijzigingen zijn als bijlage bijgevoegd en toegelicht in de begrotingsprogramma's.

KANTTEKENINGEN

2.1 Het is op dit moment nog niet duidelijk of we de middelen in deze omvang moeten, willen en kunnen inzetten

Voor budgetoverheveling maken we een inschatting welke incidentele middelen we in 2023 nodig hebben vanuit de niet gebruikte incidentele budgetten van 2022. Op de juistheid van deze inschatting komen we in de 2^e beleidsrapportage 2023 terug.

Voor de middelen vanuit de decembercirculaire geldt dat er soms nog concrete plannen gemaakt moeten worden voor de genoemde onderdelen. Deze komen deels terug in de Zomernota 2023-2027, of later in dit jaar. We kunnen nog niet voor alle onderdelen inschatten of het bedrag wat we hiervoor krijgen volledig nodig is, of te weinig is. De bedragen worden gestort in de reserve Decentralisatie-Uitkeringen (per 1 mei 2023 de "Reserve nog uit te voeren werken/activiteiten") en lopen mee in de jaarlijkse evaluatie van de bestemmingsreserves. Eventuele overschotten worden daarin meegenomen.

3.1a Het is op dit moment nog niet duidelijk of het gehele bedrag in de voorziening toekomstig nodig is. Ondanks dat we het beheerplan jaarlijks actualiseren kunnen we alleen een inschatting maken voor dit moment richting toekomst. Het kan zijn dat het benodigde bedrag voor onderhoud van de haven na de investeringen hoger of lager uitvalt. We vinden het verstandig om pas op dat moment, en bij een nieuw onderhoudsplan, een deel te laten vrijvallen of bijstorten. Daarom stellen we nu voor om geen aanpassing te doen in de gevormde voorziening.

VERVOLG

In het besluitvormingstraject zijn de volgende bijeenkomsten opgenomen:

- 12 juni: Technisch Beraad
- 15 juni: Werkgroep accountancy
- 20 juni: Oordeelsvormende politieke markt
- 5 juli: Raadsvergadering

Wij vragen uw raad de Jaarstukken 2022 (het Jaarverslag en de Jaarrekening 2022, inclusief bijlagen) vast te stellen. Dit staat gepland in de raadsvergadering van 5 juli 2023. Het college moet de Jaarstukken in ieder geval vóór 15 juli 2023 aan Gedeputeerde Staten van Overijssel sturen.

BIJLAGEN

Bijlage 1: Jaarstukken 2022 Gemeente Hengelo
Bijlage 2: Controleverklaring
Bijlage 3: Accountantsverslag
Bijlage 4: Begrotingswijzigingen

RAADSBESLUIT

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
3541761	te wierik, annelyn	FAC-FIN	Hanneke Steen-Klok
ONDERWERP			
3541761 - Jaarstukken 2022			

DE RAAD VAN DE GEMEENTE HENGELO BESLUIT:

De gemeenteraad besluit:

1. De Jaarstukken 2022 van de gemeente Hengelo vast te stellen en de daarin opgenomen inhoudelijke toelichting en financiële analyses te aanvaarden als verantwoording van het college over het gevoerde beleid en beheer in 2022;
2. Het batige resultaat te bestemmen conform hoofdstuk 4.3 in de Jaarstukken 2022
3. Op basis van de herijking van de voorzieningen die bij de Jaarstukken wordt uitgevoerd de volgende besluiten te nemen:
  - a) De voorziening Onderhoud Haven (nr 537) in stand te houden
  - b) De voorziening Wachtgeld Muziekschool (nr 522) op te heffen
4. Een tweetal begrotingswijziging (22549 - Formatie werkcoach SROI Bertelink en 22580 - Inhuurbudgetten teams W&I naar taakvelden) die ten onrechte niet aan de Raad zijn voorgelegd middels een verzamelwijziging alsnog achteraf goed te keuren.

PUBLIEKSVRIENDELIJKE SAMENVATTING

Op grond van art 197 van de Gemeentewet legt het college jaarlijks verantwoording af over het gevoerde bestuur d.m.v. de Jaarstukken 2022 (het Jaarverslag en de Jaarrekening). Het college moet de Jaarstukken vóór 15 juli 2023 aan Gedeputeerde Staten van Overijssel zenden.

De Jaarstukken 2022 bestaan uit het Jaarverslag en de Jaarrekening. In het Jaarverslag gaan we in op de belangrijkste inhoudelijke ontwikkelingen in 2022. Ook hebben we dit jaar een publieksvriendelijke versie opgenomen.

De Jaarrekening bestaat uit:

- De balans per 31-12- 2022
- Het overzicht van baten en lasten
- De toelichtingen op bovenstaande punten

Ook geeft de Jaarrekening inzicht in de financiële ontwikkeling in het verslagjaar én zijn in de Jaarrekening onder meer de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen en de WNT-verantwoording 2022 opgenomen.

DE GEMEENTERAAD VAN HENGELO,

DATUM

De griffier

De voorzitter

Jaarstukken 2022

Gemeente
Hengelo

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Leeswijzer	9
Raadsadvies en raadsbesluit	11
Jaarverslag	19
4 De financiën van de gemeente Hengelo	21
Inleiding	22
4.1 Saldo jaarrekening	22
4.2 Structurele effecten	25
4.3 Bestemmingsvoorstel	26
4.4 Ontwikkeling weerstandsvermogen en reserves	28
4.5 Ontwikkeling Overige Reserves	32
5 Programma realisatie	33
5.1 Hengelo in verbinding	34
5.2 Beleidsprogramma's	39
5.2.1 Veiligheid	39
5.2.2 Verkeer, vervoer en waterstaat	42
5.2.3 Economie	48
5.2.4 Onderwijs	52
5.2.5 Sport, cultuur & recreatie	57
5.2.6 Sociaal domein	67
5.2.7 Volksgezondheid, milieu en duurzaamheid	82
5.2.8 Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	92
5.2.9 Bestuur en ondersteuning	100
6 Paragrafen	113
6.1 Lokale heffingen	114
6.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	122
6.3 Onderhoud kapitaalgoederen	133
6.4 Grondbeleid	141
6.5 Financiering	148
6.6 Verbonden partijen	151
6.7 Bedrijfsvoering	167
6.7.6 Informatiebeveiliging en -privacy	174
6.7.9 Rechtmatigheid	176
6.8 Subsidies	180
6.9 Wet Open Overheid (WOO)	183
7 Jaarrekening	185
7.1 Balans	186
7.2 Het overzicht van baten en lasten	190
7.3 Toelichtingen	192
7.3.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	192
7.3.2 Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening	192
7.3.3 Toelichting op de balans	198
7.3.4 Toelichting op de staat van baten en lasten	227
7.3.5 Begrotingsrechtmatigheid	231
7.4 Verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen	234
7.5 WNT-verantwoording 2022	240
7.6 Gerealiseerde baten en lasten per taakveld	241

8 Overig	243
8.1 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	244
9 Bijlage	251
9.1 Staat van activa onderhanden complexen	252
9.2 Aanwending onvoorzien	259
9.3 Verbonden partijen en vertegenwoordiging	260
9.4 Verdeling taakvelden over programma's	264
9.5 Verplichte kengetallen	266
10 Overige bijlage	269
10.1 Overzicht investeringsprojecten	270
10.1.1 Lopende grondexploitatieprojecten	270
10.1.2 Afgesloten grondexploitatieprojecten	271
10.1.3 Lopende exploitatieovereenkomsten projecten	272
10.1.4 Afgesloten exploitatieovereenkomsten projecten	273
10.1.5 Lopende investeringsprojecten	274
10.1.6 Afgesloten investeringsprojecten	275
10.1.7 Lopende rioleringsprojecten	276
10.1.8 Afgesloten rioleringsprojecten	279
10.2 Declaratiegedrag college (Motie Raad)	280
10.3 Overzicht subsidies 2022 (Motie Raad)	281

Inleiding

Beste Hengeloër,

Voor u ligt het jaarverslag van 2022 van de gemeente Hengelo. Met dit jaarverslag leggen wij, het college van burgemeester en wethouders, verantwoording af over de behaalde inhoudelijke resultaten en de besteding van de bijbehorende middelen. Dit is het eerste jaarverslag wat gaat over een deel van de periode van het huidige college.

In 2022 kwamen we, na twee jaar, eindelijk uit de greep van het coronavirus, maar begin dit jaar brak de oorlog in Oekraïne uit. Deze oorlog heeft enorme impact, wereldwijd en in Nederland. Zo kwam er een grote vluchtelingenstroom op gang en droegen we ook in Hengelo ons steentje bij aan de opvang van vluchtelingen. We organiseerden daarvoor huisvesting in het oude Stadskantoor aan de Hazenweg en in de Nijverheid. Ook zorgden we voor juiste registratie, toekenning van leefgeld, toegang tot noodzakelijke zorg en onderwijs en het wegwijs maken en begeleiden van vluchtelingen binnen de gemeente. De solidariteit die vanuit de stad naar voren kwam, was hartverwarmend. Mensen brachten kleding, meubels, speelgoed en allerlei huishoudelijke apparatuur naar de opvanglocaties. Ze meldden zich aan als vrijwilliger en sommigen stelden zelfs hun huis open voor de ontheemden. We zagen Hengelo op haar best in een moeilijke tijd.

Sinds de oorlog in Oekraïne is er ook sprake van een ongekend hoge inflatie en zagen we breed energiearmoede ontstaan. We voelen dit allemaal in onze portemonnee, maar voor inwoners die het al niet zo breed hadden, komt dit extra hard aan. Dit geldt uiteraard ook voor onze verenigingen en stichtingen. Het is een uitdagend vraagstuk dat ons ook de komende tijd bezig blijft houden. Wij hebben inwoners en instellingen in 2022 met landelijke en lokale regelingen en oplossingen ondersteund.

Het omgaan met de gevolgen van deze oorlog, samen met alle nieuwe taken die de afgelopen jaren op ons afkwamen, is een flinke uitdaging. De ambtelijke organisatie heeft zich hierin wendbaar en veerkrachtig opgesteld. We zijn hier trots op. Wel was ook bij ons de krapte op de arbeidsmarkt voelbaar. We kregen meer taken – al dan niet tijdelijk – met in veel gevallen extra middelen voor de uitvoering daarvan. Het bleek ondanks de extra inspanningen niet altijd mogelijk om hiervoor het benodigd personeel aan te trekken. Dat is opgevangen door enerzijds de bestaande capaciteit en anderzijds door keuzes te maken in de prioritering van werkzaamheden. Ook dit vindt u terug in dit jaarverslag.

Het jaar in vogelvlucht

We hebben dit jaar een eerste stap gezet om de langjarige koers van de gemeente, diverse externe trends en ontwikkelingen, inhoudelijke ambities uit het collegeprogramma, het (participatieve) proces en de financiële randvoorwaarden en kaders bij elkaar te brengen. We bouwen hiermee aan een Strategische Agenda. Wat we hierin in 2022 al hebben gedaan en bereikt vindt u in het kort in deze inleiding en uitgebreider in hoofdstuk 5.1.

Voor inwoners is een toegankelijke overheid erg belangrijk. Vandaar dat we ook in Hengelo onze dienstverlening regelmatig onder de loep nemen en daarin kijken naar "de inwoner centraal". We hebben in 2022 gekeken naar de openingstijden van de publieksbalies en het werken op afspraak. En we zijn een proef gestart om op drie ochtenden zonder afspraak binnen te lopen voor een reisdocument. We zetten erop in om inwoners meer te betrekken bij de ontwikkeling van beleid. Hiervoor is met inwoners, gemeenteraad college en ambtelijke organisatie een denkkader opgesteld en in gebruik genomen. Een voorbeeld hiervan is bijvoorbeeld het proces rondom het mobiliteitsplan.

Het college zet in op het behoud én versterken van leefbare wijken. Daarbij staan ontmoeten en goede voorzieningen voorop. In 2022 hebben we een mooie stap gezet met de Wijkhuizen van Wijkkracht. Een Wijkhuys is een plek om te ontmoeten, ontspannen, en ontwikkelen en een zorgvraag stellen. Waar mensen samenkomen en activiteiten plaatsvinden. De Wijkhuizen zijn vrij toegankelijk en gevestigd in de Hasseler Es, Nijverheid en Weidedorp.

Vergelijk je de binnenstad van nu met die van zo'n vijf jaar geleden, dan herken je een groot deel van het centrum nauwelijks meer. Op veel plekken is de openbare ruimte de afgelopen jaren opnieuw ingericht: sfeervoller, groener en duurzamer. We werken gericht aan toekomstbestendige stedelijke ontwikkeling. In januari 2022 startte de herinrichting van het kernwinkelgebied en het marktplein. De werkzaamheden in de Nieuwstraat, Molenstraat, Brinkstraat en de Telgen zijn afgerond en tonen een aantrekkelijk straatbeeld. Het marktplein is in het voorjaar van

2023 aan de stad teruggegeven. De gemeente gaat in de binnenstad door op de ingeslagen weg. Nieuwe plannen voor De Wetstraat en omgeving en de nieuwe invulling voor het gebied waar recent de Lambertuspassage is gesloopt, liggen al klaar.

Het afgelopen jaar is er in Hart van Zuid hard gewerkt om dit historische en industriële gebied een nieuwe toekomst te geven. Met respect voor het verleden is Hart van Zuid opnieuw ingericht, en een deel van het braakliggende terrein aan de Laan Hart van Zuid is omgetoverd tot de creatieve broedplaats Oogst. Verder is er achter de schermen hard gewerkt aan allerlei bouwplannen, waarvan we in 2023 de resultaten gaan zien. Zo gaat er gebouwd worden op de Appendage, wordt er gestart met de bouw van studio's en appartementen in de voormalige Hofstede MTS en verrijst er een iconisch gebouw aan het Dikkersplein.

Voor een toekomstbestendig sociaal domein, zowel inhoudelijk als financieel, gaan we het anders organiseren. We hebben dit jaar het plan daarvoor vastgesteld. Het sociaal domein gaat over jeugdhulp, Wmo en de uitvoering van de Participatiewet. De komende jaren gaat hierin het een en ander veranderen. In 2022 is met de gemeenteraad, de adviesraad en de cliëntenraad gesproken en de uitkomsten hiervan zijn meegenomen in het in oktober vastgestelde Transformatieplan. Dit plan wordt de komende tijd gefaseerd uitgevoerd.

In 2050 willen we fossielvrij zijn en dus alleen gebruik maken van energie die duurzaam is opgewekt. We werken daarmee aan draagvlak voor duurzame inrichting. In februari 2022 heeft de gemeenteraad het Omgevingsprogramma Nieuwe Energie vastgesteld. Daarin staat de Hengelose aanpak om duurzame energie op te wekken via wind en zon. Het eerste project is al in voorbereiding. Dat is zonneveld Boeldershoek. Ook de Transitievisie Warmte was eind 2022 bijna klaar. Hierin staat hoe we in 2050 alle Hengelose woningen van het aardgas willen krijgen. Eind 2022 hebben we een plan vastgesteld waarin staat hoe we inwoners gaan helpen met isoleren en energie besparen. Zo geven de wooncoaches van Hengelo Energie gratis advies over isoleren en besparen. Daarnaast kunnen zij ook adviseren over de aanschaf van een warmtepomp of zonnepanelen.

Financiën

Dan de cijfers: we sluiten het jaar af met een positief resultaat van € 13,1 miljoen na verwerking van voorgestelde resultaatbestemming. We zien dat dit vooral komt door incidentele voordelen en grilligheid in inkomsten die we ontvangen van het Rijk. We bouwen ruim voldoende reserves op om in te spelen op acute situaties maar hebben, net als andere gemeenten, nog grote financiële uitdagingen voor ons liggen op de lange termijn, en in het bijzonder vanaf 2027. De druk op onze structurele begroting is daarmee nog altijd hoog.

Eind 2022 is de werkelijke stand van de algemene reserve, exclusief te bestemmen resultaat 2022, bijna € 53,4 miljoen, wat boven het gewenste minimale niveau is op basis van onze Beleidsnota Integraal Risicomanagement en Weerstandsvermogen 2023-2027. Toch moeten we als stadsbestuur alert blijven, want er liggen nog grote uitdagingen voor ons die veel vragen van ons én onze inwoners.

Net als in zoveel Hengelose gezinnen en ondernemingen is het met de grote opgaven die voor ons liggen extra belangrijk dat ons 'huishoudboekje' op orde is en blijft. We zullen daarom ook in 2023 ambitieuze, maar realistische keuzes maken. Zo investeren we blijvend in een duurzame, sociale, economisch veerkrachtige en aantrekkelijke stad.

We blijven samen de schouders eronder zetten!

Met vriendelijke groet,

Burgemeester en wethouders van de gemeente Hengelo

De inwoner centraal | Wijkgericht | Toekomstbestendige stedelijke ontwikkeling |
Transformatie sociaal domein | Draagvlak voor duurzame inrichting.

Publieksversie

Jaarstukken 2022

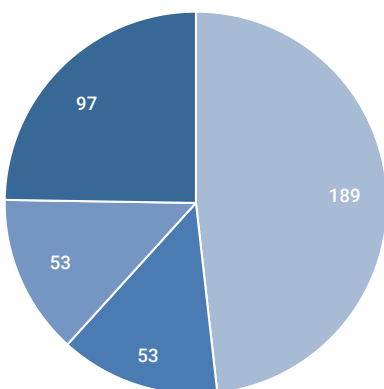
Inkomsten en uitgaven van de gemeente Hengelo

De Jaarstukken 2022 van de gemeente Hengelo bestaan uit het jaarverslag en de jaarrekening. De Jaarstukken geven een beeld van de inkomsten en uitgaven over het jaar 2022. Daarnaast staat ook beschreven welke taken de gemeente heeft uitgevoerd en welke bedragen daarbij horen. De Jaarstukken 2022 geven een terugblik op het afgelopen jaar en laten zien of we op koers liggen met de plannen uit de Beleidsbegroting 2022-2026. Per programmaonderdeel leest u wat we willen bereiken én wat we daarvoor in 2022 hebben gedaan. Deze publieksversie is een samenvatting van de volledige Jaarstukken.

Inkomsten en uitgaven

Inkomsten

Waar komt het geld vandaan

Inkomsten 2022

(x € 1 miljoen)

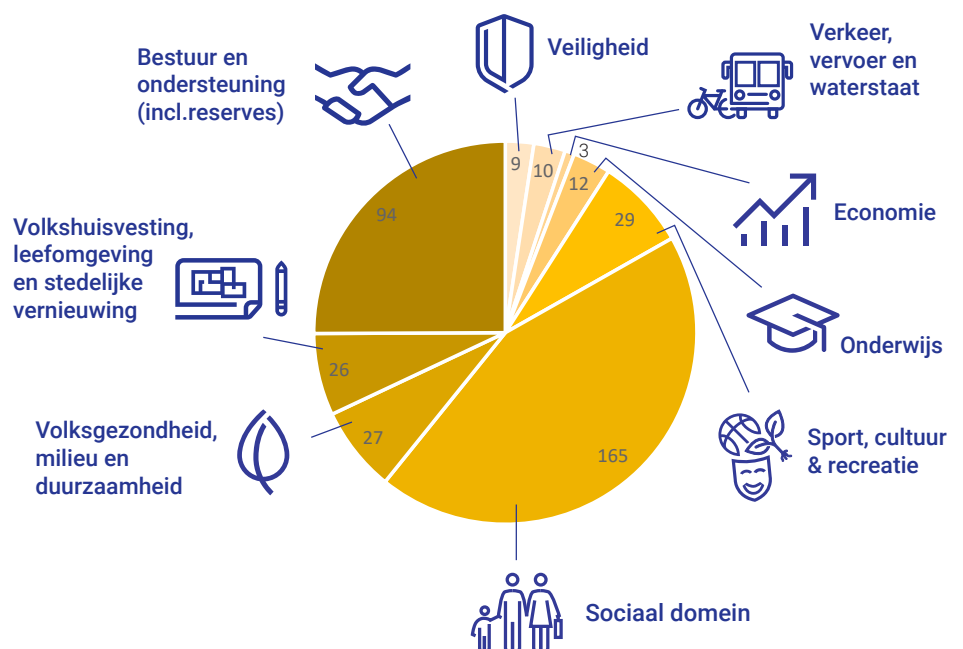
Gemeentefondsuitkering	189
Specifieke uitkeringen van het Rijk	53
Lokale heffingen	53
Overige inkomsten	97

Totaal inkomsten: 392 miljoen

Uitgaven

Waar gaat het geld naar toe

(x € 1 miljoen)

Totaal uitgaven: 375 miljoen

Wat willen we bereiken?

In de Beleidsbegroting van de gemeente Hengelo staan 9 programma's. Hieronder leest u per programma de belangrijkste doelen en opgaven én wat we in 2022 gedaan hebben om hieraan bij te dragen.

Veiligheid

- Minder vermogens-, vandalisme- en geweldsdelicten, zoals inbraken, diefstal, vernielingen en mishandeling.
- Minder (georganiseerde) misdaad die het vertrouwen in de maatschappij aantast (ondermijnende criminaliteit), zoals drugshandel, fraude en witwassen.
- Inwoners voelen zich veiliger in Hengelo.
- Inwoners ervaren minder overlast in hun wijk of buurt.

Wat hebben we daarvoor gedaan in 2022?

- Samen met bewoners en professionals is gekeken naar veiligheid, overlast en mogelijke oplossingen in de wijken. Het resultaat is een lijst met concrete acties, die we de komende periode oppakken.
- Om het aantal misdrijven verder terugdringen en het gevoel van veiligheid te verhogen zetten we een inbraakpreventieteam in, hebben we het Keurmerk Veilig uitgaan in het leven geroepen en is het sinds 1 juli 2022 verplicht om rookmelders op te hangen;
- Digitale criminaliteit is aan de orde van de dag. We hebben ons specifiek gericht op jongeren, door middel van het project Hackshield. Een spel voor kinderen, om hen weerbaarder te maken tegen digitale criminaliteit.

Verkeer, vervoer en waterstaat

- Hengelo is beter bereikbaar met de fiets, de auto en het openbaar vervoer.
- De wegen en fietspaden in Hengelo zijn heel en veilig.
- De openbare ruimte in Hengelo is schoon.
- Fietsers kunnen hun fiets makkelijker en veiliger stallen in de binnenstad.

Wat hebben we daarvoor gedaan in 2022?

- Hoe ziet de toekomst van mobiliteit eruit? Daar hebben we samen met inwoners, belangengroepen en scholieren vorm aan gegeven in het mobiliteitsplan: Heel Hengelo in Beweging.
- De doorstroming van het verkeer in de stad is flink verbeterd door oude verkeerslichten te vervangen door nieuwe intelligente verkeersregelinstallaties. De herinrichting van de Deldenerstraat (inclusief het Mitchamplain) is klaar. De fietssnelweg F35 loopt nu ook door dit deel van de stad.
- Op meerdere plekken in het centrum zijn fietsnietjes geplaatst én fietsvakken aangelegd, om mensen te stimuleren om op de fiets te komen. Ook heeft het college ingestemd met het actualiseren van het toegangsbeleid van de binnenstad.

Economie

- Meer banen in Hengelo, ook voor eigen inwoners.
- Meer groei uit kennisintensieve en innovatieve industrie zoals de sector Hightech systemen en materialen.

Wat hebben we daarvoor gedaan in 2022?

- Er is in Hengelo ruim 92.000 m² aan bedrijfskavels verkocht. Met The Green Box, gevestigd op Campus Westermaat hebben we een thuisbasis voor startups, scale-ups en onderzoeks- en ontwikkelingsgroepen die zich bezighouden met de transitie naar schone energie.
- De binnenstad is met onze bedrijventerreinen een belangrijke werkgever. Samen met onze partners werkten we aan het Integraal Actieplan voor een vitale Hengelose Binnenstad en droegen we bij aan meer reuring in de stad en minder leegstand.
- De nieuwe Agenda voor Twente (2023-2027) is gepresenteerd. De Agenda voor Twente is een middel om de samenwerking tussen overheid, ondernemers en onderwijs te versterken, om samen te werken in een groene technologische toepregio.

Onderwijs

- Minder kinderen en jongeren in Hengelo hebben een onderwijsachterstand.
- Meer jongeren behalen een startkwalificatie.
- Schoolgebouwen passen beter bij de leerlingenaantallen.
- Schoolgebouwen in Hengelo worden multifunctioneler gebruikt, zoals voor kinderopvang (integrale kindcentra).

Wat hebben we daarvoor gedaan in 2022?

- Corona heeft minder impact gehad op het onderwijs. Wel was - en is - de verwachting dat door de coronacrisis de kansongelijkheid in het onderwijs is toegenomen. Samen met het onderwijs hebben we gewerkt aan maatregelen uit het

Nationaal Programma Onderwijs, voor onderwijsherstel en -ontwikkeling tijdens en na corona.

- De nieuwbouw van het Twents Vakcollege 't Woolde is in gebruik genomen. Daarnaast hebben we samen met schoolbesturen gewerkt aan een integraal huisvestingsplan (IHP) onderwijs. In dit plan, wordt in verschillende scenario's, het toekomstperspectief voor schoolgebouwen in Hengelo geschetst.
- We gaan door met de pilot zorg intensieve scholen onder de naam Jeugdhulpteams (JHT). Hiermee organiseren we een deel van de jeugdhulp op een andere manier. Ook zijn we met de scholen aan de slag gegaan met de thema's social veiligheid en schoolveiligheid.

Sport, cultuur en recreatie

- Meer inwoners van Hengelo sporten, bewegen en spelen.
- Inwoners en bezoekers waarderen het culturele aanbod en erfgoed in Hengelo hoger.
- Inwoners zijn meer tevreden over de hoeveelheid en kwaliteit van openbaar groen in Hengelo.
- Hengelo kent meer biodiversiteit in de openbare ruimte.

Wat hebben we daarvoor gedaan in 2022?

- *De afgelopen twee jaren hebben we ons gericht op de rol van sport als middel om gezondheid, preventie, onderwijs en (jeugd)zorg te verbeteren en mensen met elkaar te verbinden. Ook mochten we in Twente duizenden sporters (en bezoekers) verwelkomen tijdens de Special Olympics Nationale Spelen (SONS).*
- *De Puiencommissie leverde een belangrijke bijdrage aan de aanpassing van panden in de binnenstad: mooi voor beeld is de het pand op de hoek van de Molenstraat en de Molensteeg. Ook werd de Erfgoedcommissie bij vele ontwikkelingen betrokken, onder andere in Hart van Zuid.*
- *We zijn gestart met ecologisch beheer van bermen en graslanden. Dit doen we om biodiversiteit te bevorderen. Ook met onze inwoners hebben we Hengelo verder vergroend. Mooie voorbeelden hiervan: het project van Grijs naar Groen en de deelname aan het NK Tegelwippen. Bijna 80.000 tegels maakten plaats voor groen!*

Bestuur en ondersteuning

- Meer (jonge) inwoners en andere belanghebbenden zijn betrokken bij de ontwikkeling van gemeentelijk beleid en zij voelen zich gehoord.
- Inwoners waarderen de dienstverlening van de gemeente Hengelo hoog.
- De gemeente Hengelo blijft financieel gezond waarbij we ambities blijven realiseren vanuit de logica van de Hengeloër.

Wat hebben we daarvoor gedaan in 2022?

- *We willen dichtbij inwoners staan en werken aan het verkleinen van de kloof tussen inwoner en overheid. Het denkkader participatie werd opgesteld, dat helpt bij het betrekken van inwoners. Ook betrekken we, onder de noemer Baas boven Baas, vaker kinderen bij ons werk. Met Hengelose kinderen hebben we gepraat over de thema's vrijheid, duurzaamheid, mobiliteit en sport.*
- *Helaas zien we het cijfer voor dienstverlening in 2022 dalen ten opzichte van 2021. Daarom blijven we onze dienstverlening regelmatig onder de loep nemen. We zetten in op meer bewustwording rondom dienstverlening, kijken continue naar verbeteringen en besteden aandacht aan het schrijven van een goede brief.*
- *We hebben blijvend aandacht voor onze financiële situatie. Het transformatieplan sociaal domein is daar een belangrijk onderdeel van. Ook blijven we inzetten op de lobby naar het Rijk voor voldoende geld om bestaande en nieuwe taken, die de gemeente moet uitvoeren, goed uit te kunnen voeren.*

Sociaal Domein

- Meer inwoners zetten zich in voor de (lokale) samenleving.
- Minder inwoners zijn eenzaam.
- Minder inwoners hebben problematische schulden.
- Meer inwoners maken optimaal gebruik van ons armoedebeleid.
- Meer inwoners met weinig kans op regulier werk hebben een (zo nodig aangepaste) baan.
- Meer inwoners weten de algemene voorzieningen te vinden.
- Minder inwoners zijn aangewezen op maatwerkvoorzieningen Wmo en jeugd bij het oplossen van problemen in hun leefsituatie.
- Inwoners zijn tevreden over de re-integratievoorzieningen en maatwerkvoorzieningen Wmo en jeugd van de gemeente.

Wat hebben we daarvoor gedaan in 2022?

- *Corona raakte meer en meer op de achtergrond. Daar staat tegenover dat in februari 2022 de oorlog in Oekraïne begon. De stroom vluchtelingen die op gang kwam en de energiecrisis zijn daarvan belangrijke gevolgen. Het oude stads-kantoor werd ingericht als opvanglocatie. Als gevolg van de stijgende energieprijzen hebben we inwoners op verschillende manieren ondersteund.*
- *Het jaar stond ook in het teken van de transformatie van het sociaal domein en het Transformatieplan. Dit plan moet zorgen voor een sociaal domein wat klaar is voor de toekomst. In het Nieuwe Hengelose Model staan preventie en integrale wijkgerichte aanpak - dicht bij de inwoners - centraal.*
- *Het aantal aanvragen van mensen met geldzorgen steeg. Inwoners kwamen wel eerder bij ons in beeld, met daarmee een lichtere hulpvraag.*
- *Hengelo kent ongeveer 190 gedupeerde gezinnen van de kinderopvangtoeslagenaffaire. Hiervan heeft een tiental gezinnen aangegeven gebruik te willen maken van ondersteuning. Ook zijn diverse pilots rondom het thema eenzaamheid afgerond, de pilots hebben bijgedragen aan meer bewustwording en signalering bij inwoners en professionals.*

Gemeente
Hengelo

Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing

- Hengelo kent een groter aanbod van koop- en huurwoningen.
- Inwoners kunnen langer zelfstandig blijven wonen in een woning.
- Inwoners zijn meer tevreden over de kwaliteit van hun fysieke leefomgeving zoals voor veiligheid, gezondheid en natuur.
- Meer mensen bezoeken de binnenstad van Hengelo en verblijven er langer.
- We hebben een aantrekkelijk compact stadshart waarin winkels en horeca in de binnenstad van Hengelo meer bijeen zijn gebracht in een kleiner gebied.
- Er wonen meer mensen in de binnenstad.
- Er wonen, werken en leren meer mensen in Hart van Zuid.

Wat hebben we daarvoor gedaan in 2022?

- We hebben ingezet op meer goedkope koop- en huurwoningen, vooral in de binnenstad en Hart van Zuid. In totaal werden er 286 woningen toegevoegd door nieuw bouw of transformatie. Tegelijkertijd gaan we door met het aantrekkelijker maken van onze binnenstad, met de herinrichting van het marktplein en kernwinkelgebied als hoogtepunt.
- Achter de schermen is gewerkt aan allerlei bouwplannen in Hart van Zuid. Langs de Laan Hart van Zuid is plek voor creatieve broedplaats Oogst. Ook gaat er gebouwd worden op de Appendage, wordt er gestart met de bouw van studio's en appartementen in de voormalige Hofstede MTS en verrijst er een iconisch gebouw aan het Dikkersplein.
- Op 1 januari 2024 wordt de Omgevingswet ingevoerd. Hier hebben we ons als gemeente goed op voor kunnen bereiden. Zo werd in november de omgevingsvisie Hart van Hengelo (tweede fase) unaniem door de raad vastgesteld. En werd het plan van aanpak vastgesteld voor de omgevingsvisie Stedelijk gebied (derde fase).

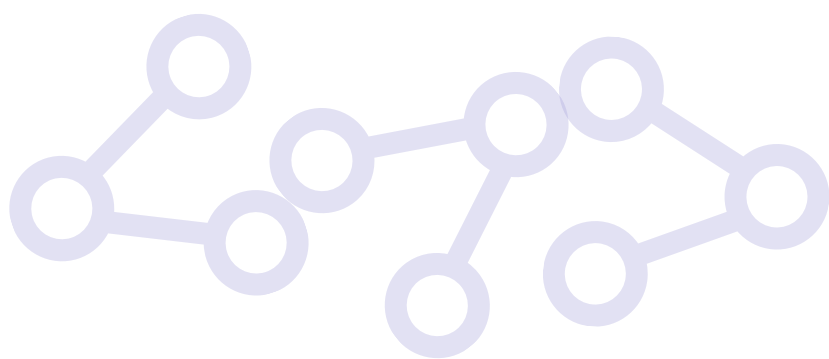
Volksgezondheid, milieu en duurzaam

- Huishoudens en organisaties verbruiken minder (fossiele en niet-fossiele) energie.
- Huishoudens en organisaties wekken meer duurzame energie op met behulp van zon, wind of warmtebronnen.
- Er is minder afval en grondstoffen worden meer en vaker opnieuw gebruikt (circulaire economie).
- Hengelo heeft meer capaciteit om water op te vangen bij hevige neerslag.
- Hengeloërs hebben een gezondere levensstijl.
- Het verschil in ervaren gezondheid tussen inwoners met een hoge en een lage sociaal economische status (SES) is kleiner geworden.

Wat hebben we daarvoor gedaan in 2022?

- *Energiebesparing kreeg veel aandacht. Eind 2022 werd een plan vastgesteld waarin staat hoe we inwoners gaan helpen met isoleren en energie besparen. Op basis van de visie Duurzaam Hengelo zetten we de koers uit voor de duurzame ontwikkeling van Hengelo voor de korte en langere termijn (2050).*
- *De service in de wijken en buurten is verder vergroot door een mobiel milieupark. Dit moet hergebruik van grondstoffen stimuleren. In 2022 zagen we de hoeveelheid fijn restafval verder dalen naar 66 kg/inwoner.*
- *Samen met inwoners, kinderen en (gezondheids)-partners is gewerkt aan de klimaatadaptatiestrategie. Daarin staat hoe we Hengelo klaar kunnen maken voor het veranderen de klimaat. In de stad werd dat zichtbaar met veel meer ruimte (2700 m²) voor water. De herinrichte Elsbeek is hier een mooi voorbeeld van.*
- *Samen met partners is gewerkt aan een lokaal preventie-akkoord om een gezonde leefstijl én gelijke kansen op het gebied van gezondheid te stimuleren.*

Leeswijzer

De jaarstukken zijn het sluitstuk van de Planning en Control cyclus. Het college legt er – na in de Zomerbrief en de 2e Beleidsrapportage tussentijds te hebben gerapporteerd – verantwoording mee af over de afspraken tussen college en raad, die in de Beleidsbegroting zijn vastgelegd.

De jaarstukken beginnen met het formele raadsvoorstel en -besluit (in hoofdstuk 3), gevolgd door een schets van de financiële situatie van de gemeente Hengelo in hoofdstuk 4. Vanaf hoofdstuk 5 start de verantwoording, die tweeledig van aard is: beleidsinhoudelijk en financieel.

In hoofdstuk 5 beginnen we met een korte terugblik op de strategische agenda 'Hengelo in verbinding'. Waar we in de Beleidsbegroting 2022-2025 nog werkten met centrale thema's hebben we dit vanaf de Zomerbrief 2022-2026 en de Beleidsbegroting 2023-2026 aangepast naar 'Hengelo in Verbinding' als kern van de begroting. We hebben er daarom voor gekozen om ook in de jaarverantwoording 2022 dit als overkoepelende paragraaf te gebruiken.

Daarna vindt u in de programmarealisatie de beleidsinhoudelijke en financiële verantwoording. De jaarstukken kennen de volgende programma's: 1. Veiligheid, 2. Verkeer, vervoer en waterstaat, 3. Economie, 4. Onderwijs, 5. Sport, cultuur en recreatie, 6. Sociaal domein, 7. Volksgezondheid, milieu en duurzaamheid, 8. Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing en 9. Bestuur en ondersteuning.

Met ingang van de Beleidsbegroting 2022-2025 zijn de doelen per begrotingsprogramma geconcretiseerd en zijn er nieuwe beleidsindicatoren aan de doelen gekoppeld. Ook de opzet van de programma's is daarmee aangepast. Deze jaarstukken 2022 zijn het eerste moment waarop we ook op die wijze verantwoorden. U vindt per programma de volgende punten terug:

- Welke belangrijke ontwikkelingen zagen we voor 2022?
- Relevante beleidsnota's
- Verbonden partijen
- Wat hebben we bereikt?
- Wat hebben we daarvoor gedaan?
- Wat zijn we blijven doen?
- Wat heeft het gekost?

Bij '*Wat hebben we bereikt?*' zijn de (nieuwe) doelen per programma terug te vinden met daaraan gekoppeld de beleidsindicatoren. De doelen zijn meerjarig en gericht op 2024. Middels de beleidsindicatoren kunnen we volgen in welke mate we de doelen gaan behalen. De meeste peilwaarden van de beleidsindicatoren halen we (jaarlijks) op middels uitvraag bij het HengeloPanel. De uitkomst van 2022 is nog niet bij alle beleidsindicatoren bekend. We geven een toelichting als een beleidsindicator afwijkt van wat we hadden verwacht.

Bij '*Wat hebben we daarvoor gedaan?*' zijn de acties die we in 2022 hebben uitgevoerd gekoppeld aan de doelen.

Bij '*Wat zijn we blijven doen?*' wordt een beschrijving gegeven van de activiteiten, die de gemeente Hengelo al jaarlijks uitvoert.

In '*Wat heeft het gekost?*' geven we, op taakveldniveau, een financiële toelichting op verschillen > € 50.000 of > 10% ten opzichte van de laatst bijgestelde begroting.

Hoofdstuk 6 bevat de wettelijk voorgeschreven paragrafen, waarin als een dwarsdoorsnede van de totale verantwoording afzonderlijke aspecten worden toegelicht, zoals weerstandsvermogen, grondexploitaties, verbonden partijen, bedrijfsvoering en investeringen. Ook vindt u hier de door onszelf toegevoegde paragraaf voor subsidies.

In hoofdstuk 7 Jaarrekening treft u de financiële verantwoording op hoofdlijnen aan bestaande uit de balans, het overzicht van baten en lasten en de toelichtingen daarop. Tevens bevat het de controleverklaring van de door de raad aangestelde externe accountant.

Een aantal toelichtende bijlagen maken het geheel compleet. Twee bijlagen vinden hun oorsprong in door de gemeenteraad aanvaarde moties n.a.v. het jaarverslag 2010. Dit betreft de motie "Overzicht subsidies 2022 (Motie Raad)" en de motie "Declaratiegedrag college (Motie Raad)", beide aanvaard in de raadsvergadering van 19 juli 2011. Daarnaast zijn wettelijk voorgeschreven bijlagen opgenomen. Ook hebben we, met ingang van de Beleidsbegroting 2022-2025, de (landelijk) verplichte kengetallen opgenomen in de bijlage.

Raadsadvies en raadsbesluit

RAADSADVIES

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	AFDELING	PORT. HOUDER
3541761	te wierik, annelyn	FAC-FIN	
ONDERWERP			
3541761 - Jaarstukken 2022			

BESLUIT

De gemeenteraad besluit:

1. De Jaarstukken 2022 van de gemeente Hengelo vast te stellen en de daarin opgenomen inhoudelijke toelichting en financiële analyses te aanvaarden als verantwoording van het college over het gevoerde beleid en beheer in 2022;
2. Het batige resultaat te bestemmen conform hoofdstuk 4.3 in de Jaarstukken 2022
3. Op basis van de herijking van de voorzieningen die bij de Jaarstukken wordt uitgevoerd de volgende besluiten te nemen:
  - a) De voorziening Onderhoud Haven (nr 537) in stand te houden
  - b) De voorziening Wachtgeld Muziekschool (nr 522) op te heffen
4. Een tweetal begrotingswijziging (22549 - Formatie werkcoach SROI Bertelink en 22580 - Inhuurbudgetten teams W&I naar taakvelden) die ten onrechte niet aan de Raad zijn voorgelegd middels een verzamelwijziging alsnog achteraf goed te keuren.

INLEIDING

Op grond van art 197 van de Gemeentewet legt het college jaarlijks verantwoording af over het gevoerde bestuur d.m.v. de Jaarstukken 2022 (het Jaarverslag en de Jaarrekening). Het college moet de Jaarstukken vóór 15 juli 2023 aan Gedeputeerde Staten van Overijssel zenden.

De Jaarstukken 2022 bestaan uit het Jaarverslag en de Jaarrekening. In het Jaarverslag gaan we in op de belangrijkste inhoudelijke ontwikkelingen in 2022. Ook hebben we dit jaar een publieksvriendelijke versie opgenomen. De Jaarrekening bestaat uit:

- De balans per 31-12- 2022
- Het overzicht van baten en lasten
- De toelichtingen op bovenstaande punten

Ook geeft de Jaarrekening inzicht in de financiële ontwikkeling in het verslagjaar én zijn in de Jaarrekening onder meer de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen en de WNT-verantwoording 2022 opgenomen.

Trots op getoonde veerkracht in 2022

In 2022 kregen we te maken met omstandigheden die veel hebben gevraagd en nog steeds vragen. Dit gaf en geeft uitdagingen voor zowel de stad als de organisatie. Denk hierbij aan de vluchtelingenstroom, de hoge inflatie, energiearmoede en de krapte op de arbeidsmarkt. Ondanks deze omstandigheden hebben we wel veel gerealiseerd, en daar zijn we trots op. We zijn trots op de getoonde veerkracht en solidariteit in de stad. We zagen Hengelo op haar best in een moeilijke tijd. Ook zijn we trots op de wendbaarheid en veerkracht van de ambtelijke organisatie bij nieuwe taken die op ons afkwamen. In dit jaarverslag leest u hier meer over.

Het jaar 2022 in vogelvlucht

We hebben dit jaar een eerste stap gezet om de langjarige koers van de gemeente, diverse externe trends en ontwikkelingen, inhoudelijke ambities uit het collegeprogramma, het(participatieve) proces en de financiële randvoorwaarden en kaders bij elkaar te brengen. We bouwen hiermee aan een Strategische Agenda. In 2022 hebben we hier op onderdelen al stappen in gezet.

Voor inwoners is een toegankelijke overheid erg belangrijk. Vandaar dat we ook in Hengelo onze dienstverlening regelmatig onder de loep nemen en daarin kijken naar "**de inwoner centraal**". We hebben in 2022 gekeken naar de openingstijden van de publieksbalies en het werken op afspraak. En we zijn een proef gestart om op drie ochtenden zonder afspraak binnen te lopen voor een reisdocument. We zetten erop in om inwoners meer te betrekken bij de ontwikkeling van beleid. Hiervoor is met inwoners, gemeenteraad college en ambtelijke organisatie een denkkader opgesteld en in gebruik genomen. Een voorbeeld hiervan is bijvoorbeeld het proces rondom het mobiliteitsplan.

Het college zet in op het **behoud én versterken van leefbare wijken**. Daarbij staan ontmoeten en goede voorzieningen voorop. In 2022 hebben we een mooie stap gezet met de Wijkhuizen van Wijkkracht. Een Wijkhuys is een plek om te ontmoeten, ontspannen, en ontwikkelen en een zorgvraag stellen. Waar mensen samenkomen en activiteiten plaatsvinden. De Wijkhuizen zijn vrij toegankelijk en gevestigd in de Hasseler Es, Nijverheid en Weidedorp.

Vergelijk je de binnenstad van nu met die van zo'n vijf jaar geleden, dan herken je een groot deel van het centrum nauwelijks meer. Op veel plekken is de openbare ruimte de afgelopen jaren opnieuw ingericht: sfeervoller, groener en duurzamer. We werken gericht aan **toekomstbestendige stedelijke ontwikkeling**. In januari 2022 startte de herinrichting van het kernwinkelgebied en het marktplein. De werkzaamheden in de Nieuwstraat, Molenstraat, Brinkstraat en de Telgen zijn afgerond en tonen een aantrekkelijk straatbeeld. Het marktplein is in het voorjaar van 2023 aan de stad teruggegeven. De gemeente gaat in de binnenstad door op de ingeslagen weg. Nieuwe plannen voor De Wetstraat en omgeving en de nieuwe invulling voor het gebied waar recent de Lambertuspassage is gesloopt, liggen al klaar.

Het afgelopen jaar is er in Hart van Zuid hard gewerkt om dit historische en industriële gebied een nieuwe toekomst te geven. Met respect voor het verleden is Hart van Zuid opnieuw ingericht, en een deel van het braakliggende terrein aan de Laan Hart van Zuid is omgetoverd tot de creatieve broedplaats Oogst. Verder is er achter de schermen hard gewerkt aan allerlei bouwplannen, waarvan we in 2023 de resultaten gaan zien. Zo gaat er gebouwd worden op de Appendage, wordt er gestart met de bouw van studio's en appartementen in de voormalige Hofstede MTS en verrijst er een iconisch gebouw aan het Dikkersplein.

Voor een **toekomstbestendig sociaal domein**, zowel inhoudelijk als financieel, gaan we het anders organiseren. We hebben dit jaar het plan daarvoor vastgesteld. Het sociaal domein gaat over jeugdhulp, Wmo en de uitvoering van de Participatiewet. De komende jaren gaat hierin het een en ander veranderen. In 2022 is met de gemeenteraad, de adviesraad en de cliëntenraad gesproken en de uitkomsten hiervan zijn meegenomen in het in oktober vastgestelde Transformatieplan. Dit plan wordt de komende tijd gefaseerd uitgevoerd.

In 2050 willen we fossielvrij zijn en dus alleen gebruik maken van energie die duurzaam is opgewekt. We werken daarmee aan **draagvlak voor duurzame inrichting**. In februari 2022 heeft de gemeenteraad het Omgevingsprogramma Nieuwe Energie vastgesteld. Daarin staat de Hengelose aanpak om duurzame energie op te wekken via wind en zon. Het eerste project, Boeldershoek, is in voorbereiding. Ook het Warmteprogramma is inmiddels vastgesteld. Eind 2022 hebben we een plan vastgesteld waarin staat hoe we inwoners gaan helpen met isoleren en energie besparen.

Financieel resultaat

In de jaarstukken kunt u lezen dat er per programma verschillende mee- en tegenvallers zijn over het afgelopen jaar. Op totaalniveau sluiten we het jaar af met een positief resultaat van 13,1 miljoen na verwerking van de voorgestelde resultaatbestemming (ca. 3,8% t.o.v. het begrotingstotaal 2022). In de bijgestelde begroting gingen we nog uit van een positief resultaat van 0,5 miljoen. We zien dat dit positieve resultaat vooral komt door incidentele voordelen en grilligheid in inkomsten die we ontvangen van het Rijk. Het aandeel 'incidenteel' en het aandeel 'laat bekend' aan de inkomstenkant, maar ook in taken, is de afgelopen jaren toegenomen. Deze grilligheid in inkomsten en taken maakt de voorspelbaarheid die we zo graag willen voor onze begroting moeilijk. We zijn hier als gemeente Hengelo zeker niet de enige in. We zetten hier zelf wel stappen in, door bijvoorbeeld in de P&C-documenten terug te komen op budgetoverheveling, resultaatbestemming en leereffecten vanuit de jaarrekening. We kunnen hier, zeker aan de uitgavenkant, ook nog verder in verbeteren. Het meer voorspelbaar en structureel maken van rijksuitkeringen is hier echter ook een belangrijke factor in.

De afgelopen jaren hebben we veel incidentele taken uitgevoerd met een overeenkomstige financiering vanuit het Rijk. Daarbij komen onze structurele taken onder druk te staan en zien we daar ook vaker incidentele voordelen ontstaan. Dit uit zich dit jaar ook in een structurele exploitatieruimte van 4% op realisatiebasis, we houden door de inzet op incidentele taken dus incidenteel geld over op onze structurele budgetten. We bouwen hierdoor ruim voldoende reserves op om in te spelen op acute situaties. We hebben wel, net als andere gemeenten, nog grote financiële uitdagingen voor ons liggen op de lange termijn, en in het bijzonder vanaf 2027. Het positieve resultaat wat we hier presenteren mag dan ook niet verbloemen dat we ons op de langere termijn nog steeds zorgen maken over de druk op onze structurele begroting en de uitvoering van de taken die daarbij horen. Het inzicht in het structurele perspectief volgt in de Zomernota 2023-2027.

Bestemmingsvoorstel

Een deel van het resultaat vóór bestemming kent een geormerkt doel in 2023 (of later). Dit zijn de volgende:

- Vooruitlopend op de behandeling en vaststelling van de Jaarstukken 2022 heeft uw raad op 15 februari 2023 besloten over de budgetoverheveling ad € 1.082.307 (zaaknummer 3527558). Hiervan komt € 782.307 ten laste van het rekeningresultaat 2022. Door middel van resultaatbestemming worden deze budgetten overgeheveld naar de begroting 2023. Het restant loopt via de onttrekking uit een reserve, zoals opgenomen in het voorstel budgetoverheveling.
- In de Decembercirculaire 2022 is onder meer voor onderstaande doelen geld beschikbaar gesteld. Door het moment van beschikbaar komen van de decembercirculaire is het voor Hengelo voor een groot deel hiervan niet meer mogelijk dit bedrag ook in 2022 te besteden. Voor een deel van de middelen geldt dat er concrete plannen worden uitgewerkt om deze in 2023 te besteden. Voorgesteld wordt om deze middelen (€3.342.963) door middel van bestemming van het resultaat als volgt, voor de specifieke doelen, te reserveren. In de raadsbrief over deze decembercirculaire (zaaknummer 3515925) bent u geïnformeerd over de afzonderlijke mutaties.

	Gemeentefondsuitkering	Bedrag Toevoegen aan Reserve
1.4	Energietoeslag	2.831.542 Decentralisatie-uitkeringen
1.5	Bijzondere bijstand	198.500 Decentralisatie-uitkeringen
1.6	Breed offensief	50.161 Decentralisatie-uitkeringen
2.1	Gezond in de Stad	38.130 Decentralisatie-uitkeringen
2.6	Bijzondere bijstand studenten	172.205 Decentralisatie-uitkeringen
2.9	Versterken sociale basis	52.425 Decentralisatie-uitkeringen
Totaal		3.342.963

- Bij de 2e Beleidsrapportage hebben we al € 7,7 miljoen toegevoegd aan de algemene reserve en verwerkt in onze begroting. Dit voordeel werd voor een deel veroorzaakt door een voordelige septembercirculaire. Daarnaast konden we voor dit jaar enkele gereserveerde middelen laten vervallen die we eerder hadden ontvangen in het gemeentefonds. Deze hadden we voor 2022 gereserveerd om onder meer oplopende inflatie te dekken. Zoals in de 2e Beleidsrapportage aangegeven hebben de stijgende lonen en prijzen de gemeentelijke uitgaven dit jaar – tegen de verwachting in – nog beperkt geraakt. We stellen voor het restant van het saldo van €13.131.000, na bovenstaande bestemming voor budgetoverheveling en middelen van de decembercirculaire, ook toe te voegen aan de algemene reserve.

ARGUMENTEN

1.1 Het oordeel van de accountant bij de jaarstukken 2022 is goedkeurend op zowel getrouwheid als rechtmatigheid

De controle van de jaarrekening 2022 door onze accountant, PricewaterhouseCoopers (PwC) is afgerond. PwC verstrekt een goedkeurende verklaring op de onderdelen getrouwheid en rechtmatigheid. Op basis van de controlewerkzaamheden heeft de accountant geconcludeerd dat alle financieel relevante aspecten van wetgeving en verordeningen door het college zijn nageleefd. Ook concludeert zij dat de baten als lasten over 2022 én de balansmutaties 2022 rechtmatig tot stand zijn gekomen. Dit met uitzondering van enkele onzekerheden en de als fout aangemerkte posten (allen onder de tolerantiegrenzen). Wij zijn hier tevreden mee, de bevindingen die ze hebben staan beschreven in het accountantsverslag.

Het proces rondom verantwoording van rechtmatigheid gaat wijzigen. Over boekjaar 2023 is het wettelijk verplicht dat het college verantwoording aflegt over de rechtmatigheid (rechtmatigheidsverantwoording). Wij hebben hier al veel stappen in gezet. Over 2022 hebben we de verantwoording opgesteld als proef voor 2023. De uitkomsten hiervan zijn terug te vinden in paragraaf 6.7. Voor uw raad geeft dit inzicht in de diepgang van de rapportage en bevindingen die het college vanaf 2023 verantwoordt. In de basis wijkt ons eigen oordeel over rechtmatigheid voor het jaar 2022 niet af van het oordeel van onze accountant. Ook naar mening van onze accountant zijn we als gemeente klaar voor de rechtmatigheidsverantwoording.

1.2 Wij herkennen ons in de kernboodschappen en belangrijkste bevindingen

Dit is het derde jaar dat PwC de controle van de jaarrekening heeft uitgevoerd. Het proces is soepel verlopen. De investering die we de afgelopen jaren hebben gedaan in kwaliteit en professionaliteit van zowel kennis bij medewerkers als dossieropbouw betalen zich uit. We zijn hierdoor beter in staat tot een juiste oplevering van het controledossier, correcte toepassing van het BBV en een constructieve samenwerking met de accountant. Het college is trots op de kwaliteitsslag die de ambtelijke organisatie hierin heeft gemaakt.

Op enkele bevindingen in het verslag van de accountant gaan we graag nader in, omdat we het van belang

vinden uw raad te informeren over enkele afwegingen en geconstateerde verbetermogelijkheden.

- Europese aanbestedingen: Ook op het vlak van inkoop heeft de inzet op professionalisering zijn vruchten afgeworpen. We zien al enkele jaren een dalende lijn in onrechtmatigheidsfouten met betrekking tot Europese aanbestedingsrichtlijnen. PwC constateert geen andere fouten dan dat wij zelf doen in onze interne controle. De toename in fouten is zeer beperkt. De rechtmatigheidsfout komt daarmee vooral door dossiers vanuit het verleden. Dit proces is daarmee geborgd. Een verbeterpunt zit nog wel in de naleving van ons eigen inkoopbeleid. Dit inkoopbeleid is geen onderdeel van het normenkader maar moet uiteraard wel nageleefd worden. We maken hierin wel bewuste keuzes in het licht van doelmatigheid, met het beleid als basis. Doelmatigheid is hierbij het uitgangspunt, rechtmatigheid de randvoorwaarde. Ons streven is dan ook niet om de rechtmatigheidsfouten op dit onderdeel naar €0 te brengen. Wel blijven we inzetten op bewustwording van het beleid en de doelmatigheidsafweging.
- Toegerekende rente: Bij de begroting hebben we een omslagrentepercentage berekend van 0,1%. De nacalculatorische omslagrente is 0,22%, en deze wijkt daarmee 0,12% af van het omslagrentepercentage dat we bij de begroting hebben berekend. Deze afwijking beschouwen wij als dusdanig klein dat wij hier geen correctie op toe hebben gepast. Volgens de regelgeving mag er 25% afgeweken worden tussen de toerekening in de Begroting (voorcalculatie) en Jaarrekening (nacalculatie). In dit geval wijken we 71% af. Deze norm is opgesteld in tijden van hogere omslagpercentages. Met de lage rentepercentages is de kans op overschrijding van de norm groot, terwijl de absolute afwijking in geld niet groter is dan voorgaande jaren. De afwijking in 2022 zit hem vooral in de rente die toegerekend kon worden aan de grondexploitaties. In de Beleidsbegroting was de verwachting dat er meer geïnvesteerd zou worden dan in werkelijkheid is gebeurd, hierdoor kon er ook minder rente worden doorbelast. Wij hebben ervoor gekozen dit, gezien de geringe impact van €290.000, niet aan te passen. We hebben dus niet te veel rente betaald, maar deze net op een andere manier verdeeld dan op basis van wetgeving moest.
- Begrotingswijzigingen: een tweetal begrotingswijzigingen zijn per abuis niet op het niveau van de Raad gefiatteerd, ondanks dat dit begrotingswijzigingen over de programma's heen waren. Normaal gesproken gaat dit via een verzamelwijziging. Het betreft alleen verschuivingen van uitgaven binnen de vastgestelde kaders van de Raad, zonder impact op bijvoorbeeld het begrotingssaldo. Een toelichting hierop is opgenomen in de programma's 4, 6 en 9. Middels dit raadsbesluit herstellen we dit alsnog, zie hiervoor beslispunt 4. We scherpen onze controle op fiatteringsniveau aan.
- Onzekerheden vanuit Zorg in Natura (ZIN) en Persoonsgebonden Budgetten (PGB): Net als voorgaande jaren zijn er onzekerheden aanwezig in de bestedingen ZIN voor Jeugd en WMO en het verstrekken van PGB's.
  - PGB: Prestatielevering op PGB wordt als onzeker aangemerkt omdat wij geen aanvullende controles uitvoeren (door middel van een uitgebreid controleplan) op prestatielevering PGB. Daardoor kunnen we niet aantonen dat de PGB's rechtmatig zijn. Dit betreft dit jaar een omvang van €0,7 mln (2021: €0,9 mln). Onzeker betekend echter niet dat er onrechtmatige of frauduleuze verstrekkingen plaatsvinden. Het college kiest ervoor om periodiek themacontroles te doen naar (grote) aanbieders en naar aanleiding van fraude-signalen. Gezien de geringe omvang op het totaal aan uitgaven binnen het sociaal domein kiezen we ervoor de ambtelijke capaciteit anders in te zetten.
  - ZIN: Net als voorgaande jaren zijn er ook onzekerheden aanwezig in de bestedingen ZIN voor Jeugd en WMO. Dit is geen nieuwe bevinding, deze bestaat al sinds de decentralisaties (2015). Over 2022 bedraagt de onzekerheid circa €5,3 mln (2021: €4,2 mln) Hiervan is €1,7 mln van zorgaanbieders die – conform regionale afspraken- minder dan €125.000 aan zorg hebben verleend aan Hengelo en geen gecontroleerde productieverantwoording hoeven in te leveren om de administratieve lasten te drukken. Daarnaast een bedrag van €1,4 mln voor vervoersdiensten, waar geen controle op de prestatielevering plaatsvindt. En een bedrag van € 2,2 mln van op dit moment nog niet ontvangen verantwoordingen.

We blijven als gemeente afhankelijk van aanlevering van informatie door aanbieders. Enige mate van onzekerheid zal dus altijd blijven bestaan. Als college blijven we ons maximaal inzetten om tijdige verantwoordingsinformatie te ontvangen van aanbieders. Voor vervoer is controle op prestatielevering vanaf medio 2023 wel onderdeel van het (nieuwe) contract.
- Onzekerheid vanuit verstrekkingen energietoeslag: Om snel te kunnen handelen bij de landelijke

regeling heeft de gemeente besloten de energietoeslag voor mensen met een uitkering en/of een minimaregeling aan inwoners die andere minimaregelingen gebruiken of al een uitkering krijgen, ambtelijk toe te kennen. Dit omdat we te maken hebben met een kwetsbare doelgroep. Uit de controle achteraf blijkt dat hierbij ook een groep mensen is opgenomen die mogelijk geen recht hadden op deze energietoeslag. Er zijn onvoldoende gegevens bekend van deze doelgroep om achteraf vast te stellen of de uitkering daadwerkelijk onterecht was, we noemen de lasten voor deze doelgroep daarom onduidelijk en niet onrechtmatig. De omvang hierin is beperkt en we hebben hier gezien de snelheid gekozen voor doelmatigheid in plaats van rechtmatigheid. Voor het jaar 2023 zijn hier de nodige verbeteracties opgesteld.

- Ruimtelijk domein: Op het onderdeel strategische gronden hebben we geïnvesteerd in de kwaliteit van een betere onderbouwing. We hebben een externe taxateur de opdracht gegeven om de grotere percelen te taxeren. De kwaliteitsverbetering wordt door de accountant onderschreven, ook zij zien dat we hierin positieve stappen hebben gezet. We gaan het komende jaar nog verdere stappen zetten in de verbetering van het proces en de kwaliteit van de vastlegging. Hiervoor hebben we een externe partij ingehuurd. Wij kunnen ons vinden in de conclusies van de accountant dat de parameters voor de grondexploitaties evenwichtig en realistisch zijn ingeschat. Op 21 december 2022 zijn de parameters vastgesteld door de Raad. Omdat de markt onzeker is, kunnen wijzigingen in de parameters grote gevolgen hebben voor de reserve grondexploitaties. Daarom is in januari 2023 nogmaals onderzocht of prijzen zich anders ontwikkelden dan verwacht in het najaar van 2022. De conclusie was dat de vastgestelde parameters op dat moment niet gewijzigd hoefden te worden. Het komende jaar houden we goed in de gaten of er zich wijzigingen in de markt voordoen.
- Verstrekte subsidies: We hebben nog een achterstand in de vaststelling van uitgaande subsidies voor het jaar 2021. Dit is het derde jaar op rij dat PwC dit constateert. We zijn bekend met dit feit en dit heeft onze volle aandacht. We zien hier ook de nasleep terug van de werkdruk door alle (extra) regelingen en subsidies in de coronaperiode. Vanaf begin 2023 zijn we gestart met diverse acties uit het verbeterplan subsidieverstrekking Sociaal Domein. De acties richten zich voornamelijk op het opstellen van sjablonen voor subsidiebrieven, eenduidig werkprocessen, een inwerkprogramma en een advies voor lange termijn verbeteringen. Ook hebben we hierin aandacht voor het zakelijk partnerschap, om goed te kunnen sturen op afspraken met partners in de stad.

2.1 Specifieke componenten waarvan al eerder is aangegeven of besloten dat deze onderdeel zijn van de resultaatbestemming zijn opgenomen, het restant gaat naar de Algemene Reserve

Op 15 februari 2023 heeft uw raad besloten over budgetoverheveling van het jaar 2022 (zaak 3527558) welke voor € 782.307 ten laste komt van de resultaatbestemming. Daarnaast bent u in een raadsbrief over de decembercirculaire geïnformeerd over taken waar we geld voor hebben gekregen maar niet meer in 2022 konden uitvoeren. De inkomsten die we via de decembercirculaire krijgen vallen wel in het resultaat van 2022. Daarom is in de raadsbrief aangegeven voor welke onderdelen we middelen in de resultaatbestemming opnemen. Dit heeft een totaalbedrag van €3.342.963. Conform stand beleid stellen we voor het restant van het saldo, waar niet direct een bestemming voor is, toe te voegen aan de Algemene Reserve.

3.1a Ondanks dat er geen geheel nieuw beheerplan is, is op basis van de jaarlijkse actualisatie het bedrag in de voorziening naar verwachting wel nodig voor toekomstig onderhoud

Op basis van de regelgeving vanuit het Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV) mag een beheerplan wat ten grondslag ligt aan een voorziening maximaal 5 jaar oud zijn, tenzij er gemotiveerd wordt afgeweken en dit door de raad is besloten. Het beheerplan voor de haven is opgesteld in 2016. Van dit plan vindt een jaarlijkse actualisatie plaats maar stellen we een nieuw beheerplan pas op nadat enkele grote investeringen zijn gedaan. Op die manier sluit het beheerplan aan bij de nieuwe situatie. Deze investeringen zijn de afgelopen jaren door diverse omstandigheden uitgesteld, zoals u in voorgaande jaarverslagen heeft kunnen teruglezen. Wij vinden het verantwoord om de voorziening in stand te houden op basis van het huidige beheerplan en deze niet vrij te laten vallen in het rekeningresultaat. Een toelichting hierop is opgenomen in de paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen.

3.1b De in te schatten verplichtingen waarop deze voorziening is gebaseerd zijn nagenoeg afgesloten

De voorziening was gevormd voor (wachtgeld) verplichtingen vanuit de reorganisatie van de Muziekschool Hengelo. Nagenoeg alle verplichtingen zijn in 2022 afgehandeld. Er rest nog een potentieel te betalen bedrag in verband met de overgang van pensioenfonds ABP naar Pfw. ABP heeft eerder als indicatie aangegeven dat er geen exit-lasten zullen zijn, maar dat de definitieve berekening pas in 2023 kan worden opgemaakt. Dit is geen basis voor het in stand houden van een voorziening, daarom moet deze worden opgeheven. Het restant saldo van € 170.000 is vanwege het ontbreken van onderbouwde verplichtingen al

vrijgevallen in het saldo van de jaarrekening. We heffen deze voorziening met dit besluit ook formeel op. Eventuele exit-lasten zullen wij verantwoorden in de Beleidsrapportages.

4.1 De bestedingen passen binnen de kaders van de Raad

Gedurende 2022 zijn er een tweetal begrotingswijzigingen als administratieve wijziging doorgevoerd, deze zijn hierdoor niet aan de raad voorgelegd middels een verzamelwijziging. De wijzigingen zorgen niet voor een resultaat of een uitzetting, maar betreffen enkel een herverdeling van middelen tussen programma's 4, 6 en 9, waardoor ze formeel besloten hadden moeten worden door de raad. De begrotingswijzigingen zijn als bijlage bijgevoegd en toegelicht in de begrotingsprogramma's.

KANTEKENINGEN

2.1 Het is op dit moment nog niet duidelijk of we de middelen in deze omvang moeten, willen en kunnen inzetten

Voor budgetoverheveling maken we een inschatting welke incidentele middelen we in 2023 nodig hebben vanuit de niet gebruikte incidentele budgetten van 2022. Op de juistheid van deze inschatting komen we in de 2^e beleidsrapportage 2023 terug.

Voor de middelen vanuit de decembercirculaire geldt dat er soms nog concrete plannen gemaakt moeten worden voor de genoemde onderdelen. Deze komen deels terug in de Zomernota 2023-2027, of later in dit jaar. We kunnen nog niet voor alle onderdelen inschatten of het bedrag wat we hiervoor krijgen volledig nodig is, of te weinig is. De bedragen worden gestort in de reserve Decentralisatie-Uitkeringen (per 1 mei 2023 de "Reserve nog uit te voeren werken/activiteiten") en lopen mee in de jaarlijkse evaluatie van de bestemmingsreserves. Eventuele overschotten worden daarin meegenomen.

3.1a Het is op dit moment nog niet duidelijk of het gehele bedrag in de voorziening toekomstig nodig is

Ondanks dat we het beheerplan jaarlijks actualiseren kunnen we alleen een inschatting maken voor dit moment richting toekomst. Het kan zijn dat het benodigde bedrag voor onderhoud van de haven na de investeringen hoger of lager uitvalt. We vinden het verstandig om pas op dat moment, en bij een nieuw onderhoudsplan, een deel te laten vrijvallen of bijstorten. Daarom stellen we nu voor om geen aanpassing te doen in de gevormde voorziening.

VERVOLG

In het besluitvormingstraject zijn de volgende bijeenkomsten opgenomen:

- 12 juni: Technisch Beraad
- 15 juni: Werkgroep accountancy
- 20 juni: Oordeelsvormende politieke markt
- 5 juli: Raadsvergadering

Wij vragen uw raad de Jaarstukken 2022 (het Jaarverslag en de Jaarrekening 2022, inclusief bijlagen) vast te stellen. Dit staat gepland in de raadsvergadering van 5 juli 2023. Het college moet de Jaarstukken in ieder geval vóór 15 juli 2023 aan Gedeputeerde Staten van Overijssel sturen.

BIJLAGEN

Bijlage 1: Jaarstukken 2022 Gemeente Hengelo

Bijlage 2: Controleverklaring

Bijlage 3: Accountantsverslag

Bijlage 4: Begrotingswijzigingen

RAADSBSLUIT

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	AFDELING	PORT. HOUDER
3541761	te wierik, annelyn	FAC-FIN	
ONDERWERP			
3541761 - Jaarstukken 2022			

BESLUIT

Volgt

Jaarverslag

4

De financiën van de gemeente Hengelo

	Inleiding	22
4.1	Saldo jaarrekening	22
4.2	Structurele effecten	25
4.3	Bestemmingsvoorstel	26
4.4	Ontwikkeling weerstandsvermogen en reserves	28
4.5	Ontwikkeling Overige Reserves	32

Inleiding

In dit hoofdstuk staat de financiële positie van de gemeente Hengelo beschreven. De jaarrekening sluit dit jaar met een positief saldo na bestemming van € 13,1 miljoen. In paragraaf 4.1 staat een samenvatting van de grootste afwijkingen die leiden tot dit saldo. In de programmaverantwoording in hoofdstuk 5 leest u vervolgens alle voor- en nadelen van meer dan € 50.000 ten opzichte van de aangepaste begroting 2022.

In paragraaf 4.2 lichten we toe hoe we met structurele effecten vanuit deze jaarrekening omgaan en in paragraaf 4.3 staat het bestemmingsvoorstel. Dit is een voorstel hoe het voordelige saldo in 2023 bestemd wordt.

De laatste twee paragrafen van dit hoofdstuk (4.4 en 4.5) gaan in op hoe het weerstandsvermogen, de algemene reserve en de overige reserves zich hebben ontwikkeld in 2022.

4.1 Saldo jaarrekening

Exploitatieresultaat (bedragen x € 1.000)	Begroting 2022 primitief	Begroting 2022 gewijzigd	Rekening 2022	Vershil tussen begroting na wijz. en rekening	V/N
	(1)	(2)	(3)	(2) - (3)	
Baten	312.918	366.129	361.421	-4.707	N
Lasten	314.907	363.417	336.582	26.835	V
Saldo van baten en lasten	-1.989	2.712	24.839	22.127	V
Ontrekkingen aan reserves	9.435	42.126	31.483	-10.643	N
Toevoegingen aan reserves	7.348	44.252	39.066	5.186	V
Mutaties reserves	2.088	-2.126	-7.583	-5.457	N
Gerealiseerd resultaat	98	586	17.256	16.670	V
Bestemmingsvoorstel 2022			-4.125		
Resultaat na bestemmingsvoorstel	98	586	13.131	12.545	V

De jaarrekening, zoals deze in hoofdstuk 7 is opgenomen, sluit met een totaal saldo van baten en lasten van € 13,1 miljoen voordelig na het aan de raad voorgestelde bestemmingsvoorstel, zoals opgenomen in hoofdstuk 4.4. Na de verwerking van de laatst vastgestelde begrotingswijziging 2022 was sprake van een verwacht voordelig saldo van € 586.000. Een te verklaren afwijking daarom van afgerond € 12,5 miljoen, rekening houdend met het bestemmingsvoorstel.

Het afgelopen jaar hebben wij op een aantal momenten gerapporteerd over het saldo van baten en lasten en het verwachte resultaat. In de 1e Beleidsrapportage presenteerden wij u een begrotingsoverschot van € 566.000. In de 2e Beleidsrapportage presenteerden we een begrotingsoverschot van € 7,7 miljoen daar bovenop. Dit overschot hebben we in onze algemene reserve gestort en verwerkt in onze begroting. Na de laatste begrotingswijziging in 2022 was daarmee het verwachte saldo € 586.000.

Programma (bedragen x € 1.000)	Vershil tussen begroot en jaarrekening
1 Veiligheid	417
2 Verkeer, vervoer en waterstaat	-101
3 Economie	189
4 Onderwijs	1.508
5 Sport, cultuur en recreatie	41
6 Sociaal domein	10.852
7 Volksgezondheid en milieu	367
8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	2.334
9 Bestuur en ondersteuning	1.063
Subtotaal	16.670
Bestemmingsvoorstel 2022	-4.125
Eindtotaal	12.545

In bovenstaande tabel staan de verschillen tussen begroot en werkelijk per programma vermeld. Hierna volgt een samenvatting van de verschillen op hoofdlijnen en grote afwijkingen. Dit doen we voor afwijkingen op programmaniveau van meer dan € 0,5 miljoen. Opgeteld kunnen de verschillen die we samenvatten afwijken van de totale financiële afwijking van het programma. Dit komt doordat we hier alleen de grote afwijkingen benoemen. Een meer uitgebreide toelichting op alle verschillen vindt u dan ook in hoofdstuk 5.2 - Toelichting op de beleidsprogramma's.

Programma 4 Onderwijs € 1,5 miljoen voordeel

We hebben door het afstoten van een schoolgebouw en diverse gymlokalen minder uitgaven op het gebied van onderhoud, energie en schoonmaak. Daarnaast is er, naast het reguliere onderhoud, geen beroep gedaan op het spoedbudget onderhoud voor onderwijshuisvesting. Dit zorgt samen voor een voordeel van ongeveer € 0,5 miljoen.

Voor de uitvoering van onze taken op het gebied van onderwijsbeleid beschikken wij naast onze eigen middelen ook over (tijdelijke) middelen van het rijk. Het gaat om meerjarige Rijksmiddelen Onderwijsachterstandenbeleid en incidentele Rijksmiddelen gelieerd aan het Nationaal Programma Onderwijs (NPO). Een deel van de activiteiten zijn financieel te dekken vanuit de ontvangen rijksmiddelen, waardoor onze eigen middelen over blijven. Het gaat om een bedrag van € 0,7 miljoen. Daarnaast hebben we een aanvullende, niet begrote, subsidie ontvangen voor de uitvoering van de RMC functie (Regionaal Meld- en Coördinatiepunt voortijdig schoolverlaten) van bijna € 0,2 miljoen.

Programma 6 Sociaal Domein € 10,8 miljoen voordeel

Dit programma bedraagt ongeveer 50% van de uitgaven van onze gehele begroting. Op dit programma drukken ook de meeste kosten en opbrengsten als gevolg van de energie- en vluchtelingen crisis, waarvoor van het rijk incidentele middelen zijn ontvangen in 2022. We zien daarom ook een aantal financiële afwijkingen die (een bijzonder) incidenteel karakter hebben:

- Bijvoorbeeld op het onderdeel noodopvang van vluchtelingen. De normvergoeding van het rijk is mede door de wijze waarop we de opvang hebben georganiseerd niet volledig nodig gebleken (voordeel van € 2,7 miljoen).
- Er is, ondanks brede communicatie, veel minder beroep dan verwacht gedaan op de lokale energieregeling (voordeel van € 2,4 miljoen in programma 6 en nadeel in programma 9) en iets minder dan verwacht op de landelijke regeling (voordeel € 0,3 miljoen)
- We hebben een teruggave vanuit de Gemeente Enschede gekregen als centrumgemeente voor Beschermd Wonen (voordeel per saldo van € 0,63 miljoen)
- Er was dit jaar sprake van een halvering van het aantal cliënten in het Landelijk Transitie Arrangement. Dit betreft kostbare zorg per cliënt waarbij we geen invloed hebben op de instroom (voordeel € 0,7 miljoen)

Daarnaast zijn er voordelen doordat er op onderdelen een anders dan verwachte trend was in cliënten of indicaties dan waarop wij onze prognoses in de 2e Beleidsrapportage hadden gebaseerd.

- We hadden verwacht binnen het BUIG budget uit te komen op een tekort van € 1,2 miljoen. Doordat het aantal bijstandsgerechtigden is gedaald is het tekort € 0,45 miljoen lager (voordeel € 0,45 miljoen)
- Het beroep op de bijzondere bijstand is gedaald (voordeel € 0,3 miljoen)
- Binnen maatwerkdienstverlening 18+ een voordeel van € 0,4 miljoen
- Binnen maatwerkdienstverlening 18- enkele verschuivingen tussen verschillende zorgvormen en minder beroep op beschikbaarheidsvoorzieningen (voordeel € 0,6 miljoen)

Daarnaast zijn er enkele activiteiten die later dan 2022 zullen plaatsvinden of doorlopen en waarvoor de financiële voordelen overgeheveld worden naar 2023 voor een bedrag van € 0,4 mln. (inburgering, schuldhulpverlening en landelijke energietoeslag).

Bovenstaand zijn enkele grotere afwijkingen. Voor het totale beeld en een toelichting op de samenhang met het maatregelenpakket en het transformatieplan verwijzen we naar programma 6.

Programma 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing € 2,3 miljoen voordeel

Dit voordeel wordt grotendeels veroorzaakt door enkele mutaties in de grondexploitaties. Daardoor is er op dat onderdeel een voordeel van € 2,2 miljoen. Dit zorgt tegelijkertijd voor een nadeel in programma 9 van bijna gelijke omvang in verband met de verrekening met de reserve grondexploitatie.

Programma 9 Bestuur en ondersteuning € 1 miljoen voordeel

Programma 9 bestaat uit een diversiteit aan activiteiten. Het totaal aan saldo is beperkt maar er zijn wel grote mutaties in de taakvelden. De grootste financiële afwijkingen zijn:

- We hebben per saldo €5,4 miljoen minder verrekend met reserves. Dit is een nadeel in programma 9. Er is bijvoorbeeld minder beroep gedaan op de lokale energieregeling, welke we zouden dekken uit de Algemene Reserve (€2,4 miljoen nadeel). Dit is een voordeel in programma 6 en een nadeel in programma 9. Hetzelfde zien we bij de grondexploitaties, een voordeel in programma 8 en een nadeel in programma 9.
- De decembercirculaire kon niet meer worden verwerkt in onze begroting. Dit zorgt voor een voordeel van €4,9 miljoen. U bent hier al over geïnformeerd in de raadsbrief (3515925). Een deel van deze middelen is bedoeld voor 2023, daarom zijn deze benoemd in het bestemmingsvoorstel.
- Als gevolg van de krapte op de arbeidsmarkt hebben we slechts een deel van de benodigde capaciteit kunnen opvullen met ingehuurd personeel. Dit zorgt voor een voordeel op overhead van € 1 miljoen.
- Doordat de ambitie in investeringen in tijd wat te hoog was kon er minder rente worden doorberekend aan de taakvelden. Tevens is er te weinig omslagrente doorberekend. Dit zorgt in programma 9 op het gebied van treasury voor een nadeel van € 646.000, en voor voordelen in de andere programma's.
- Een deel van de voorziening pensioen wethouders kon vrijvallen door wijziging van de rekenrente (voordeel € 718.000)
- Onze inschattingen op het gebied van belastingen waren door diverse oorzaken anders dan verwacht bij de 2e Beleidsrapportage. Dit zorgt voor een voordeel van € 291.000.

4.2 Structurele effecten

Financiële afwijkingen kunnen incidenteel of structureel zijn. Afwijkingen met een incidenteel karakter zijn uiteraard niet van invloed op het **financieel** meerjarenperspectief. In deze jaarstukken zien we bijvoorbeeld incidentele afwijkingen vanuit nagekomen of meer inkomsten, maar zien we ook dat we om verschillende redenen minder hebben kunnen uitgeven. We hebben in de **financiële** toelichtingen zo expliciet mogelijk aangegeven waar het effect incidenteel is, en waar het potentieel structureel is.

Daarnaast zijn er ontwikkelingen die wel structureel zijn, maar al zijn verwerkt in de lopende begroting of het meerjarenperspectief. De overige structurele afwijkingen zullen bij de Zomernota 2023-2027 worden verwerkt op basis van nieuwe prognoses die we, onder meer op basis van de leereffecten uit deze jaarrekening, opstellen. De bedragen kunnen daarbij door actualisering van prognoses afwijken van de in het jaarverslag genoemde bedragen.

4.3 Bestemmingsvoorstel

Het saldo van baten en lasten laat een voordelig saldo zien van € 17.256.000. Wij willen u voorstellen dit saldo als volgt te bestemmen.

Budgetoverheveling (€ 782.307)

Vooruitlopend op de behandeling en vaststelling van de Jaarstukken 2022 heeft uw raad op 15 februari 2023 besloten over de budgetoverheveling ad € 1.082.307 (zaaknummer 3527558). Hiervan komt € 782.307 ten laste van het rekeningresultaat 2022 (zie onderstaande budgetten). Door middel van resultaatbestemming worden deze budgetten overgeheveld naar de begroting 2023.

Programma	Budget	Bedrag
2	Open verharding	84.000
5	Ecologisch maaibeheer	62.000
5	Incidentele middelen cultuur	126.000
6	Inburgering	161.807
6	Schuldhelpverlening	162.000
6	Energietoeslag	100.000
9	Invoering Wet Open Overheid	86.500
Totaal		782.307

Daarnaast zijn er nog budgetten in het voorstel budgetoverheveling die voldoen aan de criteria en waar reeds besluitvorming over is geweest om deze te onttrekken uit een reserve. Deze worden in 2023 geraamd (budget beschikbaar gesteld) en onttrokken uit de algemene reserve óf uit een in het voorstel genoemde reserve. Deze budgetten hebben een totaalbedrag van € 300.000 en zijn afzonderlijk opgenomen in het voorstel budgetoverheveling.

Decembercirculaire Gemeentefonds (€ 3.342.963)

Voor 2022 is de gemeentefondsuitkering afgerond € 4.943.000 hoger dan begroot op basis van de septembercirculaire 2022. Door het moment van beschikbaar komen van de decembercirculaire is het voor Hengelo voor een groot deel hiervan niet meer mogelijk dit bedrag ook in 2022 te besteden. In programma 9 is een nadere toelichting opgenomen.

Voor een deel van de middelen geldt dat er concrete plannen worden uitgewerkt om deze in 2023 te besteden. Voorgesteld wordt om deze middelen door middel van bestemming van het resultaat als volgt, voor de **specifieke** doelen, te reserveren.

Gemeentefondsuitkering	Bedrag	Toevoegen aan Reserve
1.4 Energietoeslag	2.831.542	Decentralisatie-uitkeringen
1.5 Bijzondere bijstand	198.500	Decentralisatie-uitkeringen
1.6 Breed offensief	50.161	Decentralisatie-uitkeringen
2.1 Gezond in de Stad	38.130	Decentralisatie-uitkeringen
2.6 Bijzondere bijstand studenten	172.205	Decentralisatie-uitkeringen
2.9 Versterken sociale basis	52.425	Decentralisatie-uitkeringen
Totaal	3.342.963	

In de raadsbrief over deze decembercirculaire (zaaknummer 3515925) bent u geïnformeerd over de afzonderlijke mutaties. In dit bestemmingsvoorstel hebben we dezelfde nummering aangehouden als in de raadsbrief.

Algemene reserve (€ 13.131.000)

Bij de 2e Beleidsrapportage hebben we al € 7,7 miljoen toegevoegd aan de algemene reserve en verwerkt in onze begroting. Dit voordeel werd voor een deel veroorzaakt door een voordelig septembercirculaire. Daarnaast

konden we voor dit jaar enkele gereserveerde middelen laten vervallen die we eerder hadden ontvangen in het gemeentefonds. Deze hadden we voor 2022 gereserveerd om onder meer oplopende inflatie te dekken. Zoals in de 2e Beleidsrapportage aangegeven hebben de stijgende lonen en prijzen de gemeentelijke uitgaven dit jaar – tegen de verwachting in – nog beperkt geraakt.

We stellen voor het restant van het saldo, na bovenstaande bestemming voor budgetoverheveling en middelen van de decembercirculaire, ook toe te voegen aan de algemene reserve.

4.4 Ontwikkeling weerstandsvermogen en reserves

Kader weerstandsvermogen

In de vastgestelde Beleidsnota Integraal Risicomanagement en Weerstandsvermogen 2023-2027 van 1 februari 2023 zijn de kaders rond het weerstandsvermogen gelijkgetrokken aan de afspraken die hierover al zijn gemaakt in de Kadernota 2022-2025. De belangrijkste indicatoren en kaders voor het weerstandsvermogen waren door de gemeenteraad al vastgesteld bij de Kadernota. Daarbij was afgesproken dat:

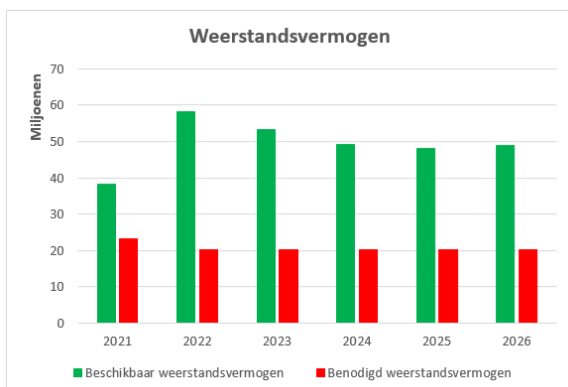
- de minimale hoogte van de algemene reserve 50% van het benodigde weerstandsvermogen (risicoprofiel) is;
- de algemene reserves 'sec' volledig (inclusief het sociaal domein) en de post onvoorzien incidenteel worden betrokken in de incidentele weerstandscapaciteit;
- de structurele weerstandscapaciteit gelijk is aan de onbenutte belastingcapaciteit.
- de minimale weerstandsratio (beschikbare weerstandscapaciteit/benodigde weerstandscapaciteit) is vastgesteld op 1,0 (voldoende).

Ontwikkeling weerstandsvermogen

Op basis van de laatste risico-inventarisatie is de benodigde weerstandscapaciteit berekend op € 20,1 miljoen. In de Beleidsbegroting 2022-2025 was de benodigde weerstandscapaciteit berekend op € 22,6 miljoen. Echter in de Beleidsbegroting 2023-2026, die in november 2022 is vastgesteld door de gemeenteraad, was deze benodigde capaciteit al bijgesteld tot € 21,6 miljoen. De verlaging is met name het gevolg van diverse bijstellingen van de risico's, zoals u kunt lezen in paragraaf 6.2.4 Overzicht belangrijkste risico's.

Op basis van de kaderstelling in de beleidsnota Integraal Risicomanagement en Weerstandsvermogen 2023-2027 bestaat het beschikbaar weerstandsvermogen uit de algemene reserve 'sec', onvoorzien incidenteel en de onbenutte belastingcapaciteit. Het beschikbaar weerstandsvermogen was € 58,2 miljoen eind 2022 en neemt af tot € 48,8 miljoen eind 2026. De afname is met name het gevolg van de inzet van de algemene reserve voor het ingroeipad en het transformatiebudget sociaal domein. Voor de verdere onderbouwing verwijzen we naar paragraaf 6.2.3 Indicatoren.

Op basis van de actuele gegevens leidt dit tot het volgende beeld voor het weerstandsvermogen:

De weerstandsratio is ultimo 2022:

Beschikbaar weerstandsvermogen (afgerond € 58,2 miljoen)

----- = ratio weerstandsvermogen (2,9)

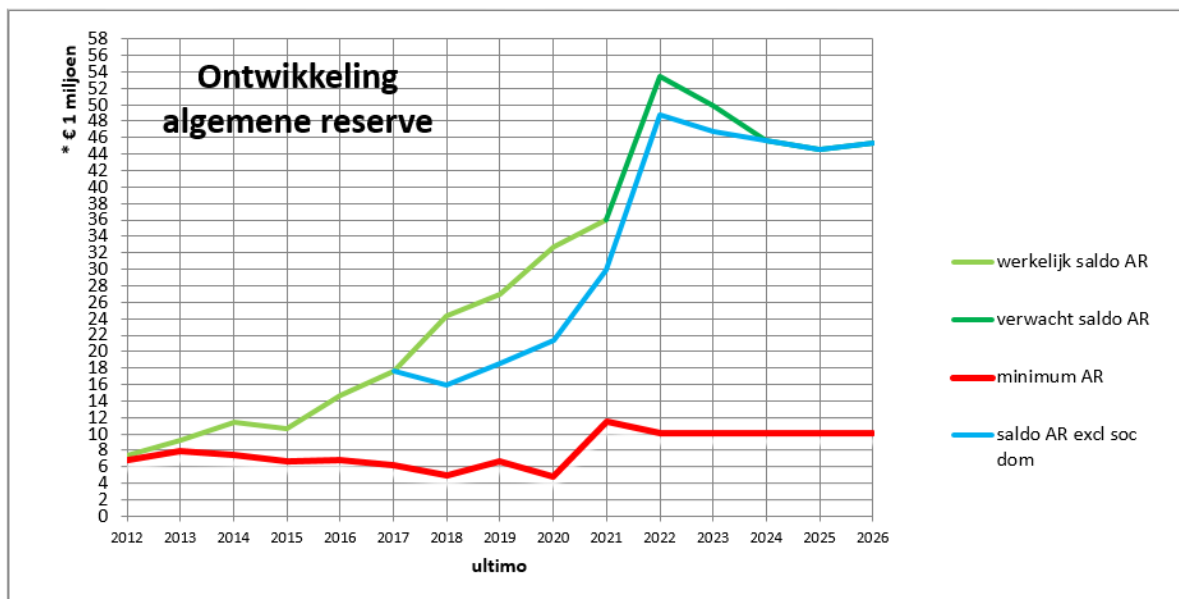
Benodigd weerstandsvermogen (afgerond 20,1 miljoen)

Eind 2022 is het ratio weerstandsvermogen 2,9. Dit is uitstekend volgens onze eigen beleidsnorm. In vergelijking met de Beleidsbegroting 2023-2026 is dit ratio verbeterd van 2,1 naar nu 2,9. Dit heeft met name te maken met de storting van het resultaat van de 2e Beleidsrapportage 2022 (bijna € 7,7 miljoen) in de algemene reserve. Ten opzichte van de Beleidsbegroting 2023-2026 is de benodigde weerstandscapaciteit nu zo'n € 1,5 miljoen lager.

Ontwikkeling algemene reserves

Onder de algemene reserves vallen de algemene reserve ('sec') en de algemene reserve grondexploitatie.

Conform de laatst vastgestelde beleidsregels in de Beleidsnota Integraal Risicomanagement en Weerstandsvermogen 2023-2027 is het minimale niveau van de algemene reserve 50% van het risicoprofiel, dat wil zeggen ruim € 10 miljoen (=50% van € 20,1 miljoen). Op basis van de voorliggende Jaarstukken 2022, exclusief het uiteindelijk te bestemmen jaarresultaat 2022, én de al vastgestelde begrotingswijzigingen (tot en met de gemeenteraadsvergadering van 8 maart 2023) ziet de ontwikkeling van de algemene reserve er als volgt uit:

De grafiek met betrekking tot de ontwikkeling van de algemene reserve, zoals hier gepresenteerd, moet niet in 'enge' zin worden geïnterpreteerd, maar moet in een breder perspectief worden gezien. In ogenschouw moet o.a. ook worden genomen:

- de solvabiliteit, waar Hengelo nog ruim onder de meest risicovolle signaalwaarde (< 20%) van de VNG scoort; in deze Jaarstukken 2022 is dit inclusief woningbouwfinanciering ruim 16%; indien de woningbouwfinanciering buiten beschouwing wordt gelaten zou de solvabiliteit bijna 21% zijn;
- de netto schuldquote, die in 2022 voor het eerst zakt onder het signaalniveau van de VNG (> 130%), ondanks onze afnemende maar nog steeds omvangrijke leningenportefeuille bij woningcorporatie Welbions. De oorzaak ligt in onze goede liquiditeitspositie, mede door positieve jaarresultaten, waardoor lenen al 2 jaren achtereen niet nodig is gebleken. Voor de woningbouwfinanciering met Welbions hebben we 200% van de waarde van de objecten als onderpand.

Voor een uitgebreide toelichting over deze financiële kengetallen verwijzen we naar paragraaf 6.2.5.

Op basis van de grafiek kan worden geconcludeerd dat de werkelijke en verwachte standen van de algemene reserve ruim boven het minimale niveau liggen. Eind 2022 is de werkelijke stand van de algemene reserve bijna € 53,4 miljoen, exclusief het te bestemmen jaarresultaat 2022. Exclusief de reeds bestemde middelen voor het sociaal domein (=saldo excl soc dom) komt de algemene reserve eind 2022 uit op € 48,8 miljoen. De beklemde middelen voor het sociaal domein worden in de jaren 2023 en 2024 ingezet voor met name het ingroepad en het transformatieplan sociaal domein. Ultimo 2026 is de verwachte stand van de algemene reserve € 45,3 miljoen.

Deze standen zijn dus exclusief het bestemmingsvoorstel van de Jaarstukken 2022, zoals verwoord in het raadsadvies, omdat hierover eerst besluitvorming door de gemeenteraad moet plaatsvinden. Indien de gemeenteraad instemt met het bestemmingsvoorstel dan ziet de algemene reserve er met ingang van 2023 13,1 miljoen (exclusief budgetoverheveling, toevoeging aan de reserve decentralisatie-uitkeringen) rooskleuriger uit.

Ontwikkeling algemene reserve grondexploitatie

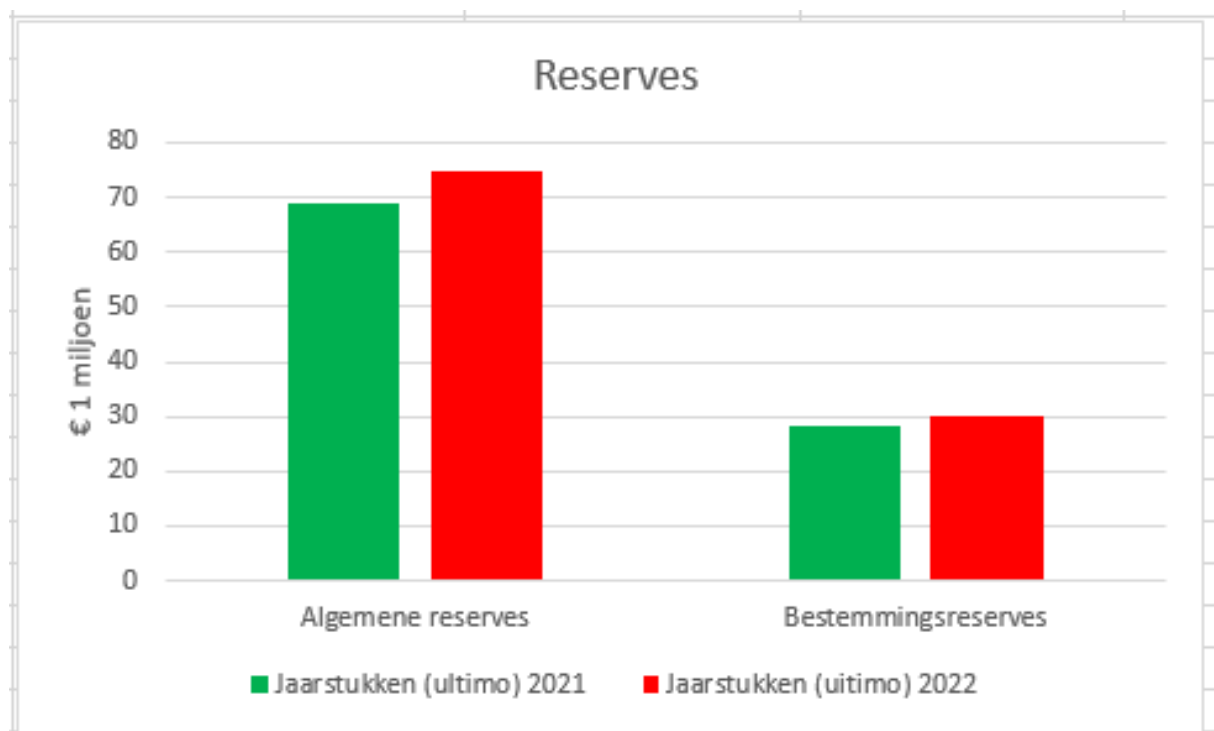
De reserve bedraagt per 31 december 2022 € 21,0 miljoen. Dit is iets meer dan we vorig jaar hadden verwacht. We hebben een verslechtering voor de kostenstijgingen en een verslechtering voor Dalmeden reeds gemeld in de 2e Beleidsrapportage 2022. Daarnaast is er een verslechtering gemeld bij de aanpassing van de parameters (zaaknummer 3504079). Naast deze al vastgestelde verslechtingen laten de afgesloten projecten een verbetering zien van € 3,5 miljoen ten opzichte van wat we vorig jaar verwacht hadden. Dit zit met name in de subsidies die in december beschikt zijn voor Hart van Zuid.

Opgemerkt wordt dat het saldo van € 21,0 miljoen voor € 15,7 miljoen verklaard wordt door winstnemingen, waarvan € 14,6 miljoen in Dalmeden. Dit is een verwachte winst en is verplicht om te nemen. Echter, in Dalmeden moet nog € 26,5 miljoen aan gedane investeringen worden terugverdiend.

De verwachting is dat de algemene reserve grondexploitatie de komende jaren nog stijgt. In paragraaf 6.4 Grondbeleid treft u een uitgebreide toelichting aan van de belangrijkste ontwikkelingen in de diverse grondexploitaties en de reserve grondexploitatie.

Ontwikkeling reserves

In onderstaande grafiek wordt de werkelijke ontwikkeling van de algemene reserves (algemene reserve 'sec' incl. jaarresultaat 2021 en de algemene reserve grondexploitatie) en de bestemmingsreserves weergegeven per ultimo 2021 en ultimo 2022:

De verhoging van de algemene reserves eind 2022 ten opzichte van 2021 heeft met name te maken de storting van het resultaat van de 2e Beleidsrapportage 2022 in de algemene reserve. De stijging in de bestemmingsreserves zijn met name veroorzaakt door stortingen in de reserve vluchtelingen en de reserve decentralisatie-uitkeringen.

Voor verdere specificaties verwijzen wij u naar:

- paragraaf 7.3.4.1: de afzonderlijke incidentele mutaties van alle reserves;
- paragraaf 7.3.4.2: de structurele mutaties in de reserves;
- paragraaf 7.3.3: toelichting op de balans/onderdeel vaste passiva/onderdeel Eigen Vermogen/onderdeel Mutatie in de reserves.

4.5 Ontwikkeling Overige Reserves

De evaluatie van de reserves is, op basis van de [Verordening op het financiële beleid en beheer van de gemeente Hengelo](#), verankerd in de Planning & Control cyclus. Dat betekent dat we jaarlijks bij de Jaarstukken onder andere beoordelen of de (bestemmings-)reserves nog nodig zijn voor het doel waarvoor ze zijn ingesteld. Indien dat niet het geval is, stellen we voor de (bestemmings-)reserve(s) op te heffen. Dit wordt dan als besispunt opgenomen in het raadsadvies. Daarnaast is op 9 februari 2022 de 'Notitie evaluatie bestemmingsreserves 2021' door de Raad goedgekeurd. Deze zouden we, zoals toegezegd in de Kadernota 2022-2025, nog eenmalig separaat uitvoeren. Met de vaststelling van deze evaluatie zijn er mutaties doorgevoerd in enkele bestemmingsreserves.

Voor een omschrijving van de aard en reden voor de aangehouden reserves wordt verwezen naar Paragraaf 7.3. Toelichting op de balans per 31 december 2022 (Eigen Vermogen & Toelichting reserves).

Per ultimo 2022 stellen we voor geen reserves op te heffen.

5

Programma realisatie

5.1	Hengelo in verbinding	34
5.2	Beleidsprogramma's	39

5.1 Hengelo in verbinding

Koers 2040 en de strategische agenda

Inleiding

Bij de zomerbrief 2022-2026, medio 2022, is toegelicht met welke ambitie het college de dialoog met de gemeenteraad en de stad aangaat over de koers van de gemeente. Gezamenlijk willen we toewerken naar een strategische agenda, die ons helpt de ambities richting 2040 dichterbij te brengen. De strategische agenda kent (voorlopig) vijf ambities/opgaven, die in de loop van het proces steeds verder en concreter worden ingevuld:

- De inwoner centraal
- Wijkgerichte aanpak
- Toekomstbestendige stedelijke ontwikkeling
- Transformatie sociaal domein
- Draagvlak voor duurzame inrichting

Het is belangrijk om ons te realiseren dat het bouwen aan een strategische agenda een dynamisch proces blijft, dat geen einddatum heeft en geen blauwdruk kent. Onderdelen van de strategische agenda kennen hun eigen (participatieve) proces en doorlopen verschillende snelheden. Als voorbeeld noemen we de totstandkoming in 2022, via een uitgebreid participatief proces met inwoners, bedrijven, onderwijsinstellingen en belangenorganisaties, van de omgevingsvisie fase 2 'Het Hart van Hengelo' in het licht van de toekomstbestendige stedelijke ontwikkeling. Continue werken we aan onze lange termijn opgaven en ambities, waarbij we hebben afgesproken om het gesprek met uw raad over de strategische agenda als geheel, te koppelen aan de momenten in de P&C-cyclus. Dat betekent dat we bij dit jaarverslag 2022 ingaan op het verder brengen van onze koers 2040 en het eerste halve jaar van het bouwen aan onze strategische agenda.

Onze koers 2040

In 2040 is Hengelo net als nu een aangename stad om te wonen, werken en leven. Een gezellige, inclusieve, duurzame en gezonde stad die bruist van het leven, waar mensen bij elkaar betrokken zijn en onze historie zichtbaar verbonden is met de toekomst. Samen met onze regionale partners hebben we een hoge kwaliteit van leven gecreëerd door vanuit onze identiteit en kernkwaliteiten steeds slim in te spelen op actuele trends en ontwikkelingen. Daarbij zetten we de innovatieve high tech maakindustrie in als motor voor de brede sociaaleconomische ontwikkeling. Daar zijn we van oudsher goed in en het potentieel is groot. In 2040 behoren we tot de top 3 van groene technologische topregio's in Nederland. Daarmee hebben we de hele stad en regio in 2040 naar een hoger niveau getild. De stedelijke dynamiek en cultuur heeft een flinke impuls gekregen. Daarmee is de voedingsbodem gecreëerd voor innovatie en initiatief en hebben we kenniswerkers, creatieve werkers, jongeren, vakmensen - kortom talent in brede zin - aan onze stad gebonden. Tegelijkertijd is het brede fundament van onze stad in 2040 versterkt. De maakindustrie is daar sterk van afhankelijk. Het woning- en voorzieningenaanbod is zowel in omvang als in diversiteit toegenomen zodat we uiteenlopende bevolkingsgroepen aantrekken, die ervoor zorgen dat onze beroepsbevolking op peil blijft. Zij werken in sectoren waar de maakindustrie van afhankelijk is. De kwaliteit van leven in Hengelo is in 2040, waar mogelijk, nog beter dan in 2022. Om deze koers richting 2040 succesvol te kunnen varen en daarmee onze ambities waar te kunnen maken, werken we aan een aantal opgaven via onze strategische agenda.

1. De inwoner centraal

Het dwarsthema 'de inwoner centraal' maakt onderdeel uit van alles wat wij als Hengelo doen. De inwoner staat centraal in ons handelen. Wij willen dichtbij de mensen staan en werken aan de kloof tussen de overheid-inwoner die de afgelopen jaren te groot is geworden. We willen daarom meer in contact zijn met onze inwoners en bedrijven maar ook beter zichtbaar maken wat we voor hen doen. Het thema komt op verschillende plekken terug. Zowel bij fysieke ontwikkelingen in onze gemeente, als bij bijvoorbeeld de totstandkoming van het uitvoeringsplan binnen het sociaal domein, betrekken we inwoners en partners. Daarnaast gaat het over dat we vanuit de inwoner redeneren, dus doen wat aansluit bij inwoner, in plaats van het leidend laten zijn van het gemeentelijk systeem of proces. Dit neemt niet weg dat onze inwoners, bedrijven en instellingen ook vaak tegenstrijdige belangen hebben. Mede daarom

moeten college en raad uiteindelijk zelf de belangenafweging maken. In een tijd waarin de maatschappij, mede onder invloed van nieuwe technologieën, sneller verandert dan ooit is Digitale Transformatie een kans en noodzaak om als gemeente relevant te blijven voor de stad bij het aanpakken van 'nieuwe' maatschappelijke opgaven. Hierdoor kunnen we onze dienstverlening verbeteren en aan de verwachtingen van inwoners (blijven) voldoen. We moeten er daarbij goed oog voor houden, dat de inwoners die minder digitaal vaardig zijn mee kunnen blijven komen. De manier waarop we onze dienstverleningsprocessen inrichten of ons verhouden tot inwoners, bedrijven, instellingen en partners is gebaseerd op de leidende motieven: persoonlijk, duidelijk, respectvol en betrouwbaar. Dit geeft richting aan onze dienstverlening en is de basis voor ons handelen. De leidende motieven zijn de woorden die omschrijven hoe wij met onze inwoners, bedrijven en instellingen willen omgaan. We zijn in staat om meer inwoners te betrekken bij de ontwikkeling van nieuwe plannen of ons beleid. De uitdaging ligt daarnaast ook in hoe we de inwoners betrekken en hoe wij vervolgens de input meenemen in de plannen en beleid.

We zien in dit jaarverslag terug dat onze dienstverlening tegelijkertijd onder druk komt te staan vanwege de krapte op de arbeidsmarkt. Daarom zijn we ons bewust van de uitdaging om nu en in de toekomst meer dan ooit voldoende tijd en capaciteit te steken in het aantrekken én behouden van talentvolle medewerkers. Meer specifiek doelen we dan op een stevige invulling van ons arbeidsmarktbeleid met daarbinnen voldoende personele capaciteit op recruitment en arbeidsmarktcommunicatie. Daarnaast kijken we naar ons arbeidsvoorwaarden om een aantrekkelijke werkgever te zijn én blijven. Alleen op deze wijze kunnen we onze ambities op het gebied van de gemeentelijke dienstverlening op de lange termijn blijven realiseren.

Wat hebben we bereikt/gedaan?

Participatie: In het najaar van 2022 is, na een waardevol proces tussen raad, inwoners, college en ambtelijke organisatie, het denkkader participatie vastgesteld. Dit kader helpt om bewuste keuzes te maken en een eenduidige werkwijze rondom participatie te bewerkstelligen. Dit geldt voor projecten en het ontwikkelen van visies, maar met nadruk ook voor alles rondom de Omgevingswet. Deze wet schrijft voor dat we participatie vanuit de gemeente en door initiatiefnemers vormgeven. In 2022 is ook aandacht geweest voor het betrekken van onze jongste inwoners middels het programma Baas boven Baas. We hebben met kinderen de volgende thema's besproken: vrijheid, duurzaamheid, mobiliteit en sport.

Om van het denkkader participatie naar uitvoering te komen is borging van participatie nodig. Daarmee werken we aan een zogenoemde 'participatieve organisatie', als stip op de horizon. Een organisatie die participatie eenduidig toepast in het dagelijks werk. Participatie is daarmee een vanzelfsprekend onderdeel van ons handelen, beleid en projecten. Als Hengelo willen we dichterbij de inwoner staan, effectiever beleid en weloverwogen besluitvorming vanuit de gemeenteraad. Dit doen we door de betrokkenheid en zeggenschap van inwoners te vergroten en het perspectief van de stad voorop te stellen. Dit vraagt van de organisatie én de politiek om verantwoordelijkheid te durven delen of soms grotendeels los te laten.

Digitale transformatie: Vanaf medio 2022 is het vanuit het programma Digitale Transformatie ingezet op het beter in verbinding brengen van Digitale Transformatie en de Koers 2040. Dat wil zeggen dat we actief projecten zijn gaan zoeken die een bijdrage leveren aan de koers 2040. Het resultaat hiervan is dat we in 2023 gaan inzetten op het uitvoeren van diverse projecten, een mogelijk interessant onderwerp is het uitvoeren van een project op het gebied van 3D-modellering/Digital Twin¹ in de fysieke openbare ruimte.

2. Wijkgerichte aanpak

We zetten in op het behoud en versterken van leefbare wijken. Wijkgericht werken als centraal thema heeft vorm gekregen in de Zomerbrief 2022-2026. Daarin wordt nadrukkelijk aandacht besteed aan een gebieds- of wijkgerichte aanpak om daarmee bij te dragen aan het vitaal en leefbaar houden van de wijken en buurten. Belangrijke thema's zijn wonen, zorg & welzijn, veiligheid en de fysieke leefomgeving. Wij willen weten wat er leeft in de directe leefomgeving van onze inwoners en om die reden gaan we meer gericht - per gebied/wijk – werken.

Wat hebben we bereikt/gedaan?

¹ 3D modellering wil zeggen dat je bij een object, zoals een gebouw, niet alleen de breedte en hoogte weergeeft, maar ook de diepte. Hierdoor kun je het gebouw ruimtelijk waarnemen. Een Digital Twin is een digitale weergave van een bedoeld of feitelijk fysiek product, systeem of proces in de echte wereld dat dient als de feitelijk niet te onderscheiden digitale tegenhanger ervan voor praktische doeleinden, zoals simulatie, integratie, testen, monitoring en onderhoud

Wijkgericht: De in de Zomerbrief aangekondigde Bestuurlijke Opdracht Wijkgericht Werken is op 11 oktober 2022 in het college vastgesteld. Hierover is de gemeenteraad per brief geïnformeerd. Deze Bestuurlijke Opdracht gaat uit van twee sporen met als doel (1.) om te komen tot een gebalanceerde aanpak voor de toekomst en (2.) tegelijkertijd reeds concreet invulling te geven aan wijkgericht werken. Het beoogde resultaat daarbij is dat de gemeente meer inzet op een stevige basis in de wijk, dichtbij de leefwereld van de inwoner. Een goed netwerk in de wijk maakt het voor inwoners eenvoudiger om bij concrete issues ondersteuning te vragen. Hierdoor is er een betere dienstverlening en wordt de kloof tussen gemeente en inwoners verkleind. Er is geen blauwdruk, we gaan dit samen met de gemeenteraad en onze inwoners vormgeven.

In de begroting 2023-2026 is (in navolging van de Zomerbrief 2022) een aanzet voor een strategische agenda opgenomen. Een van de vijf thema's daarbinnen is, zoals hiervoor aangegeven, Wijkgericht Werken. De voorbereidingskosten voor de Wijkgerichte aanpak voor 2023 worden bekostigd uit het voorbereidingsbudget voor de strategische agenda.

Veiligheid: Hengelo is een veilige en prettige stad om in te wonen, te werken en te recreëren. Wij hebben ons ingezet om het aantal misdrijven verder terug te dringen en het gevoel van veiligheid te verhogen. Er zijn goede ervaringen opgedaan met het wijkgericht werken: in samenspraak met bewoners en professionals is gericht gekeken naar de veiligheidsproblematiek, overlast en de mogelijke oplossingen. Daarbij zijn ook de bewoners geïnformeerd over de voornaamste bevindingen en acties. Het legt de basis voor het vervolgproject leefbare en veilige wijken in Hengelo. Verderop in dit document wordt daar meer uitgebreid op ingegaan.

3. Toekomstbestendige stedelijke ontwikkeling

Deze opgave heeft tot doel onze stad op de kaart te zetten, zodat we in de toekomst steeds aantrekkelijker worden voor jongen mensen, voor 'talent' in de brede zin van het woord. Onze beroepsbevolking moet op peil blijven en het liefst nog groeien, om onze voorzieningen over de volledige breedte in stand te kunnen houden. In het licht van deze opgave is in 2022 op vele vlakken gewerkt aan het op de kaart zetten van onze stad. De focus ligt daarbij op de (sociaal)economische opgaven van de 'Groene technologische topregio', de 'Spoorzone Hengelo Enschede' (met daarin de binnenstad en Hart van Zuid) en onze woningbouw- en mobiliteitsopgave.

Wat hebben we bereikt/gedaan?

Groene technologische topregio: In 2022 hebben wij, samen met de andere dertien Twentse gemeenten en andere O's (ondernemers en onderwijs), onder de vlag van Twenteboard een nieuwe Agenda voor Twente (2023-2027) gemaakt. De Agenda voor Twente is gericht op het 'later'; het middel om te komen tot het samenwerken in een groene technologische topregio. Ook heeft de Twenteboard in 2022 een aanvraag voor de vierde tranche Regio Deal gedaan, die begin 2023 is gehonoreerd met een Rijksbijdrage van 25 miljoen. In deze aanvraag wordt vooral gekeken naar het 'nu', waarin we (met de brede welvaart in het achterhoofd) een aantal zaken zien waarin Twente moet verbeteren wil het doorgroeien naar de ambities gesteld in de Agenda voor Twente.

Spoorzone Hengelo Enschede (met binnenstad en Hart van Zuid): Rond de Spoorzone (SHE) is in 2022 hard gewerkt om te komen tot een gezamenlijke visie van de beide steden op het gebied. Hierbij zijn de diverse stakeholders in het gebied, onderwijs, bedrijfsleven en ontwikkelaars, nauw betrokken. De visie voor de Spoorzone Hengelo Enschede zet het gebied neer als een propositie, waarbij de Spoorzone Hengelo Enschede doorgroeit als centrum van de corridor Zwolle-Twente-Münster met onder meer rondom de stations knooppunten aantrekkelijke vestigingsmilieus met vernieuwende combinaties van duurzaam wonen, werken, ondernemen, leren en ontmoeten. Dit stelt de regio in staat een innovatief leef-, woon- en werkmilieu te ontwikkelen om talent aan te trekken en te binden en daarmee de werkgelegenheid in heel Twente te versterken. Deze visie is een stip op de horizon waarbij de kansen en ambitie voor het gebied in beeld zijn gebracht. In het eerste halfjaar van 2023 wordt deze visie aan de raad aangeboden om als richtinggevend beleidskader vast te stellen en te gebruiken als input voor de omgevingsvisie. Verder gaan we samen met Enschede op zoek naar een goede samenwerkingsvorm voor de grote opgaven in het gebied.

Ook in de realisatie van de plannen voor de binnenstad en Hart van Zuid zijn in 2022 grote stappen gezet. Het actieplan binnenstad is in 2022 herijkt, de realisatie van het Marktplein is nagenoeg afgerond en de voorbereidingen voor de sloop van de Lambertuspassage en herinrichting van het gebied Wetstraat-Wemenstraat zijn afgerond. Naast de voorbereiding en uitvoering van de al lopende projecten in Hart van Zuid is gestart met de visieontwikkeling van de KMS-locatie (Stork terrein) in Hart van Zuid. Een herontwikkeling van de KMS locatie biedt kansen voor economische structuurversterking en voor nieuwe en inspirerende initiatieven voor wonen, werken, leren én ontmoeten. Daarmee

kan het gebied een kansrijke verrijking worden op de gebiedsontwikkeling Hart van Zuid, de kruisbestuiving tussen de binnenstad en Hart van Zuid, de stad en de (top technologische) regio.

De binnenstad is op verschillende manieren onder de aandacht gebracht van ondernemers, retailketens en andere overheden. Dit heeft onder meer geresulteerd in de gehonoreerde subsidieaanvragen voor de Impulsaanpak Winkelgebieden en de Woningbouwimpuls. Een mooi voorbeeld van het op de kaart zetten van Hengelo was dat bij een landelijk symposium alle plenaire inleiders waaronder minister Adriaansens Hengelo als voorbeeld noemden van een stad die op een goede manier de binnenstad aanpakt.

Woningbouw- en mobiliteitsopgaven: Om het woningtekort terug te dringen heeft Het Rijk via de nationale woon- en bouwagenda aangegeven in te zetten op de bouw van 900.000 woningen tot en met 2030. Deze ambitie is verder uitgewerkt in de Woondeals tussen gemeenten, woningcorporaties en provincie. De regio Twente heeft, samen met west-Overijssel, als eerste regio van Nederland een woondeal bereikt. Hierin is een ambitie afgesproken om minimaal 14.100 woningen te bouwen tot en met 2030. De ambitie van Overijssel ligt daarnaast nog 20.000 hoger. Minimaal 2/3 van deze nieuwe woningen moeten betaalbaar zijn. Hengelo staat voor grote uitdagingen om de woningbouw te versnellen. Om die reden hebben wij een beroep gedaan op de beschikbaar gestelde middelen vanuit het MIRT. We hebben een aanvraag gedaan voor een bijdrage in mobiliteitsmaatregelen voor de versnelling van de woningbouw in de Binnenstad en Hart van Zuid, als belangrijk onderdeel van de Spoorzone Hengelo Enschede. In beide gebieden ligt een belangrijke opgave om te voorzien in nieuwe mobiliteitsoplossingen om daarmee de woningbouw te kunnen versnellen. De aanvragen zijn in november 2022 gehonoreerd. Met die steun van ruim 15 miljoen, slagen we er onder andere in om een mobiliteitshub in Hart van Zuid te ontwikkelen en tot goede oplossingen voor Lange Wemen te komen.

Op (boven)regionale schaal zijn op mobiliteitsgebied afgelopen jaar belangrijke stappen gezet, met het binnenhalen van 30 miljoen voor de verder ontwikkeling van de lijn Zwolle, Twente, Münster. Daarnaast hebben we in Hengelo, samen met de stad, onze visie op de mobiliteit van overmorgen ontwikkeld. Dit mobiliteitsplan wordt in de eerste helft van 2023 ter vaststelling aangeboden. Samen met Enschede en Almelo is in 2022 een lobby opgestart om de verstedelijkingsopgave die Twente heeft en waarmee we bijdragen aan de nationale doelstelling onder de aandacht te brengen. De provincie heeft dit initiatief omarmd en steunt de Twentse gemeenten bij deze lobby. In 2023 zullen wij samen met de andere steden en de provincie belangrijke input leveren om onze opgaven op te nemen in de ruimtelijke arrangementen die de provincie met het Rijk gaat sluiten in het kader van het leggen van de nationale ruimtelijke puzzel. Twente als ontbrekend puzzelstuk van de ruimtelijke kaart van Nederland is namens de Twentse steden door gedeputeerde Boerman aangeboden aan de ministers Harbers en De Jonge en staatssecretaris Heinen.

4. Transformatie sociaal domein

2022 heeft in het teken gestaan van de totstandkoming van het 'Transformatieplan, voor een toekomstbestendig sociaal domein voor Hengelo'. Een preventieve, integrale wijkgerichte aanpak, dicht bij de inwoners, moet de komende jaren leiden tot een inhoudelijke transformatie van het sociaal domein. Om, met het oog op de vergrijzing en de toenemende problematieken, de ondersteuning aan mensen die dat nodig hebben ook op de langere termijn te kunnen garanderen. Naast het voortzetten van de bestaande maatregelen en innovatieplannen, zijn wij daarom opnieuw aan de tekentafel gaan zitten om te komen tot een reset van het systeem.

Wat hebben we bereikt/gedaan?

Op 26 oktober 2022 is de gemeenteraad van Hengelo akkoord gegaan met de aanvullende beleidskaders van het Nieuw Hengelo's Model, zoals verwoord in het Transformatieplan. Wij willen de sociale basis versterken, basisondersteuning ontwikkelen en maatwerkondersteuning verminderen. De belangrijkste kenmerken die ten grondslag liggen aan dit model zijn: normaliseren, preventie, wijkgerichte aanpak en nieuw zakelijk partnerschap.

Om de uitvoering van het Nieuw Hengelo's Model goed te organiseren en hierover op tijd het juiste gesprek te voeren met inwoners en partners (inclusief onze adviesraden), heeft het college van B en W op 20 december 2022 een uitvoeringsplan vastgesteld. Een uitvoeringsplan waarin wij prioritering aanbrengen in de activiteiten die wij in 2023 op moeten pakken. En waarin wij een proces uitlijnen voor de verdere concretisering van deze activiteiten. Deze concretisering kan alleen in gesprek met onze inwoners en partners. Vanuit onze regierol hebben wij als gemeente in 2022 gestuurd op de inhoud en planning van het transformatieplan. Met de start van de uitvoering zal de inhoud steeds meer in gesprek met en bij onze partners belegd worden en zal onze regie zich meer op het proces focussen.

De gemeente Hengelo begint met de transformatie van het sociaal domein niet bij nul, maar bouwt voort op eerdere keuzes vanuit de innovatieplannen en maatregelen. Daarbij zagen wij in de tweede beleidsrapportage 2022 al dat de meeste financiële effecten bij de Wmo liggen. En dat de taakstelling voor de Wmo in 2022 is gerealiseerd met een gestaag toenemend effect. Bij de tweede beleidsrapportage werden wij al gesterkt in onze gedachten dat wij meer inwoners (voorliggend) - in de wijken - kunnen ondersteunen. Zoals wij dit ook hebben vastgesteld in het transformatieplan. Meer hierover vindt u terug in programma 6.

5. Draagvlak voor duurzame inrichting

We leven in een tijd van grote veranderingen. De gevolgen van de klimaatverandering worden steeds vaker merkbaar, ook in onze stad en we intensiveren onze inspanningen om die te beperken. Maar ook de energietransitie kent grote gevolgen. De afhankelijkheid van fossiele bronnen en de kwetsbaarheid van de beschikbaarheid daarvan zijn door de oorlog in Oekraïne nog duidelijker geworden. Dit heeft niet alleen geleid tot stijgende energieprijzen, maar ook tot het besef dat de noodzaak om sneller over te schakelen naar duurzame alternatieven groot is. Als gemeente hebben we een belangrijke rol om deze uitdagingen, ambities en oplossingen in beeld te brengen en vervolgens een passende koers te bepalen. Daarbij moeten we de belangen van alle betrokkenen steeds in het oog houden en afwegen.

Wat hebben we bereikt/gedaan?

De transitie naar een energie neutrale en klimaatbestendige stad is een complexe en veelomvattende opgave die zich uitstrekt over de komende decennia. Landelijk hebben we daarover afspraken gemaakt in het klimaatakkoord. In lijn daarmee hebben we lokaal de ambities in ons collegeprogramma en in beleid vastgelegd of zijn voorstellen daartoe in voorbereiding. We werken toe naar een Hengelo zonder energiearmoede en we zijn uiterlijk in 2050 klimaatneutraal en energieneutraal. In deze overgang doet iedereen mee en werken we samen aan een duurzame gezonde inclusieve samenleving.

Beleidsmatig hebben we gewerkt aan een stevige basis hiervoor. In de visie 'Duurzaam Hengelo, koers richting 2050' hebben we aan de hand van zes thema's de koers bepaald voor die duurzame ontwikkeling. In de Regionale Energiestrategie Twente 1.0 (RES-T) legden we de ambities voor de opwek van duurzame elektriciteit in Twente vast. De bijdrage van Hengelo legden we vast in het Omgevingsprogramma Nieuwe Energie 2021-2030, waarin we beschrijven hoe, waar en met wie we elektriciteit met zon en wind gaan opwekken. De opgave om Hengelo aardgasvrij te maken werken we uit in het Warmteprogramma dat in 2023 door de raad moet worden vastgesteld. De vastgestelde klimaatadaptatiestrategie geeft aan hoe we omgaan met de gevolgen van klimaatverandering en we werken aan een uitvoeringsagenda met concrete maatregelen.

De komende jaren staan in het teken van uitvoering. De middelen die vanuit het Rijk beschikbaar zijn gesteld gaan we daarvoor inzetten. We zetten in op energiebesparing en het bestrijden van energiearmoede. Daarnaast werken we onder meer aan de ontwikkeling van zonnepanelen en windturbines, het aardgasvrij maken van buurten en wijken, het stimuleren van emissie loos vervoer, de uitwerking van de klimaatadaptatiestrategie en het versterken van de biodiversiteit. Dit doen we aan de hand van een programma duurzaamheid, dat de 6 thema's van de visie Duurzaam Hengelo volgt. Met dit programma zorgen we voor samenhang, heldere doelen en ambities en integrale sturing op deze belangrijke thema's. Het zal veel inspanning en investeringen vragen om de ambities waar te maken, maar het belangrijkste is dat we dit samen doen met alle inwoners, bedrijven, partners en overheden. Alleen dan kunnen we deze grote opgaven aanpakken.

5.2 Beleidsprogramma's

5.2.1 Veiligheid

Aanspreekpunt bestuurlijk

Burgemeester Schelberg

Aanspreekpunt ambtelijk

J. Eshuis en K. Boerrigter

Welke belangrijke ontwikkelingen zagen we in 2022?

Hengelo is een veilige en prettige stad om in te wonen, te werken en te recreëren. Wij hebben ons ingezet om het aantal misdrijven verder terug te dringen en het gevoel van veiligheid te verhogen. Zowel bij de totstandkoming van het beleid als bij de uitvoering hebben wij de samenwerking gezocht met maatschappelijke en justitiële partners. Daarbij hebben we zorg gedragen voor een sluitende ketenaanpak. Speerpunten van het beleid zijn onder meer de aanpak van ondermijning, het behouden of creëren van veilige wijken door onder meer de bestrijding van diverse vormen van overlast en de aanpak van high impact crimes.

Relevante beleidsnota's

- [Integraal veiligheidsbeleid Hengelo 2021-2024](#)
- Algemene plaatselijke verordening (2019)
- Plan van aanpak Ondermijning 2020

Verbonden partijen

Veiligheidsregio Twente

De Veiligheidsregio Twente draagt bij aan het behalen van de hoofddoelstelling van het programma door in regionaal verband de crisisorganisatie in Twente op te leiden, te trainen en te beoefenen. Hierdoor zijn en blijven we ook als Hengelo in staat om een (dreigende) crisis of incident zo snel en effectief mogelijk aan te pakken en zo snel mogelijk terug te keren naar routine. De Veiligheidsregio Twente stelt o.a. de volgende plannen vast: Regionaal risicoprofiel, regionaal beleidsplan en regionaal crisisplan. Deze gelden onverkort ook voor de gemeente Hengelo.

Wat hebben we bereikt

1.1 Hengelo kent minder misdaad			
1.1.1 In 2024 vinden in Hengelo minder vermogens-, vandalisme- en geweldsdelicten plaats, zoals inbraken, diefstal, vernielingen en mishandeling.			
Beleidsindicatoren	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Aantal geregistreerde misdrijven (aantal) ¹	3577	2.877	3904
Positie van Hengelo (ten opzichte van andere Nederlandse gemeenten) op de ranglijst van (on)veilige gemeenten (positie 1-352)	NVT	93	NVT

¹ Het gaat om de volgende misdrijven: vermogensdelicten, geweldsdelicten, digitale criminaliteit, drugs en vuurwapendelicten en vernielingen.

LET OP: positie Hengelo komt van het AD. Deze is niet meer beschikbaar!

Aantal gereg. misdrijven wordt nog uitgezocht. Komt volgende week. Nu niet beschikbaar.

1.1.2 In 2024 kent Hengelo minder (georganiseerde) misdaad die het vertrouwen in de maatschappij aantast (ondermijnende criminaliteit), zoals drugshandel, fraude en witwassen.

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
(1) Waardering van partners die betrokken zijn bij de bestrijding van ondermijning(2) voor: het veiligheidsbeleid, de uitvoering hiervan en de samenwerking met de gemeente. (cijfer 1-10).(3) ¹	n.n.b.	7	7

1 (1) Uit onderzoek blijkt dat samenwerking tussen ketenpartners cruciaal is in de aanpak van (georganiseerde) misdaad. Vandaar dat we een indicator opnemen over die samenwerking, conform het Veiligheids beleidsplan. Samenwerking is echter geen doel op zich.

(2) Partners die betrokken zijn bij bestrijding ondermijning: Politie (diverse organisatieonderdelen), Openbaar Ministerie, Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC), Belastingdienst en Douane.

(3) Deze indicator/systematiek is nieuw en wordt in 2021 samen met het Kennispunt vormgegeven.

1.2 Inwoners van Hengelo voelen zich veiliger en ervaren minder overlast

1.2.1 In 2024 voelen inwoners zich veiliger in Hengelo

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Percentage mensen dat zich wel eens onveilig voelt in de eigen buurt (%)	17,1%	16,2%	17,1% (2021)
Waardering die inwoners van Hengelo geven aan de veiligheid in de eigen buurt (cijfer 1-10)	7,3	7,5	7,3 (2021)
Waardering die inwoners van Hengelo geven aan de veiligheid in de binnenstad (cijfer 1-10)	7,0	7,0	7,0 (2021)

1.2.2 In 2024 ervaren inwoners van Hengelo minder overlast in hun wijk of buurt

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Score voor de totale ervaren overlast door Hengeloërs (score 0-10)(1)(2) ¹	2,2	1,83	2,2 (2021)

- 1 (1) Kennispunt Twente stelt de 'schaalscore totale overlast' samen op basis van dertien vormen van overlast/buurtproblemen te weten: te hard rijden; mensen die op straat worden lastiggevallen; dronken mensen op straat; hinder van horeca; agressief gedrag in het verkeer; straatmeubilair dat vernield is; rondhangende jongeren; drugsgebruik of drugshandel; bekladderde muren/ gebouwen; overlast door buurtbewoners; rommel op straat; hondenpoep; parkeerproblemen
- (2) Kanttekening: Dit cijfer is verwarrend vanwege de afwijkende telling ten opzichte van de voorgaande indicatoren:
- 0 tot 10 ipv 1- tot 10, omdat het een score is en geen rapportcijfer, vergelijkbaar met de landelijke veiligheidsmonitor.
  - Lager is beter ipv hoger is beter

Wat hebben we daarvoor gedaan

1.1.1 In Hengelo vinden minder vermogens-, vandalisme- en geweldsdelicten plaats, zoals inbraken, diefstal, vernielingen en mishandeling plaats

- Middels het Inbraak Preventie Project Gemeente Hengelo geven we inbraakpreventie adviezen conform het Politie Keurmerk Veilig Wonen. Daarmee vergroten we de veiligheidsbeleving van onze inwoners en dringen we het aantal woninginbraken en pogingen tot inbraak terug. Dit doen we onder andere door het inzetten van het inbraak preventie team en middels het organiseren van preventie bijeenkomsten. Door het geven van deze adviezen worden bewoners bewust van inbraak- en veiligheidsrisico's. Na een advies worden maatregelen getroffen welke inbraken tegen gaan en de veiligheid vergroten.
- Daarnaast heeft de gemeente het Keurmerk veilig uitgaan in het leven geroepen. Hiermee ondersteunt de gemeente Hengelo (horeca) ondernemers die veel te maken hebben met overlast/criminaliteit (zowel in de eigen onderneming als in de openbare ruimte) bij de aanpak van deze problematiek.
- In het kader van veilig ondernemen hebben wij het Keurmerk Veilig Ondernemen Bedrijventerreinen ingericht. Hiermee ondersteunt de gemeente Hengelo bedrijventerreinen en de daar gevestigde ondernemingen die te maken hebben met overlast/criminaliteit (zowel in de eigen onderneming als in de openbare ruimte) bij de aanpak van deze problematiek.

- Ook informeren we onze inwoners op risico's met betrekking tot digitale criminaliteit. In 2022 hebben we ons specifiek op jongeren gericht door middel van het project Hackshield, een cybersecurity game voor kinderen tussen de 8 en 12 jaar om hen weerbaar te maken tegen cybercriminaliteit. Via de game Hackshield worden zij opgeleid tot Cyber Agents die zichzelf en hun omgeving kunnen beschermen tegen online gevaar.

1.1.2 Hengelo kent minder (georganiseerde) misdaad die het vertrouwen in de maatschappij aantast (ondermijnende criminaliteit), zoals drugshandel, fraude en witwassen

De gemeente Hengelo heeft in de zomer van 2022 de weerbaarheidsscan ontvangen van onze partner RIEC. Hierin staan onder andere aanbevelingen om de interne en externe weerbaarheid te verbeteren binnen én buiten de gemeentelijke organisatie. De uitkomsten van deze scan hebben we niet kunnen opvolgen, maar staan gepland voor 2023. Hiertoe is eind 2022 een eerste aanzet gedaan door het werven van een coördinator ondermijning. Naar verwachting start in het eerste kwartaal van 2023 deze coördinator en gaat hij of zij aan de slag met de belangrijkste aanbevelingen waaronder een optimalisering in de uitvoering van de BIBOB beleidsregel. Het opstellen van een handhavingprogramma prostitutie is niet gerealiseerd, wel gaven we uitvoering aan ons veiligheidsbeleid, tezamen met onze belangrijkste interne en externe partners.

1.2.1 Inwoners voelen zich veiliger in Hengelo

Door verloop in ons personeelsbestand, de krappe arbeidsmarkt en tot slot een onderbezetting qua capaciteit, hebben we keuzes moeten maken. Keuzes waardoor vooraf gestelde doelen niet haalbaar zijn gebleken. Hierdoor hebben wij ons in 2022 onvoldoende kunnen richten op het zo effectief mogelijk inzetten van onze toezichthouders zodat zij maximaal bijdragen aan een veilige omgeving. Ook voor het plan van aanpak reductie fietsendiefstal is onvoldoende aandacht geweest, evenals voor ons beleid met betrekking tot crowdcontrol. Ook is het niet gekomen tot een gereguleerde toepassing van een beleidslijn ten aanzien van de inzet van drones. Al deze zaken zijn uiteindelijk gericht op het vergroten van het veiligheidsgevoel van onze inwoners. In 2023 breiden we onze personele bezetting in programma Veiligheid uit en zetten we de beschikbare capaciteit zo optimaal mogelijk in om uitvoering te geven aan de vooraf gestelde doelenstellingen.

1.2.2 Inwoners van Hengelo ervaren minder overlast in hun wijk of buurt

We hebben goede ervaringen opgedaan met het wijkgericht werken. In samenspraak met bewoners en professionals is gericht gekeken naar de veiligheidsproblematiek, overlast en de mogelijke oplossingen. Bewoners zijn geïnformeerd over de voornaamste bevindingen en de acties per thema van dat jaar. Deze zijn in een kalender overzichtelijk gepresenteerd. Het legt de basis voor het vervolgproject leefbare en veilige wijken in Hengelo.

Wat zijn we blijven doen

We volgen de wereld om ons heen nauwgezet en springen in op actualiteiten waar dat van ons wordt gevraagd en verwacht. Wij zijn een betrokken gemeente met oog voor haar inwoners. In de basis blijven we alle wettelijke taken op het gebied van openbare orde, leefbaarheid en veiligheid volgen en uitvoeren. Waar dat nodig is verscherpen we onze prioriteiten. Zoals bijvoorbeeld voor de aanpak op ondermijning waarbij we ons richten op de doorontwikkeling van de interne werkprocessen.

We blijven werken aan onze wettelijke taken op het gebied van de openbare orde en veiligheid. We blijven zorgdragen voor vergunningverlening en het actualiseren van de APV. We geven daarbij uitvoering aan de BIBOB wetgeving, om te voorkomen dat we deze vergunningen verlenen aan of transacties verrichten met criminelen. We financieren (mede) de Veiligheidsregio Twente zodat zij brandweer- en crisisbeheersingstaken kunnen uitvoeren. Daarnaast mogen de inwoners van onze gemeente erop vertrouwen dat de evenementen die worden georganiseerd veilig zijn. We voeren gerichte toezicht- en handavingscontroles en parkeercontroles uit en monitoren de omvang van het aantal woning-/bedrijfsinbraken, vernielingen en (brom)fietsen/autodiefstallen.

Tot slot, we blijven ons, in toenemende mate, inzetten voor de persoonsgerichte aanpak, om kwetsbare inwoners en hun omgeving direct en op maat te kunnen ondersteunen. Daarbij gaat het meestal om gecombineerde interventies op gebied van zorg, straf en bestuursrechtelijke maatregelen. Ook dat zorgt ervoor dat inwoners en bezoekers van de gemeente Hengelo prettig en veilig kunnen wonen, werken en recreëren.

Wat heeft het gekost

1 Veiligheid	Begroting 2022 primitief	Begroting 2022 gewijzigd	Rekening 2022	Vershil
Baten	-	-	-	-
Lasten	6.556	6.570	6.547	23
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-6.556	-6.570	-6.547	23
Baten	84	59	149	90
Lasten	2.822	2.889	2.585	304
1.2 Openbare orde en veiligheid	-2.738	-2.830	-2.436	394
Saldo 1 Veiligheid	-9.294	-9.400	-8.983	417

Financiële toelichting

1.1 Crisisbeheersing en brandweer (€ 23.000 voordeel)

Dit taakveld kent geen noemenswaardige afwijkingen.

1.2 Openbare orde en veiligheid (€ 394.000 voordeel)

Door het bestaan van vacatureruimte, ziekte, zwangerschap, maar ook door detachering van personeel is de personele inzet op dit taakveld lager dan begroot (€ 355.000 voordeel). Voor een nadere analyse wordt verwezen naar programma 9. Op onderdelen hebben we hogere lasten van uitbestede werkzaamheden (lijkschouwing), maar per saldo geven we minder uit (€ 38.000 voordeel). Dit komt enerzijds door het gebrek aan capaciteit om externe opdrachtverlening te organiseren. Anderzijds hebben we geprobeerd de hogere inhuurkosten te compenseren met lagere kosten van diensten van derden (uitbestede werkzaamheden).

5.2.2 Verkeer, vervoer en waterstaat

Aanspreekpunt bestuurlijk

Wethouder Steen

Aanspreekpunt ambtelijk

L. de Vries

Welke belangrijke ontwikkelingen zagen we in 2022?

We zorgen voor goede bereikbaarheid over de weg, het water en het spoor. Daarbij horen goede parkeervoorzieningen voor fiets en auto, met name in de binnenstad en is de openbare ruimte goed onderhouden, schoon, veilig en duurzaam ingericht.

Relevante beleidsnota's

- [Regionaal Mobiliteitsplan Twente 2012-2020](#) (2013)
- [Gemeentelijk verkeer- en vervoersplan](#) (2003)
- [Nota Autoparkeren](#) (2008-2012)
- [Evaluatie parkeerbeleid](#) (2010)
- Parkeernormen Binnenstad en Hart van Zuid (deel ten noorden van het Esrein) (2021)
- [Uitvoeringsnota Fietsen](#) (2003)
- [Uitvoeringsprogramma binnenvaartvisie 2017-2030](#) (2017)
- [Parkeerplan binnenstad](#) (2019)
- [Rapportage Bereikbare Binnenstad \(2020\)](#)

Verbonden partijen

Recreatieschap Twente

Het recreatieschap draagt bij aan het programma door het beheer en onderhoud van de recreatieparken en het bevorderen van recreatie en toerisme.

Gildebor

Gildebor voert het beheer en onderhoud van de openbare ruimte uit.

Gemeentelijk Belastingkantoor Twente

Het belastingkantoor int gemeentelijke belastingen en heffingen voor de deelnemende gemeenten. Voor dit programma geldt dit voor parkeren en havenbedrijf.

Gemeenschappelijk Havenbedrijf Twente (is geen verbonden partij, maar op basis van bestuurlijke overeenkomst)

Het havenbedrijf verbindt vervoerders en bedrijven met de meest dynamische mainport van Oost-Nederland: de binnenhavens van Lochem, Hof van Twente, Hengelo, Almelo en Enschede.

Wat hebben we bereikt

2.1 Mensen en goederen kunnen Hengelo beter bereiken via weg en spoor

2.1.1 In 2024 is Hengelo beter bereikbaar met de **fiets**, de auto en het openbaar vervoer

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'Hengelo is goed bereikbaar met de auto' (%)	40,0%	76,4%	76,4%
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'Hengelo is goed bereikbaar met het openbaar vervoer' (%)	81,5%	83,5%	83,5%
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'Hengelo is goed bereikbaar met de fiets' (%)	91,5%	92,6%	92,6%
Duur treinreis van station Amsterdam Zuid naar station Hengelo	1 uur en 51 minuten	1 uur en 50 minuten	1 uur en 50 minuten

2.2 Mensen in Hengelo kunnen zich veiliger verplaatsen in een schone openbare ruimte

2.2.1 In 2024 **zijn** de wegen en **fietspaden** in Hengelo heel en veilig

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Percentage rijbanen, fietspaden en trottoirs in Hengelo dat voldoet aan de CROW*-richtlijn. ¹	85,0% (2022)	85,0%	76,7%
Aantal verkeersongevallen in Hengelo (aantal)	565	535	589
Aantal verkeersslachtoffers in Hengelo (aantal)	102	97	177
Percentage inwoners dat vindt dat Hengelo verkeersveilig is (%)	39,9%	n.v.t.	40,6%

¹ Het CROW is een kennisinstituut voor onder andere de water- en wegenbouw.

2.2.2 In 2024 is de openbare ruimte in Hengelo schoon

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'Mijn buurt is schoon' (%)	58,7%	60,0%	57,7%

2.3 De binnenstad van Hengelo is beter bereikbaar voor inwoners en bezoekers

2.3.1 In 2024 kunnen **fietsers** hun **fiets** makkelijker en veiliger stallen in de binnenstad

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Rapportcijfer dat binnenstadbezoekers (die meestal fietsend gaan) geven voor het gemak waarmee zij in het algemeen een parkeerplek vinden voor hun fiets (cijfer 1-10)	8,1	8,0	7,9
Aantal keren dat een fiets is gestald in een bewaakte fietsenstallingen in de binnenstad van Hengelo (aantal) ¹	60.000	100.000	105.200

¹ Het gaat om twee stallingen: Kloosterhofterrein en de Beurs.

Wat hebben we daarvoor gedaan

2.2.1 De wegen en **fietspaden** in Hengelo zijn heel en veilig

Afgelopen jaar stond in het teken van grote zorgen op sterke stijging van brandstofkosten en de schaarste en tijdigheid van leveren van materiaal. Dit heeft duidelijke impact gehad op het realiseren van onderhoud van wegen en pleinen. Dit heeft geleid tot hogere kosten en vertraging in de realisatie van onderhoudswerken

In 2022 zijn bijna 1.600 lichtpunten (inclusief mast en netwerkaansluitingen) in de Hasseler Es vernieuwd. Daarbij is gebruik gemaakt van energiezuinige armaturen die in dimstand Ongeveer 2 Watt verbruiken. Bij verkeersbewegingen stijgt het lichtniveau kort naar 10 Watt. Het oude lichtniveau van de armaturen was 27 Watt, dus hiermee bereiken we een **flinke** energiebesparing.

De Waterstaatskerk is voorzien van subtiele verlichting. Op deze manier laten we dit prachtige gebouw ook in het donker zien.

In februari is het kunstwerk van stalen kolossen langs de Hasseler Baan voorzien van subtiel licht.

2.1.1. Hengelo is beter bereikbaar met de **fiets**, de auto en het openbaar vervoer

In 2022 is in het NTF (Nationaal Toekomstbeeld Fiets) uitgewerkt hoe de **fiets** kan bijdragen aan het oplossen van de maatschappelijke opgaven en welke aanpak daarvoor nodig is. De nationale visie uit het NTF draagt bij aan de **fietsambitie 2040** in ons mobiliteitsplan.

Voor de F35 Bankastraat is een voorlopig ontwerp gemaakt waarvoor in een zorgvuldig en uitvoerig participatieproces met belanghebbenden en omwonenden reacties zijn opgehaald en informatie gedeeld. Naar aanleiding van het uitgebreide participatieproces is het ontwerp aangepast. Voor het ontwerp en het gevoerde proces is een second opinion door een extern bureau uitgevoerd. Begin 2023 vindt besluitvorming plaats over het **definitief** ontwerp en uitvoeringskrediet. Voor het deel F35 Marskant is het ontwerp gereed gemaakt.

In november heeft het college ingestemd met het actualiseren van het toegangsbeleid van de binnenstad. In het vervolgproces begin 2023 wordt het gesprek met de gemeenteraad aangegaan.

Na een intensieve participatie is het concept-mobiliteitsplan met uitvoeringsagenda eind 2022 ter inzage gelegd. Begin 2023 wordt de nota van zienswijzen en het mobiliteitsplan ter besluitvorming aangeboden aan college en raad.

In 2022 is er een bewegwijzeringsplan (**wayfinding**) opgesteld. Ook is een aanzet voor de aanbesteding van het plan opgesteld, welke naar verwachting begin 2023 wordt gedaan.

De taxistandplaatsen voor het horecagebied voor de uitgaansavonden zijn tijdelijk verplaatst naar het Kloosterterrein/Burgermeester Jansenplein.

In 2022 is gestart om, samen met Enschede, deelmobiliteit voor deeltweewielers in de openbare ruimte te gaan reguleren.

Voor een verbeterde doorstroming van het verkeer op onze hoofdwegen, is er in 2022 gestart met het vervangen van oude verkeerslichtregelingen door intelligente verkeersregelingen (Ivri). Met deze vervanging zijn verkeersinstallaties ook voorbereid op de toekomstige (digitale) bereikbaarheid zoals talking **traffic** en smart mobility.

In 2022 is gestart met het vervangen en aanvullen van de digitale vertrektijden displays bij bushaltes en op het busstation. In 2023 wordt hier verder mee gegaan.

Er is in de decembermaand een euro ticket actie geweest voor de bus waarmee inwoners voor 1 euro met de bus in de stad konden reizen.

Hengelo werkt verder aan de verbetering van de verkeersveiligheid voor haar inwoners en reizigers. Daarom is in 2022 verder gegaan met het (leren) werken aan het Strategisch Programma Verkeersveiligheid en zijn college en raad geïnformeerd over een eerste uitvoeringsprogramma 2023/2024 ter verbetering van de verkeersveiligheid.

Na het vaststellen van de parkeernormennota Binnenstad en Hart van Zuid in 2021 heeft het college in december 2022 het invoeren van betaald parkeren Hart van Zuid, ten noorden van het Esrein, vastgesteld. De gemeente gaat begin 2023 in overleg met bewoners, ondernemers en andere belanghebbenden over de te kiezen reguleringsvorm in de deelgebieden rondom Hart van Zuid. De blauwe zones zijn verder uitgebreid. In twee straten is een blauwe zone ingevoerd.

Om de ontwikkeling van de Bataafse Kamp mogelijk te maken is het aantal openbare parkeerplaatsen op het parkeerterrein Drienerstraat gereduceerd.

Bij het behandelen van aanvragen voor kentekengebonden gehandicaptenparkeerplaatsen was door ziekte en capaciteitsgebrek bij onze medewerkers een achterstand opgelopen. We hebben daarom extra capaciteit ingezet om de achterstanden weg te werken en dit is inmiddels gelukt. De aanvragen vallen weer binnen de wettelijke behandeltermijn.

We hebben een parkeeronderzoek laten uitvoeren in en rond de binnenstad en Hart van Zuid. Dit geeft ons inzicht in (de ontwikkeling van) de parkeerdruk, de herkomst van parkeerders en betaalbereidheid in Hengelo. Ook hebben we een dynamische parkeerbalans laten opstellen. Hiermee krijgen we inzicht in de gevolgen van verschillende ontwikkelingen, zoals het project Lange Wemen, Markt, Bataafse Kamp, etc., op het parkeren in en rond de binnenstad.

In 2022 zijn op meerdere plekken in het kernwinkelgebied **fietsnietjes** geplaatst en de **fietsvakken** in de Enschedesestraat zijn **definitief** gemaakt. In de Drienerstraat worden begin 2023 **fietsnietjes** geplaatst.

Binnen Hengelo maken we gebruik van verschillende serviceproviders die de verwerking van parkeerinkomsten verzorgen. Van deze partijen ontvangen we jaarlijks een accountantsverklaring. Aanvullend daarop hebben we de interne controle van de parkeergelden verder gedigitaliseerd. Wij zijn hierbij begeleid door een gecertificeerd extern bedrijf.

2.3.1 Fietsers kunnen hun **fiets** makkelijker en veiliger stallen in de binnenstad

Er is een start gemaakt met het opstellen van een wensbeeld **fietsparkeren 2024** - binnenstad. Deze is opgesteld om te kijken hoe het (**fiets**)gebruik in de openbare ruimte zich gaat ontwikkelen.

Voor het beheer en exploitatie van de stallingen van het Marktpllein en Wetplein is in 2022 **financiële** dekking vastgesteld via de beleidsbegroting 'nieuw beleid 2023-2026'. We zijn gestart met de voorbereidingen voor ingebruikname van de nieuwe **fietsenstalling** op het Marktpllein in 2023.

Havens

Het havengebied Twente is strategisch gelegen op de belangrijke Europese Northsea Baltic verkeerscorridor, tussen de zeehavens en het Europese achterland in Duitsland, Polen en de Baltische staten. Samen met provincie Overijssel is de regio Twente al langere tijd met de EU in gesprek, wat eerder heeft geleid tot een CEF-bijdrage voor Twentekanalen. In 2022 zijn in Europees verband gesprekken gevoerd om de netwerksamenwerking op de verkeerscorridor (verder) te versterken.

Het Rijk en de havengemeenten investeren fors in het opwaarderen van de Twentekanalen van vaarwegklasse IV naar klasse Va. Ook in 2022 lag de focus op het, waar nodig, aanpassen van de fysieke infrastructuur aan de grotere vaarwegklasse. Medio 2023 rondt Rijkswaterstaat zijn werkzaamheden in dit verband af.

Voor wat betreft de werken in de haven van Hengelo voor de opwaardering is in 2022 de voorbereiding voor de uitvoering afgerond. Het bestek en de aanbestedingsprocedure zijn klaar. Met de uitvoering kon nog niet gestart worden omdat we wachten op de werken van Rijkswaterstaat in de haven. Het gaat om het aanleggen van bodembescherming tussen Oelerbrug en de insteekhaven en in de keervoorziening nabij de Petroleumhaven en om het vervangen van damwanden tussen de insteekhaven en de Boekelose brug.

Belangrijke gebeurtenis in 2022 vormde de zomerse droogte met een lage waterstand op de IJssel en op de Twentekanalen tot gevolg. Het aantal bezoeken van schepen nam in augustus duidelijk af. Maatregelen zijn genomen, zoals de inzet van pompinstallaties, om de Twentekanalen bevaarbaar te houden. Daarnaast voerden

Rijk, provincie Overijssel en gemeenten intensief overleg om de gevolgen van de droogteperiode het hoofd te kunnen bieden.

In 2022 is de havengeldenverordening, waarin wordt geheven op grond van de werkelijk vervoerde lading, samen met (vertegenwoordigers van) vervoerders en bedrijven besproken. Mede op grond hiervan zal een onderzoeksbureau in de eerste helft van 2023 de grondslagen van de havengeldenverordening nader tegen het licht houden, met mogelijk gevolgen voor deze verordening.

We zien dat het tekort op de haveninkomsten structureel wordt. De droogte (lage waterstand) en de gevolgen daarvan voor de infrastructuur, maar ook de aanpassing van de tarievenverordening leiden tot lagere inkomsten. In volgende jaren zullen we ook te maken krijgen met het afsluiten van delen van het kanaal i.v.m. voorgenomen werkzaamheden. Nog een reden om de volgende begrotingen opnieuw tegen het licht te houden.

Wat zijn we blijven doen

Verkeer en vervoer

- Wegen, straten en pleinen zijn onderhouden
- De openbare ruimte is schoon gehouden en afval is verwijderd.
- De gladheid is bestreden.
- Verkeersborden en straatnaamborden zijn schoon gehouden en onderhouden.
- Waar kabels en leidingen zijn aangelegd of vervangen, is versleten materiaal vervangen.
- We zijn bewoners blijven faciliteren bij het opruimen van zwerfafval (o.a. Door uitgeven van materialen als hesjes en knijpers).
- We hebben meegedaan met de Landelijke opschoondag.
- Wegen, paden en openbare ruimte zijn voorzien van voldoende licht.
- Om de verkeersveiligheid en doorstroming op minimaal hetzelfde niveau te waarborgen bleven we de verkeersregelinstallaties en veiligheidssystemen beheren en onderhouden.
- Verkeersvoorzieningen zijn ontworpen en verkeersadviezen zijn geven.
- Het blijven werken aan de maatregelen uit het programma Bereikbare Binnenstad ter verbetering van de aantrekkelijkheid van de openbare ruimte in de binnenstad.

Openbare Verlichting

We bleven ons inzetten om de stad te voorzien van voldoende licht. Voldoende licht betekent niet overal licht, maar verantwoorde verlichting, voor mens en dier. Dit betekent dat het op bepaalde plekken ook donker mag blijven, dat er op plekken lichtmasten worden weggehaald of dat er gebruik wordt gemaakt van lichtsensoren waarbij er pas wordt verlicht als er verkeersbewegingen zijn (zoals in de Hasseler Es en Groot Driene).

Gladheidsbestrijding

Het college heeft in november 2021 het Werkplan Gladheidsbestrijding Hengelo vastgesteld. 2022 was het eerste jaar dat dit werkplan ten uitvoer is gebracht. Dit is naar tevredenheid verlopen. Daar waar nodig zijn wat aanpassingen in de strooiroutes gedaan.

Parkeren

- We beheren en exploiteren blauwe zones, het betaald parkeergebied, parkeergarage De Beurs en de bewaakte **fietsenstallingen**.
- We adviseren over parkeerbeleid, -beheer en -exploitatie in de diverse projecten in de binnenstad en Hart van Zuid en bij opstellen van nieuw parkeerbeleid.

Wat heeft het gekost

	Begroting 2022 primitief	Begroting 2022 gewijzigd	Rekening 2022	Vershil
2 Verkeer, vervoer en waterstaat				
Baten	419	419	541	122
Lasten	8.199	7.899	8.271	-372
2.1 Verkeer en vervoer	-7.780	-7.480	-7.730	-250
Baten	34	34	38	4
Lasten	1.208	1.151	1.070	81
2.2 Parkeren	-1.174	-1.117	-1.032	85
Baten	629	595	557	-38
Lasten	644	654	614	40
2.4 Economische havens en waterwegen	-15	-59	-57	2
Baten	-	-	-	-
Lasten	315	276	213	63
2.5 Openbaar vervoer	-315	-276	-213	63
Saldo 2 Verkeer, vervoer en waterstaat	-9.284	-8.932	-9.032	-100

Financiële toelichting

2.1 Verkeer en vervoer (€250.000 nadeel voor budgetoverheveling, € 334.000 nadeel na budgetoverheveling)
We hebben op dit taakveld een hogere personele inzet (€ 71.000 nadeel). In verband met de groeiende aandacht voor het onderhoud van onze kapitaalgoederen, verkeersveiligheid en verkeer in z'n algemeenheid zijn meer uren ingezet en hebben we aanvullend extern personeel aangetrokken (€ 222.000 nadeel). Dit geldt o.a. voor de begeleiding van werken in de ondergrondse infrastructuur, t.b.v. het opstellen van het Mobiliteitsplan en t.b.v. het operationeel houden van de wegbeheerssystemen. De hogere inhuurkosten voor het werken aan ondergrondse infrastructuur worden gedeeltelijk gecompenseerd door inkomsten uit leges en vergoedingen voor het straatwerk. De hogere inhuurkosten voor het opstellen van het Mobiliteitsplan worden voor € 48.000 onttrokken uit de Reserve Duurzaam Veilig. Daarnaast zijn er hogere kosten van elektra t.b.v. de openbare verlichting en hogere kosten van uitbestede werkzaamheden (€ 169.000 nadeel). Er zijn hogere kosten op de volgende onderdelen:

- Open en Gesloten Verharding: deze meerkosten zijn ontstaan als gevolg van sterke prijsstijgingen van materiaal en personeel, maar ook de brandstof- en energieprijzen zijn flink gestegen. Bovendien kregen we bij het werk in uitvoering te maken met afwijkende, zeer verouderde onderliggende asfalt- en fundatieconstructies en meer vorstschades dan verwacht. Deze zijn ter plekke gerepareerd. Ook hebben we boomwortelgroeiopdruk hersteld om de veiligheid weer te borgen. Dit zijn onvoorziene tegenvallers. Daarnaast moeten we nog rekening houden met een bijdrage van € 84.000 als dekking voor het project Anthoniusstraat. Deze middelen worden via de budgetoverheveling doorgeschoven naar 2023.
- Naar aanleiding van de verplichting tot het hebben van een installatieverantwoordelijke voor elektrische installaties hebben we aanvullende kosten moeten maken voor inspecties en beheers-systeematiek.
- Extra kosten in het kader van Netheid Binnenstad, dit betreft een aanvullende opdracht voor het schoonhouden van de binnenstad bovenop het bedrag uit de dienstverleningsovereenkomst met Gildebor.

We hebben op dit taakveld hogere inkomsten (€ 122.000 voordeel). Dit zijn inkomsten uit straatwerkvergoedingen, schadevergoedingen t.b.v. openbare verlichting en subsidie-inkomsten van de Provincie in het kader van Duurzaam Veilig. Overige kleine verschillen hebben te maken met lagere rentelasten van nog niet uitgevoerde investeringswerken.

2.2 Parkeren (€ 85.000 voordeel)

We hebben op dit taakveld, met name door langdurige ziekte, een lagere personele inzet (€ 20.000 voordeel). We hebben ook lagere lasten van uitbestede werkzaamheden met name van de parkeergarage (€ 60.000 voordeel). De parkeermanagementsystemen zijn grotendeels vernieuwd, waardoor er voor dit jaar minder onderhoud benodigd was. Voor de overige onderhoudskosten (het niet kritieke onderhoud) is besloten een deel door te schuiven naar 2023. Dit i.v.m. de beperkte capaciteit bij het team Parkeren en de prioriteit voor de uitvoerende werkzaamheden huisvesting Oekraïne.

2.5 Openbaar vervoer (€ 63.000 voordeel)

Door verschuiving van de prioriteit van het taakveld Openbaar Vervoer naar het subtaakveld Verkeersbeleid hebben we een lagere personele inzet (€ 40.000 voordeel). We hebben ook minder uitgegeven aan uitbestede werkzaamheden (€ 23.000 voordeel). In voorgaande jaren is gebleken dat de bestaande afsluitsystemen van beweegbare palen bij het busstation, storings-en onderhoudsgevoelig waren. Om hogere onderhoudslasten te voorkomen is in afwachting van ontwikkelingen rondom cameratoezicht een deel van de bestaande beweegbare palen op het busstation verwijderd. In 2022 is het beleid m.b.t. cameratoezicht opgenomen in de "Actualisatie toegangsbeleid Binnenstad". Het college heeft ingestemd met het advies t.a.v. de beleidsregels. Naar verwachting volgt er een kredietaanvraag in 2023.

5.2.3 Economie

Aanspreekpunt bestuurlijk	Wethouder Gerrits
Aanspreekpunt Ambtelijk	K. Boerrigter

Welke belangrijke ontwikkelingen zagen we in 2022?

Hengelo heeft een sterk economisch profiel met onze maakindustrie, vakmanschap en techniek. Dat blijkt tevens uit de ranglijst Toplocaties 2021 (een coproductie van Bureau Louter en Elsevier Weekblad), waarin gemeenten worden gerangschikt op basis van hun economische prestaties. Hengelo bekleedt de vijftiende positie en is daarmee de hoogst genoteerde Twentse gemeente. Vanuit de gemeente hebben we ons economische profiel het afgelopen jaar verder gefaciliteerd. We koesterden (en koesteren) onze zittende ondernemers. Zij zijn belangrijke ambassadeurs voor onze stad. Daarnaast hebben we Hengelo als aantrekkelijke vestigingsplaats stevig in de markt gezet. De acquisitie is en was gericht op het aantrekken en behouden van bedrijven en ondernemers die een bijdrage leveren aan onze werkgelegenheid en die ons economisch profiel helpen versterken. En omdat de economie zich niets aantrekt van de gemeentegrenzen, werken wij bij deze opgave samen met onze regionale partners.

De ontwikkeling en transformatie van de binnenstad is van belang voor een vitale en aantrekkelijke stad met een goed vestigingsklimaat. De binnenstad is met onze bedrijventerreinen een belangrijke werkgever. Samen met onze partners werkten we aan het Integraal Actieplan voor een vitale Hengelose Binnenstad en droegen we bij aan meer reuring in de stad en minder leegstand.

Relevante beleidsnota's

- Afspraken Regionale Bedrijventerreinen Programmering Twente 2019-2022
- Regiodeal (2019)
- Strategienota Twenteboard (2022)
- [Horecavisie](#) (2017)
- [Detailhandelsvisie](#) (2012)
- [Kantorevisie](#) (2012)
- [Nota Vrijtijdseconomie Hengelo](#) (2011-2021)
- Twente Werkt (2014)
- [Werk maken van werk](#) (2017)
- [Nota grondbeleid](#) (2017)
- Grondprijzennotitie (2022)
- Integraal actieplan binnenstad (2017)
- Handboek Aantrekkelijke Binnenstad (2020)
- Retailanalyse (2021)

Verbonden partijen

Openbaar Lichaam Regionaal Bedrijven Terrein Twente (RBT)

Het RBT heeft tot taak het ontwikkelen, realiseren, exploiteren en beheren van het bedrijventerrein XL, ten tijde van de vaststelling van deze regeling was de bruto grootte ongeveer 180 hectare.

Stichting Twenteboard en het bestuurlijk overleg tussen gemeenten, BOSS Twente

De samenwerking op het terrein van sociaal economische structuurversterking inclusief lobby is formeel ondergebracht in een Stichting Twenteboard (overheid, onderwijs en ondernemers). Behalve de gemeente Enschede (vaste zetel en eigen stemrecht), rouleren de Twentse gemeenten hierin. Verder hebben vertegenwoordigers van de ondernemers en onderwijsinstellingen zitting in de Twenteboard. De inbreng in de Twenteboard gebeurt via een afstemmingsoverleg tussen gemeenten, Bestuurlijk Overleg Sociaaleconomische Structuurversterking Twente (BOSS Twente). In plaats van een apart formeel bestuur (zoals voorheen de Regio Twente) is dit een bestuurlijk overleg dat wordt voorgezeten door de burgemeester van Enschede.

Recreatieschap Twente

Een uitvoeringsorganisatie van en voor de 14 Twentse gemeenten. In opdracht van de Twentse gemeenten exploiteert zij de drie recreatieparken, het fiets- en wandelnetwerk en de routesystemen.

Wat hebben we bereikt

3.1 Hengelo is economisch sterker en duurzamer met meer groei en meer banen

3.1.1 In 2024 kent Hengelo meer banen, ook voor eigen inwoners

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Aantal werkzame personen in Hengelo (aantal)	51380	51.325	52.100
Percentage van in Hengelo werkzame personen dat ook in Hengelo woont (%)	37,0% (2018)	37,5%	39%

3.1.2 In 2024 komt meer groei uit kennisintensieve en innovatieve industrie zoals de sector Hightech systemen en materialen

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Aantal banen in Hengelo in de topsector HTSM (Hightech systemen en materialen) (aantal)	7.809	8.150	7500

Wat hebben we daarvoor gedaan

3.1.1 Hengelo kent meer banen, ook voor eigen inwoners

In 2021 hebben we het onderzoekstraject 'investeringsgerichte aanpak bedrijventerreinen' (IAB) ingezet. Samen met de ondernemersverenigingen op onze bedrijventerreinen, maken we inzichtelijk op welke bedrijventerreinen welke maatregelen de komende jaren nodig zijn om niet alleen herstructurering te voorkomen maar tegelijkertijd de bedrijventerreinen toekomstbestendig te maken en te houden. Uit het onderzoek zal blijken welk palet aan investeringen de komende jaren nodig is. Door de inzet van ambtelijke capaciteit op andere projecten heeft het IAB-traject in 2022 vertraging opgelopen. In 2023 wordt het traject weer opgepakt. Wel is in 2022 een projectgroep opgericht voor bedrijventerrein Timmersveld, voor de revitalisering van dit bedrijventerrein.

In 2022 hebben we met een projectmatige aanpak gewerkt aan de solitaire winkelstrips aan de Oelerweg, Oldenzaalsestraat, Industriestraat en Vuurdoornplein. Pandeigenaren, ondernemers en makelaars zijn met elkaar in verbinding gebracht om ervoor te zorgen dat de leegstand wordt aangepakt om ofwel een transformatie naar wonen of een nieuwe winkelfunctie op gang te brengen. In alle gebieden is een dynamiek op gang gekomen met minder leegstand als gevolg. Het oorspronkelijk doel van de aanpak om vooral winkelmeters terug te dringen is integraler opgepakt met het terugbrengen van vitaliteit en kwaliteit in de voormalige winkelstrips en de openbare ruimte. Hiervoor is in 2022 ambtelijk begonnen met een inventarisatie om nieuwe initiatieven in voormalige winkelstrips te faciliteren en te stimuleren. Deze inventarisatie vormt input voor de omgevingsvisie stedelijk gebied.

Net als in 2021 hebben we een laagdrempelige subsidieregeling voor ondernemers opengesteld voor een tegemoetkoming in de kosten bij de naleving op de controle van coronatoegangsbewijzen. Er is een subsidieplafond van € 225.000 vastgesteld en er kon door ondernemers maximaal 3.000 euro worden aangevraagd. Er is maximaal gebruik gemaakt van deze regeling. Vanuit het ROZ is het Hengelose Ondernemerskrediet (HOK) opgezet. Het krediet voor ondernemers die door corona in de problemen waren gekomen en vanwege een te hoog partnerinkomen niet gebruik konden maken van de Bbz-regeling. Van de HOK is door vier ondernemers gebruik gemaakt.

Vanwege de energiecrisis heeft ROZ later in het jaar de HOK-regeling vervangen door de HEK-regeling. Hengelose energiekrediet (HEK) voor ondernemers die door de sterk stijgende energiekosten in de problemen kwamen terwijl ze in de basis een levensvatbaar bedrijf hebben. Dit krediet gold voor het laatste kwartaal van 2022. Een tweetal Hengelose ondernemers heeft gebruik gemaakt van deze kredietmogelijkheid.

In 2022 is de nieuwe (bestuurlijke) organisatie van Recreatieschap Twente samengesteld en ingericht. Het Recreatieschap Twente werkt langs twee inhoudelijke programma's. De recreatieve voorzieningen (routes en de parken) en het programma vrijetijdseconomie. Er is in 2022 een visie voor de Twentse Routenetwerken ontwikkeld en door het bestuur vastgesteld om de routes toekomstbestendig te maken. Daarnaast is de Visie perspectief VTE Twente 2030 van Twente Marketing door het bestuur vastgesteld waarin de regio gepositioneerd wordt als aantrekkelijke en bewuste bestemming voor bezoekers, bewoners en (jonge) talenten. Hiermee wordt de verbinding gemaakt met de strategische opgaven uit de Agenda van Twente en de samenwerking met de Twenteboard organisatie. Via een politieke markt is de raad geïnformeerd en is er breed draagvlak opgehaald.

3.1.2. Meer groei komt uit kennisintensieve en innovatieve industrie zoals de sector Hightech systemen en materialen.

In 2022 is de nieuwe Agenda voor Twente (2023-2027) gepresenteerd, welke in samenwerking met overheid, ondernemers en onderwijs (de drie o's) is vormgegeven. De Agenda voor Twente is gericht op het 'later'. Het middel om te komen tot het samenwerken in een groene technologische topregio. Tevens is er in 2022 een aanvraag voor de vierde tranche Regio Deal gedaan. Begin 2023 is deze gehonoreerd met 25 miljoen. In deze aanvraag wordt vooral gekeken naar het 'nu', waarin we (met de brede welvaart) in het achterhoofd een aantal zaken zien waarin Twente moet verbeteren wil het doorgroeien naar de ambities gesteld in de Agenda voor Twente.

Net als in 2021 was ook 2022 een succesvol jaar wat betreft de uitgifte van bedrijfsgrond. In 2022 is er ruim 92.000 m² aan bedrijfskavels verkocht en dan met name op de reguliere bedrijventerreinen Westermaat de Veldkamp, Oosterveld en Kanaalzone. De jaarlijkse geprognostiseerde verkoop ligt rond de 5 hectare.

Gespecificeerd naar de bedrijventerreinen:

- Oosterveld: 3,5 hectare
- Westermaat Campus: -
- Kanaalzone: 1,5 hectare
- De Veldkamp: 4 hectare

Ook voor het Gezondheidspark was het met de verkoop van 2 kavels een prima jaar. Voor BXL was het zelfs een recordjaar met de verkoop van 29,6 hectare.

Bij het Gezondheidspark wordt aangenomen dat de grondprijs de komende jaren niet meer zal stijgen, wat leidt tot verslechtering van afgerond 800.000,-. Door deze meer behoudende aanname verbetert wel het risicoprofiel. De grondexploitatie van De Veldkamp verslechtert door het verlagen van de grondprijs van De Groene Wig. Hierover heeft in 2022 besluitvorming plaatsgevonden. Het risicoprofiel van de overige bedrijventerreinen is ongewijzigd gebleven.

Naar aanleiding van de succesvolle uitgifte zijn we een inventarisatie gestart naar oplossingsrichtingen voor de toegenomen schaarste op deze bedrijventerreinen.

The Green Box is gevestigd op Campus westermaat en beoogt een Europees technologie, ondernemers- en wetenschaps-campus te worden die zich toelegt op de ontwikkeling van haalbare en betaalbare oplossingen voor schone energie. The Green Box wordt de nieuwe thuisbasis voor startups, scale-ups, en onderzoeks- en ontwikkelingsgroepen die zich bezighouden met de transitie naar schone energie. Wij hebben de ontwikkeling van de Cleantech Campus The Green Box (Eaton terrein) middels een projectorganisatie gefaciliteerd. Als onderdeel van

de Greenbox is samen met de organisatie van de Greenbox gewerkt aan de ontwikkeling van de locatie Hazeweg (voormalige stadskantoor) als locatie voor Work-Study-Stay.

Wat zijn we blijven doen

We zijn blijven werken aan de promotie van en de instroom in techniek (Techniekpact, Twente goes Techno), de bevordering van innovatie en export samen met het WTC Twente, Novel-T (Kennispark Twente) High Tech Systems Park (Thales), Saxion en ROC van Twente (Hart van Zuid).

Met binnenstadpartners en ondernemers werken we aan het realiseren van een compact bruisend stadshart (met zo min mogelijk structurele leegstand), met onderscheidende aanloopgebieden om daarmee ook de economische aantrekkingskracht te vergroten. Dit hebben we gedaan door uitvoering te geven aan Integraal actieplan voor een vitale Hengelose Binnenstad, beleid te maken over de economische structuur in Hengelo en Twente en de Binnenstadsmonitor periodiek te actualiseren. Daarnaast zijn we blijven inzetten op acquisitie voor behoud, verplaatsing en aantrekken van ondernemers/ investeerders passend bij de gebiedsprofielen.

We blijven inzetten op het versterken van de groei van het lokale en regionale MKB en werken aan een sterke industriële sector. We promoten Hengelo als economische vestigingsplaats. Om Hengelo te promoten blijven wij het stadsverhaal van Hengelo met de bijbehorende kernwaarden (DNA), de positionering binnenstad/merkwaarden en het (economisch) aanbod van Hengelo of het nu gaat om de binnenstad, Hart van Zuid, de winkelgebieden, de bedrijventerreinen en de evenementen bekend maken bij verschillende doelgroepen (investeerders, ondernemers, bewoners en bezoekers).

Wij subsidiëren Hengelo Promotie voor stadspromotie, evenementen en toeristische informatievoorziening. We koesteren onze zittende ondernemers. Zij zijn belangrijke ambassadeurs voor onze stad. We werken intensief samen met ondernemers en andere belanghebbenden uit Hengelo, de regio en op landelijk niveau. Concreet betekent dit dat we sterk blijven inzetten op het leggen en onderhouden van contacten met deze partijen.

Wij organiseren en sturen op een aantrekkelijke warenmarkt. De warenmarkt heeft in 2022 op de tijdelijke locatie bij het station gestaan vanwege de herinrichting van het marktplein. Vanwege deze herinrichting is het Marktreglement gemeente Hengelo in 2022 aangepast. Dit omdat in deze beleidsregels het gebied is aangewezen waar de warenmarkt gehouden dient te worden.

Ook dit jaar is de Lambertuskermis in september in de binnenstad gehouden. Vanwege beperkte ruimte is daarvoor ook de Deldenerstraat gebruikt. De kermis is goed bezocht door circa 125.000 mensen over vijf dagen.

De volgende grondexploitaties zijn door het grondbedrijf gevoerd voor de bedrijventerreinen:

Gezondheidspark: In 2022 is een tweetal verkopen geweest van kavels in het Gezondheidspark. Een positieve ontwikkeling en qua opbrengst meer dan waarmee op voorhand rekening was gehouden voor 2022. De actievere marktbenadering en de inspanningen van de werkgroep uitgifte werpen vruchten af. Naast de gerealiseerde transacties lopen er meer gesprekken op dit moment met gegadigden. Er zijn diverse reserveringen en opties verstrekt die in 2023 eveneens tot verkopen kunnen leiden.

Bedrijventerrein De Veldkamp: De Veldkamp is een samenwerking tussen de gemeenten Hengelo en Borne met als doel een bedrijventerrein te realiseren. Het bedrijventerrein heeft een bruto omvang van ca. 56 ha. Hiervan is circa 29 hectare uitgeefbare grond. De bedrijfspercelen variëren van 800 m² tot 20.000 m² (geen verplichte minimale afname). Gezien de uitstekende locatie aan de A1 en de goede verbindingen is het terrein zeer geschikt voor bedrijven uit de sectoren distributie, opslag en transport. Binnen het bedrijventerrein mogen bedrijven tot en met milieucategorie 4.2 zich vestigen, wat het terrein onderscheidend maakt t.o.v. andere bedrijventerreinen. De uitgifte verloopt voorspoedig. Het bedrijventerrein de Veldkamp zit in een afrondende fase en de grondexploitatie zal eind 2025 naar verwachting afgerond zijn.

Bedrijventerrein Oosterveld: Het Oosterveld beslaat ca 25 hectare met 42 kavels, hiervan zijn er circa drie kavels nog uit te geven. Hierdoor loopt de totale uitgifte van kavels voor Oosterveld op zijn einde. Deze grondexploitatie zit daardoor in een afrondende fase.

Bedrijventerrein Kanaalzone: Kanaalzone is onderdeel van Hart van Zuid. Het projectdeel zit in een afrondende fase. Er zijn nog 4 kavels die naar verwachting in 2023 en 2024 verkocht worden. Daarna kan dit plandeel definitief afgerond worden.

Bedrijventerrein Campus Westermaat: Westermaat betreft een bedrijventerrein tussen de A1 en Europalaan. Het project bevindt zich aan het einde van de realisatiefase. Het betreft een hoogwaardig bedrijventerrein met in totaal 25 hectare uitgeefbaar oppervlak. Er zijn nog 18 kavels uit te geven.

Wat heeft het gekost

3 Economie	Begroting 2022 primitief	Begroting 2022 gewijzigd	Rekening 2022	Vershil
Baten	-	-	-	-
Lasten	374	381	243	138
3.1 Economische ontwikkeling	-374	-381	-243	138
Baten	3.145	10.186	889	-9.297
Lasten	3.250	10.293	1.037	9.256
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-105	-107	-148	-41
Baten	427	412	323	-89
Lasten	577	563	468	95
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-150	-151	-145	6
Baten	366	205	219	14
Lasten	797	776	703	73
3.4 Economische promotie	-431	-571	-484	87
Saldo 3 Economie	-1.060	-1.210	-1.020	190

Financiële toelichting

3.1 Economische ontwikkeling (Voordeel € 138.000)

Sinds de ontmanteling van Regio Twente verlenen wij een lagere gemeentelijke bijdrage op gebied van algemene economische adviezen. De structurele effecten hiervan presenteren wij in de aankomende Zomernota 2023-2027.

3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur (Nadeel € 41.000)

Wij hebben op dit taakveld meer uitgegeven aan loonkosten doordat er meer werkzaamheden zijn verricht voor ontwikkeling van bedrijventerreinen (nadeel € 37.000). Voor een nadere analyse wordt verwezen naar programma 9. Voor verdere informatie over de ontwikkeling bedrijventerreinen wordt verwezen naar de paragraaf grondbeleid en naar de herzieningen van de grondexploitatie per 1 januari 2023.

3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen (Voordeel € 6.000)

Wij hebben in 2022 een lagere BIZ (Bedrijven investeringszone) bijdrage van ondernemers ontvangen dan begroot (nadeel € 81.000). Echter betekent dit ook dat wij een lagere bijdrage hebben doorbeschikt voor de BIZ dan begroot. Hierdoor heeft dit per saldo geen nadeling effect op het taakveld.

3.4 Economische promotie (Voordeel € 87.000)

Sinds de ontmanteling van Regio Twente verlenen wij een lagere gemeentelijke bijdrage op gebied van acquisitie en promotie. De structurele effecten hiervan presenteren wij in de aankomende Zomernota 2023-2027.

5.2.4 Onderwijs

Aanspreekpunt bestuurlijk

Wethouder Bruggink

Aanspreekpunt Ambtelijk

W. Groot

Welke belangrijke ontwikkelingen zagen we in 2022

Hoewel corona in 2022 minder impact heeft gehad op het onderwijs, was - en is - de verwachting dat door de coronacrisis de kansengelijkheid in het onderwijs is toegenomen. Dit heeft geleid tot het Nationaal Programma Onderwijs, voor herstel en ontwikkeling van het onderwijs tijdens en na corona. Wij hebben in 2022 samen met het onderwijs invulling gegeven aan de maatregelen uit het Nationaal Programma.

De termijn waarop de financiële middelen mogen worden besteed, is inmiddels verlengd tot en met schooljaar 2024-2025.

Relevante beleidsnota's

- [Twentse Visie op Vervoer](#) (2015)
- Integraal Onderwijshuisvestingsplan VO (2018)
- Preventievisie: 'Een nieuwe focus op preventie in het Sociaal Domein' (2019)
- Actieplan Preventie Jeugd (2020)
- [Twentse Belofte](#) (2020)
- [Kwaliteitskader Hengelose Voorschool](#) (2021)
- [Beleidsprogramma sociaal 2021 - 2025](#)
- [Transformatieplan, voor een toekomstbestendig sociaal domein voor Hengelo \(2022\)](#)

Verbonden partijen

Niet van toepassing.

Wat hebben we bereikt

4.1 Kinderen en jongeren in Hengelo krijgen ook door kwalitatief goed onderwijs gelijke kansen in de maatschappij

4.1.1 In 2024 hebben minder kinderen en jongeren in Hengelo een onderwijsachterstand

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Percentage leerlingen van 2,5 tot 13 jaar in Hengelo met het hoogste risico op onderwijsachterstanden (%) ¹	15% (2020)	15%	15% (2020)
Percentage peuters uit de doelgroep dat gebruik maakt van voorschoolse educatie (=bereik) (%) ²	80%	80%	80% ³

1 Het hoogste risico op onderwijsachterstanden wordt bepaald op basis van het opleidingsniveau van zowel de moeder als de vader, het land van herkomst van de ouders, of ouders in de schuldsanering zitten, de verblijfsduur van de moeder in Nederland en het gemiddelde opleidingsniveau van moeders van leerlingen op school.

2 De doelgroep zijn peuters met risico op onderwijsachterstand volgens definitie van de gemeente

3 Deze indicator komt uit een nieuwe monitor die nog niet geheel betrouwbaar is.

4.1.2 In 2024 behalen meer jongeren een startkwalificatie

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Percentage jongeren (16 t/m 22 jaar) dat de school verlaat voordat een startkwalificatie is behaald (%) ¹	n.v.t.	10,4%	1,9% (2021) ²

1 **Startkwalificatie:** Een leerling beschikt over een startkwalificatie met een havo- of vwo-diploma of met een mbo-2 diploma. Een vmbo-diploma of een mbo-1 diploma volstaat niet als startkwalificatie. Een in Nederland gangbare leeftijdsgrens is 23 jaar bij schoolverlaten. Dat wil zeggen dat personen die bij schoolverlaten 23 jaar of ouder zijn en niet beschikken over een startkwalificatie niet tot de voortijdig schoolverlaters worden gerekend.

2 De monitor is de afgelopen jaren veranderd. Dat eerdere percentage was op een andere manier opgebouwd, vandaar dat het veel hoger is. Het is dus niet zo dat we nu ineens veel minder VS'ers hebben. In de tabel in de bijlage zie je ook de percentages door de jaren heen volgens de nieuwe definities.

4.2 Schoolgebouwen in Hengelo worden optimaal gebruikt

4.2.1 In 2024 passen de schoolgebouwen beter bij de leerlingenaantallen

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Bezettingsgraad (%): benodigde aantal m2 gebaseerd op leerlingaantallen op basis van de verordening/beschikbare aantal m2 schoolgebouw	73% (2020)	75,0%	73,0%

4.2.2 In 2024 worden schoolgebouwen in Hengelo multifunctioneler gebruikt, zoals voor kinderopvang (integrale kindcentra)

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Percentage schoolgebouwen voor het basisonderwijs in Hengelo dat een integraal kindcentrum bevat (%)	34,0%	34,0%	35,0%

Wat hebben we daarvoor gedaan

4.1.1 Minder kinderen en jongeren in Hengelo hebben een onderwijsachterstand

- De schoolzorgondersteuners zijn samen met de praktijkondersteuners bij de huisartsen en de sociaal activeringsmakelaar het preventieteam jeugd gaan vormen. Zie programma 6 voor verdere toelichting.
- De gemeente Hengelo heeft in 2022 samen met het onderwijs de financiële middelen vanuit het Nationaal Programma Onderwijs ingezet. Zo is extra schoolmaatschappelijk werk en jongerenwerk ingezet in het Voortgezet onderwijs (VO), is er aandacht geweest voor gezondheid op school en extra zorg ingezet op school. Er zijn groepstrainingen over gedrag en omgangsvormen geweest op VO-scholen en jongeren konden individuele begeleiding krijgen. Ook heeft het jongerenwerk tijdens pauzes en na schooltijd in overleg met leerlingen en school preventieve activiteiten ontwikkeld. Deze inzet loopt door tot het einde van het schooljaar 2022/2023. Door verlenging van de termijn waarop de middelen mogen worden besteedt, kunnen wij ook daarna blijven inzetten op het welbevinden van leerlingen.
- Wij hebben samen met het onderwijs een addendum op de Gelijke Kansen Agenda ingevuld, waardoor wij extra middelen hebben ontvangen om in te zetten voor preventie, zodat kinderen en jongeren gelijke kansen hebben zich te kunnen ontwikkelen.
- Wij hebben de pilot zorgintensieve scholen geëvalueerd. Naar aanleiding daarvan hebben wij besloten de pilot met aangescherpte doelen en voorwaarden voort te zetten tot en met schooljaar 2024-2025. De pilot gaat op deze scholen verder onder de naam Jeugdhulpteams (JHT).
- De gemeente Hengelo heeft samen met de kinderopvang en in afstemming met het onderwijs uitvoering gegeven aan de pilot voor passende Buitenschoolse Opvang voor schoolgaande kinderen tot 13 jaar. De pilot is in 2022 geëvalueerd en heeft goede resultaten opgeleverd. De BSO+ wordt, zoals opgenomen in het transformatieplan, als preventieve activiteit voortgezet.
- In 2022 heeft de gemeente Hengelo een vervolg gegeven aan de gesprekken met scholen rondom sociale veiligheid/schoolveiligheid. Mede op basis daarvan zijn preventieve activiteiten van partners ingezet.
- Wij hebben vanuit het CBS geen recente gegevens voor het percentage leerlingen van 2,5 tot 13 jaar met het hoogste risico op onderwijsachterstanden. Dit percentage van 15% dateert nog uit 2020 en vormde ook de basis voor het streefgetal in 2022.
Voor wat betreft het percentage peuters uit de doelgroep dat gebruik maakt van voorschoolse educatie hebben wij in 2022 gewerkt aan een nieuwe monitor. Wij werken nog aan de betrouwbaarheid ervan, maar zoals het er nu naar uitziet hebben wij daar het percentage van 80% in 2022 behaald.

4.1.2 Meer jongeren behalen een startkwalificatie

- De gemeente Hengelo heeft de werkwijze van het Perspectiefjaar overgenomen, door een life-coach in te passen in de reguliere RMC werkwijze. Het gaat hier om het begeleiden van jongeren in de leeftijdsgroep van 23 tot 27 jaar met problemen op meerdere leefgebieden.
- Het percentage jongeren dat de school verlaat voordat een startkwalificatie is behaald, lijkt te zijn gedaald. Dit is niet het geval, maar komt omdat de monitor het afgelopen jaar is veranderd. Het eerdere percentage (van 10,4%) was op een andere manier opgebouwd, vandaar dat het veel hoger is. Het Ministerie kijkt nu naar *nieuwe* voortijdig schoolverlaters; jongeren die aan het begin van het schooljaar staan ingeschreven op een school voor VO, MBO of VAVO en een jaar later niet meer zonder dat zij een startkwalificatie hebben behaald. Leerlingen van praktijkonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs zijn hierin niet meegenomen. Het gaat nu om het percentage nieuwe voortijdig schoolverlaters per startpopulatie in Hengelo. Het meest recente cijfer dateert uit 2021: 1,9%. Dit is als volgt berekend: in schooljaar 2020/2021 behoorden 6.634

leerlingen tot de startpopulatie in Hengelo. Een jaar later, bij de start van schooljaar 2021/2022 hebben 126 leerlingen voortijdig zonder startkwalificatie school verlaten. Daarmee is de uitval in het schooljaar 2020/2021 1,9% geweest. In het schooljaar 2018/2019 en 2019/2020 was dit respectievelijk 1,69% en 1,71%. Wij zien dus een stijging, wat wij toeschrijven aan de coronapandemie.

4.2.1 Schoolgebouwen passen beter bij de leerlingenaantallen

- De gemeente Hengelo heeft in 2022 met de schoolbesturen gewerkt aan een integraal huisvestingplan (IHP) onderwijs. In het plan wat uiteindelijk ter besluit wordt voorgelegd wordt voor de schoolgebouwen in Hengelo het toekomstperspectief geschetst inclusief de financiële consequenties en planning. Dit heeft onder andere geresulteerd in het onderzoeken en opstellen van verschillende scenario's voor de uitvoering van het Hengelose IHP. De gemeenteraad is op 6 december 2022 in een politieke markt over het inhoudelijke proces en de onderscheiden scenario's bijgepraat.
- Het IHP leidt mogelijk tot aanpassing van de streefwaarden van deze indicator.
- De nieuwbouw van het Twents Vakcollege 't Woolde (aan de Bandoengstraat) is conform planning in 2022 opgeleverd en in gebruik genomen.

4.2.2 Schoolgebouwen in Hengelo worden multifunctioneler gebruikt, zoals voor kinderopvang (integrale kindcentra)

- Het percentage schoolgebouwen voor het basisonderwijs dat een integraal kindcentrum bevat is licht gestegen. Dit komt door de sluiting van een onderwijsinstelling waar geen integraal kindcentrum was gevestigd.

Wat zijn we blijven doen

- De gemeente Hengelo heeft ook in 2022 de wettelijke taken rond het openbaar onderwijs uitgevoerd, zowel bestuurlijk als financieel. Hiervoor stuurden de stichtingen hun begroting en jaarrekening ter kennisname naar de gemeenteraad.
- Wij zijn ons blijven inzetten om onderwijsachterstanden te voorkomen en te bestrijden in de voorschoolse periode en het primair onderwijs. Wij hebben dit gedaan door in te zetten op voldoende en kwalitatief goede plekken voor voor- en voerschoolse educatie (VVE) en te zorgen voor een goed bereik van de voerschool. De Rijksmiddelen onderwijsachterstandenbeleid (toegekend middels een specifieke uitkering (SPUK)) zijn toegekend voor de periode 2019-2022. In de financiële toelichting geven wij uitleg over budget dat wij hierop hebben overgehouden.
- Wij bieden leerlingen in de basisschoolleeftijd op maat (taal)ondersteuning.
- Wij hebben de Integrale Kindcentra voortgezet, want die zijn belangrijk om de doorgaande lijn van voerschool naar voerschool te stimuleren.
- Met het Expertisecentrum Jonge kind hebben wij gezorgd voor de kwaliteit van de voor- en voerschool en de ondersteuning voor jongere kinderen.
- In samenwerking met het onderwijs (PO, VO en SO/VSO) en het Expertisecentrum Jonge Kind hebben wij de zorgstructuur voor kwetsbare jongeren in het onderwijs verder ontwikkeld. Door in samenwerking met onze zorg- en welzijnspartners jongeren ondersteuning op school aan te bieden.
- De gemeente Hengelo heeft zich ook het afgelopen jaar ingezet op het bestrijden en voorkomen van verzuim bij jongeren. Wij gaven uitvoering aan de Nieuwe Twentse Belofte (regionaal programma met maatregelen ter voorkoming en bestrijding van voortijdig schoolverlaten van jongeren tussen de 12 en 23 jaar). In 2022 zijn er afspraken gemaakt over de intensivering van samenwerking tussen de VSO/ Pro scholen en de 14 Twentse gemeenten en het Werkplein Twente. Deze afspraken beogen dat RMC en de scholen nauw samenwerken om jongeren voor te bereiden op het verlaten van de school. Jongeren die de overstap maken van school naar werk of dagbesteding worden nog twee jaar na het verlaten van de school intensief begeleid. De resultaten hiervan zijn nog niet zichtbaar omdat deze afspraken pas dit schooljaar zijn ingegaan.
- Integrale vervoersondersteuning heeft voor de gemeente Hengelo in 2022 voorop gestaan binnen het leerlingenvervoer. Dit kochten wij regionaal als structureel maatwerkvervoer in. Met daarbij de mogelijkheid om in overleg met de ouders, de leerling en de school een persoonlijk vervoersonwikkelingsplan op te stellen. Daarin wordt de weg naar zelfstandig reizen naar school en de mogelijkheden van de leerling beschreven.

In verband met **aflopende** contracten per 1 juli 2023 voor het maatwerk vervoer (doelgroepenvervoer) is de gemeente Hengelo met 9 andere gemeenten in Twente een nieuw contracteringstraject gestart. Voor meer informatie hierover, zie doelstelling 6.2.5 in programma 6.

- In 2022 heeft het Taalpunt Hengelo haar **certificering** behaald. Samen met partners in de stad worden verschillende programma's ingezet om lage basisvaardigheden te optimaliseren. De gemeente Hengelo maakt laaggeletterdheid bespreekbaar bij werkgevers. Met verschillende programma's worden medewerkers ondersteund waardoor ze beter inzetbaar blijven op de arbeidsmarkt.
- De gemeente Hengelo heeft in 2022 samen met schoolbesturen het jaarlijkse programma onderwijshuisvesting opgesteld over nieuwbouw en aanpassing van gebouwen voor primair, voortgezet en speciaal onderwijs.
- Om het bewegingsonderwijs te ondersteunen hebben we ook in 2022 voldoende en functionele gymnastieklokalen ten behoeve van het onderwijs beschikbaar gesteld.

Wat heeft het gekost

4 Onderwijs	Begroting 2022 primitief	Begroting 2022 gewijzigd	Rekening 2022	Vershil
Baten	38	-	-	-
Lasten	20	-	-	-
4.1 Openbaar basisonderwijs	18	-	-	-
Baten	785	869	1.192	323
Lasten	6.143	6.503	6.243	260
4.2 Onderwijshuisvesting	-5.358	-5.634	-5.051	583
Baten	2.476	5.755	4.799	-956
Lasten	5.122	8.187	6.305	1.882
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-2.646	-2.432	-1.506	926
Saldo 4 Onderwijs	-7.986	-8.066	-6.557	1.509

Financiële toelichting

4.2 Onderwijshuisvesting (€ 583.000 voordeel)

- Wij hebben een schoolgebouw en diverse gymhallen afgestoten. Dit heeft geleid tot € 405.000 minder uitgaven op het gebied van onderhoud, energie en schoonmaakkosten.
- De gemeente Hengelo werkt met een reguliere onderhoudsplanning inclusief begroting en met een spoedbudget. In 2022 hebben wij geen gebruik hoeven maken van het spoedbudget onderhoud voor onderwijshuisvesting wat leidt tot een voordeel van € 100.000.
- Op het budget voor de vervanging van sportinventaris gymhallen (onderwijs) en sporthallen (sport, programma 5) houden wij op dit taakveld € 87.000 over echter zit de overschrijding op programma 5 Sport, per saldo budgettair neutraal omdat de budgetten voor hetzelfde doel benut worden.
- Bij de 2^e Beleidsrapportage is incidenteel budget aangevraagd voor de vergoeding instandhouding gymlokalen om onze wettelijke taak uit te voeren. Dit budget is aangevraagd op basis van schooljaren. Wij rekenen in kalenderjaren. Dit leidt tot het niet benutten van het aangevraagde budget (voordeel € 80.000).
- Het overige verschil bestaat uit diverse kleine afwijkingen.

De structurele effecten van bovenstaande afwijkingen werken we nader uit in de Zomernota 2023-2027.

4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken (€ 926.000 voordeel)

Binnen het onderwijsbeleid zien wij in 2022 meerdere geldstromen, Rijksmiddelen onderwijsachterstandbeleid, eigen middelen onderwijsachterstandenbeleid, Rijksmiddelen nationaal programma en daarnaast het Regionale Meld- en Coördinatiefunctie (RMC).

- De Rijksmiddelen onderwijsachterstandenbeleid (toegekend middels een **specifieke** uitkering (SPUK)) zijn toegekend voor de periode 2019-2022. De afgelopen jaren hebben wij minder kosten gemaakt. Dit komt doordat in de beginperiode de wettelijke taken die we moesten doen vanuit deze middelen beperkter waren, maar een opgaande lijn kennen. De jaarlijkse geldstroom is over de periode gelijk, maar de taken die we ervoor moeten doen kennen een stijgende lijn. Daardoor hebben we in 2022 budget overgehouden (vanuit

de restanten van eerdere jaren) en hebben wij in 2022 meer kosten kunnen toewijzen aan de Rijksmiddelen waardoor onze eigen begrote middelen minder belast zijn. Dit leidt tot een voordeel van €714.000. De middelen die we tot nu toe over hebben vanuit de SPUK mogen we ook in de nieuwe afrekenperiode (2023-2026) inzetten, naast de nieuwe uitkering die we voor dit doel krijgen (periode 2023-2026). Wij komen bij de Zomernota 2023-2027 terug op een bestedingsplan voor zowel de eigen middelen als de Rijksmiddelen, om onze bestaande taken uit te kunnen voeren.

- Daarnaast hebben we incidentele Rijksmiddelen gekregen voor het nationaal programma onderwijs waartegenover ook lasten gemaakt zijn. Dit leidt tot een verschuiving in de baten en lasten, Dit is per saldo budgettair neutraal.
- We hebben in 2022 een aanvullende subsidie ontvangen vanuit de centrumgemeente Enschede (zowel incidentele als structurele middelen) voor de uitvoering van de RMC functie (Regionaal Meld- en Coördinatiepunt voortijdig schoolverlaten). Bij de 2e berap was het nog onzeker of wij alle middelen zouden kunnen aanwenden in 2022 en in verband met de mogelijkheid van een terugbetaalverplichting hebben wij toen het voordeel nog niet gemeld. Inmiddels is duidelijk dat wij deze middelen juist ingezet hebben en niet terug hoeven te betalen en bedraagt het saldo voordelig € 170.000.
- Het overige verschil bestaat uit diverse kleine afwijkingen.

Toelichting nog te besluiten begrotingswijzigingen

Gedurende 2022 zijn er een tweetal begrotingswijzigingen als administratieve wijziging doorgevoerd, deze zijn hierdoor niet aan de raad voorgelegd middels een verzamelwijziging. De wijzigingen zorgen niet voor een resultaat of een uitzetting, maar betreffen enkel een herverdeling van middelen tussen programma's 4, 6 en 9, waardoor ze formeel besloten hadden moeten worden door de raad. In het raadsadvies van de Jaarstukken is er een voorgenomen besluit opgenomen over begrotingsafwijkingen met als doel deze alsnog goed te keuren. Voor programma 4 betekent dit een uitzetting van uitgaven van € 12.478. De middelen zijn in eerste instantie in programma 9 geland en worden middels deze wijziging op het juiste budget gezet om te kunnen inhuren.

5.2.5 Sport, cultuur & recreatie

Aanspreekpunt bestuurlijk

Wethouders Bruggink, Lutikholt en Gerrits

Aanspreekpunt ambtelijk

W. Groot en K. Boerrigter

Welke belangrijke ontwikkelingen zagen we in 2022?

Sportbeleid en sportaccommodaties

Na twee lastige corona jaren hebben wij nadrukkelijk aandacht besteed aan de verbinding van sport als middel voor onder andere gezondheid, preventie, onderwijs en jeugd(zorg). Naast de gevolgen van corona heeft ook de gas/energie ontwikkeling impact gehad de veranderende vraag van behoefte en aanbod.

Om een stimulerende en sportieve omgeving te bieden hebben wij ingezet op onder andere versterking van de openbare ruimte en verbinding met de omgevingsvisie.

Cultuur

Het culturele veld heeft zich staande gehouden na corona, maar de gevolgen zijn nog steeds merkbaar. Om de weerbaarheid van de sector te verbeteren hebben we geïnvesteerd in corona ondersteuningsmaatregelen.

Ondanks de nasleep van corona hebben we in 2022 in de volle breedte kunnen werken aan de drie programmalijnen van de Kunst- en Cultuurnota 2021-2024.

Daarnaast heeft de energiecrisis ook invloed op de culterele sector.

Openbaar groen

We willen voor onze bewoners en bezoekers een openbare ruimte die aantrekkelijk is en die klaar is voor de toekomst. Iedereen moet de buitenruimte kunnen gebruiken en iedereen moet er volop van kunnen genieten.

Relevante beleidsnota's

- [Kadernota Sport en Bewegen](#) (2017)
- Lokaal Sportakkoord 'Hengelo Inspireert' (2020-2022)
- [Kunst- en Cultuurnota Hengelo 2021-2024](#) (2021)
- Kwartier maken voor de Collectie Hengelo (2008)
- [Beleidsnota Cultuurhistorisch Erfgoed 2014-2022](#)
- [Nota Vrijetijdseconomie 2011-2021](#)
- [Horecavisie](#) (2016)
- Vitale coalities (2008)
- [Nota Snippergroen](#) (2015)
- [Groenplan Hengelo](#) (2015)
- [Bomenverordening](#) (2018)
- Meerjarenplan gezondheid (2019)
- [Een nieuwe focus op preventie](#) (2019)
- Kadernota Spelen (2016)
- Nota Hondenvoorzieningen (2017)
- Klimaatadaptatiestrategie (2022)

Verbonden partijen

Gildebor/SWB Midden Twente

Gildebor draagt bij aan het programma door het beheer en onderhoud van de openbare ruimte en sportaccommodaties.

Regionaal Bestuurlijk overleg Sport

Het regionaal Bestuurlijk Overleg Sport draagt bij aan het programma door onderlinge afstemming, kennisdeling en samenhang te bevorderen. Eind 2017 is er een regionale notitie 'Sport en Bewegen in Twente' gemaakt en onderschreven door alle 14 Twentse gemeenten. De verwachting is dat in 2023 een nieuwe visie wordt opgesteld.

Recreatieschap Twente

Het recreatieschap draagt bij aan het programma door het beheer en onderhoud van de recreatieparken en het bevorderen van recreatie en toerisme.

Cultuurregio Twente

Cultuurregio Twente stelt geld beschikbaar ter bevordering van samenwerking tussen de kunst- en cultuursectoren in alle Twentse gemeenten. Het profiel van de Cultuurregio Twente en onderliggende ambities zijn door alle 14 Twentse gemeenten onderschreven.

Groene Partners

2 keer per jaar vindt het Groene Tafel overleg plaats met de groene partners. Naast de gemeente en Gildebor zijn hierbij aangesloten: Natuur- en Milieuraad Hengelo, Nederlandse Bijenhoudersvereniging, Groei- en Bloei, IVN, KNNV en het NIVON.

Wat hebben we bereikt

5.1 Meer inwoners van Hengelo sporten, bewegen en/of spelen

5.1.1 In 2024 sporten, bewegen en spelen meer inwoners van Hengelo

---

We hebben inwoners in Hengelo geïnformeerd over en aangezet tot (meer) sport en bewegen. Op deze manier stimuleerden we inwoners te sporten en te bewegen. Ook werden ze aangezet tot een actievare en gezondere leefstijl. Hiervoor hebben wij sport- en beweegaanbieders ondersteund met subsidies, kennis en inzet van professionals (combinatiefunctionarissen).

In 2022 hebben we weer bereikt dat er een betaalbaar aanbod van sportaccommodaties is. Het aanbod sluit aan bij de behoeften en mogelijkheden van de inwoners. De accommodaties voldoen aan de eisen van NOC*NSF en de sportbonden.

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Percentage volwassen Hengeloërs (>18 jaar) dat aangeeft één maal per week of vaker te sporten of intensief te bewegen (%)	71,0%	72,0%	72,5%
Percentage inwoners (18+) dat (zeer) tevreden is over speelvoorzieningen voor kinderen tot 12 jaar (%)	60,0%	60,0%	60,0%
Percentage inwoners (18+) dat (zeer) tevreden is over speelvoorzieningen voor jongeren tot 12-18 jaar (%)	38,2%	40,0%	42,0%
Percentage inwoners (18+) dat (zeer) tevreden is over de mogelijkheden voor volwassenen om te sporten en te bewegen in de openbare ruimte in Hengelo (%)	65,2%	66,0%	67,0%

5.2 Inwoners beleven kunst, cultuur en erfgoed in Hengelo

5.2.1 In 2024 waarderen inwoners en bezoekers het culturele aanbod en erfgoed in Hengelo hoger

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Het rapportcijfer dat inwoners geven voor (de diversiteit van) het aanbod van culturele voorzieningen in Hengelo (cijfer 1-10)	7,0	7,0	6,9
Het rapportcijfer dat inwoners geven aan de kwaliteit van de culturele voorzieningen in Hengelo (cijfer 1-10)	7,1	7,1	7,2
Het rapportcijfer dat inwoners geven voor het behoud van het cultureel erfgoed van Hengelo, zoals monumenten (cijfer 1-10)	8,0	8,0	6,2

5.3 Hengelo is aantrekkelijker voor mens, plant en dier met meer en goed onderhouden openbaar groen

5.3.1 In 2024 zijn inwoners meer tevreden over de hoeveelheid en kwaliteit van openbaar groen in Hengelo.

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'In mijn buurt is voldoende groen' (%)	77,1%	77,7%	78,0%
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'Perken, plantsoenen en parken in mijn buurt zijn goed onderhouden' (%)	63,7%	63,7%	62,0%
Percentage openbaar groen ten opzichte van de totale openbare ruimte (%)	51,3%	51,3%	51,3%

5.3.2 In 2024 kent Hengelo meer biodiversiteit in de openbare ruimte.

Beleidsindicatoren	Werkelijk	Begroting	Werkelijk
Oppervlakte ecologisch beheerde bermen en graslanden (hectare)	107,5	236	227

Wat hebben we daarvoor gedaan

5.1.1 Meer inwoners van Hengelo sporten, bewegen en/of spelen

In 2022 hebben de Special Olympics Nationale Spelen (SONS) plaatsgevonden in Twente. Met duizenden sporters was het evenement een groot succes. De SONS gaven invulling aan de volgende thema's:

- Meedoen door kwetsbare doelgroepen/gehandicaptensport
- Sport en bewegen voor een vitale en gezonde samenleving
- Talenterkenning, ontwikkeling en ondersteuning

Deze thema's kwamen ook aan de orde in het lokaal sportakkoord 'Hengelo Inspireert' en de leefstijl interventie. In 2022 vond de start van de leefstijl interventie plaats. Binnen deze regelingen is er specifieke aandacht besteed aan kwetsbare doelgroepen en het versterken van de sociale basis.

De aanvragen binnen deze regelingen waren inhoudelijk en operationeel breed en droegen bij aan:

- Het bevorderen van kansengelijkheid

- Het bevorderen van bewegen in het dagelijks leven
- Een vitale sportsector behouden en ontwikkelen

Om het aanbod en de behoefte goed in te richten hebben combinatiefunctionarissen veel verschillende sport en beweeg activiteiten georganiseerd. Ook sportverenigingen en aanbieders hebben bijgedragen bij het aanbieden van het sport- en beweegaanbod voor (kwetsbare) doelgroepen.

In 2022 heeft Hengelo Sport vijf vakleerkrachten ingezet op vijf primair onderwijsinstellingen. Concreet heeft dit geleid tot bevordering op de motorische vaardigheden van kinderen. En tot een (betere) kennismaking met sport. Door het aanbod van Hengelo Sport heeft elk kind 26 uur extra beweging gemaakt. Dit vond plaats binnen het reguliere aanbod voor het primaire onderwijs.

Na twee lastige (corona) jaren zijn ook de activiteiten bij verenigingen weer volledig opgepakt. Ondanks dat alles weer mogelijk was in 2022 gaven verenigingen wel aan dat corona en de gas en energie ontwikkelingen impact hadden op het aantal leden, vrijwilligers en het aanbod. Hierdoor zijn de activiteiten grotendeels in het voorjaar gestart en zijn niet alle budgetten opgegaan. De activiteiten waren gericht op sportkennismaking, sporten met een beperking, sportstimulering, duurzaamheid en deskundigheidsbevordering.

Om sport en bewegen te stimuleren is de inventaris en het onderhoud van gymlokalen en sporthallen geactualiseerd. Voor de buitensport zijn twee velden gerenoveerd. Bij Juliana '32 is het kunstgrasveld gerenoveerd met kurk en in Beckum het natuurgrasveld. Er zijn geen chemische gewasbestrijdingsmiddelen gebruikt voor het onderhoud van sportvelden.

We onderzoeken de mogelijkheid om sportpark Veldwijk opnieuw in te richten. Hierbij wordt uitvoering gegeven aan de afspraken uit de intentieovereenkomst met de voetbalacademie. De streefdatum voor huisvesting van de academie is verlengd van 01 juli 2023 tot 01 juli 2024. In deze uitvoering is er nadrukkelijk aandacht besteed aan een integrale verbinding binnen het sociaal domein en fysiek.

Twentebad

Nadat vrijwel alle beperkingen wegvielen is het gelukt om de begrote inkomsten te realiseren. De behoefte om te sporten en bewegen in het water was groot. In 2022 zijn er 455.000 bezoekers geweest. Dit zijn 165.000 bezoekers meer dan in 2021 (290.000). Voor corona (2019) waren er 470.000 bezoekers.

Door twee jaar corona waren de wachtlijsten voor zwemles erg lang. Eind 2022 waren de wachtlijsten weer op normaal niveau. Ook is er (tijdelijk) meer ruimte gegeven aan zwemles ten opzichte van recreatief zwemmen.

In 2022 zijn weer meer mensen lid geworden van het Twentebad. Zowel bij het banenzwemmen als bij de deelname aan de groepslessen is sprake van een stijgende lijn. De eerste zwaardere zorggroepen zijn ook gestart. De belangstelling hiervoor was groot. Er is besloten om vanaf oktober om op donderdagochtend (uitgezonderd schoolvakanties) te stoppen met vrij recreatief zwemmen ten gunste van bezoekers met tijdelijke of chronische beperkingen.

Door het aanpassen van de programmering is er voldoende beweegruimte in het water de kwetsbare doelgroepen. De ruimte voor omkleeden en begeleiding is nog niet geëvalueerd.

De complexe situatie op de arbeidsmarkt heeft veel invloed gehad op het team en de bezoekers. Door wisselingen in onder andere roosters en instructeurs/trainers hebben doelgroepen dit als lastig ervaren.

Helaas is er op het gebied van gepland onderhoud en het verhelpen van storingen veel overlast geweest. Lange levertijden hebben gerealiseerd in vertraging en niet alles is uitgevoerd. De aanbesteding van de renovatie van de buitenbaden, ligweide, badmeesterstoren en horeca is succesvol verlopen.

5.2.1. Inwoners en bezoekers waarderen het culturele aanbod en erfgoed in Hengelo hoger

In de Kunst- en Cultuurnota 2021-2024 hebben we drie programmalijnen benoemd. In 2022 hebben we gewerkt aan deze programmalijnen: 1. Versterken van culturele infrastructuur 2. Bevorderen deelname kunst en cultuur 3. Ruimte voor vernieuwing en ontwikkeling. Hieronder wordt de voortgang in 2022 puntsgewijs toegelicht.

1. *Versterken van culturele infrastructuur*

- De versterking van de culturele infrastructuur hebben we doorgezet door te subsidiëren vanuit toetsing op artistiek-inhoudelijke en maatschappelijke kwaliteit. Net als bij de culturele kernvoorzieningen hebben we samen met de aanvullende culturele instellingen Museum Hengelo en RTV Hengelo hun profiel beschreven en prestatie-indicatoren vastgesteld om prestaties jaarlijks te kunnen monitoren. Met de andere aanvullende culturele instellingen zijn de gesprekken hierover in 2022 gestart.
- De raad heeft in november een motie aangenomen over ondersteuning van de lokale omroep 1Twente Hengelo. Daarnaast is er besloten om met de organisatie in gesprek te gaan over de bijdrage die 1Twente kan leveren aan het verbeteren en versterken van de onafhankelijke lokale journalistiek.
- In de Kunst- en Cultuurnota is budget opgenomen om de toekomstbestendigheid van Museum Hengelo te onderzoeken en haar plaats in het Hengelose veld te bepalen. Eind 2022 hebben we gezamenlijk een opdrachtformulering opgesteld en is de onderzoeksopdracht bij Museum Hengelo uitgezet.
- In gesprek met zowel de culturele kernvoorzieningen als het amateurkunstveld is gebleken dat een halfjaarlijks overleg niet de vorm is om samenwerking daadwerkelijk op gang te brengen. Wat wel werkt is om elkaar op gezamenlijke thema's te vinden, zoals de Week van de Amateurkunst en het convenant tussen Oyfo en het amateurkunstveld over het gebruik van de Oyfo Theaterzaal. Hiermee wordt uitvoering gegeven aan de motie "Uitwerking relatie Amateurkunstverenigingen en Kernvoorzieningen" en is er onder het amateurkunstveld en de kernvoorzieningen een onderzoek uitgezet naar de wensen en mogelijkheden om meer tot elkaar te komen.
- We hebben de kunst- en cultuursector verbonden met partijen die uitvoering geven aan evenementen beleid. Bijvoorbeeld door het periodieke Bruisende Binnenstad-teamoverleg.

2. *Bevorderen deelname kunst en cultuur*

- Het platform Jeugdplein Hengelo, met laagdrempelig, naschools kennismakingsaanbod voor sport, cultuur en welzijn/ontmoeting, is aan een update toe. In februari 2023 is de motie "Vandaag te doen in ons Hengelo" aangenomen met eenzelfde thema. In het voorjaar van 2023 wordt een onderzoek uitgevoerd naar een goed vervangend platform. Hierbij zoeken we naar logische verbindingen met bestaande informatiekanalen.
- Naar aanleiding van de "Hoofdlijnenbrief cultuur 2022: Herstel, vernieuwing en groei" heeft het Rijk aan gemeente Hengelo een **Specifieke Uitkering** toegekend onder de naam Impuls Jongerencultuur 2022. Deze tijdelijke, extra impuls stimuleert activiteiten en vormen van eigentijdse cultuurbeoefening door jongeren. Met de middelen van deze uitkering hebben we uitvoering kunnen geven aan het project Studio 15 Talenthuis 2022-2023; dit project is een gelijkwaardige samenwerking tussen Oyfo, Metropool en Wijkkracht. Kaliber Kunstschool, als initiatiefnemer van het oorspronkelijke concept, is daarbij betrokken als ondersteuner en kennispartner. Studio 15 zal naar verwachting rond zomer 2023 haar deuren kunnen openen.

3. *Ruimte voor vernieuwing en ontwikkeling, Beeldende Kunst en atelierbeleid*

- We hebben gesprekken gevoerd met de broedplaatsen en atelierorganisaties over de huidige stand van zaken over werkruimte voor beeldend kunstenaars en over toekomstig atelierbeleid. Ook hebben we een enquête uitgezet onder professioneel beeldend kunstenaars om een beeld te krijgen van de behoefte aan werkruimte voor kunstenaars. De uitkomsten hiervan gebruiken we als basis om in het voorjaar van 2023 het nieuwe atelierbeleid vast te stellen. We zetten onder andere in op doorstroming van beschikbare ateliers en projectruimte bij broedplaatsen.
- In 2022 zijn twee broedplaatsen vol van start gegaan. Broedplaats Oogst met een aantrekkelijke programmering voor jong en oud. Kunstenwerkplaats Möllerwerf heeft in 2022 de eerste evenementen, exposities/ tentoonstellingen, workshops georganiseerd.
- Met de toekenning van de subsidie "Presentatie beeldende kunst" aan stichting SchouwArt is er een kunstpodium ontstaan in de binnenstad, waar per september 2022 al een aantal exposities te zien zijn geweest. Het kunstpodium is tijdelijk gehuisvest in de Schouwburg Hengelo totdat er een prominente locatie in de binnenstad is gevonden.
- In 2022 is de gemeentelijke kunstcollectie gecategoriseerd op basis van waarde (A, B en C). De categorie A werken worden per voorjaar 2023 ondergebracht bij een externe kunstslag. De categorie B en C werken krijgen plek in het depot van het stadhuis. Daarmee kan het gemeentelijk kunstdepot aan de Weusthagstraat worden afgestoten. Het kunstregistratiesysteem is voorbereid op migratie naar een nieuw systeem, dat in 2023 operationeel wordt.

Ook in 2022 ondervond het culturele veld nog het effect van corona. Daarom hebben wij twee regelingen voortgezet namelijk de regeling Urgente Financiële tekorten en de regeling Versterking en Vernieuwing. Met de eerste regeling hebben we ons doel bereikt om de impact van de coronamaatregelen in 2022 geen nadelig effect te laten hebben op de bestaande lokale culturele infrastructuur. Met de tweede regeling hebben we ons doel bereikt om de lokale culturele sector in (post)coronatijd te versterken en vernieuwen.

De energiecrisis raakt ook het maatschappelijk veld. Om de betreffende organisaties steun te bieden heeft de gemeenteraad in november 2022 de resterende middelen uit de Motie Wederopbloei bestemd voor het instellen van een Hengeloos Energiefonds voor Maatschappelijke Organisaties. Hiermee leveren we, conform de motie, een maatwerkoplossing per organisatie.

De Erfgoedcommissie werd in 2022 nog meer bij ontwikkelingen in de stad betrokken dan voorgaande jaren. Onder andere bij Hart van Zuid. Niet alleen bij verbouwingen van monumentale of karakteristieke panden, maar ook bij ontwikkelingen waarbij er sprake is van erfgoed, maar waar er geen formele bescherming is geregeld. Het aantal uitgebrachte adviezen is toegenomen. Daarbij zijn alle adviezen dit jaar door het college overgenomen. Het aantal uitgebrachte adviezen is toegenomen. Daarbij zijn alle adviezen door het college overgenomen. Het verschil tussen het realisatiecijfer en de streefwaarde voor de indicator voor behoud van cultureel erfgoed in 2022, wordt gezien als een eenmalige afwijking. In 2021 waren cijfer en streefwaarde in overeenstemming met elkaar en we hebben onze aanpak in 2022 niet aangepast. Door ziekte was de ambtelijke capaciteit voor erfgoed in 2022 veel lager dan normaal, wat ook een verklaring kan geven.

De Puiencommissie heeft een belangrijke rol bij aanpassingen van panden in de binnenstad. De discussie gaan verder dan alleen de pui op de begane grond, maar richten zich ook steeds meer op herbestemming en aanpassing van de gevels op de verdiepingen en reclame-uitingen. Door goed overleg met eigenaren, huurders en betrokken collega's intern werden projecten besproken en uitgevoerd. De commissie kon snel schakelen en kwam indien gewenst op locatie. Een belangrijke transformatie van het pand op de hoek Molenstraat en Molensteeg is gestart. Het pand wordt opgesplitst in een winkel en enkele appartementen. Voor de eerste keer is na inmenging van de commissie een nieuwbouwpand aan de Pastoriestraat opgeleverd. Daarnaast lopen er nog diverse projecten.

5.3.1 Inwoners zijn meer tevreden over de hoeveelheid en kwaliteit van openbaar groen in Hengelo

- In de binnenstad zijn ondergrondse groeivoorzieningen aangebracht voor de bomen, en er is hoogwaardige beplanting aangebracht in cortenstalen bakken. Op het marktplein is (wordt) groen en water toegevoegd.
- Op verschillende plekken in de stad is geïnvesteerd in duurzame vervanging van het groen. Te denken valt aan het groen bij de Bellinckhof, Kirunastraat, Kor Kuilerstraat en het Lijsterpark. Participatie met bewoners was hierin belangrijk.
- Hengelo heeft meegedaan met het NK tegelwippen en heeft de tweede plaats behaald in de categorie 'middelgrote gemeenten'. Een goede prestatie en daarmee gaven we een impuls aan het vergroenen en ontstenen van de stad.
- In de wijken Woolde, Noord en Slangenbeek is het project Van Grijs naar Groen gereed. Voor de Wilderinkshoek hebben de gesprekken plaatsgevonden met initiatiefnemers, zijn de ontwerpen voor twee projecten gereed en is de uitvoering daarvan in voorbereiding. Ook in de wijk Groot Driene Driene hebben gesprekken met initiatiefnemers plaatsgevonden; de uitvoering is in voorbereiding.
- In Dalmeden is gestart met een vergroeningsproject in samenspraak met bewoners naar aanleiding van een oproep van KRO/NCRV voor een Tv programma '12 straten groener'.
- We zijn aan de slag gegaan met de bestuurlijke opdracht 'Revitalisering kinderboerderij en zuidelijke entree Weusthagpark' (Erve Weusthag). De Vrienden van het Weusthag hebben in januari 2022 het Concept Beheerplan Landschapspark Weusthag opgesteld. In augustus is aan de Vrienden een LEADER-subsidie toegekend door de provincie, met een co-financiering van de gemeente. In november heeft een Natuuratelier plaatsgevonden van de Vrienden, begeleid door de provincie (Natuur voor Elkaar). De rol van de gemeente is vooralsnog faciliterend.
- In december is een start gemaakt met de werkzaamheden voor het Natuurcentrum Weusthag.
- Op verschillende plekken is extra groen toegevoegd, o.a. aan de Josef Haydnlaan, Olympisch park, Mussenstraat, Oldenzaalsestraat en Schumanstraat. Ook zijn in diverse grasvelden stinzenbollen aangeplant.

5.3.2 Hengelo kent meer biodiversiteit in de openbare ruimte

- De uitvoering van de omvorming van bermen en graslanden naar kruidenrijk grasland - ter bevordering van de biodiversiteit - loopt gefaseerd volgens de aangepaste planning (conform de raadsinformatiebrief van 1 november 2022).
- Bij projecten is ingezet op het behoud van waardevolle bomen en groenstructuren, vitale herplant en meer ruimte voor groen. Onder andere bij de herinrichting omgeving Twentebad en Marskant, en de in voorbereiding zijnde projecten Campus Driene en winkelcentrum Groot Driene.

Wat zijn we blijven doen

Sport

- We hebben sporten- en bewegen gestimuleerd op scholen, in wijken en bij sport- en beweegaanbieders. Hierin blijven wij kijken naar **specifieke** doelgroepen (o.a. jeugd, mensen in een kwetsbare positie, mensen met een beperking). De activiteiten en begeleiding zijn georganiseerd door verenigingen en combinatiefunctionarissen. Het sportkennismakingsaanbod bij (speciaal) basisonderwijs heeft een vervolg gekregen.
- We blijven ons richten op het realiseren van duurzame verbindingen tussen sport- en beweegaanbieders en onderwijs-, zorg- en welzijnaanbieders. Sport blijft als middel ingezet worden voor onder andere jeugd(zorg), gezondheid, preventie en eenzaamheid. Dit blijven wij doen met de subsidiemogelijkheden en het lokaal sportakkoord.
- De topsport en talentontwikkeling blijven we stimuleren door de FBK-Games te subsidiëren en het Twentebad te faciliteren. Ook blijven wij aandacht geven om sport- en beweeg initiatieven plaats te laten vinden in onze accommodaties en voorzieningen.
- De accommodaties blijven betaalbaar voor inwoners en verenigingen. We blijven onze accommodaties aantoonbaar schoon en veilig houden volgens de eisen van NOC*NSF. Het Twentebad houdt het keurmerk Veilig & Schoon.
- We blijven sport en bewegen nadrukkelijk aandacht geven in de omgevingsvisies waardoor aanbod in de openbare ruimte wordt versterkt. Dit draagt bij aan een vitale en gezonde omgeving. Wij blijven ons inzetten voor het verduurzamen van accommodaties en velden (duurzame kurk toplaag). Ook dragen wij bij aan de regionale ontwikkelingen voor een vitale en gezonde omgeving.
- We blijven ons inzetten om het sport- en beweegaanbod beter vindbaar te maken.

Cultuur

- We hebben de subsidie aan de culturele kernvoorzieningen Oyfo, Schouwburg Hengelo, Metropool Poppodium van Twente (samen met de gemeente Enschede) en de Bibliotheek Hengelo gecontinueerd ten einde een sterke basisinfrastructuur voor kunst en cultuur in Hengelo te houden. De kwaliteit van de culturele kernvoorzieningen hebben we beoordeeld op basis van het Cultureel Waardemodel en daarbij getoetst op gelijkwaardige wijze op de inhoudelijke en de maatschappelijke kwaliteit van de instelling. Het **profiel** van de instelling bepaalt de context van de beoordeling.
- Cultuurregio Twente: De 14 Twentse gemeenten hebben in 2019 gezamenlijk ingestemd met het **Cultuurprofiel** van de regio Twente voor de periode 2021-2024. We hebben gewerkt aan de samenwerking, verschillende projecten en verdere uitwerking van een uitvoeringsprogramma. Dit uitvoeringsprogramma volgt in 2023.
- We hebben de subsidie aan 36 amateurkunstverenigingen gecontinueerd, zodat zij in de volle breedte en met hun diversiteit in staat waren om een bijdrage te leveren aan het kunst- en culturaanbod.
- We hebben de subsidie aan organisaties voor beeldende kunst (HeArtpool, MHHK) en ateliers (SWWK en Ateliers '93) gecontinueerd, zodat er in de basis voldoende mogelijkheden zijn om beeldende kunst professioneel uit te voeren.
- We hebben de subsidie aan organisaties voor cultureel erfgoed (Museum Hengelo, Historisch Archief Beckum en Historie Brandweer Hengelo) gecontinueerd, om de geschiedenis van de stad zichtbaar te houden.
- We hebben de subsidie aan 1 Twente Hengelo gecontinueerd, als de lokale publieke omroep die voorziet in een lokaal media-aanbod en staat voor onafhankelijke journalistiek.
- We hebben de **financiering** voor het programma Cultuureducatie met Kwaliteit gecontinueerd. Ook de schoolbesturen voor het Basisonderwijs en (voortgezet) Speciaal Onderwijs, Fonds Cultuurparticipatie en

de Provincie Overijssel hebben bijgedragen. Het resultaat was een breed en divers aanbod van kunst- en cultuureducatie op alle scholen in Hengelo onder de naam CultuurwijsHengelo.

- We hebben de subsidie aan diverse culturele activiteiten zoals carillonbespelingen, 4 mei Herdenking en Koningsdag gecontinueerd, zodat kunst en cultuur de stad leefbaarder maken en reuring geven. In 2022 zijn de eerste gesprekken met de Hengelose Oranjevereniging gevoerd over hun subsidiëring. In de loop van 2023 komt er een voorstel om de financiering van Koningsdag bij Hengelo promotie onder te brengen.
- De cultuurmakelaar is in het sociaal domein actief geweest. Vanuit het perspectief van meedoen en persoonlijke ontwikkeling heeft zij de verbinding tussen cultuur en sociaal domein gelegd. Cultuur zet ze hier als (preventie)middel in.
- Er is iets minder gebruik gemaakt van de regelingen Culturele Initiatieven en Tegemoetkoming huur Stadhuishal/Podiumbudget. De coronaregeling Versterking en Vernieuwing voorzag al in veel behoefte. Verder hebben we twee rondes van de Stimuleringsregeling Beeldende Kunst uitgezet, waaruit we 17 aanvragen geheel of gedeeltelijk hebben toegekend. De adviescommissie BKV adviseerde over deze aanvragen, hierbij werd de Fair Practice code gehanteerd.

Cultureel erfgoed

- We geven een vervolg aan de inventarisatie van post-'65 architectuur (panden en objecten).
- Voor aanwijzing van waardevolle panden en gebieden is continu aandacht.
- We houden aandacht voor het erfgoed in Hart van Zuid.
- We geven vervolg aan ontwikkeling kerkervisie.
- We bereiden de nieuwe beleidsnota Cultureel Erfgoed 2022-2026 voor. Omdat nog niet duidelijk was of er voor de Omgevingswet een nieuwe beleidsnota geschreven moest worden of dat erfgoed op een andere manier in deze wet verwerkt zou moeten worden, is deze nog niet opgesteld.
- We subsidiëren de restauraties van cultureel erfgoed, zoals monumentale panden, Tuindorp 't Lansink, begraafplaatsen, herdenkingsmonumenten, studies voor herbestemming karakteristieke boerderijen en opstallen en communicatie/PR projecten gerelateerd aan erfgoed.
- We adviseren eigenaren op het gebied van restauratie, onderhoud, energiezuinigheid.
- We initiëren projecten op het gebied van erfgoed en brengen die in de uitvoering.
- We begeleiden en adviseren eigenaren van winkelpanden in de binnenstad in een proces van ontwerp naar uitvoering voor wijziging van de gevel op de begane grond. Tevens adviseren we eigenaren van winkelpanden in de binnenstad in passende reclamevoering. Ook adviseren en (beperkt) subsidiëren van onderhoud of wijzigingen op de verdiepingen van winkelpanden in de binnenstad.
- We subsidiëren kwalitatief goede verbouwingen van (winkel)panden in de binnenstad.

Openbaar groen en recreatie

- Gildebor bleef de stad onderhouden volgens de vastgestelde beeldkwaliteitsnormen.
- Wij bleven ons inzetten voor een prettig woon- en leefklimaat in de stad. Dit door, waar mogelijk, te zorgen voor voldoende, gevarieerd en goed onderhouden openbaar groen. Daarbij houden wij rekening met de verschillende gebruiks- en natuurfuncties en met toekomstige klimaatontwikkelingen.
- In maart en in oktober vond het overleg plaats met onze externe groenpartners tijdens de Groene Tafel. Het doel is om elkaar te informeren over actualiteiten op het gebied van groen in Hengelo. Ook delen wij kennis en werken aan gezamenlijke groenprojecten en/of -activiteiten in Hengelo.
- De externe groenpartners hadden ook in 2022 een adviserende rol bij zwaardere ingrepen in de hoofdgroenstructuur. Zo hebben zij geadviseerd bij het Twentebad, Marskant en winkelcentrum Groot Driene.
- Samen met onze externe groenpartners stimuleerden wij bewoners om tuinen groener te maken en te houden. We zijn hiervoor aangesloten bij de landelijke campagne van de Stichting Steenbreek. Daarnaast hebben we actief campagne gevoerd in het kader van het Nederlands Kampioenschap Tegelwippen.
- Wij zorgden voor uitdagende, veilige en goed onderhouden speel- en ontmoetingsplekken, afgestemd op de bevolkingssamenstelling in de wijken en buurten. Ook in 2022 zijn meerdere speelplekken en schoolpleinen volgens dit principe (her)ingericht, in participatie met de school / bewoners.
- Wij zorgden voor voldoende voorzieningen voor vrije beoefening van sport en spel in de openbare ruimte (de zgn. 12+ speelplekken), zoals trapvelden, tafeltennistafels en basketbalvoorzieningen.
- Vrij spel is en bleef overal waar dat veilig kan in de openbare ruimte toegestaan (informeel spelen).

- De kinderboerderij gaf ook in 2022 bezoekers de mogelijkheid om te ontspannen, te recreëren en in contact te komen met dieren en planten.
- We subsidiëerden recreatieparken in regionaal verband
- Regionaal en landelijk vond afstemming en samenwerking plaats op het gebied van de aanpak van de eikenprocessierups.
- We bleven actief bijdragen aan de verbetering van de leefomstandigheden van bijen en andere bestuivende insecten, zoals onder andere afgesproken in het Bijenconvenant.
- We bleven streven naar meer biodiversiteit, o.a. door ecologisch beheer van bermen en graslanden en variatie in de soortkeuze van bomen en beplantingen.
- Wij bleven maatregelen nemen om water langer vast te houden in het gebied, o.a. door afkoppelen, aanleg van wadi's en bergingsvijvers, meer ruimte voor de beken en het stimuleren van de vergroening van tuinen en groene daken.

Wat heeft het gekost

5 Sport, cultuur en recreatie	Begroting 2022 primitief	Begroting 2022 gewijzigd	Rekening 2022	Vershil
Baten	57	151	108	-43
Lasten	523	658	526	132
5.1 Sportbeleid en activering	-466	-507	-418	89
Baten	4.270	4.656	4.821	165
Lasten	8.500	9.006	8.937	69
5.2 Sportaccommodaties	-4.230	-4.350	-4.116	234
Baten	1.814	1.861	2.089	228
Lasten	7.129	7.982	8.835	-853
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-5.315	-6.121	-6.746	-625
Baten	-	-	-	-
Lasten	364	369	370	-1
5.4 Musea	-364	-369	-370	-1
Baten	-	-	-	-
Lasten	310	314	218	96
5.5 Cultureel erfgoed	-310	-314	-218	96
Baten	59	59	58	-1
Lasten	2.644	2.645	2.644	1
5.6 Media	-2.585	-2.586	-2.586	-
Baten	-	76	163	87
Lasten	6.827	6.890	6.729	161
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-6.827	-6.814	-6.566	248
Saldo 5 Sport, cultuur en recreatie	-20.097	-21.061	-21.020	41

Financiële toelichting

5.1 Sportbeleid en activering (€ 89.000 Voordeel)

Doordat we een deel van de specifieke uitkering (SPUK) inzetten voor het lokaal sportakkoord 2023 is er een nadeel op de baten en een voordeel op de lasten van € 43.000. Per saldo is dit budgettair neutraal. Daarnaast is er minder gebruikt gemaakt van subsidieregelingen waardoor we € 33.000 minder hebben uitgegeven, hiervoor verwijzen we naar paragraaf 6.8 (subsidies). Voor een bijdrage aan de Special Olympics was er € 45.000 begroot. Deze bijdrage hadden we echter in een eerder jaar al voldaan.

5.2 Sportaccommodaties (€ 234.000 voordeel)

Het voordeel op de baten is voornamelijk te verklaren door de bijdrage SPUK IJZ ronde 3. We hebben een bijdrage van € 201.000 (voordeel) ontvangen voor corona gerelateerde lasten eind 2021 en begin 2022. Daarnaast hebben wij een schadevergoeding ontvangen voor herstel van de lekkage van het Twentebad. Een deel van de herstel werkzaamheden is in 2022 uitgevoerd en een deel wordt in 2023 uitgevoerd. Door toerekening van schadevergoeding Twentebad aan het jaar waarin de herstelwerkzaamheden plaats vinden hebben we een nadeel van € 94.000 op de inkomsten. Per saldo is het voordeel op de inkomsten € 106.000.

Door de zachte winter van 2022, houden wij geld over op energielasten (voordeel van € 98.000). Het onderhoud van de sporthallen, belastingen en verzekeringen is goedkoper uitgevallen dan verwacht (voordeel van € 234.000). Wij hebben het onderhoud aan gemeentelijke accommodaties uitgevoerd zoals verwacht. Op het incidentele onderhoudsbudget houden wij € 122.000 over. Bij de Zomernota komen wij terug met een nieuwe inschatting van de begrote lasten.

Het Twentebad heeft, na twee corona jaren, een goed jaar gehad. Nadat alles weer mogelijk was in maart heeft het Twentebad meer inkomsten ontvangen dan een normaal jaar (2019). De hogere inkomsten zijn begroot bij de 2e Beleidsrapportage. Doordat de inzet van personeel niet was begroot levert dit een nadeel op van € 171.000 op het inhuurbudget. Bij de Zomernota komen wij terug met een inschatting van inkomsten en lasten. Voor de vervanging van sportinventaris gymhallen (onderwijs) en sporthallen (sport) hebben wij op dit taakveld een nadeel van € 105.000; er zit eenzelfde voordeel op programma 4 onderwijs, per saldo budgettair neutraal.

5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie (€ 625.000 nadeel, waarvan € 268.000 is gelinkt aan de Bestemmingsreserve Schouwburg en € 126.000 budgetoverheveling)

Het nadeel op dit taakveld bestaat uit een aantal voor- en nadelen:

- In 2019 heeft de Gemeente Hengelo een bijdrage gedaan in de huisvesting van Oyfo op het Hazemeijer complex. Het was de bedoeling om deze bijdrage als geheel te activeren en in onze balans op te nemen onder de immateriële vaste activa. Eind 2022 bleek dat dit voor een deel van € 1.260.000 op basis van de regelgeving in het BBV niet kan, omdat de ontvanger dit bedrag niet op de balans heeft staan (dit is ook niet verplicht). We hebben hier geen schriftelijke afspraken over gemaakt en wij moeten hierin op basis van het BBV de werkwijze van de ontvanger volgen. Daarom moeten we dit bedrag ineens afboeken.
- Voor de Schouwburg zouden we, conform onze begroting, een bedrag van € 268.000 toevoegen aan de voorziening onderhoud vastgoed voor het deel 'theatertechniek'. Omdat voor dit deel nog geen vastgesteld onderhoudsplan is, is dit op basis van de regelgeving in het BBV niet toegestaan. We voegen ditzelfde bedrag daarom voor hetzelfde doel toe aan de Reserve onderhoudswerkzaamheden Schouwburg, totdat het onderhoudsplan is vastgesteld. Dit zorgt voor een voordeel in programma 5 en een nadeel in programma 9.
- Er is een voordeel van € 126.000 vanuit de coronamiddelen voor cultuur, dit bedrag is meegenomen in de budgetoverheveling.
- In 2022 waren verschillende middelen beschikbaar voor de herhuisvesting van de fysieke kunstcollectie en de overgang naar het nieuwe digitale kunstregistratiesysteem. Door vertraging is het echter niet gelukt om deze middelen voor onderhoud van gebouwen en onderhoud van materieel in 2022 uit te geven waardoor een voordeel is ontstaan van € 91.000. Beiden projecten zullen, mede dankzij in 2022 gemaakte afspraken, in 2023 worden afgerond. Hiervoor volgt een voorstel in 2023.
- De voorziening "Wachtgeld Muziekschool" (nummer 522) kan vrijvallen wat zorgt voor een voordeel van € 170.000. De voorziening was gevormd voor (wachtgeld) verplichtingen vanuit de reorganisatie van de Muziekschool Hengelo. Nagenoeg alle verplichtingen zijn in 2022 afgehandeld. Er rest nog een potentieel te betalen bedrag in verband met de overgang van pensioenfonds ABP naar Pfwz. ABP heeft eerder als indicatie aangegeven dat er geen exit-lasten zullen zijn, maar dat de definitieve berekening pas in 2023 kan worden opgemaakt. Dit is geen basis voor het in stand houden van een voorziening, daarom moet deze worden opgeheven. Eventuele exit-lasten zullen wij verantwoorden in de Beleidsrapportages.
- Er is een voordeel op baten en nadeel op lasten van € 233.000 vanuit subsidie voor controle van coronatoegangsbewijzen. Hiervoor hebben we geld ontvangen van het Rijk. Per saldo is dit budgetneutraal.

5.5 Cultureel erfgoed (€ 96.000 voordeel)

Wij hebben op dit taakveld minder uitgegeven aan werkzaamheden monumentenzorg. Er was sprake van beperkte ambtelijke capaciteit op gebied van cultureel erfgoed en monumentenzorg. Voor een nadere analyse wordt verwezen naar programma 9. Eveneens zijn diverse projecten door de drukte op de aannemersmarkt uitgesteld. Dit heeft ertoe geleid dat er voor cultureel historisch erfgoed en de puienregeling minder subsidies zijn toegekend dan begroot.

5.6 Media (€ 1.000 voordeel)

Dit taakveld kent geen noemenswaardige afwijkingen.

5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie (€ 248.000 voordeel, waarvan € 62.000 doorgeschoven wordt naar 2023 via budgetoverheveling)

In verband met de groeiende aandacht voor groen in Hengelo, zien we meer personele inzet. Dit heeft bijvoorbeeld ook geleid tot hogere inkomsten uit Snippergroen-uitgifte. We hebben verder lagere lasten van uitbestede werkzaamheden, want de budgetten voor Wijkbeheer Groen zijn onbenut gebleven. De reden hiervoor is dat Wijkbeheer de hogere lasten op het taakveld Netheid (zie taakveld 2.1 verkeer en vervoer) heeft willen compenseren door op dit taakveld minder uit te geven

Door de veranderde planning van het ecologische maaien (zie ook de raadsinformatiebrief van 1 november 2022) hebben we nauwelijks gebruik gemaakt van het incidentele budget. Omdat deze kosten nog wel moeten worden gemaakt, wordt voorgesteld een bedrag van €62.000 over te hevelen naar 2023.

Er is meer personele inzet geweest op investeringswerken, riolering en wegen waardoor het aandachtsgebied oppervlaktewater minder personele inzet laat zien en navenant er eveneens minder uitbestede werkzaamheden zijn. Ook bij het aandachtsgebied speelvoorzieningen is de personele inzet lager dan begroot. Voor een nadere analyse wordt verwezen naar programma 9.

5.2.6 Sociaal domein

Aanspreekpunt bestuurlijk

Wethouders Lutikholt, Bruggink en Freriksen

Aanspreekpunt ambtelijk

W. Groot

Welke belangrijke ontwikkelingen zagen we in 2022?

In 2022 raakte corona meer en meer op de achtergrond en het gewone leven nam weer zijn beloop. De algemene voorzieningen waren weer open, huisbezoeken werden weer afgelegd en (financiële) maatregelen vanuit het Rijk werden afgebouwd. Vanuit het project 'Never waste a good crisis' hebben wij gekeken wat wij kunnen leren van de coronacrisis. Hierop komen wij later in dit hoofdstuk terug.

Daar staat tegenover dat in februari 2022 de oorlog in Oekraïne begon met alle gevolgen van dien. De stroom vluchtelingen die op gang kwam en de energiecrisis zijn daarvan de belangrijkste.

Opvang vluchtelingen

Ook de gemeente Hengelo zette zich in voor de opvang van vluchtelingen. Direct na het uitbreken van de oorlog heeft de gemeente actie genomen om huisvesting te organiseren. Het oude Stadskantoor is heringericht en bood vanaf maart onderdak aan 250 tot 300 vluchtelingen. En in de Nijverheid zijn - in goede samenwerking met de woningcorporatie – tijdelijke woningen gereed gemaakt voor Oekraïners.

Wij vangen in het voormalige Stadskantoor eveneens vluchtelingen op binnen de zogenaamde crisisonderdak. Om de nood binnen de landelijke opvangcrisis te lenigen en de doorstroom vanuit AZC's te bevorderen. Ook hebben wij enkele huizen aan de Nijverheid beschikbaar gesteld aan statushouders. In totaal vangt de gemeente in 2022 in woningen en stadskantoor zo'n 500 vluchtelingen op. Wij voldoen hiermee aan de opdracht.

Naast de fysieke huisvesting zorgden wij voor de juiste registratie van vluchtelingen, de toekenning van leefgeld en de toegang tot noodzakelijke zorg en onderwijs. Ook de begeleiding van vluchtelingen in het wegwijs maken binnen de gemeente behoorde tot onze taak. Hiervoor ontvingen wij middelen vanuit het Rijk. Dit is niet de core business van de gemeente. Het heeft inspanning van de ambtelijke organisatie gevraagd om dit nieuwe en onbekende proces met elkaar in goede banen te leiden en te realiseren. En het heeft het nodige gevraagd van de Hengelose samenleving. Maar liefst 125 vrijwilligers zetten zich vorig jaar in – wekelijks, soms zelfs dagelijks - om er te zijn voor de nieuwe tijdelijke inwoners van Hengelo. Hartverwarmend en iets om trots op te zijn.

Energiecrisis

De gemeente Hengelo zag in 2022 dat door de stijgende energieprijzen inwoners in financiële problemen kwamen. Met van het Rijk ontvangen middelen hebben wij in 2022 minima tot 120% van de bijstandsnorm een eenmalige bijdrage van € 1.300 betaald (de landelijke energietoeslag). In aanvulling daarop hebben wij besloten om inwoners met een inkomen tussen 120% van de bijstandsnorm tot modaal te ondersteunen met een bijdrage van € 800 (de Hengelose energieregeling) en hebben wij ondersteuning aangeboden in het verduurzamen van hun woning.

Hengelose (gesubsidieerde) instellingen en verenigingen zijn inventief omgegaan met de gevolgen van de stijging van de inflatie en dan met name de energieprijzen. Dit is ook wat wij van hen verwachten; bijzondere tijden vragen aanpassing aan de omstandigheden. Daar waar verenigingen of instellingen in 2022 in de problemen dreigden te komen, zoals de SWB en een aantal zorg- en welzijnsaanbieders, heeft de gemeente Hengelo met ze gezocht naar een oplossing (conform de motie van de gemeenteraad).

Transformatieplan

Verder heeft 2022 in het teken gestaan van de transformatie van het sociaal domein en de totstandkoming van het 'Transformatieplan, voor een toekomstbestendig sociaal domein voor Hengelo'. Over het Nieuwe Hengelose Model waarin een preventieve, integrale wijkgerichte aanpak - dichterbij de inwoners - centraal staat. Deze ontwikkeling is al geschetst in paragraaf 5.1. (Hengelo in verbinding) en komt in dit hoofdstuk op de verschillende onderdelen terug.

Relevante beleidsnota's

- [Nota Handhaving Sociaal Domein \(2017\)](#)
- [Twents model inkoop maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp \(2017\)](#)
- Regionale visie Huiselijk geweld en kindermishandeling 2018-2022
- [Meerjarenbeleidsplan LHBT 'Anders is ook gewoon' 2019-2022](#)
- Meerjarenplan gezondheid 'Gezond op de agenda' (2019)
- Lokale visie Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen na 2021 (2019)
- Notitie 'Een nieuwe focus op preventie in het sociaal domein Hengelo' (2019)
- 'Wonen en zorg in Hengelo', Opgaven voor 2019 -2025
- Uitvoeringsplan 'Eenzaamheid is iets om te delen' (2020)
- Regionaal plan van aanpak tegengaan dak- en thuisloosheid centrumgemeente Enschede
- Actieplan toegankelijkheid Hengelo (2020)
- Actieplan preventie jeugd (2020)
- [Beleidskader Armoede en Schulden 2021-2024 'Het taboe doorbreken'](#)
- [Beleidsprogramma sociaal 2021 - 2025](#)
- [Transformatieplan, voor een toekomstbestendig sociaal domein voor Hengelo \(2022\)](#)

Verbonden partijen

SamenTwente

SamenTwente is één GR voor de organisaties GGD Twente, VTT (Veilig Thuis Twente en Organisatie voor zorg en jeugdhulp Twente (OZJT). Ook wordt gastheerschap geboden aan Kennispunt Twente, Samen14 en Twentse Koers. Dit kwam voort uit de gemeenschappelijke regeling (GR) Regio Twente zoals deze tot 1 juli 2021 uitgevoerd werd. In maart 2022 heeft deze GR de naam SamenTwente gekregen. Samen met de 14 gemeenten en de ketenpartners zette SamenTwente zich in 2022 in voor gezonde, veilige en vitale inwoners van Twente.

Portefeuillehoudersoverleg Arbeidsmarkt

De arbeidsmarkt is regionaal en vraagt samenwerking om vraag en aanbod op de arbeidsmarkt zo optimaal mogelijk in te richten en om het Twents economisch profiel te helpen versterken.

SWB Midden Twente

Het Sociaal Leer-Werkbedrijf (SWB) Midden Twente was ook in 2022 de uitvoeringsorganisatie die namens de deelnemende gemeenten een drietal gemeentelijke kerntaken heeft uitgevoerd:

1. Wet sociale werkvoorziening (WSW) en Nieuw Beschut,
Met ingang van 1-1-2015 vindt geen nieuwe instroom meer plaats in de WSW waardoor het aantal medewerkers jaarlijks daalt. Met ingang van 2017 is Nieuw Beschut een wettelijke taak en uitvoering hiervan vindt plaats door SWB.
2. Arbeidsontwikkeling;
De SWB voert in het kader van de Participatiewet arbeidsontwikkeltrajecten uit en ondersteunt mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt om aan de slag te komen. Hierbij moet regulier werk altijd het uitgangspunt zijn. Wanneer dat (nog) niet haalbaar is kunnen instrumenten als loonkostensubsidie en beschut werk worden ingezet.

3. Uitvoeringstaken ten behoeve van het beheer en onderhoud van de openbare ruimte (Gildebor)

Werkplein Twente

Vanuit de Participatiewet zijn wij verantwoordelijk voor de begeleiding naar zo regulier mogelijk werk; in het Werkplein hebben wij in 2022 samengewerkt met het UWV, de SWB en alle Twentse gemeenten om werkzoekenden en werkgevers hierin te ondersteunen.

Stadsbank Oost Nederland

Samenwerkingsverband met 21 gemeenten voor de uitvoering van schuldhulpverlening. Vanuit de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) zijn wij als gemeente verantwoordelijk voor de schuldhulpverlening aan onze inwoners, inclusief preventie en nazorg. Ons doel was en is om onze inwoners schuldenvrij te krijgen of hun schuldenlast beheersbaar te krijgen. De financieel-technische zaken op dit gebied, waaronder budgetbeheer en schuldregelen, zijn overgedragen aan de Stadsbank.

Gemeenschappelijke Regeling samenwerking sociale zaken Borne Haaksbergen en Hengelo

Voor de uitvoering van de Participatiewet werkten wij ook in 2022 samen met Borne en Haaksbergen. Naast bijstand verstrekking werd ook uitvoering gegeven aan het re-integratiebeleid en armoedebelid.

Wat hebben we bereikt

6.1 Meer inwoners doen mee in de Hengelose samenleving en voelen zich verbonden met (mensen in) hun omgeving			
6.1.1 In 2024 zetten meer inwoners zich in voor de (lokale) samenleving			
Beleidsindicatoren	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Percentage Hengelose volwassenen (18+) dat aangeeft mantelzorg te verlenen (%)	45,5%	45,0%	47,3%
Percentage Hengelose volwassenen (18+) dat aangeeft vrijwilligerswerk te doen (%)	46,6%	46,6%	50,3%
6.1.2 In 2024 zijn minder inwoners eenzaam			
Beleidsindicatoren	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Percentage van de Hengelose volwassenen (18-65 jaar) dat aangeeft vaak eenzaam te zijn (%)	2,8%	2,8%	5,0%
Percentage van de Hengelose ouderen (65+) dat aangeeft vaak eenzaam te zijn (%)	1,7%	1,7%	1,9%
6.2 Meer inwoners in Hengelo redden zichzelf, waar nodig met ondersteuning van de gemeente			
6.2.1 In 2024 hebben minder inwoners problematische schulden			
Beleidsindicatoren	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Aantal verwijzingen van Budget Alert naar de Stadsbank in een jaar (aantal)	143 (2019)	135	60
Percentage verwijzingen voor schuldhulp naar Stadsbank als deel van de totale aanmeldingen voor schuldhulp per jaar in Hengelo (%)	24,0% (2019)	22,0%	12,0%
6.2.2 In 2024 maken meer inwoners optimaal gebruik van ons armoedebelid			
Beleidsindicatoren	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Percentage huishoudens in Hengelo met een inkomen tot 120% van het sociaal minimum (%)	14,9%	14,9%	14,9% (2021)
Aantal Hengelose kinderen (18-) in een gezin met een inkomen tot 120% van het sociaal minimum (aantal)	1.605	1.605	1.605 (2021)
Percentage huishoudens met een inkomen tot 120% van het minimuminkomen dat gebruik maakt van één of meer minimaregelingen (%)	50,0%	55,0%	55,0%
6.2.3 In 2024 hebben meer inwoners met weinig kans op regulier werk een (zo nodig aangepaste) baan			

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Percentage bijstandsgerechtigden dat in een jaar is uitgestroomd naar betaald werk als deel van het totale aantal bijstandsgerechtigden aan het eind van dat jaar (%)	10,9%	11,0%	8,3%
Percentage re-integratietrajecten dat tot uitstroom naar betaald werk (deeltijd of voltijd) heeft geleid als deel van het totale aantal re-integratietrajecten (%)	16,4%	16,5%	7,0%
Aantal personen dat betaald werk verricht met een loonkostensubsidie (aantal)	230	230	274

6.2.4 In 2024 weten meer inwoners de algemene voorzieningen te vinden¹

¹ Algemene voorzieningen zijn voorzieningen, die voor onze inwoners vrij toegankelijk zijn. Dat wil zeggen dat ze geen toestemming van ons nodig hebben om er gebruik van te maken. Algemene voorzieningen kunnen collectief (soms doelgroep gericht) en individueel zijn en zijn altijd voorliggend dan wel aanvullend.

Voorbeelden van algemene voorzieningen die door de gemeente worden gefinancierd zijn de jongerensoos, (ouderen)sociëteiten, prenatale voorlichting, taallessen, maatschappelijk werk, ouderenadviseur, jeugdgezondheidszorg en begeleide omgangsregeling (voor ouders in scheiding).

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Percentage inwoners dat aangeeft in de afgelopen 12 maanden actief deelgenomen te hebben aan georganiseerde activiteiten bij organisaties, zoals Wijkkracht, sportverenigingen, culturele instellingen, jongerencentra, etc. (%)	55,1%	57,0%	63,6%

6.2.5 In 2024 zijn minder inwoners aangewezen op maatwerkvoorzieningen Wmo en jeugd bij het oplossen van problemen in hun leefsituatie¹

¹ Maatwerkvoorzieningen zijn voorzieningen die niet vrij toegankelijk zijn. Het gaat dan om collectieve en individuele (maatwerk)voorzieningen waarvan wij als gemeente vinden dat wij er toestemming voor moeten verlenen. Omdat het specialistische zorg is of omdat het een hele dure zorgvorm is. Maatwerkvoorzieningen die wij financieren zijn bijvoorbeeld huishoudelijke hulp, dagbesteding, hulpmiddelen, vervoer, schuldhulpverlening, ambulante jeugdhulp, pleegzorg of residentiele hulp.

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Percentage Hengelose jeugdigen (tot 18 jaar) dat geïndiceerde jeugdhulp krijgt (%)	12,6% (2019)	12,0%	14,2%
Percentage Hengelose inwoners (18-65 jaar) dat een maatwerkvoorziening Wmo krijgt (%)	7,1% (2019)	7,0%	6,7%
Percentage Hengelose inwoners (≥ 65 jaar) dat een maatwerkvoorziening Wmo krijgt (%)	7,1% (2019)	7,0%	10,8%

6.2.6 In 2024 zijn inwoners tevreden over de re-integratievoorzieningen en maatwerkvoorzieningen Wmo en jeugd van de gemeente

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Percentage gebruikers van re-integratievoorzieningen dat tevreden is over het uiteindelijk bereikte resultaat van het traject (%) ¹	6,5 (2018)	6,6%	7,3%
Percentage gebruikers van maatwerkvoorzieningen Wmo dat één of meer positieve effecten van de voorziening ervaart (%) ²	77,0% (2019)	77,0%	86,0%
Percentage gebruikers van geïndiceerde jeugdhulp dat één of meer positieve effecten van de hulp ervaart (%)	97,0% (2019)	97,0%	88,0%

¹ Het betreft hier de gemiddelde waardering van het uiteindelijk bereikte resultaat van het traject zoals gemeten in het Klanttevredenheidsonderzoek van 2018.

² Aan gebruikers van maatwerkvoorzieningen Wmo wordt gevraagd in hoeverre zij door de ondersteuning die zij krijgen (a) beter de dingen doen die zij willen doen, (b) zich beter redden en (c) een betere kwaliteit van leven hebben (maatschappelijke effecten).

Wat hebben we daarvoor gedaan

6.1.1 Meer inwoners zetten zich in voor de (lokale) samenleving

- De gemeente Hengelo heeft een verkenning gedaan naar respijtzorg voor mantelzorgers. Deze wijst uit dat mantelzorgers de voorkeur geven aan ondersteuning bij de zorgvrager thuis (bijvoorbeeld door vervangende mantelzorg), boven een verblijf in bijvoorbeeld een hotel door de mantelzorger zelf. Diverse zorgverzekeraars bieden vergoeding voor beide mogelijkheden.
- Wij zijn een campagne gestart om meer mantelzorgers te bereiken; onder andere door de inzet van social media. Hierin werd aandacht besteed aan de ontmoetingsmogelijkheden voor mantelzorgers, zoals het Mantelzorg- en het Alzheimercafe.
- Vanuit het besluit om jonge mantelzorgers vraaggericht te ondersteunen (naar aanleiding van een behoeftenonderzoek uit 2021), is in de gemeente Hengelo een proef gestart met een ontmoetingsplek en ontspanningsactiviteiten voor jonge mantelzorgers. Dit wordt in 2023 structureel voortgezet.

- Bovenstaande activiteiten zijn belangrijk, want wij zien bij de enquête onder het Hengelo Panel, dat het aantal volwassenen dat aangeeft mantelzorg te verlenen is gestegen, van 45,5% in 2021 naar 47,3% in 2022.
- Door corona is het aantal vrijwilligers geslonken. Daarom hebben wij in 2022 geprobeerd dit aantal weer op het oude niveau te brengen. Onder andere door de organisatie van een vrijwilligersmarkt en een nieuwe website van het Servicepunt Vrijwilligerswerk Hengelo. Dit Servicepunt Vrijwilligerswerk kreeg ook een nieuwe naam: *Wijkracht Vrijwilligerswerk Hengelo*. Zij zijn erin geslaagd veel matches te maken, maar hebben gemerkt dat veel mensen prioriteit bij hun baan leggen en zich niet willen binden aan 'vast' vrijwilligerswerk. Wij waren ook voornemens vrijwilligers vanuit verschillende achtergronden bijeen te brengen. Door capaciteitsgebrek hebben wij de keuze gemaakt dit een jaar later te doen (binnen bestaande subsidiëeringsafspraken). Dit heeft geen negatief effect gehad op het aantal vrijwilligers.
- De enquête onder het Hengelo Panel laat namelijk zien dat wij - met bovengenoemde inzet - voor het vrijwilligerswerk de streefwaarde van 46,6% hebben gehaald. Het percentage Hengelose volwassenen dat aangeeft vrijwilligerswerk te doen is gestegen naar 50,3% in 2022.

6.1.2 Minder inwoners zijn eenzaam

- De gemeente Hengelo heeft de pilots eenzaamheid, die in eerdere jaren zijn gestart maar door Corona vertraging hebben opgelopen, in 2022 afgerond. Het gaat dan om de pilots gericht op ouderen met niet westerse achtergrond (via huisbezoeken en aandacht hiervoor bij Allochtone vrouwen en mannen (AVEM) groepen), het betrekken van de bedrijven bij het signaleren van eenzaamheid (*Wij samen Hengelo*) en het initiatief Thuisgekookt, een beproeft initiatief waarbij een vrijwilliger een "bordje meer" kookt voor een buurtgenoot). De pilots hebben bijgedragen aan meer bewustwording en signalering bij inwoners en professionals, maar het effect van de pilots op het daadwerkelijk verminderen van eenzaamheid is niet in cijfers weer te geven.
- Wat betreft deze cijfers, zien wij dat het percentage volwassenen dat aangeeft vaak eenzaam te zijn is toegenomen, van 2,8% in 2021 naar 5% in 2022. Bij de ouderen is die stijging gering (1,9% in 2022, 1,7% in 2021). Dit is een landelijke trend als gevolg van corona, maar mogelijk komt het ook door het feit dat inwoners er zich meer van bewust zijn.

6.2.1 Minder inwoners hebben problematische schulden

- De gemeente Hengelo heeft in 2022 verschillende activiteiten uitgevoerd, zoals de vroegsignalering van schulden (inwoners met schulden actief benaderen en hulp aanbieden) en de pilot "Bewind in eigen beheer".
- Wij hebben gezinnen ondersteund die zijn getroffen door de kinderopvangtoeslagenaffaire. De ondersteuning vond plaats op vijf leefgebieden (financiën, wonen, zorg, gezin en werk). Hengelo kent ongeveer 190 gedupeerde gezinnen, waarvan een tiental gezinnen heeft aangegeven gebruik te willen maken van ondersteuning. Het Rijk vergoedt de gemaakte kosten via een *Specifieke uitkering (SPUK)*.
- Het aantal aanvragen bij BudgetAlert is in 2022 gestegen, na een keldering in de twee coronajaren. Doordat inwoners eerder bij ons kwamen en (daarmee) de hulpvraag lichter was, voerden wij meer adviesgesprekken en konden wij meer door maatwerk oplossen. Met betrekking tot aanvragen schuldregelingen zagen wij een verlaging van het aantal verwijzingen van BudgetAlert naar de Stadsbank (begroot 135, werkelijk 60). Ook het percentage verwijzingen schuldhulp naar de Stadsbank als deel van de totale aanmeldingen voor schuldhulp per jaar was lager (begroot 22%, werkelijk 12%). Wij verwachten niet dat deze daling zich in 2023 doorzet, zeker na deze coronajaren. Doorsturen naar schuldsanering is vaak een na-ijleffect.

6.2.2 Meer inwoners maken optimaal gebruik van ons armoedebeleid

- De gemeente Hengelo heeft uitvoering gegeven aan het *Beleidskader Armoede en schulden 2021-2024*. Met in 2022 focus op de ondersteuning aan de Oekrainers en de energiearmoede. Daarmee hebben wij een nieuwe doelgroep voor het minimabeleid bereikt. Dit zien wij ook terug in de aantallen. Het percentage huishoudens dat gebruik maakt van één of meer minimaregelingen is namelijk met 5% toegenomen ten opzichte van 2021.
- Wij hebben ook uitvoering gegeven aan zowel de landelijke als de gemeentelijke energieregeling. Zie "Welke ontwikkelingen zagen we in 2022".
- Wij hebben via onze reguliere kanalen (onder andere social media) ingezet op het gebruik van het Sport- en cultuurfonds door volwassenen. Wij zien hierin dan ook stijgende lijn.

- Wij hebben in 2022 gewerkt aan de vereenvoudiging van het aanvraagproces van minimaregelingen. Dit proces zetten wij in 2023 voort.

6.2.3 Meer inwoners met weinig kans op regulier werk hebben een (zo nodig aangepaste) baan

- In het programma van de Twentse Belofte werkt de gemeente Hengelo samen met partners om jongeren een goed toekomstperspectief te bieden. In het kader daarvan hebben wij in 2022 afspraken gemaakt over samenwerking tussen het Regionale Meld- en Coördinatiefunctie (RMC) en scholen om jongeren voor te bereiden op het verlaten van de school en nog twee jaar na het verlaten van de school intensief te begeleiden.
- Het aantal bijstandsgerechtigden daalde in 2022 licht (met 1,7% ten opzichte van een jaar eerder). Tot en met oktober daalde het aantal uitkeringen. Vanaf november was de instroom groter dan de uitstroom, door met name de instroom van statushouders en seizoenswerkers.
Daarnaast bestaat het bijstandsbestand voor een steeds groter deel uit inwoners met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Door de toenemende complexiteit van het bijstandsbestand vraagt het realiseren van uitstroom een grotere inspanning van de organisatie. Er vallen meer lichamelijk en psychisch arbeidsbeperkten onder de Participtiewet (voorheen vielen zij onder de Wajong of Wia). Zij werken met een loonkosmtsubsidie en ontvangen deels nog bijstand.
Wij zien dit ook terug in de afnemende percentages uitstroom in 2022 bij de indicatoren van deze doelstelling.
- In 2022 is de nieuwe wet Inburgering van kracht geworden, waarbij gemeenten de regie hebben gekregen over inburgering. Alle gemeenten kregen een wettelijke taakstelling voor het huisvesten van statushouders. De taakstelling van de gemeente Hengelo voor 2022 -inclusief achterstand uit 2021- bedroeg 138 statushouders. In 2022 is het ondanks krapte op de Hengelose woningmarkt gelukt om 114 statushouders te huisvesten in reguliere woningen. Een klein deel daarvan is tijdelijk gehuisvest in woningen in de Nijverheid die gesloopt zullen worden.
- Vanaf medio 2022 zijn de eerste statushouders gestart met een inburgeringstraject en een aantal is al gestart op een van de drie leerroutes: de onderwijsroute (naar mbo, hbo of Wo), de B1 route (naar taalniveau B1) en de zelfredzaamheidsroute (voor statushouders die moeilijk leerbaar zijn, analfabeet of anders gealfabetiseerd, gericht op taal in de praktijk).

ROZ

- Het ROZ (Regionaal orgaan zelfstandigen) heeft in het 1^e kwartaal van 2022 de BBZ-light (Besluit bijstandsverlening zelfstandigen) uitgevoerd. Als opvolging van de Tozo-regeling (Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers). Vanaf 1 april zijn alle coronasteunmaatregelen geëindigd. Na enkele keren uitstel van het Rijk moesten ondernemers met ingang van 1 juli 2022 starten met aflossen op hun Tozo-krediet. De verwachting was dat bedrijven financiële problemen zouden krijgen op het moment dat kredieten moesten worden terugbetaald en belastingschulden weer werden ingevorderd. Dit is uitgebleven.
- Het ROZ heeft in 2022 ook ondersteuning geboden bij de heroriëntatie voor zelfstandigen, die op zoek moesten naar een andere bron van inkomsten doordat hun bedrijf (al dan niet door corona) niet meer levensvatbaar was. Dit gebeurde in nauwe samenwerking met de dienstverlening en beschikbare middelen voor de doelgroep van het Regionale Mobiliteitsteam (RMT).

6.2.4 Meer inwoners weten de algemene voorzieningen te vinden

- De evaluatie van het preventieplan jeugd en de pilot voor een programma van preventie-activiteiten is meegenomen in de uitwerking van het Transformatieplan. Vooruitlopend daarop is de gemeente Hengelo in 2022 Hengelo gestart met het Preventieteam. Hierin participeren de Schoolzorgondersteuners (SZO), Praktijkondersteuners Jeugd bij de Huisartsen (POH-jeugd) en de Sociaal activerings makelaar (SAM). Zij plegen inzet op de plekken waar kinderen en hun ouders logisch komen. Om jongeren in een vroegtijdig stadium te kunnen helpen en daarmee (zwaardere) jeugdhulp op langere termijn te voorkomen.
- De gemeente Hengelo is met het voorliggend veld en een aantal wijkcentra gestart met de ondersteuning en activiteiten dichtbij onze inwoners te organiseren. In 2022 zijn drie Wijkhuizen geopend. In deze Wijkhuizen worden activiteiten georganiseerd voor onze inwoners. Op deze manier is de laagdrempelige ondersteuning meer vorm gegeven door zichtbaarheid en aanwezigheid in de wijk, waardoor het voor de inwoners eenvoudiger is om bij lichte ondersteuningsvragen binnen te lopen.

- Dit ging hand in hand met de invoering van het maxkader Wmo uit het maatregelenpakket 2022. Met deze maatregel wordt maximaal 4 uur of 4 dagdelen in de Wmo afgegeven. Uitzondering hierop zijn een bestuurlijke afweging door het college. Dit heeft niet geleid tot meer bezwaarschriften.
- De versterking van het voorveld en de invoering van het maxkader Wmo zien wij ook terug in het percentage inwoners, dat in de enquête onder het Hengelo panel aangeeft actief deelgenomen te hebben aan georganiseerde activiteiten; dat is gestegen naar 63,6%. De streefwaarde voor 2022 was 57% en in 2021 zaten wij op 55,1%.
- De gemeente Hengelo heeft in 2022 bijgedragen aan de regionale Versterkingsagenda Zorg en Veiligheid. De agenda kent thema's zoals de aanpak van personen met zorgwekkend gedrag, aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling, zorg en veiligheid jeugd, mensenhandel en nazorg detentie.
- In 2022 is de gezamenlijke GGZ-inloopvoorziening Bij Mozart doorontwikkeld en is het bestaan en de mogelijkheden van deze voorliggende voorziening breed onder de aandacht gebracht bij partners. Daarbij is gebruik gemaakt van ervaringsdeskundigen.
- Daarnaast hebben wij een regionale logeervoorziening ontwikkeld voor mensen die vanwege hun GGZ problematiek even (maximaal 2 weken) uit hun thuissituatie zouden moeten komen. Die voorziening zal in 2023 starten in Enschede, waarbij een koppeling is met onder andere de voorziening Bij Mozart.
- ANWB Automaatje is in 2022 gestart. Ondanks Corona waren er meer gebruikers dan voorzien en deze trend heeft zich het gehele jaar door gezet. De prognose was ongeveer 500 gebruikers voor het jaar 2022, maar dit zijn er meer dan 1000 geworden.
- De pilot met de app GOAN! is per 1 oktober 2022 in Twente gestopt. Dit was een applicatie waarmee reizigers van verschillende mobiliteitsaanbieders, waaronder het incidentele maatwerkvervoer (voormalige Regiotaxi), konden boeken en betalen. Wij zijn hiermee gestopt omdat de doelstellingen van de pilot wat betreft aantallen reizigers (regulier en WMO) voor de app niet zijn behaald.

6.2.5 Minder inwoners zijn aangewezen op maatwerkvoorzieningen Wmo en jeugd bij het oplossen van problemen in hun leefsituatie

- De gemeente Hengelo ziet dat het percentage jeugdigen dat geïndiceerde jeugdhulp krijgt, groter is dan wij nastreefden (respectievelijk 14,2% en 12,0%). Dit percentage is al een aantal jaren redelijk stabiel. Door door toenemende (complexiteit van) problematiek onder jeugdigen hebben wij niet meer jeugdigen uit het maatwerk kunnen krijgen. Wat betreft het percentage inwoners van 18-65 jaar dat een maatwerkvoorziening Wmo krijgt, is dat lager dan het streefgetal voor 2022 (namelijk 6,7% in plaats van 7,0%). Dit komt door de versterking van het voorveld en de sturing op het max-kader Wmo, zoals hierboven beschreven. Dit zien wij niet terug bij het percentage inwoners ouder dan 65 jaar dat een maatwerkvoorziening Wmo krijgt. Dat ligt op 10,8%, terwijl 7,0% was begroot. Dit komt doordat wij nog steeds een stijging van de aantallen zien bij de huishoudelijke ondersteuning (door het abonnementstarief).
- Met het vaststellen van het Transformatieplan hebben wij in 2022 besloten dat de lichte ambulante begeleiding (OB1 en OB2) vanaf 2025 lokaal zal worden gecontracteerd. Ook het strategisch inkoopdocument jeugdhulp 2025 van de 14 Twentse gemeenten is in 2022 vastgesteld. In beide documenten zijn de uitgangspunten opgenomen dat wij toewerken naar minder aanbieders en een gedeelde verantwoordelijkheid op de kosten. Ten aanzien van de verlengingen voor 2023 zijn de overeenkomsten van aanbieders zonder cliënten in 2022 ontbonden.
- In de lokale accountgesprekken met de **Gecertificeerde** Instellingen stuurt de gemeente Hengelo -op basis van de cijfers uit ons dashboard- gericht op de afschaling van jeugdhulp en uitstroom uit de maatregel. Daarbij zien wij een afname in het aantal Ondertoezichtstellingen. Ook de uitvoering van de jeugdbeschermingstafel draagt hieraan bij.
- Naar aanleiding van de aandacht die landelijk wordt gevraagd voor de verbetering en vereenvoudiging van de jeugdbeschermingsketen, is in het najaar van 2022 een regionaal project gestart -met deelname vanuit Hengelo- voor het Toekomstscenario Kind en Gezinsbescherming.
- In 2022 hebben wij het project Integrale aanpak dak- en thuisloosheid afgesloten. Vanuit dit traject zijn regionaal samenwerkingsafspraken en initiatieven ontstaan, zoals de start van het regionale transferpunt Wonen (voor regionale spreiding over Twente). De Twentse woningbouwcorporaties werkten hieraan mee.
- In verband met **aflopende** contracten per 1 juli 2023 voor het maatwerk vervoer (doelgroepenvervoer) is de gemeente Hengelo met 9 andere gemeenten in Twente een nieuw contracteringstraject gestart. Met als basis de visie *Samen op weg, Twentse visie op vervoer onder gemeentelijke verantwoordelijkheid* (2015). Anno 2022 is deze visie nog actueel en staan wij nog steeds achter de uitgangspunten die hierin zijn opgenomen. Wel is de perceelindeling voor de aanbesteding aangepast. Met name om het vervoer efficiënter te kunnen organiseren.

- In 2022 heeft de gemeente Hengelo ingezet op een inclusieve samenleving. Middels een conferentie en bewustwordingsbijeenkomsten is aandacht en begrip gevraagd voor huisvesting en arbeidsparticipatie van inwoners met psychische problemen.
- In 2022 hebben wij voorbereidingen getroffen voor de decentralisatie van het beschermd wonen GGZ naar regiogemeenten. Waarbij wij hebben afgesproken dat de gemeente Enschede blijft opereren als een soort van centrumgemeente. En dit ondanks het feit dat de invoering van het woonplaatsbeginsel en het daarmee samenhangend nieuw verdeelmodel voor beschermd wonen is uitgesteld naar 2024. Zo hebben wij de samenwerking met het Zorgkantoor inzake de doorontwikkeling van het beschermd wonen versterkt en een plan van aanpak gemaakt om de wachtlijst beschermd wonen terug te dringen.
- De woonzorgvoorziening aan de Steenmeijerstraat is opgeleverd. Bewoners zijn in de zomerperiode verhuisd.
- In 2022 hebben wij met betrokken partijen stappen gezet in de realisatie van een locatie voor opvang van langdurig verslaafden op het gezondheidspark.
- In samenwerking met stakeholders is de gemeente Hengelo begonnen met de herijking van de notitie *Wonen en zorg in Hengelo, opgaven voor 2019-2025*. Wij hebben stakeholders gevraagd naar de invloed van huidige ontwikkelingen en de gevolgen van Corona op de opgaven. Zij zien bijvoorbeeld dat de vraag naar complexe zorg toeneemt, maar uitbreiding van intramurale bedden niet mogelijk is. Dit vraagt om aanpassing in de huidige zorg en dienstverlening. En de GGZ ziet een verschuiving van beschermd wonen naar beschermd thuis en van maatschappelijke opvang naar maatschappelijk wonen. Dit vraagt om een andere kijk op zorg en financiering van zorg.
- Wij hebben onderzocht op welke manier wij op twee locaties in Hengelo geclusterd wonen vanuit de Wmo (Wet maatschappelijke ondersteuning) kunnen combineren met wonen in het kader van de Wlz (Wet langdurige zorg); als hybride locaties. En wij hebben actief gekeken wie onder de Wmo dan wel Wlz valt, conform de maatregel uit het maatregelenpakket 2022. Voor de bewoners die onder Wmo blijven vallen, zijn aparte maatwerkovereenkomsten afgesloten.

6.2.6 Inwoners zijn tevreden over de re-integratievoorzieningen en maatwerkvoorzieningen Wmo en jeugd van de gemeente

- Wij zien dat de tevredenheid over het resultaat/ effect van de re-integratievoorzieningen en de maatwerkvoorzieningen Wmo in 2022 is toegenomen. Van 6,6% naar 7,3% van de gebruikers dat tevreden is over het uiteindelijk bereikte resultaat van het re-integratietraject en van 77% naar 86% van de gebruikers van maatwerkvoorzieningen Wmo dat één of meer positieve effecten van de voorziening ervaart. Het percentage gebruikers van geïndiceerde jeugdhulp dat één of meer positieve effecten van de hulp ervaart is echter gedaald van 97% naar 88%. Dit was in 2021 juist gestegen en was in 2020 90%. Daarmee is het percentage nu weer terug naar 'normaal' en vorig jaar een uitzondering. De groep respondenten bij jeugd is niet heel groot, dus toevalligheden kunnen een grote invloed hebben op het percentage.
- Vanuit het project 'Never waste a good crisis' is voorlopig geconcludeerd (de eindrapportage moet nog komen), dat de dienstverlening op een creatieve en alternatieve manier heeft plaatsgevonden, maar door inwoners niet als minder kwaliteit is ervaren. Het is voor alle partijen - inwoners en hulpverleners - een lastige tijd geweest en dat besef is bij iedereen aanwezig. Deze andere manier van dienstverlening zal deels blijvend zijn en een mix vormen met de oorspronkelijke dienstverlening.

Wat zijn we blijven doen

Ondersteuning jeugd en kwetsbare gezinnen

- De gemeente Hengelo heeft ook in 2022 voor jeugd en gezinnen via een brede vraagverheldering problematiek geanalyseerd. En ze verwezen naar voorliggende mogelijkheden waar mogelijk en toegeleid naar maatwerkvoorzieningen waar nodig. Ook is er regie gevoerd bij complexe en/of onveilige opvoed- en opgroeisituaties.
- Wij hebben geïnvesteerd in ketensamenwerking, zowel in de basisondersteuning, specialistische ondersteuning als ook in de veiligheidsketen. Om jongeren in een vroegtijdig stadium te kunnen helpen.
- Vanuit het Grip-team hielpen wij structureel ruim 30 gezinnen met complexe, meervoudige problemen via de wrap-aroundcare aanpak. Dit is een aanpak dat gezinnen die in de problemen zijn helpt hun eigen doelen te realiseren en weer zelfredzaam te worden. Op proef zijn ook een aantal Wmo-gezinnen (zonder kinderen) op deze manier ondersteund; met positief resultaat.

- Na twee pilotsfases heeft de gemeente Hengelo in 2022 afgesproken dat voor alle jongeren die in een jeugdhulpinstelling wonen en ouder zijn dan 16,5 jaar, een Toekomstplan wordt gemaakt. De inzet van een JIM (Jouw Ingebrachte Mentor) is hiervan onderdeel. Ook met onze partners zijn hierover afspraken gemaakt en het wordt ingebracht in het traject rond de contractering.
- Wij zijn blijven inzetten op preventie en de aanpak van overlast van jeugd(groepen).
- Wij zijn het jongerenwerk blijven financieren. Het jongerenwerk heeft in 2022 specifiek aandacht besteed aan actuele onderwerpen zoals cybercriminaliteit, sexting, geldezels, gebruik van Vapes (e-sigaret) en andere verslavende middelen.
- In 2022 is een doorstart gemaakt met de jeugdhulpteams op de scholen voor speciaal (basis) onderwijs in Hengelo. Samen met zorgaanbieders en het onderwijs heeft de gemeente Hengelo afspraken gemaakt voor 2023 voor doorontwikkeling van de teams op de 7 scholen.

Wmo

- Ook in 2022 hebben de consultants en regisseurs Wmo van de gemeente Hengelo gezorgd dat er zo snel mogelijk, zo licht mogelijk en zo dichtbij mogelijk een antwoord gevonden kan worden op de (hulp)vraag van inwoners. Inwoners bepalen zelf wat nodig is en doen zoveel mogelijk zelf met behulp van hun netwerk. Kwamen zij er zelf niet uit dan hebben wij professionele ondersteuning op maat ingezet, passend bij de mogelijkheden en specifieke situatie.
- De gemeente Hengelo is blijven inzetten op de aanpak van zorgfraude door extra controle bij zorgaanbieders (lokaal en regionaal) en waar nodig ontbinden van overeenkomsten.
- Het nieuwe kabinet gaat verder met de aanpak "Eén tegen eenzaamheid". Het heeft een actieprogramma 2022-2025 opgesteld met opnieuw aandacht voor bewustwording, maatschappelijke initiatieven en lokale aanpak. Hoewel wij de aanpak voor minder eenzaamheid hebben verwerkt in ons transformatieplan, hebben wij besloten een nieuw lokaal actieplan op te stellen. In het transformatieplan is eenzaamheid terug te vinden in de pijlers normaliseren, preventie en wijkgerichte aanpak. Maar ook in de visie op het versterken van de sociale basis.
- In samenwerking met onze partners is de gemeente Hengelo blijven inzetten op voldoende, geschikte en betaalbare huisvesting voor kwetsbare inwoners. Daarbij hebben wij de benodigde zorg en ondersteuning geregeld (uitvoering *Wonen en zorg in Hengelo, opgaven voor 2019-2025*).
- Wij zijn in 2022 doorgegaan met de regietafel, waaraan professionals van Welbions en de gemeente aan tafel zitten. De regietafel is gericht op inwoners met acute, meervoudige problematiek op gebied van wonen-inkomen-zorg, die tussen wal en schip vallen door wet- en regelgeving en die niet voor de reguliere procedures in aanmerking komen. Het is nodig om buiten de wet- en regelgeving om passende praktische oplossingen te bedenken en snel uit te voeren.
- In het kader van een sluitende aanpak voor mensen met zorgwekkend gedrag, heeft de gemeente Hengelo in 2022 regionale afspraken gemaakt over uitbreiding van het regionaal meldpunt Zorgwekkend Gedrag. Dit naar aanleiding van het stijgende aantal meldingen. Deze uitbreiding zal in 2023 gerealiseerd worden. Ook is de regionale streettriage verder doorontwikkeld. Daarbij gaan een ggz-verpleegkundige en een politieagent samen naar een melding over iemand met verward gedrag om vast te stellen welke hulp nodig is.
- De gemeente Hengelo heeft ook in 2022 ondersteuning geboden aan mantelzorgers en vrijwilligers. Deze ondersteuning is door Wijkkracht geleverd (gesubsidieerd door de gemeente).
- Wij zijn ook in 2022 vervoersoplossing in de regio blijven bieden wanneer gebruik van het openbaar vervoer niet meer kan. Het gaat daarbij om incidenteel vervoer (voormalige Regiotaxi) en structureel vervoer (van en naar dagbesteding, jeugdwetvervoer). Daarbij stimuleerden wij onze inwoners in eerste instantie gebruik te maken van diensten zoals Mee op weg, GO-OV, Smart Cab, ANWB-automaatje, etc.

Werk en inkomen

- Vanuit de Uitvoeringsorganisatie Werk en Inkomen hebben we de Participatiewet uitgevoerd voor de gemeenten Borne, Hengelo en Haaksbergen. Aan het einde van 2022 telden we voor Hengelo 2.091 uitkeringen. Dit is een daling van 36 uitkeringen ten opzichte van 1 januari 2022. In 2022 hadden we net als in 2021 te maken met een krappe arbeidsmarkt. Dit betekent dat er relatief weinig mensen beschikbaar zijn voor de vacatures die bedrijven hebben. Het bemiddelen naar een passende werkplek voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, waar onze doelgroep voor een groot deel uit bestaat, is complex. Desondanks is het gelukt om minder mensen afhankelijk te laten zijn van de bijstand.

- De gemeente Hengelo heeft ook in 2022 samengewerkt binnen het Werkplein Midden Twente, om inwoners (deels) aan het werk te helpen. Ondanks de krapte op de arbeidsmarkt sluit het aanbod vanuit de bestanden steeds vaker niet (helemaal) aan bij de vraag van werkgevers. Het werkgeversservicepunt is om die reden het afgelopen jaar minder bezig geweest met acquisitie en steeds meer het matchen van vraag en aanbod, het ondersteunen van werkgevers op het terrein van een Leven Lang Ontwikkelen en inclusief personeelsbeleid en het aanboren van onbekend talent.
- De gemeente Hengelo heeft ook in 2022 starters en zzp-ers geadviseerd en gefaciliteerd via het ROZ. Met het in gebruik nemen van de voormalige Hofstede MTS aan het Industrieplein in Hengelo (Hart van Zuid) heeft het ROZ een tijdelijk Ondernemerscentrum, voor de duur van ongeveer 3 jaar, als uitbreiding van de hoofdvestiging H164 gerealiseerd. In het afgelopen jaar hebben zich in Hengelo 76 inwoners georiënteerd op de start van een bedrijf. 12 inwoners zijn daadwerkelijk gestart met begeleiding van het ROZ.
- Wij hebben inwoners van de gemeente Hengelo ondersteund bij het oplossen van hun financiële zorgen en/of problemen. Dit door de inzet van schuldhulpverlening vanuit BudgetAlert. Wij hanteerden hierbij een integrale aanpak en leverden maatwerk passend bij de situatie van de inwoners. Waar nodig hebben wij ze doorverwezen naar de Stadsbank voor het afhandelen van een schuldregeling en/of budgetbeheer rekening.
- Vanuit de insteek 'Vroeg erop af' heeft de gemeente Hengelo vanuit signalen van de 'vaste-lasten' partners preventief en proactief via e-mail, per post, telefonisch en huisbezoeken inwoners van Hengelo benaderd. Dit om grotere financiële problematiek te voorkomen.
- Vanuit het convenant Huurschulden, werken wij nauw samen met Welbions. Dit voorkomt jaarlijks veel woningontuimingen en voorkomt incasso- en deurwaarderskosten.
- De gemeente Hengelo kent verschillende regelingen om gezinnen en mensen in armoede te ondersteunen, waaronder het kindpakket. Wij hebben ons ook in 2022 ingezet om deze regelingen goed onder de aandacht te brengen, zodat de doelgroep er ook maximaal gebruik van kan maken.
- Wij hebben ook het afgelopen jaar een collectieve zorgverzekering voor inwoners met een laag inkomen aangeboden.

Werken aan een inclusieve samenleving

- De gemeente Hengelo heeft door middel van contacten met scholen en onze samenwerkingspartners actief uitvoering gegeven aan ons meerjarenbeleidsplan *Anders is ook gewoon*. Om de positie van Lhbtqia+ personen onder de aandacht te brengen en te versterken. Ook organiseerden wij met hen weer de Coming Out Dag.
Lhbtqia+ staat voor lesbisch, homoseksueel, biseksueel, transgender, interseksueel, queer, aseksueel; de + staat voor andere variaties die niet vallen binnen de gebruikelijke **definiteis** van 'man' en 'vrouw' of niet heteroseksueel of cisgender zijn.
- Vanuit het actieplan Toegankelijkheid hebben wij inzet op de combinatie van bewegen en bewustwording. Een week lang konden de hoogste klassen van de basisschool een rolstoelparcours **afleggen**. Ook in het Stadhuis konden ambtenaren ervaren hoe het is om met een rolstoel door het gebouw te bewegen.
- Daarnaast is er door het MKB onderzoek verricht naar de toegankelijkheid van de binnenstad. Hengelo heeft hier een goede score behaald, maar er zijn op onderdelen zeker nog verbeteringen mogelijk.
- Het toegankelijk maken van gymzalen stond ook in de planning. Dit hebben wij in 2022 niet gedaan. De gemeente Hengelo heeft hiermee gewacht met het oog op de onzekerheid in de bouwsector en daarmee samenhangende extreem hoge kosten.

Wat heeft het gekost

6 Sociaal domein	Begroting 2022 primitief	Begroting 2022 gewijzigd	Rekening 2022	Vershil
Baten	795	12.413	13.213	800
Lasten	13.435	24.014	21.293	2.721
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-12.640	-11.601	-8.080	3.521
Baten	-	-	-	-
Lasten	5.749	6.233	6.432	-199
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-5.749	-6.233	-6.432	-199
Baten	45.179	38.576	38.383	-193
Lasten	57.309	63.370	58.806	4.564
6.3 Inkomensregelingen	-12.130	-24.794	-20.423	4.371
Baten	-	-	-	-
Lasten	12.010	12.641	12.651	-10
6.4 WSW en beschut werk	-12.010	-12.641	-12.651	-10
Baten	82	815	294	-521
Lasten	6.055	7.095	6.055	1.040
6.5 Arbeidsparticipatie	-5.973	-6.280	-5.761	519
Baten	-	-	18	18
Lasten	2.380	2.284	2.195	89
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-2.380	-2.284	-2.177	107
Baten	1.239	1.201	1.323	122
Lasten	25.945	24.806	24.306	500
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	-24.706	-23.605	-22.983	622
Baten	-	-	150	150
Lasten	24.593	27.572	26.230	1.342
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	-24.593	-27.572	-26.080	1.492
Baten	1.000	1.000	2.225	1.225
Lasten	747	775	1.465	-690
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	253	225	760	535
Baten	-	-	-	-
Lasten	4.226	3.781	3.887	-106
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	-4.226	-3.781	-3.887	-106
Saldo 6 Sociaal domein	-104.154	-118.566	-107.714	10.852

Financiële toelichting

Binnen dit programma zien we voordelen ten opzichte van de laatst bijgestelde begroting. Dit komt in veel gevallen door incidentele zaken waar we weinig invloed op hebben. Bijvoorbeeld de regelingen voor vluchtelingen, energie of minder beroep op het Landelijk Transitie Arrangement. Daarnaast zien wij een afwijkende trend in cliënten of indicaties, dan waarop onze prognoses in de 2e Beleidsrapportages waren gebaseerd. Dat kan ertoe leiden dat we een voordeel presenteren, terwijl de uitgaven ten opzichte van 2021 wel zijn toegenomen, en vice versa.

Dit jaar is uitvoering gegeven aan het maatregelenpakket zoals dat in hoofdstuk 8.4 van de Beleidsbegroting 2022-2025 is weergegeven. We hebben daarmee gestuurd op zaken waar we wel invloed op hebben. Deze maatregelen zijn inmiddels in onze reguliere werkprocessen opgenomen en/of in het Transformatieplan Sociaal Domein.

We zien dat enkele maatregelen, zeker bij de WMO, al direct financieel effect hebben gehad. Dit leest u ook in onderstaande toelichtingen. Voor de maatregelen die meer toegespitst zijn op preventie en vroegsignalering verwachten wij logischerwijs nog niet direct de financiële effecten. Wij hebben onze inspanning op deze maatregelen daarom opgenomen onder 'wat hebben we daarvoor gedaan'.

Zoals bij de Zomerbrief 2022-2026 reeds eerder aangegeven blijft het lastig in te schatten wat de structurele trendlijn is voor het Sociaal Domein. Normaliter zijn de afgelopen jaren en trends leidend voor ons meerjarig perspectief. Echter door Corona waren de afgelopen jaren geen stabiele basis om ons meerjarig perspectief bij te stellen, daarom hebben we dit bij de laatste Zomerbrief ook niet gedaan voor 2023 en verder. Daarnaast is het de vraag hoe de

landelijke trends zich vertalen in het meerjarig beeld voor Hengelo. Denk dan bijvoorbeeld aan de hervormingsagenda voor Jeugd met wellicht deels dezelfde maatregelen die wij al mee hebben genomen in ons transformatieplan. Bij de aankomende Zomernota 2023-2027 zullen wij op basis van de ontwikkelingen in het jaar 2022, diverse trends en data, in combinatie met de (toekomstige) opgave uit het transformatieplan met nieuwe prognoses komen. Op dit moment kunnen we nog niet aangeven wat de gevolgen hiervan zijn voor de financiële opgave in het sociaal domein.

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie (€ 3.521.000 voordeel)

- Noodopvang van Vluchtelingen: Er is een voordeel op het onderdeel (nood)opvang vluchtelingen van € 2,7 miljoen. Dit is bovenop de storting van € 1,7 miljoen in de Reserve Vluchtelingen die we bij de 2e Beleidsrapportage hebben gedaan. Dit is ontstaan doordat we de middelen die we vanuit het Rijk hebben ontvangen doelmatig en efficiënt hebben ingezet. Daarnaast is het Rijk ruimhartig geweest met de vergoedingen voor de opvang van vluchtelingen. We stellen voor dat het voordeel, zoals opgenomen in het bestemmingsvoorstel, terugvloeit naar de Algemene Reserve. Hiermee kunnen we de nu nog moeilijk in te schatten toekomstige gevolgen en risico's rondom de toestroom en opvang van vluchtelingen opvangen. Het voordeel van € 2,7 miljoen is enerzijds te verklaren door hogere baten, dan bij de 2e Berap verwacht, vanuit de rijksvergoedingen voor gerealiseerde bedden en onderwijshuisvesting. Anderzijds zijn de lasten op verschillende onderdelen lager dan verwacht, met name de energielasten, en vallen de stelposten ambtelijke inzet en onvoorzien vrij. Daarnaast is in de laatste periode van 2022 gebleken dat 30% van de btw wordt gecompenseerd.
- Kinderopvang: Er is een voordeel op het onderdeel kinderopvang (€ 162.000). Enerzijds doordat wij in 2022 minder inspecties hebben uitgevoerd. Dit komt door minder aanvragen voor nieuwe kinderopvanglocaties, minder verhuizingen en wijzigingsverzoeken en de invoering van flexibel inspecteren en het aanbieden van herstelaanbod. Anderzijds zien wij een kleinere groei dan verwacht op de Sociaal Medische Indicering. Momenteel werken wij aan een nieuw SMI-beleid, ook met het oog op het transformatieplan. Dit kan de komende jaren leiden tot een aanpassing op de begroting.
- Sociaal werk in de wijk en preventie: Er zijn voordelen op het onderdeel sociaal werk in de wijk en preventie door onder meer lagere vaststellingen van subsidies (bijvoorbeeld voor de BSO+ en GGD) voor het jaar 2021, een kleinere doelgroep voor de beleidsregel Toekomstplannen voor Jong Volwassenen dan vooraf ingeschat en minder beroep op budgetten waarvoor we afhankelijk zijn van de vraag. Ook zijn, door het opstellen van het transformatieplan, een aantal activiteiten, pilots of projecten bewust getemporeerd zodat eerst bekeken kon worden of deze toekomstig binnen het Nieuw Hengelo's Model passen. Dit zorgt, samen met enkele kleine afwijkingen, voor het restant van het voordeel.

6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen (€ 199.000 nadeel)

Er is een nadeel van € 400.000 op personele inzet. De overschrijding is het gevolg van het inkoopproces in 2019 en de totstandkoming van het "Twents Model". De gemiddelde tijdsbesteding is toen toegenomen zonder dat daar structurele extra formatie voor beschikbaar is gesteld. Daarnaast was er sinds 2015 altijd al extra inhuur om aanvragen binnen wettelijke termijnen af te handelen. We hebben hierop bijgestuurd en brengen momenteel in beeld wat de structurele gevolgen zijn, en komen daar waar nodig in de Zomernota op terug. Voor een nadere analyse met betrekking tot personeel wordt verwezen naar programma 9.

Bij het preventieteam jeugd hebben we mooie stappen gezet, zoals beschreven in 6.2.4, maar bleek de raming op inhuur van enkele onderdelen te hoog, dit zorgt voor een voordeel van € 54.000. Ook zijn er voordelen vanuit te hoog opgenomen "nog te betalen" posten vanuit 2021 en te hoge ramingen voor diverse overheadkosten (€ 140.000).

6.3 Inkomensregelingen (€ 4.371.000 voordeel, waarvan € 100.000 budgetoverheveling en lagere onttrekkingen reserves van € 2.639.000)

- BUIG: Het aantal bijstandsgerechtigden daalde met 36 uitkeringen (uitstroom groter dan de instroom). In voorgaande jaren was Hengelo een voordeelgemeente (budget hoger dan uitgaven). Wij hebben in de Zomerbrief en 2e Beleidsrapportage de begroting 2022 met € 2,3 miljoen neerwaarts bijgesteld en verwachtten daarmee uit te komen als een nadeelgemeente met een tekort van € 1,2 miljoen. Ten opzichte van deze bijgestelde begroting is het tekort € 458.000 lager. De baten vallen hoger uit door een incidentele meevaller met betrekking tot dubieuze debiteuren. Uiteindelijk komen we daarmee op een tekort van € 764.000. Voor 2023 gaan we uit van evenveel bijstandsuitgaven als inkomsten van het Rijk (nullijn). Een risico is de uitzetting van de doelgroepen vluchtelingen.

- ROZ: De verwachte sterke toename van ondernemers die hulp van ROZ nodig hadden is in 2022 uitgebleven. Mede daardoor zijn onze gerealiseerde inkomsten van onze opdracht gevende gemeenten achtergebleven en ook onze Bbz-uitkeringen voor de Hengelose ondernemers. Hier staat tegenover dat er verschillende extra werkzaamheden zijn verricht bijvoorbeeld voor Bbz-light 1e kwartaal, nasleepwerkzaamheden n.a.v. de IB-signalen omtrent de gehele Tozo regeling, en diverse eigen regelingen zoals o.a. het Hengelose ondernemerskrediet en het Hengelose energiekrediet. Dit leidt tot verschuivingen binnen baten en lasten, per saldo € 413.000 voordelig waarvan € 239.000 verrekend wordt met programma 9 en € 145.000 met betrekking tot Bbz-uitkeringen is meegenomen onder voordeel BUIG.
- Minimaregelingen: De omvang van de doelgroep is verder afgenomen en daarmee ook het gebruik van de voorzieningen, dit leidt tot een voordeel van € 78.000. De verwachting is dat de doelgroep in 2023 toe gaat nemen door de taakstelling statushouders en door de gevolgen van de inflatie.
- Kwijtschelding: We hebben in 2022 lagere kwijtscheldingslasten, € 63.000 ten opzichte van de begroting. Dit komt overwegend doordat we naar aanleiding van de pandemie de prognose van nog te betalen kwijtscheldingslasten in voorgaande jaren te hoog hebben ingeschat. Dit heeft geen effect op de algemene middelen, omdat dit verrekend wordt met de voorzieningen in programma 7.
- Bijzondere bijstand: Het voordeel op bijzondere bijstand van € 3,2 miljoen bestaat uit een voordeel op de energieregelingen (€ 2,7 miljoen) en een voordeel op de overige regelingen. In 2022 waren er twee energieregelingen, een landelijke en één specifiek voor Hengelo. Met name voor de Hengelose regeling geldt dat veel minder inwoners hier gebruik van hebben gemaakt dan verwacht, waardoor de uitname uit de Algemene Reserve ca. € 2,4 miljoen lager is dan begroot (zie ook programma 9). Van het restant van het voordeel van € 300.000 is € 100.000 meegenomen in de budgetoverheveling, de landelijke regeling loopt namelijk door in 2023. Het voordeel op de overige verstrekkingen bijzondere bijstand bedraagt € 204.000. Het aantal huishoudens dat een beroep heeft gedaan op de bijzondere bijstand is in 2022 ten opzichte van 2021 gedaald van 2.761 naar 2.746. Daarnaast hebben wij het incidentele budget van € 82.000 voor mogelijk extra bijzondere bijstandsuitgaven als gevolg van corona niet hoeven benutten.
- Post NL: Per mei 2022 is de werkwijze omtrent PostNL veranderd, dit heeft geresulteerd in een voordeel van € 208.000. De Arbeidspool die bedoeld was om cliënten gedurende een periode van maximaal 7 maanden arbeidsfit te houden in afwachting van een baan, is komen te vervallen. Hiermee zijn ook de loonkosten voor rekening van de gemeente komen te vervallen. Cliënten waarvan de inschatting is dat deze direct aan het werk kunnen in de pakketsoortering krijgen een dienstverband bij de externe partij Buddo. Wij komen hier bij de zomernota op terug.
- Participatiewet beheer: Dit betreft onder andere de vergoeding van de gemeenten Borne en Haaksbergen voor de uitvoeringsorganisatie bijstandsgerechtigden. Daarnaast hebben we minder uitgegeven aan loon- en inhuurkosten, deels doordat minder personele inzet nodig was in verband met het dalend aantal uitkeringen. Per saldo betekent dit een voordeel van € 67.000. Voor een nadere analyse wordt verwezen naar programma 9.
- Het overige verschil is met name te verklaren door een voordeel aan loon- en inhuurkosten. Voor een nadere analyse wordt verwezen naar programma 9.

6.4 Wsw en Beschut Werk (€ 10.000 nadeel)

Dit taakveld kent geen noemenswaardige afwijkingen.

6.5 Arbeidsparticipatie (€ 519.000 voordeel, waarvan budgetoverheveling € 162.000)

- Participatiewet trajecten: Vanuit de Participatiewet zijn wij als gemeente verplicht beschutte werkplekken aan te bieden, in ieder geval tot aan het aantal plekken dat in de ministeriële regeling is vermeld. In het verleden haalden wij deze taakstelling niet en zijn deze middelen ingezet voor andere tekorten binnen dit taakveld. Inmiddels halen wij deze taakstelling wel en is het oorspronkelijk beschikbaar gestelde budget hiervoor nodig. Dit leidt tot een nadeel van € 115.000 waarvoor wij nog eenmalig dekking hadden uit een incidentele stelpost flankerend beleid van € 175.000. We komen bij de Zomernota 2023-2027 met een voorstel, inclusief dekking.
- Participatiewet trajecten SWB: In 2022 hebben wij in het kader van de 'zachte landing' een incidentele bijdrage moeten doen voor de afwikkeling van Stichting Oostwerk, welke ondergebracht was bij de SWB. Dit tekort valt weg tegen het overschot dat wij hebben als gevolg van de exercitie die is gedaan op de toekomstbestendigheid van onze voormalige Stadsbaanregeling. Als gevolg van gewijzigde wetgeving voldeed deze regeling niet langer. Met alle betrokken partijen zijn we er in geslaagd voor 28 van de 32 medewerkers een passende oplossing te vinden binnen de kaders van de huidige wet- en regelgeving.

(laatste 4 nog in begeleiding) Per saldo levert dit een voordeel van € 70.000 op. Voor de voormalige Stadsbaanregeling was in 2022 net als voorgaande jaren € 1 miljoen begroot. Een deel van dit budget blijft structureel nodig om de loon- en uitvoeringskosten van de 20 medewerkers die in dienst treden bij SWB, en bijvoorbeeld ingezet worden bij de wijkcentra, te dekken. Deze banen zullen ook in de toekomst ingezet worden om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt zo regulier mogelijk werk te bieden. Nu duidelijk is om hoeveel budget het gaat, gaan wij ons, zoals eerder toegezegd aan de raad, beraden over een goede structurele inzet van de resterende middelen in lijn met ons re-integratiebeleid. Wij werken dit in 2023 verder uit.

- Inburgering: De nieuwe Wet Inburgering is per 1 januari 2022 ingegaan. Per medio 2022 zijn de eerste aanmeldingen binnengekomen, hierdoor ontstaat een voordeel van € 219.000. Dit leidt gedeeltelijk tot een verschuiving van taken en bijbehorend budget, waardoor € 162.000 wordt overgeheveld.
- Het overige verschil is met name te verklaren door een voordeel aan loon- en inhuurkosten. Voor een nadere analyse wordt verwezen naar programma 9.

6.6 Maatwerkvoorzieningen Wmo (€ 107.000 voordeel)

We zien de uitgaven op woonvoorzieningen ten opzichte van voorgaande jaren stijgen conform begroting. De uitgaven op hulpmiddelen blijven redelijk gelijk, waar we ook hier een stijging hadden verwacht op basis van de bij de 2e Beleidsrapportage bekende cijfers over indicaties en cliënten. We bezien een eventueel structureel effect opnieuw richting de Zomernota 2023-2027.

6.71 Maatwerkdienstverlening 18+ (€ 622.000 voordeel)

We hebben zowel in de 1e als 2e Beleidsrapportages positieve bijstellingen gedaan binnen dit taakveld. We zien dat we binnen de Wmo maatwerk iets meer dan vorig jaar uitgeven, maar minder dan primitief begroot. Als we rekening houden met indexatie hebben we de uitgaven weten te stabiliseren en zelfs teruggedrongen. Dit is een positief financieel resultaat. Dit komt door het, zoals afgesproken in de Begroting 2022-2025, sturen op het indiceren op minder dagdelen dagbesteding en minder uren individuele begeleiding, verhogen van de drempel tot maatwerk en eerder verwijzen naar voorliggende voorzieningen (maatregelenpakket). Het effect op klanttevredenheid voor ondersteuning in 2022 meten we achteraf.

Op onderdelen kunnen we, op basis van de ontwikkelingen in het jaar 2022, en in combinatie met de (toekomstige) opgave uit het transformatieplan, nieuwe prognoses maken die u zult terugzien in de Zomernota 2023-2027.

Ten opzichte van de bijgestelde begroting kunnen we, mede vanuit bovenstaand verhaal, het voordeel grotendeels verklaren door:

- Een voordeel op de uitgaven Ondersteuningsbehoeften (OB) van € 56.000 door een lichte terugloop aan uitgaven binnen OB 2 individueel en een stijging bij OB 1 groep. Binnen het Twents Model wordt voor WMO, gewerkt met 2 ondersteuningsbehoeften die iets zeggen over de aard van de ondersteuning aan de inwoner.
- Een voordeel op de uitgaven wonen & verblijf van € 169.000 door minder cliënten waarvoor tijdelijke plaatsing moest worden gezocht en ook doorstroom naar de Wlz en Beschermd Wonen.
- Een voordeel op huishoudelijke ondersteuning en Persoonsgebonden Budget (PGB) van € 80.000, waarbij we wel zien dat de totale uitgaven en aantallen cliënten met huishoudelijke ondersteuning nog steeds stijgen.
- Een voordeel op de eigen bijdrage Wmo van € 99.000 voornamelijk doordat we tot op heden de eigen bijdrage voor de regiotaxi niet raamden omdat dit werd verrekend met de uitgaven. Dit gaan we vanaf de komende begroting wel doen.
- Een voordeel binnen het onderdeel schuldhulpverlening waar voor € 162.000 budgetoverheveling is goedgekeurd.

6.72 Maatwerkdienstverlening 18- (€ 1.492.000 voordeel)

We zien dat vooral de lichtste ondersteuningsbehoefte steeds beperkter wordt gebruikt. Dit komt enerzijds doordat er een verschuiving is naar de voorliggende en preventieve activiteiten (inzet preventieteam en verwijzingen naar voorliggend veld). Anderzijds zien we ook dat aanbieders niet meer akkoord gaan met een OB1 indicatie; vanwege benodigde financiën of een complexere hulpvraag vragen zij om een OB2. Dit zorgt er vaker voor dat er een verschuiving is naar OB2, voornamelijk naar het deel 'groep', omdat dat deel zich momenteel minder leent voor begeleiding vanuit de voorliggende en preventieve activiteiten vanwege het beperkte aanbod. We zien dat binnen de OB2 er stabiliteit is in aantal cliënten en indicatieomvang, we verwachten dat dit zo blijft. Binnen OB3 zien we een toename in de individuele begeleiding en behandeling door doorstroom of voorkomen van instroom in/vanuit

beschikbaarheidsvoorzieningen. Daarnaast blijft de zwaarte en complexiteit van casuïstiek nog altijd toenemen, met als gevolg dat we zien dat het aantal zwaardere indicaties toeneemt en er ook steeds vaker eerst een externe diagnose gevraagd wordt door aanbieders voordat ze in actie komen. In het totaal zijn de uitgaven aan ondersteuningsbehoeften jeugd ten opzichte van 2021 slechts licht gestegen. We zien echter nog wel steeds de verschuiving naar zwaardere zorg vanuit complexe casuïstiek en daarmee het risico op meer uitgaven.

Daarnaast zien we een daling van de kosten voor beschikbaarheidsvoorzieningen. Binnen de jeugdzorgketen willen we deze zorg steeds meer ambulantisieren (dit geldt zowel voor de instroom en de uitstroom bij bijvoorbeeld crisis) en hier zijn ook contractafspraken over gemaakt met de zorgaanbieders. We zien de uitgaven aan wonen & verblijf nog steeds stijgen, maar wel steeds meer richting lichtere vormen van verblijf, zoals gezinshuizen. We zien voornamelijk een verschuiving van beschikbaarheidsvoorzieningen naar OB3 en OB4, zoals ook hiervoor genoemd. Landelijk hebben we de opdracht om de beschikbaarheidsvoorzieningen om te vormen naar kleinschalige woonvoorzieningen. Dat wil zeggen dat de groepsgrootte per woonvoorziening af zal moeten nemen en navenant de begeleiding per cliënt toe zal nemen. Een eerste inschatting is dat dit vanaf 2024/2025 zorgt voor een toename van kosten.

Op onderdelen kunnen we, op basis van de ontwikkelingen in het jaar 2022, en in combinatie met de (toekomstige) opgave uit het transformatieplan, nieuwe prognoses maken die u zult terugzien in de Zomernota 2023-2027.

Vanuit het bovenstaande zien we grotendeels de volgende afwijkingen ten opzichte van de bijgestelde begroting:

- Een voordeel van € 712.000 door minder beroep op zorg vanuit het Landelijk Transitiearrangement. Waar we eerdere jaren gemiddeld 14 cliënten hiervoor hadden zijn dit er dit jaar 7. Het betreft heel kostbare zorg per cliënt, waarbij we geen invloed hebben op de instroom.
- Een voordeel van € 630.000 door minder beroep op en kosten voor de beschikbaarheidsvoorzieningen. Dit zijn voorzieningen met verblijf die altijd geboden moeten kunnen worden in geval van crisis of zware zorgbehoefte bij een inwoner.
- Een voordeel van € 82.000 op de ondersteuningsbehoeften. Hierin zitten diverse verschuivingen vanuit bovenstaande uitleg.
- Een voordeel van € 160.000 door per abuis niet geraamde inkomsten voor Onderwijszorg van andere gemeenten.
- Een nadeel van € 65.000 door meer beroep op diagnostiek.
- Een nadeel van € 120.000 op wonen & verblijf door verschuiving naar onder meer gezinshuizen.
- Een nadeel van € 100.000 omdat we in de begroting nog geen rekening hadden gehouden met meerkosten als gevolg van corona. Via de decembercirculaire hebben we hiervoor rijksmiddelen ontvangen (welke verantwoord zijn onder programma 9). Conform de regeling vergoeding meerkosten zullen wij declaraties van aanbieders over het 1e kwartaal 2022 tot aan de rijksbijdrage van € 100.000 vergoeden
- Meerdere kleine afwijkingen die gezamenlijk het restant verklaren.

6.81 Geëscaleerde zorg 18+ (€ 535.000 voordeel)

We hebben meer geld ontvangen van de Gemeente Enschede vanuit de functie als centrumgemeente die zij heeft voor Beschermd Wonen. De rijksmiddelen die zij heeft ontvangen voor deze taak maar niet volledig heeft kunnen inzetten vloeien terug naar de gemeenten. Hoeveel deze teruggave is horen wij pas na het sluiten van de boeken in Enschede, daarom kunnen wij daar niet eerder melding van maken. We hadden in de begroting rekening gehouden met een teruggave van € 1 miljoen, uiteindelijk krijgen we € 2,2 miljoen. Dit wordt veroorzaakt door de afname van het aantal cliënten van 2022 (86) ten opzichte van 2021 (106) door een na-ijleffect van de openstelling Wet Langdurige Zorg. Met ingang van 1 januari 2024 wordt Beschermd Wonen weer een taak van elke gemeente.

Naast dit voordeel is er op dit taakveld ook een nadeel. We hebben een pilot gehad rondom LVB (Licht Verstandelijk Beperkten) waarbij de lasten (voor de jaren 2021-2022) van € 635.000 niet geraamd waren, maar uiteindelijk worden verrekend met de centrumgemeente Enschede. Dit zijn uitgaven die anders binnen het WMO Maatwerk gedaan zouden zijn. Per 2023 stopt de pilot omdat er geen aanbieders zijn. We zijn met aanbieders in gesprek om te kijken wat ze nodig hebben om deze doelgroep te bedienen. Ook zien we een toename in de kosten voor maatschappelijke opvang vanuit indexatie en toename van gebruik (verblijf- en leefgeld) wat zorgt voor het resterende verschil.

6.82 Geëscaleerde zorg 18- (€ 106.000 nadeel, voor een voordeel van € 50.000 link met Reserve Decentralisatieuitkering)

Dit nadeel wordt voornamelijk veroorzaakt door de volgende elementen:

- Het aantal cliënten Jeugdzorgplus is dit laatste kwartaal gestegen van 3 naar 7. Dit zorgt voor een nadeel van € 156.000. Dit ligt buiten onze invloedssfeer (rechterlijke uitspraak) en hebben wij niet kunnen voorzien. Afgelopen periode zijn nieuwe contracten afgesloten met de Gecertificeerde Instellingen en tevens geldt voor de Jeugdzorgplus dat er moet worden toegewerkt naar kleinschalige woonvoorzieningen. We verwachten dat de kosten structureel toe zullen nemen.
- Middels de Zomerbrief waren middelen beschikbaar gesteld in 2022 voor de MDA++ (€ 20.000) en het noodplan GI's (€ 30.000). De evaluatie van MDA++ is in december 2022 opgestart. De uitkomsten van de evaluatie worden begin 2023 verwacht. Aan de hand van deze evaluatie wordt bepaald welke scholing ingezet gaat worden. In december is besloten dat we de GI's tegemoet zullen komen en steunen door de indexatie die anders in de nacalculatie zou hebben gezeten te compenseren. Verrekening daarvan gaat in 2023 plaatsvinden. Voor beide posten geldt dat dit zorgt voor een voordeel in programma 6 en een nadeel in programma 9 (reserve decentralisatie uitkering).

Toelichting nog te besluiten begrotingswijzigingen

Gedurende 2022 zijn er een tweetal begrotingswijzigingen als administratieve wijziging doorgevoerd, deze zijn hierdoor niet aan de raad voorgelegd middels een verzamelwijziging. De wijzigingen zorgen niet voor een resultaat of een uitzetting, maar betreffen enkel een herverdeling van middelen tussen programma's 4, 6 en 9, waardoor ze formeel besloten hadden moeten worden door de raad. In het raadsadvies van de Jaarstukken is er een voorgenomen besluit opgenomen over begrotingsafwijkingen met als doel deze alsnog goed te keuren. Voor programma 6 betekent dit een uitzetting van uitgaven van € 211.012. Dit bedrag bestaat uit:

- Een opbrengst voor een gedetacheerde werknemer wordt gebruikt om een vervanger in te huren.
- De inhuurbudgetten van de teams Werk & Inkomen worden verdeeld naar de taakvelden.

5.2.7 Volksgezondheid, milieu en duurzaamheid

Aanspreekpunt bestuurlijk

Wethouders Bruggink en Lutikholt

Aanspreekpunt ambtelijk

K. Boerrigter en W. Groot

Welke belangrijke ontwikkelingen zagen we in 2022?

Volksgezondheid

Mede door corona staat volksgezondheid hoog op de agenda. In het *Transformatieplan, voor een toekomstbestendig sociaal domein voor Hengelo* heeft volksgezondheid een plek. In de sociale basis staat algemeen welbevinden en gezondheidsbeleving van onze inwoners centraal, vanuit het concept van Positieve gezondheid.

Afval

De hoeveelheid fijn restafval is in 2022 verder gedaald naar 66 kg/inwoner. Zorgpunt blijft de kwaliteit van het ingezameld PMD. Iets meer dan de helft van het materiaal is in 2022 afgekeurd. Dit materiaal is vrijwel volledig afkomstig uit verzamelcontainers. Met Nedvang zijn afspraken gemaakt over het uitvoeren van een proef, waarbij het PMD uit verzamelcontainers mechanisch wordt gesorteerd.

Relevante beleidsnota's

- [Gemeentelijk Rioleringsplan \(GRP\) 2018-2022](#)
- [Programma Nieuwe Energie Hengelo 2017-2021](#)
- Nota bodembeheer regio Twente, Twents beleid voor oale grond 2.0 (2018)
- Visie Bodem en Ondergrond (2021)
- Bodemkwaliteitskaart gemeente Hengelo (2011)
- [Keuzescenario Afvalloos Hengelo](#) (2015)
- [Landelijk Afval Plan 3 2017-2029](#)
- Slimmer omgaan met grondstoffen
- Meerjarenplan gezondheid gemeente Hengelo (2019)

- Een gezonde toekomst, langjarig programma voor de publieke gezondheid in Twente (GGD, 2019)
- [Beleidsprogramma sociaal 2021 - 2025](#)
- [Transformatieplan, voor een toekomstbestendig sociaal domein voor Hengelo \(2022\)](#)

Verbonden partijen

SamenTwente

SamenTwente is één GR voor de organisaties GGD Twente, VTT (Veilig Thuis Twente en Organisatie voor zorg en jeugdhulp Twente (OZJT). Ook wordt gastheerschap geboden aan Kennispunt Twente, Samen14 en Twentse Koers. Dit kwam voort uit de gemeenschappelijke regeling (GR) Regio Twente zoals deze tot 1 juli 2021 uitgevoerd werd. In maart 2022 heeft deze GR de naam SamenTwente gekregen. Samen met de 14 gemeenten en de ketenpartners zette SamenTwente zich in 2022 in voor gezonde, veilige en vitale inwoners van Twente.

Regio Twente, portefeuillehoudersoverleg Afval en Duurzaamheid/Regio Twente, portefeuillehoudersoverleg Informatie Service Punt (ISP) Milieu
Regio Twente werkt samen met gemeenten aan een afvalloos en duurzaam Twente.

Twente Milieu

Twente Milieu is adviseur en afvalinzamelaar voor de gemeente Hengelo.

Twence

Twence is de afvalwerker en duurzaamheidsbevorderaar voor de gemeente Hengelo.

Omgevingsdienst Twente (ODT)

ODT houdt in opdracht van ons toezicht op milieuregelgeving en uitvoering van bodemsaneringen, behandelt milieudeel vergunningaanvragen en -meldingen en adviseert op milieuaspecten zoals bodem, geluid, lucht, externe veiligheid en asbest.

Waterschap Vechtstromen

Het waterschap zet zich in voor schoon, veilig en voldoende water. Waterschap Vechtstromen wil een aantrekkelijke leefomgeving creëren voor mensen, planten en dieren. Om dit te bereiken werken wij dagelijks aan voldoende water, schoon water, veiligheid en zuiveren we het afvalwater van ongeveer 800.000 inwoners en bedrijven.

Twents Waternet

Het Twents waternet is een professioneel netwerk van 14 Twentse gemeenten en waterschap Vechtstromen. Samen zorgen we ervoor dat afvalwater op een slimme manier wordt verwerkt. Onze overtuiging is dan ook 'samen slimmer met water'. Belangrijke aandachtspunten binnen deze samenwerking zijn kostenbeheersing, bijdragen aan een prettige leefomgeving en innovatie op het gebied van afvalwater.

Coöperatie Energie van Hengelo

De coöperatie heeft de wooncoaches in dienst genomen en werkt samen met Hengelo aan de ontwikkeling van het zonneveld Boeldershoek

Wat hebben we bereikt

7.1 Hengeloërs verbruiken minder energie en wekken meer duurzame energie op in een meer circulaire economie			
7.1.1 In 2024 verbruiken huishoudens en organisaties minder (fossiele en niet-fossiele) energie			
Beleidsindicatoren	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Elektriciteitsgebruik gebouwde omgeving in Hengelo (kWh = x 1.000.000)	355 (2020)	344,4	n.n.b. ¹
Gasverbruik gebouwde omgeving in Hengelo (m3 = x 1.000.000)	218,5 (2020)	212,0	n.n.b.
Energiegebruik gebouwde omgeving in Hengelo per inwoner (GJ)	38,67	36,12	n.n.b.

¹ nnb er zijn over dit jaar nog geen gegevens beschikbaar

7.1.2 In 2024 wekken huishoudens en organisaties meer duurzame energie op met behulp van zon, wind of warmtebronnen

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Totaal bekende hoeveelheid opgewekte hernieuwbare warmte in Hengelo (TJ) ¹	2090 (jr 2020)	²	n.n.b. ³
Totaal hoeveelheid opgewekte hernieuwbare elektriciteit in Hengelo (TJ)	1009 (2020)	⁴	n.n.b.
Aantal woningen in Hengelo met een gasaansluiting (aantal)	36495 (2020)	²	n.n.b.

1 Opgewekte hernieuwbare warmte = warmte die niet direct wordt opgewekt uit verbranding van fossiele bronnen.

2 geen doelstelling voor 2022 in beleid vastgesteld

3 nnb: er zijn over dit jaar nog geen gegevens beschikbaar

4 Doelstelling voor 2023 vastgesteld in Programma Nieuwe Energie 2018-2021 (zonder volledige toerekening Twence)
geen tussentijdse doelen vastgesteld

7.1.3 In 2024 is er minder afval en worden grondstoffen meer en vaker opnieuw gebruikt (circulaire economie)

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Gemiddelde gewicht van de ingezamelde hoeveelheid fijn restafval per inwoner van Hengelo per jaar (kg)	75 (2019)	70	66
Aantal kg restafval per inwoner delen door aantal kg afval grondstoffen(zoals GFT, PMD, glas, textiel OPK). ¹	n.v.t.		78,0%
Gemiddelde gewicht van de ingezamelde hoeveelheid grof restafval per inwoner van Hengelo per jaar (kg)	12 (2020)	12	21
Gemiddelde gewicht van de ingezamelde hoeveelheid afgekeurd PMD afval per inwoner van Hengelo per jaar (kg)	n.v.t.	25	30

1 Brugge, Chantal:

scheidingspercentage gebaseerd op de totale hoeveelheid (grof en fijn)restafval ten opzichte van alle ingezamelde stromen (rest wordt apart ingezameld voor hergebruik)

7.2 Hengelo weerstaat de gevolgen van klimaatverandering beter zoals wateroverlast en hittestress

7.2.1 In 2024 heeft Hengelo meer capaciteit om water op te vangen bij hevige neerslag

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Toename van capaciteit voor het bergen van water in Hengelo (m3).	2.900	2.500	2.700

7.3 Inwoners van Hengelo leven in betere gezondheid

7.3.1 In 2024 hebben Hengeloërs een gezondere levensstijl

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Percentage Hengeloërs ouder dan 19 jaar met een Body Mass Index (BMI) tot 25,0 kg/m2 (%)	51% (2020)	50%	51% (2020)
Percentage Hengelose jeugd dat nooit heeft gerookt (geen trekjes, hele sigaret of meer) (%)	87%	80%	87% (2021)
% jongeren (0-18 jaar) dat ooit hard drugs heeft gebruikt (*) ¹	2,0%	2,5%	2,0% (2021)
% jongeren (0-18 jaar) dat ooit lachgas heeft gebruikt (*)	4,0%	8,8%	4,0% (2021)
% jongeren (0-18 jaar) dat ooit softdrugs heeft gebruikt (*)	7,0%	6,4%	7,0% (2021)

1 (*) Beleidsindicator is aangepast in lijn met de GGD Jeugd monitor.

7.3.2 In 2024 is het verschil in ervaren gezondheid tussen inwoners met een hoge en een lage sociaal economische status (SES) kleiner geworden

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Het rapportcijfer dat hoogopgeleiden geven voor hun gezondheid	7,7	7,8	7,6
Het rapportcijfer dat laagopgeleiden geven voor hun gezondheid	7,7	7,7	7,1

Wat hebben we daarvoor gedaan

7.1. In 2024 verbruiken huishoudens en organisaties minder (fossiele en niet-fossiele) energie en wekken huishoudens en organisaties meer duurzame energie op met behulp van zon, wind of warmtebronnen.

- We stelden de visie Duurzaam Hengelo, koers richting 2050 op. Aan de hand van een zestal thema's zetten we de koers uit voor de duurzame ontwikkeling van Hengelo voor de korte en langere termijn. De visie is op 8 maart in de gemeenteraad vastgesteld.
- Op basis van vastgestelde Regionale Energie Strategie 1.0 (RES-T) werkten we aan de verdere uitwerking, de RES-T 2.0, die in 2023 moet worden vastgesteld. Hengelo draagt bij aan de Twentse opgave om in 2030 1,5 Terrawattuur (TWh) elektriciteit duurzaam op te wekken en de warmtetransitie te realiseren. In de RES-T is een bestuurlijke koers opgenomen voor duurzame elektriciteitsopwekking via zon en wind, energie besparen en de Regionale Structuur Warmte voor het benutten van bovenlokale duurzame warmtebronnen en de daarvoor benodigde warmte-infrastructuur. Twente onderscheidt zich met de enorme potentie voor een regionaal warmtenet en biogas/groen gas als een warmteregio.
- De raad heeft in 2022 het Omgevingsprogramma Nieuwe Energie 2021-2030, het bijbehorende Uitvoeringsprogramma 2022-2025 en het Stimuleringsplan zon op dak, parkeerterreinen en gevels vastgesteld. Deze beleidsdocumenten beschrijven waar, hoe en met wie we in 2030 bijna de helft van ons elektriciteitsverbruik duurzaam opwekken en aan welke voorwaarden energieprojecten moeten voldoen. De vervolgstap is nader onderzoek naar de effecten van zonnepanelen en windturbines op de omgeving en het milieu. Dat doen we in sub-regionaal verband samen met Borne en Hof van Twente. Daarnaast wordt gewerkt aan een actieprogramma.
- We hebben meegewerkt aan het kader omgevingsvisie Stedelijk gebied om duurzaamheid hierin te verankeren.
- Hengelo neemt deel aan de pilot Duurzaamheidsroute A35 van het ministerie van EZK, samen met 5 andere Twentse gemeenten en Rijkswaterstaat. We onderzochten de mogelijkheden om de gronden van het Rijk en lokale overheden te benutten voor duurzame elektriciteitsopwekking met zonnepanelen. De verkenningsfase is afgesloten en we werken nu aan de planfase.
- Op basis van het Omgevingsprogramma Nieuwe Energie 2021-2030 zijn we gestart met de voorbereidingen voor de realisatie van het zonnenveld op eigen gronden, nabij het bedrijventerrein Boeldershoek. De insteek is het veld te realiseren en te exploiteren op basis van 100% lokaal eigendom. Parallel wordt er op de aangrenzende gronden een zonnenveld gerealiseerd door een ontwikkelaar in samenwerking met de lokale energiecoöperatie Energie van Hengelo.
- We informeerden de raad over de gevolgen van overbelasting van het elektriciteitsnet voor grootschalige aansluitingen.
- Samen met de gemeenten Borne en Enschede, en het consortium Twence, Cogas en Warmtebedrijf Hengelo/Ennatuurlijk werkten we aan een verdiepend haalbaarheidsonderzoek naar de realiseerbaarheid van een regionaal warmtenet.
- We werkten in de Proeftuin Nijverheid Aardgasvrij aan het eerste uitvoeringsplan op buurtniveau. Dat doen we in nauw overleg met Welbions, netbeheerder Enexis en in afstemming met een afvaardiging van de bewonersorganisaties en individuele bewoners. Ook werken we samen met de 65 andere proeftuinen. Volgens Welbions en de gemeente is een warmtenet het logische technisch alternatief voor een groot deel van de gebouwen in de Nijverheid. Aan de hand van dit voorstel werkten we een verdere verkenning uit naar de condities, bereidheid en mogelijkheden bij inwoners. Dat deden we afgelopen jaar onder meer met de energiebus bij 10 haltes, informatiebijeenkomsten en keukentafelgesprekken.
- Door de stijgende energietarieven hebben inwoners, in het bijzonder met een smalle beurs, steeds meer moeite om hun energierekening te betalen (energiearmoede). We stelden een uitvoeringsregeling op, voor de door het Rijk beschikbare gestelde compensatiemiddelen. Ook boden we digitaal energieadvies en energieadvies aan huis. Daarnaast werkten we samen met gemeente Enschede en Almelo aan een lobby ten behoeve van een inclusieve energietransitie. We willen dat iedereen (laagdrempelig) mee kan doen aan de verduurzaming en energiearmoede structureel opgelost wordt door woningen goed te isoleren en daarmee de energierekening blijvend te verlagen. We ontvingen hiervoor samen met deze steden de 2 betreffende ministers van VRO en E&K.
- We werkten aan een Stimuleringsplan energiebesparing, een uitvoeringsplan. Het afgelopen jaar werden de kaders opgesteld. In de verdere uitwerking nemen we de concrete acties en maatregelen op, waarmee we actief inwoners informeren, adviseren en stimuleren op het gebied van energiebesparing.

- In samenwerking met de Energiecoöperatie Energie van Hengelo hebben we de inzet van de wooncoaches gecontinueerd. De wooncoaches leveren onafhankelijk verduurzamings/energieadvies bij de mensen thuis.
- We werkten op verschillende niveaus (landelijk, regionaal en lokaal) aan het opzetten van monitoring om inzicht te krijgen in de voortgang van de energietransitie.
- In 2022 rolden we laadvoorzieningen voor elektrische auto's verder uit. Daarmee zijn er in totaal 103 openbare laadvoorzieningen (veelal met dubbele aansluiting) in Hengelo beschikbaar. Daarnaast is voor nog eens 50 laadlocaties een verkeersbesluit genomen. Alle laadplekken zijn opgenomen in een gemeente dekkende laadplankaart.
- Ook werkten we aan toekomstgerichte duurzame bedrijventerreinen. Met het bestuur van bedrijvenpark Twentekanaal (BIT) werkten we aan de uitvoering van de acties opgenomen in het plan van aanpak. Samen met het parkmanagement Westermaat Campus en de provincie voeren we als pilot een stimuleringsregeling uit, waarbij bedrijven met vouchers financiële ondersteuning krijgen bij het verduurzamen. Verder benaderden we bedrijven voor ondersteuning bij het tot uitvoer brengen van hun zonnepanelen projecten waarvoor zij SDE-subsidie hebben ontvangen.
- We organiseerden een succesvolle duurzaamheidsmarkt en een voorlichtingsavond voor het Tuindorp over verduurzaming van monumentale panden. Daarnaast werkten we mee aan enkele scholenprojecten over duurzaamheid.

7.1.3 In 2022 is er minder afval en worden grondstoffen meer en vaker opnieuw gebruikt (circulaire economie)

- We hebben de mogelijkheden van een nascheidingsinstallatie laten onderzoeken door Twence. Gebleken is dat nascheiding qua milieurendement vergelijkbaar scoort als bronscheiding, maar tegen hogere kosten.
- We hebben per 1 juli 2022 de JA-JA sticker ingevoerd. Alleen huishoudens die dit actief aangeven ontvangen nog ongeadresseerd reclamedrukwerk in hun brievenbus.
- Twente Milieu en Het Goed zijn begonnen met de uitwerking van een businesscase voor een circulair ambachtscentrum op het milieupark aan de Wegtersweg.
- In 2022 is besloten om per 1 juli 2023 de biobox in te voeren. Met de biobox stellen we alle hoogbouw huishoudens in staat om hun etensresten gescheiden aan te bieden.
- We vergrootten de service in wijken en buurten met een mobiel milieupark.

7.2.1 In 2022 heeft Hengelo meer capaciteit om water op te vangen bij hevige neerslag

In 2022 is in totaal 2.700 m² extra waterberging gerealiseerd:

- Marktplaats: 400 m³
- Broek Noord: 800 m³
- Brouwerij fase 2: 100 m³
- SeaHorse terrein: 500 m³
- Vijver ROC: 900 m³

Op diverse locaties is drainage aangelegd in de openbare ruimte om hoge grondwaterstanden te beteugelen.

Het gebied langs de Elsbeek tussen de Koekoeksweg en de Oude Molenweg is opnieuw ingericht met meer ruimte voor de beek (waterberging), veel groen en een wandelpad langs de beek.

De Elsbeek tussen de Oude Molenweg en de zandvang aan de Wemenstraat is opnieuw ingericht en gaat deel uitmaken van het Wemenpark.

De **BerflobEEK** achter de Marskant is opnieuw ingericht en krijgt meer ruimte. De beek gaat integraal onderdeel uitmaken van de nieuwe woonlocatie Marskant.

Het vuilwatertransportriool tussen de Oldenzaalsestraat en de rioolwaterzuiveringsinstallatie van het waterschap Vechtstromen is gefaseerd gereïned. Bij relinen wordt een kunststofcoating in de rioolbuizen aangebracht.

In de binnenstad wordt herinrichting gecombineerd met de uitvoering van klimaatadaptieve maatregelen zoals afkoppelen, realiseren van waterberging en groenaanleg.

Klimaatadaptatie

In 2022 hebben we op vele manieren gewerkt aan het klimaatadaptiever maken van onze gemeente. Zowel in waterberging als vergroening zijn stappen gemaakt om onze fysieke leefomgeving leefbaarder en weerbaarder

te maken. De klimaatadaptatiestrategie is onder andere opgesteld op basis van 'klimaatpraten' met inwoners, kinderen en gezondheidspartners. Met het Twents Waternet, het samenwerkingsverband tussen de 14 Twentse gemeenten, het waterschap Vechtstromen en de provincie Overijssel, hebben we onder andere gewerkt aan publiekscommunicatie, kennisdeling en projecten.

- In maart 2022 heeft de gemeenteraad de klimaatadaptatiestrategie vastgesteld. In die strategie staat beschreven hoe wij in Hengelo om willen gaan met de gevolgen van klimaatverandering: hitte, droogte, wateroverlast en verlies van biodiversiteit. In de strategie staat vastgelegd welke gevolgen van klimaatverandering we in Hengelo aanvaardbaar, onwenselijk of onacceptabel vinden. Elk van deze categorieën pakken we op een andere manier op: van de gemeente als initiator (onacceptabele effecten) tot inwoner aan zet (aanvaardbare situaties). Wel geldt steeds dat we zoveel mogelijk maatregelen willen meekoppelen en dat we zoveel mogelijk samen doen met onze inwoners en ondernemers.
- Op basis van de klimaatadaptatiestrategie is in 2022 gewerkt aan het maken van een uitvoeringsagenda klimaatadaptatie voor de komende jaren. Elke 6 jaar zal deze worden vernieuwd. In 2023 wil het college deze uitvoeringsagenda vaststellen.
- Op allerlei manieren zijn de uitgangspunten uit de klimaatadaptatiestrategie al meegenomen in het beleid en de uitvoering van de gemeente. O.a. door verkenningen, het verankeren van klimaatadaptatie in andere beleidsvelden en door communicatie naar onder inwoners. Voor een deel zijn dit zaken die we als gemeente al jaren doen en voor een deel zijn dit nieuwe of extra activiteiten en maatregelen in het kader van klimaatadaptatie vanuit het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie.

Milieu

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet vervallen landelijke milieunormen voor bepaalde bedrijfstakken zoals horeca en sportverenigingen en vervallen de landelijke normen voor geluid en geur. Voor deze categorieën moeten we regels gaan stellen in het Omgevingsplan. Ter overbrugging geeft de rijksoverheid tijdelijke regels mee (de zogenoemde bruidsschat). In 2022 hebben we een begin gemaakt met het aanpassen van bruidsschatregels en beleidsregels voor het Hengelose Omgevingsplan. Verder zijn milieubijdragen geleverd aan de Omgevingsvisie Hart van Hengelo en de voorbereiding van de Omgevingsvisie stedelijk gebied.

Hengelo heeft zich aangesloten bij het landelijk Schone Lucht Akkoord. Hieraan zijn maatregelen verbonden op het gebied van mobiliteit, vergunningverlening, aanbesteding, voorlichting e.d. die in verloop van tijd doorgevoerd moeten worden. Een voorbeeld hiervan is de informatie die we verstrekken, onder andere op de gemeentelijke website, om overlast door houtstook te voorkomen.

De milieu-vergunningverlening, milieu-advisering aan- en het milieu-toezicht bij bedrijven is ondergebracht bij de Omgevingsdienst Twente. In het VTH-jaarverslag 2022 wordt daarover gerapporteerd.

Geluid

We hebben de 5-jaarlijkse geluidbelastingskaart (een verplichting op grond van Europese regelgeving) gemaakt met daarin de geluidbelasting van woningen door wegen, spoorwegen en gezoneerde industrieterreinen. Deze geluidbelastingskaart vormt de basis voor een actieplan geluid dat we in 2023/2024 gaan opstellen.

De sanering (= verbetering van de geluidwering) van woningen aan de Deldenerstraat die een te hoge geluidbelasting ondervinden, is gestart in 2022 en loopt door in 2023. Voor twee andere reconstructie-projecten van wegen is subsidie aangevraagd.

Bodem

In 2022 zijn de normen vastgesteld door het Rijk voor PFAS en zijn in Hengelo de eerste inventarisaties gestart. Daarnaast is verder gewerkt aan een vernieuwde structuur van het netwerk OnderTwente en zal dit in 2023 verder tot uiting gaan komen.

7.3.1 Hengeloërs hebben een gezondere levensstijl

- Samen met een groot aantal partners heeft de gemeente Hengelo in 2022 gewerkt aan een breed lokaal preventieakkoord om een gezonde leefstijl te stimuleren en meer kansengelijkheid in gezondheid. Met daarin concrete afspraken om roken, problematisch alcoholgebruik en overgewicht terug te dringen en welbevinden te vergroten.

- Wij hebben afspraken gemaakt over preventieve inzet op het gebied van gezonde scholen, om een gezonde leefstijl op scholen meer vanzelfsprekend te maken. 14 scholen in Hengelo doen mee aan de Gezonde School aanpak met welbevinden jongeren als bovenliggend thema.
- Samen met leerlingen van het ROC Top traject hebben wij gewerkt aan JOGG (Jongeren op gezond gewicht), gezonde jeugd, gezonde toekomst. Om de leefomgevingen waarin zij zich bevinden (thuis, school, buurt, sport, vrije tijd, werk en media) gezonder maken. De leerlingen van het ROC hebben ons daarover geadviseerd.
- Met partners van de GLI (Gecombineerde leefstijl Interventie) heeft de gemeente Hengelo een inventarisatie verricht. Hierin onderzochten we kansen om deze interventie, waarin volwassenen met overgewicht werken aan hun leefstijl, gezonder eten en duurzame gedragsverandering, te versterken en te intensiveren.
- Samen met de GGD Twente en andere gemeenten hebben wij een toolbox gemaakt voor het verminderen van alcoholgebruik onder jongeren. Met als kernboodschap: geen alcohol = normaal.
- In de wijken Slangenbeek en Klein Driene is de gemeente Hengelo in 2022 samen met partners en wijkbewoners gestart met de interventie gezonde wijkaanpak. Dit is een bewezen aanpak waarin wij samen in een buurt of wijk werken aan gezonde inwoners in een gezonde omgeving.
- Op initiatief van huisartsen in Hengelo en in navolging van de samenwerking Slangenbeek, hebben wij in 2022 het project SamSam opgezet. Daarmee stimuleren wij de samenwerking en verbinding tussen huisartsen en de gemeente (sociaal domein), zodat inwoners met een vermoeden van psychosociale- of financiële problematiek sneller en op een laagdrempelige manier doorverwezen kunnen worden naar voorliggende voorzieningen. Op deze manier kunnen wij medicalisering en hoge zorgkosten en druk op de huisartsenzorg voorkomen. Wij starten SamSam in 2023 met Wijkkracht en vier HAGRO's in Hengelo (een HAGRO is een gebiedsgerichte samenwerkingsverband tussen huisartsen).

7.3.2 Het verschil in ervaren gezondheid tussen inwoners met een hoge en een lage sociaal economische status (SES) is kleiner geworden

- Wij hebben samen met partners onderzoek gedaan naar kansen voor verbetering van vroeg signalering armoede en kwetsbare baby's en hun ouders (project Wie let er op de kleintjes?).
- En de gemeente Hengelo is de coalitie 'geboortezorg' gestart, met prenataal, preventief huisbezoek voor aanstaande ouders in kwetsbare posities. Ook zijn hulpverleners in gesprek gegaan met inwoners in kwetsbare posities om zete laten nadenken over hun kindwens, seksualiteit en anticonceptie (project Nu Niet Zwanger, NNZ).
- Wij zijn in de Hengelose Es gestart met de interventie Gezinsaanpak van FC Twente Scoren in de wijk. Deze aanpak is gericht op het motiveren van een gezonde leefstijl en participatie bij gezinnen in kwetsbare situaties.
- In 2022 heeft de gemeente Hengelo een start gemaakt om gezondheid meer in de belangenafweging van het fysieke domein mee te laten wegen (bijvoorbeeld bij visieontwikkeling m.b.t. omgevingswet, duurzaamheid- en klimaat adaptief beleid). Een groenere buurt zorg voor gezondere inwoners. De inrichting van de leefomgeving is belangrijk voor gezondheid. Ook hebben in de wijken Slangenbeek en Klein Driene leerlingen van scholen meegedacht over en meegedaan met vergroening van de omgeving rondom de school.
- Het rapportcijfer dat inwoners in de enquête onder het Hengelo panel geven aan de gezondheid is voor hoogopgeleiden nagenoeg gelijk gebleven met een 7,7 ten opzichte van vorig jaar toen het cijfer een 7,6 was. De lager opgeleiden beoordelen hun gezondheid met een 7,0 lager dan vorig jaar, toen zij nog een 7,6 gaven. Uit onderzoek is bekend dat mensen met een lagere opleiding hun gezondheid als minder goed ervaren dan hoger opgeleiden (en ook daadwerkelijk minder jaren leven in goede gezondheid). Zo ervaren lager opgeleiden meer chronische stress als gevolg van sociale of financiële problemen. Dat lager opgeleide inwoners van Hengelo hun gezondheid een lager cijfer geven dan vorig jaar, is mogelijk te verklaren doordat zij meer stress ervaren door de stijgende kosten van hun levensonderhoud. Denk hierbij aan de hogere prijzen voor energie en boodschappen.

Wat zijn we blijven doen

Duurzaamheid

- De subsidieregeling voor groendaken hebben we gecontinueerd.

Afval

- Inzamelen van afval en grondstoffen huis-aan-huis en met verzamelcontainers.
- Verwerken van afval en grondstoffen.
- Exploiteren van het milieupark.
- Inwoners bewust maken van het belang van goed afval scheiden: afval is grondstof.
- Uitvoeren van afvalinspecties door toezichthouders.
- Afvalstoffenheffing ontvangen.

Riolering en waterhuishouding

- Waar mogelijk werd verhard oppervlak afgekoppeld van de gemengde riolering en vertraagd afgevoerd naar de beken.
- Op het gebied van riolering en waterhuishouding werd samengewerkt met de Twentse gemeenten, het Waterschap Vechtstromen en de provincie Overijssel (Twents waternet). Met zogenaamde werkplaatsen werd door gezamenlijk onderzoek geprobeerd kostenbesparingen te realiseren in de waterketen.
- We stimuleerden particulieren om minder verharding en meer groen in de tuinen aan te leggen.
- We werkten samen met woningcorporatie Welbions om meer klimaatadaptieve maatregelen te treffen.
- Bij projecten namen we klimaatadaptatie als belangrijk uitgangspunt mee. We betrekken bij het thema klimaatadaptatie ook nadrukkelijk gezondheidseffecten, o.a. als gevolg van hittestress.

Begraven

- De twee begraaf- en gedenkparken (Deurningerstraat en Oldenzaalsestraat) werden onderhouden en er werden begrafenissen en asbestemmingen uitgevoerd.
- Gemeente en Gildebor organiseerden weer de lichtjestocht op de Begraaf- en gedenkplaats Oldenzaalsestraat ter nagedachtenis van overledenen die begraven zijn in het begraaf- en gedenkpark en een Allerzielenviering rond Allerzielen (2 november) op het begraaf- en gedenkpark Deurningerstraat.
- Er heeft overleg plaats gevonden met het bestuur van de Joodse Begraafplaats en de gemaakte afspraken over het onderhoud door Gildebor zijn nogmaals bekrachtigd.
- Gildebor organiseerde en begeleidde activiteiten op beide begraaf- en gedenkparken tijdens de Open Monumentendag (1 x per jaar).

Openbare toiletten

- Ook in 2022 hebben we het beheer en onderhoud van de openbare toiletvoorzieningen verzorgd.

Volksgezondheid

- De gemeente Hengelo heeft de GGD Twente gefinancierde voor publieke gezondheidszorg en uitvoering van het basistakenpakket Jeugdgezondheidszorg (JGZ).
- Wij zijn blijven inzetten op het verminderen van gezondheidsachterstanden met meerjarige, integrale programma's gezondheidsachterstanden, Kansrijke Start, gezonde leefomgeving, sociale basis, welzijn op recept en Lokale en regionale preventie in het kader van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA).
- Het bevorderen van een gezonde leefstijl pakken hebben wij integraal en meerjarig opgepakt met partners vanuit sport, welzijn en onderwijs. Programma's zoals JOGG (Jongeren op gezond gewicht), de GLI (gecombineerde leefstijl interventie), een gezonde sportomgeving en Gezonde School hebben wij versterkt en geïntensiveerd.
- De gemeente Hengelo is blijven werken volgens een brede, gebiedsgerichte en positieve benadering van gezondheid met daarbij als belangrijke uitgangspunten de basis op orde, aandacht voor onderliggende problematieken en inwoners als startpunt.
- Wij zijn blijven werken aan het thema gezonde leefomgeving en zoeken daarbij voor uitvoering naar koppelkansen in het fysieke domein.
- Wij hebben gewerkt aan een meer toekomstbestendige zorg voor thuiswonende ouderen (waaronder update stedelijk programma dementie).

Wat heeft het gekost

	Begroting 2022 primitief	Begroting 2022 gewijzigd	Rekening 2022	Vershil
7 Volksgezondheid en milieu				
Baten	-	163	141	-22
Lasten	3.072	3.436	3.519	-83
7.1 Volksgezondheid	-3.072	-3.273	-3.378	-105
Baten	10.503	10.616	10.700	84
Lasten	8.199	8.312	8.508	-196
7.2 Riolering	2.304	2.304	2.192	-112
Baten	10.597	10.630	11.595	965
Lasten	8.727	8.760	9.503	-743
7.3 Afval	1.870	1.870	2.092	222
Baten	36	402	765	363
Lasten	2.385	3.847	3.901	-54
7.4 Milieubeheer	-2.349	-3.445	-3.136	309
Baten	539	539	639	100
Lasten	736	738	785	-47
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	-197	-199	-146	53
Saldo 7 Volksgezondheid en milieu	-1.444	-2.743	-2.376	367

Financiële toelichting

7.1 Volksgezondheid (€ 105.000 nadeel)

Voor de uitvoering van het Lokaal Preventieakkoord (LPA) hebben we middelen gekregen via een **specifieke** uitkering (SPUK). We verantwoorden in 2022 zowel de uitgaven als de inkomsten (de SPUK) die hiermee samenhangen. Een deel van de uitgaven vanuit het Lokaal Preventieakkoord worden gedaan in 2023, de SPUK mogen we ook daarvoor inzetten. Daarom is er zowel op baten als lasten een lager bedrag dan begroot verantwoord (€ 32.000). Daarnaast hebben wij minder uitgegeven van onze middelen die we hebben gekregen voor Gezond in de Stad (GIDS) omdat we meer uitgaven konden verantwoorden onder het Lokaal Preventieakkoord, en voor het Rijksvaccinatieprogramma. Samen een voordeel van € 40.000.

Samen Twente heeft in november besloten te stoppen met het ontwikkelen van het GGID. De gedane investering heeft Samen Twente hierdoor ineens moeten afboeken (zoals opgenomen in de raadsbrief onder nummer 3527658 van 20 december 2022). Een deel van deze kosten komt voor rekening van de deelnemende gemeenten, waaronder de gemeente Hengelo. Dit zorgt voor een nadeel van € 155.000 op dit taakveld.

7.2 Riolering (€ 112.000 nadeel)

Het taakveld Riolering en de lasten van kwijtschelding riolering vormen samen met de voorziening Riolering een gesloten circuit. D.w.z. dat eventuele saldi ten laste of ten gunste komen van de voorziening Riolering. Het nadelig verschil van € 112.000 ontstaat doordat het resultaat op kwijtschelding (zie programma 6) wordt meegenomen in het taakveld Riolering.

Wij hebben binnen het taakveld Riolering een hogere personele inzet (€ 146.000 nadeel). Dit heeft voor een groot deel te maken met het opstellen van het nieuwe Gemeentelijk Rioleringsplan (Programma Water en Riolering). Voor een nadere analyse wordt verwezen naar programma 9. Wij hebben minder uitgegeven aan hydrologische maatregelen en monitoring van grondwaterstanden, drainagewerkzaamheden en reparaties n.a.v. inspecties (€ 276.000 voordeel). Dit komt enerzijds door het gebrek aan capaciteit om de externe opdrachtverlening te organiseren, anderzijds ligt de focus meer op de diverse grotere investeringen op het gebied van riolering. Wij hebben ook lagere kapitaallasten (rentelasten), omdat wij nog niet alle begrote investeringen hebben afgerond (€ 17.000 voordeel). De inkomsten op dit subtaakveld zijn hoger dan verwacht door een aanvullende ontvangst van invorderingskosten die gepaard gaan met het niet of te laat betalen van de aanslag (€ 84.000). Op basis van genoemde punten hebben we een hogere dan verwachte storting in de voorziening van € 342.000.

7.3 Afval (€ 222.000 voordeel)

Het taakveld afval is een gesloten circuit. Het verschil tussen de inkomsten en de uitgaven op dit taakveld (saldo) dat wordt gepresenteerd is het benodigde bedrag om de kwijtschelding (taakveld 6.3), de overhead en de BTW te dekken,

aangezien de afvalbegroting in zijn geheel, over meerdere taakvelden, een gesloten circuit is. De voor- en nadelen worden verrekend met de voorziening.

In 2022 hebben wij door diverse **financiële** voordelen een dotatie aan onze voorziening kunnen doen. Wij hebben € 965.000 meer aan inkomsten ontvangen en € 743.000 meer lasten gemaakt dan begroot. Per saldo leidt dit tot een voordeel van € 223.000 op dit taakveld dat nodig is om de afval gerelateerde lasten op andere taakvelden te dekken. Hieronder worden de grootste verschillen uitgelicht aan zowel de baten- als lastenzijde.

Wij hebben meer **afvalstofheffing** ontvangen (€ 349.000) en de oninbare **heffing** is lager dan begroot (€ 51.000). Deze inkomstenstijging is gerealiseerd door een toename van het aantal belastingplichtigen en het aanbiedgedrag van huishoudens. Daarnaast zijn met ingang van 2022 de opbrengsten uit dwanginvordering niet meer voor GBTwente, maar zijn deze opbrengsten voor de gemeente (€ 87.000). Verder hebben wij door het toegenomen aanbod van afval op het Milieupark meer inkomsten ontvangen dan was begroot (€ 70.000). Tevens hebben wij **financiële** voordelen behaald op oud papier en karton door een hogere marktprijs gedurende de 1e helft van 2022 (€ 170.000) evenals een hogere bijdrage van de afvalfonds voor PMD (€ 79.000). Daarnaast hebben wij door het aanbod van de afvalstromen oud ijzer, elektrische apparaten, piepschuim en overige afvalstromen hogere opbrengsten behaald dan begroot (€ 159.000).

Hiertegenover staat dat wij aan de lastenzijde minder kosten hebben gemaakt op de verwerking van GFT, restafval, grof tuinafval en hout (€ 259.000). Echter wordt de dotatie aan de voorziening als een last meegenomen op dit taakveld. Per saldo leidt dit op taakveld 7.3 uiteindelijk tot een voordeel van € 222.000 dat nodig is om de hogere kosten voor BTW, overhead en kwijtschelding te dekken.

Zoals hierboven is toegelicht zijn diverse inkomsten hoger geworden dan geraamd. Door de uiteindelijke werkelijke afwijking op de afvalbegroting (inclusief de btw, overhead en kwijtschelding die op andere taakvelden zijn verantwoord) is er een voordeel gerealiseerd van € 969.000 dat ten gunste komt aan de voorziening.

7.4 Milieubeheer (€ 309.000 voordeel)

Aan de inkomstenzijde is per saldo een voordeel gerealiseerd van € 363.000. Dit voordeel is ontstaan doordat er geen opbrengsten geraamd zijn voor subsidieprojecten. De ontvangsten hiervan worden namelijk verantwoord naar rato van directe uitgaven. Hierdoor zijn subsidieprojecten budgettair neutraal als gevolg. Tevens is door de vaststelling van de regeling Reductie Energiegebruik (RRE) het resterende deel vrijgekomen dat niet hoeft te worden terugbetaald aan de provincie Overijssel. Dit leidt tot een voordeel van € 184.000. Daarbij is wel verzocht om het resterende bedrag in te zetten om nog meer woningen te bereiken met energiebesparende maatregelen.

Aan de uitgavenkant hebben wij in 2022 een hogere gemeentelijke bijdrage verstrekt aan de Omgevingsdienst Twente dan geraamd (€ 194.000). Tijdens de 2e berap hadden wij de begroting al bijgesteld o.b.v. de prognose van de omgevingsdienst. Echter is gebleken dat de gerealiseerde werkproductie hoger is uitgevallen dan geprognostiseerd. Inmiddels is bekend dat de gemeente Hengelo structureel meer afneemt bij de omgevingsdienst. De structurele effecten hiervan presenteren wij in de aankomende Zomernota 2023-2027. Daartegenover hebben wij minder uitgegeven aan loonkosten (€ 188.000). Er zijn minder kosten gemaakt wegens een onderbesteding op werkzaamheden fondsbodemsanering en advisering milieu dan begroot. Voor een nadere analyse wordt verwezen naar programma 9.

7.5 Begraafplaatsen en crematoria (€ 53.000 voordeel)

Het voordeel op dit taakveld wordt grotendeels veroorzaakt door hogere inkomsten uit begrafenisrechten dan begroot (€ 100.000). Wij hebben wel hogere lasten van uitbestede werkzaamheden (€ 51.000). Dit komt enerzijds door een nagekomen factuur van Gildebor n.a.v. de BTW-discussie met de Belastingdienst en de SWB Groep. Anderzijds door hoognodige werkzaamheden om het interieur van de aula aan de Oldenzaalsestraat op peil te brengen.

5.2.8 Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing

---

Aanspreekpunt bestuurlijk

Wethouders Steen en Gerrits

Aanspreekpunt ambtelijk

L. de Vries en K. Boerrigter

Welke belangrijke ontwikkelingen zagen we in 2022?

De woningbouwproductie moet op gang blijven om de groeiende vraag naar woningen op te vangen. Voor starters en middeninkomens is het lastig om in de huidige woningmarkt een passende woning te vinden. We hebben daarom ingezet op het realiseren van meer goedkope koop- en huurwoningen. We hebben specifiek aandacht besteed aan de realisatie van plannen in de binnenstad en Hart van Zuid.

Ondanks dat wij volop inzetten op de realisatie van woningen in de verschillende projecten – en daar ook grote inzet op plegen - moet worden opgemerkt dat er ook externe factoren zijn waar wij minder tot geen invloed op hebben. Zo zijn wij als gemeente niet van alle projecten de ontwikkelaar en/of grondeigenaar, zijn wij afhankelijk van de markt en is er krapte op de arbeidsmarkt. Factoren die grotendeels buiten onze invloedssfeer liggen, maar die wel gevolgen kunnen hebben voor onze woningbouwdoelstellingen. Ook de verhoging van de hypotheekrente, economische onzekerheid en het stikstofdossier zijn factoren die van invloed zijn.

Sinds 1 juli 2021 bevatte de Wet natuurbescherming de bouwvrijstelling. De bedoeling daarvan was dat bij de vergunningverlening voor een project geen rekening hoefde te worden gehouden met de stikstofuitstoot van bepaalde bouwactiviteiten. Het werd hierdoor eenvoudiger om vergunningen te verlenen voor bouw- en infrastructurele projecten. De bouwvrijstelling stikstof voldoet niet aan het Europese natuurbeschermingsrecht volgens de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Hoewel de bouwvrijstelling daarmee van tafel is, betekent dat niet dat er nu een algehele bouwstop geldt. Net als in de situatie vóórdat de bouwvrijstelling werd ingevoerd, blijft het mogelijk om per project onderzoek te doen naar de mogelijke gevolgen van de uitstoot van stikstof.

Relevante beleidsnota's

- [Nationale omgevingsvisie](#) (2020)
- Gebiedsagenda Oost Nederland (2020)
- [Omgevingsvisie Overijssel](#) (2017)
- Omgevingsvisie Hengeloos buiten (2021)
- Omgevingsvisie Hart van Hengelo (2022)
- Woonagenda Twente 2021-2025 (2021)
- [Woonvisie Hengelo 2016 - 2026](#)
- Masterplan Hart van Zuid (2008)
- Programma Hart van Zuid 2022-2026
- Strategienota Twenteboard (2022)
- [Horecavisie](#) (2017)
- [Detailhandelsvisie](#) (2012)
- [Kantorenvise](#) (2012)
- [Nota grondbeleid](#) (2017)
- Grondprijzennotitie (2022)
- Integraal actieplan binnenstad (2017)
- Handboek Aantrekkelijke Binnenstad (2020)
- Retailanalyse (2021)

Verbonden partijen

Welbions

Welbions draagt aan het programma bij met de sociale woningvoorraad die zij ontwikkelt en beheert, op basis van de woonvisie vastgelegd in de woningbouwafspraken met de gemeente Hengelo.

Wat hebben we bereikt

8.1 Hengelo kent meer woningen waarin inwoners prettiger wonen			
8.1.1 In 2024 kent Hengelo een groter aanbod van koop- en huurwoningen			
Beleidsindicatoren	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Aandeel huurwoningen als deel van de totale woningvoorraad (%)	42,90%	42%	42%
Aantal koopwoningen in Hengelo (aantal) ¹	22027	22.219	22.344
Aantal huurwoningen in Hengelo (aantal) ¹	16695	16.545	16.670
Aantal huurwoningen corporaties als deel van de totale huurvoorraad (%)	72,60%	30,8%	30,6%
1 (index=100)			
8.1.2 In 2024 kunnen inwoners langer zelfstandig blijven wonen in een geschikte woning			
Beleidsindicatoren	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Aandeel huishoudens met zelfstandig wonende hoofdbewoner ≥ 75 jaar als deel van het totale aantal huishoudens bewoonde woningen (%) ¹	14,3%	14,3%	14,4%
Aantal positief afgehandelde Wmo-aanvragen voor aanpassingen aan de woning per jaar (aantal)	490	480	470
1 Aantal bewoonde woningen is 37.365; aantal hoofdbewoners 75+ is 5.400.			
8.1.3 In 2024 vinden meer woningzoekenden een passende woning in Hengelo			
Beleidsindicatoren	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Percentage woningzoekenden dat een huurwoning krijgt toegewezen als deel van totaal mensen dat actief een huurwoning zoekt (%)	20,0%	20,0%	20,0%
Krapte-indicator koopwoningen voor Hengelo/Borne (verhoudingsgetal) ¹	2,6	2,6	2,6
1 De formule voor de NVM krapte-indicator is: (Aantal aanbod halverwege kwartaal uit vijvermodel/ Aantal transacties in kwartaal) * 3			
Wanneer de NVM krapte-indicator onder de 5 komt, is sprake van een verkopersmarkt.			
Wanneer de NVM krapte-indicator tussen de 5 en 10, is sprake van een evenwichtige markt.			
Wanneer de NVM krapte-indicator boven de 10 komt, is sprake van een kopersmarkt.			
8.2 Inwoners van Hengelo waarderen hun leefomgeving meer, dragen hier meer aan bij en treffen elkaar vaker			
8.2.1 In 2024 zijn inwoners meer tevreden over de kwaliteit van hun fysieke leefomgeving zoals voor veiligheid, gezondheid en natuur			
Beleidsindicatoren	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Percentage Hengeloërs dat vindt dat de leefbaarheid van de buurt de afgelopen jaren duidelijk of enigszins vooruit is gegaan (%)	15,0%	15,0%	15,0%
8.3 De binnenstad en Hart van Zuid zijn aantrekkelijker voor inwoners, bezoekers en bedrijven			
8.3.1 In 2024 bezoeken meer mensen de binnenstad van Hengelo en verblijven er langer			
Beleidsindicatoren	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Gemiddelde verblijfsduur in de binnenstad per bezoeker (minuten)	0%	5%	10%

8.3.2 In 2024 hebben we een aantrekkelijk compact stadshart waarin winkels en horeca in de binnenstad van Hengelo meer **bijeen zijn** gebracht in een kleiner gebied

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Rapportcijfer dat Hengeloërs geven voor de binnenstad van Hengelo (rapportcijfer 1-10)	6,1	5,6	6,2
Percentage leegstaande panden in het compacte stadshart (%)	0%	-5%	-4%

8.3.3 In 2024 wonen meer mensen in de binnenstad

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Aantal huishoudens in het binnenstadsgebied (aantal) ¹	1104	1.243	1.165

¹ Binnenstadsgebied in de binnenstadsmonitor is op adresniveau vastgesteld. In het volgende document is aangegeven wat het gebied is (blauw omlijnd, figuur 2b)

https://www.binnenstadsmonitorhengelo.nl/images/Handleiding/Handleiding_Binnenstadsmonitor_Hengelo.pdf

8.3.4 In 2024 wonen, werken en leren meer mensen in Hart van Zuid

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Aantal huishoudens in Hart van Zuid (aantal)	n.v.t.	110	0
Aantal bedrijfsvestigingen in Hart van Zuid (aantal)	n.v.t.		0

Wat hebben we daarvoor gedaan

8.1.1 Hengelo kent een groter aanbod aan koop- en huurwoningen, 8.1.2 Inwoners kunnen langer zelfstandig **blijven** wonen in een geschikte woning, 8.1.3 Meer woningzoekenden vinden een passende woning in Hengelo

We zijn blijven inzetten op de ontwikkeling van de stad en de prioritaire gebieden Hart van Zuid en binnenstad. De ontwikkeling van de stad betrekken we nadrukkelijk bij het actief volgen van het beleid van andere overheden en het leveren van inbreng bij de vormgeving van het ruimtelijk beleid van andere overheden, bijvoorbeeld bij de ontwikkeling van de Provinciale omgevingsvisie Overijssel. Hierbij positioneren we de verdere verstedelijking van Twente en de kansen hiervoor rond de gebiedsontwikkeling spoorzone Hengelo - Enschede.

In het hart van Twente ligt het stedelijk gebied van Hengelo en Enschede. Samen goed voor ca. 250.000 inwoners. De Spoorzone Hengelo Enschede (SHE) vormt de verbindende schakel tussen beide steden. In het gebied tussen station Hengelo, station Kennispark en station Enschede komen alle kansen en opgaven tezamen. Het vormt een afspiegeling van de rijke Twentse kwaliteiten met drie OV knooppunten, een innovatief kennispark, de vooruitstrevende Universiteit Twente, Saxion, ROC van Twente, toonaangevende sportvoorzieningen en landschappelijke parels. De historie is voelbaar, met name rond de stationsgebieden van Hengelo en Enschede. Vanuit haar kwaliteiten biedt SHE een unieke kans om de toegevoegde waarde van de corridor Zwolle-Münster te vergroten en te fungeren als katalysator voor de ontwikkeling van Hengelo en Enschede, de regio Twente en Nederland als geheel. Het afgelopen jaar is hard gewerkt om te komen tot een gezamenlijke visie van de beide steden op het gebied van de Spoorzone Hengelo en Enschede. Deze visie is een stip op de horizon waarbij de kansen en ambitie voor het gebied in beeld zijn gebracht. Komende periode wordt deze visie aan de raad aangeboden om als richtinggevend beleidskader vast te stellen en te gebruiken als input voor de omgevingsvisie. Verder gaan we samen met Enschede op zoek naar de goede samenwerking voor de grote opgaven in het gebied.

Om een woningtekort terug te dringen heeft Het Rijk via de nationale woon- en bouwagenda aangegeven in te zetten op de bouw van 900.000 woningen tot en met 2030. Deze ambitie is verder uitgewerkt in de Woondeals tussen gemeenten, woningcorporaties en provincie. De regio Twente heeft, samen met west-Overijssel, als eerste regio van Nederland een woondeal bereikt. Hierin is een ambitie afgesproken om minimaal 14.100 woningen te bouwen tot en met 2030. De ambitie voor Overijssel ligt daarnaast nog 20.000 hoger. Minimaal 2/3 van deze nieuwe woningen moeten betaalbaar zijn.

De druk op de (sociale) woningvoorraad neemt toe. Dit is een landelijk beeld dat ook in Hengelo zichtbaar is. Vanwege de krapte op de woningmarkt, stijgen de woningprijzen en de stijgen de rente en **inflatie** is een koopwoning

minder bereikbaar geworden. Dat zorgt voor een toename van mensen die zich inschrijven voor een (sociale) huurwoning. Daarnaast is er een toename van aandachtsgroepen waardoor wachttijden verder kunnen oplopen. Dan gaat het om doelgroepen als studenten, doorstromers vanuit beschermd wonen en mensen in scheiding, arbeidsmigranten, maar ook nieuwkomers als statushouders, asielzoekers en ontheemde Oekraïners. Om oplopende wachttijden voor sociale huurwoningen af te remmen zetten we in op de realisatie van tijdelijke woningen, waarvan de woningen aan de Sportlaan Driene het eerste voorbeeld zijn.

Met Welbions en Ookbions zetten we ons in voor de realisatie van de prestatieafspraken. In samenwerking met onze partners hebben we ingezet op voldoende, geschikte en betaalbare huisvesting voor kwetsbare inwoners. Middels jaarplannen geven we uitvoering aan de opgaven uit de notitie 'wonen en zorg in Hengelo 2019-2025'. Het Rijk komt in 2023 met een verordening voor de huisvesting van de aandachtsgroepen. Hierop vooruitlopend doet Hengelo mee in de koplopersregio om een (binnenkort verplichte) regionale woonzorgvisie te realiseren waarbij via een regionale benadering wordt gekeken naar de huisvesting van diverse aandachtsgroepen.

De motie opkoopbescherming is uitgewerkt in een verordening opkoopbescherming. Deze is per 1 januari 2023 van kracht geworden. Hiermee zijn betaalbare woningen in de wijken Woolde, Groot Driene en delen van de binnenstad beschermd tegen opkopen voor de verhuur.

We zijn het vastgestelde nieuwbouwprogramma blijven monitoren en hebben vol ingezet op de stimulering van woningbouw. In 2022 zijn 286 woningen toegevoegd door nieuwbouw of transformatie. Er zijn 27 woningen gesloopt of via transformatie onttrokken aan de woningvoorraad. Netto is de woningvoorraad daardoor gegroeid met 259 woningen. Daarnaast zijn er op de peildatum (1-1-2023) 539 nieuwbouwwoningen in aanbouw en zijn er voor 391 transformatiewoningen bouwvergunningen verleend. Het is een landelijke trend dat een stijgende rente, stijgende bouwkosten en aangekondigde regelgeving (wet op de middenhuur, box 3 belasting) ervoor zorgt dat investeerders terughoudend worden. Dit leidt dikwijls tot vertraging in de realisatie van projecten. Gezien het relatief grote aantal woningen in aanbouw en verleende vergunningen is er behoorlijke gelegenheid om op korte termijn woningen te realiseren.

In 2022 hebben de volgende projecten bijgedragen aan de realisatie van onze woningbouwdoelstellingen:

- De realisatie van 12 huurappartementen in de Ariënschool;
- De Kaboutertwoningen in de Bloemenbuurt zijn gerealiseerd;
- In Dalmeden zijn (op 3 na) alle beschikbare kavels verkocht;
- In Broek Noord zijn de particuliere kavels in uitgifte gebracht (en reeds allemaal onder optie);
- De kavelverkoop Marskant is gestart;
- In de Hengelose Es is de woningbouw in fase 3 afgerond;
- In De Smelterij is gestart met de bouw van woningen en appartementen;
- Op het Seahorse terrein zijn de laatste woningen gebouwd;
- In Veldwijk Noord is gestart met de bouw van de woontoren en
- In het Watertoreng gebied worden de vrije kavels, alsmede parkwoningen gebouwd. Tevens wordt de watertoren gerenoveerd.
- Gestart met de bouw eerste fase Brouwerijterrein en verkoop 2^e fase

8.2.1 Inwoners **zijn** meer tevreden over de kwaliteit van hun fysieke leefomgeving zoals veiligheid, gezondheid en natuur

We zijn als gemeente beter voorbereid op de komst van de Omgevingswet, die op 1 januari 2024 in werking gaat treden. We bereiden ons voor:

- op de juridische veranderingen van de wet.
- op het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) dat de wet ondersteunt.
- op de nieuwe manier van werken en denken: integraal en bottom up in samenwerking met de samenleving.

In oktober 2022 werd bekend gemaakt dat de Omgevingswet met een half jaar werd uitgesteld naar 1 juli 2023 (inmiddels is de Omgevingswet opnieuw uitgesteld tot 1 januari 2024). Dit heeft ertoe geleid dat we de planning van het programma Omgevingswet hebben bijgesteld.

Er is de afgelopen jaren ingezet op het kunnen werken met de Omgevingswet. Niet alleen inhoudelijk, maar ook ten aanzien van de manier van werken. Sinds 2018 werken we van A naar B volgens de manier van B. Dat betekent dat we werken volgens de manier van de wet en met het instrumentarium van de wet. In 2022 hebben we een dialoog gevoerd met medewerkers over de veranderingen op inhoud, maar ook wat dit betekent voor onze manier van werken en onze dienstverlening. Daarnaast hebben we ervaring opgedaan met het opstellen van omgevingsvisies, omgevingsprogramma's en het omgevingsplan.

In juli 2022 heeft de raad het plan van aanpak vastgesteld voor de omgevingsvisie Stedelijk gebied (derde fase). Na de zomer is gestart met het Kaderdocument voor deze fase. In november 2022 is de omgevingsvisie Hart van Hengelo (tweede fase) unaniem door de raad vastgesteld. De omgevingsvisie bestaat uit een strategisch deel, een visie op gebieden, een visie op thema's en een uitvoeringsagenda.

Op basis van de uitvoeringagenda omgevingsvisie Hengeloos Buiten (eerste fase) is in februari 2022 is het omgevingsprogramma Nieuwe Energie 2021 - 2030 vastgesteld door de raad. In 2022 is gewerkt aan het omgevingsprogramma Beckum: leefbaar dorp verbonden met het land. Op basis van de uitvoeringsagenda omgevingsvisie Hart van Hengelo (tweede fase) is in 2022 gestart met het uitvoeringsprogramma voor de locatie van de Koninklijke Machinefabriek Stork.

8.3.1 Meer mensen bezoeken de binnenstad van Hengelo en **verblijven** er langer

8.3.2 We hebben een aantrekkelijk compact stadshart waarin winkels en horeca in de binnenstad van Hengelo meer **bijeen zijn** gebracht in een kleiner gebied

8.3.3 Meer mensen wonen in de binnenstad

Zie tekstueel 5.1 Hengelo in verbinding, paragraaf 3 Toekomstbestendige stedelijke ontwikkeling.

8.3.4 Meer mensen wonen, werken en leren in Hart van Zuid

Zie tekstueel 5.1 Hengelo in verbinding, paragraaf 3 Toekomstbestendige stedelijke ontwikkeling.

Wat zijn we blijven doen

Projecten

Om ook de komende jaren aan onze doelstellingen te kunnen blijven voldoen hebben we het afgelopen jaar veel plannen gemaakt. Ter voorbereiding op de realisatie van woningen hebben we in 2022:

- Een stedenbouwkundig plan voor Dalmeden Kamers gemaakt;
- Een schetsplan voor woningen op het sportveld naast het Badhuis opgesteld (hier is overigens nog geen overeenstemming over bereikt);
- Is bestemmingsplan voor de Bloemenbuurt onherroepelijk geworden en is het civiele **definitieve** ontwerp (DO) afgerond;
- Broek Noord bouwrijp gemaakt;
- Voor potentiële woningbouwlocatie aan de Aletta Jacobslaan is op hoofdlijnen overeenstemming bereikt over het ontwerp;
- Het stedenbouwkundig plan voor De Hofmakerij (**definitief**) gemaakt en is de grondexploitatie is vastgesteld;
- Voor De Koppeling de Nota van Uitgangspunten, alsmede de grondexploitatie vastgesteld;
- Is voor het Dijkers terrein gestart met het maken van een inrichtingsplan;
- Voor de Oude Ketelmakerij een gebiedsvisie opgesteld;
- Voor Hijschveste en de Oude Ketelmakerij is een stedenbouwkundig bureau geselecteerd voor het opstellen van een ontwerp;
- De plannen voor de horecawand in Lange Wemen verder uitgewerkt;
- Het Masterplan Lange Wemen verder uitgewerkt (is voor 95% gereed). Tevens is het onderhandelingsproces met de externe partners opgestart;

- Voor de herontwikkellocatie van de voormalige machinefabriek Vos het bestemmingsplan in procedure gebracht.
- Voor de Tiny Houses zijn de plannen verder voorbereid en dat heeft geleid tot een omgevingsvergunning;
- Voor de woningbouwlocatie in Beckum de grondexploitatie vastgesteld;
- Voor de (beoogde) woonwagenlocaties de meeste onderzoeken afgerond en zijn er informatiebijeenkomsten geweest;
- De gebiedsvisie voor Campus Driene vastgesteld.
- Wordt met Dura/Nijhuis en Welbions gewerkt aan een aangepast plan voor het V&D complex en het achterliggende gebied voor transformatie naar wonen

De meeste projecten laten een kleine financiële verslechtering zien. Deze worden vrijwel allemaal verklaard door externe factoren. Ten eerste betreffen dit de gestegen prijzen voor het bouw- en woonrijp maken. Daarnaast wordt er thans rekening gehouden met lagere verdere grondprijsstijgingen, dan vorig jaar werd ingeschat.

Dit wordt echter gecompenseerd doordat in 2022 enkele projecten met een financieel voordeel zijn afgesloten. In de paragraaf grondbeleid wordt hier nader op ingegaan.

Op hoofdlijn is het risicoprofiel van de projecten gelijk gebleven. De gestegen kosten zijn verwerkt in de grondexploitaties en leiden niet tot een hoger risicoprofiel. Doordat ook de bouwkosten voor de ontwikkelaars zijn gestegen is het risico op uitstel van de realisatie van woningen wel toegenomen.

In Dalmeden wordt onderzocht of er meer bestaand waardevol groen kan worden ingepast. Voor de nog uit te werken deelgebieden is de grondexploitatie nog gebaseerd op het oorspronkelijke model waarbij dit groen grotendeels wordt uitgegeven als bouwkaavel. Bij de uitwerking van de deelgebieden wordt een verlies aan uitgeefbare grond zo veel mogelijk gecompenseerd. Het is een risico dat dat niet, of slechts gedeeltelijk, lukt.

Grondexploitatie (ex. bedrijfsterreinen)

Het grondbedrijf adviseert op financieel strategisch niveau bij ruimtelijke ontwikkelingen. Waar nodig werkt het grondbedrijf actief mee om gemeentelijke doelstellingen te realiseren. De grondposities van de gemeente en marktpartijen zijn sterk bepalend voor de strategie die kan worden gevolgd. De gemeente heeft een sterkere ontwikkelingspositie wanneer gronden in eigendom zijn dan in de gevallen waar ze geen grondpositie heeft. Met het innemen van strategische posities verkrijgt de gemeente een meer sturende rol in het proces en de planning van gronduitgifte. Het grondbedrijf zet zich actief in om het mogelijk te maken te voldoen aan de vraag naar kavels voor de particuliere bouw en stuurt het op de kaders vastgelegd in grondexploitaties en contracten.

In 2022 hebben we voor € 20,8 miljoen aan gronden verkocht voor bedrijventerreinen en woningbouw. Ook is in 2022 voor € 41,9 miljoen aan subsidies voor projecten (actief € 17,2 miljoen en passief € 24,7) toegekend. Het betreft een definitief vastgelegde subsidie voor de realisatie van de Laan Hart van Zuid. We hebben in het verleden al een voorschot ontvangen van € 15,6 miljoen. Met de vaststelling hebben we de resterende € 1,6 miljoen ontvangen. Daarnaast zijn voor de transformatie van winkelgebieden en voor de versnelling van woningbouw subsidies toegekend.

In 2022 zijn in Hart van Zuid de deelexploitaties Hoofdinfrastructuur 1e fase, Centraal Station Twente, Vereenigingsgebouw en Laan Hart van Zuid Noord voltooid en financieel afgesloten. Binnen deze deelexploitaties met een oppervlakte van circa 7,1 hectare zijn 9.700 m² kantoren, de nieuwbouw van Metropool, de ver- en uitbouw van de Vereeniging in een parkachtige omgeving en het deel van de Laan Hart van Zuid dat ligt tussen de Breemarsweg en het Industrieplein gerealiseerd.

De grondexploitaties van de projecten Landmanserve, Broek Oost, Veldwijk Noord, de Kanaalzone, Oosterveld en de externe projecten de Veldkamp, BXL zijn bijna gerealiseerd en naar verwachting in 2025 afgesloten. In deze projecten hebben we ruimte voor woningen (417), winkels (3.000 m²) en bedrijventerrenen (176 hectare) gerealiseerd.

In 2022 zijn we gestart met nieuwe grondexploitaties in Beckum (19 kavels) om te voldoen aan de vraag naar woningbouw kavels. In Hart van Zuid zijn nieuwe grondexploitaties vastgesteld voor de Koppeling en de Hofmakerij op grond van gewijzigde uitgangspunten, waardoor er onder andere op korte termijn 20 sociale woningen gerealiseerd worden.

In de afgelopen jaren is er van geval tot geval gezien welke vorm van grondbeleid (actief of passief) het meest passend was. We hebben veel projecten gestart waar de gemeente een passief grondbeleid voert. Een belangrijke ontwikkeling daarvan is dat er in de binnenstad de gewenste gebiedsontwikkeling bij Thiemsbrug tot stand kan komen.

Hart van Zuid: In 2022 is de Nota van Uitgangspunten voor de ontwikkeling van de Koppeling (voorheen Businessdistrict) en een bijbehorende grondexploitatie vastgesteld. Met deze vaststelling is de weg gebaad voor de gewenste ontwikkeling van de Koppeling met hotelkamers, kantoren en woningen. Voor de Hofmakerij, voorheen gedeeltelijk verantwoord in Verspreide gronden Hart van Zuid, is ook een nieuwe grondexploitatie vastgesteld. In 2022 is de provinciale subsidie uit de Innovatiedriehoek voor de Laan Hart van Zuid vastgesteld op afgerond € 17.176.000. De deelexploitaties Hoofdinfrastructuur 1e fase, Centraal Station Twente, Verenigingsgebouw en Laan Hart van Zuid Noord zijn voltooid en afgesloten per 31.12.2022.

Ontwikkelingen Beckum: Begin 2022 heeft de gemeenteraad voor deze locatie een grondexploitatie vastgesteld. In 2022 zijn intensieve gesprekken gevoerd met grondeigenaren die hebben geleid tot een tweetal overeenkomsten: met TVO Beckum is de koop gesloten voor de overname van het veld waarop 19 woningen moeten worden gerealiseerd. Daarnaast is ook overeenstemming bereikt met de HG Parochie voor het stuk grond dat we van hen gaan verwerven. Met stichting Twickel lopen nog gesprekken om tot overeenstemming te komen. Ook is in 2022 gewerkt aan het Omgevingsprogramma Beckum en zijn in dat kader verkenningen gedaan om meer locaties te vinden waar we woningen kunnen realiseren. Daarnaast is de gemeente een intentieovereenkomst aangegaan met de Provincie Overijssel en de Dorpsraad "bruisend Beckum". Hierin is de intentie vastgelegd om intensief en gebiedsgericht samen te werken aan een toekomstbestendig leefbaar en vitaal dorp Beckum.

Broek (Oost en Noordrand): In Broek Oost zijn alle kavels verkocht en werden in 2022 werkzaamheden uitgevoerd inzake het woonrijp maken en het realiseren van het groenplan. De uitvoering en laatste werkzaamheden worden nog verwacht in het voorjaar van 2023. In Broek-Noordrand worden 13 particuliere kavels uitgegeven. Er is ruim voldoende animo voor deze kavels: op alle dertien zit een reservering. Daarnaast komen er 71 projectmatige woningen: een mix van rijwoningen, half vrijstaande woningen en enkele vrijstaande woningen. Het inrichtingsplan en bestekvoorbereiding zijn gereed. Echter, door de vertraging in de aanleg van NUTS-voorzieningen bij de partij die dit uitvoert, volgt de afname van de grond door de ontwikkelaar pas in 2023.

Marskant: In 2022 is de verkoopprocedure afgerond voor het pand Markant. De overdracht vindt pas plaats nadat het bestemmingsplan onherroepelijk is geworden, hetgeen in 2023 wordt verwacht. Daarnaast zijn we medio 2022 begonnen met de uitgifte van particuliere kavels op de Marskant. Er zijn nog 19 kavels beschikbaar, 3 kavels zijn in optie genomen, een vijftal reserveringen is verstrekt en er is 1 kavel verkocht.

Landmanserve: Project Landmanserve bestaat uit een divers woningbouwprogramma met rijenwoningen, 2 onder 1 kapwoningen, vrijstaande woningen en goedkope koopwoningen die mensen in een huursituatie de kans biedt door te stromen. In 2022 zijn de laatste vrije kavels uitgegeven. Ook heeft de gunning voor het woonrijp maken plaatsgevonden. De aannemer voert de werkzaamheden daartoe komend jaar uit en is naar verwachting in de loop van 2023 klaar. Als in het najaar dan ook het groen wordt aangeplant is de verwachting dat de grondexploitatie per ultimo 2023 kan worden afgesloten.

Dalmeden: Dalmeden is een gebied van 70 hectare bestemd voor circa 520 woningen ten behoeve van met name particuliere opdrachtgevers. Het woongebied wordt ingepast in het bestaande landschap en vormt zo een prachtig overgangsgebied tussen de stad en het platteland. Dalmeden bestaat uit verschillende deelgebieden die gefaseerd worden opgeleverd. In 2022 zijn de bestemmingsplannen van drie kavels in Stromen en de Hoekkavels in Kern-Noord vastgesteld. Naar verwachting wordt het ontwerpbestemmingsplan Meander Noord medio april vastgesteld. Voor Kamers wordt een nieuw stedenbouwkundig ontwerp gerealiseerd. In 2022 zijn er 19 percelen verkocht.

Machinefabriek Vos en Tuindorpschool: De in Tuindorp 't Lansink gevestigde Machinefabriek Vos is door de gemeente aangekocht om te herontwikkelen. Het pand zal verkocht worden voor wonen/werken aan huis. Daarnaast biedt de locatie ruimte voor een door de gemeente uit te geven woningbouwkavel. De naastgelegen voormalige Tuindorpschool wordt eveneens herontwikkeld tot maximaal 8 wooneenheden. De opbrengst van dit pand is een belangrijke financiële drager voor de herontwikkeling van de percelen van de voormalige Machinefabriek. In 2021 is de Tuindorpschool verkocht, de eigenaar neemt de ruimtelijke procedure en bijbehorende onderzoeken voor haar rekening.

Veldwijk Noord: Het oorspronkelijke plan is in 2005 opgestart. Het doel was om een aantrekkelijke woonwijk met een evenwichtige verhouding tussen koop en (sociale) huur te realiseren. De nieuwe openbare ruimte is klaar met uitzondering van de herinrichting van het plein tussen de geplande nieuwe Apollo woontoren en de MFA. De bouw van deze woontoren is in 2022 gestart. De oplevering en de aanleg van de openbare ruimte wordt voorzien in 2023.

Bestemmingsplannen

Hoewel de plicht om bestemmingsplannen te actualiseren is vervallen blijft het van belang om een goede ruimtelijke ordening te waarborgen. Het actueel maken en houden van de bestemmingsplannen wordt ook door de VNG aanbevolen in verband met de komende omzetting van bestemmingsplannen in het Omgevingsplan. We zijn blijven werken aan de verbetering van onze dienstverlening in bestemmingsplannen- en vergunningprocessen. We hebben toezicht gehouden op de naleving van omgevingsvergunningen en handhaven indien wordt afgeweken. Er vindt geen gebiedsgericht toezicht plaats, we handhaven op basis van het zogenoemde piepsysteem, dus op basis van klachten.

Bestemmingsplannen in procedure:

- Hart van Zuid: De Hofmakerij, de Ketelmakerij en het parapluplan Karakteristiek erfgoed Hart van Zuid.
- Dalmeden: Meander Noord
- Buitengebied: initiatieven Rood voor Rood aan de Eetgerinksweg nabij 25 en Morshoekweg 25, aan de Enschedesestraat 406, aan de Pruisische Veldweg 220 en nabij Dalmedenweg 2 . Bestemmingsplan (gezamenlijk met de gemeente Enschede) voor het landgoed Hof te Tweekelo en aan een bestemmingsplanherziening voor 18 percelen.
- Voor de bestemmingsplannen voor de Schoolbeekweg en voor het **Spoorfietzen** (mogelijk maken verlenging huidige **spoorfietstraject**) wachten we op uitspraak van de Raad van State in de beroepszaken.
- Binnenstedelijk: Enschedesestraat naast 236a, Beckumerstraat 3/Willem de Clerqstraat 55 (ex machinefabriek Vos /Tuindorpschool) en omgeving Heemafterrein-Bornsestraat (mogelijk maken 94 woningen –wachten op zitting beroep)
- Hengelo Noord: Broek Noord, Noordrand. We wachten op behandeling van het ingediende beroep tegen dit bestemmingsplan. Het verzoek om voorlopige voorziening is inmiddels afgewezen. Gestart is met het bouwrijpmaken van het terrein.
- Er is gewerkt aan twee parapluplannen om de aanleg van twee ondergrondse 110Kv kabelverbindingen van Tennenet mogelijk te maken. Deze liggen in het kader van een beroepsprocedure bij de Raad van State

Onherroepelijke bestemmingsplannen:

- Vooroorlogse wijken omgeving Bloemenbuurt, Marskant **Walhoflocatie**, het gebied De Appendage (mogelijk maken 68 woningen), Eetgerinksweg nabij 25 en Morshoekweg 25, Pruisische Veldweg 220 en Hof te Tweekelo.
- Het bestemmingsplan Stationsvervanging Hengelo Weideweg is onherroepelijk geworden.

Vorbereidingsbesluit

- Door de raad is een voorbereidingsbesluit genomen inzake **flitsbezorgdiensten** en dark stores, om ongewenste situaties te voorkomen. Vervolgens is gewerkt aan een bestemmingsplan die deze bescherming moet overnemen.

Wat heeft het gekost

8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	Begroting 2022 primitief	Begroting 2022 gewijzigd	Rekening 2022	Vershil
Baten	85	120	233	113
Lasten	1.207	1.432	1.447	-15
8.1 Ruimte en leefomgeving	-1.122	-1.312	-1.214	98
Baten	18.817	29.455	21.736	-7.719
Lasten	19.472	30.499	20.529	9.970
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	-655	-1.044	1.207	2.251
Baten	2.014	3.027	2.977	-50
Lasten	3.243	4.464	4.429	35
8.3 Wonen en bouwen	-1.229	-1.437	-1.452	-15
Saldo 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	-3.006	-3.793	-1.459	2.334

Financiële toelichting

8.1 Ruimte en leefomgeving (voordeel € 98.000)

Wij hebben op dit taakveld meer inkomsten gerealiseerd dan begroot. Dit voordeel is ontstaan doordat er inkomsten zijn ontvangen van exploitatieovereenkomsten die over meerdere jaren lopen. Echter worden de geraamde inkomsten niet over meerdere jaren begroot, maar binnen het jaar waarop een exploitatie overeenkomst wordt afgesloten. Voor 2022 leidt dit tot een voordeel van € 113.000. Aan de uitgavenkant kent dit taakveld geen noemenswaardige afwijkingen.

8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen) (voordeel € 2.251.000)

Het resultaat wordt positief beïnvloed door de afgesloten projecten. Dit komt met name door een subsidiebijdrage die in december is beschikbaar voor Hart van Zuid. Dit betreft de vaststelling van de subsidie project "Laan Hart van Zuid 2^e fase", programma Innovatiedriehoek Twente. Daartegenover is er sprake van een verslechtering van de tussentijdse winstneming. Voor verdere toelichting zie paragraaf grondbeleid en herziening grondexploitaties 2023.

8.3 Wonen en bouwen (nadeel € 15.000, daar bovenop wordt nog € 175.000 doorgeschoven naar 2023 middels budgetoverheveling)

Aan de inkomstzijde hebben wij een nadeel behaald van € 62.000 doordat de inkomsten voor leges omgevingsvergunningen lager is gebleken dan begroot. De verwachte hogere opbrengst van € 1 miljoen benoemd in de 2e Beleidsrapportage is niet gerealiseerd.

Het budget van de binnenstad is overschreden met € 227.000, dit komt voornamelijk door extra personele inzet voor onder andere binnengehaalde subsidies (meer dan € 10 miljoen), het betalen van de inzet stadsdeelregisseur binnenstad ter overbrugging voor een andere manier van wijkgericht werken en extra uren door een verkeerskundige en procesmanager binnenstad. Daarnaast wordt er € 100.000 doorgeschoven naar 2023 voor planontwikkeling Lange Wemen middels budgetoverheveling.

Daar tegenover staat een financieel voordeel aan de uitgavenkant als gevolg van de niet bestede middelen die overgeheveld zijn voor de leefbaarheid van Beckum (€ 175.000) Deze middelen zijn via de budgetoverheveling doorgeschoven naar 2023. Het overige deel betreft diverse overschrijdingen van personeelskosten op handhaving en vergunningverlening van bouwvergunningen. Voor een nadere analyse van de loonkosten wordt verwezen naar Programma 9.

5.2.9 Bestuur en ondersteuning

Aanspreekpunt bestuurlijk

Burgemeester Schelberg, Wethouders Freriksen en Steen

Aanspreekpunt Ambtelijk

J. Eshuis & G. Tiebot

Welke belangrijke ontwikkelingen zagen we in 2022?

Bestuurlijke samenwerking

2022 was het eerste volledige jaar dat de vernieuwde regionale samenwerking, na de ontmanteling van de gemeenschappelijke regeling Regio Twente, operationeel was. De gezondheids-GR Samen Twente kwam op gang, net als de samenwerking met de 3 O's (Onderwijs, Overheid en Ondernemen) in de Twenteboard en het recreatieschap Twente.

De stedelijke samenwerking tussen Almelo, Enschede en Hengelo, zoals in de collegeprogramma's van de drie gemeenten benoemd, krijgt steeds meer vorm. In het bijzonder op het gebied van de verstedelijkingsopgaven en public affairs/lobby wordt steeds meer samengewerkt.

Het grote belang dat Hengelo hecht aan samenwerking uit zich ook in de posities die het college inneemt in diverse samenwerkingsverbanden. Zo levert Hengelo de voorzitter van Samen Twente en de vice voorzitter van het Bestuurlijk overleg sociaaleconomische structuurversterking (BOSS). Ook is regionaal trekkerschap van de Twentse mobiliteitsportefeuille opnieuw in Hengelose handen. Daarnaast dragen we ook in G40 verband bij met het voorzitterschap van de themagroep duurzaamheid en het vice voorzitterschap van de fysieke pijler

De inwoner centraal

In de tweede helft van 2022 is vanuit de strategische opgave 'de inwoner centraal' de bewonersparticipatie centraal gesteld. De gemeenteraad heeft in het najaar een denkkader participatie vastgesteld, dat helpt om bewust keuzes te maken in participatie en geeft eenduidigheid. Het overkoepelend maatschappelijk effect van deze opgave is inwoners de mogelijkheid te geven om mee te praten over gemeentelijk beleid en de uitvoering daarvan. Hierdoor willen we dichtbij de inwoners staan en werken aan het verkleinen van de kloof tussen inwoner en gemeente. Dit is een manier om te bouwen aan vertrouwen. We hebben daarnaast in 2022 vaker kinderen betrokken bij ons werk als gemeente. We hebben onder andere met kinderen de volgende thema's besproken: vrijheid, duurzaamheid, mobiliteit en sport (onder de noemer Baas boven Baas).

Gemeentefonds – herverdeling

Zoals al aangekondigd in de Beleidsbegroting 2022-2025 heeft er inmiddels een herverdeling van het gemeentefonds met ingang van 2023 plaatsgevonden. Op basis van de meicirculaire 2022 hebben wij u in de Zomerbrief 2022-2026 geïnformeerd over de voordelige effecten voor de gemeente Hengelo. Jaarlijks ontvangt de gemeente steeds meer gemeentefondsuitkering tot en met 2025 (op basis van het ingroeipad). Echter moeten we rekening houden met diverse onderzoeken (de zogenoemde onderzoeksagenda), die de komende jaren tot nieuwe uitkomsten/bijstellingen kunnen leiden. Het nieuwe verdeelmodel is geen eindstation en zal continu onderhoud vragen. De invoering van het nieuwe model zal tijdig worden geëvalueerd. Aan de hand van deze evaluatie zal worden besloten over het traject 2026 en verder.

Onzekere structurele rijksmiddelen

Op basis van de septembercirculaire 2022 van het gemeentefonds ontvangt de gemeente in 2026 eenmalig extra middelen. Dit is een eenmalige, gedeeltelijke 'reparatie' van het financieel ravijnjaar 2026. In 2027 is het ravijn zelfs nog groter dan oorspronkelijk (voor de reparatie) in 2026 het geval was. Op basis van de decembercirculaire 2022 van het gemeentefonds ontvangt de gemeente bijna € 6 miljoen minder gemeentefondsuitkering in 2027 ten opzichte van 2026. Dit zet de dekking van structurele (nieuwe) taken en investeringen in bijvoorbeeld de strategische agenda sterk onder druk. De nog steeds hoge inflatie maakt dat we als college met gepaste voorzichtigheid blijven kijken naar ons structureel financieel perspectief 2026/2027. Gelukkig zien we dat (accres)middelen in de jaren 2023-2025 incidenteel inzetbaar zijn voor de stad, zodat we die kunnen inzetten waar de nood het hoogst is.

Er is sprake van grote onzekerheid over de structurele gemeentefinanciën vanaf 2026/2027. Het Rijk werkt aan een nieuwe financieringssysteem vanaf 2026. Hierbij gaat het mogelijk om een groter eigen belastinggebied. Het Rijk heeft toegezegd om in de meicirculaire 2023 van het gemeentefonds met financiële duidelijkheid te komen voor het jaar 2027 en verder.

Beheer overige gebouwen en gronden

Met betrekking tot de vastgoedvoorraad van de gemeente kan aangegeven worden dat het pand aan de Van Alphenstraat 13 verkocht is en dat de verkoopprocedure voor de Sabina Klinkhamerweg 20 bijna is afgerond.

Daarnaast zijn enkele panden vanuit onderwijshuisvesting overgegaan naar het vastgoedbedrijf om voorbereid te worden op verkoop of sloop.

Het voornemen om de panden aan de Weusthagstraat 3 en Wezelstraat 71 te verkopen aan huisartsen is nog niet geëffectueerd. Dit heeft onder andere te maken met de planontwikkeling en het Didam-arrest (overheden mogen onroerende zaken niet aanbieden aan één partij, wanneer je kunt verwachten dat er meer gegadigden zijn).

Het pand aan de Paul Krugerstraat 49 is weer in eigendom van de gemeente. Het pand was begin 2020 geleverd aan een koper. Omdat de koper niet kon voldoen aan de voorwaarden uit de koopovereenkomst is het pand teruggeleverd aan de gemeente met de intentie om deze alsnog te verkopen.

Er is uitvoering gegeven aan de motie "Beleid bij verkoop maatschappelijk vastgoed". De kaders zoals vastgesteld in de kadernotitie "Accommodatiebeleid Sociaal en Vastgoedkaders" zijn weer van toepassing.

Tijdens het uitvoeren van de onderhoudswerkzaamheden zijn verduurzamingsmaatregelen meegenomen. Zoals het isoleren van daken, het vervangen van verlichting door LED verlichting en het vervangen van glas door isolatie glas. Daarnaast zijn er voorbereidingen getroffen om het stadhuis aan te sluiten op een tweede warmtepomp om het gebruik van fossiele brandstoffen aanzienlijk te verlagen. Tevens is een onderzoek opgestart, in samenspraak met team duurzaamheid, om het Twentebad nog verder te verduurzamen en te kijken naar de mogelijkheden tot gasloos.

Ook zijn we verder gegaan met aanbestedingsprocedures voor het onderhoud van de gebouwen. In 2022 hebben we de aanbestedingsprocedure voor het schilderwerk afgerond en zijn we vanaf het derde kwartaal gestart met deze nieuwe werkwijze. Met de nieuwe werkwijze wordt verwacht dat de kostenefficiëntie in de uitvoering van het onderhoud verbeterd wordt.

De Wet Open Overheid (Woo)

De Woo is op 1 mei 2022 in werking getreden en regelt het recht van burgers op informatie van de overheid. De wet gaat uit van gefaseerde invoering en beoogt overheden transparanter te maken door overheidsinformatie beter vindbaar en digitaal toegankelijker te maken en daarmee vertrouwen van onze inwoners meer terug te krijgen. De gemeente Hengelo wil voldoen aan de wet en wil de daarvoor vereiste acties en maatregelen treffen. Het jaar 2022 is gebruikt om de impact van de nieuwe wetgeving helder te krijgen, de ambitie te bepalen en zijn de noodzakelijke wettelijke aanpassingen doorgevoerd. Ook is een plan van aanpak voor verdere implementatie opgesteld. In de Openbaarheidsparagraaf Wet Open Overheid (6.9) wordt nader op de Woo ingegaan.

Relevante beleidsnota's

- [Financiële verordening 2021](#)
- [Nota investerings- en activeringsbeleid 2017](#)
- [Beleid risicomanagement en weerstandsvermogen 2023-2027](#)
- [Nota reserves en voorzieningen 2016](#)
- [Evaluatie bestemmingsreserves 2021](#)
- [Treasurybesluit 2021](#)
- [Beleidsregels publieke taak leningen en garanties gemeente Hengelo 2021](#)
- [Nota verbonden partijen 2014](#)

Verbonden partijen

- SamenTwente (GGD/OZJT/VTT/Kennispunt Twente als gast)
- Recreatieschap Twente
- Stichting Twenteboard en Twente Board Development BV.
- Bestuurlijk Overleg Sociaal Economische Structuurversterking (BOSS) Twente
- Diverse coalitions of the willing, waar overeenkomsten onder liggen: Mobiliteit, Milieu duurzaamheid & Afval, Twenteraad, ICT platform en Twentse Kracht.

Wat hebben we bereikt

9.1 Meer inwoners zijn betrokken bij hun stad en tevreden over het bestuur van Hengelo

9.1.1 In 2024 zijn meer (jonge)(1) inwoners en andere belanghebbenden betrokken bij de ontwikkeling van gemeentelijk beleid en zij voelen zich gehoord.¹

¹ De toevoeging 'jonge' is gedaan, in aansluiting op het traject voor kindinclusie (ook wel Baas boven Baas), waar de raad geld voor beschikbaar heeft gesteld, en waar nu uitvoering aan wordt gegeven.

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Percentage inwoners dat (heel) veel vertrouwen heeft in de wijze waarop de gemeente wordt bestuurd (%)	23,6%	25,0%	18,6%
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'De gemeente betreft inwoners voldoende bij haar plannen, activiteiten en voorzieningen' (%)	29,9%	30,0%	31,5%
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'De gemeente luistert voldoende naar de mening van haar inwoners' (%)	23,0%	25,0%	17,6%
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'De gemeente Hengelo doet wat ze zegt' (%)	23,0%	25,0%	17,6%
Minimaal 3 keer per jaar worden kinderen/ jongeren via een Baas boven Baas traject betrokken bij een relevant en actueel thema uit de Beleidsbegroting	n.v.t.	3	4

9.2 Inwoners zijn meer tevreden over de dienstverlening van de gemeente Hengelo

9.2.1 In 2024 waarden inwoners de dienstverlening van de gemeente Hengelo hoog.

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Rapportcijfer dat inwoners gemiddeld geven voor de dienstverlening van de gemeente (cijfer 1-10)	6,6	7,0	6,4
Rapportcijfer dat inwoners gemiddeld geven voor de digitale dienstverlening van de gemeente (cijfer 1-10)	6,9	7,0	6,6

9.3 Hengelo blijft een wendbare, ambitieuze en financieel gezonde gemeente

9.3.1 In 2024 blijft de gemeente Hengelo financieel gezond waarbij we ambities blijven realiseren vanuit de logica van de Hengeloër.

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Aanvullend weerstandsvermogen per inwoner (euro) ultimo jaar ¹	143	143	466
Structureel positief exploitatieresultaat van de gemeentebegroting in jaar t+3 (euro) ²	2,0 miljoen (begroting 2021)	2,6 miljoen	4,3 miljoen

¹ De beschikbare weerstandscapaciteit minus de benodigde weerstandscapaciteit uitgedrukt in een bedrag per inwoner.

² De mate waarin structurele lasten (volledig) worden gedekt door de structurele baten in de laatste jaarschijf van de Beleidsbegroting (meerjarenbegroting).

Wat hebben we daarvoor gedaan

9.1.1 Meer (jonge) inwoners en andere belanghebbenden zijn betrokken bij de ontwikkeling van gemeentelijk beleid en zij voelen zich gehoord

- We werken aan het vertrouwen en relatie tussen inwoner en de gemeente door verbetering van onze dienstverlening. We zien een daling in vertrouwen in de indicatoren. De dalende trend in vertrouwen is ook landelijk te zien. Het vertrouwen en de relatie tussen inwoners en bestuur wordt onder andere beïnvloed door sociaaleconomische factoren en de landelijke politiek (met onder andere: corona-aanpak, woningcrisis, stikstofproblematiek).
- Meer eenduidigheid en scherpte in verwachtingen óf, wie, wanneer en hoe we inwoners betrekken (volgens het 'Denkkader participatie'). Bijvoorbeeld door het betrekken van inwoners bij plan- en besluitvormingsprocedures zoals voorgesteld in het uitvoeringsprogramma 'Nieuwe energie Hengelo 2022-2025' die onlangs is vastgesteld in de raad.
- We hebben vaker kinderen betrokken bij ons werk als gemeente. We hebben onder andere met kinderen de thema's de volgende thema's besproken: duurzaamheid, mobiliteit en sport. Bovendien is het eerste Baas boven Baas festival geweest met ruim 200 basisschoolkinderen over het thema: vrijheid.

- Het 'Denkkader participatie' is vastgesteld. Dit geeft richting aan óf en hoe we participatie vormgeven in Hengelo. Het beschrijft het afwegingskader in hoe Hengelo bewonersparticipatie én overheidsparticipatie vorm geeft.
- Participatieproces met gemeenteraad, college van burgemeester en wethouders, ambtenaren en inwoners doorlopen om te komen tot het 'denkkader participatie'.
- We hebben het 'denkkader participatie' op verschillende onderwerpen toegepast. Het gaat om de projecten/visies voor: Duurzaam Hengelo, de Omgevingsvisie stedelijk gebied 2040, het zonneveld Boeldershoek en de uitvoeringsplannen transformatie sociaal domein. Bij duurzaamheid en transformatie geldt dat in de uitwerking keuzes gemaakt worden hoe de participatieaanpak er uitziet. Daarnaast is informatie voor inwoners over het kunnen meepraten met de gemeente op onze webpagina geplaatst: hengelo.nl/praatmee.

9.2.1 Inwoners waarderen de dienstverlening van de gemeente Hengelo hoog

- Het cijfer in 2022 voor dienstverlening daalt ten opzichte van 2021. Dit is mede te wijten aan het dalende vertrouwen en de verslechterende relatie met de overheid, waaronder de gemeenten. In de organisatie zijn gesprekken gevoerd met medewerkers over onze leidende motieven (persoonlijk, duidelijk, betrouwbaar en respectvol) en wat dat betekent in hoe we werken. Waar logisch is dit verbonden aan de invoering van de Omgevingswet en de 'ja, mits' houding (nieuwe manier van werken, door de Omgevingswet gaan we van "nee tenzij" naar "ja mits").
- Er is meer bewustwording en duiding van wat onze leidende motieven betekenen voor medewerkers in hoe we als organisatie werken (persoonlijk, duidelijk, betrouwbaar en respectvol). Gesprekken hierover hebben geleid tot een meer lerende omgeving. De leidende motieven zijn vaker onderdeel van gesprekken over onze manier van werken en houding in de gemeentelijke dienstverlening.
- We vragen doorlopend feedback van inwoners over verschillende producten/diensten via de website (digitale dienstverlening). Voorbeelden zijn: het doorgeven van je verhuizing, het maken van een afspraak en het doen van een melding in de openbare ruimte. Zo kunnen we op basis van ervaringen bijsturen.
- Verschillende ambassadeurs van de leidende motieven wisselen ideeën uit over hoe dienstverlening kan worden verbeterd in bijvoorbeeld de houding/benadering van inwoners door contact op te nemen bij (negatieve) besluiten.
- Meer bewustwording en aanpassingen van onze teksten (zoals brieven, mails en website) door duidelijk te schrijven.
- Trainingen voor het duidelijk schrijven van onze teksten door medewerkers.

9.3.1 De gemeente Hengelo blijft **financieel** gezond waarbij we ambities **blijven** realiseren waarbij de inwoner centraal staat

- We blijven sturen op het transformatieplan sociaal domein voor een neutraal financieel perspectief op termijn.
- We blijven sturen op een structureel sluitende begroting in de toekomst om aan het provinciaal toezicht te voldoen.
- We blijven sturen op voldoende weerstandsvermogen (met name algemene reserve) per inwoner.
- We blijven inzetten op de lobby naar het Rijk om voldoende rijksmiddelen te ontvangen voor bestaande én nieuwe taken, die de gemeente moet uitvoeren.

Wat zijn we blijven doen

Open bestuurstijl & Dienstverlening

- Continu kijken waar onze dienstverlening (processen, systemen en benadering) aangescherpt kan worden.
- De leidende motieven blijven onderdeel van het gesprek in de ambtelijke organisatie en onderdeel van hoe we werken.
- Het toepassen van het denkkader participatie in onze projecten en processen denk hierbij aan het traject "Helder Hengelo's". Deze borging is een doorlopend proces.

Financiën

- We zorgen voor inzichtelijke **financiën** voor inwoners en ondernemers. Er wordt continu gestreefd om onze planning- en control cyclus verder te ontwikkelen en te digitaliseren en de producten leesbaar en transparant te maken.
- Via de Beleidsrapportages en de Jaarstukken informeren we de gemeenteraad over de belangrijkste afwijkingen op beleidsinhoudelijk en **financieel** gebied ten opzichte van de Beleidsbegroting.
- Externe subsidies verwerven, realiseren en verantwoorden. Wij blijven de mogelijkheden tot **medefinanciering** door andere overheden en partners optimaal benutten.

Treasury

- We hebben de **financieringsbehoefte** gemonitord, de leningenportefeuille geanalyseerd en houden rekening met de wettelijke normen van het kasgeldlimiet en de renterisiconorm.
- Ons beleid is dat we geen leningen of garanties verstrekken aan derden. Voor 2022 is daar geen uitzondering op gekomen; er zijn geen leningen of garanties verstrekt.
- We hebben risico's beheerd en hebben de **financiële** ontwikkelingen bij organisaties, aan wie we hebben geleend gevolgd.
- We hebben de deelnemingenportefeuille beheerd en zetten de daaruit vrij komende dividenden (overwegend) als algemeen dekkingsmiddel in.

Belastingen

- We hebben de volgende belastingen geheven en ingevorderd als onderdeel van de algemene dekkingsmiddelen: onroerendezaakbelastingen, parkeerbelasting, hondenbelasting en precariobelasting. Voor een nadere toelichting op deze algemene dekkingsmiddelen verwijzen we naar de paragraaf lokale **heffingen**.
- Volledige kostendekkendheid geldt als uitgangspunt bij de bepaling van tarieven. Voor informatie over de tarieven, inclusief kostendekkendheid, verwijzen we eveneens naar de paragraaf lokale **heffingen**.
- We hebben de ontwikkelingen gevolgd met betrekking tot de Omgevingswet en de gevolgen voor de leges opbrengsten, en geanticipeerd op de invoering van de Omgevingswet. Ook ten tijde van besluitvorming over de leges 2023 bestond nog onzekerheid over het tijdstip van inwerkingtreding van de Omgevingswet. De besluitvorming over leges 2023 werd daarom zo geformuleerd, dat deze voorzag in juiste regels inzake leges 2023, ongeacht of de wet inwerking zou treden per 2023, of dat deze opnieuw zou worden uitgesteld. Inmiddels wordt invoering Omgevingswet voorzien voor 1 januari 2024.

Gemeentelijk vastgoed

Beheren, onderhouden en verkopen van gemeentelijk vastgoed en de daarbij behorende processen verder professionaliseren:

- Het bepalen van de kostprijsdekkende huur en het opstellen van nieuwe huurovereenkomsten;
- Het aanmaken van huurnota's via Planon (vastgoedbeheersysteem);
- Het vastgoedbedrijf is integraal betrokken bij diverse vastgoedontwikkelingen in de stad;
- Het onderhouden van de gebouwen conform het meerjarenonderhoudsplan, zoals het vervangen van het dak de begraafplaats aan de Oldenzaalsestraat door gefelst zink, vervangen sportvloer bij de sporthal aan de H. Woodstraat en de cv-installatie bij de Schouwburg aan de Beursstraat;
- Het vastgoedbedrijf is betrokken bij het opstellen van het integraal huisvestingplan voor onderwijshuisvesting;
- Het opstellen van procesomschrijvingen.

Wat heeft het gekost

9 Bestuur en ondersteuning	Begroting 2022 primitief	Begroting 2022 gewijzigd	Rekening 2022	Vershil
Baten	-	112	1.316	1.204
Lasten	3.923	4.205	4.319	-114
0.1 Bestuur	-3.923	-4.093	-3.003	1.090
Baten	942	1.027	1.232	205
Lasten	2.552	2.832	3.004	-172
0.2 Burgerzaken	-1.610	-1.805	-1.772	33
Baten	1.002	1.902	1.968	66
Lasten	1.409	2.131	2.466	-335
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-407	-229	-498	-269
Baten	2.226	3.462	5.665	2.203
Lasten	29.951	34.140	33.986	154
0.4 Overhead	-27.725	-30.678	-28.321	2.357
Baten	12.015	12.077	12.361	284
Lasten	9.505	9.981	10.911	-930
0.5 Treasury	2.510	2.096	1.450	-646
Baten	11.940	11.980	11.939	-41
Lasten	922	1.062	1.074	-12
0.61 OZB woningen	11.018	10.918	10.865	-53
Baten	13.940	13.940	13.795	-145
Lasten	117	117	117	-
0.62 OZB niet-woningen	13.823	13.823	13.678	-145
Baten	1.812	1.532	1.769	237
Lasten	69	69	69	-
0.63 Parkeerbelasting	1.743	1.463	1.700	237
Baten	863	863	910	47
Lasten	39	39	39	-
0.64 Belastingen overig	824	824	871	47
Baten	162.183	184.460	189.364	4.904
Lasten	-	0	0	-
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	162.183	184.460	189.364	4.904
Baten	505	479	766	287
Lasten	4.610	714	2.055	-1.341
0.8 Overige baten en lasten	-4.105	-235	-1.289	-1.054
Baten	-	0	0	-
Lasten	-	65	45	20
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	-	-65	-45	20
Onttrekkingen aan reserves	9.435	42.126	31.483	-10.643
Toevoegingen aan reserves	7.348	44.252	39.066	5.186
0.10 Mutaties reserves	2.087	-2.126	-7.583	-5.457
Saldo 9 Bestuur en ondersteuning	156.418	174.353	175.417	1.064

Financiële toelichting

0.1 Bestuur (€ 1.090.000 voordeel)

In de begroting is nog uitgegaan van een extra reservering in de voorziening pensioen wethouders van € 380.000. Door onder meer de wijziging van de rekenrente van ruim 0,5% naar bijna 2,5% kan € 718.000 van de voorziening pensioenen wethouders, vrijvallen. De uitkeringen aan voormalige bestuurders in de vorm van wachtgeldregeling is met €86.000 hoger geweest dan geraamd. Het budget voor internationale samenwerking vertoont een overschot doordat door de coronacrisis de activiteiten op een laag pitje hebben gestaan.

0.2 Burgerzaken (voordeel € 33.000)

Er zijn minder uren besteed aan de activiteit van vastgoed informatie (landmeten). Hier staat tegenover dat er voor de raadsverkiezingen nog de nodige coronamaatregelen moesten worden genomen zoals meer locaties en

personeel hierdoor vielen de kosten aanzienlijk hoger uit. Vanuit het rijk is hier een compensatie voor ontvangen via de decembercirculaire 2021.

0.3 Beheer overige gebouwen en gronden (nadeel € 269.000)

Eind 2022 is het pand Paul Krugerstraat terug gegaan van de ontwikkelaar naar de gemeente. Het besluit begroting en verantwoording (BBV) schrijft voor dat het pand in de boeken wordt gewaardeerd tegen de marktwaarde. Het verschil tussen beide bedragen € 297.000 is afgewaardeerd en verrekend met de reserve vastgoedbedrijf. Deze aankoop is gezien het tijdstip niet meer verwerkt in de begroting. U bent hierover geïnformeerd middels raadsbrief 3514966.

De exploitatielasten en opbrengsten van de te verkopen panden zijn niet geraamd. Het resultaat hiervan wordt verrekend met de reserve vastgoedbedrijf. Daartegenover waren er minder reguliere onderhoudskosten als gevolg van weinig klachtenonderhoud.

0.4 Overhead (voordeel € 2.357.000)

Op dit taakveld is sprake van een voordelig resultaat in 2022 van bijna € 2,4 miljoen en dit kent een aantal oorzaken. De belangrijkste zijn:

Personeelslasten Overhead

De personeelslasten vormen qua budget verreweg het grootste deel (80%) van de overhead en bedraagt circa € 22 miljoen. Er is sprake van een voordeel van ruim 1 miljoen, dit komt voornamelijk doordat de vergoedingen voor detachering, ziekte en zwangerschap ruim € 2,1 miljoen is, dit tegenover een raming € 1 miljoen.

In het afgelopen jaar zijn er aanzienlijk minder personeelslasten geweest dan geraamd namelijk € 2,3 miljoen dit als gevolg van de moeilijke en overspannen arbeidsmarkt. Deze onderbesteding deed zich door de hele organisatie voor. Het tekort aan capaciteit is (slechts deels) opgevuld met extra inhuur, hieraan is echter ruim € 4 miljoen besteed terwijl hiervoor € 1,6 miljoen was begroot. Financieel zijn de personeelslasten en inhuur in evenwicht, maar dit betekent wel dat er minder capaciteit beschikbaar was aangezien inhuur altijd duurder is. Ook is niet voor alle vacatures geschikte extern personeel gevonden. De krapte op de arbeidsmarkt heeft impact op onze dienstverlening. Voor de korte termijn is dat nog niet altijd zichtbaar, voor de lange termijn kan dit wel onder de druk komen te staan.

Opvang Oekrainers

Voor de werkzaamheden van de opvang van Oekrainers is in de overheadsfeer een vergoeding ontvangen van ruim € 650.000. De werkzaamheden zijn voor een deel met ingehuurde capaciteit uitgevoerd maar daarnaast is een deel van het werk door de bestaande formatie uitgevoerd. Dit draagt voor € 216.000 bij aan het positieve resultaat.

Huisvesting

Omdat dit jaar het gebouw (Stadhuis) nog steeds veel minder intensief is gebruikt als gevolg van corona en het een relatief nieuw gebouw is, zijn kosten € 385.000 lager geweest dan geraamd. Dit is een onderschrijding van 16% en dit komt voornamelijk door de post onderhoud.

Werkzaamheden voor derden

Voor de werkzaamheden van de afdeling I&IT voor de gemeenten Oldenzaal, Haaksbergen, Hof van Twente, Borne en de SWB is er € 283.000 meer ontvangen dan geraamd. Dit komt vooral doordat er meer devices zijn verstrekt en er meerwerk is verricht. De corresponderende kosten voor deze devices en meerwerk zijn op andere plekken in de exploitatie en investeringen aanwezig. Daarnaast is de (regionale) samenwerking in ontwikkeling en vraagt om een andere manier van verrekening. Zo is vorig jaar Haaksbergen toegetreden en is de IT-dienstverlening aan de andere afnemers met name de laatste tijd uitgebreid. Dit heeft als consequentie de dat werkelijke inkomsten mogelijk een vertekend beeld geven. We zijn ons bewust van dit vertekende beeld en zijn de financiële effecten van de samenwerking voor de lange termijn opnieuw aan het kaderen. In de aankomende Zomernota is het streven hier een nadere duiding op gegeven.

Digitalisering bouwarchief

De kwaliteit van alle opgeleverde gescande dossiers worden steekproefsgewijs gecontroleerd door de gemeente Hengelo. Op basis van de tegenvallende kwaliteit eind 2021 hebben we geconcludeerd dat het noodzakelijk was meer batches te gaan controleren en dat daardoor mogelijk ook meer herstelwerkzaamheden uitgevoerd zouden kunnen gaan worden. De extra controles konden uiteindelijk beperkt blijven. Als gevolg daarvan zijn de herstelwerkzaamheden ook beperkt gebleven en is er € 115.000 niet besteed. Waardoor de onttrekking aan de algemene reserve ook beperkt is gebleven.

Voorziening Spaarverlof

Medewerkers kunnen vanaf 1 januari 2022 bovenwettelijke vakantie-uren sparen. Met dit 'verlofsparen' kunnen medewerkers passend bij hun levensfase hun bovenwettelijke vakantie-uren inzetten op een manier die aansluit bij hun persoonlijke levens- en carrièreplanning en het gemeentelijke vitaliteitsbeeld. Aangezien er bij verlofsparen sprake is van arbeidskostengerelateerde verplichtingen die een niet voorspelbare opbouw en daarmee ook onvoorspelbare afbouw kennen, dient hier een voorziening voor gevormd te worden. Er is inmiddels een voorziening gevormd van € 257.000 welke nog niet in de begroting was opgenomen.

Wet open overheid

Door capaciteitsproblemen is er vertraging ontstaan bij de implementatie van de WOO. Als gevolg hiervan zijn de beschikbare middelen maar beperkt zijn ingezet en is er een voordeel van 144.800. Deze middelen worden middelen de budgetoverheling doorgeschoven naar volgend jaar en blijven beschikbaar.

Overhead

De dekking als gevolg van de doorberekende overhead op de uren zowel bij de investeringen als bij de grondexploitatie blijft € 411.000 achter bij de begroting. Grotendeels komt dit door een verschuiving van eigen personeel naar inhuur zoals ook uit het overzicht analyse salarissen blijkt. Over de kosten van externe inhuur wordt namelijk geen overhead berekend.

De stelpost bedrijfsvoering is niet geheel uitgeput omdat een deel van de beschikbare budgetten voor bedrijfsvoering vanuit o.a. de TOZO regeling welke dit jaar niet nodig zijn gebleken, waarbij de gewenste ondersteuning overeind is gebleven.

Analyse salariskosten 2022 (totaal)

Door de enorme druk op arbeidsmarkt is het op dit moment moeilijk om goed en gekwalificeerd personeel te krijgen. Des te belangrijker is het om het huidige personeel proberen te behouden. Toch is er op een aantal plekken veel verloop.

De vaste salariskosten waren in 2022 ruim 3,3 mln. lager dan geraamd. Dit is mede het gevolg van een gemiddelde bezetting van 88,8 % als gevolg van krappe arbeidsmarkt. Hier staat tegenover dat er voor ruim 3,7 mln. meer aan capaciteit is ingehuurd dan was begroot. Naast de genoemde lasten heeft de detachering van personeel en uitkeringen in het kader van ziekte en arbeidsongeschiktheid 1,1 mln. meer opgebracht dan geraamd.

Specificatie	Personeelslasten		Inhuur		Vergoeding		totaal Salaris + inhuur		
	Begroot	Rekening	Begroot	Rekening	Begroot	Rekening	Begroot	Rekening	Saldo
Raad	802	830	-	-	-	-6	802	825	-23
College	726	724	-	-	-	-	726	724	3
Griffie	399	385	-	-	-	-	399	385	13
Subtotaal	1.927	1.939	-	-	-	-6	1.927	1.934	-7
Directie	582	678	209	352	-	-95	791	930	-139
Stafondersteuning	969	889	28	36	-	-	997	925	72
Subtotaal	1.551	1.567	237	388	-	-95	1.788	1.855	-67
Bedrijfsvoering	18.640	16.485	1.423	3.007	-139	-528	19.924	18.905	1.019
Twentebad	2.064	2.030	361	532	-36	-31	2.389	2.524	-136
Sociaal	21.765	21.000	4.324	4.295	-956	-1.096	25.133	24.108	1.025
Fysiek	14.642	14.162	2.132	3.953	-328	-723	16.446	17.341	-895
Subtotaal	57.110	53.677	8.240	11.787	-1.459	-2.378	63.891	62.878	1.013
V.m. pers.	343	636	-	-	-	-	343	636	-293
Stagiaires	13	-	-	-	-	-	13	-	13
Subtotaal	356	636	-	-	-	-	356	636	-280
Totaal:	60.944	57.820	8.477	12.176	-1.459	-2.479	67.962	67.303	659

0.5 Treasury (€ 646.000 nadeel)

Het nadeel op dit taakveld wordt veroorzaakt doordat er minder rente kon worden doorberekend aan de taakvelden. De ambitie waarmee we verwachten investeringen te kunnen uitvoeren en daarmee rente te moeten doorbelasten aan de taakvelden is niet volledig gerealiseerd. Dit veroorzaakt in de andere taakvelden overeenkomstig lagere lasten,

waardoor het effect voor het geheel neutraal is. Daarnaast hebben we een voordeel (€ 230.000) vanuit ontvangen rente voor het schatkistbankieren.

0.61 OZB Woningen (nadeel € 53.000)

De uitgaven zijn met € 12.000 overschreden. Er hebben eind 2022 een aantal verrekeningen plaatsgevonden met GBTWente. Proceskosten o.a. worden op nacalculatie verrekend.

De baten blijven € 41.000 achter bij de raming. Dit is een half procent van de begrote heffingen.

0.62 OZB niet-woningen (nadeel € 145.000)

Zowel de **gebruikersheffing** (€ 100.000) als de **eigenarenheffing** (€ 71.000) blijven achter bij de raming. Er is circa € 9.000 meer oninbaar verklaard. Bij ondernemers heeft de coronacorrectie op de WOZ-waarde een grotere invloed gehad dan vooraf verondersteld. Het effect is voor OZB gebruikers ruim € 50.000 en voor eigenaren circa € 60.000 nadelig. Daarnaast is er meer leegstand dan begroot. Een aantal objecten met hoge waarde is na taxatie veel lager beschikt dan op grond van de modelmatige waardering in de begroting is opgenomen.

0.63 Parkeerbelastingen (voordeel € 237.000)

Er zijn ten opzichte van de in de 2e Beleidsrapportage bijgestelde begroting hogere inkomsten van straat-parkeren (€ 35.000), garage-parkeren (€ 17.000) en inkomsten **fiscale naheffing** (€ 37.000). De begroting is in de 2e Beleidsrapportage neerwaarts bijgesteld, omdat op basis van de cijfers van het 1e halfjaar bleek dat er nog sprake was van een nasleep van de pandemie. In het laatste kwartaal van het jaar zien we dat er weer meer parkeerinkomsten binnenkomen. De inkomsten uit vergunningen zijn € 148.000 hoger. Dit komt enerzijds omdat we in afwachting van de ontwikkelingen aan de Marskant en in de rest van de binnenstad het bijstellen van de begroting hebben uitgesteld. Daarnaast konden we door capaciteitsgebrek en uitval door ziekte voor wat betreft het onderdeel vergunningen niet tijdig de balans opmaken. Een deel van de vergunningen is daarom verlaat gefactureerd. In de nieuwe versie van het vergunningensysteem dat in 2023 in gebruik wordt genomen, wordt de facturatie verder geautomatiseerd en de controle erop vereenvoudigd.

0.64 Belastingen overig (voordeel € 47.000)

Vanaf 2022 worden de baten van door belastingplichtigen betaalde kosten van aanmaningen, dwangbevelen en overige invorderingskosten (ADI) niet meer als baten van GBTWente verwerkt, maar aan gemeenten uitbetaald. Deze baten waren in de wisseling van systematiek niet begroot en zijn voor een bedrag van € 282.000 onder overige belastingen verantwoord. De verschillen betreffen relatief kleine afwijkingen bij de hondenbelasting en precariobelasting.

0.7 Uitkeringen gemeentefonds (voordeel € 4.904.000)

In de raadsbrief 'Decembercirculaire 2022 Gemeentefonds' (zaaknummer 3515925) is de gemeenteraad geïnformeerd over de ontwikkelingen in het gemeentefonds. Door de late beschikbaarheid van deze circulaire, 2^e helft december 2022, was het niet meer mogelijk om door de gemeenteraad een begrotingswijziging vast te laten stellen. Voor 2022 is de gemeentefondsuitkering in de decembercirculaire 2022 ruim € 4,9 miljoen hoger dan begroot op basis van de septembercirculaire 2022. Na de decembercirculaire zijn de aantallen voor de uitkeringsontvangers **definitief** vastgesteld. Dit leidde tot een geringe negatieve correctie. Per saldo is het hogere bedrag van circa € 4,9 miljoen nu verantwoord in deze Jaarstukken 2022. Hierdoor is het jaarrekeningresultaat met € 4,9 miljoen positief beïnvloed door het Rijk.

Van de extra ontvangen gemeentefondsmiddelen van € 4,9 miljoen is in 2022 ruim € 0,3 miljoen uitgegeven. Voor ruim € 3,3 miljoen wordt een bestemmingsvoorstel gedaan in deze Jaarstukken (zie paragraaf 4.4). Voor het overige deel gaat het met name om de coronacompensatie voor de inkomstenderving in het jaar 2021 en de (landelijke en gemeentelijke) hoeveelheidsverschillen voor een aantal verdeelmaatstaven.

0.8 Overige baten en lasten (nadeel € 1.054.000)

Onvoorziene uitgaven

Op deze budgetten is in het afgelopen jaar nauwelijks een beroep gedaan. Er zijn enkel bijdrages geweest uit het budget "kleine opties nieuw beleid" voor het Ribo (restauratie & innovatie in de bouw in overijssel) en het NK tegelwippen. Uiteindelijk is € 210.000 niet besteed.

Begrotingstechnische correcties

Er is in 2022 geen aanspraak gedaan op de voorbereidingskosten voor de strategische agenda. Voor 2023 zullen deze verwachte uitgaven worden gemeld in de Zomernota 2023-2027. De stelpost digitalisering processen heeft nog niet

geleid tot een **efficiencyvoordeel** in 2022. Daarnaast is een eenmalig voordeel in 2022 met betrekking tot **specifieke uitkering sport** als gevolg van een BTW-verrekening. Ook is er nog een teruggave BTW geweest met betrekking tot afval. Dit zorgt bij elkaar voor een voordeel van € 306.000.

Saldo urenverantwoording

Dit onderdeel laat een nadelig saldo zien van circa € 1,4 miljoen. Dit wordt mede veroorzaakt doordat er in het afgelopen jaar is gewerkt met de tarieven die in de begroting al zijn bepaald en waar de latere CAO verhoging niet in is verwerkt. Daarnaast bleef de verantwoording van de productiviteit achter bij de ramingen.

0.10 Mutaties reserve (€ 5.457.000 nadeel)

De toevoegingen en onttrekkingen in de reserves kennen hun eigen dynamiek in de P en C-documenten. Veelal worden incidentele lasten gedekt uit de reserves. De grondexploitaties kennen een 'gesloten' circuit. Verrekeningen vinden plaats via de algemene reserve grondexploitaties en drukken niet op het jaarrekeningsaldo. Daarnaast zijn in het verleden in de Kadernota's en Beleidsbegrotingen overschotten of tekorten verrekend met de algemene reserve.

Algemene reserve (nadeel € 2.791.000)

Er zijn minder middelen uit de algemene reserve onttrokken dan was verwacht:

- Special Olympics; de bijdragen aan Special Olympics zijn in 2 delen in 2 verschillende jaren betaald;
- Digitalisering bouwdoossiers; minder herstelwerkzaamheden dan aanvankelijk verwacht op de kwaliteit van alle opgeleverde gescande dossiers;
- Leefbaarheid van de Beckumse samenleving; het budget hiervoor is van 2022 overgeheveld naar 2023;
- **Spoorfietsen**; het budget hiervoor is van 2022 overgeheveld naar 2023;
- Eenmalige energietoeslag voor **financiële** ondersteuning van de doelgroep, die geen recht heeft op de landelijke energietoeslag, maar wel de **financiële** gevolgen ondervindt; er zijn aanzienlijk minder aanvragen werkelijk toegekend en uitgekeerd (bijna € 0,4 miljoen werkelijk van de begrote € 2,8 miljoen; d.w.z. nadeel van € 2,4 miljoen). Voor de uitgebreide toelichting verwijzen we naar taakveld 6.3 Inkomensregelingen waar de lagere uitgaven zijn begroot en verantwoord.

Door de lagere onttrekkingen uit de algemene reserve ontstaat hier een nadelig resultaat. Op de diverse taakvelden waar de uitgaven worden verantwoord ontstaan de voordelen. Dit verloopt budgettair neutraal en heeft dus geen invloed op het jaarrekeningsaldo.

Reserve decentralisatie-uitkeringen (nadeel € 146.000)

Er zijn minder middelen uit de reserve decentralisatie-uitkeringen onttrokken dan was verwacht:

- Jeugdhulp; de verrekening van de inzet van deze middelen vindt in 2023 plaats; hierdoor is minder uitgegeven op de taakvelden 6.2 Wijkteams en 6.82 Geëscaleerde zorg;
- Versterking ondersteuning wijkteams;
Het versterken van de kennis rondom de GGZ problematiek is in 2022 door de vele personele mutaties niet opgepakt. De behoefte aan kennisversterking bestaat nog steeds en zal in 2023 worden uitgewerkt.
- Kwaliteitsborging bouw- en woningtoezicht; de middelen zijn in 2022 niet ingezet op taakveld 8.3 Ruimte en bouwen, omdat de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging wéér zijn uitgesteld. De middelen zijn o.a. bedoeld voor communicatie, opleiding, interne processen en proefprojecten.

Reserve Vastgoedbedrijf (voordeel € 354.000)

Het pand Paul Krugerstraat is eind 2022 terug gegaan van de ontwikkelaar naar de gemeente en is in lijn met Besluit begroting en verantwoording (BBV) afgewaardeerd. Daarnaast zijn de exploitatielasten en opbrengsten van de te verkopen pand niet geraamd en worden verrekend met de reserve (Zie taakveld 0.3 beheer overige gebouwen en gronden).

Reserve grondexploitatie (nadeel € 2.370.000)

De lagere uitname uit de reserve grondexploitatie is nagenoeg het spiegelbeeld van taakveld 8.2. Dit wordt veroorzaakt door een positief resultaat van de afwikkeling van projecten. In december is namelijk een

subsidiebijdrage beschikt voor Hart van Zuid. Daartegenover staat een verslechtering van de tussentijdse winstneming. Voor verdere toelichting zie paragraaf grondbeleid en herziening grondexploitaties.

Reserve Duurzaamheid (nadeel € 121.000)

Wij hebben middelen onttrokken uit de reserves om uitvoering te kunnen geven aan de activiteiten voor warmtetransitie op basis van werkelijke besteding zoals eerder is vastgesteld in het bestedingsplan (€ 61.989). Daarnaast is het resterende deel (€ 184.000) van de regeling Reductie Energiegebruik (RRE) toegevoegd aan de reserve. Deze middelen dienen ingezet te worden met als doel om nog meer woningen te bereiken met energiebesparende maatregelen.

Reserve Nijverheid (nadeel € 171.000)

Wij hebben minder middelen onttrokken uit de reserve om uitvoering te kunnen geven aan de activiteiten voor Nijverheid aardgasvrij dan begroot.

Reserve dekking kapitaallasten (voordeel € 169.000)

De daadwerkelijke dotatie aan de reserve is lager uitgevallen omdat er een bijdrage van Duurzaam Veilig in het project Laan Hart van Zuid is ontvangen.

Reserve bodemsanering (voordeel € 88.000)

De werkzaamheden voor bodemsanering en grondwaterbeleid worden gedekt via een onttrekking uit de reserve bodem conform bestedingsplan. Daar tegenover staan ontvangen middelen via het Rijk vanuit het gemeentefonds. Per saldo leidt dit tot een voordeel van € 88.000.

0.9 Vennootschapsbelasting (VpB) (voordeel € 20.000)

We zijn over 2022 € 45.000 verschuldigd aan vennootschapsbelasting over reclamewinst terwijl er een voorlopige aanslag is ontvangen van circa € 65.000. Gezamenlijk is er sprake van een meevaller € 20.000.

Toelichting nog te besluiten begrotingswijzigingen

Gedurende 2022 zijn er een tweetal begrotingswijzigingen als administratieve wijziging doorgevoerd, deze zijn hierdoor niet aan de raad voorgelegd middels een verzamelwijziging. De wijzigingen zorgen niet voor een resultaat of een uitzetting, maar betreffen enkel een herverdeling van middelen tussen programma's 4, 6 en 9, waardoor ze formeel besloten hadden moeten worden door de raad. In het raadsadvies van de Jaarstukken is er een voorgenomen besluit opgenomen over begrotingsafwijkingen met als doel deze alsnog goed te keuren. Voor programma 9 betekent dit een verlaging van uitgaven van € 223.490. Deze middelen zijn eerst geland op programma 9 en later herverdeeld naar de andere taakvelden/programma's.

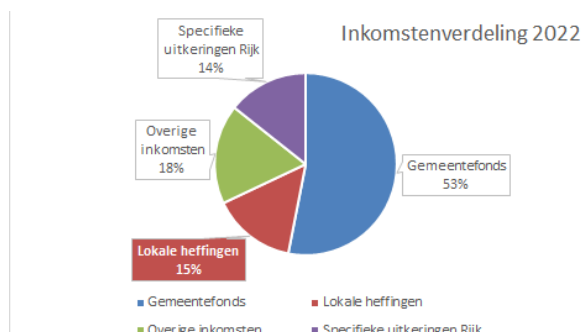
6

Paragrafen

6.1	Lokale heffingen	114
6.2	Weerstandsvermogen en risicobeheersing	122
6.3	Onderhoud kapitaalgoederen	133
6.4	Grondbeleid	141
6.5	Financiering	148
6.6	Verbonden partijen	151
6.7	Bedrijfsvoering	167
6.8	Subsidies	180
6.9	Wet Open Overheid (WOO)	183

6.1 Lokale heffingen

Hengelose inwoners en ondernemers helpen door het betalen van lokale heffingen mee aan het welzijn, de leefbaarheid en de voorzieningen in onze stad. Deze lokale heffingen vormen een belangrijk deel van de gemeentelijke inkomsten.

Bij lokale heffingen onderscheiden we belastingen, retributies en leges.

- Belastingen zijn verplichte bijdragen aan de gemeente zonder directe tegenprestatie. Een voorbeeld is de onroerende zaakbelasting. Belastingen zijn onderdeel van de algemene dekkingsmiddelen.
- Retributies zijn een vergoeding voor het in stand houden van gemeentelijke voorzieningen zoals riolering en het ophalen van afval. Het zijn daarom geen algemene dekkingsmiddelen, maar baten van het betreffende beleidsprogramma. Uitgangspunt is dat de vergoedingen niet hoger zijn dan de kosten. Overschotten mogen niet worden behaald.
- Leges zijn vergoedingen voor door de gemeente geleverde administratieve diensten zoals een vergunning of informatie. Het beleid is gericht op beperking van de kosten en rechtvaardige vergoedingen.

In deze paragraaf geven we inzicht in:

1. de geraamde en gerealiseerde inkomsten (6.1.1);
2. het beleid ten aanzien van de lokale heffingen (6.1.2);
3. een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen, waarin inzichtelijk wordt gemaakt hoe bij de berekening van tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de daarmee samenhangende geraamde lasten niet overschrijden, wat de beleidsuitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan deze berekeningen en hoe deze uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd (6.1.3);
4. de lokale lastendruk (6.1.4);
5. de gerealiseerde kwijtscheldingen (6.1.5).

6.1.1 Verantwoording van de inkomsten

Heffingsbedragen 2022

Heffing	Begroot 2021	Werkelijk 2021	Begroot 2022	Werkelijk 2022
Ongebonden heffingen	26.936	26.709	28.702	28.015
OZB eigenaren woning	11.091	11.166	11.940	11.952
OZB eigenaren niet-woning	7.949	8.009	8.366	8.298
OZB gebruikers niet-woning	5.331	5.295	5.573	5.462
Parkeerbelasting	1.585	1.456	1.812	1.334
Hondenbelasting	525	526	541	544
Precariobelasting	312	170	322	345
Toeristenbelasting	143	87	148	80
Gebonden heffingen	22.426	23.405	23.328	24.882
Rioolheffing	9.900	10.088	10.407	10.542
Afvalstoffenheffing	8.122	8.553	8.415	8.816
Leges omgevingsvergunning	1.921	2.353	1.959	2.893
Leges burgerzaken (incl. rijksleges)	903	1.181	931	1.231
Begraafrechten	523	577	539	640
Havengelden	475	391	490	326
BIZ	250	7	258	177
Marktgelden	151	121	156	129
Rioolaansluitrecht	93	90	96	74
Leges overig	88	44	77	54
Totaal heffing	49.362	50.114	52.030	52.897

Materiële verschillen worden toegelicht in de programmals in hoofdstuk 5.

6.1.2 Beleid en ontwikkelingen

Beleidskaders

Het beleid voor de lokale **heffingen** is opgenomen in:

- de diverse belastingverordeningen en –regelingen
- landelijke wet- en regelgeving.

Ontwikkelingen tarieven

De tarieven voor de riool- en afvalstoffenheffingen zijn geraamd op basis van het uitgangspunt dat wordt gestreefd naar 100% kostendekking. De **rioolheffing** steeg daarom met 3,5% conform Gemeentelijk Rioleringsplan. Bij de **afvalstoffenheffing** steeg het vaste bedrag met € 5,76 en daalden de tarieven voor de keuzecontainer. De OZB tarieven zijn gestegen met 4,3% en de tarieven voor de toeristenbelasting zijn gestegen met 2,3%. De voor 2022 vastgestelde tarieven voor de overige belastingen en rechten stegen met een **inflatiecorrectie** van 3,1%, met uitzondering van de tarieven, die het rijk heeft vastgesteld of gemaximeerd.

Dossier hervorming lokaal belastinggebied

Sinds 2015 worden door het Rijk veranderingen aangekondigd met gevolgen voor het zogenaamde lokaal belastinggebied. De bedoeling van deze verandering is dat er voor gemeenten meer mogelijkheden komen om lokaal belasting te heffen, terwijl de belastingdruk vanuit het Rijk afneemt. Het onderwerp is nog steeds actueel maar uit het coalitieakkoord van het huidige kabinet is af te leiden dat daadwerkelijke veranderingen niet eerder dan in 2026 worden voorzien.

Uitstel wijziging bezwaar en beroep bij kwijtschelding

Een inwoner waarvan de kwijtschelding is afgewezen kan in beroep gaan bij het college. Als uitstel van betaling is afgewezen is beroep nog niet mogelijk. In beide gevallen wil de wetgever beroep bij de invorderingsambtenaar mogelijk maken. Dat is laagdrempeliger. Deze wet zou al ingevoerd moeten zijn, maar zal niet eerder dan 1-1-2024 van kracht worden.

Vergoeding proceskosten bestuursrecht

Een inwoner heeft recht op een vergoeding van de proceskosten wanneer deze, bijgestaan door een adviseur, met succes een overheidsbesluit aanvecht bij de bestuursrechter. In 2022 is deze vergoeding verhoogd van € 534 naar € 748. De VNG is er niet van overtuigd dat deze maatregel effectief is. De vergoeding is vaak de belangrijkste aanleiding voor no cure no pay bureaus om te procederen over WOZ- en andere beschikkingen. Een hogere vergoeding maakt het gemeenten moeilijker om bezwaren op een informele manier met inwoners op te lossen en dit zal de kosten voor gemeenten onnodig laten toenemen.

De Omgevingswet en leges

Op 1 januari 2023 zou de nieuwe Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (WKB) in werking treden. Hiervoor zijn in 2022 de nodige voorbereidingen getroffen en werkzaamheden verricht m.b.t. het maken van beleidskeuzes en het opstellen van een nieuwe legesverordening. Door de nieuwe Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (WKB) kan er veel veranderen. Dit is sterk afhankelijk van de lokale ambities, beleidsinvulling en inrichtingskeuzes. Het principe van **legesheffing** verandert niet. Ook de wettelijke grondslag voor het heffen van leges verandert niet. Toch zijn er een aantal zaken die wel gaan veranderen. De activiteiten die vergunningplichtig zijn wijzigen mogelijk, wijzigt en er zullen andere activiteiten legesplichtig worden. Door meer betrokkenen neemt de complexiteit toe. Het is nog onduidelijk hoe de gemeentelijke kosten beïnvloed worden. De inwerkingtreding is naar verwachting 1 januari 2024.

6.1.3 Overzicht op hoofdlijnen van diverse heffingen

De gemeentelijke belastingen en retributies die in 2022 in Hengelo werden geheven zijn:

Belastingen	Retributies / bestemmingsheffingen
Onroerende zaakbelasting	Afvalstoffenheffing
Parkeerbelasting	Rioolheffing
Precariobelasting	Omgevingsvergunningen
Toeristenbelasting	Overige leges en rechten
Hondenbelasting	Begraafrechten
	Havengelden
	Markgelden
	Bijdrage Bedrijven Investeringszone

Mate van kostendekking van de **heffingen** en leges

Per **heffing** wordt in onderstaande overzichten de mate van kostendekking weergegeven. Op begrotingsbasis moet steeds sprake zijn van maximaal 100% kostendekking. In werkelijkheid kan dit licht afwijken. Op grond van de regelgeving kan voor de bepaling van de kostendekkendheid, naast de directe kosten, een bedrag voor overhead en btw worden toegerekend. De overheadkosten worden bepaald op basis van bestede uren; de btw op basis van de werkelijke bedragen in 2022.

Zoals aangegeven zijn belastingen algemene dekkingsmiddelen, die niet aan uitgaven van de gemeente te relateren zijn. Daarom wordt in deze subparagraaf geen analyse van de belastingen opgenomen. De achtergronden van de heffingen zijn in de begroting 2022 opgenomen.

Afvalstoffenheffing

De kosten van de inzameling en verwerking van afval worden betaald uit de afvalstoffenheffing.

Afvalstoffenheffing	lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
7.3 Afval	9.416	135	1.252	10.803	8.816	2.692	11.508
6.3 Inkomensregelingen				-	-549		-549
Totaal	9.416	135	1.252	10.803	8.267	2.692	10.959
% Kostendekking							101%

De kosten in het taakveld afval zitten vooral in het daadwerkelijk inzamelen en verwerken van het bedrijfs- en huishoudelijke afval. Ook het scheiden van afval en het recyclen ervan valt hieronder. Daarnaast rekenen wij overhead toe aan dit taakveld. Dit zijn kosten die worden gemaakt door de sturing en ondersteuning van medewerkers in brede zin. De tweede regel in de tabel betreft kwijtscheldingen van afvalstoffenheffing. Deze zijn strikt genomen een correctie op de baten en worden ook zo gepresenteerd. In werkelijkheid worden deze kosten niet in programma 7 (o.a. afval), maar in programma 6 (minimabeleid) verantwoord.

Rioolheffing

In de rioolheffing worden kosten doorgerekend die verbonden zijn aan het in stand houden van het gemeentelijk rioleringsstelsel (afvoer van afvalwater) en de gemeentelijke watertaken (hemelwater en grondwater). De gemeente Hengelo hanteert één rioolheffing per aansluiting voor alle watertaken. De kosten die worden gemaakt, worden opgelegd aan de gebruikers van woningen en niet-woningen. Om het rioolstelsel op lange termijn in stand te houden, stelt de gemeente elke 4 jaren een Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) vast. Dit plan is een opsomming van in tijd uitgezet onderhoud en vervanging, met de bijbehorende geldbedragen en gevolgen voor de heffing.

Rioolheffing	lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
7.2 Riolering	8.327	222	1.243	9.792	10.542	-	10.542
6.3 Inkomensregelingen				-	-713		-713
Totaal	8.327	222	1.243	9.792	9.829	-	9.829
% Kostendekking							100%

Daarnaast rekenen wij ook aan dit taakveld overhead en btw toe. De tweede regel in de tabel betreft kwijtscheldingen van **rioolheffing**. Deze zijn strikt genomen een correctie op de baten en worden daarom ook zo weergegeven. In programma 6 worden ze als lasten minimizeerd verantwoord.

Omgevingsvergunningen

Voor omgevingsvergunningen worden leges geheven. Ze maken onderdeel uit van de legesverordening en zijn daar opgenomen onder titel 2. De werking van leges wordt hierna toegelicht. We nemen de omgevingsvergunningen apart op, omdat het de grootste legesbron is.

Leges Titel 2 Omgevingsvergunning	lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
8.3 Wonen en bouwen	1.806	934	24	2.764	2.893		2.893
Totaal	1.806	934	24	2.764	2.893	-	2.893
% Kostendekking							105%

Leges en rechten

De mogelijkheid tot het heffen van leges is geregeld in artikel 229, lid 1, b van de Gemeentewet. De gemeente levert op aanvraag van individuele burgers een uiteenlopend pakket aan diensten. Door het heffen van leges worden de kosten die hiervoor worden gemaakt verhaald op de inwoner die de dienst afneemt. Voorbeelden zijn het verstrekken van een paspoort of het verlenen van een vergunning. De **heffingsmaatstaf** is zeer divers en wordt vermeld in de tarieventabel die hoort bij de Legesverordening

Kostendekkendheid

De leges zijn in de tarieventabel van de legesverordening ingedeeld in drie titels:

- titel 1, algemene dienstverlening;
- titel 2, dienstverlening vallend onder de fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning (zie boven);
- titel 3, dienstverlening vallend onder Europese Dienstenrichtlijn.

De Legesverordening in zijn geheel mag op begrotingsbasis maximaal 100% kostendekkend zijn. Niet elke dienst zal afzonderlijk op kostendekkendheid worden beoordeeld. Hiervoor zou een economisch niet verantwoord bijhouden van tijd en kosten per dienst moeten plaatsvinden. Een gemeente mag wel een kostendekkendheid voor een samenhangende groep van diensten nastreven, als de gemeente in dit opzicht maar een consequente lijn volgt.

Het is mogelijk om tarieven van leges voor sommige diensten hoger vast te stellen om daarmee de tarieven voor andere diensten lager te kunnen houden. Dit heet kruissubsidiëring. Daarnaast kan bij de tariefstelling uitdrukking worden gegeven aan het profijtbeginnsel: wie **profiteert** betaalt. Onderlinge verschillen in - op zichzelf geoorloofde - kostendekkingspercentages tussen groepen van diensten zijn niet in strijd met de wet of met een algemeen rechtsbeginnsel.

Titel 1 bevat de leges die niet tot titel 2 of 3 behoren. Voor een aantal tarieven binnen titel 1 geldt dat deze door het rijk zijn gemaximeerd, b.v. paspoorten en rijbewijzen.

Titel 2 bevat tarieven binnen de omgevingsvergunning. Wij gaan uit van maximaal 100% kostendekkendheid binnen titel 2.

Titel 3 gaat over diensten onder de Europese Dienstenrichtlijn. De EDR regelt vergunningen aan dienstverrichters die bedrijfsactiviteiten uitvoeren.

Leges	lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
Titel 1 Algemene dienstverlening:							
0.2 Burgerzaken	411	324		735	1.181	-454	727
Totaal	411	324	-	735	1.181	-454	727
% Kostendeckking							99%

Titel 3 Dienstverlening Europese dienstenrichtlijn	lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
1.2 Openbare orde en veiligheid	133			133	42		42
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	20			20	12		12
Totaal	153	-	-	153	54	-	54
% Kostendeckking							35%

Begraafrechten

Begraafrechten vormen een vergoeding voor het gebruik van de begraafplaatsen en daaraan gerelateerde diensten. Heffingsmaatstaven en tarieven zijn vastgelegd in de de verordening begraafrechten.

Begraafrechten	lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	785			785	640		640
6.3 Inkomensregelingen				-	-3		-3
Totaal	785	-	-	785	637	-	637
% Kostendeckking							81%

Havengeld

Onder de naam havengeld wordt op grond van artikel 229 Gemeentewet een recht geheven. De gebruiker betaalt voor het gebruik van de haven en voor het genot van de diensten die daarmee worden verleend.

Havengelden	lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
2.4 Economische havens en waterwegen	614	173		787	326	220	546
Totaal	614	173	-	787	326	220	546
% Kostendeckking							69%

Marktgelden

Op grond van artikel 229 van de gemeentewet kan de gemeente een recht heffen voor het ter beschikking stellen van een standplaats op een deel van de openbare ruimte die gebruikt wordt voor een markt. Belastingplichtig is degene aan wie de standplaats beschikbaar is gesteld.

Markt	lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	149			149	129	10	139
Totaal	149	-	-	149	129	10	139
% Kostendeckking							93%

Bijdrage Bedrijven Investerings Zones (BIZ)

Op basis van de Wet Bedrijven investeringszones kan een bijdrage Bedrijven Investerings Zones worden opgelegd. Met deze bijdrage kunnen bedrijven in een bepaald gebied binnen de gemeente worden verplicht om voor een periode van maximaal vijf jaar een financiële bijdrage te leveren. Deze bijdrage wordt gebruikt om investeringen in het betreffende gebied ter bevordering van de leefbaarheid, de veiligheid, de ruimtelijke kwaliteit of nader publiek belang

in de openbare ruimte te bekostigen. Bij de uitvoering wordt om doelmatigheidsredenen zoveel mogelijk aangesloten bij de Wet WOZ en de OZB. Vanaf 2021 geldt er een nieuwe BIZ voor de duur van vijf jaar.

BIZ	lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	177			177	177		177
Totaal	177	-	-	177	177	-	177
% Kostendekking							100%

Rioolaansluitrecht

Op grond van artikel 229 van de gemeentewet heft de gemeente rioolrecht. Dit recht regelt het doorberekenen van kosten die verbonden zijn aan het maken van een verbinding tussen het hoofdriool en de grens van een nog niet aangesloten pand.

Rioolaansluitrecht	lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
7.2 Riolering	99			99	74		74
Totaal	99	-	-	99	74	-	74
% Kostendekking							75%

6.1.4 Aanduiding van de lokale lastendruk

Onder gemeentelijke woonlasten verstaan we het totaal van onroerende-zaakbelastingen (ozb), afvalstoffen- en rioolheffing. Het zijn belastingen en tarieven die ieder huishouden in een gemeente jaarlijks opgelegd krijgt. Een huurder betaalt geen ozb. Daarom is bij lastendruk onderscheid gemaakt tussen eigenaar en huurder.

Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) publiceert jaarlijks de Atlas van lokale lasten. Men vergelijkt daarin per gemeente de woonlasten van een woning met een voor die gemeente gemiddelde waarde. In volgende tabel wijkt het bedrag voor afvalstoffenheffing af van de Coelo-cijfers. Coelo kan bij een Diftar-gemeente geen jaarbedrag vaststellen, omdat de frequentie van aanbieden bij haar niet bekend is. Daarom bepaalt Coelo de bedragen voor afval op basis van het gemiddeld aantal kilo's rest- en gft-afval per inwoner per gemeente zoals gepubliceerd door het CBS. Deze cijfers worden gecorrigeerd, omdat ze 2 jaar oud zijn. De Coelo-cijfers zijn daarmee zo algemeen, dat wij ze wel in de vergelijking met andere gemeenten hanteren, maar niet als goede weergave zien van het door de gemiddelde Hengeloër betaalde tarief. Wij gaan daarom uit van een samengesteld bedrag, gebaseerd op het meest voorkomende aanbiedgedrag: restafval in de ondergrondse containers storten en GFT aanbieding in een minicontainer van 140 liter. Samen met het vaste deel van het afvaltarief zijn de genoemde afvalinzamelingskeuzes de beste weergave van de afvalaanbieding van de gemiddelde Hengeloër.

De tariefsaanpassingen voor de OZB, afval- en rioolheffing leiden voor een gemiddeld gezin (met eigen woning) tot de volgende woonlastenontwikkeling in de periode 2018-2022:

Soort heffing	2018	2019	2020	2021	2022
OZB Eigenaar	276,28	281,24	286,02	292,60	305,25
Afvalstoffenheffing (meerpersoons)	213,24	201,84	195,36	221,40	222,06
Rioolheffing	220,32	228,00	236,04	244,32	252,84
Totaal woonlasten	709,84	711,08	717,42	758,32	780,15
Eigenaar		0,2%	0,9%	5,7%	2,9%
Huurder		-0,9%	0,4%	8,0%	2,0%

De lasten zijn in 2022 ten opzichte van 2021 met 2,9% gestegen voor de eigenaar/bewoner van een woning. Voor de huurder van een woning was de stijging 2%. Deze stijgingen blijven onder het inflatiepercentage van 3,1%. De afvaltarieven zijn nauwelijks gestegen. De 3,5% stijging van riolering is conform het gemeentelijk rioleringsplan. Huurders en eigenaren worden even zwaar belast door de stijging van het afvaltarief en riooltarief. Het percentage stijging valt echter bij eigenaren hoger uit doordat de OZB, die de huurder niet betaalt, procentueel meer stijgt.

Lastendruk volgens Coelo

We nemen onderstaand de vergelijkende cijfers van de Twentse gemeenten ongewijzigd op vanuit de Coelo-atlas 2022. Voor de vergelijkbaarheid van de heffing voor het afvalaanbod gebruikt Coelo het (gecorrigeerde) aanbod van restafval en gft-afval per inwoner per gemeente zoals door het CBS gepubliceerd. Deze algemene landelijke vergelijking leidt daarmee tot een hoger aandeel van de afvalstoffenheffing in de totale lokale lasten dan het in Hengelo gehanteerde uitgangspunt van het gemiddelde aanbod in een jaar.

Woonlasten t.o.v. Twentse gemeenten

Gemeente	Eenpersoons huishouden		Meerpersoons huishouden		Eenpersoons huishouden		Meerpersoons huishouden	
	eigenaar 2022	rangorde eigenaar 2022	eigenaar 2022	rangorde huurder 2022	huurder 2022	rangorde huurder 2022	huurder 2022	rangorde
Almelo	€ 943	12	€ 986	12	€ 421	8	€ 465	8
Borne	€ 884	8	€ 914	9	€ 353	4	€ 383	4
Dinkelland	€ 854	4	€ 883	4	€ 385	6	€ 415	6
Enschede	€ 927	11	€ 962	11	€ 531	14	€ 566	14
Haaksbergen	€ 973	14	€ 1.021	14	€ 511	13	€ 559	13
Hellendoorn	€ 902	9	€ 902	7	€ 477	10	€ 477	9
Hengelo	€ 860	5	€ 901	6	€ 479	11	€ 520	11
Hof van Twente	€ 872	7	€ 912	8	€ 489	12	€ 526	12
Losser	€ 960	13	€ 990	13	€ 245	2	€ 275	2
Oldenzaal	€ 828	3	€ 864	3	€ 362	5	€ 397	5
Rijssen-Holten	€ 615	1	€ 667	1	€ 325	3	€ 377	3
Tubbergen	€ 784	2	€ 813	2	€ 208	1	€ 237	1
Twenterand	€ 916	10	€ 957	10	€ 417	7	€ 458	7
Wierden	€ 863	6	€ 892	5	€ 465	9	€ 495	10
Overijssel	€ 835		€ 868		€ 411		€ 444	
Nederland	€ 826		€ 904		€ 335		€ 424	

Het type huishouden is nauwelijks van invloed op onze rangorde in de regio. Bij het onderscheid huurder of eigenaar is dat wel het geval. We hebben naar verhouding met de regio blijkbaar een relatief lage ozb en een relatief hoge combinatie van afvalstoffen- en rioolheffing.

6.1.5 Gerealiseerde kwijtscheldingen

In 2022 is in totaal € 1.266.000 kwijtgescholden. Dat is € 196.0000 minder dan in 2021. In 2021 waren er meer kwijtscheldingen, dan begroot. In 2022 blijft de realiteit achter bij de begroting. De verwachting was dat een na-ijleffect van Corona tot een overschrijding zou leiden. Het is goed te constateren, dat onze inwoners voornamelijk geen groter beroep doen op kwijtschelding.

Het landelijke beeld laat wel een toename van problematiek in de financiën van huishoudens zien. In Hengelo zien we dit nog niet terug.

Dit bedrag is als volgt onder te verdelen naar de soorten heffing:

Kwijtschelding per heffing	Begroot na wijz. 2021	Werkelijk 2021	Begroot na wijz. 2022	Werkelijk 2022
Rioolheffing	851	843	824	713
Afvalinzameling	469	611	500	549
OZB	2	5	2	1
Grafrechten	3	3	3	3
Totaal kwijtschelding	1.325	1.462	1.329	1.266

6.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Gemeente Hengelo is ambitieus en er zijn veel maatschappelijke opgaven voor de gemeente. Bij de uitvoering daarvan lopen we risico's. Een risico is een onzekere gebeurtenis waardoor de uitvoering of realisatie van doelen in gevaar komt. Er is bijvoorbeeld kans op financiële, bestuurlijke of juridische schade. Risicomanagement is het continue proces om risico's in kaart te brengen, te wegen en zodanig te beheersen dat meer zekerheid bestaat dat doelen worden gerealiseerd.

De gemeente Hengelo heeft een integraal risicomanagementbeleid. Integraal risicomanagement is een brede invulling van risicomanagement, waarbij niet alleen de (wettelijke) kaders worden gevolgd, maar het risicobewustzijn breed wordt gestimuleerd. Risicomanagement is immers geen afzonderlijke activiteit, maar maakt integraal deel uit van alle (management)processen. Het beleid risicomanagement en weerstandsvermogen is geactualiseerd en vastgesteld in 2023.

Om vast te stellen dat wij voldoende in staat zijn risico's op te vangen, maken we een inschatting van het zogenaamde *benodigde weerstandsvermogen*.

Het weerstandsvermogen geeft inzicht in de gezondheid van de financiële positie op langere termijn van de gemeente.

Om het benodigde weerstandsvermogen te berekenen is een goede risico-inventarisatie nodig met een inschatting van het gevolg, de kans dat het risico zich voordoet en de financiële impact. Daarnaast is een kansberekening nodig, omdat het niet waarschijnlijk is dat meerdere risico's zich op eenzelfde moment én in volle omvang zullen voordoen. Deze kansberekening voeren we uit met de zogenaamde Monte Carlo-analyse.

Risico's kunnen zich incidenteel voordoen, zoals eenmalige negatieve exploitatieresultaten. Deze risico's worden gedekt uit zogenoemde incidentele weerstandscapaciteit d.w.z. de algemene reserve 'sec' en de post onvoorzien incidenteel.

Wanneer de financiële impact van risico's een structureel karakter heeft, is de algemene reserve als dekkingsmiddel niet toegestaan. Dan zal de structurele weerstandscapaciteit moeten worden aangesproken. De structurele weerstandscapaciteit bestaat uit de onbenutte belastingcapaciteit uit hoofde van de overige heffingen.

6.2.1 Beleidsnotities

Titel	Raadsbesluit
Beleidsnota Integraal Risicomanagement Weerstandsvermogen 2018-2022	2271956
Beleidsnota Integraal risicomanagement en weerstandsvermogen 2023-2027	3527899

Op 1 februari 2023 heeft de gemeenteraad ingestemd met de geactualiseerde beleidsnota risicomanagement en weerstandsvermogen 2023-2027. In de actualisatie zijn de kaders rond het weerstandsvermogen gelijkgetrokken aan de afspraken die hierover in de Kadernota 2022-2025 zijn gemaakt.

Daarnaast zijn er een aantal belangrijke wijzigingen gedaan over de werkwijze. Zo worden bijvoorbeeld risico's vanaf de Beleidsbegroting 2024-2027 geïnventariseerd langs de lijnen van de beleidsprogramma's. De risico's worden per programma onderzocht. Daarmee laten we de thematische benadering uit de beleidsnota 2018-2022 los.

In deze huidige paragraaf rapporteren we de risico's over 2022 nog op thema (gelijk aan de Beleidsbegroting 2022-2025 opgenomen).

6.2.2 Doelen

Bereiken?	Doen?
We overzien de consequenties van onze keuzes en zetten daar gericht actie op, zodat we onze doelstellingen bereiken	<p>In het beleid risicomanagement spreken we over integraal risicomanagement. Dit heeft als gevolg dat niet alleen de (wettelijke) kaders worden gevolgd, maar het risicobewustzijn breed wordt gestimuleerd in alle lagen van de organisatie. Risicomanagement is geen afzonderlijke activiteit, maar maakt integraal deel uit van alle (management)processen. In 2022 is het format voor het raadsadvies aangepast, hierin is een onderdeel 'kanttekeningen' opgenomen. Hiermee worden de risico's bij raadsvoorstellen meer zichtbaar.</p> <p>Om een integraal beeld te krijgen van de risico's, worden risico's tijdens de risico identificatie vanuit verschillende invalshoeken in kaart gebracht. Daarbij wordt niet alleen gekeken naar risico's met financiële impact, maar ook risico's zonder direct financiële impact, zoals imago-, fraude-, juridisch-, en bestuurlijke risico's. Het uitgangspunt is dat de bewustwording van de risico's en het beheersen daarvan doorlopend aandacht heeft.</p> <p>In 2022 hebben we gewerkt aan verdere bewustwording van de functie en meerwaarde van integraal risicomanagement. De risico's voor de hoofdthema's en grote projecten inventariseren we volgens deze methode. Concreet gaat het dan om de risico's op het gebied van:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sociaal Domein - Inkoop en aanbesteden - Omgevingswet - Grondexploitaties - Gegevensbescherming (AVG) - Duurzaamheid - Organisatie (juridisch, personeel, informatie, veiligheid) - Binnenstad - Hart van Zuid - Corona <p>In 2022 zijn de risico's van bovenstaande 10 thema's in beeld gebracht. Deze 10 thema's worden periodiek geactualiseerd en waar nodig gewijzigd.</p>

6.2.3 Indicatoren

De indicatoren zijn opgesteld conform het risicomanagement beleid dat in 2023 is vastgesteld.

Indicator	Waarde
Begrotingssaldo (* € 1.000)	De meerjarenbegroting is minimaal financieel sluitend.
	<i>Stand van zaken</i> Het verloop van het meerjarenperspectief in de primitieve Beleidsbegroting 2023-2026 toont een begrotingssaldo van:
	2023: 0 2024: 3.595 2025: 8.915 2026: 1.557
Kaders weerstandsmorgen	Op 1 februari 2023 heeft de gemeenteraad ingestemd met de geactualiseerde beleidsnota Integraal risicomanagement en weerstandsvermogen 2023-2027. In de actualisatie zijn de kaders rond het weerstandsvermogen gelijkgetrokken aan de afspraken die hierover in de Kadernota 2022-2025 zijn gemaakt.
Incidentele weerstandscapaciteit (* € 1.000)	

Op basis van de beleidsnota beschouwen we als incidentele weerstandscapaciteit:
- de vrij aanwendbare reserves d.w.z. de algemene reserve 'sec'
- de post onvoorzien incidenteel

Stand van zaken

De incidentele weerstandscapaciteit is ultimo 2022:
- vrij aanwendbare reserve =algemene reserve 'sec' : 53.379
- post onvoorzien incidenteel: 122

Structurele weerstands-
capaciteit

Op basis van de beleidsnota is de structurele weerstandscapaciteit de onbenutte belastingcapaciteit.

Stand van zaken

De gemiddelde woonlasten voor een gemiddeld gezin (eigenaar) in de gemeente Hengelo bedraagt € 780. Het landelijk gemiddelde is € 904. Voor 2022 is de benutte belastingcapaciteit dus 86,3% van het landelijk gemiddelde. Als we de onbenutte belastingcapaciteit van 13,7%, zijnde € 124 vermenigvuldigen met het aantal huishoudens, bijna 38.200, komen we uit op een onbenutte belastingcapaciteit van afgerond € 4.735.000.

Benodigde weerstands-
capaciteit (* € 1.000)

Het benodigde weerstandsvermogen bepalen we door de geïdentificeerde risico's uit te drukken in euros.

Omdat de kans dat alle risico's zich tegelijkertijd voordoen zeer beperkt is, passen we een zogenaamde Monte Carlo-analyse toe. Bij deze techniek wordt het optreden van de verschillende risico's in diverse scenario's vele malen gesimuleerd. Door deze methode hebben we een beeld van het benodigde weerstandsvermogen in vrijwel alle denkbare scenario's.

Stand van zaken

Alle risico's zijn opgenomen in ons risicomanagement systeem Naris. In dit systeem wordt er de Monte Carlo-analyse (zekerheidspercentage 90%) uitgevoerd. Hieruit blijkt dat de benodigde weerstandscapaciteit € 20.067 is.

Weerstands-vermogen
(* € 1.000)

We streven ernaar dat de minimale hoogte van de algemene reserve 50% van het benodigde weerstandsvermogen is.

Op basis van de kaderstelling bestaat het beschikbaar weerstandsvermogen uit de algemene reserve 'sec', onvoorzien incidenteel en de onbenutte belastingcapaciteit.

Het beschikbaar weerstandsvermogen was eind 2022 € 58.236 (53.379 + 122 + 4.735(structureel)) en neemt af tot € 48.798 eind 2026. De afname is met name het gevolg van de inzet van de algemene reserve voor het ingroeipad en het transformatiebudget sociaal domein.

De weerstandscapaciteit zijn de middelen en mogelijkheden die de gemeente heeft om onverwachte, niet-begrote kosten of tegenvallende inkomsten te kunnen dekken. De weerstandscapaciteit (weerstandsratio) eind 2022 berekenen we als volgt:

Beschikbare weerstandscapaciteit
----- = Ratio weerstandsvermogen
Benodigde weerstandscapaciteit

Uit deze berekening volgt een ratio. Om te bepalen of het weerstandsvermogen op het gewenste niveau is, bekijken we in welke waarderingscategorie de ratio valt. We hanteren de waarderingscategorieën zoals hieronder weergegeven:

Klasse - Ratio- Betekenis

A - > 2,0 - Uitstekend
B - 1,4 tot 2,0 - Ruim voldoende
C - 1,0 tot 1,4 - Voldoende
D - 0,8 tot 1,0 - Matig
E - 0,6 tot 0,8 - Onvoldoende
F - < 0,6 - Ruim onvoldoende

Stand van zaken

De beschikbare weerstandscapaciteit is € 58.236
De benodigde weerstandscapaciteit is € 20.067

Eind 2022 is het ratio weerstandsvermogen 2,9. Dit is uitstekend volgens onze eigen beleidsnorm. In vergelijking met de Beleidsbegroting 2023-2026 is dit ratio verbeterd van 2,1 naar nu 2,9. Dit heeft met name te maken met de storting van het resultaat van de 2e Beleidsrapportage 2022 (bijna € 7,7 miljoen) in de algemene reserve. Ten opzichte van de Beleidsbegroting 2023-2026 is de benodigde weerstandscapaciteit nu zo'n € 1,5 miljoen lager.

6.2.4 Overzicht belangrijkste risico's

Thema	Risico gebeurtenis	Mogelijk gevolg
Grondexploitatie	Projecten kunnen niet worden uitgegeven door de stikstofproblematiek / PFAS. Impact en consequenties naar aanleiding van het DIDAM-arrest.	Inkomsten kunnen dalen/uitgesteld worden en/of kosten worden hoger door de problematiek. Ontwikkelingen lopen vertraging op.
Grondexploitatie	De in de grondexploitatie gehanteerde uitgangspunten (uitgiftetempo, grondprijzen, rente en inflatie) vallen in de praktijk negatiever uit dan begroot en de gevolgen daarvan kunnen financieel niet binnen de grondexploitaties worden opgevangen.	Extra verliesvoorziening voor grondexploitaties vormen.
Sociaal Domein	De grootste risico in het sociaal domein zijn tekorten vanwege onvoldoende compensatie vanuit het rijk. Daarnaast zetten we nu in op de transformatie, hierin zit het risico dat de interventies onvoldoende effectief zijn om de kosten bij te sturen.	Er moeten aanvullende financiële maatregelen genomen worden. Dit kan consequenties hebben voor de kwaliteit /aanbod van zorg. (afschaling).
Hart van Zuid	Onvoldoende voortgang in het ontwikkelingsgebied. Niet voldoen aan de voorwaarden voor de woningbouwimpuls.	werkgelegenheid/aantrekkelijkheid gebied. Terugbetalen ontvangen subsidie.
Binnenstad	Economische ontwikkelingen zorgen ervoor dat de leegstand in de binnenstad zal toenemen. Door hogere rentes, regulering (huur)sector en economische ontwikkelingen minder investeerders voor projecten.	Onaantrekkelijke binnenstad, daling werkgelegenheid. Vertraging van ontwikkelingen
AVG en informatieveiligheid	De kans bestaat dat de gemeente niet voldoet aan de wetgeving omtrent de privacywet. De gemeente wordt getroffen door een hack aanval.	Datalekken, boetes, imagoschade doordat de gemeente Hengelo negatief in het nieuws komt. Continuïteit systemen, processen en organisatie komen in het gedrang met hoge kosten om weer op te starten.
Omgevingswet	De doelstellingen in het programmaplan worden niet gerealiseerd. Vertraging in de uitvoering van de omgevingswet (o.a. door uitstel) zorgt voor extra kosten die onvoldoende worden gecompenseerd.	Omgevingswet/visie niet operationeel, ICT niet gereed, geen optimale leefomgeving.
Duurzaamheid	De gemeente behaalt de doelstellingen m.b.t. duurzaamheid niet. Risico dat inwoners en organisaties onvoldoende energiebesparende maatregelen kunnen treffen.	Duurzaamheidsprojecten gaan niet door, milieu. Energiearmoede, schuldenproblematiek
Contractering en zakelijk partnerschap	Risico's vanwege onvoldoende zakelijkheid, account- en/of contractmanagement in samenwerkingen of bij grote leveranciers en subsidies.	Financiële benadeling, risico's tot het niet behalen van doelstellingen.
Organisatie	Tekort aan (specialistische) medewerkers door krapte op de arbeidsmarkt en nieuwe taken.	Hogere kosten door inhuur van personeel of vertraging of kwaliteitsafname in uitvoering.

In de tabel staan de belangrijkste risico's die van invloed zijn op het weerstandsvermogen zoals voor het jaar 2022 zijn geïdentificeerd. Daarbij zijn de risico's voor het weerstandsvermogen opnieuw geactualiseerd. Dat betekent dat er een aantal risico's staan die gedurende het jaar lager is geworden, waarop we terugkijken en er staan risico's bij die zijn opgekomen.

Ten aanzien van Grondexploitaties wordt verwezen naar de paragraaf 'grondbeleid'. Het risico met de meeste impact hierop is nieuwe regelgeving over stikstof en poly- en perfluoroalkylstof (PFAS). We zien een nieuw risico als gevolg van het DIDAM-arrest, deze is nog niet concreet maar we monitoren de ontwikkelingen.

Binnen het sociaal domein blijft de compensatie aan de inkomstenkant vanuit het Rijk de grootste onzekere factor. Waar we eerder uitgingen van toekomstig extra inkomsten voor Jeugdzorg vanuit de onderzoeken van onder meer AEF, heeft het Rijk aangegeven dat er rijksmaatregelen komen die uiteindelijk moeten leiden tot minder gemeentelijke uitgaven (Hervormingsagenda Jeugd). Deze is er echter nog altijd niet. Wij werken wel verder aan onze eigen maatregelen in onze eigen invloedssfeer. Het meten van effectiviteit van de maatregelen in Hengelo in het sociaal domein is een belangrijk aandachtspunt bij de uitvoering van het transformatieplan. Onvoldoende effectiviteit van de interventies blijft namelijk een risico.

Het risico op wachtlijsten voor ondersteuning is toegenomen vanwege personeelstekort in de gehele zorgsector. We zien daarnaast een risico op hogere investeringskosten voor de uitvoering van onze wettelijke taak en het

toekomstbestendig en duurzaam maken van onderwijshuisvesting bij het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs. En als laatste het risico dat het budget van schuldhulpverlening onvoldoende is om alle inwoners te ondersteunen die vanwege inflatie en hoge energiekosten in de problemen komen.

Hart van Zuid is een gebied in ontwikkeling. Het gebied bestaat uit diverse deelprojecten die elke hun eigen specifieke risico's en uitdagingen hebben. Op onderdelen zien we een positieve ontwikkeling van het gebied. Zo is o.a. van Wijnen gestart met verdere ontwikkelingen. Punt van zorgen zijn de ontwikkelingen in de markt. We zien dat ontwikkelaars op de rem trappen bij ontwikkelingen. Dit kan tot vertraging leiden in de gewenste ontwikkeling. Dit kan als gevolg hebben dat we niet kunnen voldoen aan de voorwaarden die zijn gesteld aan de woningbouw impuls. Er lopen (landelijke) gesprekken om de subsidievoorwaarden te versoepelen.

De herinrichting van het marktplein in de binnenstad is nagenoeg gereed. Daarnaast zien we door marktomstandigheden, (gestegen rente, toenemende onzekerheid, gestegen bouwkosten) dat ontwikkelaars afhaken of op de rem trappen. Dit leidt tot vertraging van onder ander het V&D pand en de horecawand. De gewenste positieve kwaliteitsimpuls laten hierdoor langer op zich wachten. Daarnaast zien we binnen het project Lange wemen risico's waarvoor continue aandacht noodzakelijk is.

De gemeente Hengelo wordt mede door digitalisering en hybride werken steeds afhankelijker van de kwaliteit van haar IT-omgeving en informatieveiligheid. Hierdoor is het risicoprofiel op dit onderdeel toegenomen. Hackers liggen op de loer. De impact van een hack of uitvallen van ICT systemen is groot. De dienstverlening van Hengelo (ook Oldenzaal, Haaksbergen en verbonden partijen) is in grote mate afhankelijk van de IT-omgeving. Het risico bestaat dat enkele uren, dagen of zelf weken er geen toegang is tot de gemeente digitale omgeving. Dit met financiële, bestuurlijke en maatschappelijke gevolgen. Hengelo investeert continu in de verbetering van haar IT-omgeving en informatieveiligheid.

Afgelopen jaar hebben we grote stappen gezet met betrekking tot de komst van de Omgevingswet. Om de kans van slagen zo groot mogelijk te maken moeten er nog een aantal acties worden uitgevoerd. Waarbij we deels afhankelijk zijn van derde partijen. De belangrijkste risico's zijn de aansluiting op de DSO, het landelijke systeem. En het verminderen van inkomsten uit leges. Dat komt doordat toezichthoudende taken niet langer bij de gemeente liggen en doordat er meer algemene regels komen waardoor het aantal vergunningsplichtige activiteiten verminderen.

Duurzaamheid is een belangrijk thema nu en in de toekomst. Het risico dat we hierbij zien is dat de lokale of (inter)nationale doelstellingen bijvoorbeeld de energietransitie niet of onvoldoende behaald worden. We zien het risico op onvoldoende draagvlak voor besluiten ten aanzien van de energietransitie, maar ook het risico op onvoldoende financiering vanuit het rijk. Gezien de maatschappelijke belangen en de ambitieuze doelstellingen is het risicoprofiel op dit onderdeel toegenomen.

Het risico Energiearmoede is toegenomen in 2022. Hengelo kent regelingen voor inwoners en organisaties die met te hoge energiekosten te maken krijgen. Het is een risico dat de verduurzaming van huisvesting voor doelgroepen of organisaties niet te bekostigen is of te lang duurt, waardoor energiearmoede een langdurig risico is.

Het risico met betrekking tot het niet volgen van de wettelijke eisen EU aanbesteden bij inkoop is afgenomen afgelopen jaren. We hebben de weg vooruit ingeslagen. Wel zien we in het proces van inkoop mogelijkheden tot verbetering. Het verbeterpotentieel zit voornamelijk in het zakelijk partnerschap en contractmanagement vanuit de gemeente. Dat zien we niet alleen terug bij inkoop, maar ook bij verstrekte subsidies en samenwerkingsverbanden. Het risico is dat we hierbij de overeengekomen doelstellingen onvoldoende monitoren en niet tijdig bijsturen. Waardoor we niet krijgen waarvoor we betaald hebben.

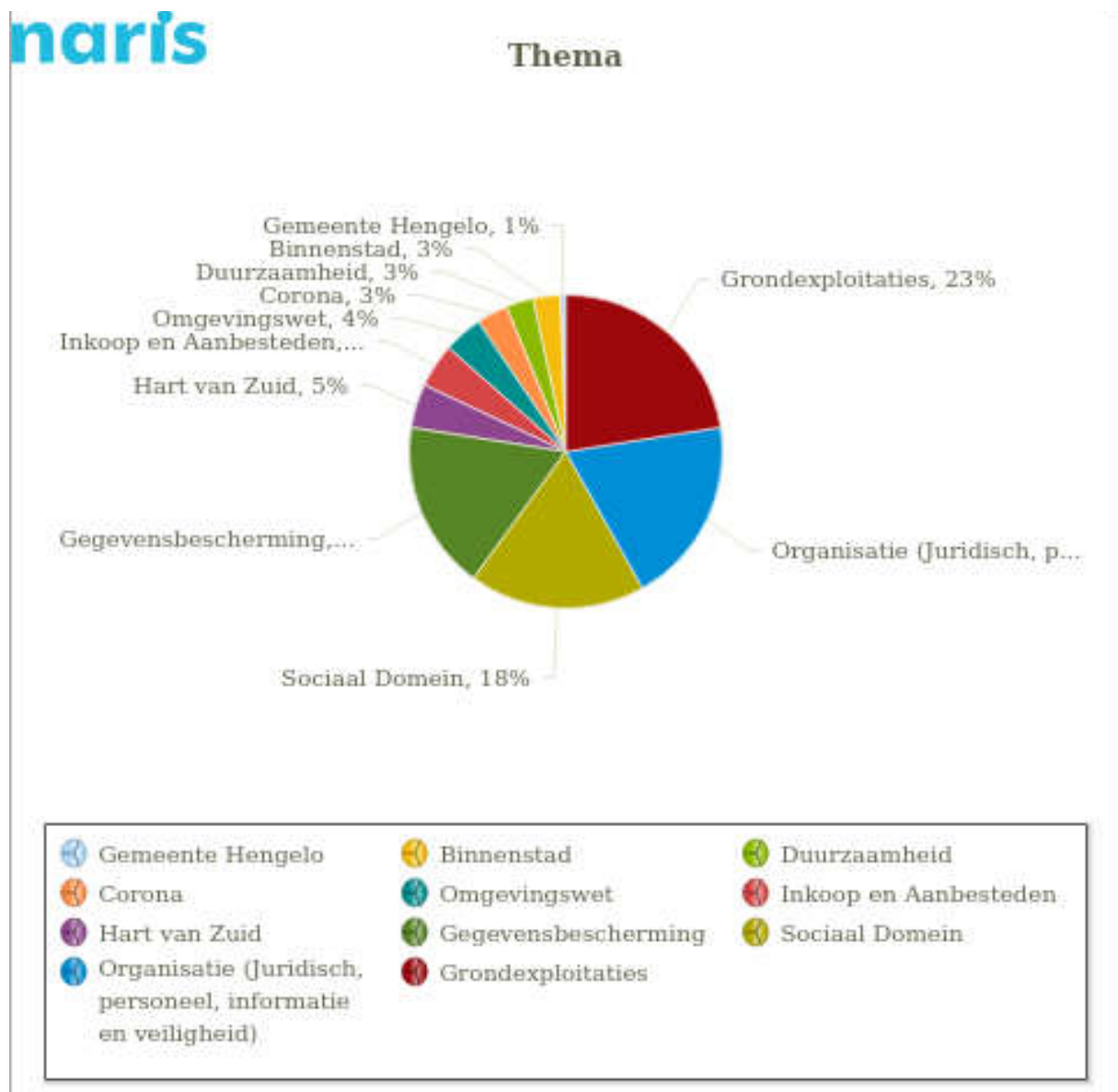
In de organisatie zien we een risico vanwege de krapte op de arbeidsmarkt in combinatie tot een toenemend aantal taken bij de gemeente. We zien dat vacatures moeilijker in te vullen zijn en dat de uitvoeringscapaciteit onder druk staat bij het uitvoeren van taken. Dat heeft effect op de inhuurkosten, maar ook op vertraging bij de uitvoering van projecten en kan ten kosten gaan van kwaliteit bij uitvoering van nieuwe taken.

In 2020 heeft de Gemeente Haaksbergen besloten om de Business Case 'versterken bedrijfsvoering' verder uit te werken. In 2021 is duidelijk geworden dat de Gemeente Haaksbergen en Hengelo alleen op het gebied van ICT dienstverlening gaan samenwerken. Per 2022 wordt de ICT dienstverlening van Haaksbergen verzorgd door Hengelo. Het is onderdeel geworden van de reguliere bedrijfsvoering en wordt daarom niet meer als apart thema benoemd in de risicoparagraaf.

In 2020 is Corona als 'thema' toegevoegd waarbij het risicoprofiel is bepaald. In de loop van 2021 zijn we steeds meer te weten gekomen over corona en de mogelijke gevolgen. In 2022 zijn er geen nieuwe maatregelen meer geweest die risico's met zich meebrachten. Omdat we meer inzicht hebben gekregen in de gevolgen van corona is het merendeel van de risico's verwerkt in de begroting, daarmee vervalt het thema als vast onderdeel voor het risicomanagement en weerstandsvermogen.

Onderstaande cirkeldiagram geeft de verdeling van de risico's per thema weer.

6.2.5 Kengetallen

De volgende kengetallen worden door alle gemeenten gepubliceerd. Met deze kengetallen kan inzicht worden verkregen in de financiële positie van de gemeente.

- In de eerst afbeelding wordt de juiste interpretatie van de kengetallen getoond.
- Na de afzonderlijke beoordeling van de kengetallen volgt een grafisch overzicht van het verloop van deze kengetallen over de laatste 3 jaren
- Daarna volgt een korte beschouwing van de algemene financiële positie.

1. Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Kengetal	rekening 2021	begroting 2022	rekening 2022
Netto schuldquote	156,5%	143,9%	123,4%
Netto schuldquote gecorrigeerd	68,4%	66,1%	49,3%

De netto schuldquote geeft de verhouding aan tussen schuld en baten. Het wordt berekend door de netto schulden (schulden -/- vorderingen/middelen) te delen door de totale baten vóór reservemutaties. Het kengetal beoogt een indicatie te geven van de druk van de kapitaallasten op de exploitatie. De VNG adviseert om boven de 130% schulden af te bouwen. In 2022 zakt de netto schuldquote onder het signaalniveau, ondanks onze afnemende maar nog steeds omvangrijke leenportefeuille bij woningcorporatie Welbions. De oorzaak ligt in onze goede liquiditeitspositie, mede door positieve jaarresultaten, waardoor lenen al 2 jaren achtereen niet nodig is gebleken.

Het tweede kengetal corrigeert voor aan derden (woningbouw en instellingen) doorverstrekte leningen. Omdat wij de lokale woningcorporatie Welbions financieren en hiervoor leningen hebben aangetrokken, is de netto schuldquote hoger dan gemeenten die dit niet doen. De veel lagere gecorrigeerde netto schuldquote geeft veel beter aan dat wij een zeer aanvaardbare leningportefeuille hebben met acceptabele rentelasten.

2. Solvabiliteitsratio

Kengetal	rekening 2021	begroting 2022	rekening 2022
Solvabiliteitsratio	13,3%	13,4%	16,3%

De solvabiliteitsratio geeft de verhouding aan tussen het eigen vermogen (de reserves) en het balanstotaal. Een groot aandeel eigen vermogen betekent veel mogelijkheden om risico's op te vangen, en meer mogelijkheden om toekomstige investeringen te financieren. Een laag percentage daarentegen betekent veel vreemd vermogen en dus ook daarbij behorende financieringslasten. VNG en provincie hanteert als signaleringswaarde 20% (minimaal gewenst eigen vermogen). De ratio verbetert van 13,3% eind 2021 naar 16,3% eind 2022. Dit is het gevolg van aflossing van geldleningen, zowel eigen financiering als Welbions financiering, terwijl er geen nieuwe leningen zijn aangetrokken. Als we hier corrigeren voor de leningen i.v.m. Welbions komen we boven de signaalwaarde uit met 24%.

3. Grondexploitatie

Kengetal	rekening 2021	begroting 2022	rekening 2022
Grondexploitatie	18,9%	16,4%	13,5%

Het kengetal grondexploitatie geeft de verhouding tussen de boekwaarde van de grond en de totale baten vóór reservemutaties. Een hoog percentage wordt als kwetsbaar gezien. De boekwaarde moet immers worden terugverdiend. Dit kengetal is signalerend, maar geeft naar onze mening geen inzicht in de risico's van grondexploitaties. De jaarlijkse herzieningen en de voorzichtigheid die wordt betracht bij het voorspellen van resultaten zijn veelzeggender. Zie hiervoor de paragraaf grondbeleid. De signaalgrens is maximaal 20%. Een aantal jaren geleden zaten we hier boven. Nu is ook aan dit kengetal te zien, dat boekwaardes afnemen en risico's verminderen.

4. Structurele exploitatieruimte (nog onderhanden)

Kengetal	rekening 2021	begroting 2022	rekening 2022
Structurele exploitatieruimte	2,4%	0,9%	4,3%

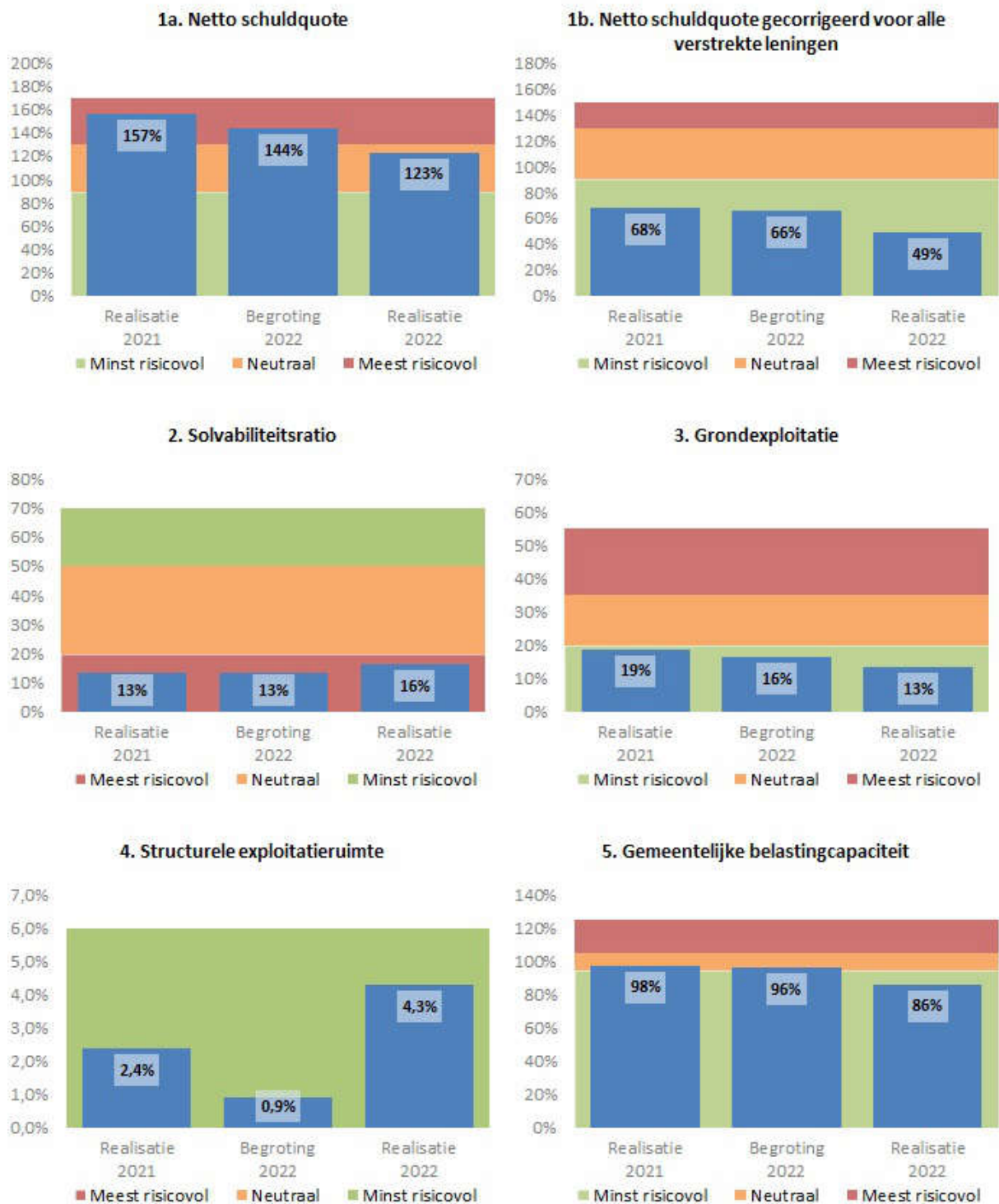
In het totale rekeningsaldo is geen rekening gehouden met het onderscheid tussen structurele en incidentele baten en lasten. Om de structurele exploitatieruimte te bepalen worden de totale lasten en baten vermindert met de incidentele lasten en baten.

5. Belastingcapaciteit

Kengetal	jaarverslag 2021	begroting 2022	jaarstukken 2022
Belastingcapaciteit	93,5%	96,2%	86,3%

Met dit kengetal wordt de hoogte van de lokale lastendruk vergeleken met het landelijk gemiddelde. Tussen de 95 en 105% wordt als "neutraal" geduid. Een lager percentage geeft aan dat er meer ruimte is om belastingen te verhogen tot het gemiddelde niveau in Nederland. Met 86,3% is er (hypothetisch) 13,7% ruimte ten opzichte van het Nederlands gemiddelde, € 124 per huishouden en ca € 4,7 miljoen aan te verhogen baten. De forse verruiming is uitsluitend te verklaren door de grote toename van de landelijke belastingdruk.

De kengetallen in vergelijking met de begroting en voorafgaand jaar

De **financiële** positie van de gemeente

Wij hebben een stijgende, maar relatief lage eigen vermogenspositie van 16,3% van het balanstotaal. Dat is lager dan de signaleringswaarde van VNG en provincie, die op 20% is gesteld. De vermogensverhouding is ontstaan, doordat we in het (nabije) verleden hebben besloten om taken uit te voeren en investeringen te doen, waarvoor we hebben moeten lenen. Investeren trekt altijd een wissel op de toekomst. Lasten worden naar de toekomst verschoven. Dit betekent, dat relatief veel van onze inkomsten ingezet moeten worden om renteverplichtingen af te dekken. Daardoor wordt de

ruimte om baten in te zetten voor nieuwe doelen beperkter. We begroten wel zodanig, dat we aan onze verplichtingen kunnen blijven voldoen.

Wij zorgen er voor, dat het eigen vermogen in balans blijft met de risico's die wij lopen. In dat kader is ons standpunt, dat het eigen vermogen voldoende buffer biedt voor de onderkende risico's. We voldoen niet aan de gemiddelde richtlijn, maar wel aan de vermogenspositie volgens eigen beleidsrichtlijn, die weergegeven wordt in de weerstandscapaciteit.

De solvabiliteit wordt negatief beïnvloed door de financiering van de woningbouwcorporatie. Hierdoor staan er meer financiële activa op de balans en meer vreemd vermogen waarmee activa zijn gefinancierd. Solvabiliteit kijkt alleen naar de verhouding eigen en vreemd vermogen. Indien de woningbouwfinanciering buiten beschouwing wordt gelaten zou de solvabiliteit 24% bedragen en boven de signaalwaarde uit komen.

Voor het versterken van het eigen vermogen gelden als mogelijkheden:

- investeringen beperken, waardoor minder financieringslasten en beter resultaat
- bezittingen verkopen en de opbrengst aan het eigen vermogen toevoegen
- jaarlijks een positief begrotingsresultaat creëren en het overschot aan de reserve toevoegen.

Dit staat op gespannen voet met het willen besteden van middelen aan nieuwe activiteiten.

De financiële positie is ook altijd te bezien in het licht van de toekomstige verwachte resultaten. Als de toekomst goed voorspelbaar is, is de financiële positie met meer voldoende zekerheid te beoordelen. We zitten nu in een tijd, waarin inflatie en looneisen veel harder toenemen dan we de lange tijd gewend waren. We zullen gaan zien dat dit een forse wissel gaat trekken op onze volgende meerjarenbegroting. De al dan niet te geven compensatie van het rijk voor deze lastenverhogingen en het zogenaamde ravijn vanaf 2027 maken gemeenten eveneens voorzichtig in het uitwerken van grote kostbare plannen.

6.3 Onderhoud kapitaalgoederen

De kapitaalgoederen zoals wegen, groen, riolering, haven en gemeentelijke gebouwen zijn van groot belang voor het functioneren van onze gemeente op het gebied van leefbaarheid, veiligheid, verkeer, vervoer en recreatie. Een groot deel van het gemeentelijk vermogen is geïnvesteerd in kapitaalgoederen. Onderhoud en beheer is nodig om de veiligheid te waarborgen en kapitaalvernietiging te voorkomen. Met het beheer en onderhoud van onze wegen, riolering, water, openbaar groen en gemeentelijke gebouwen is een grote inzet van onze middelen gemoeid. De lasten van de kapitaalgoederen zijn onderdeel van de verschillende programma's. Deze paragraaf geeft een integraal inzicht in de kaders, ontwikkelingen, onderhoudstoestand en kosten van onze kapitaalgoederen over de programma's heen.

Het kort cyclisch onderhoud van de openbare ruimte is ondergebracht bij de uitvoeringsorganisatie SWB/Gildebor. Zij houden de dienstverlening en de kwaliteit van de openbare ruimte op peil én creëren arbeidsplaatsen voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. De afgelopen jaren is gestreefd naar een vitale organisatie waarmee **efficiencyoptimalisatie** kon worden gerealiseerd. Hiermee kan SWB/Gildebor de vastgestelde kwaliteit van dienstverlening en beheer en onderhoud van de openbare ruimte leveren én meer mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt toeleiden naar regulier werk.

In 2019 is gestart met een doorkijk naar de toekomst voor de kapitaalgoederen. Voor de kapitaalgoederen wegen, civiele kunstwerken, openbare verlichting, groen en rioleringen is in de zomerbrief 2022-2025 een voorstel gedaan om middelen beschikbaar te stellen voor vervangingen. Dit voorstel is vastgesteld en opgenomen in de meerjarenbegroting. De ingezette systematiek zal jaarlijks bijgesteld worden om blijvend een doorkijk te hebben in de meerjarenbegrotingen. In deze paragraaf wordt een beeld geschetst hoe de werkelijke onderhoudsbedragen zich verhouden tot de begrote.

6.3.1 Wegen

Volumes

Cementbeton	139.615	M ²
Dicht asfaltbeton	1.951.594	M ²
Elementen	2.753.866	M ²
Halfverharding	178.712	M ²
Overige	35.727	M ²
Totaal	5.059.514	M ²
Waaronder		
Fietspad	361.961	M ²
Rijbanen	2.683.934	M ²
Voetpad	1.213.779	M ²

Onderhoudssystematiek

De gemeente Hengelo hanteert voor het beheer en onderhoud van wegen het kwaliteitsniveau zoals deze omschreven zijn in de landelijke richtlijnen van het CROW. De wegen worden volgens een programma beheerd en onderhouden. Daarnaast worden kleine reparaties uitgevoerd naar aanleiding van meldingen door bewoners over de openbare ruimte. Het onderhoudsniveau is niet veranderd en Hengelo streeft ernaar om de richtlijnen van het CROW te handhaven. Waar we voorheen één keer per twee jaar inspecteren, zijn we nu overgegaan om jaarlijks de wegen te inspecteren. Verder zijn er geen relevante veranderingen ten opzichte van vorig jaar.

Relevante beleidsnota's

Zie: 5.2.2 Verkeer, wegen en water

Grote projecten en ontwikkelingen

In het kader van de vervanging kapitaalgoederen is er een aantal noemenswaardigheden:

- De Kettingbrugweg, Mensinkweg en Boldershoekweg zijn opnieuw aangelegd.
- Voor wat betreft kunstwerken is een aantal houten bruggen van de Hesbeek en Tijertsbeek vervangen. In 2023 volgt de afronding van de beoogde vervangingen in de Hesbeek en Tijertsbeek.
- Ook is de Anthoniusstraat opnieuw aangelegd. Dit is binnen een project opgepakt en de afronding is binnenkort.
- In het project Bloemenbuurt worden het Krokus-, Hyacinten-, Gentiaan- en Anjellierenpad en de Gladiolen-, Narcis-, Primula-, Zonnebloem-, Reseda- en Asterstraat opnieuw aangelegd. Als dit project is afgerond, zijn ook deze vervangingen gerealiseerd.
- De vervanging van de **fietspaden** Hasseler Es is technisch voorbereid. Bij de voorbereiding werd duidelijk dat de scope breder is dan oorspronkelijk verwacht. De vervanging is daarom verder als project opgepakt waarbij ook aandacht is voor groen, duurzaamheid en een aantal verkeerszaken.

Grote onderhoudsprojecten

- Asfaltonderhoudswerken: Palestrina/Vilvaldi/Verdi en Rossinistraat, Leusveenweg, Sweelinckstraat, Oelersteeg/Geurdsweg, Duinkerken straat en zijwegen, Rhijnvis Feithstraat, Borgmanweg, Laarhuisweg en Kemerinksweg, Olde Meulenweg, Vockersweg, Wielewaalstraat.
- Herstel straatwerk: Jan Tooropstraat, Filosofenbuurt, Paul Pellastraat, Hampshire, Anthoniusstraat, Leusveenweg, Sweelinckstraat/Paginistraat.

Huidige staat van onderhoud

Van achterstallig onderhoud op verhardingen is geen sprake. Waar de technische veiligheidsnorm is overschreden, wordt gehandeld en gerepareerd. Wel is er nog steeds sprake van achterstanden in de vervangingen die geleidelijk op peil worden gebracht. Dit geldt zowel op het gebied van verharding als kunstwerken en verlichting. Deze wordt onder andere veroorzaakt doordat in de jaren '70 en '80 veel infrastructurele voorzieningen zijn aangelegd, die nu toe zijn aan vervanging. Inmiddels zijn de kosten voor het uitvoeren van onderhoudswerkzaamheden verhoogd. Als richtlijn wordt gehanteerd dat de staat van onze wegen te allen tijde te laten voldoen aan de landelijke CROW richtlijnen. De veiligheid is nog gewaarborgd.

De uitvoeringsorganisatie SWB/Gildebor voert het kort cyclisch onderhoud uit. Meldingen worden verholpen en kleine reparaties aan straatwerk uitgevoerd. Het grote onderhoud aan de wegen, trottoirs en andere verhardingen wordt hoofdzakelijk uitgevoerd door aannemers in opdracht van de gemeente. Opdrachten worden verstrekt als er niet meer voldaan wordt aan de landelijke richtlijnen voor wegen of wanneer er schades geconstateerd zijn waarbij onderhoud vereist is. Zo blijft de veiligheid gewaarborgd.

Financiën

Via de kadernota's zijn investeringsbedragen vastgesteld om ook in wegen en trottoirs te investeren. Hiermee worden verhardingen vervangen door nieuwe bestratingen of een nieuwe asfaltconstructie. De middelen zullen jaarlijks bijgesteld gaan worden middels de afgesproken systematiek van onderhoud kapitaalgoederen. Er wordt voor de vervangingen van de wegen nu jaarlijks gereserveerd. De budgetten zijn normaliter voldoende om de wegen te blijven laten voldoen aan de landelijke CROW richtlijnen. Echter, het afgelopen jaar zijn de brandstof- en materiaalkosten sterk toegenomen. Dit als gevolg van **flink** stijgende energieprijzen en de schaarste van materiaal. Niet alleen hebben wij te maken gehad met meerkosten, wij hebben ook te maken gehad met vertragingen in leveranties van materiaal waardoor niet alle vervangingen zijn uitgevoerd. Daarnaast zagen wij ook dat door krapte op de arbeidsmarkt de personeelskosten toenemen. Al met al zijn de kosten sterk toegenomen en de verwachting is dat dit nog voortduurt.

De budgetten zijn:

Wegen, Verkeer en Vervoer	Bedrag begroot saldo	Bedrag werkelijk saldo	Bedrag restant saldo
Salarissen en sociale lasten	877.388	1.170.787	-293.399
Kapitaallasten ¹	499.122	492.306	6.816
Exploitatie-en onderhoud	6.102.972	6.066.423	36.549
	7.479.482	7.729.516	-250.034

¹ Het onderdeel 'kapitaallasten' in de cijfermatige overzichten behoort weliswaar niet tot de scope van deze paragraaf, maar is om wille van de volledigheid hier toch zichtbaar gemaakt.

6.3.2 Groen

Volumes

Bomen	37.718	st.
Natuurlijke beplanting	832.307	M ²
Cultuurlijke beplanting	243.984	M ²
Gras	3.772.299	M ²

Onderhoudssystematiek

In 2005 stelde de gemeenteraad het IBOR Stedelijk Niveau vast waarmee de kwaliteit van de openbare ruimte is bepaald en kan worden beoordeeld. IBOR staat voor Instrument Beheer Openbare Ruimte. Deze systematiek is overgegaan naar KOR2018 van de landelijke CROW-richtlijnen. KOR staat voor Kwaliteitscatalogus Openbare Ruimte. Voor de bewoners zijn er geen merkbare verschillen in de openbare ruimte. Het beeldkwaliteitssysteem van IBOR is vergelijkbaar met de KOR systematiek. Met de KOR is de beeldkwaliteitssystemiek eigenlijk verder geprofessionaliseerd en gestandaardiseerd. Het college heeft de raad hierover per brief geïnformeerd. Het onderhoudsniveau is onveranderd.

Relevante beleidsnota's

Zie: 5.2.7 Beheer Openbare Ruimte en Duurzaamheid.

Grote projecten en ontwikkelingen

Dalmeden: het gedeelte CPO Kamers is in de zomer woonrijp gemaakt.

- Deelgebied 2 van Deldenerstraat en Mitchamplein tussen Tuindorpstraat en Langestraat is in de loop van 2022 afgerond.
- Herinrichting Lambertushof; voorbereidingen opgestart, in 2023 uitvoering.
- Herinrichting markt en gedeelte centrum is bijna afgerond. Oplevering voorjaar 2023.
- Voortzetten project van grijs naar groen; in 2022 zijn werkzaamheden in de wijken Noord en Slangenbeek aangelegd en er zijn voorbereidingen getroffen voor de Wilderinkshoek en Groot Driene.
- In de winterperiode 2022 is ongeveer 25% van de slechtste gemeentelijke groenvakken gerenoveerd. Groenvakken zijn opgewaardeerd qua bodem/bemesting en daarbij is tegelijkertijd gekeken naar de juiste soort op de juiste plek.

Huidige staat van onderhoud

De norm om in Hengelo minimaal 90% van het onderhoud uit te voeren conform het vastgestelde beeldkwaliteitsniveau is niet voor alle onderhoudscategorieën behaald. Dat geldt voornamelijk voor de onkruidbeheersing op verhardingen en natuurlijk afval (bladeren en onkruid) in goten van wegen. Gildebor anticipeert hierop door inzet van vernieuwde technieken en extra externe inhuur om deze achterstanden meer op peil te krijgen.

De eikenprocessierups zorgde ook in 2022 voor minder overlast dan de jaren ervoor. Dat is onder andere het gevolg geweest van gunstige weersomstandigheden, in combinatie met de gerichte bestrijding (nematoden en wegzuigen),

zorgvuldige communicatie en de inzet op het verhogen van de biodiversiteit. En daarnaast zorgde de intensieve monitoring ervoor dat we op de juiste plaats en op het juiste tijdstip efficiënter hebben kunnen bestrijden.

Vanwege de langdurige droogte in de afgelopen zomers heeft Gildebor ook in 2022 extra inspanningen moeten leveren om delen van het openbaar groen te renoveren.

Financiën

Voor de vastgestelde onderhoudsniveaus en het reguliere onderhoud zijn de beschikbare onderhoudsbudgetten voldoende. Voor ecologisch maaibeheer zijn er de komende jaren meer kosten dan oorspronkelijk aangegeven. De raad is hierover per brief geïnformeerd op 1 november 2022.

Via de kadernota 2021-2024 zijn investeringsbedragen vastgesteld om ook in het openbaar groen te investeren. Hiermee wordt groen opnieuw aangelegd als dat aan vervanging toe is. De middelen zullen jaarlijks bijgesteld gaan worden middels de afgesproken systematiek van onderhoud kapitaalgoederen. Tevens wordt gekeken of deze vervangingen in combinatie kan worden opgepakt met projecten en andere werkzaamheden die plaatsvinden in de openbare ruimte, zoals rioleringswerkzaamheden en herstraten.

Spelen	Bedrag begroot saldo	Bedrag werkelijk saldo	Bedrag restant saldo
Salarissen en sociale lasten	189.473	156.262	33.211
Kapitaallasten ¹	57.059	57.084	-25
Exploitatie-en onderhoud	387.270	384.270	3.000
	633.802	597.616	36.186

¹ Het onderdeel 'kapitaallasten' in de cijfermatige overzichten behoort weliswaar niet tot de scope van deze paragraaf, maar is om wille van de volledigheid hier toch zichtbaar gemaakt.

Groen	Bedrag begroot saldo	Bedrag werkelijk saldo	Bedrag restant saldo
Salarissen en sociale lasten	643.550	670.133	-26.583
Kapitaallasten ¹	38.138	37.860	278
Exploitatie-en onderhoud	4.930.677	4.760.326	170.351
	5.612.365	5.468.319	144.046

¹ Het onderdeel 'kapitaallasten' in de cijfermatige overzichten behoort weliswaar niet tot de scope van deze paragraaf, maar is om wille van de volledigheid hier toch zichtbaar gemaakt.

6.3.3 Water en riolering

Volumes

Vrij-verval riool	631.456	M ³
Mechanisch riool	92.631	M ³
Kolken	34.000	St.
Riool pompgemalen	85	St.
Drukriool-installaties	292	St.
Drainage	224.573	M ³

Onderhoudssystematiek

Het in stand houden van de riolering moet tegen zo laag mogelijke kosten gebeuren. Concreet betekent dit dat riolen niet worden vervangen zolang uitstel verantwoord is of alternatieven doelmatiger zijn. Het rioolvervangingsplan is gebaseerd op risico gestuurd beheer. Hierbij worden de onderhoudsinspanningen gestuurd op de gevolgen van schade. De keuze voor vervanging, relining of deelreparaties blijft maatwerk.

De gevolgen van de klimaatveranderingen maken steden minder leefbaar. Hitte, droogte, luchtkwaliteit en wateroverlast stellen ons voor nieuwe opgaven. We willen maatregelen voor extra groen en water in de stad combineren om de wateroverlast en hittestress terug te dringen en om Hengelo veel minder stenig en dus groener te maken. Bij alle projecten nemen we dit als uitgangspunt. Door het slim combineren is er beperkt aanvullende financiering nodig.

Relevante beleidsnota's

Zie: 5.2.7 Beheer Openbare Ruimte en Duurzaamheid.

Grote projecten en ontwikkelingen; wat hebben we gedaan.

- We zijn verder gegaan met het klimaat-robust inrichten van een deel van de binnenstad.
- De rioolvervanging/relining en reconstructie van de Deldenerstraat tussen de Tuindorpstraat en de Langestraat is gerealiseerd. Het verhard oppervlak is afgekoppeld van de gemengde riolering en wordt afgevoerd naar de **Berflobeek**.
- Een deel van de binnenstad (Burg. Jansenplein en Enschedesestraat) is afgekoppeld. Het afgekoppelde hemelwater wordt afgevoerd naar de **Berflobeek**.
- De Marskant tussen de Willemstraat en de Deldenerstraat alsmede de Marssteeg zijn afgekoppeld. Het hemelwater wordt afgevoerd naar de **Berflobeek**.
- De H.Dunantstraat is herstraat en heringericht in combinatie met afkoppelen van hemelwater en de aanleg van wadi's .
- De herinrichting van de Elsbeek tussen de Koekoeksweg en de Oude Molenweg is afgerond. Aanwonenden hebben geparticipeerd in het ontwerpproces.
- De waterbergingsvijver bij het ROC is gerealiseerd.
- De klimaatdialogen zijn afgerond. De klimaatadaptatiestrategie ligt ter besluitvorming voor aan de raad.
- Voor de herinrichting van de **Berflobeek** nabij de Marskant is een **definitief** ontwerp gemaakt.
- Er is een begin gemaakt met het ontwerp voor de herinrichting van de Drienerbeek tussen de Paul Krugerstraat en de Wemenstraat.
- De riolering in de Deurningersraat tussen de Sloetsweg en de Oldenzaalsestraat is vervangen. Het hemelwater is afgekoppeld van de gemengde riolering.
- In de Hazelaarweg, tussen de Berkweg en de Dennenbosweg, is drainage aangelegd.

Financiën

De budgetten voor regulier en groot onderhoud zijn vastgesteld in het GRP. Op basis van het GRP 2018-2022 zijn de budgetten voldoende. Hoewel het beheer meer risicogestuurd plaats vindt is de verwachting dat dit voldoende is om de eisen die aan de functionaliteit en veiligheid worden gesteld te waarborgen. Mocht een riolering onverhoopt eerder moeten worden vervangen dan gepland dan kan dit vaak worden opgelost door een andere geplande vervanging wat naar achteren te schuiven.

Op het gebied van riolering en waterhuishouding wordt samengewerkt met de Twentse gemeenten, het Waterschap Vechtstromen, de provincie Overijssel en Vitens (Twents waternet). Met zogenaamde werkplaatsen wordt door gezamenlijk onderzoek geprobeerd kostenbesparingen te realiseren in de waterketen.

Enkele onderdelen in de tabel horen weliswaar niet tot de scope van deze paragraaf, maar die maken we voor de volledigheid toch zichtbaar.

Water, onderdeel Riolering	Bedrag begroot saldo	Bedrag werkelijk saldo	Bedrag restant saldo
Salarissen en sociale lasten	304.735	450.825	-146.090
Mutatie voorzieningen	2.270.544	2.612.756	-342.212
Kapitaallasten ¹	1.771.401	1.754.548	16.853
Exploitatie-en onderhoud	3.965.502	3.689.337	276.165
Overhead en BCF	1.480.110	1.480.110	-
Belastingen op producenten en huishoudens	-10.616.293	-10.700.426	84.133
Kwijtschelding	824.000	712.849	111.151
	-	-	-

¹ Het onderdeel 'kapitaallasten' in de cijfermatige overzichten behoort weliswaar niet tot de scope van deze paragraaf, maar is om wille van de volledigheid hier toch zichtbaar gemaakt.

Water, onderdeel Waterlopen	Bedrag begroot saldo	Bedrag werkelijk saldo	Bedrag restant saldo
Salarissen en sociale lasten	32.677	-	32.677
Kapitaallasten ¹	534	534	-
Exploitatie-en onderhoud	98.648	71.695	26.953
	131.859	72.229	59.630

¹ Het onderdeel 'kapitaallasten' in de cijfermatige overzichten behoort weliswaar niet tot de scope van deze paragraaf, maar is om wille van de volledigheid hier toch zichtbaar gemaakt.

6.3.4 Fysiek havenbeheer

Onderhoudssystematiek

In 2020 is een meerjarige onderhoudsplanung voor groot onderhoud aan de havens opgesteld. Om deze werkzaamheden te bekostigen is de voorziening groot onderhoud Haven ingesteld. Binnen deze voorziening zijn onder andere het 'op diepte houden' en het in stand houden van kades en oevers opgenomen. In 2022 hebben we op een 2-tal locaties gebaggerd. Dit zorgt ervoor dat de haven beter bereikbaar is voor grotere schepen.

Veranderingen in het onderhoudsniveau

Het onderhoudsniveau is niet veranderd.

Relevante beleidsnota's

Havengeldverordening

Beleidskader

De wethouders van de gemeenten Almelo, Enschede, Hengelo, Hof van Twente en Lochem hebben in een eerder stadium de Samenwerkingsovereenkomst 'Gemeenschappelijk Havenbeheer Twentekanalen' (GHT) getekend.

Huidige staat van onderhoud

Gezamenlijk met de andere gemeenten is per gemeente een inventarisatie uitgevoerd van alle voorkomende voorzieningen in de haven zoals de damwanden, remmingwerken en voorzieningen voor schippers. De inventarisatie is uitgevoerd door een extern bedrijf, Nepocon. Op deze manier is er een eensluidend beeld van de havens in de genoemde gemeenten. Binnen het havenbedrijf is afgesproken dat er jaarlijks een visuele schouw en inventarisatie wordt gehouden om gebreken en onderhoud tijdig te signaleren. Bij de schouw is naar voren gekomen dat er op bepaalde plekken ondieptes zijn. Daarom is er op een 2-tal locaties gebaggerd.

De te onderhouden onderdelen die voortkomen uit de initiele inventarisatie en de periodieke schouw zijn opgenomen in het meerjarenplan. Het meerjarenplan is gebaseerd op bovenstaande inventarisatie van Nepocon uit 2016. In verband met de vertraging van de werkzaamheden "opwaardering haveninfrastructuur voor klasse Va schepen" is de fasering van het onderhoud aangepast. Uit de periodieke inventarisatie is gebleken dat de geplande activiteiten een jaar uitgesteld kunnen worden, zonder dat daarbij de veiligheid in het geding komt of dat er sprake is van kapitaalvernietiging.

In de regelgeving is bepaald dat een beheerplan niet ouder mag zijn dan 5 jaar. Hierbij dient opgemerkt te worden dat wij wel jaarlijks een actualisatie van het bestaande beheerplan uitvoeren. Een nieuw beheerplan wordt opgesteld nadat een aantal grote investeringen in de haven hebben plaatsgevonden. Deze investeringen zijn de laatste jaren meerdere keren wegens diverse omstandigheden uitgesteld. Er zijn externe factoren zoals uitstel door RWS en uitstel i.v.m. PFAS perikelen, die de voortgang van deze werkzaamheden hebben vertraagd. Wij handhaven de bestaande voorziening ondanks het verouderd beheerplan.

Voor de haven geldt geen indeling van kwaliteitsniveaus voor onderhoud. Het is een gemeentelijke taak de haven veilig, bereikbaar en functioneel te houden. Een aantal bedrijven hebben eigen voorzieningen om te laden en te lossen, andere bedrijven maken gebruik van de 2 gemeentelijke laad- en loskades.

Financiën

De voorziening groot onderhoud Haven wordt jaarlijks gevoed door een dotatie vanuit de exploitatie. Deze jaarlijkse dotatie is bepaald op basis van de verwachte lasten binnen een scope van 10 jaar en is gesteld op € 50.565 per jaar.

Fysiek Havenbeheer	Bedrag begroot saldo	Bedrag werkelijk saldo	Bedrag restant saldo
Kapitaallasten ¹	9.213	4.693	4.520
Dotatie in voorziening	50.565	50.565	-
	59.778	55.258	4.520

¹ Het onderdeel 'kapitaallasten' in de cijfermatige overzichten behoort weliswaar niet tot de scope van deze paragraaf, maar is om wille van de volledigheid hier toch zichtbaar gemaakt.

6.3.5 Gebouwen

Volumes

Gebouwen	Aantal
Wettelijke taak (onderwijs en gymlokalen)	71
Beleidsvolgend vastgoed (cultuur, sport, buurt- en clubhuizen welzijn, parkeren, kinderboerderij)	55
Vastgoed voor een organisatie (incl. Gildebor)	18
Vastgoed in grondexploitaties	4
Overig vastgoed	21

Het gemeentelijk vastgoed bestaat uit 169 gebouwen (één gebouw kan uit meerdere adressen bestaan). Deze zijn voor € 735,7 miljoen verzekerd (herbouwwaarde). Het gemeentelijk bezit aan objecten bestaat onder andere uit scholen, sporthallen, buurthuizen en aankopen in het kader van grondverwerving. Als gevolg van deze diversiteit zijn de onderhoudskosten voor de gebouwen onderdeel van verschillende beleidsprogramma's.

Beheer

Het Vastgoedbedrijf beheert de gemeentelijke vastgoedobjecten. Met 'de gemeentelijke vastgoedobjecten' worden alle verhuurbare objecten bedoeld die in gemeentelijk bezit zijn. De gemeente bezit dit vastgoed als middel om beleidsdoelstellingen te halen. Het hebben van vastgoed is geen doel op zich.

Schoolgebouwen worden ook niet beheerd door het Vastgoedbedrijf. Schoolgebouwen zijn juridisch eigendom van de schoolbesturen. Pas op het moment dat een school leeg komt te staan komt het volledige eigendom en beheer bij het Vastgoedbedrijf te liggen. Objecten die in een grondexploitatie zijn aangekocht voor de ontwikkeling van een locatie blijven in principe in de grondexploitatie zitten en vallen onder de verantwoordelijkheid van de projectorganisatie. Het Vastgoedbedrijf zorgt wel voor het beheer en onderhoud van deze objecten.

Onderhoudssystematiek

In opdracht van het Vastgoedbedrijf wordt eens per 4 jaar (laatste keer 2021) voor een groot deel van het gemeentelijk vastgoed (met uitzondering van de onderwijsgebouwen en de objecten die op korte termijn worden afgestoten) het onderhoudsniveau inzichtelijk gemaakt conform de NEN 2767-systematiek (conditiemeting van gebouwen en installaties door middel van een vastgelegde meet- en registreermethode). Deze informatie is in een meerjarenonderhoudsplanning gezet. Deze onderhoudsplanning bestrijkt een periode van 40 jaar die elk jaar, ten aanzien van de tijdstippen van onderhoud, wordt geactualiseerd. Aan de hand van het huidig en toekomstig gebruik van de vastgoedobjecten wordt dan beoordeeld welke onderhoudswerkzaamheden voor dat doel noodzakelijk zijn, er wordt uit gegaan van minimaal onderhoudsniveau 3 (redelijke conditie) zonder ernstige gebreken.

Veranderingen in het onderhoudsniveau

Er zijn geen veranderingen in het onderhoudsniveau. Voor een groot deel van het gemeentelijk vastgoed zijn in

2021 de herinspecties opgeleverd. De herinspecties zijn uitgevoerd om zodoende goed te kunnen sturen op de onderhoudskosten van het vastgoed en inzicht te hebben in de risico's. Uit de herinspecties is gebleken dat een overgroot deel van de panden niveau 3 (redelijke conditie) of beter heeft. Bij de panden is in 2021 het benodigde grootonderhoud uitgevoerd waardoor de panden het onderhoudsniveau behouden.

Relevante beleidsnota's

- Kadernotitie "Accommodatiebeleid Sociaal en Vastgoedkaders", vastgesteld in 2021.

Grote projecten en ontwikkelingen

- Tijdens onderhoudswerkzaamheden zijn tevens verduurzamingsmaatregelen meegenomen.

Huidige staat van onderhoud

Uit de inspecties die in 2021 zijn opgeleverd is gebleken dat een overgroot deel van de objecten niveau 3 (redelijke conditie) of beter heeft. Alle onderhoudsniveaus en de daar bijbehorende budgetten zijn hiermee in beeld. Voor de objecten die op korte termijn in aanmerking komen voor verkoop/sloop zijn er geen onderhoudsinspecties uitgevoerd. Het onderhoudsniveau kan voor deze objecten wat lager liggen.

Financiën

Er is minder regulier onderhoud uitgevoerd dan in de begroting was opgenomen. Dit verschil is ontstaan doordat in de begroting een gemiddeld bedrag is opgenomen, terwijl enkele inspecties een cyclus hebben van 4 of 5 jaar. Daarnaast hebben we minder klachten onderhoud gehad dan dat op basis van normbedragen was berekend.

De getroffen onderhoudsvoorziening is niet toereikend om het huidige onderhoudsniveau te bestendigen. Er zal jaarlijks een extra dotatie van €16.000 gedaan moeten worden. Dit wordt in de zomernota van 2023 verwerkt. Naast de werkelijke kosten voor groot onderhoud worden er van 2022 ruim €260.000 aan openstaande verplichtingen meegenomen naar 2023. Daarnaast is afgelopen jaar ook minder groot onderhoud uitgevoerd dan gepland, dit onderhoud is doorgeschoven. De komende jaren zal dit ingehaald worden en is passend binnen de kaders van de voorziening.

De budgetten waren:

2022	Begroot	Werkelijk
Regulier onderhoud	1.435.925	867.330
Groot onderhoud	1.606.390	959.373
Totaal	3.042.315	1.826.703

Deze budgetten zijn uitsluitend ten behoeve van kosten derden. Voor het onderhoud dat door ons eigen personeel wordt gedaan (personeelslasten) zijn separate budgetten opgenomen.

Het onderhoud voor de onderwijsgebouwen (met uitzondering van noodlokalen en leegstaande schoolgebouwen) en de gebouwen die in de grondexploitaties zitten, worden niet vanuit bovengenoemde budgetten bekostigd. Het onderhoud van de objecten in de grondexploitaties worden binnen de grondexploitaties gedekt. Voor de onderwijsgebouwen krijgen de schoolbesturen een rechtstreekse bijdrage van het rijk voor het onderhoud.

6.4 Grondbeleid

Visie gemeentelijk grondbeleid

Overeenkomstig de Financiële verordening dient elke vijf jaar een Nota Grondbeleid te worden vastgesteld. De Nota Grondbeleid geeft aan welke positie de Gemeente Hengelo inneemt op de grondmarkt en legt de basis voor een transparante en eenduidige werkwijze bij de uitvoering van het grondbeleid van de gemeente. De gemeente Hengelo wil met haar grondbeleid een bijdrage leveren aan de invulling van haar ambities op het terrein van o.a. wonen en economie. Het grondbeleid heeft daarmee een volgend karakter voor andere beleidsvelden en programma's. Gelet op de huidige grondvoorraad zal een actief grondbeleid voor nieuwe projecten situationeel worden toegepast. Maatschappelijk kan het wenselijk zijn om bepaalde ontwikkelingen in de stad te stimuleren of juist af te remmen. Waar nodig pakt het grondbedrijf dan een actieve rol op om zorg te dragen voor een evenwichtige ontwikkeling van de stad.

Actualiteit gemeentelijk grondbeleid

Het gemeentelijk grondbeleid vergt maatwerk. In de nota grondbeleid is er daarom voor een situationeel grondbeleid gekozen. Deze **flexibele** aanpak is aan te passen naar aanleiding van doelen en omstandigheden. De grondposities van de gemeente en marktpartijen zijn sterk bepalend voor de strategie die kan worden gevolgd. De gemeente heeft een sterkere ontwikkelingspositie wanneer gronden in eigendom zijn, dan in de gevallen waar ze geen grondpositie heeft. Met het innemen van strategische posities verkrijgt de gemeente een meer sturende rol in het proces en de planning van gronduitgifte.

Bedrijventerreinen vormen een belangrijke pijler voor een aantrekkelijk vestigingsklimaat. Vitale toekomstbestendige bedrijventerreinen zijn belangrijk voor de stad. Voor de bedrijventerreinen geldt dat de verwachte vraag en het aanbod in evenwicht zijn. Het afgelopen jaar hebben we (inclusief de Veldkamp, exclusief BXL) voor € 15,1 miljoen aan bedrijvenkavels verkocht. Dit was € 2,3 miljoen onder de prognose van de grondexploitaties van € 17,4 miljoen. De vooruitzichten (opties) voor de kavelverkoop in 2023 zijn gunstig en deze zijn verwerkt in de nog vast te stellen herziening van de grondexploitaties.

De druk op de (sociale) woningvoorraad neemt toe. Dit is een landelijk beeld dat ook in Hengelo zichtbaar is. Vanwege de krapte op de woningmarkt, stijging van de rente en inflatie is een koopwoning minder bereikbaar geworden. Dat zorgt voor een toename van mensen die zich inschrijven voor een (sociale) huurwoning. Daarnaast is er een toename van aandachtsgroepen waardoor wachttijden verder kunnen oplopen. Dan gaat het om doelgroepen als studenten, doorstromers vanuit beschermd wonen en mensen in scheiding, arbeidsmigranten, maar ook nieuwkomers als statushouders, asielzoekers en ontheemde Oekraïners. Ondanks dat wij volop inzetten op de realisatie van woningen in de verschillende projecten, moet worden opgemerkt dat er ook externe factoren zijn waar wij minder tot geen invloed op hebben. Zo is er krapte op de arbeidsmarkt, loopt de hypotheekrente op, zijn de energielasten gestegen en hebben we de onzekerheid over het stikstofdossier.

Gezien de economische en stedelijke ontwikkelingen zal de gemeente een weloverwogen ontwikkelstrategie moeten realiseren. De ambities, de aanpak en de risico's moeten zorgvuldig op elkaar afgestemd worden. Het grondbeleid zal daar waar het nodig is, aangepast moeten worden. Vooral snog houden we het situationeel grondbeleid in stand.

De gemeente laat uiteraard haar grondexploitaties aansluiten bij het Besluit Begroting en Verantwoorden (hierna: BBV). Kort gaan we hieronder nog in op een aantal punten van het BBV die een nadere toelichting behoeven:

Looptijd langer dan tien jaar

De volgende gemeentelijke grondexploitaties hebben een looptijd langer dan tien jaar. In de grondexploitaties is geen opbrengstenindexering gerekend na tien jaar. Dit is een risico beperkende maatregel waarmee voldaan wordt aan de vereisten van het BBV. Dit betreffen de volgende projecten:

- In Dalmeden verkopen we voornamelijk grotere kavels. Het is de verwachting dat er na de gestelde tienjaarstermijn nog steeds vraag is naar deze kavels;
- In Campus wordt een realistische afzet geraamd door de nog te realiseren verkopen in hetzelfde tempo te faseren als de verkopen in de afgelopen jaren zijn gerealiseerd. Daarmee wordt de tienjaarstermijn overschreden.

Planresultaten en parameters grondexploitaties

Alle gemeentelijke grondexploitaties worden jaarlijks middels de herziening grondexploitaties vastgesteld door de Raad. De Raad heeft de parameters, die in de grondexploitaties gebruikt worden, op 21 december 2022 vastgesteld. In de grondexploitaties gaan we uit van de het prijspeil in 2023. Deze parameters worden gebruikt om het verwachte resultaat te bepalen:

Omschrijving	2023	2024	2025 t/m 2032	2033 ev
Kostenindexering	5%	3%	2%	2%
Rente	1,48%	1,48%	1,48%	1,48%
Opbrengstenindex bedrijven	0%	2%	2%	0%
Opbrengstenindex woningbouw	0%	0%	2%	0%
Opbrengstenindex kantoren	0%	0%	0%	0%
Opbrengstenindex overig	0%	0%	0%	0%

In de onderstaande tabel staan de resultaten per grondexploitatie:

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2022	Eindwaarde jaarrekening 2022	Voorziening 2022	Einde looptijd GREX
<i>Verliesgevend</i>				
Woningbouw				
104 Lange Wemen	2.227.637	-2.574.855	2.474.870	2024
006 Landmanserve	2.678.046	-3.190.754	3.128.191	2023
028 Marskant	4.107.230	-1.799.566	1.629.923	2027
101 Broek Noord	11.382.306	-5.359.664	5.050.531	2025
102 Broek Oost	787.499	-956.537	937.781	2023
HART VAN ZUID				
701 Hijschveste	3.553.006	-6.097.470	5.633.120	2026
702 De Smelterij	2.355.709	-3.118.061	2.996.982	2024
703 Hoofdinfrastructuur	0	-0	0	2022
704 Appendage	1.743.371	-4.667.880	4.398.647	2025
711 De Koppeling	0	-0	0	2022
712 De Vereeniging	0	-0	0	2022
713 De Noordelijke Laan	0	-0	0	2022
714 De oude Ketelmakerij	-1.411.640	-4.041.776	3.518.609	2029
715 Zuidelijke laan HvZ	3.566.197	-3.545.466	3.475.947	2023
716 Kanaalzone	232.215	1.147.158	-1.080.993	2025
717 De Koppeling	7.028.411	-5.272.992	4.871.430	2026
790 De Hofmakerij en De Verbinding	1.361.838	-1.542.766	1.425.277	2026
791 De Hofmakerij	959.847	-1.355.810	1.180.314	2029
591 Beckum	36.333	-9.914	8.803	2028
Bedrijventerrein				
016 Gezondheidspark	13.517.636	-7.055.069	6.021.433	2030
035 Oosterveld	6.756.625	-2.907.412	2.794.514	2024
096 Campus	19.455.798	-11.801.646	9.123.056	2035
Exploitaties buiten gemeentelijke administratie				
De Veldkamp	32.321.213	-25.633.758	16.803.661	2025
BBV De Veldkamp			331.996	2025
Subtotaal verliesgevend	112.659.277	-89.784.238	74.724.095	
<i>Winstgevend</i>				
Woningbouw				
044 Veldwijk Noord	-1.476.341	955.808	918.693	2024
052 Dalmeden	11.895.169	29.432.943	22.752.622	2035
583 Herontwikkeling Beckumerstraat	-313.546	538.795	517.873	2024
XXX Wijkerslokatie Hemmelhorst	4.931.161	2.062.514	1.760.336	2030
Bedrijventerrein				
Businesspark XL	8.822.245	11.558.386	10.891.726	2025
Subtotaal winstgevend	23.858.688	44.548.446	36.841.249	

1

¹ Technische uitleg: Er is een specifieke voorziening opgenomen voor de Veldkamp in de lijn met de regelgeving van het BBV. De gemeente Borne mag, conform het BBV, niet al haar rentelasten in rekening brengen bij de grondexploitatie de Veldkamp. Door de regelgeving heeft de gemeente Borne een nadeel en Hengelo een voordeel. Daarover zijn afspraken gemaakt en jaarlijks wordt een vergoeding van het rentenadeel betaald aan Borne. Voor die betaling is een voorziening getroffen conform de regels van het BBV.

Grondexploitaties die in de bovenstaande tabel bij de boekwaarde een negatief bedrag hebben staan, hebben een spaarsaldo. Voor veruit de meeste grondexploitaties geldt dat niet, aangezien de kosten vrijwel altijd voor de baat komen.

De boekwaarden van De Veldkamp, wijkerslocatie Hemmelhorst en Businesspark XL zijn niet opgenomen in de gemeentelijke administratie. De boekwaarde was vorig jaar nog € 190,4 miljoen en is in 2022, door de verkopen, flink gedaald naar € 136,5 miljoen. Daarnaast is er een boekwaarde van € 15,7 miljoen voor de tussentijds genomen winst van de projecten Dalmeden, Beckumerstraat en Veldwijk Noord. De boekwaarde van de gemeente Hengelo was vorig jaar € 96,7 miljoen (exclusief de tussentijdse winst) en is dit jaar gedaald naar € 90,5 miljoen. De boekwaarde van wijkerslocatie Hemmelhorst en De Veldkamp is opgenomen in de administratie van de gemeente Borne en de boekwaarde van Businesspark XL is opgenomen in de administratie van de Gemeenschappelijke Regeling BXL. De gemeente Hengelo is (risicodragend) deelnemer in deze grondexploitaties. Bovenstaande resultaten hebben betrekking op het totaal (op de voorziening na), dus niet uitsluitend het Hengeloos deel. De grondexploitaties met een negatief bedrag op eindwaarde zijn de grondexploitaties met een verlies. Voor het verlies treffen we (voor ons aandeel) op contante waarde een voorziening. Die voorziening voor alle tekortexploitaties is per 31 december 2022 € 74,7 miljoen. De voorziening was bij de laatst vastgestelde jaarrekening per 31 december 2021 € 68,1 miljoen. Verwacht was dat deze zou oplopen naar € 71,7 miljoen eind 2022. Met name de voorziening van Campus, Gezondheidspark en de Veldkamp nemen toe. De uitleg over de verslechtering van de grondexploitaties wordt hieronder op hoofdlijnen gegeven onder voortgang projecten. Een gedetailleerde uitwerking per project wordt gegeven in de herzieningen van 2023.

De resultaten van de deelprojecten van Hart van Zuid worden afzonderlijk inzichtelijk gemaakt, maar Hart van Zuid wordt als één project beschouwd en er wordt voor het totale resultaat één voorziening getroffen. De positieve resultaten van deelprojecten zijn in deze voorziening verdisconteerd.

Ontwikkeling Reserve Grondexploitaties

De afgelopen jaren is het saldo van de reserve grondexploitaties gestegen. Enerzijds door een gezond financieel beleid en anderzijds door het vroegtijdig moeten nemen van verwachte winsten.

Stand van de reserve grondexploitatie

De reserve bedraagt per 1 januari € 21,0 miljoen. Dit is wat we vorig jaar in de jaarrekening hadden verwacht. We hebben een verslechtering voor de kostenstijgingen en een verslechtering voor Dalmeden reeds gemeld in de Tweede Beleidsrapportage. Daarnaast is er een verslechtering gemeld bij de aanpassing van de parameters (zaaknummer 3504079). Naast deze al vastgestelde verslechtingen laten de afgesloten projecten een verbetering zien van € 3,5 miljoen ten opzichte van wat we vorig jaar verwacht hadden. Dit zit met name in de subsidies die in december beschikt zijn voor Hart van Zuid. Dit betrof de subsidie voor het project "Laan Hart van Zuid 2^e fase", programma Innovatiedriehoek Twente.

In de tabel hieronder staat de verwachte stand van de reserve per 31-12 in de komende jaren (* miljoen):

	2022	2023	2024	2025
Reserve grondexploitatie	21,0	22,7	24,5	27,3

Opgemerkt wordt dat het saldo van € 21,0 miljoen voor € 15,7 miljoen verklaard wordt door winstnemingen, waarvan € 14,6 miljoen in Dalmeden. Dit is een verwachte winst en is verplicht om te nemen. Echter, in Dalmeden moet nog € 26,5 miljoen aan gedane investeringen worden terugverdiend.

Voortgang projecten

Navolgend staat een korte omschrijving van de grootste wijzigingen in de vastgestelde grondexploitaties in 2022. Tussen haakjes staat de wijziging van het verwachte resultaat ten opzichte van vorig jaar (prijsspeil 01-01-2023).

Landmanserve (-/- € 0,1 miljoen)

De gunning voor het woonrijp maken is geweest. Daaruit blijkt dat de aanleg van de klinkerverharding duurder uitvalt dan was begroot. Tevens is er een kleine asbestvervuiling in de grond aangetroffen waardoor meerkosten worden verwacht.

Marskant (-/- € 0,2 miljoen)

Er zitten nog veel civiele uitgaven in de raming, die door de kostenindexering van 12% (conform de verslechtering van 7% in de tweede beleidsrapportage en de vastgestelde parameters van 5%) zorgt voor een substantiële uitzetting van de lasten, en daarmee van het exploitatieresultaat.

Dalmeden (-/- € 5,0 miljoen)

Als gevolg van de prijsstijging 2022 zijn de investeringen per 1-01-2023 hoger uitgekomen. In de plandelen Bos en Kamers heeft een correctie van bouwclaims en nog uit te geven uitgeefbaar gebied. Daarmee is de opbrengstpotentie verlaagd. Voor Meander Noord loopt nog een planprocedure, dit zal een effect hebben op de opbrengstverwachting. Voor kamers geldt dat een planwijziging is voorzien waarbij groen wordt gehandhaafd met het effect dat er minder uitgeefbaar oppervlak ontstaat. De effecten zijn in de risicoanalyse meegenomen.

Broek Noord (-/- € 0,3 miljoen)

De verwachte plankosten zijn opnieuw berekend en verwerkt. Dit leidt tot een uitzetting van de verwachte inzet. Daarnaast wordt de grond later afgenomen door de ontwikkelaar: bouwrijp maken heeft door vertraging in de aanleg van nutsvoorzieningen langer geduurd dan gedacht. Hierdoor hebben we langer de beheerskosten voor onze rekening te nemen.

Broek Oost (+/+ € 0,4 miljoen)

Het project bevindt zich in de afrondende fase. Enkele herstelacties worden nog gemaakt bij het woonrijp maken. Daarnaast wordt het groenplan tot uitvoer gebracht in de loop van 2023. Alle kosten die niet meer worden voorzien zijn geschrapt in de raming. Daarmee verbetert het verwachte eindresultaat.

Wijkerslocatie Hemmelhorst (-/- € 0,5 miljoen)

Het bijstellen van de parameters (kosten- en opbrengstenindexering) heeft geleid tot een verslechtering van afgerond € 0,4 miljoen. Hiernaast is aan de hand van een definitieve taxatie de waarde van één kavel met circa € 0,2 miljoen verlaagd. Het resultaat is hierdoor met afgerond € 0,1 miljoen verslechterd.

Gezondheidspark (-/- € 0,8 miljoen)

Met de vaststelling van de parameters is bij het gezondheidspark (samen met Campus) gekozen om de opbrengststijging meerjarig op 0% te zetten. Daarmee worden de verwachte opbrengsten voor de nog-uit-te-geven kavels naar beneden bijgesteld.

Campus (-/- € 0,4 miljoen)

Campus verslechtert op NCW 1-1-2023 met € 0,4 miljoen. Dit komt omdat per 01-01-2023 voor deze grondexploitatie geen opbrengststijging is opgenomen.

De Veldkamp (-/- € 0,6 miljoen)

Het verschil wordt met name veroorzaakt door de verlaging van de grondprijs en minder m²'s uitgeefbaar "De Groene Wig". Voor het overig zijn de kavelprijzen gehandhaafd. De Veldkamp zit in een afrondende fase einddatum blijft gehandhaafd op 2025.

BXL (Regionaal Bedrijventerrein Twente) (+/+ € 3,6 miljoen)

Voor wat betreft gronduitgifte is 2022 een absoluut recordjaar geweest voor het XL Businesspark. In totaal werd 29,6 ha aan grond uitgegeven (verwacht 20 hectare). Dat is de belangrijkste reden van verbetering van de

grondexploitatie. Daarnaast vond de uitgifte plaats tegen een hogere prijs dan begroot. In gesloten ontwikkel- en erfpachtovereenkomsten is veelal opgenomen dat de grondprijs tot het passeren van de akte wordt bijgesteld op basis van de CPI-index. Deze index liet afgelopen jaar een stijging van 10% zien en dit heeft een groot effect op de prijs van gerealiseerde en te realiseren uitgiften.

Risico's

Het geraamde financiële gevolg van het totale risicoprofiel is afgenomen van € 9,2 miljoen bij de vastgestelde herzieningen 2022 naar € 7,0 miljoen deze herziening (bij 90% betrouwbaarheid). Het risicoprofiel is met name afgenomen doordat we bij de parameters en de grondprijsnotitie geen verhoging van de grondprijzen hebben doorgevoerd. Daardoor is de inschatting voor risico's op grondprijzdalingen afgenomen. Dat heeft met name invloed op de grondexploitatie Dalmeden. Hieronder staan de tien grootste risico's behorend bij de herziening 2023 vermeld (tussen haakjes staat welke invloed het betreffende risico heeft op het totale risicoprofiel):

1. Ontwikkeling van de rente

Momenteel profiteren we van een historisch lage rekenrente voor de grondexploitaties. Toch is de rente inmiddels weer langzaam aan het stijgen. Aanleiding voor de rentestijging is dat de inflatie hard is toegenomen en dat de politieke situatie in Europa onzeker is. Op de kapitaalmarkt vertaalt dit zich in een oplopende rente (22,4%).

2. Verkaveling Campus

De verkopen van kavels in Campus verlopen moeizaam, terwijl de markt voor bedrijfskavels verbeterd is. De gemeente kan de keus maken om meer bedrijfskavels te realiseren en wat minder kantoor gerelateerde kavels. De opbrengsten voor de bedrijfskavels worden lager ingeschat, waardoor de exploitatie verslechtert (15,9%).

3. Dalmeden (Kamers)

In het deelgebied Kamers heeft een correctie van bouwclaims en nog uit te geven uitgeefbaar gebied plaatsgevonden. Uw raad is geïnformeerd over de correctie die heeft plaatsgevonden en welke is verwerkt bij de Tweede Beleidsrapportage (zaak 3487655).

Het resterende risico's voor dit deelgebied zit in de nadere uitwerking van het stedenbouwkundig ontwerp. Hierbij bestaat de kans dat er meer (bestaand) groen wordt gehandhaafd en dus minder uitgeefbare vierkante meters grond wordt gerealiseerd. Dit zorgt voor opbrengstderving (14,8%).

4. Algemeen risico op grondprijzdaling

Als de markt voor de grondverkopen verslechtert, komen de grondprijzen onder druk komen te staan. Dit algemene risico kan zich in verschillende complexen voordoen waarbij we nog kavels gaan uitgeven (10,7%).

5. Dalmeden (Meander)

Het risico bestaat bij het bestemmingsplan van Meander Noord dat we, als gevolg van bezwaren op het bestemmingsplan, terugvallen op oude plannen. Dan kunnen er minder uitgeefbare vierkante meters grond gerealiseerd worden (6,2%).

6. Hart van Zuid

Aan de subsidie die is toegezegd vanuit de Woningbouwimpuls zijn voorwaarden verbonden. Als niet (volledig) aan de subsidievoorwaarden voldaan wordt, kunnen subsidies lager worden vastgesteld. Dit geldelijke gevolg van het uitvallen of verminderen van subsidie ontvangsten levert een gewogen kans op van 4,6%.

7. Verkaveling Gezondheidspark

De gemeente kan de keus maken om meer bedrijfskavels te realiseren en minder gezondheids-gerelateerde kavels. De opbrengsten voor de bedrijfskavels worden lager ingeschat, waardoor het exploitatieresultaat mogelijk verslechtert (3,6%).

8. Algemeen risico kostenstijging

Bij de parameters hebben we rekening gehouden met een stijging van bouwkosten. Door de grillige marktomstandigheden bestaat er een risico dat de kostenstijging verder oploopt dan de op dit moment ingeprijsde ontwikkeling (3,4%).

9. Hart van Zuid (parkeren)

In de berekening van de onrendabele top van de ondergrondse parkeergarage in de grondexploitatie van de Oude Ketelmakerij is ervan uitgegaan dat 20 deelauto's gefaciliteerd gaan worden waardoor 60 parkeerplaatsen kunnen vervallen. Wanneer geen deelauto's gefaciliteerd worden, zullen 60 extra parkeerplaatsen in de ondergrondse parkeergarage gerealiseerd moeten worden. Hiernaast worden de parkeernormen uit de parkeernormennota gemonitord. Wanneer uit de monitoring blijkt dat er meer parkeerplaatsen nodig zijn, zullen er meer gerealiseerd moeten worden (2,9%).

10. Hart van Zuid (Hijschveste)

In het deelgebied de Hijschveste, voorheen Lasinkveld Noord, is de kans aanwezig dat er meer openbare ruimte gerealiseerd wordt dan op dit moment in de aannames is verwerkt. Dit gaat ten koste van het aandeel dat wordt bebouwd en daarmee van de opbrengsten (2,7%).

De tien grootste risico's bepalen tezamen afgerond 87,3% van de benodigde weerstandscapaciteit van het grondbedrijf.

6.5 Financiering

Inleiding

De paragraaf **financiering** beschrijft de beleidsrealisatie van het beheer van de **financieringsportefeuille**. Een tekort aan geldmiddelen frustreert andere beleidsterreinen. Een te grote mate van uitzetten van overtollig geld is risicovol. Daarom is **financiering** sterk wettelijk verankerd. Met name de Wet Fido en de uitvoeringsregeling van deze wet, Ruddo, geven de kaders aan waarbinnen wij mogen handelen. Het verplichte schatkistbankieren bij het Rijk heeft de mogelijkheden beperkt om overschotten te beleggen. Daarnaast hebben we als gemeente in de "Verordening op het **financiële** beleid en beheer van de gemeente Hengelo 2021" (art. 10) en in het Treasurybesluit 2021 regels met betrekking tot de **financieringsfunctie** opgesteld. In 2021 hebben we de mogelijkheden van geld uitlenen en garanties afgeven aan stringente voorwaarden gebonden in de "Beleidsregels leningen en garanties 2021".

Wat wilden we bereiken

1. over voldoende **financiële** middelen beschikken om de begrotingstaken binnen de door de raad vastgestelde kaders van de begroting uit te kunnen voeren (aantrekken of uitzetten);
2. een duurzame toegang tot **financiële** markten verkrijgen tegen acceptabele condities;
3. de risico's verbonden aan de treasuryfunctie beheersen (renterisico's, liquiditeitsrisico's en kredietrisico's).

Hoe hebben we dit aangepakt

a. We hebben voorzien in onze liquiditeitsbehoefte

We stellen prognoses op van onze toekomstige liquiditeitsbehoefte. We houden daarbij rekening met mutaties in de huidige leningenportefeuille, waardeontwikkeling van bestaande activa en de voorgenomen vervangingsinvesteringen. In 2022 hebben er een aantal **aflossingen** van leningen plaatsgevonden uit onze opgenomen gelden portefeuille. In de meeste gevallen stond hier een **aflossing** uit onze uitstaande gelden portefeuille tegenover. De **aflossingen** van leningen t.b.v. eigen **financiering** hebben we vanuit eigen middelen.

Er zijn geen leningen aangetrokken.

b. We leggen goede contacten met relaties die kennis hebben van de geld- en kapitaalmarkt

Als overheidsinstelling hebben we in de basis een goede toegang tot de kapitaalmarkt. Afgelopen jaren hebben we al onze **financieringsaanvragen** van korte en lange leningen aangeboden aan de sectorbanken BNG Bank en NWB Bank en bij verschillende tussenpersonen, die gespecialiseerd zijn in transacties op de geld- en kapitaalmarkten. Dit was in 2022 niet nodig. We hebben goed contact met hen onderhouden over de renteontwikkeling, zodat we voorbereid zijn als we weer middelen moeten aantrekken. Aanbesteding van de bancaire dienstverlening heeft geleid tot een nieuw contract met de BNG Bank.

c. We hebben onze risico's beperkt

We hebben in 2022 geen nieuwe leningen verstrekt. Verenigingen blijven zoeken naar **financiering** en garantstelling, waarbij wij in onze beleidsregels nog de mogelijkheid open hebben gehouden om de risico's van garanties te delen met SWS (Stichting Waarborgfonds Sport). Omdat de recente gevallen allen duurzaamheidsinvesteringen betroffen neemt SWS de volledige garantie op zich.

Onze portefeuille uitgeleend geld aan woningcorporatie Welbions neemt jaarlijks af en bedraagt eind 2022 nog € 252,3 miljoen. We hebben een 200% hypothecaire dekking voor deze geldleningen.

We lopen ook risico's door het **financieren** van verbonden partijen en deelneming in andere rechtspersonen. De risico's van verbonden partijen worden toegelicht in de betreffende paragraaf.

De risico's op verliezen bij deelnemingen zijn in materiële zin beperkt tot de boekwaarde. Vaak heeft **financiering** in een ver verleden plaatsgevonden, waardoor de reële waarde van de deelneming vele malen hoger is dan de boekwaarde. De aandelen zijn in de meeste gevallen alleen overdraagbaar aan mede-overheden. Dit beperkt de verhandelbaarheid.

In de volgende tabel zijn de deelnemingen opgenomen, die een meer dan symbolische balanswaarde vertegenwoordigen of een dividendinkomst genereren. De waardes zijn weergegeven in euro en hebben betrekking op de aandelen die we zelf bezitten.

Aandelen van	Aantal aandelen Hengelo	Boekwaarde aandelen	Marktwaarde aandelen ¹⁾	Dividend 2022 (over 2021)
BNG Bank NV	174.486	436.215	16.000.000	397.828
Enexis NV	213.109	40.840	5.800.000	141.531
Twence BV	105.681	0	15.500.000	234.159
Warmtebedrijf Hengelo BV	5	90.000	192.000	
Stadsbank Oost-Nederland		128.890		
Overige		174		
Totaal alg. middelen in programma 9		696.119	37.492.000	773.518
Twente Milieu NV	340	154.285	1.804.000	
Twence BV				529.000
Totaal afvalexploitatie in programma 7		154.285	1.804.000	529.000
Totaal		850.404	39.296.000	1.302.518

¹⁾ Omdat de aandelen niet vrij verhandelbaar zijn, is de marktwaarde theoretisch en indicatief. Ze geven de waarde aan van ons aandeel in de intrinsieke waarde van de onderneming.

De mogelijkheid om rood te staan of kasgeld aan te trekken wordt beperkt door de wettelijke bepalingen van de kasgeldlimiet: we mogen op grond van de Wet Fido niet langdurig meer dan 8,5% van onze begrotingsomvang kort financieren. Een enkele overschrijding mag. Als we 3 kwartalen achtereen overschrijden moeten we dit melden aan de provincie en een herstelplan voorstellen. Deze bepaling voorkomt dat nadelige effecten ontstaan als de variabele rente snel stijgt. Het volgende overzicht toont de toetsing per kwartaal in 2022 aan de kasgeldlimiet. De kasgeldlimiet is niet overschreden.

Omschrijving	Eerste kwartaal	Tweede kwartaal	Derde kwartaal	Vierde kwartaal
Begrotingstotaal per 1-1-2022	314.907	314.907	314.907	314.907
Percentage cf regeling	8,50%	8,50%	8,50%	8,50%
Toegestane kasgeldlimiet	26.767	26.767	26.767	26.767
Opgenomen gelden < 1 jr	0	0	0	0
Schulden in rekening courant	2467	1801	2458	3050
Gestort door derden < 1 jr	90	93	94	90
1. Omvang vlottende schuld	2.557	1.894	2.552	3.140
Contant in kas	37	9	60	49
Tegoeden in rekening courant banken	695	736	765	720
Tegoeden RC overig	0	0	0	0
Overige uitstaande gelden < 1 jr	70.969	69.413	79.168	80.060
2. Omvang vlottende middelen	71.701	70.158	79.993	80.829
3. Omvang netto vlottende schuld	-69.144	-68.264	-77.441	-77.689
Toegestane kasgeldlimiet	26.767	26.767	26.767	26.767
Netto vlottende schuld	-69.144	-68.264	-77.441	-77.689
Ruimte (+) of overschrijding (-)	95.911	95.031	104.208	104.456

Een tweede norm, waar we aan toetsen is de renterisiconorm. Door te zorgen voor spreiding in aflossen van bestaande leningen voorkomen we dat we in enig jaar een te groot deel van onze schuld opnieuw moeten afsluiten. Dit zou in een periode van hoge rentes kunnen leiden tot een forse stijging van onze structurele rentelasten en daardoor een te zware aanslag vormen op de beschikbare algemene middelen. We mogen maximaal 20% van het begrotingstotaal per 1/1 van elk jaar oversluiten. In 2022 zijn we ruim binnen de norm gebleven.

	Renterisiconorm	2022
1	Begrotingstotaal	314.907
2	Vastgesteld percentage	20%
3	Renterisiconorm (1 x 2)	62981,4
4	Renterisico (volume renteherzieningen en aflossingen)	4.011
5	Ruimte onder de risiconorm (3 - 4)	58.970

Onder het renterisico ad. € 4 miljoen zijn de leningen van Welbions niet opgenomen. Deze vertegenwoordigen een bedrag van € 16,3 miljoen. Bij deze leningen is afgesproken dat hetgeen door de gemeente afgelost/betaald moet worden gelijk is aan de ontvangsten vanuit Welbions. Bij een eventuele renteverhoging zal deze verhoging dan ook doorbelast worden aan Welbions waardoor er geen sprake is van een renterisico.

Verdere beleidsuitgangspunten

- We passen **totaal financiering** toe
Bij de **financiering** van de gemeentelijke activiteiten wordt de gemeente als één geheel beschouwd. We spreken van **totaal financiering** of integrale financiering. Dat houdt in dat bij het bepalen van de **financieringsbehoefte** alle inkomsten en uitgaven betrokken worden, zowel reguliere activiteiten als projecten. Door **totaal financiering** worden de rentekosten geminimaliseerd. Leningen worden op de meest optimale momenten aangetrokken, rekening houdend met de gemeentelijke rentevisie, de Wet Fido, de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.
- We rekenen reële rente toe aan de taakvelden
We rekenen een reële rente toe aan de taakvelden. Op basis van de werkelijke kosten van geld lenen bepalen we de omslagrente voor de toerekening aan de taakvelden. De omslagrente in 2022 was 0,1%. De gelden die in 2019 en 2020 zijn aangetrokken hebben het gemiddelde rentepercentage fors doen dalen. We hebben na 2020 geen leningen meer aangetrokken. De hogere marktrentes hebben nog niet geleid tot een stijging van onze rentelasten.

Inzicht in rentelasten, renteresultaat en wijze van toerekenen van rente

De volgende tabel geeft voor het 2022 aan hoe vanuit rentelasten, rentebaten en rentetoerekening het renteresultaat tot stand komt.

Omschrijving	Bedrag
a. De externe rentelasten over de korte en lange financiering	14.336.000
b. De externe rentebaten over de korte en lange financiering	-11.323.000
Saldo externe rentelasten en rentebaten	3.013.000
c1. De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-1.422.000
c2. De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	0
c3. De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (= projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	970.000
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	2.561.000
d1. Rente over eigen vermogen	0
d2. Rente over voorzieningen	0
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	2.561.000
e. De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-2.114.000
f. Renteresultaat op het taakveld Treasury 1)	447.000

¹⁾Het renteresultaat is een negatief renteresultaat; deze tabel is op deze wijze geadviseerd door de commissie BBV.

De nacalculatorische rente is 0,22% deze wijkt 0,12% af van het omslagrentepercentage dat we bij de begroting hebben berekend (0,1%). Deze afwijking beschouwen wij als dusdanig klein dat wij hier geen correctie op toe zullen passen. Volgens de regelgeving mag er 25% afgeweken worden tussen de toerekening in de Begroting (voorcalculatie) en Jaarrekening (nacalculatie). Deze norm is opgesteld in tijden van hogere omslagpercentages, met de lage percentages is de kans op overschreiding van de norm groot, terwijl het absolute afwijking in geld niet groter is dan voorgaande jaren. De afwijking in 2022 zit hem vooral in de rente die toegerekend kon worden aan de grondexploitaties. In de Beleidsbegroting was de verwachting dat er meer geïnvesteerd zou worden dan in werkelijkheid is gebeurd, hierdoor kon er ook minder rente worden doorbelast.

6.6 Verbonden partijen

Inleiding

Voor de uitvoering van taken kan de gemeente een beroep doen op andere organisaties of een andere organisatie oprichten. We werken samen met verbonden partijen als dit het geëigende middel is om onze beleidsdoelstellingen te realiseren. Het uitbesteden van taken aan een regionaal samenwerkingsverband betekent dat besluiten in organisatiebesturen en niet meer in de gemeenteraad genomen worden. De invloed moet gedeeld worden met andere gemeenten. Samenwerken is in enige mate afzien van democratische controle ten gunste van effectief en efficiënt samen onze doelen bereiken. Als we taken hebben uitbesteed aan een organisatie, waarin we een bestuurlijk én financieel belang hebben is deze partij een verbonden partij.

Een aantal verbonden partijen werkt bovenregionaal of landelijk. Deelneming is dan historisch verklaarbaar.

De beleidskaders rondom verbonden partijen liggen vast in de nota "Beleidskader Verbonden Partijen Hengelo 2013", hierna "beleidskader" genoemd. In deze paragraaf informeren we over de gerealiseerde ontwikkelingen bij de verbonden partijen. Visie en nieuw beleid komt terug in de Zomernota 2023-2027.

De bijdrage van de verbonden partij aan de doelstellingen van de gemeente is onderdeel van de programmarekening (hoofdstuk 5.2). In deze paragraaf kijken we naar risico's van de bedrijfsvoering van verbonden partijen en de mate waarin dit de financiën van de gemeente of een eventuele aanspraak op onze rol als medebestuurder beïnvloedt.

Uitvoering van voorgenomen beleid

Beleidsuitvoering 2022

We hebben alle verbonden partijen gevolgd in hun bedrijfsvoering, besluitvorming en ontwikkelingen. Onze invloed oefenen we uit in de algemene en dagelijkse besturen van de verbonden partijen. Of in de vergadering van aandeelhouders of leden. We screenen de agenda van besluitvormende vergaderingen, becommentariëren deze en nemen deel aan deze vergaderingen. We hebben de gemeenteraad geadviseerd m.b.t. de jaarstukken 2021 en begrotingen 2023 van de gemeenschappelijke regelingen. We nemen deel in kerngroepen, vanuit het vakgebied of vanuit Financiën en in werkgroepen die door verbonden partijen worden ingesteld om belangrijke ontwikkelingen voor te bereiden. Voorbeelden in 2022: de strategie van Twente Milieu 2024-2027, de voorbereiding van een regionaal warmtenet, werkgroep Münster en de impasse aan- en verkoop aandelen bij Twence, afwikkeling GGID bij SamenTwente of de harmonisatie van gegevensuitwisseling tussen de basisadministraties gebouwen gemeenten en de WOZ-gegevens bij GBTwente.

We hebben de gemeenschappelijke regelingen geadviseerd m.b.t. te hanteren loon- en prijsstijging en er is overleg geweest over personeelsmutaties, investeringen, reservevorming en bedrijfsvoeringsrisicos. In strategische voorstellen hebben we de gemeenteraad geïnformeerd of gesproken in een technisch beraad of politieke markt.

De verkiezingen hebben geleid tot nieuwe raadsleden en nieuwe bestuurders bij de verbonden partijen. We hebben energie gestoken in het verbeteren van de helderheid van de stukken richting de gemeenteraad.

Wetswijziging versterking positie van gemeenteraden

Per 1 juli 2022 is de wetsvoorstel "Versterken van de democratische legitimatie van gemeenschappelijke regelingen" in werking getreden. De wet versterkt de positie bij besluitvorming en de controlerende rol van gemeenteraden door hen meer inspraak te geven bij het treffen van gemeenschappelijke regelingen en bij het nemen van besluiten door de besturen daarvan. Verplichte wijzigingen die geen wijziging van de Gemeenschappelijke regelingen (GR'en) inhouden gaan direct in en nieuwe bepalingen waarvoor de tekst van de gemeenschappelijke regeling moet worden gewijzigd moeten 1 juli 2024 zijn aangepast.

De gemeenten hebben met de GR'en de handen ineen geslagen om alle wijzigingen tijdig geïmplementeerd te krijgen. Voor de procesregie is een regiegroep Wgr ingesteld. Het proces is in 3 fases opgedeeld met elk een einddatum: informatie (nov. 2022), kaderstelling (juli 2023) en besluitvorming (juni 2024). De wijzigingen hebben o.a. betrekking op keuzes tussen wel of niet zienswijzen bij verschillende onderwerpen, wel of niet een initiatief nemen voor burgerparticipatie of wel of niet een adviescommissie (waarin raadsleden) opnemen in de regeling.

Nieuwe en beëindigde verbonden partijen

Er zijn in 2022 nieuwe rechtspersonen ontstaan, maar geen nieuwe samenwerkingsverbanden. Openbaar Lichaam Gezondheid is formeel nu SamenTwente. De recreatietaken van voorheen de Regio Twente waren nog tijdelijk bij SamenTwente belegd, maar zijn per 2022 toevertrouwd aan het Recreatieschap Twente. De derde sociaal-economisch georiënteerde afsplitsing van de voormalige Regio Twente, Twenteboard, was in 2021 al gestart. Wij rapporteerden nog over de 2 laatst overgebleven BV's uit de verkoop van Essent. Hoewel Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV en CSV Amsterdam BV nog niet formeel zijn opgeheven zijn de risico's nihil en sluiten we daar de rapportage over deze rechtspersonen mee af.

Toelichting aanvullende gegevens per verbonden partij

De balansgegevens van de verbonden partijen ontleen we aan de jaarstukken 2021 (2022 nog niet bekend) of de gepubliceerde halfjaarsberichten 2022.

Het **financieel** belang is de optelsom van de jaarlijkse exploitatiebijdrage, evt. aangevuld met de subsidiebijdrage en inkoopbedrag voor dienstverlening, het jaarlijkse dividend, het ingebrachte kapitaal en de verstrekte leningen en garanties. Dit is dan het maximale verlies dat zou kunnen optreden bij bedrijfsbeëindiging. Jaarlijkse bijdragen zullen nooit geheel verloren gaan, deze worden (pragmatisch) voor 50% meegenomen.

Wat hier niet in meegenomen is: ons aandeel in de vermogenswaarde van de deelneming. Als deelnemer of aandeelhouder van een GR of BV kunnen we naast directe verliezen de potentiële opbrengst van ons aandeel verliezen. Dit speelt met name een rol in de grote BV's en NV's.

Lijst verbonden partijen

In onderstaande lijst ontbreekt de soort "verenigingen en instellingen". In deze soort hebben we geen relaties die aan de **definitie** van verbonden partij, bestuurlijk én financieel belang, voldoen.

Gemeenschappelijke regelingen	Vennootschappen en corporaties	Overige verbonden partijen
1 SamenTwente	12 Twente Milieu N.V.	18 Euregio
2 Recreatieschap Twente	13 Twence Holding B.V.	
3 Veiligheidsregio Twente	14 Warmtebedrijf Hengelo B.V.	
4 SWB Midden Twente	15 Warmtenetwerk Hengelo B.V.	
5 Stadsbank Oost-Nederland	16 Enexis N.V.	
6 Regionaal Bedrijventerrein Twente	17 BNG Bank N.V.	
7 Gemeentelijk Belastingkantoor Twente		
8 Openbaar Lichaam Crematoria Twente		
9 Omgevingsdienst Twente		
10 Gemeenschappelijke regeling samenwerking sociale zaken Borne, Haaksbergen en Hengelo		
11 Centrumgemeenteregeling samenwerking ICT Hengelo		

Instellingen met bestuurlijk belang overwegend met publieke middelen **gefinancierd**

1 Vereniging Nederlandse Gemeenten
2 Stichting Twente Board

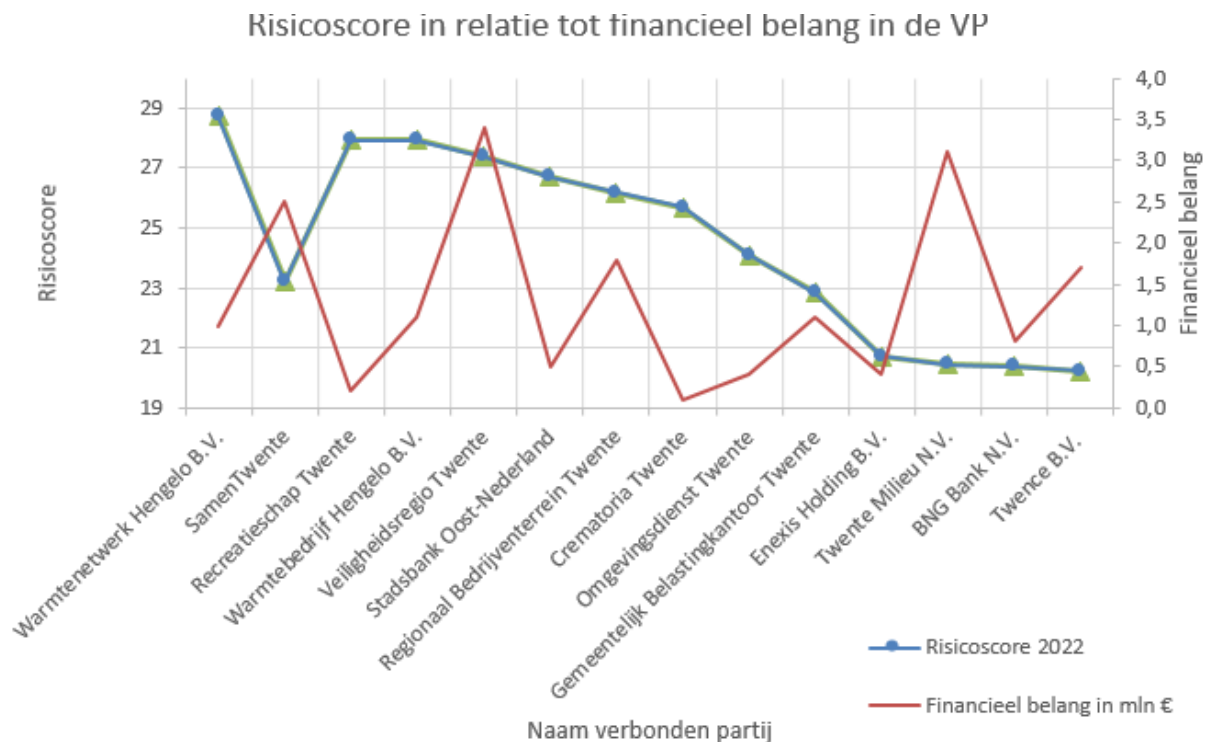
Risicobeoordeling verbonden partijen

We houden jaarlijks, samen met Almelo, Enschede en Noaberkracht, een risico-inventarisatie onder de verbonden partijen. De contactpersonen van de verbonden partijen hebben relevante vragen beantwoord, waardoor een beeld verkregen kon worden over een aantal aspecten van risicogevoeligheid: bestuur, eigenaarsbelang, marktomgeving, **flexibiliteit**, contracten, opdrachtgeversrelatie, governance, control en kwaliteit. De hierna volgende tabel geeft aan hoe de organisaties zijn beoordeeld. Dit is afgezet tegen het **financieel** belang dat we hebben in de partij.

Naam verbonden partij	Risicoscore organisatie	Financieel belang	Risicoscore totaal
SamenTwente	Gemiddeld	Groot	Hoog
Recreatieschap Twente	Hoog	Laag	Gemiddeld
Veiligheidsregio Twente	Hoog	Groot	Hoog
SWB Midden Twente	Gemiddeld	Zeer groot	Hoog
Stadsbank Oost-Nederland	Gemiddeld	Laag	Gemiddeld
Crematoria Twente	Gemiddeld	Laag	Laag
Regionaal Bedrijventerrein Twente	Gemiddeld	Gemiddeld	Gemiddeld
Omgevingsdienst Twente	Gemiddeld	Laag	Gemiddeld
Gemeentelijk Belastingkantoor Twente	Laag	Gemiddeld	Gemiddeld
BNG Bank N.V.	Laag	Gemiddeld	Laag
Twente Milieu N.V.	Laag	Groot	Gemiddeld
Twence B.V.	Laag	Gemiddeld	Gemiddeld
Enexis Holding B.V.	Laag	Laag	Laag
Warmtenetwerk Hengelo B.V.	Hoog	Gemiddeld	Hoog
Warmtebedrijf Hengelo B.V.	Hoog	Gemiddeld	Hoog
Twente Board	Hoog	Laag	Gemiddeld

De verbonden partijen met een totaalscore "laag" worden passief gevolgd. Bij een score "gemiddeld" hoort een intensiever toezichtsregime. We zetten meer in op tussentijdse rapportages, volgen via het accountmanagement de ontwikkelingen en stellen kritische vragen in het ambtelijk overleg. Bij een score "hoog" is er intensief en gepland regelmatig contact tussen de accountmanager en de organisatie en accountmanager en medewerker verbonden partijen. In het bestuurlijk overleg worden risico's besproken. We geven een toelichting als de inschaling "hoog" is of als de score gewijzigd is t.o.v. de analyse 2021.

Het financieel belang in een verbonden partij zegt iets over het verlies wat we zouden kunnen lijden als een partij het hoofd niet boven water houdt. Bij een hoog financieel belang zien we graag een lage risicoscore. Deze score ontstaat als de deelscores op de onderdelen goed bestuur, goede kwaliteit in dienstverlening, financiële zekerheid en goede verantwoording richting de deelnemer/ aandeelhouder laag zijn. Hoe risicoscore en financieel belang zich tot elkaar verhouden is weergegeven in volgende grafiek.

Bovenstaande grafiek: vanuit risicoperspectief gaat de meeste aandacht uit naar organisaties, die een hoge risicoscore combineren met een groot financieel belang. SWB is in deze grafiek niet opgenomen, omdat het financieel belang van meer dan € 15 miljoen de grafiek zou vertekenen. SWB heeft sowieso alle aandacht.

Ontwikkelingen gemeenschappelijke regelingen

SamenTwente

Per juli 2021 is de nieuwe Gemeenschappelijke Regeling Gezondheid in werking getreden. In 2022 heeft ze formeel de naam SamenTwente aangenomen. Dit is één GR voor alle 14 gemeenten, onderverdeeld in de organisaties GGD Twente, OZJT (Organisatie voor zorg en jeugdhulp Twente) en VTT (Veilig Thuis Twente).

Na de doorstart van de organisatie lichten we hierna (eenmalig) de organisatieonderdelen nog een keer toe. De samenwerking is na transitie nu bijna geheel wettelijk verplicht. Samen met de gemeenten en de ketenpartners zet SamenTwente zich in voor gezonde, veilige en vitale leefomgeving voor 634.000 inwoners van Twente.

Kennispunt Twente, Samen14 en Twentse Koers zijn als gast in de organisatie ondergebracht. Andere vrijwillige samenwerkingsverbanden, zoals Mobiliteit, MDA (Milieu Duurzaamheid Afval) en Twenteraad liggen nu bij gemeenten. Hengelo is gastheer voor regionale taken Mobiliteit en MDA uit en heeft in 2022 de finale afhandeling van Netwerkstad Twente uitgevoerd. Enschede is gastheer voor IT-platform en Twentse Kracht, Rijsen-Holten voor Twenteraad. Aan al deze coalities liggen samenwerkingsovereenkomsten ten grondslag, waarin afspraken zijn gemaakt over o.a. de samenwerkingsvoorwaarden, verdeling van personeel, kosten en uittredingsafspraken.

In 2022 heeft Corona veel van de flexibiliteit van de organisatie gevraagd. Ook van zorg- en jeugdprofessionals en daardoor is capaciteit ingeleverd op reguliere taken.

Toelichting risicoscore

De risicoscore is weer op gemiddeld uitgekomen. Wij hebben zelf de kwalificatie "hoog" behouden omdat we vinden, dat we de organisatie na transitie nog zeker een jaar nauwgezet moeten volgen. Het aandeelhoudersbelang is door afsplitsen van sociaal-economische en recreatieve taken afgenomen. Er gaat minder geld naar SamenTwente, dan naar de Regio Twente ging. In 2022 is een als risico bestempeld mogelijk verlies daadwerkelijk uit gekomen, het afbreken van de implementatie van het digitaal klantendossier GGID.

GGD

GGD richt zich op het bewaken, beschermen en bevorderen van de gezondheid van de Twentse burger. De taken zijn het bevorderen van een gezonde groei en ontwikkeling bij kinderen van 0 tot 18 jaar, de algemene gezondheidszorg, waaronder infectieziektebestrijding, de bevordering van seksuele gezondheid en het bewaken en bestrijden van TBC. De GGD is toezichthouder en adviseur bij de uitvoeringspraktijk in kinderopvang en de hygiëne bij tattooshops en seksinrichtingen. Het taakveld milieu en gezondheid wordt in samenwerking met GGD IJsselland uitgevoerd. In 2022 kreeg naast de 'standaard' activiteiten de gezonde school veel aandacht. En natuurlijk stond 2022 nog in het teken van de bestrijding van de COVID19 pandemie. De inzet is in de loop van het jaar gekanteld naar het verbeteren van de voorbereiding op bestrijding van infectieziekte en pandemische paraatheid.

In het dossier GGID heeft de organisatie teleurstelling en verlies moeten incasseren. De ontwikkeling van een, samen met andere GGD's, in maatwerk te bouwen digitaal dossier is afgebroken. Verliezen zijn genomen, het proces wordt geëvalueerd en een aanbesteding voor een (gestandaardiseerd) dossier is uitgezet.

OZJT

OZJT is de uitvoerende organisatie voor de jeugdzorg in Twente. In 2022 heeft de Jeugdbeschermingstafel Twente een vaste plek binnen OZJT gekregen. In het in 2022 vastgestelde meerjarenperspectief is de vaste formatie uitgebreid om tegemoet te komen aan de uitbreiding van het takenpakket. Met deze uitbreiding kan OZJT samen met gemeenten een duurzaam en betaalbaar zorgstelsel blijven realiseren voor onze inwoners. De realisatie van de werkzaamheden en de uitbreiding van het team heeft onder druk gestaan door het uitvallen van de manager. De stijgende kosten en hoge inflatie in 2022 hebben effect op zorgaanbieders. De zorgelijke financiële situatie bij sommige zorgaanbieders heeft regelmatig tot extra werk voor OZJT geleid. Daarmee heeft OZJT bijgedragen aan de zorgcontinuïteit voor de inwoners van de 14 Twentse gemeenten.

VTT

VTT voerde in 2022 voor Twente de wettelijke taken op het gebied van Huiselijk Geweld en Kindermishandeling uit. Dit in nauwe samenspraak met lokale (wijk)teams en andere samenwerkingspartners zoals politie en reclassering. VTT voerde veiligheidsanalyses uit en was betrokken bij het organiseren van hulpaanbod. Veilig Thuis heeft het afgelopen jaar te maken gehad met veel personele wisselingen (managers, gedragswetenschappers en uitvoerende

medewerkers) en een oplopend ziekteverzuim. Momenteel wordt ook de directiefunctie opnieuw ingevuld wegens het vertrek van de directeur in december 2022. Daarnaast heeft VTT vanaf 2020 te maken met een toenemend aantal verzoeken om advies (+6,2% - sinds 2020) en meldingen (+25,7% - sinds 2020). VTT is gehouden aan het uitvoeren van haar wettelijke taken en de daaraan gekoppelde termijnen.

Aanvullende gegevens

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2022	Bedrag 31-12-2022
Juridische vorm	Openbaar lichaam	
Verplichte samenwerking?	J	
Dragen we financieel bij?	J	
Openbaar belang van de samenwerking	Gezondheidsbevordering regionale taken	
Beleidsrealisatie in programma	6,7	
Financieel belang Hengelo	€ 2.465.286	
Eigen vermogen	€ 15.783.000	€ 15.783.000
Vreemd vermogen	€ 21.870.000	€ 21.870.000
Vermogensmutatie 2022	€ 0	
Gerapporteerd resultaat 2022	€ 0	
Gerapporteerde omvang risico's	€ 4.110.000	
Solvabiliteitspercentage	41,9%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	12,9%	

Recreatieschap Twente

In 2022 is de nieuwe (bestuurlijke) organisatie Recreatieschap Twente samengesteld en ingericht. Het Recreatieschap Twente werkt langs twee inhoudelijke programma's. De recreatieve voorzieningen (routes en de parken) en het programma vrijetijdseconomie. Er is in 2022 een visie voor de Twentse Routenetwerken ontwikkeld en door het bestuur vastgesteld om de routes toekomstbestendig te maken. Via een politieke markt is de raad geïnformeerd en is er breed draagvlak opgehaald. Daarnaast is de Visie perspectief VTE Twente 2030 van Twente Marketing door het bestuur vastgesteld. Hierin wordt de regio gepositioneerd als aantrekkelijke en bewuste bestemming voor bezoekers, bewoners en (jonge) talenten. Hiermee wordt de verbinding gemaakt met de strategische opgaven uit de Agenda van Twente en de samenwerking met de Twenteboard organisatie.

Aanvullende gegevens

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2022	Bedrag 31-12-2022
Juridische vorm	Bedrijfsvoeringsorganisatie	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	J	
Openbaar belang van de samenwerking	Beheer recreatieplassen en recreatieve wandel- en fietsroutenetwerk.	
Beleidsrealisatie in programma	2,5	
Financieel belang Hengelo	€ 191.836	
Eigen vermogen	€ 740.000	€ 740.000
Vreemd vermogen	€ 3.698.000	€ 3.698.000
Vermogensmutatie 2022	€ 0	
Gerapporteerd resultaat 2022	€ 0	
Gerapporteerde omvang risico's	€ 79.000	
Solvabiliteitspercentage	16,7%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	12,9%	

Veiligheidsregio Twente

Voor de Veiligheidsregio Twente (VRT) was het meest kenmerkende van het jaar 2022 de asielcrisis. Begin van het jaar werden gemeenten geconfronteerd met grote aantallen Oekraïense vluchtelingen. Net als bij de coronacrisis werd van de Veiligheidsregio verwacht een coördinerende rol te vervullen. Daarnaast kende de reguliere vluchtelingenstroom een hausse en werd ook hiervoor de hulp van de VRT ingeroepen. Samen met gemeenten heeft de VRT dit opgepakt. Daarnaast stond de VRT in 2022 ook 24/7 paraat om hulp te bieden waar nodig. In 2022 is de VRT 4.500 keren in actie gekomen bij branden, incidenten en ongevallen, waarvan 643 keer in de gemeente Hengelo.

Ook is er gewerkt aan de vakbekwaamheid, de functionarissen in de crisisorganisatie en brandweermedewerkers zijn opgeleid, getraind en geoefend.

Toelichting risicoscore

De combinatie kapitaal- en arbeidsintensief zorgt voor veel vaste lasten en een erg lage **flexibiliteit**. Er is geen DVO. Dit drukt de score op de opdrachtgeversrelatie. Dit is verklaarbaar, de VRT voert immers wettelijke taken uit, een DVO heeft dan minder toegevoegde waarde en de **financiële afspraken** zijn in de begroting vastgelegd.

Aanvullende gegevens

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2022	Bedrag 31-12-2022
Juridische vorm	Openbaar lichaam	
Verplichte samenwerking?	J	
Dragen we financieel bij?	J	
Openbaar belang van de samenwerking	(Vorbereiding op) bestrijding van rampen en incidenten	
Beleidsrealisatie in programma	1	
Financieel belang Hengelo	€ 3.368.358	
Eigen vermogen	€ 2.034.000	€ 2.034.000
Vreemd vermogen	€ 55.396.000	€ 55.396.000
Vermogensmutatie 2022	€ 0	
Gerapporteerd resultaat 2022	€ 0	
Gerapporteerde omvang risico's	€ 1.031.000	
Solvabiliteitspercentage	3,5%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	13,6%	

SWB Midden Twente

SWB Midden Twente sluit het jaar 2022 **financieel** minder negatief af dan vooraf begroot, evenals vorig jaar. In 2022 is een start gemaakt met de nieuwe strategienota 2023-2027. Samen met de gemeenten is er een kernteam en een stuurtteam gevormd, waarbij eerst een analyse van de huidige situatie onderwerp van discussie is geweest. In 2023 gaan we deze resultaten verdiepen en de eerste contouren van de nieuwe strategienota bepalen.

Er vindt een doorontwikkeling van de organisatie plaats, zowel qua structuur als cultuur. Er is een transitieorganisatie gevormd met twee directiefuncties en een projectleider Gildebor 2.0. Een belangrijk thema is: "Hoe wordt Gildebor toekomstbestendig en wat is daar intern en extern voor nodig?" In de loop van 2023 verwacht men een (voorgenomen) besluit te kunnen nemen over de **definitieve** nieuwe organisatie van SWB Groep.

In het proces arbeidsontwikkeling zien we een constant niveau van de aanmeldingen. Gezien de krapte op de arbeidsmarkt en de toegenomen complexiteit van de cliënten, zijn de trajecten langduriger en is er steeds vaker sprake van multiproblematiek. Echter de doelstelling op dit vlak wordt nog altijd behaald.

Wat betreft het proces beschut werk is het aantal Wsw'ers opnieuw sterker afgenomen dan verwacht, onder meer door de Regeling Vervroegde Uittreding. Gevolg: een nieuwe doelgroep met minder competenties. Dit maakt het noodzakelijk om steeds opnieuw te kijken naar passende werksoorten en nieuwe mogelijkheden hierin. Voor de doelgroep nieuw beschut staat de business case onder grote druk. Het vermogen van de Stichting SWB Beschut wordt daardoor negatief geraakt. Vanuit de brancheorganisatie Cedris vindt hiervoor een landelijke lobby plaats.

Door het negatieve resultaat en de investeringen die bij Gildebor gedaan zijn begint de liquiditeit te knellen. Het weerstandsvermogen is nog ruim boven het minimale waardoor de continuïteit niet in gevaar is. Echter om de kortlopende verplichtingen te kunnen voldoen is de SWB genoodzaakt om op de korte termijn een lening aan te gaan. De productbladen, waarop de DVO's gebaseerd zijn in 2022 herzien. De kwaliteitsbestekken zijn tezamen met de gemeente geactualiseerd en moeten leiden tot één moederbestek, dat in 2023 klaar moet zijn. Ecologisch maaibeheer is gestart en leidt tot hogere kosten. De gemeenteraad is hierover op 1-11-2022 geïnformeerd. Onkruidbeheersing is onder de maat, met name op verhardingen en in goten. Het huidige beeldkwaliteitsniveau is D. Er wordt een plan voor verbetering gemaakt.

Veel personele wisselingen zetten de continuïteit, prestaties en resultaten van de uitvoering in de openbare ruimte onder druk.

Toelichting risicoscore

De risicoscore "hoog" is gegeven vanwege de grote financiële impact van SWB. Het eigenaarsbelang scoort, zeker voor Hengelo, hoog. Wij dragen in absolute zin heel veel middelen over aan SWB en creëren daarmee een mate van afhankelijkheid van de organisatie. Alleen dat al vergt intensief toezicht. Als verreweg de grootste deelnemer dragen we een groot deel van het risico. Er hebben in korte tijd wisselingen in de directie plaatsgevonden, die de score negatief beïnvloeden. Daarentegen is het geruststellend, dat de risicoscore zelf niet alarmeert. Veel vaste lasten kunnen niet snel bijgestuurd worden en het meer in control zijn wordt nog als verbeterpunt aangemerkt.

Aanvullende gegevens

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2022	Bedrag 31-12-2022
Juridische vorm	Openbaar lichaam	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	J	
Openbaar belang van de samenwerking	Ondersteuning mensen met afstand tot de arbeidsmarkt en samenwerking beheer en onderhoud openbare ruimte	
Beleidsrealisatie in programma	6	
Financieel belang Hengelo	€ 15.150.076	
Eigen vermogen	€ 5.670.000	€ 5.670.000
Vreemd vermogen	€ 5.259.000	€ 5.259.000
Vermogensmutatie 2022	€ 0	
Gerapporteerd resultaat 2022	€ 0	
Gerapporteerde omvang risico's	€ 3.950.000	
Solvabiliteitspercentage	51,9%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	69,0%	

Stadsbank Oost-Nederland

De Stadsbank Oost Nederland voert de schuldhulpverlening uit voor onze gemeente, 'de echte bankzaken'. De gemeente is regievoerder in deze samenwerking, de Stadsbank is de uitvoerende partij. Het gezamenlijke doel is mensen schuldenvrij te krijgen. De financieel-technische zaken op dit gebied, waaronder budgetbeheer en schuld regelen, zijn overgedragen aan de Stadsbank. Binnen de Stadsbank werken 21 gemeenten samen, na uittreding van de gemeente Aalten per 2022.

Het bestuur van de Stadsbank heeft in 2022 de Strategische Agenda vastgesteld. Middels een klantreis is vormgegeven aan een nieuw dienstverleningsmodel. Hierin is de beweging gemaakt van productgericht naar klant- en resultaatgericht werken. De menselijke maat in het sociaal domein is leidend en er is een meer realistisch perspectief of zelfredzaamheid. Om goed aan te sluiten bij de gemeentelijke integrale toegang en regie zijn er drie pakketten geformuleerd: ontzorging, hybride en basis. Hengelo heeft gekozen voor het basispakket, omdat wij de intake zelf uitvoeren en de regie voeren op de schuldhulpverlening. Vanaf 2023 wordt de nieuwe werkwijze uitgerold. Tevens is een nieuwe berekening gemaakt van de verdeling van de vaste kosten, zoals afgesproken. Door zelf de intake uit te voeren betaalt Hengelo vanaf 2024 een lagere bijdrage.

Aanvullende gegevens

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2022	Bedrag 31-12-2022
Juridische vorm	Openbaar lichaam	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	J	
Openbaar belang van de samenwerking	Hulpverlening aan mensen met financiële problemen en schulden	
Beleidsrealisatie in programma	6	
Financieel belang Hengelo	€ 458.858	
Eigen vermogen	€ 971.000	€ 971.000
Vreemd vermogen	€ 15.001.000	€ 15.001.000
Vermogensmutatie 2022	€ 0	
Gerapporteerd resultaat 2022	€ 0	
Gerapporteerde omvang risico's	€ 875.000	
Solvabiliteitspercentage	6,1%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	8,0%	

Regionaal Bedrijventerrein Twente (RBT/BXL)

In de meeste communicaties wordt de handelsnaam Bedrijventerrein XL gebruikt. We hebben het dan over dezelfde rechtspersoon.

Het bedrijventerrein ontwikkelt zich zo goed, dat de verliesgevendheid is omgeslagen in een winstverwachting. In 2022 zijn er weer nieuwbouwpanden gebouwd en in gebruik genomen. De uitgifte van grond is verder versneld ten opzichte van de planning. Omdat dit ook tegen hogere prijzen plaatsvond is het resultaat 2022 wederom positief. De looptijd van het project was al verkort naar 2028 en is nu nog verder naar voren gehaald. Eind 2025 zijn naar verwachtingen alle gronden uitgegeven en de kosten gemaakt voor deze kavels.

Het nu verwachte resultaat op eindwaarde was al 4,9 miljoen positief. In 2022 is een deel daarvan, bijna € 1 miljoen, als jaarresultaat aan te merken.

Er is nog een Investeringsbudget beschikbaar voor duurzaamheidsinitiatieven. Voor het opstellen van een businessplan voor het ontwikkelen, realiseren en beheren van energie voorzieningsvraagstukken voor de bedrijven op het terrein is Firan B.V. ingeschakeld.

De risicoscore was al verbeterd en is in 2022 op hetzelfde niveau gebleven.

Aanvullende gegevens

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2022	Bedrag 31-12-2022
Juridische vorm	Openbaar lichaam	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	N	
Openbaar belang van de samenwerking	Regionale afstemming en ontwikkeling XL-businesspark A1	
Beleidsrealisatie in programma	3,8	
Financieel belang Hengelo	€ 1.774.746	
Eigen vermogen	€ 9.126.000	€ 9.126.000
Vreemd vermogen	€ 115.210.000	€ 115.210.000
Vermogensmutatie 2022	€ 0	
Gerapporteerd resultaat 2022	€ 0	
Gerapporteerde omvang risico's	€ 0	
Solvabiliteitspercentage	7,3%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	23,0%	

Gemeentelijk Belastingkantoor Twente

Het GBTwente voert de wettelijke taken lokale heffingen voor ons uit. De hoofdtaken zijn het waarderen van vastgoed conform de Wet WOZ en heffen, bezwaarafhandeling en invorderen van belastingen.

In 2022 heeft GBTwente het concept strategisch meerjarenplan 2023-2026 " Met mekaar en voor mekaar" opgesteld. GBTwente is zich bewust van een tanend vertrouwen in de overheid en polarisatie en verharding van de samenleving. En van grote lastenstijgingen en oneigenlijke verdienmodellen van No Cure No Pay organisaties. Ook de behoefte aan schaarser wordend personeel is groot. En goed en betrokken personeel ziet GBTwente als voorwaarde om succesvol te zijn en inwoners optimaal te helpen.

Corona is op zijn retour, maar de gevolgen ervan ijlen nog na in de waardering van vastgoed en in de capaciteit van inwoners om de aanslagen te kunnen betalen. De toeslagenaffaire houdt de organisatie nog lang bezig.

GBTwente zet in op het directe contact met de inwoner door laagdrempeliger te worden, b.v. als het gaat om bezwaar maken en om het aanvragen van kwijtschelding. Door technische vereenvoudiging (QR-code bij aanslagen) en door een open houding heeft men de interactie met de inwoner opgezocht. Bezwaar maken is vereenvoudigd. Een intensief reclame-offensief van WOZ-bezwaarbureau's via landelijke TV veroorzaakten toch nog weer teveel bezwaren tegen de WOZ-waarde.

In 2022 zijn afspraken gemaakt tussen gemeenten en GBTwente over de gezamenlijke taakuitvoering bij het updaten van BAG- en WOZ-bestanden. De directeur is vertrokken in 2022. Inmiddels zijn directie en MT weer op de noodzakelijke sterkte.

Aanvullende gegevens

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2022	Bedrag 31-12-2022
Juridische vorm	Openbaar lichaam	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	J	
Openbaar belang van de samenwerking	Uitvoering gemeentelijke heffing en invordering lokale belastingen	
Beleidsrealisatie in programma	9,7	
Financieel belang Hengelo	€ 1.119.423	
Eigen vermogen	€ 550.000	€ 550.000
Vreemd vermogen	€ 10.342.000	€ 10.342.000
Vermogensmutatie 2022	€ 0	
Gerapporteerd resultaat 2022	€ 0	
Gerapporteerde omvang risico's	€ 715.000	
Solvabiliteitspercentage	5,0%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	16,5%	

Crematoria Twente

De discussie over het blijven deelnemen aan Crematoria Twente is uitgemond in een bevestiging door gemeenten. Daarna is in 2022 het dividendbeleid aangepast. Er zijn geen opvallende zaken te melden. Het aantal crematies is met 4.265 hoger dan het begrote aantal van 3.870. De oversterfte in Nederland als gevolg van Corona zou ergens omkeren in ondersterfte. Dit is in 2022 nog niet het geval geweest. Meer crematies leidt tot een hogere omzet en een fors hoger financieel resultaat dan begroot. Hier speelt ook het weer onbeperkt kunnen gebruiken van de gastenkamers een rol. De horecaomzet is hierdoor ook weer aangetrokken.

Aanvullende gegevens

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2022	Bedrag 31-12-2022
Juridische vorm	Openbaar lichaam	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	N	
Openbaar belang van de samenwerking	Lijkbezorging met inachtneming van wettelijke voorschriften	
Beleidsrealisatie in programma	7	
Financieel belang Hengelo	€ 50.000	
Eigen vermogen	€ 1.550.000	€ 1.550.000
Vreemd vermogen	€ 31.000	€ 31.000
Vermogensmutatie 2022	€ 0	
Gerapporteerd resultaat 2022	€ 0	
Gerapporteerde omvang risico's	€ 0	
Solvabiliteitspercentage	98,0%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	14,9%	

Omgevingsdienst Twente (ODT)

ODT is de verplichte samenwerking op het gebied van milieuvergunningen, -toezicht en -handhaving. Door Corona en de invloed van de stikstofproblematiek heeft ODT werkvoorraden zien toenemen. Deze moeten nu weer weggewerkt worden. Op het gebied van melding activiteitenbesluit, omgevingsvergunning en handhaving is de werkvoorraad afgenomen. Bij de maatwerkvoorschriften, intrekkingen (bij stoppen activiteit) en astbestmeldingen nam de werkvoorraad toe. Toezicht loopt weer in de pas.

De adviesrol wordt steeds meer gevraagd, waardoor wachttijden ontstaan. Er was een toename in bezwaar- en beroepszaken. De agrarische vergunningverlening wordt ondanks de maatregelen nog sterk beïnvloed door de stikstofproblematiek, evenals de bijbehorende stikstofadviezen.

In het voorjaar 2022 heeft het Algemeen Bestuur (AB) ingestemd met een set 'Out-of-the-box maatregelen'. Deze set tijdelijke werkafspraken voorziet in beheersbaarheid van de werkvoorraad en werkdruk. Hierbij is afgeweken van de landelijke handhavingsstrategie en is lichter getoetst. De evaluatie laat geen problemen zien. Het AB heeft op 1 december 2022 de bestuurlijke uitgangspunten van **outputfinanciering** vastgesteld. Deze gaan toegepast worden bij de programmabegroting 2024.

Aanvullende gegevens

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2022	Bedrag 31-12-2022
Juridische vorm	Openbaar lichaam	
Verplichte samenwerking?	J	
Dragen we financieel bij?	J	
Openbaar belang van de samenwerking	Gezonde en veilige leefomgeving d.m.v. handhaving wetgeving milieu	
Beleidsrealisatie in programma	7	
Financieel belang Hengelo	€ 439.370	
Eigen vermogen	€ 2.348.000	€ 1.671.000
Vreemd vermogen	€ 1.913.000	€ 1.616.000
Vermogensmutatie 2022	€ 0	
Gerapporteerd resultaat 2022	€ 0	
Gerapporteerde omvang risico's	€ 1.721.000	
Solvabiliteitspercentage	50,8%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	7,0%	

2. Ontwikkelingen vennootschappen en corporaties

Twente Milieu N.V.

Twente Milieu is onze afvalinzameldienst en bedient sinds de toetreding van Haaksbergen en Wierden inmiddels 9 van de 14 Twentse gemeenten. Twente Milieu werkt volgens het kostprijs-plus systeem toe. Ze rekent in de doorbelasting aan gemeenten met de kostprijs +2%.

In 2022 heeft Twente Milieu missie, visie en kernwaarden herijkt en een gemeenschappelijke maatschappelijke opdracht geformuleerd. De 3 speerpunten die aan de basis staan van de maatschappelijke opdracht zijn inclusiviteit,

biodiversiteit en circulariteit. Dit krijgt in 2023 een vervolg in het vaststellen van een nieuwe meerjarenstrategie. In 2022 is ook het dividendbeleid opnieuw besproken. Aandeelhouders hebben in november een hard standpunt ingenomen over het dividendbeleid. Twente Milieu wilde een deel van het vermogen inzetten voor duurzaamheidsinvesteringen. Aandeelhouders hebben in november bepaald dat Twente Milieu terug moet naar de grens van 32,5% solvabiliteit. Niet door dividend uitkeren, maar door de kostprijzen voor gemeenten neerwaarts bij te stellen. De wens om duurzamer te werken blijft, zowel voor de huisvesting als voor het wagenpark. Concreet zal Twente Milieu verlies moeten draaien om het eigen vermogen terug te brengen. Twente Milieu is in 2022 met een aantal stakeholders bezig om een sluitende businesscase voor circulaire ambachtscentra in de regio te realiseren. Een van de beoogde locaties is aan de voorkant van het milieupark aan de Wegtersweg.

Aanvullende gegevens

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2022	Bedrag 31-12-2022
Juridische vorm	N.V.	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	N	
Openbaar belang van de samenwerking	Gezamenlijke efficiënte duurzame afvalinzameling (en onderhoud openbare ruimte)	
Beleidsrealisatie in programma	7	
Financieel belang Hengelo	€ 3.087.785	
Eigen vermogen	€ 12.576.000	€ 12.576.000
Vreemd vermogen	€ 18.083.000	€ 18.083.000
Vermogensmutatie 2022	€ 0	
Gerapporteerd resultaat 2022	volgt	
Gerapporteerde omvang risico's	volgt	
Solvabiliteitspercentage	41,0%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	18,1%	

Twence Holding B.V.

Twence is de afvalverwerker en duurzaamheidsbevorderaar van de Twentse gemeenten. De focus ligt niet meer op het basisproces van verbranding, maar op de productie van grondstoffen en energie uit dit proces.

Afvalverbranding staat ter discussie vanwege de forse uitstoot aan CO2 en andere broeikasgassen zoals stikstof. Afvalverbrandingsinstallaties zullen er echter nog jaren moeten zijn, omdat we ondanks afvalscheiding nog veel restafval produceren. Twence heeft van de nood een deugd gemaakt door de vrijkomende warmte voor hergebruik beschikbaar te stellen. De bebouwde omgeving van Enschede en Hengelo profiteren hiervan.

Twence heeft in alle opzichten een goed jaar gehad. In 2022 zijn b.v. de warmtelevering aan Grolsch gerealiseerd en is de mestvervaardingsinstallatie in Zenderen in gebruik genomen. Twence levert Grolsch warmte en helpt het bedrijf klimaatneutraal te worden. De mestverwaarding breekt mest van boeren uit de regio volledig af tot bruikbare producten en water. Twence is in 2022 begonnen met de bouw van een CO2-afvanginstallatie, die CO2-emissie vermindert en vloeibaar CO2 oplevert voor o.a. glastuinbouw. Een zeer goed bijdrage aan het milieu.

Samen met gemeenten (in de RES-T) en partners (Cogas en Ennatuurlijk) is in 2022 gewerkt aan een ontwerp voor een regionaal Twents warmtenet (RWT). Daarmee kunnen in potentie 100.000 woningen van het gas af. Hierbij is men zich bewust van de eindigheid van afvalverbranding als warmtebron en bouwt men zo, dat andere bronnen in de toekomst kunnen worden toevoegd.

In 2022 heeft de afgevaardigde van de Commissaris van de Koning van Overijssel bemiddeld bij de impasse die is ontstaan tussen gemeenten die aandelen willen verkopen (AOT: Almelo, Oldenzaal en Twenterand) en blijvende gemeenten, tevens potentiële kopers. De AOT-gemeenten kijken vanuit andere belangen naar te nemen besluiten. Dit heeft de relaties binnen Twence onder druk gezet. Zelden is consensus over voorstellen. Er is een Commissie aan- en verkopen ingesteld met de bestuurder van Twence en 2 burgemeesters, geleid door een lid van de Raad van Commissarissen. In 2022 heeft de commissie Deloitte opgedragen een waardebeoordeling aandelen Twence op te stellen. Deze moet nog worden vastgesteld. De wens van alle partijen is om tot aandeletransacties te komen.

Door de hoge energieprijzen heeft Twence in 2022 een veel hoger rendement behaald op de warmtelevering dan was begroot. Dit voordeel heeft geen relatie met de prijs die afnemers van warmte gebruiken; die prijs is wettelijk aan de

gasprijs gekoppeld en daarmee niet afhankelijk van de inkoop van warmte door o.a. Warmtebedrijf Hengelo. De hoge winst resulteert in een hoog dividend voor de aandeelhouders.

Aanvullende gegevens

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2022	Bedrag 31-12-2022
Juridische vorm	B.V.	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	N	
Openbaar belang van de samenwerking	Regionale afvalverwerker, energieleverancier en duurzaamheidsbevorderaar	
Beleidsrealisatie in programma	7	
Financieel belang Hengelo	€ 1.740.681	
Eigen vermogen	€ 149.605.000	€ 175.964.000
Vreemd vermogen	€ 168.137.000	€ 163.228.000
Vermogensmutatie 2022	€ 26.359.000	
Gerapporteerd resultaat 2022	€ 32.490.000	
Gerapporteerde omvang risico's	niet in cijfers	
Solvabiliteitspercentage	51,9%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	12,4%	

Warmtebedrijf Hengelo B.V.

Warmtebedrijf Hengelo B.V. (WbH) is de warmteleverancier van de eindgebruikers die zijn aangesloten op het warmtenet in Hengelo. Ennatuurlijk is met 95% van de aandelen groot aandeelhouder. Naast het aandeelhouderschap in de B.V. heeft de gemeente Hengelo nog een belang vanwege een achtergestelde lening van € 1 miljoen die is verstrekt. De voorwaarden voor **aflossing** van deze lening vereisen een ruime winstgevendheid van het bedrijf. Tot nu toe was het twijfelachtig of die situatie bereikt zou worden en vanwege het onzekere karakter van deze lening is er een voorziening gevormd.

Door de verwachte groei van nieuwbouw in de concessiegebieden, de technische verbeteringen in het warmtesysteem die zijn doorgevoerd en het afgeven van een gelijkwaardigheidsverklaring door het college met een hogere EOR (equivalent opwekkendement), laat WbH voor 2023 – 2027 een voorzichtig positief beeld zien. Met de verwachte woningbouwontwikkeling in Hart van Zuid en de spoorzone zal ook in de komende jaren het aantal aansluitingen blijven groeien en de verwachting is dat deze groei zich de komende jaren zal doorzetten. Dat vraagt wel om investeringen voor het uitbreiden van de warmte-infrastructuur voor de realisatie van nieuwe aansluitingen. Voorlopig worden de liquide middelen verstrekt door Ennatuurlijk.

Ondanks de geringe invloed (5%) heeft Hengelo een beleidsmatig belang waarvoor een samenwerking is aangegaan van 15 jaar. Het warmtenet biedt kansen om bestaande bouw aardgasvrij te maken en daarom volgen we WbH op de voet. De eerder uitgegeven lening van Hengelo verhoogt het **financieel** belang. De risicoscore blijft hoog. De verklaringen daarvoor zijn al gegeven.

Aanvullende gegevens

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2022	Bedrag 31-12-2022
Juridische vorm	B.V.	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	N	
Openbaar belang van de samenwerking	Leverancier warmte warmtenetwerk Hengelo	
Beleidsrealisatie in programma	7	
Financieel belang Hengelo	€ 1.147.264	
Eigen vermogen	€ 4.296.000	€ 4.137.000
Vreemd vermogen	€ 7.676.000	€ 9.681.000
Vermogensmutatie 2022	-€ 160.000	
Gerapporteerd resultaat 2022	-€ 160.000	
Gerapporteerde omvang risico's	niet bekend	
Solvabiliteitspercentage	29,9%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	5,0%	

Warmtenetwerk Hengelo B.V.

Warmtenetwerk Hengelo BV (WnH) voert alle transportactiviteiten middels het hoofdtransportnet uit. Firan is met 95% van de aandelen grootaandeelhouder en is de netwerkbeheerder op lokaal niveau. De gemeente Hengelo heeft met 5% van de aandelen een minderheidsbelang in de B.V. De gemeente heeft naast het aandeelhouderschap een belang, doordat ze een achtergestelde lening van € 1 miljoen heeft verstrekt.

In 2022 bleek, evenals in 2021, dat de activa op de balans met de verwachte omzetprognoses niet terugverdiend gaan worden. Dit heeft geleid tot een tweede afwaardering van de activa, die rechtstreeks leidt tot een verliespost in 2022. Dit heeft een verder vergroot negatief eigen vermogen als gevolg. De financiële positie is verontrustend, wat uitgedrukt wordt in een hoge score bij de risicoinventarisatie.

De omzettoename bij Warmtebedrijf leidt alleen tot omzettoename bij WnH als deze door extra aansluitingen is veroorzaakt. Van de hogere energieprijzen profiteert WbH wel, maar WnH niet. Een forse verdere groei van het aantal aansluitingen is nodig om winstgevend te kunnen exploiteren. Die groeipotentie is er wel, maar realisatie ervan is nog geen feit en duurt te lang.

Onder de huidige omstandigheden is een terugbetaling van de geldlening onwaarschijnlijk. Voor het verlies van de restschuld is een voorziening opgenomen.

Verder zal onderzocht moeten worden wat de consequenties zijn voor WnH bij eventuele realisatie van een regionaal warmtenet. Ondanks de geringe invloed (5%) heeft Hengelo een beleidsmatig belang om de beschikbare warmtebronnen (Twence en in directe zin Nobian) maximaal te benutten. Hiervoor is een samenwerking van 15 jaar aangegaan.

Aanvullende gegevens

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2022	Bedrag 31-12-2022
Juridische vorm	B.V.	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	N	
Openbaar belang van de samenwerking	Beheerder primaire netwerk warmtenet Hengelo	
Beleidsrealisatie in programma	7	
Financieel belang Hengelo	€ 998.245	
Eigen vermogen	-€ 315.000	-€ 1.645.000
Vreemd vermogen	€ 9.244.000	€ 10.419.000
Vermogensmutatie 2022	-€ 1.330.000	
Gerapporteerd resultaat 2022	-€ 1.330.000	
Gerapporteerde omvang risico's	niet bekend	
Solvabiliteitspercentage	-18,7%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	5,0%	

Enexis N.V.

Enexis is onze regionale distributeur van energie. Ze is een grote speler in de energietransitie. Enexis moet zich tot het uiterste inspannen om het netwerk zo snel uit te breiden, dat overal de door nieuwe lokale energieopwekkers geproduceerde stroom naar de eindgebruikers kan worden getransporteerd. Bijna de helft van de totale RES-opgave valt binnen het verzorgingsgebied van Enexis, dat hiermee een gigantische investeringsopgave heeft. Het vinden van personeel is een bottleneck, die de opgaven nog uitdagender maakt.

Enexis heeft toename van eigen vermogen nodig om solvabel te blijven. Een miljoen euro per dag investeren kan niet zomaar betaald worden. Alleen lenen kan niet, dan zou de solvabiliteit zo ver dalen, dat kredietinformatiebureau's minder vertrouwen hebben in het bedrijf en hun rating neerwaarts gaan bijstellen. Er moet ook eigen vermogen verkregen worden. Wij dragen daar, evenals meer gemeenten, in eerste instantie niet aan bij. Om **financiering** te borgen heeft Essent het Rijk gevraagd om mee te denken en te overwegen om eigen vermogen te verschaffen. Het afsprakenkader waaronder het Rijk wil deelnemen is opgesteld. Een directe deelname van het Rijk verwacht Enexis niet voor 2030. Deelname van het Rijk kan uitgesteld worden als Enexis de opbrengst van de verkoop van dochter Fudura BV (€ 1,1 miljard) aan het eigen vermogen mag toevoegen. Hierover wordt in de AvA van april 2023 besloten.

Met ons bescheiden aandeel in Enexis kunnen we zeer beperkt invloed hebben op de koers van het bedrijf. Als gevolg van de extra investeringen in de energietransitie, de doorberekening van de hogere Tennet-tarieven en de wettelijke belemmering om de extra investeringen direct in de tarieven te verwerken, zal de winst de komende jaren onder druk komen te staan.

Ons **financiële** risico is slechts het moeten afwaarderen van de boekwaarde van de aandelen. Dit risico is verwaarloosbaar.

Aanvullende gegevens

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2022	Bedrag 31-12-2022
Juridische vorm	B.V.	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	N	
Openbaar belang van de samenwerking	Ontwikkeling en beheer regionale distributienetwerk energie	
Beleidsrealisatie in programma	7,9	
Financieel belang Hengelo	€ 411.109	
Eigen vermogen	€ 4.241.000.000	€ 4.491.000.000
Vreemd vermogen	€ 5.154.000.000	€ 4.622.000.000
Vermogensmutatie 2022	€ 250.000.000	
Gerapporteerd resultaat 2022	€ 152.000.000	
Gerapporteerde omvang risico's	niet bekend	
Solvabiliteitspercentage	49,3%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	0,1%	

BNG Bank N.V.

De BNG Bank is de bankier van en voor overheden en voor instellingen met een maatschappelijk belang. De bank ziet zichzelf als publieke bank met dezelfde maatschappelijke doelen als haar klanten. Met de strategie "Ons kompas naar impact" ligt de focus op maatschappelijke impact, meer dan op winst. Kernwaarden: duurzaam, betrouwbaar en professioneel. BNG Bank is één van de weinige banken met een triple A-rating, wat staat voor **financieel** zeer solide. Het halfjaarbericht 2022 laat zien dat **financiële** resultaten, ondanks de maatschappelijke onrust, niet onder druk staan. BNG Bank staat onder intensief toezicht van De Nederlandse Bank en De Europese Centrale bank. Wij kunnen volstaan met het volgen van de bank.

Voor banken is de solvabiliteit per **definitie** zeer laag. Daarom wordt bij banken naar de Tier 1 ratio gekeken. Deze geeft de verhouding van de vrije reserves ten opzichte van de (risico gewogen) verstrekte leningen aan. Voor BNG Bank is de Tier 1 medio 2021 36%, ruim boven het door de ECB vereiste niveau.

Aanvullende gegevens

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2022	Bedrag 31-12-2022
Juridische vorm	N.V.	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	N	
Openbaar belang van de samenwerking	Financiering publieke sector: laag houden financieringskosten maatschappelijke voorzieningen	
Beleidsrealisatie in programma	9	
Financieel belang Hengelo	€ 829.015	
Eigen vermogen	€ 5.062.000.000	€ 4.615.000.000
Vreemd vermogen	€ 143.995.000.000	€ 107.459.000.000
Vermogensmutatie 2022	-€ 447.000.000	
Gerapporteerd resultaat 2022	€ 300.000.000	
Gerapporteerde omvang risico's	niet bekend	
Solvabiliteitspercentage	4,1%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	0,3%	

3. Ontwikkelingen stichtingen en verenigingen

In deze groep heeft gemeente Hengelo geen verbonden partijen. De hierna genoemde stichtingen of verenigingen onder 5 voldoen niet aan de definitie "Verbonden partij", maar vinden we wel vermeldenswaardig.

4. Ontwikkelingen overige verbonden partijen

Euregio

De euregio behartigt de belangen van de grensgemeenten in Nederland en Duitsland. Ze is erop gericht om drempels die door landelijke regels worden gevormd te bestrijden. En daarmee het vrije verkeer van mensen en goederen in de regio te bevorderen.

Het vreemd vermogen van de Euregio bestaat voor € 12 miljoen uit de verplichting om bij de Euregio gestalde middelen van het Interreg-V-programma terug te betalen. Zonder deze middelen is er een normale verhouding eigen/vreemd vermogen.

Aanvullende gegevens

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2022	Bedrag 31-12-2022
Juridische vorm	Nederlands-Duits openbaar lichaam	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	J	
Openbaar belang van de samenwerking	Bestrijden van obstakels voor NL en DU inwoners en ondernemers opdat over een weer kansen kunnen worden benut.	
Beleidsrealisatie in programma	9	
Financieel belang Hengelo	€ 12.000	
Eigen vermogen	€ 2.523.000	€ 2.649.000
Vreemd vermogen	€ 12.189.000	€ 30.291.000
Vermogensmutatie 2022	€ 126.000	
Gerapporteerd resultaat 2022	€ 126.000	
Gerapporteerde omvang risico's	niet bekend	
Solvabiliteitspercentage	8,0%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	2,4%	

5. Instellingen met bestuurlijk belang overwegend met publieke middelen gefinancierd

Vereniging Nederlandse gemeenten (VNG)

De VNG is onze belangenbehartiger in alle gemeente overstijgende belangengroeperingen. Zij is de gesprekspartner van het rijk, de provincies, werknemersorganisaties etc. in veel zaken die gemeenten aangaan. De website van de VNG

is een kennis- en informatiebron voor gemeenten. Ze zit vooraan bij ontwikkelingen en vertaalt deze naar behapbare informatie voor gemeenten. Daarnaast doet ze onderzoeken en draait ze projecten die voor gemeenten waardevol zijn. Deze projecten worden jaarlijks in de ledenvergadering bepaald.

Aanvullende gegevens

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2022	Bedrag 31-12-2022
Juridische vorm	Vereniging	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	J	
Openbaar belang van de samenwerking	Krachtiger lokale overheid door samenwerking en belangenbehartiging	
Beleidsrealisatie in programma	9	
Financieel belang Hengelo	€ 177.500	
Eigen vermogen	€ 63.912.000	€ 63.912.000
Vreemd vermogen	€ 115.952.000	€ 115.952.000
Vermogensmutatie 2022	€ 0	
Gerapporteerd resultaat 2022	volgt	
Gerapporteerde omvang risico's	niet bekend	
Solvabiliteitspercentage	35,5%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	0,5%	

Stichting Twente Board

De sociaal-economische taken van de voormalige Regio Twente zijn per 1-7-2021 bij Stichting Twente Board belegd. De board wordt ondersteund door Twente Board Development BV. Twente Board is de samenwerking van ondernemers, onderwijs en overheid (3 O's). Vergaderingen van de Twente Board worden vanuit de Overheid voorbereid in de Bestuurlijk Overleg Sociaal Economische Structuurversterking (BOSS).

In 2022 is de nieuwe Agenda voor Twente (2023-2027) gepresenteerd, welke in samenwerking met de drie O's is vormgegeven. De Agenda voor Twente is gericht op het 'later'. Het middel om te komen tot het samenwerken in een groene technologische topregio. Tevens is er in 2022 een aanvraag voor de vierde tranche Regio Deal gedaan. In deze aanvraag wordt vooral gekeken naar het 'nu'. Met de brede welvaart in het achterhoofd, zien we een aantal zaken waarin Twente moet verbeteren als het wil doorgroeien naar de ambities gesteld in de Agenda voor Twente. De aanvraag is gehonoreerd met een bedrag van € 25 miljoen euro.

In 2022 heeft Twente Board de eerste jaarstukken gepresenteerd.

Aanvullende gegevens

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2022	Bedrag 31-12-2022
Juridische vorm	Stichting	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	J	
Openbaar belang van de samenwerking	Versterking van de economie in Twente en ontwikkeling tot groene topregio.	
Beleidsrealisatie in programma	3	
Financieel belang Hengelo	€ 377.000	
Eigen vermogen	€ 1.000	€ 1.000
Vreemd vermogen	€ 8.999.000	€ 8.999.000
Vermogensmutatie 2022	€ 0	
Gerapporteerd resultaat 2022	€ 0	
Gerapporteerde omvang risico's	niet bekend	
Solvabiliteitspercentage	0,0%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	0,0%	

Naast deze verbonden partijen zijn er veel samenwerkingsverbanden, waar we aan deelnemen en waar we bestuurlijk onze invloed willen uitoefenen. Als voorbeelden kunnen we de diverse coalities noemen met Twentse gemeenten, zoals Mobiliteit en Milieu Duurzaamheid en Afval, de Regionale Energiestrategie of de G40.

In bijlage 9.3 is een overzicht opgenomen van de vertegenwoordiging namens onze gemeente bij de verbonden partijen en andere samenwerkingsrelaties.

In de paragraaf 6.5 Financiering is een overzicht van de deelnemingen opgenomen met inzicht in een mogelijke, hypothetische marktwaarde van de grootste deelnemingen.

6.7 Bedrijfsvoering

6.7.1 Organisatie

De ambtelijke organisatie van de gemeente Hengelo is continu in beweging.

Maatschappelijke ontwikkelingen

Maatschappelijke ontwikkelingen en ingrijpende veranderingen in wet- en regelgeving zijn van grote invloed op ons werk; op wat we doen, hoe we dit doen en met wie we dit doen. Complexe vraagstukken en samenwerkingsvormen (zowel lokaal als regionaal) vergen andere sturing en **flexibele** inzet van mensen en middelen.

Ambities

Onze eigen ambities en het streven naar optimale dienstverlening aan de stad vraagt om een duidelijke focus op onze doelen en op een excellente taakuitvoering. Het college zet vol in op samenwerking, vernieuwing en transparantie.

Doorontwikkeling organisatie: Hengelo's werken

De ambitie van Hengelo's werken is te komen tot een wendbare en zelfbewuste organisatie die antwoord kan geven op grote, complexe vraagstukken. Een organisatie waarin medewerkers in hun kracht staan, die weten wat hun bijdrage is aan deze opgaven en hierin persoonlijk leiderschap tonen en samenwerken om tot een zo goed mogelijke dienstverlening te komen voor Hengelose inwoners en ondernemers.

Daarvoor is in de afgelopen jaren een transitie in gang gezet naar een andere **sturingsfilosofie**, die deze ambitie ondersteunt.

Afgelopen jaar zijn er verdere stappen gezet met Hengelo's Werken. Na de focus die er in 2021 lag op leiderschapsontwikkeling en opgavegericht werken ligt voor komende jaren met name de focus op het meenemen van de medewerkers in de ontwikkelingen en de veranderende wereld.

Leiderschapsontwikkeling

Leidinggevendens spelen een belangrijke (zo niet cruciale) rol in het meenemen en ontwikkelen van de medewerkers bij deze veranderingen en ontwikkelingen. Om dit te ondersteunen is er in 2022 een MD-programma samengesteld en aangeboden aan leidinggevendens dat hen helpt die cruciale rol te vervullen. Dit MD programma krijgt in 2023 een vervolg.

Opgavegericht werken

Het afgelopen jaar zijn er aardig wat stappen gezet om onze organisatie wendbaarder te maken. Er is een start gemaakt met opgavegericht werken door een programmatische manier van werken op grote strategische opgaven in te bedden in de organisatie. Concernsturing wordt bevorderd door het opheffen van sectoren en het klassieke hiërarchische sector-organogram is vervangen door een plattere en wendbare honingraatstructuur. Er is gewerkt aan het zicht krijgen op het speelveld en een vertaling te maken naar wat er nodig is om naar een wendbaardere organisatie te gaan. Daarbij is gekeken naar drie onderwerpen: in het dagelijkse werk moeten bewuste keuzes worden gemaakt in opgaven die bijdragen aan de koers van de stad en onze eigen ambities: sturing op opgaven. Er is geïnvesteerd in het professionaliseren van opdrachtgever- en opdrachtnemerschap met duidelijkheid over rollen en de verantwoordelijkheden die hierbij horen: werken in opdrachten. En er is aandacht voor het passend organiseren van deze opgaven (programmatisch, procesmatig, projectmatig, via improvisatie of in de lijn).

Leidende motieven

Er is afgelopen jaar verder geïnvesteerd in de implementatie van de leidende motieven; betrouwbaar, respectvol, duidelijk en persoonlijk. Dit door verschillende sessies in alle teams hoe deze leidende motieven te laden en toe te passen in het dagelijks werk. De leidende motieven zijn herkenbaar en meer zichtbaar in onze manier van werken en hoe we met elkaar samenwerken.

Als gevolg van de inzet op de drie lijnen van het programma Hengelo's werken kan beter, sneller en integraler antwoord worden gegeven op vragen uit de samenleving. Hierbij wordt vanuit een heldere koers beter samenhangend gestuurd op strategische vraagstukken die noodzakelijk zijn voor een toekomstbestendige stad. Inwoners, ondernemers, verenigingen en andere partners van de stad ervaren een zichtbaar betere en prettige dienstverlening en samenwerking waarbij doelmatigheid voorop staat.

Het domein bedrijfsvoering is de afgelopen jaren op verschillende manieren bezig geweest met haar eigen doorontwikkeling. Afgelopen jaar heeft de ontwikkeling naar de rol van businesspartner veel aandacht gekregen door een ontwikkeltraject voor de bedrijfsvoeringsadviseurs. Dit heeft geleid tot verdere bewustwording en de gesprekken over dienstverlening met de afdelingen uit het primaire proces.

Bereiken?	Gedaan?
Een wendbare organisatie met een grote mate van samenwerking, transparantie, creativiteit en innovatie	<p>Het aanpassen van onze organisatie aan alle veranderende eisen en omstandigheden is een continu proces. We hebben onder meer ingezet op:</p> <p><i>Dienstverlening</i> doorontwikkelen van ons dienstverlening vanuit de logica van de Hengeloër. Hiervoor zijn vier leidende motieven vastgesteld: betrouwbaar, persoonlijk, duidelijk en respectvol. In 2022 is verder geïnvesteerd in het implementeren van deze leidende motieven.</p> <p><i>Sociaal</i> vanuit de transities in het sociaal domein is de fase van transformatie ontstaan. Dit betekent écht anders samenwerken met partners en burgers, meer vernieuwen en keuzes maken met lef. Er is hiervoor een transformatieplan vastgesteld en een begin gemaakt met het uitvoeringsplan. De komende jaren zal hier verder op ingezet worden.</p> <p><i>Fysiek</i>: de veranderende omgeving vraagt om een open houding, gericht op samenwerking intern en extern. Denken in mogelijkheden, handelen met lef vanuit vertrouwen en rugdekking. De Omgevingswet zal vanuit deze grondwaarden worden ingevoerd. In 2022 zijn hiervoor verdere voorbereidingen getroffen om als organisatie klaar te zijn als deze wet intreedt.</p> <p><i>Cultuur</i>: inzetten op de verdere ontwikkeling van eigenaarschap en samenwerken vanuit het programma HW. Waarbij in 2022 de focus met name lag op leiderschapsontwikkeling, zal in 2023 meer de focus komen te liggen op het meenemen en ontwikkelen van onze medewerkers in deze veranderingen. Dit zal ook vanuit het speerpunt Leren & Ontwikkelen worden opgepakt.</p>

6.7.2 Personeel

In de vorige paragraaf werd aangegeven dat door veranderingen in de samenleving en de snelheid waarmee dit plaatsvindt, onze rol als gemeentelijke organisatie verandert. De gemeente Hengelo dient zich te ontwikkelen tot een wendbare organisatie, zodat we snel en adequaat op ontwikkelingen uit de omgeving kunnen reageren. Deze veranderingen en de wijze waarop het personeelsbeleid wordt vormgegeven en uitgevoerd, moeten goed op elkaar aansluiten. Een modern personeelsbeleid dat aansluit bij de wensen van werknemers en de organisatiedoelstellingen is een voorwaarde voor goed en aantrekkelijk werkgeverschap en een goed presterende organisatie.

Vanuit deze onderkenning zijn in 2022 de nodige stappen gezet.

Arbeidsmarktbeleid

Zo is er, mede gelet op de geconstateerde krapte op de arbeidsmarkt, een plan van aanpak opgesteld met als doel dat de gemeente Hengelo zich vanaf 2023 zodanig onderscheidend positioneert op de arbeidsmarkt dat vacatures snel en met kwaliteit worden ingevuld. Met de implementatie van de maatregelen is reeds gestart en dit zal een vervolg krijgen in 2023.

Evaluatie werkplekconcept/hybride werken

Ook is in 2022 ons werkplekconcept in combinatie met het hybride werken geëvalueerd. We onderzochten of de faciliteiten en het gebruik daarvan in kwantitatieve en kwalitatieve zin in voldoende mate aansluiten bij de behoefte van de medewerkers en of zij bijdragen aan de doelen van het werkconcept. Meer specifiek een manier van (thuis)werken die bijdraagt aan samenwerking, waarbij we de voordelen van thuiswerken zo goed mogelijk

benutten en het gebouw ruimte biedt voor ontmoeting en verbinding. De aanbevelingen uit dit onderzoek worden in 2023 geïmplementeerd.

Strategische Personeelsplanning (SPP)

Tot slot is er in 2022 gestart met het traject Strategische personeelsplanning (SPP) via een pilot binnen het domein Fysiek. In 2023 zal dit concernbreed verder worden uitgerold.

Bereiken?	Gedaan?
Modern en aantrekkelijk werkgeverschap	<p>In 2022 is hieraan op verschillende manieren bijgedragen.</p> <p>Binnen het project arbeidsmarktbeleid wordt o.a. aandacht besteed aan</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het opbouwen en profileren van ons werkgeversmerk en arbeidsmarktcommunicatie. • Het optimaliseren van ons arbeidsvoorwaardenbeleid. • Het nemen van integrale maatregelen ten behoeve van werving en behoud van medewerkers. <p>In 2022 is de functie van recruiter ingevuld met de eerste succesvolle wervingsacties tot gevolg.</p> <p>Daarnaast is het afgelopen jaar een start gemaakt met leren en ontwikkelen als een belangrijk speerpunt binnen Hengelo's werken. Het digitale leerplatform Skillstown is afgelopen jaar beschikbaar geweest voor diverse digitale trainingen en essentials voor de medewerkers van de gemeente Hengelo. Ook is er afgelopen jaar gebruik gemaakt van de Twentse School. Deze leerplatformen dragen bij aan de ontwikkeling en duurzame inzetbaarheid van onze medewerkers door middel van het aanbieden van een ruim assortiment aan opleidingen, trainingen en workshops.</p> <p>Tot slot zijn in 2022 ook de nodige initiatieven ontwikkeld op het terrein van vitaliteit als onderdeel van duurzame inzetbaarheid.</p>
Sociale werkgever die haar maatschappelijke verantwoordelijkheid neemt	<p>In het sociaal akkoord hebben het kabinet en sociale partners in 2013 afgesproken dat ze banen creëren bij reguliere werkgevers voor mensen met een arbeidsbeperking. Binnen onze organisatie zijn 6 plekken gecreeerd voor mensen met een garantiebaan. Afgelopen jaren zijn er op deze plekken meerdere personen werkzaam (geweest). Daarnaast verrichten bij Gildebor, Visschedijk (catering) en het Twentebad ongeveer 100 mensen met een arbeidsbeperking werkzaamheden voor de gemeente Hengelo. Voor 2023 is er binnen de HR agenda capaciteit vrijgemaakt om nog beter invulling te geven aan onze verantwoordelijkheid in deze, e.e.a. in relatie tot de thema's diversiteit en inclusie.</p>
Optimaal benutten van talenten en het stimuleren van persoonlijk leiderschap	<p>In 2022 is verder geïnvesteerd in Hengelo's Werken. In de teams wordt ingezet op het vergroten van eigenaarschap en (integrale) samenwerking, waarbij onze medewerkers en leidinggevenden weten welke opdracht ze hebben en waar ze voor staan en hierin eigenaarschap tonen. Hierdoor zijn we wendbaar en kunnen goed en snel inspelen op externe of interne ontwikkelingen.</p> <p>Daarnaast is in 2022 ingezet op de pilot SPP binnen het fysiek domein. Doel hiervan is dat we kunnen sturen op de ontwikkeling van ons personeel in kwalitatieve en kwantitatieve zin, zodat we kunnen inspelen op de veranderende omgeving en ontwikkelingen en zo toegevoegde waarde blijven leveren voor inwoners en ondernemers.</p>
Leiderschapsontwikkeling	<p>Tot slot is ook binnen de gevoerde HR gesprekken aandacht geweest voor doorontwikkeling van medewerkers vanuit talent en (benodigde) competenties.</p> <p>Leidinggevenden spelen een belangrijke (zo niet cruciale) rol in het meenemen en ontwikkelen van de medewerkers bij de gevraagde veranderingen en ontwikkelingen. Om dit te ondersteunen is er in 2022 een MD-programma samengesteld en aangeboden aan leidinggevenden dat hen helpt die cruciale rol te vervullen. Dit MD programma krijgt in 2023 een vervolg.</p>
Integriteitsbewustzijn bevorderen	<p>Integriteit heeft voortdurend onze aandacht in de organisatie, en wordt onder de aandacht gebracht bij alle medewerkers. In 2021 is beleid vastgesteld om ondermijning bij medewerkers te voorkomen. In 2022 is dit in de uitvoering verder geïmplementeerd. Alle nieuwe medewerkers hebben een VOG overhandigd voordat zij in dienst komen. Voor de vastgestelde hoog risico functies geldt dat nieuwe medewerkers gescreend zijn voordat zij indienst zijn getreden.</p>
Goede arbeidsomstandigheden (veiligheid, gezondheid en welzijn)	<p>Onderhouden van maatregelen gericht op fysiek en mentaal gezonde medewerkers waaronder extra aandacht voor agressie en geweld. Vanaf 2019 volgen medewerkers die regelmatig klantcontacten hebben, een agressietraining. In de coronajaren 2020 en 2021 heeft dit een vervolg gekregen door middel van een e-learning voor de hele organisatie. In 2022 is dit weer opgepakt door agressie-trainingen op kantoor.</p> <p>Daarnaast is in 2022 een start gemaakt met de implementatie van het vastgestelde arbobeleid en is de rol van de vertrouwenspersoon geëvalueerd. Dit heeft geleid tot 2 nieuwe vertrouwenspersonen en tevens zijn de aanbevelingen uit dit onderzoek opgepakt. Zo krijgen de vertrouwenspersonen bijvoorbeeld meer tijd voor preventie van ongewenst gedrag.</p>
Een verlaging van het ziekteverzuim naar maximaal 4,5%	<p>De onderwerpen uit het arbobeleid zijn en blijven belangrijk en actueel en dit heeft geresulteerd in de vacaturestelling voor een arbocoördinator. In 2023 zal deze medewerker operationeel zijn en verdere acties uit het arbobeleid verder oppakken en implementeren.</p> <p>In 2022 was het totale ziekteverzuim 6,65%. Vanaf 2020 werken we met een nieuwe arbodienst waarmee we hernieuwde afspraken hebben gemaakt over verzuimpreventie en verzuimbegeleiding. Het nieuwe verzuimbeleid, vanuit de visie 'eigen regie', is vastgesteld in 2021 en wordt middels een ontwikkelplan voor leidinggevenden en medewerkers samen met de Bedrijfspoli in de organisatie geïmplementeerd. Hierin zijn in 2022 verdere acties en stappen in gezet. De verwachting dat het ziekteverzuim hierdoor verder zal dalen in 2022 is niet uitgekomen. Belangrijkste reden hiervoor is dat de ervaren werkdruk in de organisatie hoog is. Overigens is dit vergelijkbaar met andere gemeentelijke organisaties. Gedurende het jaar is er extra aandacht geweest voor organisatieonderdelen waar het ziekteverzuim hoger dan</p>

gemiddeld was en is ingezet op het verminderen van dit verzuim. Ook in 2023 blijft het terugdringen van verzuim een belangrijk aandachtspunt.

6.7.3 Arbeidsvoorwaarden

Goed werkgeverschap wordt mede gevormd door het pakket aan arbeidsvoorwaarden dat aan medewerkers kan worden aangeboden. Het speelt onmiskenbaar een belangrijke rol bij het werven en behouden van medewerkers. Op dit front zijn in 2022 dan ook een aantal stappen gezet.

Cao gemeenten 2021-2022

Pas na de zomer van 2021 werden de onderhandelingen voor de cao 2021-2022 hervat, hetgeen leidde tot een principeakkoord op 3 november 2021. In februari 2022 werd dit akkoord definitief met terugwerkende kracht tot 01-01-2021. De diverse onderdelen van de nieuwe cao zijn kort daarna geïmplementeerd.

Generiek functiewaarderingsstelsel HR21

In 2021 is het Hengelose functiehuis opnieuw gewaardeerd in een nieuw functiewaarderingsstelsel: HR21. In 2022 heeft de afronding van dit traject plaatsgevonden.

Onderzoek naar primaire en secundaire arbeidsvoorwaarden

Zoals in de vorige paragraaf aangegeven is in 2022 een start gemaakt met een onderzoek naar ons huidige arbeidsvoorwaardenpakket. Dit betreffen zowel onze primaire- als secundaire arbeidsvoorwaarden. De belangrijkste vraag die in dit kader voorligt is of wij met ons arbeidsvoorwaardenpakket onderscheidend genoeg zijn om nieuwe medewerkers aan ons te binden en huidige (talentvolle) medewerkers te behouden. De uitkomst zal in de eerste helft 2023 bekend zijn.

Bereiken?	Gedaan?
Implementatie cao gemeenten 2021-2022	<p>In 2022 zijn conform Cao de salaris ontwikkelingen (salarisverhogingen, het minimum uurloon en de eenmalige uitkering) geïmplementeerd en uitgevoerd. Voor de thuiswerkvergoeding en de uitruil kosten woon-werkvervoer is een app geïntroduceerd waarin medewerkers per dag kunnen aangeven of zij hebben thuisgewerkt of naar kantoor zijn gereisd.</p> <p>De verlofspaarregeling is geïntroduceerd in Youforce. Medewerkers kunnen ervoor kiezen om bovenwettelijke verlofuren in de verlofspaarpot te stoppen.</p> <p>De afbouwregeling leeftijdsverlof is per 1 januari 2023 geëffectueerd. Alle medewerkers die minder dan 6 bovenwettelijke verlofdagen hadden hebben per 1 januari 2023 zes bovenwettelijke verlofdagen gekregen. Er zijn geen lokale vrije dagen aangewezen in Hengelo. Dat betekent dat een medewerker ervoor mag kiezen om op Goede Vrijdag, 5 mei of de dag na Hemelvaart vrij te hebben maar dit is niet verplicht.</p> <p>In 2022 heeft de uitvoering van de nieuwe ouderschapsverlofregeling tot veel uitvoeringsproblemen geleid. Dit had vooral te maken met de mogelijkheid van samenloop van wettelijk ouderschapsverlof met de betaald ouderschapsverlofregeling in de cao. Ondanks de uitvoeringsproblemen is uitvoering gegeven aan de regeling zodat alle medewerkers die er gebruik van wilden maken dit ook hebben kunnen doen.</p> <p>In 2022 zijn onze HR-processen en systemen zijn aangepast op de cao-afspraken. Medewerkers zijn meegenomen door communicatie op Intranet, persoonlijke mails en inloopsessies. De werkgroep 'Arbeidsvoorwaarden' monitort de (landelijke en lokale) ontwikkelingen en onderneemt waar nodig actie, zoals informeren van de medewerkers en formuleren van beleid.</p>
Duurzaam woon-werkvervoer naar het stadhuis en besteding hybride werken	<p>Ook in 2022 is thuiswerken een belangrijke factor gebleven, waardoor er minder woon-werkverkeer is geweest dan voor Corona. Er is ook in 2022 geen aanleiding geweest het woon-werkverkeer te evalueren. De VNG en de bonden onderzoeken de wenselijkheid van een woon-werk vergoeding in de cao. Daarnaast wordt lokaal bekeken of een woon-werkvergoeding een aanvullende arbeidsvoorwaarde zou kunnen zijn.</p>
Generiek functiewaarderingsstelsel HR21	
Rechtmatig inkopen HR-trajecten	<p>In 2022 zijn alle trajecten bij de Geschillencommissie afgerond. Een aantal medewerkers heeft nog de mogelijkheid om, indien zij het niet eens zijn met het advies van de commissie en de beslissing die de algemeen directeur daarop heeft genomen, in beroep te gaan bij de kantonrechter.</p> <p>In 2022 is de keuze gemaakt om een aanbestedingstraject op te starten met als doel om voor personeelsbemiddelingstrajecten en voor werving & selectie gemeentebreed een aantal preferred</p>

suppliers te selecteren. Voor nieuwe trajecten kan een van die suppliers worden gekozen zonder dat aanbesteding nodig is. Uitvoering vindt in 2023 plaats.

6.7.4 HR Processen

Hengelo's Werken en de HR-agenda.

Eén van de programmalijnen binnen Hengelo's Werken is het verbeteren van onze HR processen. Inmiddels hebben wij in 2020 en 2021 ervaring opgedaan met een gestructureerde HR-agenda. Hiermee wordt inhoudelijk richting en focus aangebracht alsmede duidelijkheid gegeven over wat de organisatie mag verwachten t.a.v. de doorontwikkeling van onze HR processen. Een doorontwikkeling die medewerkers en managers in staat stelt om vorm en inhoud te geven aan persoonlijk leiderschap en eigenaarschap, randvoorwaarden die noodzakelijk zijn om snel en adequaat in te kunnen spelen op vragen en ontwikkelingen in onze omgeving.

Nadat in 2020 en 2021 beleid is vastgesteld (en voor een belangrijk deel geïmplementeerd) rond o.a. Ziekteverzuim, werving en selectie, het HR gesprek en arbo, is in 2022 het dashboard Grip op Personeelslasten aan het management opgeleverd, hebben we focus aangebracht in ons opleidingsbeleid door een project te starten op Leren & Ontwikkelen en zijn we gestart met strategische personeelsplanning binnen het domein Fysiek. Deze thema's worden in 2023 voortgezet en verder uitgerold naar de organisatie.

Bovendien hebben we in 2022 onderzoek gedaan naar welke wensen en behoeften er onder managers bestaan t.a.v. de doorontwikkeling van eHRM. Dit onderzoek heeft een ontwikkelagenda opgeleverd voor 2023 en verder, waarmee eHRM zodanig aangepast en uitgebreid wordt dat managers en medewerkers slimmer, sneller en doelmatiger kunnen werken met eHRM.

6.7.5 Informatievoorziening en technologie

Gemeente Hengelo wil een vitale partner zijn voor haar inwoners en ondernemers. IT is daarbij een onmisbare schakel; IT en informatisering zijn essentieel geworden om aansluiting met de veranderende samenleving te behouden en verbeteren en maken nieuwe vormen van samenwerking en besluitvorming mogelijk. In 2022 hebben wij verdere stappen gemaakt in het ondersteunen en realiseren van een effectieve bedrijfsvoering en mensgerichte dienstverlening. Niet alleen voor Hengelo, wij leveren ook de IT-dienstverlening voor Oldenzaal, de SWB en sinds 2022 ook aan Haaksbergen. Daarnaast nemen wij als grote gemeente in Twente onze verantwoordelijkheid door deel te nemen in meerdere regionale en nationale samenwerkingen, vaak als kartrekker.

Bereiken?	Gedaan?
Verbeterde dienstverlening	<p>In 2022 hebben we geconstateerd dat het niet nodig was om een aanbesteding te starten voor het opnieuw verwerven van oplossingen voor onze digitale dienstverlening. Hierdoor konden we binnen de bestaande oplossing extra aandacht aan de leidende motieven geven: persoonlijk, duidelijk, respectvol en betrouwbaar.</p> <p>In 2022 zijn we aangesloten op Single Digital Gateway (SDG). De SDG is een online centraal punt waar Europese inwoners informatie kunnen vinden over onze dienstverlening en makkelijk toegang krijgen tot onze dienstverlening. De eerste initiële implementatie is uitgevoerd. In 2023 gaan we de implementatie verder vormgeven. Hiermee geven we invulling aan de Europese verordening.</p>
Efficiëntere bedrijfsvoering	<p>Op basis van de Visie op Zaakgericht werken uit 2021 zijn we in 2022 begonnen met het naar de cloud brengen van een deel van ons zaakstelsel. Daarnaast hebben we inzicht gekregen in wat Common Ground voor ons kan betekenen voor de ontwikkeling van en het efficiënter uitvoeren van onze informatievoorziening ten einde een verbeterde dienstverlening te realiseren. Een belangrijk inzicht dat we hebben gekregen, is dat Common Ground nog volop in ontwikkeling is en dat we niet meteen het roer om kunnen gooien. We starten daarom omwille van de kwaliteit en continuïteit van onze dienstverlening eerst met het uitvoeren van proefprojecten voor we deze definitief implementeren.</p> <p>In 2022 hebben we het digitaliseren van de milieu- en bouwdoossiers grotendeels afgerond waardoor we sneller de informatie kunnen vinden en de volgende stap kunnen zetten om deze informatie ook te ontsluiten naar onze inwoners. Daarnaast hebben we succesvol de aanbesteding uitgevoerd om de telefonieoplossing van ons klantcontactcentrum te moderniseren, welke in 2023 geïmplementeerd zal worden.</p>
Datagedreven sturing	<p>De coronacrisis is in 2022 achter ons komen te liggen, maar deze heeft het werken blijvend veranderd. In 2022 hebben we onze cloud en SaaS-strategie verder uitgewerkt en zijn we gestart met het implementeren van verschillende cloudproducten op basis van Microsoft 365 die onafhankelijk van de plaats waar we ons werk doen onze bereikbaarheid in relatie tot en samenwerking met inwoners en ketenpartners bevorderen.</p> <p>In 2022 is de positie van het Kern Datateam verder versterkt binnen de organisatie. Waarbij onderwerpen als beheer, datavaardigheid, privacy en ethiek hoog op de agenda stonden.</p> <p>Er zijn diverse dataproducten, zoals kerngetallen, overzichten en rapporten, opgezet en geïmplementeerd in de organisatie. De focus in 2022 lag hierbij binnen het sociaal domein op de afdeling Werk & Inkomen (waaronder Energietoelagen). Voor de andere domeinen is gewerkt aan inzicht in Meldingen Openbare Ruimte, Afval, Parkeren en Dienstverlening. Daarnaast is er in 2022 voorzichtig geëxperimenteerd met verdergaande technologische mogelijkheden om voorspellingen te kunnen doen van inkomsten/uitgaven binnen WMO en Jeugd.</p>
Aansluiten bij landelijke ontwikkelingen	<p>Eind 2022 is door de Rekenkamer Hengelo een onderzoek opgeleverd waarin geconstateerd is dat er goede stappen zijn gemaakt sinds de start van datagedreven werken in 2020. De gedane aanbevelingen hierin helpen ons om de koers voor de toekomst verder vorm te kunnen geven.</p> <p>In 2022 hebben we de eerste stappen gezet in Common Ground, de landelijke visie op informatievoorziening. We hebben kennis opgedaan van Common Ground en een groeipad vastgesteld. In 2023 gaan we met enkele Common Ground componenten experimenteren.</p>
Digitale Transformatie	<p>De Omgevingswet is uitgesteld en treedt nu op 1 januari 2024 in werking. In 2021 zijn we gestart met de implementatie van nieuwe ondersteunende software om te kunnen werken met de omgevingswet en het bijhorende digitaal stelsel. Begin 2023 zijn we met de nieuwe software in productie gegaan. Op deze wijze zijn we al voorbereid op de inwerkingtreding van de wet.</p> <p>In 2022 is verder voorbereid op de implementatie van de Wet open overheid (Woo). We hebben drie documenten opgeleverd: Impactanalyse, Ambitiebepaling en Programmaplan. Deze documenten worden begin 2023 vastgesteld. Daarna gaan we aan de slag met het uitvoeren van wat in het Programmaplan is opgenomen. Zie voor meer detail over de Woo de betreffende verantwoordingsparagraaf.</p> <p>Digitale transformatie is zowel een culturele en bedrijfstransformatie als een technologische transformatie waarbij een optimale integratie van digitale technologieën en oplossingen kan plaatsvinden. Het is een fundamenteel andere kijk op klantervaring, bedrijfsmodellen en processen waarbinnen digitale informatie een cruciale rol speelt. Het doel is het vinden van nieuwe manieren om waarde te leveren en efficiëntie te verbeteren. Om de impact van de Digitale Transformatie voor ons goed in beeld te krijgen hebben we in 2021 een programma Digitale Transformatie geformuleerd. Medio 2022 is de nieuwe programmamanager gestart met de verdere uitwerking van het programma. Hierbij is nadrukkelijk verbinding gerealiseerd met Hengelo's werken en de Koers 2040 (oa. 'SmartCity') en is een samenhangend verhaal uitgewerkt waarmee we de organisatie goed kunnen uitleggen wat ons te doen staat en waarom. In de aanpak willen we eerst zien wat de mogelijkheden van IT zijn door concrete pilots te doen, dit moet ons helpen om te snappen wat en hoe we kunnen veranderen.</p>

Een mogelijk interessant onderwerp als onderdeel van het conceptprogrammaplan, waarvan de uitvoering in 2023 plaatsvindt, is het uitvoeren van een project op het gebied van 3D-modellering/Digital Twin in de fysieke openbare ruimte

De herijking van de Informatie en IT-strategie is door krapte op de arbeidsmarkt niet afgerond. Medio 2023 is nu de verwachting dat de afronding zal plaatsvinden.

Samenwerken: De gemeente Hengelo verzorgt al vele jaren de IT-dienstverlening voor de gemeente Oldenzaal en de SWB. De gemeente Haaksbergen is per 1 januari 2023 ook toegetreden tot de Gemeenschappelijke Regeling. Dit betekent dat we in 2022 de volledige IT-infrastructuur (servers, laptops, telefoons, netwerk, software, etc.) voor Haaksbergen geïmplementeerd en opgeleverd hebben.

De samenwerking binnen de regio is in 2022 verder geïntensiveerd. Naast een actieve rol binnen het IT Platform Twente in de stuurgroep, kernteam, strategieteam en innovatieteam hebben we de samenwerking gecontinueerd door het eens per kwartaal binnen de CISO-kenniskring (beveiliging) en FG-kenniskringen (Gegevensbescherming) te overleggen en is in 2022 de PO-kenniskring (Privacy) opgericht. Daarnaast intensiveren we ook de samenwerking op techniek door meer samen op te trekken in aanbestedingen en vaker technische oplossingen samen in de regio in te richten.

6.7.6 Informatiebeveiliging en -privacy

In een digitale wereld zijn informatiebeveiliging en privacy zeer belangrijke onderwerpen. Zowel op landelijk en regionaal niveau wordt dit meer en meer onderkend. Ook binnen de gemeente Hengelo wordt ervoor gezorgd dat bij de dagelijkse werkzaamheden beveiliging en privacy een prominente plek innemen door onder andere "security-by-design" en "privacy-by-design" als standaard te hanteren.

Privacy is met de komst van de AVG een belangrijke pijler geworden binnen de maatschappij. De AVG heeft tot doel dat wij, de gemeente Hengelo, nog zorgvuldiger met persoonsgegevens omgaan dan wij al deden. Ook moeten we in staat zijn om dit aan te tonen. Door technische en organisatorische maatregelen te treffen dient dit te worden bewerkstelligd.

Informatiebeveiliging is het proces van vaststellen van de vereiste beveiliging van informatiesystemen in termen van vertrouwelijkheid, beschikbaarheid en integriteit alsmede het treffen, onderhouden en controleren van een samenhangend pakket van bijbehorende maatregelen.

Bereiken?	Gedaan?
Uitvoeren jaarlijkse AVG-compliance toets	In 2022 is de AVG-compliance toets opnieuw uitgevoerd en is het volwassenheidsniveau gemeten aan de hand van het AVG-borgingsproduct van de VNG. Ten opzichte van 2021 is een lichte stijging geconstateerd. De organisatie bevindt zich op niveau 2 van 5. Indien deze lijn wordt doorgetrokken wordt het gewenste ambitieniveau 4 in 2026 waarschijnlijk niet behaald. In 2023 zorgen we ervoor dat de implicaties hiervan inzichtelijk zijn, zodat we correcte vervolgacties kunnen nemen.
Implementatie van privacy by design	We hebben binnen de gemeente een toepassing beschikbaar om "privacy-by-design" binnen de organisatie in een zo vroeg mogelijk stadium te borgen. De toepassing borgt zowel de technische als procesmatige aspecten. In 2022 hebben we geconstateerd dat het toepassen hiervan binnen processen nog niet voldoende is geborgd. De verbinding tussen procesadviseurs en privacy is gelegd maar door beperkte capaciteit heeft dit nog niet geleid tot voldoende gebruik van de toepassing. Er wordt onderzocht hoe 'privacy by design' een vast onderdeel kan worden bij het opstellen van processen. De handvatten van de toepassing over 'privacy by design' worden wel steeds beter toegepast binnen projecten. Zo is in 2022 een kwaliteitsboard ingericht waarbij de aspecten van 'privacy by design' voor aanvang van projecten wordt getoetst.
Ontwikkeling vaste DPIA-methodiek	De vaste methodiek voor DPIAs op verwerkingen is opgesteld. In 2022 zijn diverse DPIAs & risicosessies uitgevoerd aan de hand waarvan privacy en informatiebeveiligingsrisico's zijn blootgelegd. Ook voor DPIAs op systemen wordt gewerkt aan een uniforme methodiek.
Jaarverslag Functionaris Gegevensbescherming	De FG heeft een jaarverslag opgesteld over de stand van zaken in onze organisatie omtrent gegevensbescherming in 2021. De FG heeft een aantal concrete aanbevelingen gedaan in zijn jaarverslag, die zijn meegenomen in de uitgevoerde activiteiten van 2022 en (deels) nog in uitvoering zijn.
Organisatie van de Informatiebeveiliging	In 2022 is de informatiebeveiligingsfunctie en de volle breedte verstevigd. De functie van CISO (Chief Information Security Officer) is ingevuld en zijn daarnaast een ISO (Information Security Officer) en een Technisch Specialist met security als aandachtsgebied gestart waardoor de aandacht voor informatiebeveiliging geïntensiveerd kan worden en we invulling hebben kunnen geven aan specialisaties op deze vakgebieden.
Security by design	In 2022 zijn de onderdelen informatiebeveiliging en privacy als thema opgenomen in het inkoopproces en is daarnaast een kwaliteitsboard opgericht waardoor onder andere 'security by design' voor aanvang van projecten wordt getoetst.
SIEM/SOC	In 2022 waren we vergoederd met de implementatie van SIEM/SOC (Monitoring en Response van beveiligingsincidenten). Er is door de VNG besloten om te stoppen met deze dienstverlening. Daarom zijn we

	genoodzaakt een nieuwe oplossing aan te besteden. Hier is eind 2022 in regionaal verband een vervolg aan gegeven en volgen we tevens de landelijke ontwikkelingen.
Betere bewustwording Informatiebeveiliging	In 2022 is een bewustwordingsprogramma met als onderwerp informatiebeveiliging en privacy uitgevoerd en is er een kennistest afgenomen. Ook is er een phishing-simulatie uitgevoerd.
Uitvoeren van de jaarlijkse pentest	Er is door een gecertificeerde partij een pentest ("check op het kunnen binnendringen van het netwerk van de gemeente Hengelo") uitgevoerd door ethisch hackers en de bevindingen zijn besproken en projectmatig opgepakt.
Verstevigen samenwerking Twentse gemeenten	Op het onderwerp informatiebeveiliging en privacy wordt intensief met de Twentse gemeenten opgetrokken. De verantwoordelijke medewerkers (CISO's (Beveiliging), FG's (Gegevensbescherming)) zorgen voor periodieke overleggen (kenniskringen) en ondersteunen elkaar rondom vraagstukken en uit te voeren werkzaamheden. In 2022 is hier de privacy officer-kenniskring (Privacy) aan toegevoegd en is een werkgroep gestart om samen te werken op het gebied van monitoring en response.

6.7.7 Inkopen van diensten, leveringen en werken

We zijn continu bezig met de verdere ontwikkeling en professionalisering van onze inkoopfunctie. In 2022 waren, door verloop, niet alle posities binnen het inkoopteam ingevuld. Sinds eind 2022 is de formatie weer op volle sterkte. Naast de reguliere ondersteuning en advisering van de organisatie kunnen we ons zo blijven inzetten in het verder professionaliseren van de decentrale inkooporganisatie.

Data wordt, ook binnen inkoop, steeds belangrijker. We werken met een inkoopdashboard en onze spendanalyses geven steeds beter inzicht in onze uitgaven. We creëren bewustzijn door middel van deze instrumenten. De analyses op basis van de opgeleverde data zorgen ervoor dat de grip op onze inkopen verbetert, bijvoorbeeld omdat we eerder in beeld kunnen krijgen wanneer uitgaven zich richting de inkoop- en aanbestedingsgrenzen begeven. De risico's ten aanzien van onrechtmatige inkopen verminderd hierdoor. Gelijktijdig zijn er in 2022 factoren te benoemen die een nadelig effect hebben gehad op deze risico's, zoals de grillige arbeidsmarkt, verloop van personeel en de algehele marktomstandigheden (tekorten en prijsverhogingen).

In 2022 is het project 'professionalisering contractmanagement' opgestart. In een integrale/organisatiebrede projectgroep wordt gewerkt aan een verdere professionalisering van contractmanagement met als doel een betere sturing op contracten, beheersing van risico's en verbetering van onze dienstverlening. Het zakelijker omgaan met leveranciersrelaties heeft bovendien een groot effect om meer maatschappelijke waarde te leveren.

Overzicht onrechtmatige inkoopdossiers boekjaar 2022

Herkomst fout (jaar)	Domein	Thema	Onrechtmatig 2022	Status
2016	Sociaal	Leveren computers minimabeleid	63.535	onderhanden
2014	Fysiek	Parkeermeters onderhoud en software binnenstad	87.607	o.b.v. collegebesluit
2017	Fysiek	Verkeersafzettingen en regelaars	38.387	onderhanden
2018	Bedrijfsvoering	Drukwerk, mailings en papier	56.964	onderhanden
2019	Fysiek	Schoonmaak openbare ruimte	32.344	opgelost
2021	Bedrijfsvoering	Exploitatie DAS personeel	120.940	onderhanden
		Totaal	399.777	

Voor een nadere toelichting verwijzen we ook naar paragraaf 6.7.9. Rechtmatigheid.

6.7.8 Huisvesting

2022 was het jaar waarin we weer meer naar het stadhuis zijn gekomen om daar te werken. Het hybride werken is daarbij in 2022 vol tot ontwikkeling gekomen. In navolging daarvan is de werkgroep hybride werken aan de slag gegaan met de evaluatie van het huisvestingsconcept. De uitkomsten worden naar verwachting begin 2023 gepresenteerd.

Bereiken?	Gedaan?
Prettige werkomgeving stadhuis.	<ul style="list-style-type: none"> Intensiveren facilitaire dienstverlening. Contractmanagement op dienstverlening geïntensiveerd.
Faciliteiten privacygevoelige gesprekken.	<ul style="list-style-type: none"> Eerste cabine is inmiddels geplaatst.
Eerste evaluatie nieuwe huisvesting en hybride werken.	<ul style="list-style-type: none"> Evaluatie aan de hand van een uitvraag bij de medewerkers. Resultaten worden in 2023 gepresenteerd.
In beeld brengen veranderde behoefte na COVID-19	<ul style="list-style-type: none"> Dit is meegenomen in de bovengenoemde evaluatie.

6.7.9 Rechtmatigheid

Over boekjaar 2023 is het wettelijk verplicht dat het college verantwoording **aflegt** over de rechtmatigheid. Rechtmatigheid gaat over handelen in overeenstemming met de geldende regels en besluiten. In 2021 zijn de voorbereidingen voor de verantwoording van start gegaan. Over 2022 hebben we de verantwoording opgesteld als proef voor 2023. Ook onze accountant rapporteert in 2022 nog over onrechtmatigheid. Onze bevindingen kunnen afwijken van de bevindingen van de accountant, dat kan doordat we anders oordelen of doordat de bedragen al eerder zijn vastgesteld.

Om onrechtmatigheden te beheersen en controleren maken we gebruik van het drie-lijnenmodel. Daarbij worden fouten zoveel mogelijk voorkomen in de eerste lijn, collega's of toetsers kijken mee voordat een besluit wordt genomen. De tweede lijn controleert dossiers achteraf middels een steekproef en de derde lijn kijkt of dit systeem goed is ingericht. Hiermee onderzoekt en verbetert de organisatie continu de rechtmatigheid van ons handelen.

Met de bevindingen uit de organisatie stelt het college de verantwoording op. Hieronder volgen de bevindingen die boven de rapportagegrens (€160.000) komen. We gebruiken daarbij de drie criteria voor rechtmatigheid (voorwaarden, misbruik en oneigenlijk gebruik en begroting).

Het college komt tot het oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens van 3% (ca. 10 miljoen). Deze norm is formeel nog niet vastgesteld en zal voor verslagjaar 2023 nog plaatsvinden bij de vaststelling van het normenkader (eind 2023). Hieronder schetsen we per criteria voor rechtmatigheid de bevindingen.

Voorwaarden criterium

Het voorwaarden criterium gaat over het handelen door de gemeente volgens de regels. Hierbij zijn de onderstaande onrechtmatigheden gevonden.

Onrechtmatigheden bij de Europese aanbestedingen

Boven drempelbedragen moeten opdrachten namens de gemeente Europees worden aanbesteed. In 2 van de 7 dossiers is door het college de keuze gemaakt om bewust af te wijken vanuit bijvoorbeeld doelmatigheid. De overige inkopen hebben in eerdere jaren plaatsgevonden. Er is 1 nieuw onrechtmatig dossier bijgekomen in 2022 (schoonmaak en afvalverwijderingsdiensten), dit betreft een leverancier waar al lange tijd opdrachten worden gegund en waarbij de totale uitgaven in 2022 over de EU-aanbestedingsgrens uitkomen. Op het inkoopdossier voor diensten voor inhuur personeel verschillen de deskundigen van standpunt of deze concessieovereenkomst rechtmatig is. Wij nemen deze daarom op als onduidelijk.

Onrechtmatigheid	Bedrag fout	Bedrag onduidelijkheden
Computerapparatuur voor minimabeleid	€ 63.535,00	
Diensten voor de terbeschikkingstelling van personeel, met inbegrip van tijdelijk personeel.		€ 120.939,64*
Drukwerk	€ 56.964,11	
Installatiediensten voor parkeermeterapparatuur	€ 87.607,43	
Schoonmaak- en afvalverwijderingsdiensten	€ 32.344,08	
Diensten Verkeer & Mobiliteit	€ 38.387,22	
Dienstverlening binnenstad op het gebied van stedenbouw en landschapsarchitectuur	€ 0**	

* Voor deze opdracht worden alleen de fees voor de dienst als onduidelijk beoordeeld, dus niet de kosten van het ingehuurde personeel. Dit is gelijk aan 2021.

** Voor deze opdracht is de totale contractwaarde in 2020 als onrechtmatig opgenomen. Daardoor hoeven de kosten in 2022 niet opnieuw als onrechtmatig te worden meegeteld.

De gemeente heeft energietoeslag toegekend aan mensen die er achteraf mogelijk geen recht op hadden.

Om snel te kunnen handelen bij de landelijke regeling heeft de gemeente besloten de energietoeslag voor mensen met een uitkering en/of een minimaregeling aan inwoners die andere minimaregelingen gebruiken of al een uitkering krijgen, ambtelijk toe te kennen. Uit de controle achteraf blijkt dat hierbij ook een groep mensen is opgenomen die mogelijk geen recht hadden op deze energietoeslag. Maar er zijn onvoldoende gegevens bekend van deze doelgroep om achteraf vast te stellen of de uitkering daadwerkelijk onterecht was, we noemen deze lasten daarom onduidelijk en niet onrechtmatig. Voor het jaar 2023 zijn hier de nodige verbeteracties opgesteld (zie onderaan deze paragraaf).

Onrechtmatigheid	Bedrag fout	Bedrag onduidelijkheden
Energietoeslag		€ 173.100,-

Misbruik en oneigenlijk gebruik

Van misbruik en oneigenlijk gebruik kan sprake zijn als mensen of organisaties bewust of onbewust gebruik maken van de voorzieningen van de gemeente, terwijl ze er geen recht op hadden. Deze bedragen worden waar mogelijk teruggevorderd, daarbij kan een boetebedrag worden opgelegd.

Fraude Participatiewet

Mensen met een uitkering worden periodiek gecontroleerd, ook signalen van misbruik of oneigenlijk gebruik worden onderzocht. Daaruit kan blijken dat iemand onterecht een (deel van de) uitkering heeft ontvangen. Waar mogelijk wordt dat teruggevorderd. In 2022 is er een totaalbedrag van €160.585 opgelegd voor terugvordering.

Fraude WMO/Jeugdwet

Signalen van fraude bij zorgaanbieders of PGB-aanbieders in de WMO en Jeugdwet worden in regionaal verband onderzocht. Daarnaast wordt om fraude te voorkomen in Twente het barrièremodel gebruikt. Hierbij worden aanbieders voordat zij in aanmerking komen voor een contract al op een aantal punten gecontroleerd. In 2022 hebben onderzoeken geresulteerd in terugvordering van zorgkosten bij 2 zorgaanbieders. Het totaalbedrag valt ruim onder de rapportagegrens en wordt daarom niet opgenomen in deze verantwoording.

Onrechtmatigheid	Bedrag fout	Bedrag onduidelijkheden
Fraude Participatiewet	€ 160.585,-	
Fraude WMO en Jeugdwet	<i>€ bedrag onder de rapportagegrens</i>	

Fraudepreventie Intern

In 2022 is er een hernieuwde frauderisicoanalyse opgesteld. Een goede frauderisico-analyse en risicobeheersing past bij een professionele, betrouwbare organisatie en goede verantwoording op rechtmatigheid. We hebben continu aandacht voor frauderisico's en vinden het van belang om periodiek de frauderisico-analyse op belangrijke processen te actualiseren. Bij het beschrijven, veranderen of controleren van processen komt dit thema ter sprake. We onderkennen binnen de gemeente inherent frauderisico bij de onderstaande processen. Op deze onderdelen zijn specifieke beheersmaatregelen getroffen om fraude te voorkomen, maar er zal altijd

Proces	Risico's (niet limitatief)
Inkopen / Crediteuren	Het risico op corruptie, samenspanning of omkoping bij het verstrekken van opdrachten. Betalingsfraude door bijv. spookfacturen of niet geleverde prestaties.
Subsidieverstrekingen	Belangenverstremgeling bij subsidies. Omkoping/corruptie/samenspanning bij subsidies. Subsidies worden onjuist ingezet door organisaties.
ICT	Gegevens wijzigen in systemen voor eigen gewin. Ontvreemding van goederen (computers/telefoons) of gegevens. Phishing of hack door externen in het systeem voor afpersing.
Verslaggevingsfraude	Doorbreking van beheersing/ingrijpen op interne regels door management/bestuur (managementoverride). Aantasting budgetrecht van Raad.

Binnen de gemeente is er sprake van een diversiteit aan beheersmaatregelen. Sommigen zijn specifiek getroffen om het frauderisico te beperken. En andere zijn algemene beheersmaatregelen die o.a. het frauderisico beperken. We onderkennen 2 soorten 'controls'. Hard controls en soft controls. Een hard controls is bijvoorbeeld een 4-ogen principe of autorisaties in een systeem. Soft controls zijn minder tastbaar en kunnen bijvoorbeeld bestaan uit trainingen en casuïstiek besprekingen.

Uit de interne beheersing en controles zijn er geen bevindingen ten aanzien van interne fraude.

Begrotingscriterium

De raad heeft budgetrecht en besluit op programmaniveau over de begroting. In 2022 zijn er een 7-tal afwijkingen geconstateerd (4 in de programma's en 3 op investeringskredieten). Deze zijn cumulatief weergegeven in onderstaande tabel. Vanuit de kadernota rechtmatigheid 2023 wordt als uitgangspunt gehanteerd dat iedere afwijking van de begroting onrechtmatig is.

De afwijkingen zijn getoetst aan het beleid in de financiële verordening 213. De bevindingen en toelichtingen zijn beschreven in de jaarrekening paragraaf 7.3.5 en bij de programma's. We volgen de kadernota rechtmatigheid en nemen de toelichting niet dubbel op in het verslag. Wel telt het bedrag mee in het oordeel voor de rechtmatigheidsverantwoording.

Onrechtmatigheid	Begrotingsonrechtmatigheid	Bedrag onduidelijk
Afwijkingen in de begroting	€ 5.942.000,-	

Verbeteren van de processen

Niet alle onrechtmatigheden zijn te voorkomen. Bij sommige bevindingen kiezen we in de afweging van risico's en beheersing om het proces niet te veranderen. Om de bovenstaande onrechtmatigheden te voorkomen worden de volgende verbeteracties ingezet:

- De energietoeslag wordt in 2023 weer toegekend. De groep mensen waarbij de uitkering nu als 'onduidelijk' wordt aangemerkt kunnen we met de kennis van nu uit de totale populatie filteren. Zij worden uitgesloten bij de

ambtshalve toekenning zodat dezelfde onzekerheid zich niet voordoet. Zij kunnen middels een individuele aanvraag energietoeslag aanvragen, maar krijgen deze niet ambtshalve toegekend.

- Om inkoopfouten te voorkomen wordt ingezet op verbetering van contractmanagement en een nieuw contractmanagementsysteem. Er wordt ingezet op kennis bij inkopers en contractmanagers over de opdrachtwaarde en de Europese drempelbedragen. En door het contract en afspraken goed te managen kan worden voorkomen dat een opdracht gedurende de looptijd boven de drempel uitkomt.

- Een aantal onrechtmatige contracten loopt af en/of wordt in 2023 opnieuw volgens de regels van het inkoopbeleid aanbesteed.

- In 2022 is de visie op control opgesteld. Deze visie heeft tot doel dat we als gemeente beter 'in control' komen, de organisatie beheersbaar te houden en daarmee doen wat we hebben afgesproken. Als gemeente willen we namelijk een betrokken en betrouwbare partner zijn. Zowel voor inwoners als bedrijven. Maar zeker ook voor de raad, het college, verbonden partijen en andere maatschappelijke organisaties. Daarnaast vinden we het belangrijk om **flexibel** en wendbaar te kunnen werken aan vraagstukken en strategische opgaven waar we ons als gemeente voor gesteld zien. Een gedragen visie hoe we hier vanuit het perspectief van control naar kijken in het licht van onze **organisatiefilosofie**, die sinds medio 2021 leidend is, helpt ons hierbij. De visie is op 31 januari 2023 door het college vastgesteld en ter informatie aan de raad verstrekt

6.8 Subsidies

Wat willen we bereiken

De gemeente Hengelo verleent subsidies om bepaalde doelen te bereiken. De doelen zijn omschreven in de programma's van de Beleidsbegroting en in specifieke beleidsnota's. De subsidieverlening moet voldoen aan de regels van de Algemene wet bestuursrecht, de Algemene subsidieverordening (ASV) en de subsidie uitvoeringsregelingen. De laatste twee worden door onszelf bepaald. Met een subsidie kunnen de kosten van een activiteit geheel of gedeeltelijk worden betaald.

Hoe gaan we dit doen?

Voor het jaar 2022 is de lokale regelgeving vastgelegd in de volgende documenten:

Voor alle verleende subsidies in 2022 verwijzen wij u naar het openbare subsidieregister op de website van de gemeente Hengelo.

Algemene subsidieverordening 2022

In 2022 heeft de Raad een nieuwe ASV vastgesteld. De kern van de nieuwe ASV is vereenvoudiging en verduidelijking naar subsidieontvangers.

Per afzonderlijke subsidie worden de voorwaarden waaronder de subsidie wordt verleend, de verplichtingen waaraan de subsidieontvanger moet voldoen en de wijze van betaling vastgelegd in een subsidiebesluit (beschikking). Waar mogelijk worden prestatieafspraken gemaakt.

We kennen jaarlijkse subsidies die per (boek)jaar of voor een bepaald aantal boekjaren aan een instelling voor een periode van maximaal 4 jaar worden verstrekt en eenmalige subsidies voor bijvoorbeeld projecten of activiteiten.

In de begroting is rekening gehouden met de jaarlijkse indexering zoals in de Kadernota 2022-2025 opgenomen. De meeste subsidies worden jaarlijks geïndexeerd. Voor 2022 zijn de subsidies geïndexeerd met 1,03% ten opzichte van 2021. Onderstaand worden de subsidies vermeld waarvoor sprake is van een uitvoeringsregeling en subsidieplafond.

Subsidie uitvoeringsregelingen 2022

Een aantal subsidie plafonds zijn niet bereikt en we zien in onderstaande tabel dat we middelen overhouden op onze subsidie uitvoeringsregelingen. Bij de Zomernota 2023-2027 komen wij hier op terug.

Uitvoerings-/subsidiereregelingen	Begroting 2022	Subsidieplafonds 2022	Uitgekeerd 2022
Cultuurhistorisch erfgoed	151.218	151.218	95.248
1. Monumentenzorg	30.894	30.894	17.192
2. Begraafplaats en gedenkmonumenten	2.500	2.500	-
3. Karakteristieke boerderijen en opstallen	3.000	3.000	-
4. Kunst uit de wederopbouw	4.000	4.000	-
5. Voorlichting en communicatie	5.000	5.000	-
6. Tuindorp t Lansink	10.000	10.000	2.250
7. Archeologie	15.000	15.000	-
8. Gevelverbetering binnenstad	80.824	80.824	75.806
Cultuurlokaal- regelingen voor incidentele projecten	95.487	95.487	84.353
9. Culturele Initiatieven	19.331	19.331	19.988
10. Podiumbudget	21.231	21.231	10.000
11. Stimuleringsbudget BKV	54.925	54.925	54.365
Internationaal	7.345	7.345	5.306
12. Uitwisseling partnerstad Emsdetten	7.345	7.345	5.306
Uitvoerings-/subsidiereregelingen	Subsidie 2022	Subsidieplafonds 2022	
Jeugd	113.847	113.847	81.998
13. Vrijwillig jeugdwerk - scouting	113.847		81.998
Kunst en cultuur	8.065.606	8.065.606	8.056.186
14. Basissubsidie Amateurkunst	137.266	137.266	131.074
15. Culturele kernvoorzieningen		7.802.095	
- Bibliotheek Hengelo	2.535.634		2.535.611
- Oyfo	1.906.341		1.906.341
- Schouwburg Hengelo	2.111.561		2.111.561
- Poppodium Twente	1.248.559		1.248.559
16. Beeldende kunst		37.313	
- Ateliers '93	6.618		6.618
- SWWK	12.051		12.051
- HeArtpool	14.567		14.567
- MHHK	4.077		4.077
17. Cultureel Erfgoed - musea		21.334	
- Museum Hengelo	17.293		17.293
- Historisch Archief Beckum	2.831		2.831
- Historie Brandweer Hengelo	1.210		1.210
18. overige culturele voorzieningen		16.536	
- Hengelose Oranjevereniging	13.331		13.331
- stichting 4 mei	3.205		-
19. Lokale Omroep	51.062	51.062	51.062
Onderwijs	1.880.000	1.880.000	1.388.167
20. Voorschool Hengelo	1.880.000	1.880.000	1.388.167
Sport en Bewegen	139.241	139.241	103.348
21. Sportkennismaking	15.000	15.000	7.674
22. Deskundigheidsbevordering	17.500	17.500	5.295
23. Sporten met een beperking	26.741	26.741	22.879
24. Duurzaamheid	15.000	15.000	2.500
25. FBK Games	65.000	65.000	65.000
Welzijn	1.976.149	1.976.149	1.930.204
26. Wijkwelzijnswerk	1.976.149	1.976.149	1.930.204

Uitvoerings-/subsidiereregelingen	Begroting 2022	Subsidieplafonds 2022	Uitgekeerd 2022
Zorg	1.149.630	1.149.630	1.104.207
27. Maatschappelijke opvang, begeleiding en bemoeizorg		1.126.287	
- preventie GGZ problematiek	411.643		381.372
- inloop en begeleiding ma opvang	514.054		506.511
- bemoeizorg	200.590		214.824
28. Thuis in de buurt	23.343	23.343	1.500
Totaal	13.578.523	13.578.523	12.849.017

6.9 Wet Open Overheid (WOO)

Inleiding

De Woo, die 1 mei 2022 in werking is getreden, regelt het recht van burgers op informatie van de overheid. De wet gaat uit van gefaseerde invoering en beoogt overheden transparanter te maken door overheidsinformatie beter vindbaar en digitaal toegankelijker te maken, en daarmee vertrouwen van onze inwoners meer terug te krijgen. Eén van de onderdelen van de Woo is de verplichting tot het opnemen van een openbaarheidsparagraaf in ons jaarverslag en begroting.

Wat wilden we bereiken

De gemeente Hengelo wil voldoen aan de wet en wil de daarvoor vereiste acties en maatregelen treffen. Daarvoor dienen er aanpassingen plaats te vinden aan de organisatie, processen en vooral ook de informatievoorziening van de gemeente. Het jaar 2022 is gebruikt om de impact van de nieuwe wetgeving helder te krijgen, eventuele noodzakelijke wettelijke aanpassingen door te voeren en een plan van aanpak voor verdere implementatie gereed te hebben.

Hoe hebben we dit aangepakt

Onze aanpak bestond uit het realiseren van de voor de wet direct benodigde aanpassingen en het uitvoeren van een impactanalyse, het bepalen van het ambitieniveau en een programmaplan voor de periode .

De directe aanpassingen betroffen aanpassing aan onze website en het aanpassen van ons bestaande Wob-proces aan de Woo. Op onze website is een pagina gemaakt voor de Woo waarop een toelichting is opgenomen en waar via een formulier Woo-verzoeken kunnen worden ingediend. Deze Woo-verzoeken worden door het klantcontactcentrum (KCC) in behandeling genomen.

Om de impact te bepalen, hebben we een impactanalyse uitgevoerd. Deze bevat de bevindingen over de gevolgen van de Woo, en wordt ingegaan op samenhang en sturing, duurzaam informatiebeheer, systemen, actieve openbaarmaking, passieve openbaarmaking en organisatieverandering binnen de gemeente. Voor de wijze waarop invulling wordt gegeven aan de Woo is tijdens het traject in gezamenlijkheid met het college en het management de ambitie van de gemeente bepaald.

Woo en de gemeente Hengelo

De gemeente Hengelo hecht veel waarde aan transparantie naar en een open communicatie met haar inwoners. Daar hoort een informatievoorziening en huishouding bij van goede kwaliteit, met toegankelijkheid en openheid als belangrijke uitgangspunten. Besluitvorming en informatie die wordt gedeeld, is uitlegbaar aan inwoners in de stad en in de organisatie. De Woo is een belangrijk instrument om hieraan bij te dragen.

Daarom wordt aan de invoering van de WOO gewerkt op basis van de volgende ambitie en strategie:

- Actieve openbaarmaking: de gemeente Hengelo wil minimaal in de pas lopen met de landelijke planning van BZK en daarnaast nog extra communicatie-inspanningen doen op nader te bepalen thema's.
- Passieve openbaarmaking: in lijn met de huidige inspanningen rond de Wob, gebaseerd op een goede duurzame informatievoorziening.
- Duurzame informatievoorziening: verbetering van de kwaliteit van informatie ten behoeve van openbaarmaking

Vooruitblik

In 2023 wordt het opgestelde programmaplan ten uitvoer gebracht. Dit programmaplan beschrijft hoe de gemeente Hengelo de implementatie van de Woo programmatisch kan vormgeven. Waar de impactanalyse antwoord geeft op de vraag wat er moet gebeuren, beschrijft dit programmaplan ook hoe, door wie en wanneer. Het resultaat daarvan is een meerjarige roadmap met de uit te voeren acties en projecten voorzien van een inschatting van de benodigde middelen zoals tijd en geld. In de Begroting 2024 wordt een openbaarheidsparagraaf opgenomen, waarin nader zal worden ingegaan op de uit de wet voortvloeiende gefaseerde implementatie van de WOO.

7

Jaarrekening

7.1	Balans	186
7.2	Het overzicht van baten en lasten	190
7.3	Toelichtingen	192
7.4	Verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen	234
7.5	WNT-verantwoording 2022	240
7.6	Gerealiseerde baten en lasten per taakveld	241

7.1 Balans

Balans per 31 december (activa)

A C T I V A	31-12-2022	31-12-2021
Vaste Activa		
Immateriële vaste activa		
Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en saldo van agio en disagio	348	373
Kosten onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	-	-
Bijdrage aan activa in eigendom van derden	2.180	3.192
Immateriële vaste activa	2.528	3.565
Materiële vaste activa		
Gronden uitgegeven in erfpacht	18.386	20.234
Investerings met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	34.277	34.737
Investerings met economisch nut	193.948	197.463
Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	35.575	30.201
Materiële vaste activa	282.186	282.635
Financiële vaste activa		
Kapitaalverstrekingen aan:		
- Deelnemingen	722	722
- Gemeenschappelijke regelingen	129	129
Leningen aan:		
- Woningcorporaties	252.339	268.700
- Deelnemingen	106	140
Overige langlopende leningen	15.318	16.452
Uitzettingen:		
- Overige uitzettingen met een looptijd van 1 jaar of langer	964	1.138
Financiële vaste activa	269.578	287.281
Vaste Activa	554.292	573.481
Vlottende Activa		
Voorraden		
Onderhanden werk, waaronder bouwgrond in exploitatie	48.616	61.166
Gereed product en handelsgoederen	3.315	6.468
Voorraden	51.931	67.634
Uitzettingen met rentetypische looptijd korter dan 1 jaar		
Vorderingen op openbare lichamen	15.626	14.814
Rekening courant verhouding met het Rijk	73.974	33.940
Rekening courant verhouding met niet financiële instellingen	4.866	4.909
Overige vorderingen	11.080	7.690
Overige uitzettingen:		
- Overige uitzettingen	-	-
Uitzettingen met rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	105.546	61.353
Liquide middelen		
Kas- en banksaldi	665	709
Liquide middelen	665	709
Overlopende activa		
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel uitgesplitst naar de nog te ontvangen bedragen van:		
- Europese overheidslichamen	244	80
- Het rijk	6	6
- Overige Nederlandse overheidslichamen	2.715	8.503
Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	33.339	18.789
Overlopende activa	36.304	27.378
Vlottende Activa	194.446	157.074
Activa	748.738	730.555

Balans per 31 december (passiva)

PASSIVA	31-12-2022	31-12-2021
Vaste Passiva		
Eigen vermogen		
Algemene reserves	74.382	56.364
Bestemmingsreserves	30.277	28.222
Gerealiseerd resultaat	17.256	12.491
Eigen vermogen	121.915	97.077
Voorzieningen		
Voorzieningen	37.291	36.154
Voorzieningen	37.291	36.154
Vaste schulden met rentetypische looptijd van 1 jaar of langer		
Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen	511.182	530.193
Onderhandse leningen van buitenlandse instellingen	15.000	15.000
Waarborgsommen	91	85
Vaste schulden met rentetypische looptijd van 1 jaar of langer	526.273	545.278
Vaste Passiva	685.479	678.509
Vlottende Passiva		
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar		
Overige kasgeldleningen	-	-
Kas- en banksaldi	-	-
Overige vlottende schulden	16.256	10.838
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	16.256	10.838
Overlopende Passiva		
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkering met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren:		
- Europese overheidslichamen	258	-
- Het Rijk	13.645	6.174
- Overige Nederlandse overheidslichamen	879	1.923
Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	32.221	33.111
Overlopende Passiva	47.003	41.208
Vlottende Passiva	63.259	52.046
Passiva	748.738	730.555
Gewaarborgde geldleningen	29.949	31.382
Garantiestellingen	-	-

Consolidatie (bedragen x € 1.000)	REKENING 2021		BEGROTING 2022				GEWIJZIGDE BEGROTING 2022				REKENING 2022	
	BATEN	LASTEN	SALDO	BATEN	LASTEN	SALDO	BATEN	LASTEN	SALDO	BATEN	LASTEN	SALDO
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	122	-	122	-	-	-	48	-	-	48	-	48
4. Onderwijs	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5. Sport, cultuur en recreatie	694	448	246	-	-	71	-	-	-71	7	268	-261
6. Sociaal domein	15	8.011	-7.996	2.326	-	2.326	2.161	2.070	91	1.907	2.070	-164
7. Volksgezondheid en milieu	507	569	-62	258	90	168	519	930	-411	408	1.024	-616
8. Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing	145	-	145	125	-	125	125	-	125	110	-	110
9. Bestuur en ondersteuning	36.886	33.131	3.754	6.726	7.257	-531	39.272	41.180	-1.908	29.004	35.704	-6.700
Mutaties reserves	38.368	42.159	-3.791	9.435	7.348	2.087	42.126	44.252	-2.126	31.483	39.066	-7.583
Gerealiseerd resultaat	BATEN	LASTEN	SALDO	BATEN	LASTEN	SALDO	BATEN	LASTEN	SALDO	BATEN	LASTEN	SALDO
1. Veiligheid	283	9.138	-8.855	84	9.378	-9.294	59	9.459	-9.400	149	9.132	-8.983
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	1.331	10.066	-8.735	1.083	10.365	-9.283	1.097	9.980	-8.883	1.184	10.167	-8.983
3. Economie	1.312	2.681	-1.369	3.938	4.997	-1.059	10.803	12.012	-1.209	1.431	2.451	-1.020
4. Onderwijs	3.118	10.483	-7.365	3.299	11.285	-7.985	6.624	14.690	-8.066	5.991	12.548	-6.557
5. Sport, cultuur en recreatie	7.123	27.213	-20.090	6.200	26.297	-20.097	6.803	27.935	-21.132	7.245	28.526	-21.281
6. Sociaal domein	53.629	161.668	-108.039	50.621	152.448	-101.827	56.165	174.641	-118.476	57.512	165.392	-107.879
7. Volksgezondheid en milieu	23.412	25.274	-1.862	21.933	23.209	-1.275	22.870	26.023	-3.154	24.249	27.240	-2.990
8. Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing	24.357	12.057	12.300	21.041	23.922	-2.881	32.727	36.395	-3.668	25.055	26.405	-1.350
9. Bestuur en ondersteuning	247.533	91.027	156.506	214.153	60.353	153.800	271.106	96.533	174.573	270.088	93.787	176.300
Gerealiseerd resultaat	362.098	349.606	12.491	322.353	322.255	98	408.254	407.668	586	392.904	375.648	17.256

7.3 Toelichtingen

7.3.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de verordening ex artikel 212 Gemeentewet, waarin door de gemeenteraad op 14 april 2021 de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede de regels voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie zijn vastgesteld.

7.3.2 Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

Lasten en baten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het boekjaar zijn in acht genomen als die bij het opmaken van de jaarrekening bekend zijn. Winsten worden opgenomen als zij op balansdatum zijn gerealiseerd.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het besluit tot toekenning aan het dividend door de Algemene vergadering van de vennootschap is genomen.

De eindresultaten van de vastgestelde grondexploitaties worden verrekend met de algemene reserve grondexploitatie. De verrekening is in de meerjarenraming gefaseerd in het jaar dat verwacht wordt dat de grondexploitatie kan worden afgesloten. In enkele gevallen vindt er een tussentijdse verrekening plaats. Een tussentijdse verrekening kan alleen plaatsvinden, wanneer er aan onderstaande regels wordt voldaan:

- Verliezen zullen worden genomen in het jaar waarin deze tot uitdrukking komen (onafwendbaar zijn). Voor deze negatieve complexen wordt een voorziening gevormd tegen contante waarde;
- Tussentijdse winst dient genomen te worden conform de Percentage of completion (Poc) methode. Naar rato van gerealiseerde kosten en opbrengsten wordt de winst genomen. Dit conform de spelregeld zoals opgenomen in de notitie grond exploitaties van de commissie BBV.

De balans geeft de stand van zaken weer voor wat betreft de omvang en samenstelling van het vermogen, zowel per balansdatum alsmede de cijfers van de balans van het vorige begrotingsjaar (artikel 30 BBV). De balans bestaat uit Activa en Passiva.

Activa wordt onderscheiden in vaste en vlottende activa, al naar gelang zij zijn bestemd om de uitoefening van de werkzaamheid van de gemeente al dan niet duurzaam te dienen. Passiva wordt onderscheiden in vast en vlottend.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Voor arbeidskostengerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. Deze personele lasten worden verantwoord in het jaar waarin de uitbetaling plaatsvindt. Daarbij moet worden gedacht aan overlopende verlofaanspraken. Vakantiedagen en verlofsaldi leiden in principe niet tot een uitbetaling, tenzij medewerkers uit dienst gaan.

Met betrekking tot de verwerking van de algemene uitkering is in de jaarrekening de algemene uitkering opgenomen conform de in het jaar laatst gepubliceerde accresmededeling.

Met betrekking tot de eigen bijdragen die het CAK int en aan de gemeente afdraagt geldt op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV het volgende. Gemeenten kunnen op basis van de overzichten van het CAK wel de aantallen personen, soort en omvang van de zorgverlening beoordelen met de eigen WMO-administratie. Probleempunt is dat door het ontbreken van inkomensgegevens op deze overzichten de informatie over de eigen bijdrage ontoereikend is om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen. Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dat betekent dat door de gemeenten geen zekerheden over omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen als gevolg van het niet kunnen vaststellen van de juistheid en volledigheid op persoonsniveau, zoals hiervoor is toegelicht. Conform de uitspraak van de commissie BBV is in de jaarrekening het uitgekeerde bedrag opgenomen en is er geen schatting opgenomen van nog te ontvangen eigen bijdragen.

Bedragen opgenomen in financiële tabellen zijn x € 1.000. Bij de tekstuele toelichting op de balans is de afronding gedaan tot miljoenen euro's, tenzij anders is aangegeven.

Vaste Activa

Onder de vaste activa worden afzonderlijk opgenomen de immateriële, de materiële en de financiële vaste activa (artikel 33 BBV).

Immateriële vaste activa

Immateriële vaste activa zijn, evenals materiële vaste activa, niet financieel van aard. Ze zijn niet tastbaar, in tegenstelling tot materiële vaste activa. Alle activa worden gewaardeerd op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs (artikel 63 BBV), verminderd met de ontvangen subsidies en bijdragen van derden, de jaarlijkse afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen.

De kosten van het sluiten van geldleningen (incl. de betaalde boeterente) worden geactiveerd en over maximaal de looptijd van de lening volledig afgeschreven. Indien geen nieuwe lening wordt aangetrokken zijn de kosten van vervroegde aflossing (boeterente) niet geactiveerd, maar als last verantwoord.

De kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief worden volledig afgeschreven in maximaal 5 jaar.

Voor bijdragen aan de activa in eigendom van derden, bedoeld in artikel 34, onderdeel c, is de afschrijvingsduur maximaal gelijk aan die van de activa waarvoor de bijdrage aan derden wordt verstrekt. Deze worden gewaardeerd tegen het bedrag van de verstrekte bijdrage verminderd met de afschrijvingen. Op de geactiveerde bijdragen aan activa in eigendom van derden wordt afgeschreven als was het actief waarvoor de bijdrage wordt verstrekt in bezit van de gemeente.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa (inclusief Software) zijn te onderscheiden in:

- Investerings met een economisch nut (het is verhandelbaar / kan opbrengst genereren);
- Investerings met een economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven;
- Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut (artikel 35 BBV).

Activa met een economisch nut zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs verminderd met de ontvangen subsidies en bijdragen die direct gerelateerd zijn aan het actief, de jaarlijkse afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen.

Activa met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs verminderd met de ontvangen subsidies en bijdragen

die direct gerelateerd zijn aan het actief, de jaarlijkse afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen. Tevens zijn de uit de spaarcomponent van heffingen gevormde voorzieningen voor toekomstige vervangingsinvesteringen met economisch nut in mindering gebracht op de in het boekjaar gepleegde investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van kosten een heffing is gegeven. Over het resterende bedrag wordt afgeschreven.

Activa in de openbare ruimte met uitsluitend een maatschappelijk nut worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs verminderd met de ontvangen subsidies en bijdragen die direct gerelateerd zijn aan het actief, de jaarlijkse afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen.

De "verordening op het Financiële beleid en beheer van de gemeente Hengelo" is in 2021 vernieuwd en in de "Nota investerings- en activeringsbeleid 2017" zijn de regels omtrent waarderen en afschrijven van activa nader vastgelegd.

In beginsel wordt lineair afgeschreven. Slechts in incidentele gevallen wordt een afwijkende afschrijvingsmethode gekozen, bijvoorbeeld omdat wet- en regelgeving dit voorschrijft of om fluctuaties in tarieven te voorkomen. Afschrijvingen geschieden op basis van een bestendige gedragslijn en zijn onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar. De op de oorspronkelijke verkrijgings- of vervaardigingsprijs toegepaste jaarlijkse afschrijvingen corresponderen met een stelsel dat is afgestemd op de verwachte toekomstige gebruiksduur (kortste van de geschatte levensduur óf technische gebruiksduur) van de geactiveerde objecten en voorzieningen.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen (percentages) zijn:

Soort actief	Afschrijving
Onderzoek en ontwikkeling	20,0%
Grond	0,0%
Riolering	2 - 3,3%
Openbare verlichting	4,0%
Wegen	3,3%
Parkeerapparatuur	6,67 - 10,0%
Gebouwen	2,5%
Vervoermiddelen	10 - 12,5%
Soft- en hardware	16,6 - 33,3%

De lasten samenhangend met de uitvoering van klein en groot onderhoud, bodemsaneringen en het baggeren van watergangen zijn niet levensduur verlengend en zijn daarom niet geactiveerd, maar direct ten laste van de exploitatie of de gevormde (onderhouds)voorziening gebracht.

De in erfpacht uitgegeven percelen zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, waarbij de uitgifteprijs van de eerste uitgifte geldt als verkrijgingsprijs. Indien de gronden in eeuwigdurende erfpacht zijn uitgegeven vindt waardering tegen registratiewaarde plaats.

Financiële vaste activa

Uitzettingen met een rentetypische looptijd van langer dan één jaar worden onder de financiële vaste activa opgenomen. Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar behoren tot de vlottende activa.

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en overige verbonden partijen zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en de bijkomende kosten). De verstrekte leningen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde bestaande uit de initiële verstrekking verminderd met de jaarlijkse aflossingen. Indien nodig heeft afwaardering wegens duurzame waardeverminderingen plaatsgevonden. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid op de boekwaarde van de leningen in mindering gebracht. Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's (kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen in de zin van het BBV) zijn

gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de marktwaarde van de deelneming duurzaam lager is dan de verkrijgingsprijs zal er een voorziening worden getroffen voor de waarde vermindering tot marktwaarde.

Flottende activa

Onder de vlottende activa worden afzonderlijk opgenomen de voorraden, de uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar, de liquide middelen en de overlopende activa (Artikel 37 BBV).

Vorraden

De grond- en hulpstoffen zijn gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs, worden vermeerderd met de toegerekende algemene beheerskosten (inclusief rente) en verminderd met de gerealiseerde verkopen. Indien de marktwaarde lager is dan de verkrijgingsprijs, vindt waardering plaats tegen deze lagere marktwaarde.

De onderhanden werken incl. de bouwgronden in exploitatie zijn opgenomen tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs vermeerderd met de vervaardigingskosten verminderd met de opbrengsten wegens gerealiseerde verkopen en ontvangen (rijks)subsidies, dan wel de lagere marktwaarde.

Voor verwachte incurantheid van de voorraad of voor verwachte verliezen op grondexploitatie is een voorziening in mindering gebracht. Deze voorziening is bepaald op de contante waarde van de voorraad.

Voor winstneming geldt de percentage of completion methode: voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd kan tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst worden genomen. Hiervoor moet het resultaat op de grondexploitatie wel op betrouwbare wijze kunnen worden ingeschat. Indien is voldaan aan de volgende voorwaarden, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

1. Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat.
2. De grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht.
3. De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

Zolang daarvan geen sprake is, worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingskosten in mindering gebracht.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar

De vorderingen zijn opgenomen tegen verkrijgingsprijs. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. Deze voorziening wordt statisch bepaald.

Liquide middelen en overlopende activa

Deze activa worden tegen verkrijgingsprijs opgenomen. Kas- en Banksaldi worden daarbij afzonderlijk opgenomen.

Vaste passiva

Onder de vaste passiva worden afzonderlijk opgenomen het eigen vermogen, de voorzieningen en de vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer (Artikel 41 BBV).

Eigen vermogen

Het eigen vermogen kent geen eigenstandige waardering. Feitelijk vormt het eigen vermogen de resultante van alle overige in de balans opgenomen posten, die wel een eigenstandige waardering kennen.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De pensioenverplichting ten behoeve van de wethouders (op basis van actuariële berekeningen) is echter op de contante waarde van de (reeds opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen gewaardeerd, o.a. o.v.v. gehanteerde rekenrente.

De voorzieningen ter egalisering van kosten stoelen op een actuele meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud. Uitgevoerd achterstallig onderhoud is daarbij ten laste van de exploitatie verantwoord. Deze lasten zijn niet ten laste van de gevormde voorziening gebracht. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen is het beleid ter zake nader uiteengezet.

De vorming van een voorziening, dan wel een dotatie aan de reeds bestaande voorziening, is als een last in het betreffende boekjaar verantwoord. Alle aanwendungen aan voorzieningen zijn rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht en in het verslagjaar niet ten laste van de exploitatie verantwoord.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva

Onder de vlottende passiva worden afzonderlijk opgenomen de netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar en de overlopende passiva.

Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar

De netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar worden gesplitst in kasgeldleningen, bank- en girosaldi alsmede in overige schulden. De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Overlopende passiva

Overlopende passiva zijn verplichtingen jegens een derde om op een bepaalde manier te handelen of presteren. Deze worden gewaardeerd tegen nominale waarde. De Verplichting is in het begrotingsjaar opgebouwd en komt in een volgend begrotingsjaar tot betaling. Hieronder vallen ook van overheidswege ontvangen maar nog niet bestede voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren.

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Aan de passiefzijde van de balans worden buiten de balanstelling opgenomen het bedrag waartoe aan natuurlijke en rechtspersonen een borgstelling of garantstelling is verstrekt (Artikel 50 BBV).

Borgstelling

Bij een borgstelling wordt altijd waarborg voor een bepaald bedrag verleend. Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is buiten telling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen. Overigens is in de toelichting op de balans nadere informatie opgenomen.

Garantstelling

Bij een garantstelling kan in principe ook een garantstelling worden gedaan zonder een maximumbedrag.

Overige niet uit de balans blijvende verplichtingen

Hier wordt melding gemaakt van de financiële verplichtingen waarbij de gemeente Hengelo voor een aantal toekomstige jaren is verbonden, voor zover dit niet blijkt uit de balans.

Overige gegevens

Alle ten tijde van het opmaken van de jaarrekening beschikbare informatie omtrent de feitelijke situatie per balansdatum is bij het opmaken van de jaarrekening in aanmerking genomen en verwerkt.

7.3.3 Toelichting op de balans

Vaste Activa

Immateriële vaste activa

Het hierna opgenomen overzicht geeft het verloop weer van de immateriële vaste activa gedurende het jaar 2022:

Immateriële vaste activa	Boek- waarde 01-01-2022	Invest.	Des- invest.	Bijdr.	Afwaard.	Afschr.	Boek- waarde 31-12-2022
Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en saldo van agio en disagio	373	-	-	-	-	25	348
Kosten onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	-	-	-	-	-	-	-
Bijdrage aan activa in eigendom van derden	3.192	276	-	-	1.260	28	2.180
Totaal immateriële vaste activa	3.565	276	-	-	1.260	53	2.528

De kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en saldo van agio en disagio betreft het disagio op de lening van de Deutsche Bank AG. De lening werd in 2011 verstrekt tegen een koers van 95,583%, een disagio van € 622.050. Dit disagio wordt, gekoppeld aan de looptijd van de lening afgeschreven met € 25.000 per jaar. De lening loopt af in 2036.

De afwaardering van € 1,2 miljoen betreft de afwaardering van de bijdrage aan activa in eigendom van derden (in dit geval Stichting Vrienden van BOEi). De gemeente heeft een bijdrage verstrekt aan de huisvesting van Oyfo in het Hazemeijer complex. Deze bijdrage was in totaal € 2,7 miljoen, bestaande uit 2 delen; Stichting Vrienden van BOEi (€ 1,2 miljoen) en Oyfo (€ 1,5 miljoen). In 2022 heeft de afrekening van deze subsidie plaatsgevonden ad. € 0,3 miljoen. Het BBV vereist dat de afschrijvingstermijn van Bijdragen aan activa in eigendom van derden gelijk is aan de afschrijvingstermijn van de ontvangende partij. Afstemming met beide partijen laat zien dat Stichting Vrienden van BOEi het totale bedrag als voordeel in de jaarstukken heeft verwerkt. Oyfo schrijft het bedrag in 10 jaar af. Om aan het BBV te voldoen is de bijdrage aan Stichting Vrienden van BOEi afgewaardeerd. Dit veroorzaakt een incidenteel nadeel en een structureel voordeel. Daarnaast dient de komende jaren het deel van Oyfo sneller te worden afgeschreven (10 jaar) dan begroot (25 jaar). Dit zal een structureel nadeel veroorzaken. De structurele effecten worden opgenomen in de Zomernota 2023-2027.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa bestaan uit de volgende onderdelen: (zie volgende bladzijde). De belangrijkste mutaties betreffen:

Desinvesteringen : betreffen met name € 0,4 miljoen verkoop gronden.

Bijdragen: de bijdragen (van derden) betreffen voornamelijk onder:

- *Economisch nut: € 3,4 miljoen*
- € 3,0 miljoen bijdragen uit voorziening rioolrenovatie
- € 0,1 miljoen bijdrage uit EU subsidie Project Coördinatie CEF Haven

- *Maatschappelijk nut: € 5,6 miljoen*
- € 2,2 miljoen subsidie Provincie en voorziening rioolrenovatie, Project Uitvoeringskrediet Marktplein
- € 1,7 miljoen subsidie Provincie en voorziening rioolrenovatie, Project Uitvoering Deldenerstraat, deel Tuindorpstraat-Langestraat
- € 0,3 miljoen voorziening rioolrenovatie Project Uitvoering Anthoniusstraat-Karelstraat
- € 0,2 miljoen subsidie Provincie, Project Verkeersregelinstanties 2022

Afwaarderingen: er hebben geen afwaarderingen plaatsgevonden.

Afschrijvingen: betreft de reguliere afschrijving (± € 10,4 miljoen).

Op de boekwaarde van materiële vaste activa "Gronden en terreinen met economisch nut" wordt de Voorziening "Voormalige Niet in exploitatie genomen bouwgronden" in mindering gebracht. Dit betreffen conform het BBV de strategische gronden. De kolom "Boekwaarde" is exclusief de genoemde voorziening, de kolom "Balanswaarde" is inclusief de voorziening. De voorziening bedraagt ultimo 2022 € 13,2 miljoen.

Daarnaast heeft er een herrubricering plaatsgevonden van € 1,6 miljoen betreffende de ondergrond van de parkeergarage Thiemsbrug i.v.m. de **afloop** van de erfpacht. Deze is omgezet in een huurovereenkomst waardoor deze conform het BBV moet worden verantwoord onder de voorraden in plaats van de MVA.

De voorziening en de balanswaarde zijn in aparte kolommen zichtbaar gemaakt.

Materiële vaste activa	Balans- waarde 31-12-2021	Boek- waarde 31-12-2021	Herrubri- ce ring	Balans- waarde 01-01-2022	Boek- waarde 01-01-2022	Invest.	Des- invest.	Bijdr.	Afwaar- dering	Afschr.	Boek- waarde 31-12-2022	Voor- ziening	Balans- waarde 31-12-2022
M.V.A. met economisch nut:	197.463	210.717	-29	197.434	210.688	5.358	144	72	-	8.610	207.220	13.272	193.948
Gronden en terreinen	38.273	51.527	-11	38.262	51.516	112	87	-	-	-	51.541	13.272	38.269
Woonruimten	14	14	14	28	28	-	-	-	-	2	26	-	26
Bedrijfsgebouwen	124.135	124.135	-	124.135	124.135	818	-	1	-	4.378	120.574	-	120.574
Grond, weg en waterbouwkundige werken	906	906	-	906	906	300	-	-	-	123	1.083	-	1.083
Vervoermiddelen	71	70	-	71	70	-	-	-	-	23	47	-	47
Machines, apparaten en installaties	21.457	21.457	-	21.457	21.457	3.563	-	13	-	3.009	21.998	-	21.998
Ov. materiële vaste activa	12.607	12.607	-32	12.575	12.575	565	57	58	-	1.075	11.950	-	11.950
M.V.A. met econ. nut door heffingen:	34.737	34.737	-	34.737	34.737	3.710	33	3.376	-	761	34.277	-	34.277
Gronden en terreinen	361	361	-	361	361	-	-	-	-	-	361	-	361
Woonruimten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bedrijfsgebouwen	796	796	-	796	796	-	-	-	-	26	770	-	770
Grond, weg en water- bouwkundige werken	32.667	32.667	-	32.667	32.667	3.554	-	3.220	-	585	32.416	-	32.416
Vervoermiddelen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Machines, apparaten en installaties	880	880	-	880	880	156	-	156	-	150	730	-	730
Ov. materiële vaste activa	33	33	-	33	33	-	33	-	-	-	-	-	-
M.V.A. met econ. nut in erfpacht:	20.234	20.234	-1.602	18.632	18.632	-	246	-	-	-	18.386	-	18.386
M.V.A. met maatschappelijk nut:	30.201	30.201	-	30.201	30.201	12.019	-	5.640	-	1.006	35.575	-	35.575
Waarvan voor 1 januari 2017	9.874	9.874	-	9.874	9.874	-	-	-	-	536	9.338	-	9.338
Gronden en terreinen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Woonruimten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bedrijfsgebouwen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grond, weg en water- bouwkundige werken	22.178	22.178	-	22.178	22.178	9.694	-	5.351	-	677	25.844	-	25.844
Vervoermiddelen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Machines, apparaten en installaties	6.875	6.875	-	6.875	6.875	2.153	-	288	-	269	8.471	-	8.471
Ov. materiële vaste activa	1.148	1.148	-	1.148	1.148	172	-	-	-	60	1.260	-	1.260
Totaal	282.635	295.889	-1.631	281.004	294.258	21.087	423	9.088	-	10.377	295.458	13.272	282.186

Financiële vaste activa

De **financiële** vaste activa bestaan uit kapitaalverstrekkingen en leningen. De afname van deze activa met € 17,8 miljoen is het gevolg van **aflossingen** en afschrijvingen.

De gemeentelijke deelnemingen bestaan uit aandelen in:

- BNG Bank € 436.215
- Twente Milieu N.V. € 154.285
- Warmtebedrijf Hengelo € 90.000
- Enexis N.V. € 40.840

De kapitaalverstrekking aan de gemeenschappelijke regeling betreffen de inleggelden in de Stadsbank Oost Nederland.

Het bedrag aan uitgezette leningen aan woningbouwcorporaties van € 252 miljoen betreft leningen aan de Hengelose woningcorporatie Welbions. De leningen zijn voor 100% bestemd voor investeringen in de sociale huisvesting en zijn als zodanig "staatssteunproof". Leningen aan woningbouwcorporaties werden verstrekt tegen de leningsvoorwaarden waartegen de gemeente de lening afsluit, vermeerderd met een opslag van 0,065%. Naast de reguliere **aflossing** zijn een 2-tal leningen afgelost met een waarde van € 15 miljoen.

De leningen worden gedekt door een recht van eerste hypotheek, gevestigd ten gunste van de gemeente. De overwaarde van deze hypotheek is in overeenstemming gebracht met de WSW-norm (200% van de WOZ-waarde van de woningen).

Onder leningen aan Deelnemingen zijn de leningen aan Warmtenetwerk Hengelo BV (€ 1 miljoen) en Warmtebedrijf Hengelo BV (€ 1,11 miljoen) opgenomen. De terugbetaling van de twee achtergestelde leningen is afhankelijk van de toekomstige resultaten van de opgerichte B.V.'s. De toekomstige resultaten van beide BV's zijn onvoldoende om op korte termijn **aflossingen** op de geldleningen te verwachten. Beide leningen zijn volledig in de voorziening oninbaar opgenomen.

Het bedrag in de voorziening onder Deelnemingen en Overige langlopende geldleningen is € 3,6 miljoen. Hiervan betreft € 2 miljoen de achtergestelde leningen aan beide warmtebedrijven in Hengelo. Een bedrag van € 0,4 miljoen heeft betrekking op BBZ-kredieten en € 0,5 miljoen op WTC, waarvan de raad heeft bepaald, dat deze voorlopig niet geïnd gaat worden. Overige leningen: € 0,7 miljoen overige leningen. De voorziening wordt bepaald op basis van de **financiële** positie van de leningnemer, gebaseerd op ontvangen jaarstukken, kengetallen en op basis van informatie van de organisatie zelf, de accounthouder of de **financiële** administratie m.b.t. betalingsgedrag. De hypotheekverstrekking aan (ex-)ambtenaren is een **aflopende** regeling. Er wordt wel afgelost. Er kunnen geen nieuwe leningen meer verstrekt worden. Bruto staat nog € 2,9 miljoen uit. Onder aftrek van door deelnemers gestorte spaarbedragen vorderen we nog € 2,8 miljoen.

De overige financiële vaste activa zijn als volgt te specificeren:

Het saldo uitzettingen met een looptijd van 1 jaar of langer bestaat uit een bijdrage aan de Stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten (SVN) voor het verstrekken van startersleningen.

Financiële vaste activa	Balans- waarde 01-01-2022	Boek- waarde 01-01-2022	Invest.	Des- invest.	Afwaard.	Afschr./ aflos.	Boek- waarde 31-12-2022	Voor- ziening	Balans- waarde 31-12-2022
Kapitaalverstrekkings aan:									
- Deelnemingen	722	722	-	-	-	-	722	-	722
- Gemeenschappelijke regelingen	129	129	-	-	-	-	129	-	129
Kapitaalverstrekkings aan:	851	851	-	-	-	-	851	-	851
Leningen aan:									
- Woningcorporaties	268.700	268.700	-	-	-	16.361	252.339	-	252.339
- Deelnemingen	140	2.071	-	-	-	-41	2.112	2.006	106
Overige langlopende leningen	16.452	18.176	103	-	-	1.341	16.938	1.620	15.318
Totaal financiële vaste activa (niet in activa module)	285.292	288.947	103	-	-	17.661	271.389	3.626	267.763
Uitzettingen:									
- Overige uitzettingen met een looptijd van 1 jaar of langer	1.138	1.138	-	-	-	174	964	-	964
Uitzettingen:	1.138	1.138	-	-	-	174	964	-	964
Totaal financiële vaste activa	287.281	290.936	103	-	-	17.835	273.204	3.626	269.578

Vlottende activa

Vorraden

Vorraden worden uitgesplitst naar de volgende categorieën:

Voorraad	Boek-waarde 31-12-2021	Voorziening 31-12-2021	Balans-waarde 31-12-2021	Herrubri- cering	Boek- waarde 01-01-2022	Balans- waarde 01-01-2022
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	96.744	51.724	45.020	-	96.744	45.020
Tussentijdse winstneming	16.146	-	16.146	-	16.146	16.146
Gereed product en handelsgoederen	6.468	-	6.468	1.632	8.100	8.100
Totaal	119.358	51.724	67.634	1.632	120.990	69.266

Voorraad	Vermeerde- ringen 2022	Verminde- ringen 2022	Boek-waarde 31-12-2022	Voorziening 31-12-2022	Balans 31-12-2022
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	12.864	19.165	90.443	57.592	32.851
Tussentijdse winstneming	-	381	15.765	-	15.765
Gereed product en handelsgoederen	797	5.582	3.315	-	3.315
Totaal	13.661	25.128	109.523	57.592	51.931

De waardering van de gronden in exploitatie per 31 december 2022 is gebaseerd op de geactualiseerde grondexploitaties per 31 december 2022. Dit betreft de beste inschatting op dit moment die omgeven is door de nodige risico's, aannames en veronderstellingen die periodiek (jaarlijks) worden herzien.

Deze periodieke herziening kan leiden tot een aangepaste waardering van de gronden in exploitatie, de hiermee samenhangende voorziening voor verlieslatende grondexploitaties en de hiermee samenhangende tussentijdse winst voor winstgevendende grondexploitaties. Een van de belangrijkste risico's is gelegen in de rente.

Op 21 december 2022 zijn de parameters vastgesteld door de Raad. In het voorstel wordt gebruik gemaakt van de expertise van verschillende externe bronnen (CBS, CPB, bouwkostenkompas, De Nederlandsche Bank, NVM, Rabobank, het Kadaster). Omdat de markt onzeker is, zijn er een viertal scenario's doorgerekend mochten de parameters zich toch anders ontwikkelen dan verwacht. In januari is onderzocht of prijzen zich anders ontwikkelden dan de door de Raad vastgestelde parameters.. De conclusie is dat de vastgestelde parameters niet gewijzigd hoeven te worden. Wel is er een nieuw risico opgenomen (en daarmee in het weerstandsvermogen) in de jaarrekening voor een extra kostenstijging voor civiele kosten van 10% voor het geval onze verwachtingen niet bewaarheid worden.

Voor een gedetailleerde toelichting op de grondexploitaties, de gehanteerde uitgangspunten alsmede risico's en onzekerheden van grondexploitaties verwijzen wij naar de paragraaf grondbeleid.

De voorraad gereed product en handelsgoederen is afgenomen met € 3,1 miljoen. Dit is voornamelijk ontstaan door de verkoop van Winkelcentrum Thiemsbrug met parkeergarage ad. € 5 miljoen. Daarnaast heeft er een herrubricering plaatsgevonden van € 1,6 miljoen betreffende de ondergrond van de parkeergarage Thiemsbrug i.v.m. de afloop van de erfpacht. Deze is omgezet in een huurovereenkomst waardoor deze conform het BBV moet worden verantwoord onder de voorraden i.p.v. MVA. De vermeerdering betreft de aankoop van het pand aan de Paul Krugerstraat.

Onderhanden werk	31-12-2022	31-12-2021
Gronden in exploitatie	26.596	30.275
Bedrijventerreinen	22.020	30.890
Totaal	48.616	61.165
Nog te maken kosten	99.659	96.700
Nog te verwachten opbrengsten	115.049	136.485
Verwacht exploitatieresultaat	33.226	21.380

Het eindresultaat van de in exploitatie genomen gronden bedraagt minus € 33,2 miljoen op eindwaarde. Dit wil zeggen dat de verliesgevende exploitaties € 33,2 miljoen meer middelen uit de reserve grondexploitaties vragen dan dat de winstgevende exploitaties aan de reserve toevoegen.

Uit de winstgevende exploitaties vloeit € 30,9 miljoen naar de reserve en de verliesgevende grondexploitaties vragen € 64,1 miljoen (exclusief de externe grondexploitaties). Deze bedragen zijn de totale eindwaarden van de complexen.

Voor de te verwachten verliezen zijn voorzieningen gevormd tegen de contante waarde. Voor de € 64,1 miljoen aan verliezen voor exploitaties in de gemeentelijke administratie is voor € 57,6 miljoen aan voorzieningen getroffen. Dat wil zeggen dat er nu € 57,6 miljoen beschikbaar is om € 64,1 miljoen aan verliezen (contante waarde) in de toekomst te kunnen betalen. Het verschil wordt in de loop van de tijd overbrugd door rente bijschrijvingen.

Wetgeving 10-jaars termijn

De volgende gemeentelijke grondexploitaties hebben een looptijd langer dan tien jaar. In de grondexploitaties is geen opbrengstenindexering gerekend na tien jaar. Dit is een risico beperkende maatregel waarmee voldaan wordt aan de vereisten van het BBV. Dit betreffen de volgende projecten:

- In Dalmeden verkopen we voornamelijk grotere kavels. Het is de verwachting dat er na de gestelde tienjaarstermijn nog steeds vraag is naar deze kavels;
- In Campus wordt een realistische afzet geraamd door de nog te realiseren verkopen in hetzelfde tempo te faseren als de verkopen in de afgelopen jaren zijn gerealiseerd. Daarmee wordt de tienjaarstermijn overschreden.

Omschrijving	Boekwaarde per 01-01-2022	Vermeer-deringen	Vermin-deringen	Boekwaarde herzieningen per 31-12-2022	Boekwaarde balans	Nog te realiseren kosten	Te realiseren bijdragen en opbrengsten	Verwacht eindresultaat
09 Verspreide gronden binnen de bebouwde kom	4.195.459	2.430	7.090	4.190.799	4.190.799	-	4.955.414	-764.615
10 Huurgronden	709.857	931.399	-	1.641.256	1.641.256	-	2.704.085	-1.062.829
22 Verspreide gronden buiten de bebouwde kom	7.842.919	-	952.292	6.890.626	6.890.626	-	5.930.685	959.941
62 Schaalmeden	8.760.560	-	-	8.760.560	8.760.560	-	3.113.600	5.646.960
66 Sportpark Groot Driene	2.388.572	-	-	2.388.572	2.388.572	-	1.374.345	1.014.227
68 Stadspark Weusthag	1.861.344	111.741	58.622	1.914.462	1.914.462	-	2.031.769	-117.307
81 Boeldershoek Oost	3.533.059	-	-	3.533.059	3.533.059	-	1.971.900	1.561.159
90 Westermaat Veld	2.103.185	-	-	2.103.185	2.103.185	-	498.291	1.604.895
Materiele Vaste Activa	31.394.955	1.045.570	1.018.004	31.422.520	31.422.520	-	22.580.089	8.842.431
Voorraden - Nog te betalen "Bouwgrond niet in exploitatie"								
Nog niet in exploitatie genomen bouwgronden								
104 Lange Wemen	2.164.260	63.377	-	2.227.637	2.227.637	347.217	-0	2.574.855
06 t Rot	2.831.972	110.915	264.840	2.678.046	2.678.046	512.708	-	3.190.754
101 Broek Noord	10.895.583	653.854	167.131	11.382.306	11.382.306	2.387.223	8.409.865	5.359.664
102 Broek Oost	363.561	423.938	-	787.499	787.499	169.038	0	956.537
28 Marskant	3.739.064	384.399	16.233	4.107.230	4.107.230	1.489.211	3.796.875	1.799.566
44 Veldwijk Noord	-1.841.389	669.548	304.500	-1.476.341	-1.476.341	532.249	11.715	-955.808
52 Dalmeden	16.710.394	1.063.384	5.878.609	11.895.169	11.895.169	4.517.931	45.846.043	-29.432.943
54 Medallion	-	-	-	-	-	-0	-	-0
583 Herontwikkeling Beckumerstraat	-360.731	47.585	400	-313.546	-313.546	169.031	394.280	-538.795
591 Beckum	-	36.333	-	36.333	36.333	1.369.206	1.395.625	9.914
Hart van Zuid	14.758.838	8.521.860	4.123.960	19.156.739	19.156.739	19.493.689	9.008.207	29.642.221
Voorraden - Woningbouw in exploitatie	49.261.553	11.975.193	10.755.674	50.481.072	50.481.072	30.987.504	68.862.610	12.605.966
790 Verspreide gronden Hart van Zuid								
Voorraden - Nog te betalen "onderhanden werk"	49.261.553	11.975.193	10.755.674	50.481.072	50.481.072	30.987.504	68.862.610	12.605.966
Woningbouw in exploitatie								
16 Gezondheidspark	14.105.601	288.087	876.052	13.517.636	13.517.636	1.887.385	8.349.953	7.055.069
35 Oosterveld	11.828.948	272.071	5.344.394	6.756.625	6.756.625	378.152	4.227.365	2.907.412
96 Westermaat Campus	19.170.144	285.654	-	19.455.798	19.455.798	3.807.290	11.461.442	11.801.646

Omschrijving	Boekwaarde per 01-01-2022	Vermeer-deringen	Verminder-deringen	Boekwaarde herzieningen per 31-12-2022	Boekwaarde balans	Nog te realiseren kosten	Te realiseren bijdragen en opbrengsten	Verwacht eindresultaat
716 Kanaalzone	2.326.319	43.452	2.137.555	232.215	232.215	215.987	1.595.360	-1.147.158
Voorraden - Bedrijvencplexen In exploitatie	47.431.012	889.264	8.358.001	39.962.274	39.962.274	6.288.814	25.634.120	20.616.968
Subtotaal Onderhanden werk woningbouw en bedrijven	96.692.564	12.864.457	19.113.675	90.443.346	90.443.346	37.276.318	94.496.729	33.222.935
Totalen grondexploitatie cf herziening								

Uitzettingen met een rente-typische looptijd korter dan 1 jaar

De in de balans opgenomen uitzettingen met een looptijd van één jaar of minder zijn als volgt verdeeld:

Uitzettingen met rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	Boekwaarde 31-12-2022	Voorziening oninbaarheid	Balanswaarde 31-12-2022	Balanswaarde 31-12-2021
Vorderingen op openbare lichamen	15.626	-	15.626	14.814
Rekening courant verhouding met het Rijk	73.974	-	73.974	33.940
Rekening courant verhouding met niet financiële instellingen	5.318	452	4.866	4.909
Overige vorderingen	15.169	4.089	11.080	7.690
Overige uitzettingen:				
- Overige uitzettingen	-	-	-	-
Uitzettingen met rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	110.087	4.541	105.546	61.353

De uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar zijn met 44,2 miljoen toegenomen. Dit ontstaat door de volgende mutaties:

- Toename vorderingen op openbare lichamen ad. €0,8 miljoen;
- Toename rekening-courant verhouding met het Rijk ad. € 40 miljoen;
- Toename overige vorderingen ad. € 3,4 miljoen.

Deze mutaties zijn hieronder nader toegelicht.

Vorderingen op openbare lichamen (toename € 0,8 miljoen)

De vorderingen op openbare lichamen zijn toegenomen met een bedrag ad. € 0,8 miljoen. Deze mutatie bestaat met name uit:

- De nog te ontvangen loonheffing BBZ ROZ € -0,9 miljoen.
- BCF belastingdienst € 1,6 miljoen.
- Overige debiteuren € 0,2 miljoen.

Rekening-courant verhouding (toename € 40 miljoen)

De rekening-courant verhoudingen zijn toegenomen met een bedrag ad. € 40 miljoen. Deze mutatie bestaat met name uit:

- Rekening courant SVN € 0,2 miljoen
- Rekening courant GBTwente -0,2 miljoen
- Rekening courant verhouding met het Rijk inzake schatkistbankieren € 40 miljoen

Overige vorderingen (toename € 3,4 miljoen)

De overige vorderingen (debiteuren) laten een verhoging zien van € 3,4 miljoen. Deze mutatie bestaat met name uit:

- Debiteuren algemeen € 3,5 miljoen
- Voorziening debiteuren € 0,7 miljoen
- Bijstandsdebiteuren € -0,8 miljoen

De overige vorderingen bestaan voor € 7,6 miljoen uit bijstandsdebiteuren. Van deze vordering is € 4,1 miljoen aangemerkt als dubieus en hiervoor is een voorziening getroffen

De gemeente is verplicht om overtollige middelen, boven het drempelbedrag, onder te brengen bij het ministerie van financiën via het zogenaamde schatkistbankieren. Eventuele overtollige middelen mogen niet worden belegd bij andere partijen. Onder voorwaarde mogen wel leningen worden verstrekt aan andere decentrale overheden. Het drempelbedrag bedroeg € 6,3 miljoen euro in 2022. Uit onderstaande tabel blijkt dat de gemeente in 2022 het drempelbedrag niet heeft overschreden.

Berekening benutting drempelbedrag schatstibankieren (bedragen x € 1000)					
Verslagjaar					
(1)	Drempelbedrag	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatstibankieren aangehouden middelen	526	538	557	506
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	5.772	5.741	5.760	5.792
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-
(1) Berekening drempelbedrag					
Verslagjaar					
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	314.907	-	-	-
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	314.907	-	-	-
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat				
(1) = (4b)*0,02 + (4c)*0,002 met een minimum van €1.000.000 als het begrotingstotaal kleiner of gelijk is aan 500 mln. En als begrotingstotaal groter dan € 500 miljoen is is het drempelbedrag gelijk aan € 10 miljoen, vermeerderd met 0,2% van het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat.					
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatstibankieren aangehouden middelen					
Verslagjaar					
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatstibankieren aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	47.383	49.500	50.684	46.591
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	92	91	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatstibankieren aangehouden middelen	526	538	557	506

Liquide middelen

Het saldo van de liquide middelen wordt gevormd door de gemeente aangehouden kas en bankrekeningen.

Liquide middelen	31-12-2022	31-12-2021
Banksaldi	620	676
Kassaldi	45	33
Liquide middelen	665	709

In het banksaldi is ook de derdenrekening Rabobank ROZ met een saldo van € 0,1 miljoen opgenomen. Alleen het ROZ kan hierover beschikken.

Overlopende activa

De overlopende activa wordt als volgt verdeeld:

Overlopende activa	31-12-2022	31-12-2021
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel uitgesplitst naar de nog te ontvangen bedragen van:		
- Europese overheidslichamen	244	80
- Het rijk	6	6
- Overige Nederlandse overheidslichamen	2.715	8.503
Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	33.339	18.789
Overlopende activa	36.304	27.378

De overlopende activa zijn in 2022 toegenomen met € 9,0 miljoen.

De onderbouwing van de Nog te ontvangen bijdragen van EU, Rijk en overige Nederlandse overheidslichamen is terug te vinden in onderstaande tabel.

De boekwaarde van € 33,3 miljoen betreffende de nog te ontvangen bedragen (€ 31,4 miljoen) en vooruitbetaalde bedragen (€ 1,9 miljoen) bestaat voornamelijk uit:

Nog te ontvangen bedragen ad. € 31,4 miljoen:

- € 5,3 miljoen nog te ontvangen rente van uitstaande geldleningen en € 25,1 miljoen diverse nog te ontvangen bedragen, waarvan groter dan € 1,0 miljoen:
- € 10,2 miljoen Normbedrag GOO ontheemden Oekraïne
- € 3,3 miljoen Gemeentefonds
- € 2,2 miljoen Bijdrage beschermd wonen
- € 1,8 miljoen Afvalstoffenheffing
- € 1,0 miljoen Spec. Uitk. Verbouwingkosten ontheemden Oekraïne
- € 1,0 miljoen Resultaat BXL

Vooruitbetaalde bedragen ad. € 1,9 miljoen:

- € 1,1 miljoen software/licenties
- € 0,3 Uitv. Project Studie 15 Talanhouse (Impuls Jongerencultuur)
- € 0,5 Overige vooruit ontvangen bedragen

Omschrijving NTO overheidssubsidies	01-01-2022	Toegevoegd in 2022	Ontvangen in 2022	31-12-2022
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel uitgesplitst naar de nog te ontvangen bedragen van:				
Nog te ontvangen bedragen Europese Overheidslichamen	80	244	80	244
NTO EU Inzet van de ondernemersadviseur ROZ	-	196	-	196
NTO EU CEF Kanaal	80	48	80	48
Nog te ontvangen bedragen Rijk	6	-	-	6
NTO Rijk Geluidsanering Breemarsweg Oost	6	-	-	6
Nog te ontvangen bedragen overige Nederlandse overheidslichamen	8.503	857	6.645	2.715
NTO Prov. 550 Duurzaam Veilig	172	151	159	164
NTO prov. 492 Nieuwe brug Twentekanaal	699	11	-	710
NTO Prov. gebiedsgerichte aanpak energietransitie	10	-	10	-
NTO Prov PS667 Mob infra2019 tbv Deld.str	694	-	694	-
NTO Prov Mob infra2019 PS665 tbv Deurn.str.	321	-	321	-
NTO Prov HOV Hgl-E'de, station Kuipersdijk	-1	1	-	-
NTO Prov.cultuureducatie Cultuur aan de basis 2.0	4	36	-	40
NTO Prov.Reconstructie verkeersv.Woolderesweg	10	-	10	-
NTO Prov.541 Stadsentree Hengelo	200	-	200	-
NTO Prov.Stadsarrangement Hengelo 2020	22	-	22	-
NTO Prov.F35 Slachthuisweg - Banakstraat	75	86	-	161
NTO Prov.F35 rec.Deldenerstraat - Mitchamplein	1.068	572	-	1.640
NTO Prov.Ruimte wonen retail Hengelo	1.400	-	1.400	-
NTO Watersch Water robuust PS644 Welbions	3	-	3	-
NTO Regio Twente Laan Hart van Zuid 2e fase	3.826	-	3.826	-
Totaal	8.589	1.101	6.725	2.965

Vaste passiva

Eigen Vermogen

Het verloop van de reserves in 2022 per soort reserve:

Eigen vermogen	Toevoegingen			Onttrekkingen			Boekwaarde 31-12-2022
	Boekwaarde 01-01-2022	Bestemming resultaat vorig boekjaar	via resultaat- bestemming bij het overzicht van baten en lasten	Te bestemmen resultaat 2022	via resultaat- bestemming bij het overzicht van baten en lasten	Afschr. op activa	
Algemene reserves:							
Algemene reserve	35.953	11.370	12.167	-	6.111	-	53.379
Reserve grondexploitatie	20.411	-	8.465	-	7.873	-	21.003
Bestemmingsreserves	28.222	1.121	5.942	-	4.741	267	30.277
Bestemd resultaat 2021	12.491	-12.491	-	-	-	-	-
Te bestemmen resultaat 2022	-	-	-	17.256	-	-	17.256
Totaal eigen vermogen	97.077	-	26.574	17.256	18.725	267	121.915

Het te bestemmen resultaat voor 2022 is € 17,3 miljoen. Het voorstel voor bestemming van dit resultaat is opgenomen in Hoofdstuk 4.

In onderstaand overzicht en in de toelichting reserves zijn de mutaties per reserve vermeld.

Mutaties in de reserves

Reserve	nr.	Boekwaarde 01-01-2022	Toevoeging	Onttrekking	Betemming resultaat 2021	Te bestemmen resultaat 2022	Boekwaarde 31-12-2022
Algemene reserve							
Algemene reserve	101	35.953	12.167	6.111	11.370	-	53.379
Reserve Grex Algemeen	150	20.411	8.465	7.873	-	-	21.003
Subtotaal Algemene reserve		56.364	20.632	13.984	11.370	-	74.382
Bestemmingsreserves							
Reserve centraal opleidingsbudget	310	100	-	100	-	-	-
Reserve Communicatiebeleid	311	16	-	16	-	-	-
Vereningsreserve binnenstad	313	55	-	-	-	-	55
Reserve ruimtelijke kwaliteit binnenstad	314	322	-	111	-	-	211
Reserve dekking kapitaallasten	320	4.949	574	267	-	-	5.256
Reserve Vastgoedbedrijf	327	3.130	216	558	-	-	2.788
Reserve duurzaamheid	328	326	662	62	-	-	926
Reserve Duurzaam Veilig	329	133	-	48	-	-	85
Reserve bodemsanering	332	3.849	361	326	-	-	3.884
Reserve Proeftuin de Nijverheid Aardgasvrij	334	4.590	-	19	-	-	4.571
Reserve TOZO	335	6.811	-	1.887	250	-	5.174
Reserve ondernemersfonds	336	1.200	-	20	-	-	1.180
Reserve vluchtelingen	337	-	1.700	-	-	-	1.700
Reserve Hengelse Energie maatsch. Org.	338	-	120	-	-	-	120
Reserve onderhoudswerkzaamheden Schouwborg	350	688	268	-	-	-	956
Reserve Decentralisatie-uitkeringen	371	770	1.902	864	871	-	2.679
Reserve Organisatieontwikkeling	372	939	139	707	-	-	371
Reserve Compensatiefonds Bomenverordening	374	268	-	6	-	-	262
Reserve Prj. Bestrijding Jeugd Werkloosheid	375	19	-	-	-	-	19
Reserve onderhoud buurtcentra	398	40	-	-	-	-	40
Reserve ARI	399	17	-	17	-	-	-
Subtotaal Bestemmingsreserves		28.222	5.942	5.008	1.121	-	30.277
Subtotaal Saldo van de rekening		12.491	-	-	-12.491	17.256	17.256
Totaal eigen vermogen		97.077	26.574	18.992	-	17.256	121.915

Toelichting reserves

Algemene reserve (101) : € 53.379

Doel: Gevormd vanuit resultaten van algemene middelen zonder directe bestemming, nodig t.b.v. het weerstandsvermogen van de gemeente (o.a. voor calamiteiten).

<i>Toevoegingen:</i>		<i>Ontrekkingen:</i>	
€ 9.365	Rekening resultaat 2021 na bestemming	€ 6	Budgetoverhev. M&P KCN 2021-2024 Museum
€ 2.786	Kaderbrief 2019-2022	€ 12	special olympics 2022
€ 2.005	Budget overheveling 2021	€ 17	Afwikkeling Bouwdossiers overhev.
€ 7.694	Resultaat 2e berap aan AR	€ 19	Budgetoverhev. M&P KCN 2021-2024 voorber.kosten
€ 1.226	Storting rente afschrijving Wilhelminaschool	€ 20	Budgetoverhev. Inburgering
€ 306	innovatie WMO en Jeugd	€ 22	Budgetoverhev. M&P Schade gemeentelijke kunstcoll.
€ 117	Overheveling decentralisatie-uitkeringen	€ 25	Ambitieplan Weusthag
€ 17	Overheveling ARI	€ 29	Budgetoverhev. M&P Schade gemeentelijke kunstcoll.
€ 16	Overheveling communicatie	€ 36	Budgetoverhev. M&P Coronamiddelen cultuur
€ 5	Rentetoevoeging 0,1% van 5 miljoen	€ 50	Budgetoverhev. Middelen heroriëntatie ondernemers
		€ 50	KN 2022-2025: amendement C01-M08. Motiemarkt
		€ 53	KN 2022-2025: amendement C01-A01. toegankelijkheid
		€ 60	Budgetoverhev. Vakkundig aan het werk
		€ 84	Budgetoverhev. Breed offensief
		€ 100	Budgetoverhev. Inburgering
		€ 104	Budgetoverhev. M&P Verbouwing SVPO
		€ 120	Hengelose Energie maatsch. Org.
		€ 172	Budgetoverhev. Schuldhulpverlening
		€ 176	Pilot Zorgintensief
		€ 194	Budgetoverhev. bijzonder VO: verbouwing SVPO
		€ 205	Sluitend maken Beleidsbegroting 2020-2023
		€ 279	expl onderwijs incidenteel
		€ 368	Budgetoverhev. M&P Coronamiddelen cultuur
		€ 371	Energietoeslag hengelose regeling
		€ 501	Innovatie Wmo en Jeugd (per saldo primitief)
		€ 734	Coronamiddelen Sociaal
		€ 907	Innov WMO&Jeugd en Beleidsprog Soc
		€ 1.397	KN2020-2023: Incidentele onttrekk. tbv tekort 2022

Bestemming van het resultaat: € 12.491

<i>Toevoegingen:</i>		<i>Ontrekkingen:</i>	
Geen		€ 250	TOZO uitvoeringskosten 2021
		€ 2.005	Budgert overheveling 2021
		€ 176	Impuls integraal werken 2021
		€ 95	Jeugdhulp 2021
		€ 46	Kwaliteitsborging bouw- en woningtoezicht 2021
		€ 198	Lokaal cultuuraanbod (covid 19) 2021
		€ 111	Robuust rechtsbeschermingssysteem 2021
		€ 24	Systeemleren 2021
		€ 221	Versterking ondersteuning wijkteams 2021
		€ 9.365	Rekening resultaat 2021 na bestemming

Reserve grondexploitatie incl. Hart van Zuid (150) : € 21.003

Doel: Buffer ter afdekking van de risico's grondexploitatie.

<i>Toevoegingen:</i>		<i>Ontrekkingen:</i>	
€ 6.843	Afwikkeling deelprojecten Hart van Zuid	€ 287	Afdracht aan Welbions
€ 724	Resultaat erfpacht	€ 36	Nakomende kosten reeds afgesloten complex
€ 297	Resultaat NIEGG	€ 573	Kstn aanp.infra zuidelijke Ln HvZ
€ 45	Resultaat gronden in verhuur	€ 25	Verr. expl. ovk Vitens Terrein (Watertorenpark)
€ -454	Dalmeden tussentijdse winstneming	€ 142	Rentecompensatie De Veldkamp
€ 58	Veldwijk Noord tussentijdse winstneming	€ 40	Personeelslasten grondzaken
€ 15	Herontwikkel. Beckumerstraat tussentijdse winstneming	€ 54	Aanpassing voorziening NIEGG
€ 271	Aanpassing voorziening NIEGG	€ 67	Bijdrage aankoop Thiemsbrug
€ 994	Resultaat BXL	€ 5.868	Aanpassing voorziening Grex IEGG
€ -328	Resultaat NIEGG	€ 742	Aanpassing voorziening Derden complexen
		€ 33	Hemmelhorst tussentijdse winstneming
		€ 6	Overige kosten

Reserve centraal opleidingsbudget (310) : € 0

Doel: Afzondering 0,4% van loonsom als buffer voor tegenvallers in reguliere opleidingsbudgetten.

<i>Toevoegingen:</i>		<i>Ontrekkingen:</i>	
Geen		€ 100	Overheveling naar reserve organisatieontwikkeling

Reserve Communicatiebeleid (311) : € 0

Doel: Reservering bij verkoop van St. Kabellevee Hengelo met doel deze te besteden ter dekking van kapitaallasten van investeringen op het gebied van informatie- en communicatietechnologie. Besteding dient plaats te vinden t.b.v. de burgers van de Gemeente Hengelo conform de oorspronkelijke doelstellingen van de stichting.

<i>Toevoegingen:</i>		<i>Ontrekkingen:</i>	
Geen		€ 16	Overheveling naar algemene reserve

Vereveningsreserve binnenstad (313) : € 55

Doel: Compactere binnenstad.

<i>Toevoegingen:</i>		<i>Ontrekkingen:</i>	
Geen		Geen	
Reserve ruimtelijke kwaliteit binnenstad (314) :		€ 211	
<i>Doel: Ter verbetering van de ruimtelijke kwaliteit in de binnenstad o.a. voor de herinrichting van de openbare ruimte van het kernwinkelgebied, het versterken en ondersteunen van de woonfunctie in de binnenstad.</i>			
<i>Toevoegingen:</i>		<i>Ontrekkingen:</i>	
Geen		€ 111 Spoorzone	
Reserve dekking kapitaallasten (320) :		€ 5.256	
<i>Doel: Reserve dekking kapitaallasten</i>			
Door de wijziging van de BBV-systematiek, met ingang van 2017, voor investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut zal voor de oude 'probleemgevallen' en nieuwe gevallen gebruik kunnen worden gemaakt van de dekkingsreserve kapitaallasten. Het gereserveerde bedrag in deze nieuwe reserve kan worden gebruikt voor de dekking van de jaarlijkse kapitaallasten, die voortvloeien uit de betreffende investeringen. Op basis van de vastgestelde nota Investerings- en activeringsbeleid gaat de voorkeur bij alle uitbreidings- en vervangingsinvesteringen uit naar het toepassen van de reguliere afschrijvings- en rentesystematiek. Na afloop van de gebruiksduur van het actief vallen de kapitaallasten vrij in de exploitatie en ontstaat er ruimte om een nieuwe vervangingsinvestering met bijbehorende kapitaallasten te ramen.			
<i>Toevoegingen:</i>		<i>Ontrekkingen:</i>	
€ 574	Aanp. Infra zuidelijke laan Hart van Zuid	€ 193	Dekking kapitaallasten
		€ 74	Extra dekking kapitaallasten 2021
Reserve Vastgoedbedrijf (327) :		€ 2.788	
<i>Doel: Bestemd om voor- en nadelige verkoopresultaten op vastgoed te plooiën. Daarnaast geeft het jaarlijks financieel rendement en vangt het vermogensrisico op van het gemeentelijk vastgoed. Ook ondersteunt het de monitoring en effectivering van de gemeentelijke bezuinigingen op het vastgoed.</i>			
<i>Toevoegingen:</i>		<i>Ontrekkingen:</i>	
€ 216	Verkoop pand Vondelstraat	€ 46	Inhuur vastgoedbedrijf
		€ 108	Kosten af te stoten panden
		€ 23	Sloop pand Harmsveldweg
		€ 84	Taakstelling
		€ 297	Afwaardering pand P. Krugerstraat
Reserve duurzaamheid (328) :		€ 926	
<i>Doel: De reserve Duurzaamheid heeft tot doel de dekking van (meerjarige) duurzaamheidsopgaven te borgen en bestaat voornamelijk uit afgezonderde middelen uit de algemene uitkering.</i>			
<i>Toevoegingen:</i>		<i>Ontrekkingen:</i>	
€ 184	Reductie energieverbruik	€ 10	Helofytenfilter
€ 478	Middelen klimaatakkoord	€ 52	Cf duurzaamheidsbegr. Transitie visie warmte
Reserve Duurzaam Veilig (329) :		€ 85	
<i>Doel: Maatregelen m.b.t. Verkeersveiligheid, aanpak van ongevallen en concentratiepunten(AVOC) en uitvoeringsnota fietsen.</i>			
<i>Toevoegingen:</i>		<i>Ontrekkingen:</i>	
Geen		€ 48 Mobiliteitsvisie	
Reserve bodemsanering (332) :		€ 3.884	
<i>Doel: Middelen ter dekking van lasten bodemsaneringen, waarvoor binnen de beschikbare ISV-gelden geen ruimte is.</i>			
<i>Toevoegingen:</i>		<i>Ontrekkingen:</i>	
€ 361	Cf begroting: Middelen ontv vh Rijk	€ 12	Beheer vuilstort Torenlaan
		€ 314	Cf bestedingsplan: Kosten taakveld Bodem
Reserve Proeftuin de Nijverheid Aardgasvrij (334) :		€ 4.571	
<i>Doel: Deze bestemmingsreserve is om de meerjarige besteding van middelen van het project Aardgasvrij e Nijverheid goed te kunnen volgen. Het betreft een lang lopende inzet om een hele wijk aardgasvrij te maken, waarbij de aard en fasering van besteding op voorhand nog niet volledig bekend is.</i>			

<i>Toevoegingen:</i>		<i>Ontrekkingen:</i>	
Geen		€ 19	Cf duurzaamheidsbegr. nijverheid aardgasvrij
<hr/>			
Reserve TOZO (335) :		€ 5.174	
<i>Doel: Het kunnen dekken van de meerjarige kosten voor de uitvoering van de Tozo.</i>			
<hr/>			
<i>Toevoegingen:</i>		<i>Ontrekkingen:</i>	
€ 250	TOZO uitvoeringskosten 2021	€ 1.887	Uitvoeringskosten TOZO 2022
<hr/>			
Reserve ondernemersfonds (336) :		€ 1.180	
<i>Doel: De reserve is bedoeld voor twee ondersteuningsmaatregelen. Een kredietmogelijkheid voor ondernemers die vanwege partnerinkomen niet in aanmerking komen voor een Bbz- krediet en een verlenging van de TONK- regeling.</i>			
<hr/>			
<i>Toevoegingen:</i>		<i>Ontrekkingen:</i>	
Geen		€ 20	Uitvoering inz. Ondernemerskrediet
<hr/>			
Reserve vluchtelingen (337) :		€ 1.700	
<i>Doel: De reserve is bedoeld voor eventuele sloop- en herstelwerkzaamheden aan de diverse gebouwen, doorlopende verplichtingen vanuit 2022, kosten voor Jeugdzorg en of WMOspecifiek voor deze doelgroep en overige, nu nog onvoorziene, kosten gedekt worden.</i>			
<hr/>			
<i>Toevoegingen:</i>		<i>Ontrekkingen:</i>	
€ 200	Sloopwerkzaamheden Hazenweg	Geen	
€ 1.200	Oekraïne		
€ 300	Jeugdzorg & WMO Oekraïense vluchtelingen		
<hr/>			
Reverve Hengelose Energie maatsch. Org. (338) :		€ 120	
<i>Doel: De reserve is bedoeld om te voorkomen dat verenigingen in verband met de huidige energiecrisis in financiële nood komen en mede daardoor de contributies betaalbaar blijven.</i>			
<hr/>			
<i>Toevoegingen:</i>		<i>Ontrekkingen:</i>	
€ 120	Hengelose Energie maatsch. Org. Van Alg. reserve	Geen	
<hr/>			
Reserve onderhoudswerkzaamh. Schouwborg (350) :		€ 956	
<i>Doel: Onderhoudswerkzaamheden aan het pand van de Schouwborg aan Beurstraat 44 in Hengelo. Deze werkzaamheden mogen pas worden uitgevoerd zodra aan de daarvoor gestelde voorwaarden wordt voldaan; waaronder overdracht van het pand aan de gemeente (conform Raadsbesluit).</i>			
<hr/>			
<i>Toevoegingen:</i>		<i>Ontrekkingen:</i>	
€ 268	Onderhoudswerkzaamheden 2022	Geen	
<hr/>			
Reserve Decentralisatie-uitkeringen (371) :		€ 2.679	
<i>Doel: Afgezonderde middelen uit de algemene uitkering ter dekking van uitgaven die gemoed zijn met decentralisatie uitkeringen. Het gaat om incidentele middelen voor een beperkte periode.</i>			

<i>Toevoegingen:</i>		<i>Ontrekkingen:</i>	
€ 458	Omgevingswet 22-ZB-8.1	€ 49	overige extra jeugdmiddelen 21
€ 342	Jeugdhulpteams	€ 117	Overheveling decentralisatie-uitkeringen naar AR
€ 298	Verbouwing SVPO	€ 131	Versterken Wijkteams
€ 221	Versterking ondersteuning wijkteams 2021	€ 132	Impuls integraal werken
€ 198	Lokaal cultuuraanbod (covid 19) 2021	€ 198	Lokaal cultuuraanbod (covid-19)
€ 196	Toevoeging coronamiddelen	€ 237	Lokale cultuur (corona)
€ 176	Impuls integraal werken 2021		
€ 168	Maatsch. begeleiding statushouders (sept 2022)		
€ 165	Berap 2 - toeslagenaff 23/24 dec uitk.		
€ 150	Preventieteam		
€ 111	Robuust rechtsbeschermingssysteem 2021		
€ 95	Jeugdhulp 2021		
€ 50	motiemarkt		
€ 46	Kwaliteitsborging bouw- en woningtoezicht 2021		
€ 40	project subsidies 2023		
€ 24	Systeemleren 2021		
€ 22	Eenzaamheid		
€ 13	Toegankelijkheid		

Reserve organisatieontwikkeling (372) : € 371

Doel: Bestemd voor de transitie van meer mobiliteit in de organisatie naar een flexibele organisatie met de juiste medewerker op de juiste plek.

<i>Toevoegingen:</i>		<i>Ontrekkingen:</i>	
€ 39	3e jaar WW	€ 70	Generatiepact
€ 100	Overheveling van Opleidingsbudget	€ 532	Doorontwikkeling organisatie 2022
		€ 105	Stelpost doorontwikkeling 2022 conform begroting

Reserve Compensatiefonds Bomenverordening (374) : € 262

Doel: Baten en lasten van de bomenverordening te egaliseren.

<i>Toevoegingen:</i>		<i>Ontrekkingen:</i>	
Geen		€ 6	Cf bomenverordening jaar 2022

Reserve Prj. Bestrijding Jeugd Werkloosheid (375) : € 19

Doel: Projecten van bestrijding van jeugdwerkloosheid.

<i>Toevoegingen:</i>		<i>Ontrekkingen:</i>	
Geen		Geen	

Reserve onderhoud buurtcentra (398) : € 40

Doel: Meerjarig onderhoud buurtcentra. Met amendement 147062 heeft de raad besloten dat € 108.609 beschikbaar moet blijven.

<i>Toevoegingen:</i>		<i>Ontrekkingen:</i>	
Geen		Geen	

Reserve ARI (399) : € 0

Doel: Bestemd ter dekking van toekomstige lasten die voortvloeien uit de ARI-investeringen.

<i>Toevoegingen:</i>	<i>Ontrekkingen:</i>	
Geen	€ 17	Overheveling naar Algemene reserve

Voorzienen

Voorzienen worden gevormd voor verplichtingen, verliezen en risico's, ter egalisering van vooral onderhoudskosten dan wel tarieven en voor van derden verkregen middelen, die **specifiek** besteed moeten worden.

Het verloop van de voorzieningen in 2022 per soort voorziening:

Voorzienen	Saldo 01-01-2022	Toevoe- gingen	Aanwen- dingen	Vrijval	Saldo 31-12-2022
Verplichtingen, verliezen en risico's	24.582	2.222	860	784	25.160
Egalisatie onderhoud	3.554	1.196	979	-	3.771
Voorzienen voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is	8.018	3.614	3.272	-	8.360
Totaal eigen vermogen	36.154	7.032	5.111	784	37.291

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de voorzieningen van de gemeente Hengelo met € 1,2 miljoen zijn toegenomen in het verslagjaar 2022.

Op basis van de regelgeving vanuit het BBV moet aan een onderhouds- of egalisatievoorziening een beheerplan ten grondslag liggen. Deze mag maximaal 5 jaar oud zijn, tenzij er gemotiveerd van wordt afgeweken en dit door de raad wordt besloten. Bij de voorziening Onderhoud haven is dit aan de orde, het beheerplan is opgesteld in 2016. Dit plan wordt jaarlijks geactualiseerd maar het nieuwe beheerplan wordt pas opgesteld nadat enkele grote investeringen zijn gedaan. Deze investeringen zijn de afgelopen jaren door diverse omstandigheden uitgesteld. In het raadsbesluit van deze jaarstukken is voorgesteld om te besluiten dat er beargumenteerd en bewust wordt afgeweken van de standaard regels in het BBV.

Ultimo 2022 valt de voorziening Wachtgeld Muziekschool vrij. De voorziening was gevormd voor (wachtgeld)verplichtingen vanuit de reorganisatie van de Muziekschool Hengelo. Nagenoeg alle verplichtingen zijn in 2022 afgehandeld. Er rest nog een potentieel te betalen bedrag in verband met de overgang van pensioenfondsen ABP naar Pfw. ABP heeft eerder als indicatie aangegeven dat er geen exit-lasten zullen zijn, maar dat de **definitieve** berekening pas in 2023 kan worden opgemaakt. Dit is geen basis voor het in stand houden van de voorziening, daarom valt deze vrij.

In onderstaand overzicht en in de toelichting voorzieningen zijn de mutaties per voorziening vermeld.

Mutaties in de voorzieningen

Voorzieningen	nr.	Boekwaarde 01-01-2022	Dotatie	Aanwending	Vrijval	Boekwaarde 31-12-2022
1. Risico, Verplichtingen						
Voorz. Pensioen wethouders	503	6.610	1.204	266	613	6.935
Voorz. Spaarverlof	509	-	275	-	-	275
Voorz. Complexen derden	512	16.393	743	-	-	17.136
Voorz. Wachtgeld Muziekschool	522	219	-	48	171	-
Voorz. Samenwerking schoolbesturen PO	536	1.360	-	546	-	814
Subtotaal risico, verplichtingen		24.582	2.222	860	784	25.160
2. Egalisatie Onderhoud						
Voorz. Onderhoud vastgoed	533	2.962	1.145	960	-	3.147
Voorz. Onderhoud Haven	537	592	51	19	-	624
Subtotaal egalisatie onderhoud		3.554	1.196	979	-	3.771
3. Beklemdede middelen						
Voorz. Rioolrenovatie	508	5.004	2.612	3.239	-	4.377
Voorz. Gebiedsgericht grondwaterbeleid	510	1.754	-	-	-	1.754
Voorz. Afvalverwerking	511	1.260	1.002	33	-	2.229
Subtotaal beklemdede middelen		8.018	3.614	3.272	-	8.360
Totaal		36.154	7.032	5.111	784	37.291

Toelichting voorzieningen

1. Risico, Verplichtingen

Voorziening pensioen wethouders (503):	€ 6.935
<i>Doel: Te verwachten verplichtingen jegens de pensioenen en wachtgeld wethouders, waarvan de omvang redelijk kerwjs in te schatten is.</i>	
<i>Dotatie:</i>	<i>Aanwending:</i>
€ 1.204 Dotatie opbouw pensioenen	€ 266 Salaris voormalig wethouders € 613 Vrijval gedeelte voorziening
Voorziening Spaarverlof (509):	€ 275
<i>Doel: Medewerkers kunnen vanaf 1 januari 2022 bovenwettelijk vakantie-uren sparen. Met dit 'verlofsparen' kunnen medewerkers passend bij hun levensfase hun bovenwettelijk vakantie-uren inzetten op een manier die aansluit bij hun persoonlijk levens- en carrièreplanning en het gemeentelijk vitaliteitsbeeld. Deze vakantie-uren verjaren niet.</i>	
<i>Dotatie:</i>	<i>Aanwending:</i>
€ 275	Geen
Voorziening Complexen derden (512):	€ 17.136
<i>Doel: Voorziening t.b.v. grondcomplexen, waarvan we de administratie niet zelf voeren</i>	
<i>Dotatie:</i>	<i>Aanwending:</i>
743 Aanpass voorz derden complexen 2022	Geen
Voorziening wachtgeld Muziekschool (522):	€ 0
<i>Doel: Te verwachten verplichtingen wachtgeld i.v.m. reorganisatie Muziekschool.</i>	
<i>Dotatie:</i>	<i>Aanwending:</i>
Geen	€ 48 Kosten jaar 21/22 € 171 Vrijval voorziening
Voorziening samenwerking schoolbesturen (536):	€ 814
<i>Doel: Bij dragen aan de samenwerking van de schoolbesturen primair onderwijs.</i>	

<i>Dotatie:</i>	<i>Aanwending:</i>
Geen	€ 546 trekking gelden Primato 2022

2. Egalisatie Onderhoud

Voorziening onderhoud vastgoed (533):	€ 3.147
<i>Doel: Ter dekking (groot) onderhoud van panden vastgoed</i>	

<i>Dotatie:</i>	<i>Aanwending:</i>
€ 1.145 Dotatie voorziening	€ 9 Achterhoekse Molenweg 271 3 (Gymlokaal) € 23 Asveldweg 14 (01) (Kantoorgebouw Asveldweg) € 25 B.P. Hofstedestraat 41 (Parkeergarage P1 Hengelo) € 1 Bataafse Kamp 5 (Conciergewoning) € 126 Beckumerkerkweg 27 (Sporthal Beckum) € 1 Breemarsweg 481A (Gymlokaal) € 7 Curaçaostraat 10 (Weidedorp) € 11 Deurningerstraat 250 (02) (t Beukert-Loods+bu.ter) € 19 Deurningerstraat 262 (02) (Opsl begraafplts Deurn) € 9 Deurningerstraat 64 (Gymlokaal) € 2 Deurningerstraat 65 € 36 Elritsplein 100 € 24 Groenhofstraat 36A (De Breemars) € 95 Henry Woodstraat 60 (Sporthal Hasseler Es) € 13 Industrieplein 10 (Metropool) € 3 Jacques Perkstraat 13 (Gymlokaal) € 1 Jan Prinsstraat 1 (Gymlokaal) € 2 Jan van der Heydenstraat 22 (Gymlokaal) € 9 Klaas de Rookstraat 61 (Gymlokaal) € 36 Kuipersdijk 46 (Sporthal, Kantine en Wijkpost) € 7 Kuipersdijk 46A (Sportp Veldwijk kleedr Barbaros) € 1 Merelweg 21 (Gymlokaal) € 4 Mozartlaan 161 (Voorm. Ekkelkamp) € 1 Mussenstraat 34 (Gymlokaal) € 132 Neptunusstraat 51 (De Sterrentuin) € 61 Oldenzaalsestraat 347 (01) (Begrfp Oldenzaalsestr) € 6 Oldenzaalsestraat 349 (01) (Begr Oldenzaalsestr) € 51 Oldenzaalsestraat 349 (02) (Begr Oldenzaalstr prt) € 9 Onze Lieve Vrouwestraat 10 t/m 20 (kl beer speel-) € 9 Prins Bernhardplantsoen 1 (01) (Paviljoen de Ontm) € 2 St. Janstraat 5 (Voorm. Roncallischool) € 5 Straatsburg 1 (Soos Wijkcentrum Slangenbeek) € 14 Straatsburg 3 (Sporthal Slangenbeek) € 16 Straatsburg 5 (Wijkcentrum Slangenbeek) € 9 Uitslagsweg 47 (Wijkcentrum Hengelose Es) € 1 Vöckersweg 24 (Oelerschool) € 1 Wolter Ten Catestraat 54A (Gymlokaal) € 3 Woolderesweg 126 (Gymlokaal) € 220 Beursstraat 44 € -44 teruggaaf SPUK 2022

Voorziening onderhoud Haven (537):	€ 624
<i>Doel: T.b.v. het toekomstig groot onderhoud van de haven</i>	

<i>Dotatie:</i>	<i>Aanwending:</i>
€ 51 Dotatie voorziening	€ 19 Baggerwerkzaamheden

3. Beklemde middelen

Voorziening rioolrenovatie (508):		€ 4.377
<i>Doel: Bestemd voor de vervangingsinvesteringen van het rioolstelsel, evenals egalisatie van detarieven rioolrecht.</i>		
<i>Dotatie:</i>		<i>Aanwending:</i>
€ 2.531	Dotatie volgens Onderhoudsplan	€ 6 Voorb., uitv., Herinr. H. Dunantstr.
€ 81	Opbrengsten ADI 2022	€ 1 Aansluiting Veldbeek Brouwerijterrein
		€ 9 Herinr. parkeerpl Welbions
		€ 8 Relining Transportriool fs 2
		€ 50 Industrieplein
		€ 315 Anthoniusstraat
		€ 130 Herinrichting Elsbeek
		€ 50 Hellingbaan BBB Rioolwaterzuivering
		€ 2 Aanleg drainage Hazelaarweg
		€ 1.684 Herinrichting Markt
		€ 156 6 Rioolgemalen elektromechanisch
		€ 147 Rioolvervaning Bornsestraat
		€ -24 Uity Deldenerstr, Geerdinksw, Tuindorpstr
		€ 586 Uity Deldenerstr, Tuindorpstr, Langestr
		€ 58 Voorbereiding Bloemenbuurt
		€ 61 F35 Bankastraat
Voorziening gebiedsgericht grondwaterbeleid (510):		€ 1.754
<i>Doel: Ter dekking van grondwaterverontreiniging in centrumgebied.</i>		
<i>Dotatie:</i>		<i>Aanwending:</i>
	Geen	Geen
Voorziening afvalverwerking (511):		€ 2.229
<i>Doel: Reserve vanuit toevallige meevallers product afvalverwerking/-verwijdering ten behoeve van egalisatie mogelijk toekomstige tegenvallers. Geen gebonden besteding.</i>		
<i>Dotatie:</i>		<i>Aanwending:</i>
€ 914	Dotatie voorz afvaf cf Resultaat	€ 33 Vrijval gedeelte voorziening
€ 88	Opbrengsten ADI 2022	

Vaste schulden met looptijd langer dan één jaar

Verloop vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar in 2022 is als volgt:

Vaste schulden met rentetypische looptijd van 1 jaar of langer	Boekwaarde 01-01-2022	Vermeer- deringen	Aflossingen	Boekwaarde 31-12-2022
Onderhandse leningen van:				
-binnenlandse banken en overige financiële instellingen	530.193	-	19.011	511.182
-buitenlandse instellingen	15.000	-	-	15.000
Waarborgsommen	85	7	1	91
Vaste schulden met rentetypische looptijd van 1 jaar of langer	545.278	7	19.012	526.273

In 2022 zijn de vaste schulden op balansdatum afgenomen met € 19,0 miljoen.

De totale rentelast voor de vaste schulden bedroeg €14,3 miljoen. Dit bedrag bestaat uit € 4,8 miljoen rentelasten eigen financiering en € 9,5 miljoen rentelasten in verband met de financiering van de woningcorporatie Welbions. De geleende middelen voor financiering van Welbions worden 1 op 1 door verstrekt aan Welbions en zijn eveneens opgenomen onder kapitaalverstrekking in de Financiële vaste activa.

In de paragraaf 6.5 Financiering is een nadere toelichting gegeven inzake het risicobeheer van de financieringsportefeuille van de gemeente Hengelo.

Vlottende passiva

Netto-vlottende schulden

De netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar worden als volgt gespecificeerd:

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	Balanswaarde 31-12-2022	Balanswaarde 31-12-2021
Overige kasgeldleningen	-	-
Kas- en banksaldi	-	-
Overige vlottende schulden	16.256	10.838
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	16.256	10.838

De vlottende schuld is met € 5,4 miljoen in 2022 toegenomen. Deze toename is voornamelijk ontstaan door:

Een toename:

€ 6,6 miljoen saldo crediteuren.

Een afname:

€ 1,2 miljoen Rekening courant BBZ-verhoudingen opdrachtgevende gemeenten.

Overlopende passiva

De specificatie van de overlopende passiva is als volgt:

Overlopende passiva	Balanswaarde 31-12-2022	Balanswaarde 31-12-2021
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren:		
- Europese overheidslichamen	258	-
- Het Rijk	13.645	6.174
- Overige Nederlandse overheidslichamen	879	1.923
Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	32.221	33.111
Overlopende passiva	47.003	41.208

De overlopende passiva bestaan uit verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen, vooruitontvangen bijdragen van Europese of Nederlandse overheidslichamen en overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen.

Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen, waarvan groter dan € 1,0 miljoen:

- € 7,6 miljoen Nog te betalen Rente geldleningen
- € 6,8 miljoen Nog te betalen GWS4ALL/WMO/BBZ
- € 1,9 miljoen Nog te betalen BTW/BCF/SPUK
- € 4,4 miljoen Nog te betalen inzake personeel
- € 3,1 miljoen Nog te betalen BBZ kredieten
- € 0,7 miljoen Nog te betalen diversen sociaal domein
- € 5,1 miljoen nog te betalen diversen

- De overige vooruitontvangen bedragen bestaan uit:
  - € 0,9 miljoen Vooruitontvangen erfpacht
  - € 0,9 miljoen Vooruitontvangen overig

De onderverdeling van de ontvangen voorschotbedragen voor overheidssubsidies is als volgt:

Vooruitontvangen subsidie Rijk	Boekwaarde 01-01-2022	Ontvangen	Terug- betaling	Aanwen- dingen	Boekwaarde 31-12-2022
VO EU CEF Kanaal	-	4.309	-	4.051	258
Totaal Vooruitontvangen subsidie Europese overheidslichamen	-	4.309	-	4.051	258

Vooruitontvangen subsidie Rijk	Boekwaarde 01-01-2022	Ontvangen	Terug- betaling	Aanwen- dingen	Boekwaarde 31-12-2022
VO Rijk Onderwijs Achterstandenbeleid	1.924	-	-	1.478	446
VO Rijk 583 Voorb. Geluidsanering Deldenerstraat	25	-	-	11	14
VO Rijk Circulaire Ambachtscentra	10	1	-	-	11
VO Rijk subsidie geluid Bornsestraat/Breemarsweg	64	-	-	-	64
VO Rijk geluidsanering Beethovenlaan/Sloetsweg	80	-	-	-	80
VO Rijk PS706 Stil wegdek Deld.str.	17	-	-	-	17
VO Rijk subs Regeling Reductie Energiegebruik	186	-	-	186	-
VO Rijk Woningbouwimpuls 2e tranche Hengelo-HvZ	2.080	-	-	44	2.036
VO Rijksaneringskosten Deldenerstraat	84	286	-	79	291
VO Rijk covid-19 gerelateerde onderwijsachterstand	339	204	-	-	543
VO Rijk tijd impulsreg.klimaatadaptie 2021	371	-	-	371	-
VO Rijk huisvesting vergunningshouders	794	-	-	-	794
VO Rijk Huisvesting aandachtsgroepen	200	-	-	-	200
VO Rijk SPUK ventilatie scholen SUVIS21-2-03064278	-	101	-	101	-
VO Rijk SPUK ventilatie scholen SUVIS21-2-03064705	-	92	-	92	-
VO Rijk Spuk impulsaanpak winkelgebieden	-	1.328	-	126	1.202
VO Rijk Spuk bodemopgaven	-	184	-	92	92
VO Rijk Spuk aanpak energietoeloeft	-	2.051	-	-	2.051
VO Rijk Spuk intelligente verkeersregelinstallatie	-	500	-	182	318
VO Rijk Spuk impuls jongerencultuur	-	620	-	310	310
VO Rijk Woningbouwimpuls 4e tranche binnenstad	-	3.524	-	-	3.524
VO Rijk Verkeersveiligheidsmtr Bankastraat	-	280	-	-	280
VO Rijk Verkeersveiligheidsmtr Industriestraat	-	30	-	-	30
VO Rijk Spuk tijdelijke onderwijshuisv ontheemden	-	283	-	283	-
VO Rijk stimuleringsregeling flexwoningen	-	1.032	-	-	1.032
VO Rijk Spuk stimulering sport 2022	-	310	-	-	310
Totaal Vooruitontvangen subsidie Rijk	6.174	10.826	-	3.355	13.645

Vooruitontvangen subsidie Provincie/Rijk/Regio	Boekwaarde 01-01-2022	Ontvangen	Terug- betaling	Aanwen- dingen	Boekwaarde 31-12-2022
VO Prov PS 453 Voorb Geluidsan. Breemars (Oost)	14	-	-	14	-
VO Prov. PS 562 Doorontwikkelingen energieloket	9	-	-	9	-
VO Prov. PS 627 Cultuur a/d basis 2017-2020	5	3	-	8	-
VO Prov Inkoop duurz. lokaal opgewekte, energie	13	-	-	13	-
VO Prov subs Wijkaanpak Twentekanaal	45	-	-	-	45
VO Prov PS701 Pilot kruidenrijke berm	13	-	-	-	13
VO Prov Boosten startend ondernemersschap Twente	24	-	-	24	-
VO Prov. Laan Hart van Zuid 2e fase	1.694	-	-	1.694	-
VO Prov. Duurzaam Veilig	-	143	-	135	8
VO Prov.cultuureducatie Cultuur aan de basis 2.0	26	11	-	-	37
VO Prov.Reconstructie Verkeersv.Woolderesweg	-	18	-	18	-
VO Prov.Marktplein-Kernwinkelgebied	50	-	-	50	-
VO Prov. Duurzame ondersteuning Startershubs	-	30	-	20	10
VO Prov. Project iVRI's en videodetectoren	-	12	-	-	12
VO Prov. Project F35 Bankastraat	-	235	-	-	235
VO Prov. Mon. Regionale Energie Strategie Twente	-	40	-	34	6
VO Prov. Flexpools Hengelo	-	13	-	13	-
VO Prov. energietoezicht Hengelo	-	475	-	-	475
VO Prov.gem Enschede Twentse belofte	12	251	-	263	-
VO WTS Waterrobuuste Steden	-	32	-	32	-
VO WTS Regenwatertuin Wetplein	-	10	-	-	10
VO WTS Wadi Bankastraat	-	10	-	-	10
VO Veiligheidsregio Twente CTB controle	18	-	-	-	18
Totaal Vooruitontvangen subsidie Provincie/Rijk/Regio	1.923	1.283	-	2.327	879

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Gewaarborgde geldleningen

De gewaarborgde geldleningen voor particulieren betreft de door de gemeente verstrekte gemeentegaranties voor geldleningen voor het verkrijgen en verbeteren van eigen woningen. Sinds 1 januari 1995 worden ze niet meer verstrekt. De afname betreft de reguliere afloop.

Aard Instelling	Oorspronkelijk bedrag	Perc. Borgstelling	Betaling in 2022	Restant 31-12-2021	Restant 31-12-2022
Instellingen	41.905	100%	932	29.859	28.927
Particulieren	41.000	100%	501	1.523	1.022
Totaal gewaarborgde geldleningen	82.905		1.433	31.382	29.949

Overige niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen

De gemeente Hengelo is voor een aantal toekomstige jaren verbonden aan verschillende, niet uit de balans blijvende, financiële verplichtingen. Hieronder volgt een opsomming van de belangrijkste van deze verplichtingen:

In onderstaand overzicht zijn, met uitzondering van de lopende contracten voor energie en schoonmaak, de overige niet uit de balans blijvende verplichtingen groter dan € 200.000 opgenomen, niet zijnde raamcontracten.

Werk of dienst (bedragen x €1.000)	Verplichting in €	I/U	Toelichting	Einddatum
Visschedijk Catering B.V.	204	U	Overeenkomst regisseur cateringaanbod	30-1-2024
CSU Cleaning Services	458	U	schoonmaak gymlokalen	3-7-2025
Dierenopvangcentrum Hengelo	559	U	Opvang, bewaring en overdracht van zwerf- en knaagdieren	13-8-2027
eData	282	U	Archiefoplossing en enterprise search	31-8-2024
Insurance Managers	513	U	Brandverzekering	31-12-2023
PricewaterhouseCoopers Accountants B.V.	493	U	Accountant	31-12-2025
Reisbalans B.V.	368	U	Duurzame mobiliteitsoplossing	31-1-2024
SoftwareONE Netherlands B.V.	1.090	U	Centric	31-12-2025
	336	U	VMWare ELA	30-7-2024
	511	U	Microsoft Licenties	30-8-2023
Taxameter Centrale B.V.	257	U	servicing parkeerautomaten	31-12-2023

N.B. Er zijn 13 raamcontracten > € 200.000,- met een totale verplichting van € 21 miljoen.

Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

De openstaande vakantiedagen van medewerkers op 31 december 2022 bedraagt 9.184 dagen voor een waarde van € 3.0 miljoen.

Eigen bij dragen van Centraal AdministratieKantoor (CAK)

Aanvragers van een voorziening op grond van de Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO) zijn op grond van de WMO een eigen bijdrage verschuldigd. De wetgever heeft bepaald dat het CAK de berekening, oplegging en incasso

van deze eigen bijdragen uitvoert. Het CAK verstrekt aan de gemeente een totaaloverzicht waarbij maandelijks afstorting plaatsvindt van de geïncasseerde bijdragen.

De gemeente kan met deze overzichten van het CAK de aantallen personen, de soort en omvang van de zorgverlening beoordelen in relatie tot de eigen WMO-administratie. Door het ontbreken van inkomensgegevens op de CAK-overzichten heeft de gemeente Hengelo onvoldoende informatie over de eigen bijdragen om de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen.

Door de keuze van het CAK de berekening, oplegging en incasso van de eigen bijdragen te laten uitvoeren, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dat betekent dat de gemeente Hengelo geen zekerheid kan verkrijgen over de omvang en hoogte van de eigen bijdragen.

Achtervangfunctie voor de WEW

Vanaf 1995 zijn de gemeentegaranties niet meer mogelijk. De waarborgfunctie is ondergebracht bij de stichting Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW). WEW voert de NHG, nationale hypotheekgarantie, uit en staat garant voor hypotheek van particuliere woningbezitters die vanaf 1995 onder NHG-condities zijn afgesloten. Van 1995 tot 2011 zijn gemeenten en Rijk, elk voor 50%, aanspreekbaar voor schulden als de WEW onvermogen zou worden. Vanaf 2011 ligt deze verantwoordelijkheid voor 100% bij het Rijk. WEW heeft een garantievermogen van 1,6 miljard euro. De kans, dat de gemeente als achtervang wordt aangesproken is bijna nihil. Omdat banken de restantschulden niet doorgeven aan WEW is het niet mogelijk om het totale achtervangrisico te kwantificeren.

Achtervangfunctie voor de WSW

Het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) is het waarborgfonds voor de sociale woningbouw in Nederland. Zij staan garant voor de rente- en aflossingsverplichtingen van corporaties als deze niet meer aan de betalingsverplichting kunnen voldoen. Het WSW heeft voor deze achtervang afspraken gemaakt met gemeenten (50%) en Rijk (50%) dat zij kunnen beschikken over renteloze leningen mocht niet aan de betalingsverplichting kunnen worden voldaan. Gemeenten en Rijk zijn het sluitstuk van de zekerheidscultuur binnen het borgstelsel. De kans dat de gemeente als achtervang wordt aangesproken is bijna nihil.

Onrechtmatigheden

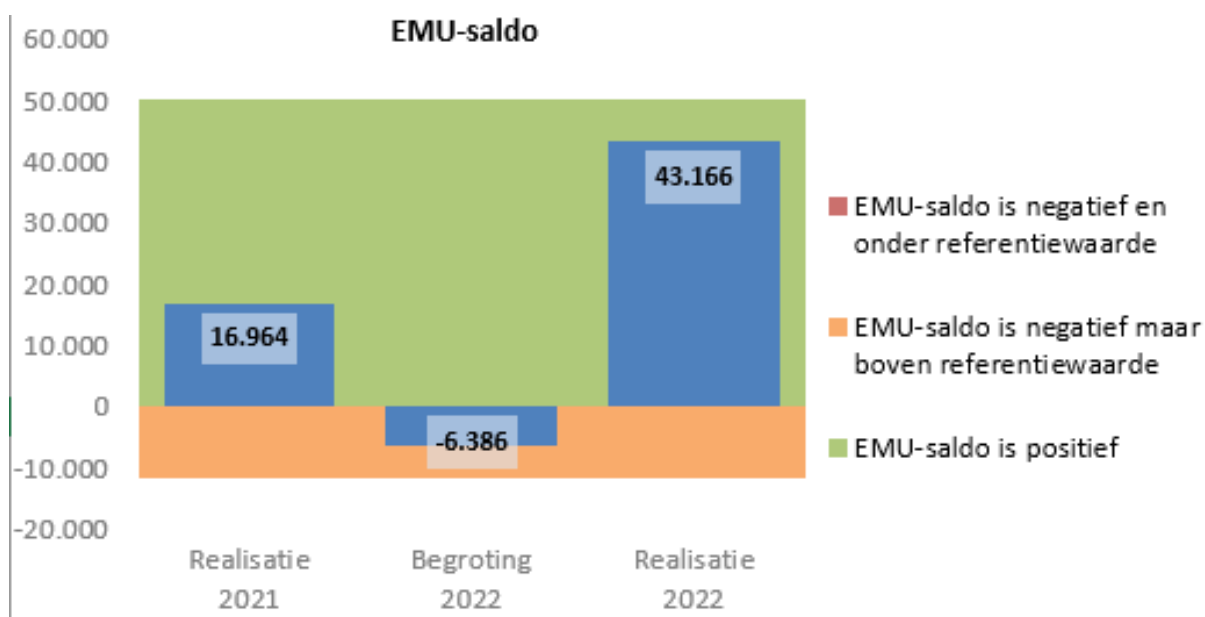
Hiervoor verwijzen wij naar de paragraaf 6.7.6 inkopen.

EMU Saldo

Toelichting EMU-saldo

Als gevolg van Europese regelgeving mogen EU-lidstaten een begrotingstekort (EMU-saldo) hebben van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (BBP). Aan dit maximale tekort van 3% hebben, naast de Rijksoverheid, ook de decentrale overheden een aandeel. De EMU-systematiek werkt op een andere manier dan het (gemodificeerde) baten- en lastenstelsel dat de gemeenten hanteren. Zo tellen investeringen bijvoorbeeld niet mee in het stelsel van baten en lasten, daarbij wordt uitgegaan van de kapitaallasten van de investeringen. Investerings in een jaar tellen echter wel volledig mee in het EMU-saldo. Een ander verschil heeft betrekking op mutaties van reserves en voorzieningen. Die tellen wel mee in het stelsel van baten en lasten, maar niet voor het EMU-saldo. Bij een sluitende begroting kan een gemeente daardoor toch een negatief EMU-saldo hebben. Wij hebben in 2022 een positief EMU-saldo.

Grafische weergave ontwikkeling EMU-saldo

Tabel EMU-saldo

EMU Saldo		Realisatie 2021	Begroting 2022	Realisatie 2022
1.	Mutaties financiële activa			
1a.	(+) Financiële vaste activa	-22.364	-17.189	-17.703
1b.	(+) Uitzettingen	-29.538	-14.439	44.193
1c.	(+) Liquide middelen	-1.839	6.232	-44
1d.	(+) Overlopende activa	-3.816	0	8.927
2.	Mutaties financiële passiva			
2a.	(-) Vaste schuld	-70.178	-19.011	-19.006
2b.	(-) Vlottende schuld	-9.753	0	5.418
2c.	(-) Overlopende passiva	5.410	0	5.795
3.	Boekwinst			
3a.	(-) (Verwachte) boekwinst bij verkoop effecten en (im)materiële vaste activa	-	-	-
Berekend EMU-saldo		16.964	-6.385	43.166

7.3.4 Toelichting op de staat van baten en lasten

7.3.4.1 Incidentele baten/lasten

Incidentele baten / lasten vanaf € 50.000 (bedragen x €1.000)

Taakveld	Omschrijving incidentele baten/lasten vanaf € 50.000 (bedragen x €1.000)	B/L	Bedrag	Toelichting
Programma 2:				
2.1	Hogere lasten Verkeersbeleid opstellen Mobiliteitsvisie	L	86	We hebben in 2022 incidenteel hogere lasten n.a.v. het opstellen van de Mobiliteitsvisie (zie ook 0.10). Dit "visiedocument" omvat de kaders van het beleid m.b.t. "Vervoersmobiliteit" en wordt periodiek geactualiseerd.
Programma 4:				

Taakveld	Omschrijving incidentele baten/ lasten vanaf € 50.000 (bedragen x €1.000)	B/L	Bedrag	Toelichting
4.2	SPUK C32 - SUVIS	B	193	We hebben een eenmalige specifieke uitkering (SPUK) ontvangen ten behoeve van verbetering ventilatie scholen.
4.2	SPUK C32 - SUVIS	L	193	We hebben de eenmalige SPUK uitbetaald / gebruikt ten behoeve van verbetering ventilatie scholen.
4.3	NPO middelen	B	809	We hebben incidentele middelen ontvangen vanuit het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) en corona gerelateerde onderwijsvertragingen
4.3	NPO middelen	L	809	We hebben Incidentele middelen vanuit NPO en corona gerelateerde onderwijsvertragingen ingezet
4.3	Hogere ontvangen RMC gelden	B	210	Aanvullende incidentele subsidie om vroegtijdig schoolverlaten te voorkomen en schoolverlaters aan een baan te helpen.
4.3	Hogere uitgaven RMC gelden in verband met ontvangen incidentele middelen	L	210	Aanvullende incidentele subsidie om vroegtijdig schoolverlaten te voorkomen en schoolverlaters aan een baan te helpen.
Programma 5:				
5.2	Schadevergoeding Twentebad	B	57	Incidentele schadevergoeding voor herstelwerkzaamheden naar aanleiding van lekkage bad
5.2	Schadevergoeding Twentebad	L	57	Incidentele schadevergoeding voor herstelwerkzaamheden naar aanleiding van lekkage bad
5.2	SPUK IJZ	B	214	Vergoeding van het Rijk voor sluiting tijdens de Corona periodes
5.3	SPUK naleving controle coronatoegangsbewijzen	B	233	We hebben een incidentele SPUK ontvangen ten behoeve van naleving controle coronatoegangsbewijzen.
5.3	SPUK naleving controle coronatoegangsbewijzen	L	233	We hebben de middelen vanuit de SPUK uitbetaald ten behoeve van naleving controle coronatoegangsbewijzen.
5.3	Afboeking bijdrage aan activa in eigendom van derden.	L	1.260	Vanuit toepassing van wet- en regelgeving hebben we een afboeking moeten doen van een bijdrage aan activa in eigendom van derden. Dit gaat om het aandeel van BOEI.
5.3	Corona steun cultuur	L	582	Meerdere subsidies zijn uitgekeerd ten behoeve van de, aan corona gerelateerde, versterking en ondersteuning van de lokale cultuursector.
5.7	Opbrengsten Snippergroen	B	145	Betreft opbrengsten uit verkoop van stukjes grond (snippergroen) voor het jaar 2022
Programma 6:				
6.1	Vluchtelingen	B	12.365	Ontvangen incidentele inkomsten Rijk voor de opvang van vluchtelingen in 2022
6.1	Vluchtelingen	L	7.941	Incidentele uitgaven voor de opvang van vluchtelingen. De kosten zijn voor opvang (onderdak) en leefgeld
6.1	LHBT	L	22	Incidentele kosten vanuit gemeentefondsuitkering
6.3	Toeslagenaffaire	B	316	Incidentele compensatie van het Rijk en buiten invordering in het kader van de kinderopvangtoeslagenaffaire.
6.3	Toeslagenaffaire	L	166	In het kader van de kinderopvangtoeslagenaffaire incidentele uitgaven 2022 bijzondere bijstand voor toeslagen en overige kosten
6.3	Landelijke energieregeling 2022 - verstrekte energietoeslagen en uitvoeringskosten	L	7.586	Het Rijk heeft ons in 2022 incidentele middelen gegeven om inwoners te compenseren voor de stijgende energielasten.
6.3	Landelijke energieregeling 2022 - vergoeding uitvoering voor Borne en Haaksbergen	B	108	Ontvangen vergoeding 2022 van de gemeenten Borne en Haaksbergen voor het door de gemeente Hengelo laten uitvoeren van de landelijke energieregeling 2022.
6.3	Hengelose energieregeling 2022 - verstrekte energietoeslagen en uitvoeringskosten	L	359	Aanvullende, eenmalige, energieregeling 2022 voor inwoners die buiten de landelijke regeling vallen.
6.3	RÖZ Tozo regeling gemeente Hengelo uitvoeringsbudget	B	107	Aanvullende incidentele opbrengsten voor de gemeente Hengelo in het kader van de uitvoering van de Tozo regeling voor andere gemeenten.
6.3	RÖZ Tozo uitvoeringsbudget als centrum gemeente - directe kosten 2022	L	1.226	Uitvoeringskosten TOZO regeling 2022 voor gemeente Hengelo en overige gemeenten.
6.3	Kwijtschelding Riolering	L	-76	Door afwikkelingsverschillen uit voorgaande dienstjaren zijn er voor het boekjaar 2022 lagere lasten van kwijtschelding Riolering
6.5	Inburgering	L	120	Incidentele taken bestedingsplan inburgering 2022.
6.7	Continuïteit van zorg: Meerkostenregeling Jeugd & WMO i.v.m. Corona	L	61	Het 1e kwartaal van 2022 hebben zorgaanbieders nog extra (meer)kosten gemaakt om tijdens de corona pandemie zorg te continueren. Zij kunnen hiervoor een declaratie indienen

Taakveld	Omschrijving incidentele baten/ lasten vanaf € 50.000 (bedragen x €1.000)	B/L	Bedrag	Toelichting
				bij de gemeente. Wij hebben middels de decembercirculaire een bijdrage van € 100.000 om aanbieders hierin tegemoet te komen. Uiteindelijk hebben aanbieders over boekjaar 2021 € 40.000 minder aan meerkosten corona gedeclareerd dan we in de jaarrekening 2021 hadden voorzien.
Programma 7:				
7.1	Uitgaven Gezond in de Stad	L	115	Uitgaven voor het programma Gezond in de Stad
7.4	Restant subsidie Regeling Reductie Energieverbruik	B	184	Door de vaststelling van de regeling Reductie Energiegebruik (RRE) is het resterende deel vrijgekomen dat niet hoeft te worden terugbetaald aan de provincie Overijssel. Dit restant is toegevoegd aan de reserve zodat dit bedrag ingezet kan worden voor energiebesparende maatregelen.
Programma 8:				
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	B	6.843	Vanuit de afwikkeling van deelprojecten in Hart van Zuid volgt deze mutatie, die wordt verrekend met de reserve Grex (mutatie grondexploitatie)
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	B	724	Het resultaat vanuit erfpacht wordt verrekend met de reserve Grex (mutatie grondexploitatie)
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	B	203	Het resultaat niet in exploitatie genomen gronden wordt verrekend met de reserve Grex (mutatie grondexploitatie)
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	B	-454	De tussentijdse winstneming van Dalmeden wordt verrekend met de reserve Grex (mutatie grondexploitatie)
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	B	58	De tussentijdse winstneming van Veldwijk Noord wordt verrekend met de reserve Grex (mutatie grondexploitatie)
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	B	994	Het resultaat BXL wordt verrekend met de reserve Grex (mutatie grondexploitatie)
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	L	287	De afdracht aan Welbions wordt verrekend met de reserve Grex (mutatie grondexploitatie)
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	L	142	De rentecompensatie voor De Veldkamp wordt verrekend met de reserve Grex (mutatie grondexploitatie)
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	L	-217	De aanpassing van de voorziening NIEGG wordt verrekend met de reserve Grex (mutatie grondexploitatie)
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	L	5.868	De aanpassing van de voorziening Grex IEG wordt verrekend met de reserve Grex (mutatie grondexploitatie)
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	L	742	De aanpassing in de voorziening voor derden complexen wordt verrekend met de reserve Grex (mutatie grondexploitatie)
8.3	Spoorzone en stedelijke ontwikkeling (22-NB-8.3)	L	110	Voor 2022 en 2023 is er incidenteel budget door de Raad beschikbaar gesteld om onderzoeken te doen, het netwerk te onderhouden en projecten te initiëren. Dit bedrag wordt betaald uit de reserve ruimtelijke kwaliteit binnenstad.
Programma 9:				
0.1	College van burgemeester en wethouders	B	1.310	Ontvangst waarde overdracht Nieuwe wethouders
0.1	Voorziening Wethouders	L	1.310	Storting van de waarde overdracht in de (verplichte)voorziening
0.1	Voorziening Wethouders	B	587	Vrijval voorziening APPA wethouders 31-12-2022
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	L	46	De incidentele Inhuur voor het vastgoedbedrijf wordt verrekend met de reserve vastgoedbedrijf
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	L	108	De kosten voor af te stoten panden worden verrekend met de reserve vastgoedbedrijf
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	L	284	Van de verkoop van het pand aan de v. Alphenstraat volgt een incidentele last vanuit het afboeken van de boekwaarde
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	L	297	Zoals opgenomen in de raadsbrief met nummer 3514966 is dit een financieel gevolg wat hoort bij de afwaardering van het pand aan de Paul Krugerstraat
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	B	516	Vanuit de verkoop van het pand aan de van Alphenstraat volgt een incidentele bate
0.4	Tozo overhead	L	661	Uitvoeringskosten 2022 overhead Tozo
0.7	Gemeentefonds: Energietoeslag	B	10.595	Incidentele middelen voor energietoeslag om inwoners te compenseren voor de stijgende energielasten.
0.7	Gemeentefonds: Bijzondere bijstand	B	199	Aanvullende maatregelen energierekening: gemeenten ontvangen in 2022 een incidenteel bedrag om zowel via vroegsignalering als via de bijzondere bijstand gerichte hulp aan te bieden.

Taakveld	Omschrijving incidentele baten/ lasten vanaf € 50.000 (bedragen x €1.000)	B/L	Bedrag	Toelichting
0.7	Gemeentefonds: Breed offensief	B	50	Incidentele gemeentefondsmiddelen om processen te stroomlijnen en te harmoniseren om meer mensen met een arbeidsbeperking aan het werk te krijgen.
0.7	Gemeentefonds: Bodembescherming	B	361	Via het gemeentefonds hebben wij middelen uitgekeerd gekregen middels de decentralisatie-uitkering bodembescherming (t/m 2022). Het betreft een tegemoetkoming in de kosten van het ambtelijk apparaat dat zorgdraagt voor het uitvoeren van de taken die de Wet bodembescherming toekent aan de gemeente.
0.7	Gemeentefonds: Klimaatakkoord	B	479	Om de uitvoering van het bestaande klimaatbeleid in 2022 te kunnen voortzetten heeft de gemeente via de meicirculaire aanvullende middelen ontvangen in de vorm van een overbruggingsbudget middels de decentralisatie-uitkering uitvoeringskosten klimaatakkoord.
0.7	Gemeentefonds - coronacompensatie	B	1.741	Incidentele gemeentefondsmiddelen zijn in 2022 ontvangen voor aanvullend pakket re-integratie, gemeentelijk schuldenbeleid, bijzondere bijstand, impuls re-integratie, gemeenteraadsverkiezingen, inkomstendervingen 2020 en 2021, Participatie (SWB) en continuïteit van zorg.
0.7	Gemeentefonds: Gezond in de stad	B	220	Incidentele gemeentefondsmiddelen t/m 2022 (beperkte periode).
0.7	Gemeentefonds: Faciliteitenbesluit opvangcentra	B	103	Incidentele gemeentefondsmiddelen t/m 2022 (beperkte periode).
0.7	Gemeentefonds: Invoeringskosten Omgevingswet	B	553	Incidentele gemeentefondsmiddelen in 2022.
0.7	Gemeentefonds: Wet kwaliteitsborging bouw	B	91	Incidentele gemeentefondsmiddelen in 2022.
0.7	Gemeentefonds: Leerlingenvervoer Oekraïne	B	76	Incidentele gemeentefondsmiddelen in 2022.
0.7	Gemeentefonds: Bijzondere bijstand studenten	B	172	Incidentele gemeentefondsmiddelen in 2022.
0.7	Gemeentefonds: Meerkosten Oekraïne sociaal domein	B	133	Incidentele gemeentefondsmiddelen in 2022.
0.7	Gemeentefonds: Versterken sociale basis	B	52	Incidentele gemeentefondsmiddelen in 2022.
0.10	Totaal Incidentele Toevoeging reserves	L	39.302	Incidentele toevoegingen aan de reserves van bedragen > €50.000 zoals opgenomen in de mutaties reserves
0.10	Totaal incidentele Onttrekkingen reserves	B	31.065	Incidentele onttrekkingen aan de reserves van bedragen > €50.000 zoals opgenomen in de mutaties reserves
	Subtotaal (t.b.v. kengetal structurele exploitatieruimte)	B	71.612	
	Subtotaal (t.b.v. kengetal structurele exploitatieruimte)	L	69.890	

7.3.4.2 Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves 2022

Bedragen groter of gelijk aan €50.000 (bedragen x €1.000)			
Taakveld	Omschrijving structurele dotatie/ onttrekking aan reserve	D / O	2022
0.10	Reserve dekkingkapitaallasten	O	124
0.10	Reserve bodemsanering - toevoeging	D	361
0.10	Reserve bodemsanering - onttrekking	O	327
	Totaal dotaties	D	361
	Totaal onttrekkingen	O	451

7.3.4.3 Overige toelichtingen

Gebeurtenissen na balansdatum

Tot en met 2020 draaide de Stichting SWB Beschut positief, mede dankzij een bonus als extra compensatie vanuit Het Rijk. In 2021 kon het negatieve resultaat redelijk opgevangen worden binnen eigen reserves, echter vanaf 2022 niet meer. Per 31-12-2022 bedraagt het eigen vermogen van de Stichting SWB Beschut negatief € 174.880. In 2023 volgt er een college voorstel waarin wordt voorgesteld het negatieve Eigen Vermogen aan te vullen door middel van een eenmalige extra bijdrage per gemeente. Voor de gemeente Hengelo betekent dit een incidentele extra last van € 116.539, nog voortkomend uit het boekjaar 2022.

7.3.5 Begrotingsrechtmatigheid

Op grond van de Gemeentewet zijn strikt genomen alle overschrijdingen op de lasten ten opzichte van de begroting (na wijziging) onrechtmatig (artikel 189, vierde lid van de Gemeentewet). In de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV staan de uitgangspunten voor de begrotingsrechtmatigheid. Op basis hiervan is van lastenoverschrijdingen groter dan € 100.000 getoetst of deze rechtmatig zijn.

In onderstaande tabel zijn de lastenoverschrijdingen (x € 1.000) opgenomen per programma met vermelding of de overschrijding wel of niet meetelt voor het accountantsoordeel.

Lastenoverschrijdingen	Per programma:	Taakveld	Afwijking	Onrechtmatig
programma:		Begrotings-afwijking op taakveld:	lasten:	Telt niet mee / telt wel mee
2	9.978		10.167	189
		2.1 Verkeer en vervoer	371	niet

Toelichting lastenoverschrijding programma 2

De overschrijding is voornamelijk het gevolg van verschuivingen in werkelijke loonkosten. Per saldo is er geen overschrijding op salariskosten (zie financiële toelichting in programma 9). Daarnaast is er sprake van overschrijdingen vanuit onvoorziene omstandigheden. Zie hiervoor ook de financiële toelichting in programma 2.

Conclusie: overschrijdingen tellen niet mee in het accountantsoordeel

Lastenoverschrijdingen	Per programma:	Taakveld	Afwijking	Onrechtmatig
programma:		Begrotings-afwijking op taakveld:	lasten:	Telt niet mee / telt wel mee
5	27.863		28.189	326
		5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	852	niet

Toelichting lastenoverschrijding programma 5

De overschrijding is voornamelijk veroorzaakt door de eenmalige afschrijving van de bijdrage aan Oyfo. In 2019 heeft de Gemeente Hengelo een bijdrage gedaan in de huisvesting van Oyfo op het Hazemeijer complex. Het was de bedoeling om deze bijdrage als geheel te activeren vanaf 2023 en in onze balans op te nemen onder de immateriële vaste activa. Eind 2022 bleek dat dit voor een deel van € 1.260.000 op basis van de regelgeving in het BBV niet kan, omdat de ontvanger dit bedrag niet op de balans heeft staan (dit is ook niet verplicht). We hebben hier geen schriftelijke afspraken over gemaakt en wij moeten hierin op basis van het BBV de werkwijze van de ontvanger volgen. Daarom moeten we dit bedrag ineens afboeken. Zie voor bovenstaande overschrijding ook de financiële toelichting in programma 5.

Conclusie: overschrijdingen tellen niet mee in het accountantsoordeel

Lastenoverschrijdingen	Per programma:	Taakveld	Afwijking	Onrechtmatig
				Telt niet mee / telt wel mee

Lastenoverschrijdingen	Per programma:	Taakveld	Afwijking		Onrechtmatig Telt niet mee / telt wel mee
programma:			Begrotings- afwijking op taakveld:	lasten: Meer uitgegeven	
7	25.093			26.216	1.123
		7.1	Volksgezondheid	83	niet
		7.2	Riolering	195	
		7.3	Afval	743	
		7.4	Milieubeheer	54	
		7.5	Begraafplaatsen en crematoria	47	

Toelichting lastenoverschrijding programma 7

Taakveld 7.1 laat een overschrijding zien maar voor de uitvoering van het Lokaal Preventieakkoord hebben we middelen gekregen via een specifiek uitkering (SPUK)

Taakveld 7.2 en 7.3 Riolering en Afval vormen samen met de voorzieningen Riolering en Afval een gesloten circuit.

Taakveld 7.4 betreft Milieubeheer en hier wordt de overschrijding wordt gedekt door de inkomsten uit subsidies. Daarnaast is er sprake van een overschrijding omdat er meer diensten van de Omgevingsdienst zijn afgenomen dan begroot.

Taakveld 7.5 Begraafplaatsen en crematoria laten een overschrijding zien welke wordt gedekt door inkomsten uit de begrafenisrechten.

Zie voor bovenstaande overschrijdingen op de lasten ook de financiële toelichting in programma 7.

Conclusie: overschrijdingen tellen niet mee in het accountantsoordeel

Lastenoverschrijdingen	Per programma:	Taakveld	Afwijking		Onrechtmatig Telt niet mee / telt wel mee
programma:			Begrotings- afwijking op taakveld:	lasten: Meer uitgegeven	
9	55.356			58.168	2.812
		0.1	Bestuur	245	niet
		0.2	Burgerzaken	172	
			Beheer overige gebouwen en gronden	335	
		0.3			
		0.5	Treasury	917	
			Overige baten en lasten	1.341	
		0.8			

Toelichting lastenoverschrijding programma 9

Taakveld 0.1 Bestuur laat een overschrijding welke voornamelijk de dotatie in de voorziening betreft voor de waardeoverdracht pensioenen van 2 wethouders.

Taakveld 0.2 Leges burgerzaken betreft de afdracht aan het Rijk voor rijksdocumenten. Deze uitgaven worden gedekt door de ontvangen leges op rijbewijzen, paspoorten, naturalisaties.

Taakveld 0.3 Beheer overige gebouwen en gronden laat een hogere last zien omdat het pand Paul Krugerstraat terug is gegaan van de ontwikkelaar naar de gemeente en de boekwaarde moest worden afgeboekt conform BBV-regels.

Taakveld 0.5 Treasury geeft een nadeel weer welke wordt veroorzaakt doordat er minder rente kon worden doorberekend aan de taakvelden. De ambitie waarmee we verwachten investeringen te kunnen uitvoeren en daarmee rente te moeten doorbelasten aan de taakvelden is niet gerealiseerd.

Taakveld 0.8 laat een nadelige last zien op Saldo urenverantwoording. Dit is onder andere ontstaan door het verschil in tarieven tussen de geschreven uren en de werkelijke salarislasten. Daarnaast bleef de verantwoording van de produktiviteit achter bij de ramingen.

Zie voor bovenstaande overschrijdingen op de lasten ook de financiële toelichting in programma 9.

Conclusie: overschrijdingen tellen niet mee in het accountantsoordeel

Rechtmatigheid op investeringskredieten

Investeringsnummer	Omschrijving	Overschrijding	Onrechtmatig Telt niet mee / telt wel mee
78210078	AV-middelen 2022	102	Nee
71005681	Aanpalende infra Laan Zuid	573	Nee
76830033	Pand Paul Krugerstraat 49	818	Nee

Toelichting lastenoverschrijding programma 2

De overschrijding is voornamelijk het gevolg van verschuivingen in werkelijke loonkosten. Per saldo is er geen overschrijding op salariskosten (zie financiële toelichting in programma 9). Daarnaast is er sprake van overschrijdingen vanuit onvoorziene omstandigheden (zie financiële toelichting in programma 2). De overschrijding is daarmee rechtmatig.

Toelichting investeringskredieten

AV-middelen 2022: Een deel van de investeringen in hardware is eerder gedaan. Dit wordt verrekend met het reeds beschikbaar gestelde investeringskrediet voor 2023. Daarmee is deze overschrijding niet onrechtmatig.

Aanpalende infra Laan Zuid: Het deelproject aanpalende infra is overgeheveld vanuit grex HvZ naar investeringen. Bij de herziening 2022 is een bedrag geraamd voor de onttrekking uit de reserve Grex algemeen en in 2022 gedoteerd in de reserve kapitaallasten ter dekking van de kapitaallasten investering aanpalende infra. De overschrijding is vanuit deze overheveling rechtmatig.

Pand Paul Krugerstraat: Vanuit de ontbinding van de koopovereenkomst is dit pand weer teruggegaan naar de gemeente. Van hieruit gaat een bedrag van €818.000 weer naar de ontwikkelaar. Deze ontbinding kon in verband met het late tijdstip in het jaar niet meer worden verwerkt in een verzamelwijziging van de begroting. De raad is hierover wel geïnformeerd middels een raadsbrief met nummer 3514966. Wij kwalificeren deze overschrijding daarmee niet als onrechtmatig.

7.4 Verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen

SISA bijlage verantwoordingsinformatie 2022 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 14-2-2023									
Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering juridische grondslag ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	
JenV	A13	Incidentele bijdrage ondersteuning naleving controle op coronatoegangsbewijzen	Besteding in (jaar T) (zelfstandige uitvoering inclusief uitvoering door andere partijen, niet zijnde medeoverheden)	Zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Correctie besteding (jaar T-1) Vanaf SISA 2023 van toepassing i.v.m. SISA tussen medeoverheden	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) in inclusief uitvoering door andere medeoverheden vanaf SISA 2023	Eindverantwoording (Ja/Nee)		
		Gemeenten	Aard controle R Indicator: A13/01	Aard controle R Indicator: A13/02	Aard controle R Indicator: A13/03	Aard controle R Indicator: A13/04	Aard controle R Indicator: A13/05		
			€ 232.500	Ja	€ 0	€ 232.500	Ja		
JenV	A16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	Vul in totaal cumulatief te ontvangen normbedrag per gerealiseerde plek per dag (GOO) 1 maart tot en met 14 oktober 2022	Vul in totaal cumulatief te ontvangen normbedrag per gerealiseerde plek per dag (GOO) met ingang van 15 oktober 2022 (jaar T)	Vul in verschil werkelijke bestedingen ten opzichte van de gecombineerde uitkomst van A16/01 en A16/02 (jaar T) - uitzonderingsbepaling (GOO)	Besteding (jaar T) t/m de transitie - uitzonderend uitvoeringskosten	Besteding (jaar T) uitvoeringskosten t/m de transitie	Besteding (jaar T) uitgekeerde verstrekkingen (POO)	
		Gemeenten	Aard controle R Indicator: A16/01	Aard controle R Indicator: A16/02	Aard controle R Indicator: A16/03	Aard controle R Indicator: A16/04	Aard controle R Indicator: A16/05	Aard controle R Indicator: A16/06	
			€ 7.246.400	€ 2.875.950	€ 0	€ 977.041	€ 18.460	€ 216.908	
			Totaal bedrag vorderingen uitgekeerde verstrekkingen (jaar T) POO	Vul in totaal te ontvangen normbedrag uitvoeringskosten per geregistreerde persoon waaraan in een maand een verstrekking is gedaan (POO) in (jaar T)	Berekening totale besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)		
			Aard controle R Indicator: A16/07	Aard controle R Indicator: A16/08	Aard controle n.v.t. Indicator: A16/09	Aard controle n.v.t. Indicator: A16/10	Aard controle n.v.t. Indicator: A16/11		
			€ 0	€ 90.930	€ 11.425.889	€ 11.425.889	Nee		
FIN	B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek	Aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (jaar T)	Cumulatief aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (t/m jaar T)	Aantal uitgewerkte plannen van aanpak in (jaar T)	Cumulatief aantal uitgewerkte plannen van aanpak (t/m jaar T)	Normbedragen voor a, b, d en f (ja/nee)(vanaf 2021)	Normbedragen voor e (ja/nee) (vanaf 2021)	
		Gemeenten	Aard controle R Indicator: B2/01	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/02	Aard controle D2 Indicator: B2/03	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/04	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/05	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/06	
			11	2022 191	12	Ja	Ja		
			Eindverantwoording (Ja/Nee)	Reeks 1	Reeks 1	Reeks 1	Reeks 1	Reeks 1	
			Aard controle n.v.t. Indicator: B2/07	Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel a, b, d en f (artikel 3) Keuze werkelijke kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdelen a, b, d en f (artikel 3) Keuze werkelijke kosten	Cumulatief aantal gedupeerden (artikel 3) Keuze werkelijke kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) Werkelijke kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) Werkelijke kosten	
			Nee	Aard controle R Indicator: B2/08	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/09	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/10	Aard controle R Indicator: B2/14	Aard controle R Indicator: B2/15	
			Reeks 1	Reeks 1	Reeks 1	Reeks 1	Reeks 1	Reeks 1	
			Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3)	Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3)	Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3)	
			Aard controle R Indicator: B2/10	Aard controle R Indicator: B2/11	Aard controle R Indicator: B2/12	Aard controle R Indicator: B2/13	Aard controle R Indicator: B2/14	Aard controle R Indicator: B2/15	
			Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2	
			Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerden (jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen	Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerde cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen	Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak (jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen	Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen	Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten (jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen	Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen	
			Aard controle R Indicator: B2/16	Aard controle R Indicator: B2/17	Aard controle R Indicator: B2/18	Aard controle R Indicator: B2/19	Aard controle R Indicator: B2/20	Aard controle R Indicator: B2/21	
			€ 4.180	€ 72.580	€ 41.616	€ 41.616	€ 29.172	€ 29.172	
			Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2	Totaal		
			Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen	Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (t/m jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen	Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken (jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen	Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen	Totale verantwoording (jaar T) voor de SPUK B2 regeling		
			Aard controle R Indicator: B2/22	Aard controle R Indicator: B2/23	Aard controle R Indicator: B2/24	Aard controle R Indicator: B2/25	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/26		
			€ 0	€ 120.000	€ 0	€ 0	€ 111.486		
BZK	C9	Specifieke uitkering woningbouwimpuls	Projectnaamnummer	Aantal woningen waarvan bouw is gestart in (jaar T) komt overeen met fassering uit de projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 05 verplicht	Aantal woningen waarvan de bouw gestart is cumulatief (t/m jaar T)	Uitvoering WBI-maatregelen verloopt conform fassering projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 05 verplicht	Toelichting afwijkingen in fasseringen (indicatoren 02 en 04)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	
		Tranche 1 t/m 3 Gemeenten	Aard controle n.v.t. Indicator: C9/01	Aard controle n.v.t. Indicator: C9/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C9/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C9/04	Aard controle n.v.t. Indicator: C9/05	Aard controle D2 Indicator: C9/06	
			1	0	0	Nee	In de aanvraag is aangegeven dat met de bouw van 51 woningen gestart zou worden in 2022. De bouw is nog niet gestart. In 2022 is gewerkt aan de bodemsanering maar het zwartepunt van de werkzaamheden is	€ 5.394.285	
			2	Ja	0	Ja	0	€ 0	
			20	Kopie projectnaam/ nummer	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T)	Prijscategorieën woningen komen overeen met projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 10 verplicht	Toelichting afwijking(en) prijscategorieën woningen	Aantal betaalbare woningen waarvan de bouw gestart is cumulatief (t/m jaar T)	Eindverantwoording/ project afgerond (ja/nee)
			Aard controle n.v.t. Indicator: C9/07	Aard controle D2 Indicator: C9/08	Aard controle n.v.t. Indicator: C9/09	Aard controle n.v.t. Indicator: C9/10	Aard controle n.v.t. Indicator: C9/11	Aard controle n.v.t. Indicator: C9/12	
			1	€ 2.252.874	Nee	Er vindt een verschuiving plaats van betaalbare koop naar betaalbare huur	0	Nee	
			2	€ 0	Ja	0	0	Nee	
			20						
BZK	C32	Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen	Beschikkingnummer /naam	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Start bouwactiviteiten uiterlijk 31 augustus 2022 (Ja/Nee)	Toelichting (verplicht als bij start bouwactiviteiten (indicator 04) 'Nee' is ingevuld)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
		Gemeenten	Aard controle n.v.t. Indicator: C32/01	Aard controle R Indicator: C32/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C32/03	Aard controle D2 Indicator: C32/04	Aard controle n.v.t. Indicator: C32/05	Aard controle n.v.t. Indicator: C32/06	
			1	SUVIS21-2-03064278	€ 100.899	€ 100.899	Ja	Nee	
			2	SUVIS21-2-03064705	€ 92.031	€ 92.031	Ja	Nee	
			50	Kopie Beschikkingnummer/Naam	Zijn de begrotingsposten waarvoor een uitkering is aangevraagd uitgevoerd? (Ja/Nee/N.v.t.)	Toelichting (verplicht als bij indicator 08 nee is ingevuld)			
			Aard controle n.v.t. Indicator: C32/07	Aard controle D2 Indicator: C32/08	Aard controle n.v.t. Indicator: C32/09				
			1	SUVIS21-2-03064278	Nee	Werkzaamheden zijn al begonnen, echter zijn deze nog niet afgerond. Hierdoor kan de aangevraagde begroting nog niet afgerond zijn.			
			2	SUVIS21-2-03064705	Nee	Werkzaamheden zijn al begonnen, echter zijn deze nog niet afgerond. Hierdoor kan de aangevraagde begroting nog niet afgerond zijn.			
			50						

BZK	C41B	Regeling specifieke uitkering flexibele inzet woningbouw	Hieronder per regel één provincie (code) selecteren en in de kolommen emssat de verantwoordingsinformatie voor de provincie invullen	Besteding (jaar T) aan flexibele ondersteuning, capaciteit en expertise	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) aan flexibele ondersteuning capaciteit en expertise	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T)	Aantal projecten dat (in jaar T) is geholpen met middelen	Aantal projecten dat cumulatief (t/m jaar T) is geholpen met middelen
		SiSa tussen medeoverheden	Aard controle n.v.t. Indicator: C41B/01	Aard controle R Indicator: C41B/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C41B/03	Aard controle R Indicator: C41B/04	Aard controle n.v.t. Indicator: C41B/05	Aard controle n.v.t. Indicator: C41B/06
1		030004 Provincie Overijssel	€ 14.096	€ 14.096	€ 59.036	9	9	
2								
3								
4								
5								
		Kopie provinciecode	Cumulatief aantal (t/m jaar T) woningen dat in deze projecten wordt gerealiseerd	Eindverantwoording (Ja/Nee)				
		Aard controle n.v.t. Indicator: C41B/07	Aard controle n.v.t. Indicator: C41B/08	Aard controle n.v.t. Indicator: C41B/09				
1		030004 Provincie Overijssel	597	Nee				
2								
3								
4								
5								
BZK	C55	Aanpak energiaremoede	Het aantal huishoudens in huurwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening	Besteding (jaar T) van de onder indicator 01 gemeoede kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 01 gemeoede kosten	Het aantal huishoudens in koopwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening	Besteding (jaar T) van de onder indicator 04 gemeoede kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 04 gemeoede kosten
			Aard controle n.v.t. Indicator: C55/01	Aard controle R Indicator: C55/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C55/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C55/04	Aard controle R Indicator: C55/05	Aard controle n.v.t. Indicator: C55/06
0			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
		Het aantal huishoudens dat ondersteuning –bijvoorbeeld via advies aan huis- heeft gekregen in de vorm van advies over vermindering van het energiegebruik voor zijn specifieke woningen waar de bewoner direct zijn/haar energiegebruik mee heeft kunnen verminderen.	Besteding (jaar T) van de onder indicator 07 gemeoede kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 07 gemeoede kosten				
			Aard controle n.v.t. Indicator: C55/07	Aard controle R Indicator: C55/08	Aard controle n.v.t. Indicator: C55/09			
0			€ 0	€ 0				
		Het aantal kleine gasbesparende maatregelen (w.o. radiatorfolie en tochtstrips)	Besteding (jaar T) van de onder indicator 08 gemeoede kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 08 gemeoede kosten	Het aantal grote(re) elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. dakisolatie, vloerisolatie, spouwmuurisolatie etc.)	Het aantal grote(re) elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. vervangen koelkasten, wasmachines etc.)	Het aantal gegeven adviezen met directe verlaging energiegebruik/energierekening tot gevolg.	Het aantal overige energierekening verlagende maatregelen
			Aard controle n.v.t. Indicator: C55/10	Aard controle n.v.t. Indicator: C55/11	Aard controle n.v.t. Indicator: C55/12	Aard controle n.v.t. Indicator: C55/13	Aard controle n.v.t. Indicator: C55/14	Aard controle n.v.t. Indicator: C55/15
0			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
BZK	C56	Regeling huisvesting aandachtsgroepen	Beschikingsnummer	Projectnaam	Besteding (jaar T) per project	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) - per project	Aantal woonruimten en verblijfsruimten waarvan de werkzaamheden zijn gestart in (jaar T)	Aantal volledig gerealiseerde woonruimten en verblijfsruimten (t/m jaar T)
			Aard controle n.v.t. Indicator: C56/01	Aard controle n.v.t. Indicator: C56/02	Aard controle R Indicator: C56/03	Aard controle R Indicator: C56/04	Aard controle n.v.t. Indicator: C56/05	Aard controle n.v.t. Indicator: C56/06
1		RHA2021-02326479	Regeling huisvesting aandachtsgroepen		€ 0	€ 0	0	0
2								
10								
		Kopie Projectnaam	Opbrengsten jaar T	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T)	Opgevoerde kostenactiviteiten zoals opgenomen in de aanvraag zijn onveranderd (t/m jaar T) (Ja/Nee)	De uitvoering loopt volgens de planning (ja/nee)	Zelfstandige uitvoering (ja/nee)	
			Aard controle n.v.t. Indicator: C56/07	Aard controle R Indicator: C56/08	Aard controle R Indicator: C56/09	Aard controle R Indicator: C56/10	Aard controle n.v.t. Indicator: C56/11	Aard controle n.v.t. Indicator: C56/12
1		Regeling huisvesting aandachtsgroepen	€ 0	€ 0	Ja	Ja	Ja	
2								
10								
		Eindverantwoording (Ja/Nee)	Zijn binnen twee jaar na de datum van toekenning van de uitkering onomkeerbare stappen					
			Aard controle n.v.t. Indicator: C56/13	Aard controle n.v.t. Indicator: C56/14				
		Nee						
BZK	C62	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire	Gederde opbrengsten (jaar T) die voortvloeien uit het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen	Eindverantwoording (Ja/Nee)				
			Aard controle R Indicator: C62/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C62/04				
		€ 2.306		Nee				
BZK	C68	Specifieke uitkering aan gemeenten ten behoeve van de huisvesting van vergunninghouders	Projectnaam	Cumulatief aantal woningen gerealiseerd per project (t/m jaar T) - betreft totalen	Cumulatief aantal woningen gerealiseerd voor vergunninghouders per project (t/m jaar T) - betreft totalen	Besteding (jaar T) van het project – zelfstandige uitvoering	Cumulatieve besteding (jaar T) per project – inclusief uitvoering door derden	Totale opbrengsten (jaar T) per project – zelfstandige uitvoering
			Aard controle n.v.t. Indicator: C68/01	Aard controle n.v.t. Indicator: C68/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C68/03	Aard controle R Indicator: C68/04	Aard controle R Indicator: C68/05	Aard controle R Indicator: C68/06
1		WSS-Tower	0	0	€ 0	€ 0	€ 0	
2								
3								
4								
		Kopie projectnaam	Cumulatieve totale opbrengsten (jaar T) per project – inclusief uitvoering door derde	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Eindverantwoording (Ja/Nee)			
			Aard controle R Indicator: C68/07	Aard controle R Indicator: C68/08	Aard controle n.v.t. Indicator: C68/09	Aard controle n.v.t. Indicator: C68/10		
1		WSS-Tower	€ 0	Ja	Nee			
2								
3								
4								
BZK	C85	Stimuleringsregeling flex-en transformatiewoningen	Projectnaam	Cumulatief aantal flex- of transformatiewoningen gerealiseerd per project (t/m jaar T) - betreft totalen	Cumulatief aantal woningen gerealiseerd voor Onbesteden of vergunninghouders per project (t/m jaar T) - betreft totalen	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per project – inclusief uitvoering door derden	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T) per project – inclusief uitvoering door derden	
		Gemeenten	Aard controle n.v.t. Indicator: C85/01	Aard controle n.v.t. Indicator: C85/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C85/03	Aard controle R Indicator: C85/04	Aard controle R Indicator: C85/05	
1		Hengelo Zuid 1	0	0	€ 0	€ 0		
2		Hengelo Zuid 2	0	0	€ 0	€ 0		
3		Hengelo West	0	0	€ 0	€ 0		
4								
		Kopie projectnaam	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Eindverantwoording (Ja/Nee)				
			Aard controle n.v.t. Indicator: C85/06	Aard controle n.v.t. Indicator: C85/07	Aard controle n.v.t. Indicator: C85/08			
1		Hengelo Zuid 1	Ja	Nee				
2		Hengelo Zuid 2	Ja	Nee				
3		Hengelo West	Ja	Nee				
4								

OCW	D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB) Gemeenten	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 159, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 158 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 160 WPO)	Correctie besteding (jaar T-1)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	
			Aard controle R Indicator: D8/01	Aard controle R Indicator: D8/02	Aard controle R Indicator: D8/03	Aard controle R Indicator: D8/04	Aard controle R Indicator: D8/05	
			€ 2.067.449	€ 84.314	€ 1.505.242	€ 0	€ 1.923.628	
1	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid	In 2022 opgebouwde reserve om mee te nemen naar volgende vierjarige periode	
2	Aard controle n.v.t. Indicator: D8/06	Aard controle R Indicator: D8/07	Aard controle n.v.t. Indicator: D8/08	Aard controle R Indicator: D8/09	Aard controle n.v.t. Indicator: D8/09	Aard controle R Indicator: D8/10	Bedrag	
3							Bedrag	
100			€ 0		€ 0		€ 444.443	
OCW	D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	Besteding (jaar T) maatregelen artikel 3, lid 2, a t/m e samen opgesteld	Besteding (jaar T) voor tijdelijke extra huur van bestaande huisvesting indien deze extra huisvesting nodig is voor de uitvoering van maatregelen die scholen of gemeenten in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs nemen	Besteding (jaar T) voor ambtelijke capaciteit van de gemeente of inkoop van expertise voor de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs	Correctie besteding (jaar T-1)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	
			Aard controle R Indicator: D14/01	Aard controle R Indicator: D14/02	Aard controle R Indicator: D14/03	Aard controle R Indicator: D14/04	Aard controle R Indicator: D14/05	
			€ 602.969	€ 0	€ 8.355	€ 0	€ 339.526	
1	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs	
2	Aard controle n.v.t. Indicator: D14/06	Aard controle R Indicator: D14/07	Aard controle n.v.t. Indicator: D14/08	Aard controle R Indicator: D14/09	Aard controle n.v.t. Indicator: D14/09	Aard controle R Indicator: D14/10		
100								
OCW	D19	Tijdelijke onderwijshuisvesting ontheemden	Besteding ten laste van Rijksmiddelen (jaar T)	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)			
			Aard controle R Indicator: D19/01	Aard controle n.v.t. Indicator: D19/02	Aard controle n.v.t. Indicator: D19/03			
			€ 495.703	€ 495.703	Nee			
OCW	D21	Specifieke uitkering Impuls Jongerencultuur	Naam instelling of samenwerkingsverband	Besteding (jaar T) per instelling of samenwerkingsverband	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per instelling of samenwerkingsverband	Eindverantwoording (Ja/Nee)	Eventuele toelichting	
			Aard controle n.v.t. Indicator: D21/01	Aard controle R Indicator: D21/02	Aard controle R Indicator: D21/03	Aard controle n.v.t. Indicator: D21/04	Aard controle n.v.t. Indicator: D21/05	
			1 Sichtung Olyo		€ 0	€ 0	Nee	
55								
lenW	E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaai Subsidieregeling sanering verkeerslawaai Provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regio's (Wgr)	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Overige bestedingen (jaar T)	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt	Correctie over besteding (t/m jaar T)	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van Rijksmiddelen
			Aard controle n.v.t. Indicator: E3/01	Aard controle R Indicator: E3/02	Aard controle R Indicator: E3/03	Aard controle R Indicator: E3/04	Aard controle R Indicator: E3/05	Aard controle R Indicator: E3/06
			1 lenW/BSK-2019/266	€ 0	€ 0	€ 0	€ 65.024	€ 0
2 lenW/BSK-2021/258767 & BSV/22/00114	€ 79.203	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0		
100	Kopie beschikingsnummer	Cumulatieve bestedingen ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T)	Cumulatieve overige bestedingen (t/m jaar T)	Cumulatieve Kosten ProRail (t/m jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van Rijksmiddelen	Correctie over besteding kosten ProRail (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)		
1	Aard controle n.v.t. Indicator: E3/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E3/08	Aard controle n.v.t. Indicator: E3/09	Aard controle n.v.t. Indicator: E3/10	Aard controle R Indicator: E3/11	Aard controle n.v.t. Indicator: E3/12		
2	1 lenW/BSK-2019/266	€ 374.659	€ 74.045	€ 0		Ja		
3	2 lenW/BSK-2021/258767 & BSV/22/00114	€ 79.203	€ 0	€ 0		Nee		
100								
lenW	E44B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021-2027 (SISA tussen medeoverheden)	Hieronder per regel één CBS(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen	Besteding (jaar T) ten laste van de verstrekker	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van de verstrekker	Besteding ten laste van cofinanciering (jaar T)	Besteding cofinanciering cumulatief (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)
			Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/01	Aard controle R Indicator: E44B/02	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/03	Aard controle R Indicator: E44B/04	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/06
			1 060173 Gemeente Oldenzaal	€ 371.798	€ 371.798	€ 922.557	€ 922.557	Nee
2	Kopie CBS(code)	Naam/nummer maatregel	Maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per maatregel					
3	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/08	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/09					
10	060173 Gemeente Oldenzaal	1. Afkoppelen, bergen, infiltreren en vergroenen	Ja					
lenW	E83	Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem 2022	Projectnaam / nummer	Besteding (jaar T) per project	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Correctie Jaar T-1 per project ivm SISA tussen medeoverheden (Jaar T-1)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per project	
			Aard controle n.v.t. Indicator: E83/01	Aard controle R Indicator: E83/02	Aard controle n.v.t. Indicator: E83/03	Aard controle R Indicator: E83/04	Aard controle n.v.t. Indicator: E83/05	
			1 Winning Hasselo	€ 0	Ja	€ 0	€ 0	
2	Praktijk Kennistafels PFAS	€ 0	Nee	€ 0	€ 0			
3	Steekproef Bodemonderzoek PFAS PFOA Speelplaatsen	€ 0	Ja	€ 0	€ 0			
100	Kopie projectnaam / nummer	Uitvoering is volgens aanvraag uitgevoerd (Ja/Nee), zo nee geef in indicator 06 de reden aan.	Optionele toelichting. Verplicht als bij 07 nee is ingevuld	Project afgerond (Ja/Nee)				
1	Aard controle n.v.t. Indicator: E83/06	Aard controle n.v.t. Indicator: E83/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E83/08	Aard controle n.v.t. Indicator: E83/09				
2	Winning Hasselo	Nee	Uitvoering moet nog plaatsvinden	Nee				
3	Praktijk Kennistafels PFAS	Nee	Uitvoering moet nog plaatsvinden	Nee				
10	Steekproef Bodemonderzoek PFAS PFOA Speelplaatsen	Nee	Uitvoering moet nog plaatsvinden	Nee				
100	Eindverantwoording (Ja/Nee)							
1	Aard controle n.v.t. Indicator: E83/10							
lenW	E84	Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023 Provincies en Gemeenten	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Cumulatieve eigen bijdrage en externe financiering (t/m jaar T)	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) (Ja/Nee)		
			Aard controle R Indicator: E84/01	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/02	Aard controle R Indicator: E84/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/04		
			€ 0	€ 0	€ 0	Nee		

			Naam/nummer per maatregel	Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheids-maatregelen per type maatregel (stuks, meters)	Eventuele toelichting, mits noodzakelijk		
			Aard controle n.v.t. Indicator: E84/06	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/06	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/08		
lenW	E85	Tijdelijke regeling specifieke uitkeringen intelligente verkeersregelinstanties	Aantal geïnstalleerde intelligente verkeersinstallaties in (jaar T)	Cumulatief aantal geïnstalleerde intelligente verkeersinstallaties (tm jaar T)	Totale besteding aan het project (jaar T)	Cumulatieve besteding aan het project (tm jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
			Aard controle R Indicator: E85/01	Aard controle n.v.t. Indicator: E85/02	Aard controle R Indicator: E85/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E85/04	Aard controle n.v.t. Indicator: E85/05	
					€ 365.013	€ 365.013	Nee	
EZK	F20	Regeling specifieke uitkering Impulsaanpak winkeloebieden	Beschikkingnummer	Projectnaam	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Toelichting afwijking besteding (jaar T) conform projectplan	Cumulatieve besteding (tm jaar T)	Cofinanciering (jaar T)
			Aard controle n.v.t. Indicator: F20/01	Aard controle n.v.t. Indicator: F20/02	Aard controle R Indicator: F20/03	Aard controle n.v.t. Indicator: F20/04	Aard controle n.v.t. Indicator: F20/05	Aard controle R Indicator: F20/06
			1 SPUKI22-1-03113503	Transformatie binnenstad Hengelo	€ 126.408	De markt is dusdanig veranderd waardoor de ontwikkelaar temporiseert en wij daarin mee moeten.	€ 126.408	€ 379.224
			Kopie beschikkingnummer	Cumulatieve cofinanciering (tm jaar T)	Aantal verblijfobjecten binnen panden waarvan realisatie renovatie/transformatie gestart is (jaar T) komt overeen met de fasering uit de projectaanvraag (Ja/Nee)	Cumulatief aantal verblijfobjecten binnen panden waarvan realisatie renovatie/transformatie gerealiseerd (tm jaar T)	Aantal verblijfobjecten binnen panden waarvan realisatie sloop-nieuwbouw gestart is (jaar T) komt overeen met de fasering uit de projectaanvraag (Ja/Nee)	Cumulatief aantal verblijfobjecten binnen panden waarvan realisatie sloop-nieuwbouw gerealiseerd (tm jaar T)
			Aard controle n.v.t. Indicator: F20/07	Aard controle n.v.t. Indicator: F20/08	Aard controle D1 Indicator: F20/09	Aard controle n.v.t. Indicator: F20/10	Aard controle D1 Indicator: F20/11	Aard controle n.v.t. Indicator: F20/12
			1 SPUKI22-1-03113503	€ 379.224	Ja	0	Ja	0
			Kopie beschikkingnummer	Realisatie fasering verloopt conform projectplan (a/nee)	Toelichting (verplicht indien bij indicator F20/14 'Nee' is ingevuld)	Samenwerkingsovereenkomst aanwezig (a/nee)	Eindverantwoording (ja/nee)	
			Aard controle n.v.t. Indicator: F20/13	Aard controle D1 Indicator: F20/14	Aard controle n.v.t. Indicator: F20/15	Aard controle D2 Indicator: F20/16	Aard controle n.v.t. Indicator: F20/17	
			1 SPUKI22-1-03113503	Ja	nvt	Nee	Nee	
SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet, gemeentedeel 2022 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de WvR	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicator: G2/01	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicator: G2/02	Besteding (jaar T) IOAW Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) Aard controle R Indicator: G2/03	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) Aard controle R Indicator: G2/04	Besteding (jaar T) IOAZ Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) Aard controle R Indicator: G2/05	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) Aard controle R Indicator: G2/06
			€ 28.983.651	€ 479.606	€ 1.639.481	€ 18.007	€ 299.323	€ 237
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (tevensonderhoud) (Bbz 2004) Aard controle R Indicator: G2/07	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (tevensonderhoud) (Bbz 2004) Aard controle R Indicator: G2/08	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK) Aard controle R Indicator: G2/09	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (PW) Gemeente I.7 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicator: G2/10	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicator: G2/11	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in (jaar T) i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Participatiewet (PW) Aard controle R Indicator: G2/12
			€ 520.580	€ 82.723	€ 0	€ 2.405.300	€ 18.763	€ 117.251
			Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren als gevolg van kwijt te schelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet (jaar T) i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Participatiewet (PW) Aard controle D2 Indicator: G2/13	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Ja Aard controle n.v.t. Indicator: G2/14				
			€ 0	Ja				
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking), gemeentedeel 2022 Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de WvR	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Gemeente Aard controle R Indicator: G3/01	Baten (jaar T) vanwege vanaf 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Gemeente Aard controle R Indicator: G3/02	Baten vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Gemeente Aard controle R Indicator: G3/03	Besteding (jaar T) Bob Gemeente Aard controle R Indicator: G3/04	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) Gemeente Aard controle R Indicator: G3/05	Besteding (jaar T) onderzoekskosten artikel 52, eerste lid, onderdeel b, Bbz 2004 (Bob) Gemeente Aard controle R Indicator: G3/06
			€ 45.400	€ 105.047	€ 216.838	€ 0	€ 0	€ 0
			BBZ vóór 2020 – kapitaalverstrekking (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Aard controle R Indicator: G3/07	BBZ vóór 2020 – kapitaalverstrekking (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden achterstallige betalingen kapitaalverstrekingen BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Aard controle R Indicator: G3/08	BBZ vóór 2020 – kapitaalverstrekingen (BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekingen BOB in (jaar T) i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Aard controle R Indicator: G3/09	BBZ vanaf 2020 – kapitaalverstrekking (Ja/Nee) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden achterstallige betalingen kapitaalverstrekingen BBZ in (jaar T) i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Aard controle R Indicator: G3/10	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden participatiewet in (jaar T) i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Aard controle n.v.t. Indicator: G3/11	
			€ 8.745	€ 11.389	€ 0	€ 0	€ 444.990	€ 24.577
SZW	G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo), gemeentedeel 2022 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Tozo (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de WvR	Welke regeling betreft het? Besteding (jaar T) levensonderhoud Gemeente Aard controle n.v.t. Indicator: G4/01	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Gemeente Aard controle R Indicator: G4/02	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Gemeente Aard controle R Indicator: G4/03	Baten (jaar T) levensonderhoud Gemeente Aard controle R Indicator: G4/04	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (aflossing) Gemeente Aard controle R Indicator: G4/05	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (overig) Gemeente Aard controle R Indicator: G4/06
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 6.866	€ 286.112	€ 17.001
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 2.210	€ 81.288	€ 3.969
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 9.517	€ 62.145	€ 3.271
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 24	€ 15.445	€ 634
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 941	€ 0	€ 102
			6 Totaal	€ 0	€ 0	€ 15.138	€ 444.990	€ 24.577
			Kopie regeling	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T) Gemeente Aard controle R Indicator: G4/08	Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T) Gemeente Aard controle R Indicator: G4/09	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente Aard controle n.v.t. Indicator: G4/10		
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	0	0	Ja		
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	0	0	Ja		
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	0	0	Ja		
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	0	0	Ja		
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	0	0	Ja		
			6 Totaal	0	0	Ja		
			Kopie regeling	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), aflossing	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), overig	Uitvoeringskosten (jaar T) uitvoering Tozo buitenland (gemeente Maastricht)	

			Aard controle n.v.t. Indicator: G4/11	Aard controle R Indicator: G4/12	Aard controle R Indicator: G4/13	Aard controle R Indicator: G4/14	Aard controle R Indicator: G4/15	
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)					
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)					
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)					
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)					
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)					
			6 Totaal	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
			Kopie regeling	Levensonderhoud - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud Tozo in jaar T i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire	Levensonderhoud - Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T) als gevolg van kwijt te schelden schulden levensonderhoud Tozo i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire	Kapitaalverstrekkingen - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekkingen Tozo in jaar T i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire		
				Gemeente	Gemeente	Gemeente		
				Aard controle n.v.t. Indicator: G4/16	Aard controle R Indicator: G4/17	Aard controle D2 Indicator: G4/18	Aard controle R Indicator: G4/19	
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
			6 Totaal	0	0	0		
SZW	G10	Wet inburgering 2021_ gemeentedeel 2022	Besteding (jaar T)	Baten (jaar T)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)			
			Gemeente	Gemeente	Gemeente			
				Aard controle R Indicator: G10/01	Aard controle R Indicator: G10/02	Aard controle n.v.t. Indicator: G10/03		
			Alle gemeenten verantwoord voor het gemeentedeel over Wet inburgering 2021 (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr					
			€ 12.124	€ 0	Ja			
SZW	G12	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_ gemeentedeel	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in (jaar T)	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in (jaar T)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)			
			Gemeente	Gemeente	Gemeente			
				Aard controle R Indicator: G12/01	Aard controle R Indicator: G12/02	Aard controle n.v.t. Indicator: G12/04		
			Alle gemeenten verantwoord voor het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr					
			€ 2.633	€ 0	Ja			
SZW	G13	Onderwijsroute 2022_ deel gemeente	Bestedingen onderwijsroute (jaar T)	Baten onderwijsroute (jaar T)	Bestedingen overige voorzieningen (jaar T)	Baten overige voorzieningen (jaar T)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente		
				Aard controle R Indicator: G13/01	Aard controle R Indicator: G13/02	Aard controle R Indicator: G13/03	Aard controle n.v.t. Indicator: G13/05	
			Alle gemeenten verantwoord voor het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr					
			€ 24.893	€ 0	€ 0	€ 0	Ja	
VWS	H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T)	Totale werkelijke berekende subsidie				
			Gemeenten					
				Aard controle R Indicator: H4/01	Aard controle n.v.t. Indicator: H4/02			
			€ 1.249.625	€ 1.176.056				
			Activiteiten	Totale werkelijke berekende subsidie per project (jaar T)	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) Onroerende zaken	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) roerende zaken	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) overige kosten	
							Toelichting - Verplicht als het een activiteit betreft welke NIET in de toekenning meegenomen is	
				Aard controle n.v.t. Indicator: H4/03	Aard controle R Indicator: H4/04	Aard controle R Indicator: H4/05	Aard controle R Indicator: H4/06	
			1 Gemeente Hengelo	€ 1.106.467	€ 795.258	€ 140.838	€ 170.371	
			2 Gemeente Hengelo	€ 69.589			€ 69.589	
			100				0	
							Nafacturering SIB opgenomen conform schrijven d.d. 01-05-2023 SPUKSPRT23266	
VWS	H8	Regeling Sportakkoord 2020-2022	Beschikkingnummer	Totaal bedrag volgens beschikking	Besteding aanstellen sportformateur (jaar T)	Besteding uitvoering sportakkoord (jaar T)	Cumulatieve besteding aanstellen sportformateur (t/m jaar T)	Cumulatieve besteding uitvoering sportakkoord (t/m jaar T)
					Gerealiseerd	Gerealiseerd	Gerealiseerd	Gerealiseerd
				Aard controle n.v.t. Indicator: H8/01	Aard controle n.v.t. Indicator: H8/02	Aard controle R Indicator: H8/03	Aard controle R Indicator: H8/04	Aard controle n.v.t. Indicator: H8/05
			1 1042591	€ 94.291	€ 0	€ 218.407	€ 0	€ 274.047
			2					
			3					
			4					
			Kopie beschikkingnummer	Eindverantwoording (Ja/Nee)				
				Aard controle n.v.t. Indicator: H8/07	Aard controle n.v.t. Indicator: H8/08			
			1 1042591	Nee				
			2					
			3					
			4					
VWS	H12	Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken	Besteding (jaar T)	Is voldaan aan de uitvoering van het lokale preventieakkoord of aanpak? (Ja/Nee)	Eindverantwoording? (Ja/Nee)			
				Aard controle R Indicator: H12/01	Aard controle n.v.t. Indicator: H12/02	Aard controle n.v.t. Indicator: H12/03		
			€ 18.134	Ja	Nee			
VWS	H25	Regeling Specifieke uitkering ijsbanen en zwembaden (ronde 3)	Beschikkingnummer / kenmerk	Ontvangen Rijksbijdrage (Jaar T)	Totale definitieve exploitatiekort	Totale cumulatieve besteding	Eindverantwoording	
				Automatisch berekend	Automatisch berekend	Automatisch berekend		
				Aard controle n.v.t. Indicator: H25/01	Aard controle n.v.t. Indicator: H25/02	Aard controle n.v.t. Indicator: H25/03	Aard controle n.v.t. Indicator: H25/04	Aard controle n.v.t. Indicator: H25/05
			1 SPJKLZ21-22203	€ 209.659	€ 209.659	€ 209.659	Ja	
			Naam locatie	Betreeft periode Nov + dec 2021 of Jan 2022?	Totale toezegging per locatie	Hoogte definitief exploitatiekort per locatie	Besteding per locatie	Cumulatieve besteding per locatie (t/m jaar T)
				Aard controle n.v.t. Indicator: H25/06	Aard controle R Indicator: H25/07	Aard controle n.v.t. Indicator: H25/08	Aard controle R Indicator: H25/09	Aard controle n.v.t. Indicator: H25/10
			1 Twentebad	Nov + dec 2021	€ 96.942	€ 96.942	€ 96.942	€ 96.942
			2 Twentebad	44562	€ 112.717	€ 112.717	€ 112.717	€ 112.717
			50					

7.5 WNT-verantwoording 2022

De WNT is van toepassing op gemeente Hengelo. Het voor gemeente Hengelo toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2022 € 216.000 en betreft het algemeen bezoldigingsmaximum.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13^e maand van de functievervulling

Gegevens 2022	J. Eshuis	G.J. Eeftink
bedragen x € 1	Gemeentesecretaris	Griffier
Functiegegevens	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12
Aanvang en einde functievervulling in 2022		
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	136.407	103.380
Beloningen betaalbaar op termijn	22.451	18.262
<i>Subtotaal</i>	<i>158.858</i>	<i>121.642</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	216.000	216.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Totale bezoldiging	158.858	121.642
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2021	J. Eshuis	G.J. Eeftink
bedragen x € 1	Gemeentesecretaris	Griffier
Functiegegevens	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12
Aanvang en einde functievervulling in 2021		
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	130.270	98.740
Beloningen betaalbaar op termijn	22.102	18.372
<i>Subtotaal</i>	<i>152.372</i>	<i>117.112</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	209.000	209.000
Totale bezoldiging	152.372	117.112

De overige onder hoofdstuk 1 voorgeschreven tabellen zijn niet van toepassing voor de gemeente Hengelo en daarom ook niet opgenomen in de WNT-verantwoording 2022.

2. Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen

Er is in 2022 geen sprake van een uitkering aan topfunctionarissen wegens beëindiging dienstverband.

3. Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2022 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

7.6 Gerealiseerde baten en lasten per taakveld

Taakveld	Baten 2022	Lasten 2022	Saldo 2022
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-	6.547	-6.547
1.2 Openbare orde en veiligheid	149	2.585	-2.436
Veiligheid	149	9.132	-8.983
2.1 Verkeer en vervoer	541	8.271	-7.730
2.2 Parkeren	38	1.070	-1.032
2.4 Economische havens en waterwegen	557	614	-57
2.5 Openbaar vervoer	-	213	-213
Verkeer, vervoer en waterstaat	1.136	10.168	-9.032
3.1 Economische ontwikkeling	-	243	-243
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	889	1.037	-148
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	323	468	-145
3.4 Economische promotie	219	703	-484
Economie	1.431	2.451	-1.020
4.1 Openbaar basisonderwijs	-	-	-
4.2 Onderwijshuisvesting	1.192	6.243	-5.051
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	4.799	6.305	-1.506
Onderwijs	5.991	12.548	-6.557
5.1 Sportbeleid en activering	108	526	-418
5.2 Sportaccommodaties	4.821	8.937	-4.116
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	2.089	8.835	-6.746
5.4 Musea	-	370	-370
5.5 Cultureel erfgoed	-	218	-218
5.6 Media	58	2.644	-2.586
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	163	6.729	-6.566
Sport, cultuur en recreatie	7.239	28.259	-21.020
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	13.213	21.293	-8.080
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-	6.432	-6.432
6.3 Inkomensregelingen	38.383	58.806	-20.423
6.4 WSW en beschut werk	-	12.651	-12.651
6.5 Arbeidsparticipatie	294	6.055	-5.761
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	18	2.195	-2.177
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	1.323	24.306	-22.983
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	150	26.230	-26.080
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	2.225	1.465	760
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	-	3.887	-3.887
Sociaal domein	55.606	163.320	-107.714
7.1 Volksgezondheid	141	3.519	-3.378
7.2 Riolering	10.700	8.508	2.192
7.3 Afval	11.595	9.503	2.092
7.4 Milieubeheer	765	3.901	-3.136
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	639	785	-146
Volksgezondheid en milieu	23.840	26.216	-2.376
8.1 Ruimte en leefomgeving	233	1.447	-1.214
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	21.736	20.529	1.207
8.3 Wonen en bouwen	2.977	4.429	-1.452
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	24.946	26.405	-1.459
0.1 Bestuur	1.316	4.319	-3.003
0.2 Burgerzaken	1.232	3.004	-1.772
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	1.968	2.466	-498
0.4 Overhead	5.665	33.986	-28.321
0.5 Treasury	12.361	10.911	1.450

Taakveld	Baten 2022	Lasten 2022	Saldo 2022
0.61 OZB woningen	11.939	1.074	10.865
0.62 OZB niet-woningen	13.795	117	13.678
0.63 Parkeerbelasting	1.769	69	1.700
0.64 Belastingen overig	910	39	871
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	189.364	-	189.364
0.8 Overige baten en lasten	766	2.055	-1.289
0.9 Venootschapsbelasting (VpB)	-	45	-45
0.10 Mutaties reserves	31.483	39.066	-7.583
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	-	-	-
Bestuur en ondersteuning	272.568	97.151	175.417
Totaal	392.906	375.650	17.256

8

Overig

8.1 Controleverklaring van de
onafhankelijke accountant

244

8.1 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

FENGELO

FENGELO

FENGELO

FENGELO

FENGELO

FENGELO

9

Bijlage

9.1	Staat van activa onderhanden complexen	252
9.2	Aanwending onvoorzien	259
9.3	Verbonden partijen en vertegenwoordiging	260
9.4	Verdeling taakvelden over programma's	264
9.5	Verplichte kengetallen	266

9.1 Staat van activa onderhanden complexen

9.2.1 Verrekeningen met reserve grondbedrijf

Reserve per 01-01-2022	€ 20.411.555
<i>Dotaties in de reserve</i>	
Rente	
Afwikkelen overeenkomsten	-412.029
Bijdrage Algemene Dienst	
Resultaten (o.a. erfpacht)	2.141.205
Winst afsluiten grondexploitaties	7.045.910
Totaal dotaties	€ 8.775.087
<i>Onttrekkingen uit de reserve</i>	
Bijdrage Algemene Dienst	€ 573.443-
Afdracht Welbions watertorenpark	€ 287.000-
Personeel en stimulering grondverkopen	€ 43.626-
Aankoop Thiemsbrug	€ 66.493-
Afdrachten aan BXL en de Veldkamp	€ 142.745-
Overige onttrekkingen	€ 61.132-
Totaal onttrekkingen	€ 1.174.439-
Totaal mutaties	€ 7.600.648
Mutatie tussentijdse winst	€ 381.034-
Mutatie voorzieningen	€ 6.624.673-
Reserve per 31-12-2022	€ 21.006.496

9.2.2 Onderhanden complexen

Omschrijving	Boekwaarde per 31-12-2021	Vermeer- deringen	Vermin- deringen	Boekwaarde balans
09 Verspreide gronden binnen de bebouwde kom	4.195.459	2.430	7.090	4.190.799
10 Huurgronden	709.857	931.399	-	1.641.256
22 Verspreide gronden buiten de bebouwde kom	7.842.919	-	952.292	6.890.626
62 Schalmeden	8.760.560	-	-	8.760.560
66 Sportpark Groot Driene	2.388.572	-	-	2.388.572
68 Stadspark Weusthag	1.861.344	111.741	58.622	1.914.462
81 Boeldershoek Oost	3.533.059	-	-	3.533.059
90 Westermaat Veld	2.103.185	-	-	2.103.185
Materiele Vaste Activa	31.394.955	1.045.570	1.018.004	31.422.520
Voorraden - Nog te betalen "Bouwgrond niet in exploitatie"				
Nog niet in exploitatie genomen bouwgronden				
104 Lange Wemen	2.164.260	63.377	-	2.227.637
06 't Rot	2.831.972	110.915	264.840	2.678.046
101 Broek Noord	10.895.583	653.854	167.131	11.382.306
102 Broek Oost	363.561	423.938	-	787.499
28 Marskant	3.739.064	384.399	16.233	4.107.230
44 Veldwijk Noord	-1.841.389	669.548	304.500	-1.476.341
52 Dalmeden	16.710.394	1.063.384	5.878.609	11.895.169
54 Medaillon	0	-	-	-
583 Herontwikkeling Beckumerstraat	-360.731	47.585	400	-313.546
591 Beckum	0	36.333	0	36.333
Hart van Zuid	14.758.838	8.521.860	4.123.960	19.156.739
Voorraden - Woningbouw in exploitatie	49.261.553	11.975.193	10.755.674	50.481.072
790 Verspreide gronden Hart van Zuid				-
Voorraden - Nog te betalen "onderhanden werk"				
Woningbouw in exploitatie				
16 Gezondheidspark	14.105.601	288.087	876.052	13.517.636
35 Oosterveld	11.828.948	272.071	5.344.394	6.756.625
96 Westermaat Campus	19.170.144	285.654	-	19.455.798
716 Kanaalzone	2.326.319	43.452	2.137.555	232.215
Voorraden - Bedrijvencomplexen in exploitatie	47.431.012	889.264	8.358.001	39.962.274
Bedrijvencomplexen in exploitatie				
Subtotaal Onderhanden werk woningbouw en bedrijven	96.692.564	12.864.457	19.113.675	90.443.346
Totalen grondexploitaties cf herziening				
95 Erfpachtgronden	20.234.137	-	1.848.235	18.385.902
Totaal generaal	116.926.701	12.864.457	20.961.910	108.829.248

Omschrijving	Totale kosten	Totale opbrengsten	Tijds- invloeden	Verwacht eindresultaat	Voorziening NIEGG	Verdeeld eindresultaat
09 Verspreide gronden binnen de bebouwde kom	-	4.955.414	-	-764.615	1.357.995	-764.615
10 Huurgronden	-	2.704.085	-	-1.062.829	60.694	-1.062.829
22 Verspreide gronden buiten de bebouwde kom	-	5.930.685	-	959.941	959.941	959.941
62 Schalmeden	-	3.113.600	-	5.646.960	5.646.960	5.646.960
66 Sportpark Groot Driene	-	1.374.345	-	1.014.227	1.014.227	1.014.227
68 Stadspark Weusthag	-	2.031.769	-	-117.307	1.066.087	-117.307
81 Boeldershoek Oost	-	1.971.900	-	1.561.159	1.561.159	1.561.159
90 Westermaat Veld	-	498.291	-	1.604.895	1.604.895	1.604.895
Materiele Vaste Activa	-	22.580.089	-	8.842.432	13.271.958	8.842.431
Vorraden - Nog te betalen "Bouwgrond niet in exploitatie"						
Nog niet in exploitatie genomen bouwgronden						
104 Lange Wemen	276.388	-0	70.829	2.574.855	-	2.574.855
06 't Rot	473.073	-	39.635	3.190.754	-	3.190.754
101 Broek Noord	2.019.841	8.409.865	367.382	5.359.664	-	5.359.664
102 Broek Oost	157.383	0	11.655	956.537	-	956.537
28 Marskant	1.273.020	3.796.875	216.191	1.799.566	-	1.799.566
44 Veldwijk Noord	561.351	11.715	-29.102	-955.808	-	-955.808
52 Dalmeden	9.113.071	45.846.043	-4.595.139	-29.432.943	-	-29.432.943
54 Medaillon	-	-	-0	-0	-	-0
583 Herontwikkeling Beckumerstraat	178.653	394.280	-9.622	-538.795	-	-538.795
591 Beckum	1.331.411	1.395.625	37.795	9.914	-	9.914
Hart van Zuid	17.574.976	9.008.207	1.918.713	29.642.221	-	29.642.221
Vorraden - Woningbouw in exploitatie	32.959.167	68.862.610	-1.971.663	12.605.966	-	12.605.966
790 Verspreide gronden Hart van Zuid						
Vorraden - Nog te betalen "onderhanden werk"						
Woningbouw in exploitatie						
16 Gezondheidspark	462.660	8.349.953	1.424.725	7.055.069	-	7.055.069
35 Oosterveld	233.652	4.227.365	144.500	2.907.412	-	2.907.412
96 Westermaat Campus	667.931	11.461.442	3.139.359	11.801.646	-	11.801.646
716 Kanaalzone	245.688	1.595.360	-29.701	-1.147.158	-	-1.147.158
Vorraden - Bedrijvencomplexen in exploitatie	1.609.931	25.634.120	4.678.883	20.616.968	-	20.616.968
Bedrijvencomplexen in exploitatie						
Subtotaal Onderhanden werk woningbouw en bedrijven	34.569.098	94.496.729	2.707.220	33.222.935	-	33.222.935
Totalen grondexploitaties cf herziening						
95 Erfpachtgronden	-	18.385.902				
Totaal generaal	34.569.098	135.462.720	2.707.220	42.065.366	13.271.958	42.065.366

9.2.3 Voorzieningen grondexploitaties

De totale voorziening bedraagt € 89,3 miljoen. Hiervan heeft € 75,4 miljoen betrekking op de verliesgevende grondexploitaties en € 13,8 miljoen op de (nog) niet in exploitatie genomen gronden.

Voorziening tekortexploitaties

Conform de "gedragslijn BBV en grondbedrijf" (raadsbesluit 20.03.2007) dient ten laste van de reserve een voorziening getroffen te worden om de contante waarde van de tekortexploitaties af te dekken. Per 31.12.2020 is er een voorziening getroffen van afgerond € 75,4 miljoen. Per 31.12.2019 was er een voorziening getroffen à € 78,5 miljoen, waarbij er verwacht werd dat de voorziening in 2020 zou toenemen tot € 80,0 miljoen (dit is de voorziening per 31.12.2019 vermeerderd met de rente, verminderd met de verwachte verrekeningen van de reserve)

Project	2022	2021	Vershil
Woningbouw:			
Lange Wemen	€ 2,5 miljoen	€ 2,4 miljoen	€ 0,1 miljoen
't Rot	€ 3,1 miljoen	€ 2,9 miljoen	€ 0,2 miljoen
Broek Noord	€ 5,1 miljoen	€ 4,6 miljoen	€ 0,4 miljoen
Broek Oost	€ 0,9 miljoen	€ 1,3 miljoen	-€ 0,3 miljoen
Marskant	€ 1,6 miljoen	€ 1,4 miljoen	€ 0,3 miljoen
Hart van Zuid	€ 26,4 miljoen	€ 22,6 miljoen	€ 3,9 miljoen
	€ 39,6 miljoen	€ 35,2 miljoen	€ 4,5 miljoen
Bedrijventerreinen:			
Gezondheidspark	€ 6,0 miljoen	€ 5,1 miljoen	€ 0,9 miljoen
Oosterveld	€ 2,8 miljoen	€ 2,8 miljoen	€ 0,0 miljoen
De Veldkamp	€ 16,8 miljoen	€ 16,1 miljoen	€ 0,7 miljoen
Campus	€ 9,1 miljoen	€ 8,6 miljoen	€ 0,6 miljoen
	€ 34,7 miljoen	€ 32,6 miljoen	€ 2,1 miljoen
Voorziening voor gewijzigde regelgeving BBV			
Veldkamp	€ 0,3 miljoen	€ 0,3 miljoen	€ 0,0 miljoen
	€ 0,3 miljoen	€ 0,3 miljoen	€ 0,0 miljoen
	€ 74,7 miljoen	€ 68,1 miljoen	€ 6,6 miljoen

Voorziening Nog Niet In Exploitatie Genomen Gronden

Naast de bezittingen in de vastgestelde grondexploitaties heeft het grondbedrijf 145 hectare grond in eigendom. Dit zijn gronden waarvoor (nog) geen concrete plannen zijn. Als de verkeers-waarde van deze gronden lager is dan de boekwaarde, dan dient voor het verschil een voorziening te worden getroffen (BBV artikel 70). Is de verkeerswaarde hoger dan de boekwaarde, dan is er prake van een stille reserve.

Project	Boekwaarde per m ²	Verkeerswaarde	Voorziening per m ²	Voorziening
Schalmeden	€ 35	€ 12	€ 22	€ 5,6 miljoen
Sportpark Groot Driene	€ 80	€ 46	€ 34	€ 1,0 miljoen
Stadspark Weusthag	€ 3	€ 3	€ 0	€ 1,1 miljoen
Westermaat Veld	€ 43	€ 10	€ 33	€ 1,6 miljoen
Milieubedrijvenpark	€ 26	€ 14	€ 11	€ 1,6 miljoen
Verspr.gr.buiten de kom	€ 12	€ 11	€ 2	€ 1,0 miljoen
Verspr.gr.binnen de kom	€ 20,61	€ 24	-€ 3,76	€ 1,4 miljoen
Overig				miljoen
				€ 13,2 miljoen

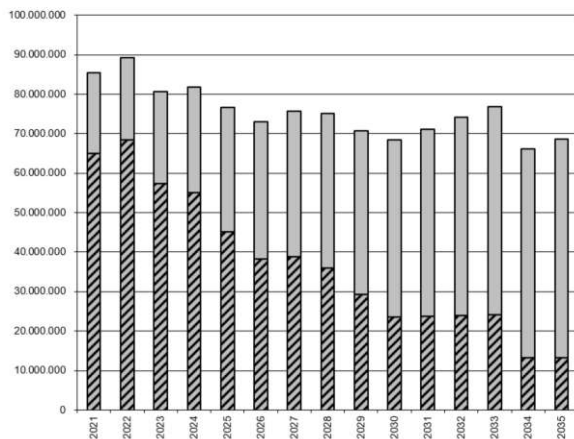

9.2.4 Meerjarenraming reserve GREX

In navolgend overzicht staat de ontwikkeling van het eindsaldo van de reserve weergegeven. Het betreft het geprognosticeerde eindsaldi van de reserve op basis van de herzieningen van de grondexploitaties per 01 januari 2020.

De staven geven de stand van de reserve weer. Het gearceerde deel, is het deel van de reserve wat (naar verwachting) benodigd is voor het treffen van de voorziening. Hieruit blijkt dat naar huidige inzichten de reserve de komende jaren voldoende is om de voorziening te kunnen treffen.

Wanneer de huidige planningen worden gehaald, dan is het vrij besteedbare deel van de reserve niet eerder dan in 2020 groter dan de doelstelling van € 3,0 miljoen.

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Reserve en voorziening per 1 januari	20.412	21.006	22.740	24.492	27.265	29.772	32.201	34.544	36.414	39.409	40.602
Rente / rentecompensatie	1.506	1.613	1.548	1.464	1.125	981	997	1.038	993	938	959
Kadernota (bijdrage aan algemene dienst)	-1.506	-807	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mutaties in complexen:											
- Nog niet in exploitatie genomen gronden	203										
- Grondexploitaties met een positief eindresultaat	7.323	0	575	1.147	0	0	0	0	1.031	0	0
- Grondexploitaties met een negatief eindresultaat	-479	-7.693	-8.600	-10.028	-12.913	-1.800	-10	-5.398	-7.055	0	0
Subtotaal mutaties in complexen	7.046	-6.886	-6.477	-7.416	-11.789	-818	987	-4.359	-5.031	938	959
Reserve per 31 december na mutaties in complexen	27.457	14.120	16.262	17.075	15.477	28.953	33.189	30.185	31.383	40.347	41.561
Specifieke stortingen:											
- Erfpachresultaat	1.136	1.151	1.154	1.154	1.154	1.154	0	0	0	0	0
- Begroting afdracht erfpachresultaat aan algemene dienst	-412	-419	-419	-419	-419	-419	0	0	0	0	0
- Bijdrage AD bodemsanering Oude Ketelmakerij	0	0	0	1.280	0	0	0	0	0	0	0
- Verkoop Meijersweg	0	216	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- Verhuur resultaat	45	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- Erfpachresultaat BXL	994	430	110	0	0	0	0	0	0	0	0
- Tussentijdse winst Hemmelhorst	-33	93	117	62	130	142	77	135	134	0	0
- Bijdrage stelpost binnenstad voor Kloosterhof	0	71	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Subtotaal stortingen	1.729	1.543	962	2.076	865	877	77	135	134	0	0
Reguliere onttrekkingen:											
- Stimulering grondverkoop	-3	-50	-50	-50	-50	-50	0	0	0	0	0
- Personeelslasten Grondzaken	-40	-50	-50	-50	-50	-50	0	0	0	0	0
Afdrachten aan de Algemene Dienst:											
Ladder bedrijventerreinen (nog in te schatten)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Lange wemen openbare ruimte	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Haalbaarheidsonderzoek zonnepark	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Industrieplein (skaten)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Reeds bestemd:	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- De veldkamp afrekening rente	-142	-119	-110	-112	0	0	0	0	0	0	0
- Uitbetaling voorziening De veldkamp	0	0	0	-17832	0	0	0	0	0	0	0
- Nakomende kosten reeds afgesloten complexen (best res)	-36	-13	-156	0	0	0	0	0	0	0	0
- kosten WMBO	0	0	-328	0	0	0	0	0	0	0	0
- Afdracht aan welbions	-287	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Afdracht aan reserve vastgoed voor Markant	0	0	0	0	0	-250	0	0	0	0	0
Bijdrage aankoop Thiemsbrug	-66	-100	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Exploitatie overeenkomsten Welbions	-1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Exploitatie overeenkomsten Watorenpark	-25	-10	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kosten aanpalende infra zuidelijke laan HVZ	-573	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bijdrage verwijderen parkeerplaatsen Kloosterhof	0	0	0	-71	0	0	0	0	0	0	0
Tussentijdse winst	-381	1297	544	516	1326	1386	1707	1143	1185	469	1506
Tussentijdse winst	-381	1297	544	516	1326	1386	1707	1143	1185	469	1506
Wijziging voorziening tekortexploitaties	-5864	6360	7655	8117	12204	1335	-428	4951	6707	-214	-218
Wijziging voorziening tekortexploitaties extern	-743	-224	-237	17596	0	0	0	0	0	0	0
Wijziging voorziening Materiele vaste activa	-17	-0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Subtotaal specifieke onttrekkingen	-8.180	7.077	7.267	8.114	13.430	2.371	1.278	6.094	7.892	255	1.288
Mutatie saldo	-6.451	8.619	8.229	10.190	14.295	3.248	1.355	6.229	8.026	255	1.288
Reserve per 31 december	21.006	22.740	24.492	27.265	29.772	32.201	34.544	36.414	39.409	40.602	42.849

9.2 Aanwending onvoorzien

Wijziging begroting	Stuk nummer	Omschrijving	Pr.	B&W datum	Mutatie	Nieuw Saldo
		<i>Onvoorzien (primitieve begroting)</i>				144.000
		<i>Onvoorzien structureel (primitieve begroting)</i>				25.000
Eindstand						169.000

In 2022 is er geen beroep gedaan op het budget voor onvoorzien.

9.3 Verbonden partijen en vertegenwoordiging

In deze lijst worden verbonden partijen genoemd en overige samenwerkingsverbanden waarin onze bestuurders deelnemen. In het overzicht worden de volgende afkortingen gebruikt:

GR	Gemeenschappelijke regeling	Publieke rechtspersoon op grond van de Wet op de Gemeenschappelijke regelingen
OL	Openbaar lichaam	Gemeenschappelijke regeling met een geleed bestuur (algemeen en dagelijks bestuur)
BVO	Bedrijfsvoeringsorganisatie	Gemeenschappelijke regeling met een enkelvoudig bestuur
AB	Algemeen bestuur	Hoogste en besluitvormend orgaan in een publieke rechtspersoon
DB	Dagelijks bestuur	Dagelijks besluit voorbereidend orgaan in de rechtspersoon
BC	Bestuurscommissie	Bestuur van een activiteitendomein binnen een rechtspersoon
PFB	Portefeuillehoudersberaad	(Voor)overlegstructuur van portefeuillehouders t.b.v. inspraak van gemeenten
ALV	Algemene ledenvergadering	Hoogste en besluitvormend orgaan in een vereniging
AVA	Alg. vergadering van aandeelhouders	Hoogste en besluitvormend orgaan in een aandelenvennootschap

1. Gemeenschappelijke regelingen

Naam rechtspersoon (of onderdeel)	Juridische vorm	Orgaan	Vertegenwoordigd door	Plaatsvervanger
Samen Twente	GR-OL	Algemeen Bestuur Dagelijks Bestuur	Bruggink Bruggink	Luttikholt
Recreatieschap Twente	GR-BVO	Bestuur	Gerrits	Steen
Veiligheidsregio Twente	GR-OL	Algemeen Bestuur Dagelijks Bestuur	Schelberg -	Freriksen -
Sociaal Werk- en leerbedrijf Midden- Twente	GR-OL	Algemeen Bestuur Dagelijks Bestuur	Gerrits en Freriksen Gerrits	Bruggink
Stadsbank Oost- Nederland	GR-OL	Algemeen Bestuur Dagelijks Bestuur	Freriksen -	Luttikholt -
Crematoria Twente	GR-OL	Algemeen Bestuur Dagelijks Bestuur	Gerrits -	Steen -
Regionaal Bedrijventerrein Twente	GR-OL	Algemeen Bestuur Dagelijks Bestuur	Gerrits en Steen Gerrits	Bruggink en Freriksen
Omgevingsdienst Twente	GR-OL	Algemeen Bestuur Dagelijks Bestuur	Schelberg -	Bruggink -
Gemeentelijk Belastingkantoor Twente	GR-OL	Algemeen Bestuur Dagelijks Bestuur	Steen -	Gerrits -
Samen Maakt Sterk	GR - centrumgemeente regeling	B&W Hengelo	Freriksen	
ICT Hengelo	GR - centrumgemeente regeling	B&W Hengelo	Freriksen	

2. Overige vertegenwoordigingen

Naam rechtspersoon (of onderdeel)	Juridische vorm	Orgaan	Vertegenwoordigd door	Plaatsvervanger
Twente Board	Stichting		(vanuit Boss wisselend)	-
Bestuurlijk Overleg Sociaal Economische Structuur versterking (BOSS)	Regionaal afstemmingsoverleg tbv Twente Board	Regionaal overleg	Gehele college (afhankelijk van de inhoud)	Cf. vervangingsregeling
BNG Bank N.V.	N.V.	AvA	Steen	Gerrits
Twence B.V.	B.V.	AvA	Gerrits	Freriksen
Enexis Holding N.V.	N.V.	AvA	Gerrits	Steen
Warmtenetwerk Hengelo B.V.	B.V.	AvA	Gerrits	Bruggink
Warmtebedrijf Hengelo B.V.	B.V.	AvA	Gerrits	Bruggink
CotW Mobiliteit	Vrijwillige coalitie	PHO	Steen	Gerrits
CotW Milieu, Duurzaamheid & Afval	Vrijwillige coalitie	PHO	Bruggink	Freriksen
CotW Twentse Kracht	Vrijwillige coalitie	PHO	Freriksen	Schelberg
CotW IT Platform Twente	Vrijwillige coalitie	PHO	Freriksen	Schelberg
PHO Arbeidsmarkt	Overleg orgaan	PHO	Freriksen	Schelberg
Coördinatieoverleg Gebiedsagenda Oost	Overleg orgaan		Gerrits	Steen
Portefeuillehouders overleg Sport	PFO		Bruggink	Luttikholt
Kennispunt Twente	Netwerk organisatie	Bestuur	Freriksen	Schelberg
Eurocities	Netwerk organisatie		Portefeuilleafhankelijk	
Euregio	Gemeenschappelijke regeling naar Duits recht	Algemeen Bestuur Dagelijks Bestuur	Volgt nog (n.a.v. raadvoordracht) Schelberg	Cf. vervangingsregeling Cf. vervangingsregeling
Districtelijk Veiligheidsoverleg Twente	Overleg orgaan		Schelberg	Freriksen
Samenwerking sociale zaken (Borne, Haaksbergen en Hengelo)	Centrumgemeente regeling	Portefeuille - houdersoverleg	Freriksen	Schelberg
Samenwerking ICT Hengelo	Centrumgemeente regeling	Portefeuille - houdersoverleg	Freriksen	Schelberg
Vereniging van Gemeentelijke Aandeelhouders Noord Nederland (VEGANN)	Vereniging	Alv	Gerrits	Steen
De "Overijsselse Ombudsman"	Stichting		Schelberg	Freriksen
Havenbedrijf Twente	Samenwerking Almelo, Enschede, Hengelo, Hof van Twente en Lochem		Steen	Gerrits
Programmering bedrijven-terreinen Twente	Samenwerking Prov. Overijssel + 14 Twentse gemeenten	Portefeuille - houdersoverleg	Gerrits	Steen
Twente Milieu N.V.	N.V.		Gerrits	Steen
Provincie Overijssel Uitvoeringscommissie Enschede-Zuid	Commissie van de provincie Overijssel		Gerrits	Steen
Cultuurconvenant Oost Nederland	Overige verbonden partijen	263	Luttikholt	Bruggink
Pact van Twickel	Overige verbonden partijen		Gerrits	Steen
Regiegroep Nieuwe Energie Overijssel	Overige verbonden partijen		Bruggink	Luttikholt

9.4 Verdeling taakvelden over programma's

Programma 1 Veiligheid	Taakveld
	1.1 Crisisbeheersing en Brandweer
	1.2 Openbare orde en Veiligheid
Programma 2 Verkeer, Vervoer en Waterstaat	
	2.1 Verkeer, wegen en water
	2.2 Parkeren
	2.4 Economische Havens en waterwegen
	2.5 Openbaar vervoer
Programma 3 Economie	Taakveld
	3.1 Economische ontwikkeling
	3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur
	3.3 Bedrijfsloket en -regelingen
	3.4 Economische promotie
Programma 4 Onderwijs	Taakveld
	4.1 Openbaar basisonderwijs
	4.2 Onderwijshuisvesting
	4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken
Programma 5 Sport, cultuur en recreatie	Taakveld
	5.1 Sportbeleid en activering
	5.2 Sportaccommodaties
	5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie
	5.4 Musea
	5.5 Cultureel erfgoed
	5.6 Media
	5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie
Programma 6 Sociaal domein	Taakveld
	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie
	6.2 Wijkteams
	6.3 Inkomensregelingen
	6.4 Begeleide participatie
	6.5 Arbeidsparticipatie
	6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)
	6.71 Maatwerkdienstverlening 18+
	6.72 Maatwerkdienstverlening 18-
	6.81 Geëscaleerde zorg 18+
	6.82 Geëscaleerde zorg 18-
Programma 7 Volksgezondheid en milieu	Taakveld
	7.1 Volksgezondheid
	7.2 Riolering
	7.3 Afval
	7.4 Milieubeheer
	7.5 Begraafplaatsen
Programma 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	Taakveld
	8.1 Ruimtelijke Ordening
	8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)
	8.3 Wonen en bouwen
Programma 9 Bestuur en ondersteuning	Taakveld
	0.1 Bestuur
	0.2 Burgerzaken
	0.3 Beheer overige gebouwen en gronden
	0.4 Ondersteuning organisatie

Programma 1 Veiligheid	Taakveld
	0.5 Treasury
	0.61 OZB woningen
	0.62 OZB niet-woningen
	0.63 Parkeerbelasting
	0.64 Belastingen Overig
	0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds
	0.8 Overige baten en lasten
	0.10 Mutaties reserves

9.5 Verplichte kengetallen

1. Veiligheid

	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Verwijzingen naar Halt <i>(per 10.000 inwoners in de leeftijd 12-17 jaar)</i>	Niet bekend	110 (2020)	Nog niet beschikbaar
Winkeldiefstallen <i>(het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners)</i>	Niet bekend	Niet bekend	Nog niet beschikbaar
Geweldsmisdrijven <i>(het aantal geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners)</i>	Niet bekend	3,9 (2020)	Nog niet beschikbaar
Diefstallen uit woning <i>(het aantal diefstallen uit woningen per 1.000 inwoners)</i>	Niet bekend	Niet bekend	Nog niet beschikbaar
Vernielingen en beschadigingen in de openbare ruimte <i>(aantal per 1.000 inwoners)</i>	Niet bekend	6,1 (2020)	Nog niet beschikbaar

2. Verkeer, vervoer en waterstaat

Dit taakveld heeft geen verplichte BBV Indicatoren.

3. Economie

	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Het aantal vestigingen van bedrijven <i>(per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar; voor werkelijk 2018 per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-74 jaar)</i>	1087		1140
Funciemenging <i>(de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken))</i>	56,9		nog niet beschikbaar

4. Onderwijs

	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Omvang absoluut verzuim (niet ingeschreven op een school) <i>(per 1.000 leerlingen)</i>	1 (2017)	1 (2017)	1 (2017)
Omvang relatief verzuim (wel ingeschreven, maar ongeoorloofd afwezig) <i>(per 1.000 leerlingen)</i>	18 (2019)	18 (2019)	18 (2021)
Aantal vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie <i>(percentage van het totaal aantal leerlingen (12-23 jaar))</i>	1,7% (2020)	1,7% (2020)	1,9% (2021)

5. Sport, cultuur & recreatie

	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Percentage niet sporters <i>(t.o.v. het totaal aantal inwoners)</i>			42,50%

6. Sociaal domein

	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Aantal banen <i>(per 1000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar; werkelijk 2018; per 1000 inwoners in de leeftijd van 15-74 jaar)</i>	972,7 (2020)	972,7 (2020)	829,6 (2021)
Het percentage jongeren (12-21 jaar) met een delict voor de rechter <i>(t.o.v. het totaal aantal jongeren tussen de 12-21 jaar)</i>	1% (2020)	1% (2019)	1% (2020)
Het aantal kinderen in uitkeringsgezinnen <i>(percentage kinderen tot 18 jaar)</i>	6% (2020)	6% (2019)	6% (2021)
Netto arbeidsparticipatie <i>(Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking)</i>	66,4% (2020)	66,4% (2020)	70% (2021)
Aantal werkloze jongeren <i>(Percentage werkloze jongeren 16-22 jaar)</i>	3% (2020)	3% (2019)	2% (2021)
Personen met een bijstandsuitkering <i>(per 10.000 inwoners voor de jaren 2017 en 2018; per 1.000 inwoners voor het jaar 2019)</i>	563,1 (2021)	573,2 (2020)	528 (2021)
Personen met een lopend re-integratietraject <i>(per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar; werkelijk 2018 per 1000 inwoners in de leeftijd van 15-74 jaar)</i>	10,3 (2021)	11 (2022)	11 (2022)
Aantal jongeren dat gebruik maakt van jeugdhulp <i>(Percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp t.o.v. alle jongeren tot 18 jaar)</i>	11,4% (2020)	12,3% (2020)	12,2% (2022)
Aantal jongeren met een beschermingsmaatregel <i>(percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel t.o.v. alle jongeren tot 18 jaar)</i>	1,9% (2020)	2,1% (2020)	1,9% (2022)
Aantal jongeren met een reclasseringsmaatregel <i>(Percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel t.o.v. alle jongeren (12-22 jaar)</i>	0,4% (2020)	0,4% (2020)	0,5% (2022)
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo <i>(per 1.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep)</i>	840 (2021)	870 (2019)	840 (2022)

7. Volksgezondheid, milieu en duurzaamheid

	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Omvang huishoudelijk restafval <i>(kg/inwoner)</i>			
Hernieuwbare elektriciteit <i>(aandeel nieuwe energie als percentage van het totale energieverbruik in de gemeente)</i>			

8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Nieuw gebouwde woningen <i>(per 1.000 woningen)</i>			
Demografische druk <i>(de som van het aantal personen van 0-20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar)</i>	69,9		69,7

9. Bestuur en ondersteuning

	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Formatie <i>(fte per 1.000 inwoners)</i>	8,62	8,67	
Bezetting <i>(fte per 1.000 inwoners)</i>	8,40	8,18	
Apparaatskosten <i>(kosten per inwoner)</i>	709,3	733,94	
Overhead <i>(percentage van de totale lasten)</i>	7,76%	8,49%	
Externe inhuur <i>(percentage van totale loonsom + kosten externen)</i>	12,67%	5,04%	
Gemiddelde WOZ-waarde	€ 221.000	201000 (2020)	€ 243.000
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	€ 755	755 (2021)	€ 860
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	€ 795	795 (2021)	€ 901

10

Overige bijlage

10.1	Overzicht investeringsprojecten	270
10.2	Declaratiegedrag college (Motie Raad)	280
10.3	Overzicht subsidies 2022 (Motie Raad)	281

10.1 Overzicht investeringsprojecten

10.1.1 Lopende grondexploitatieprojecten

Project		Boekwaarde 1-1-2022	Begroot 2022	Werkelijk 2022	Restant 2022	Boekwaarde 31-12-2022
6 't Rot	Baten	7.472	252	265	13	7.737
6 't Rot	Lasten	10.304	265	111	154	10.415
Saldo 't Rot		2.832	13	-154	141	2.678
16 Gezondheidspark	Baten	16.937	365	876	511	17.813
16 Gezondheidspark	Lasten	31.043	302	288	14	31.331
Saldo Gezondheidspark		14.106	-63	-588	-497	13.518
28 Marskant	Baten	15	-	16	16	31
28 Marskant	Lasten	3.754	654	384	269	4.139
Saldo Marskant		3.739	654	368	253	4.108
35 't Oosterveld	Baten	13.618	7.590	5.344	-2.245	18.963
35 't Oosterveld	Lasten	25.447	265	272	-7	25.719
Saldo 't Oosterveld		11.829	-7.325	-5.072	2.238	6.756
44 Veldwijk Noord	Baten	15.214	305	305	-	15.519
44 Veldwijk Noord	Lasten	13.373	677	670	8	14.042
Saldo Veldwijk Noord		-1.841	372	365	8	-1.477
52 Dalmeden	Baten	55.722	6.858	5.879	-980	61.601
52 Dalmeden	Lasten	72.433	1.509	1.063	446	73.496
Saldo Dalmeden		16.711	-5.349	-4.816	1.426	11.895
96 Gem Campus	Baten	19.860	-	-	-	19.860
96 Gem Campus	Lasten	39.030	411	286	125	39.316
Saldo Gem Campus		19.170	411	286	125	19.456
101 Broek Noord	Baten	21.738	4.793	167	-4.626	21.905
101 Broek Noord	Lasten	32.633	919	654	265	33.287
Saldo Broek Noord		10.895	-3.874	487	4.891	11.382
102 Broek Oost	Baten	10.890	-	-	-	10.890
102 Broek Oost	Lasten	11.253	941	424	517	11.677
Saldo Broek Oost		363	941	424	517	787
104 Lange Wemen	Baten	13.791	-	-	-	13.791
104 Lange Wemen	Lasten	15.955	261	63	198	16.018
Saldo Lange Wemen		2.164	261	63	198	2.227
583 Beckumerstraat	Baten	809	240	-	-240	810
583 Beckumerstraat	Lasten	449	163	48	115	496
Saldo Beckumerstraat		-360	-77	48	355	-314
591 Woningbouw Beckum	Lasten	-	218	36	182	36
Saldo Woningbouw Beckum		-	-218	-36	182	36
701 HvZ Lansinkveld Noord	Baten	31.857	6	-	-6	31.857
701 HvZ Lansinkveld Noord	Lasten	35.365	121	45	76	35.410
Saldo HvZ Lansinkveld Noord		3.508	115	45	82	3.553
702 HvZ Langelier Erve	Baten	15.728	-	166	166	15.894
702 HvZ Langelier Erve	Lasten	17.976	215	274	-59	18.250
Saldo HvZ Langelier Erve		2.248	215	108	-225	2.356
704 HvZ EMGA	Baten	12.661	150	44	-106	12.704
704 HvZ EMGA	Lasten	14.217	664	231	434	14.448
Saldo HvZ EMGA		1.556	514	187	540	1.744
714 HvZ Woonstad Noord	Baten	9.132	147	147	-	9.279
714 HvZ Woonstad Noord	Lasten	7.818	204	49	155	7.867
Saldo HvZ Woonstad Noord		-1.314	57	-98	155	-1.412
715 HvZ Zuidelijke laan	Baten	14.536	-	-248	-248	14.288

Project		Boekwaarde 1-1-2022	Begroot 2022	Werkelijk 2022	Restant 2022	Boekwaarde 31-12-2022
715 HvZ Zuidelijke laan	Lasten	17.775	392	79	313	17.854
Saldo HvZ Zuidelijke laan		3.239	392	327	561	3.566
716 HvZ Kanaalzone	Baten	9.738	2.231	2.138	-94	11.876
716 HvZ Kanaalzone	Lasten	12.064	77	43	33	12.108
Saldo HvZ Kanaalzone		2.326	-2.154	-2.095	127	232
717 De Koppeling Hart van Zuid	Baten	-	5.413	4.903	-510	4.903
717 De Koppeling Hart van Zuid	Lasten	-	12.060	11.932	128	11.932
Saldo De Koppeling Hart van Zuid		-	6.647	7.029	638	7.029
790 HvZ Verspreide gronden	Baten	2.342	-965	-965	-	1.376
790 HvZ Verspreide gronden	Lasten	4.471	-1.716	-1.733	17	2.738
Saldo HvZ Verspreide gronden		2.129	-751	-768	17	1.362
791 De Hofmakerij Hart van Zuid	Baten	-	965	965	-	965
791 De Hofmakerij Hart van Zuid	Lasten	-	1.901	1.925	-24	1.925
Saldo De Hofmakerij Hart van Zuid		-	936	960	-24	960
Totaal lopende grondexploitatie projecten		93.300	-8.283	-2.930	11.708	90.442

10.1.2 Afgesloten grondexploitatieprojecten

Project		Boekwaarde 1-1-2022	Begroot 2022	Werkelijk 2022	Restant 2022	Boekwaarde 31-12-2022
HvZ Hoofdinfrastructuur	Baten	16.120	-	285	285	16.406
HvZ Hoofdinfrastructuur	Lasten	16.400	6	6	1	16.406
Saldo HvZ Hoofdinfrastructuur		280	6	-279	-284	-
HvZ Fase 2a Industrieplein eo	Baten	15.207	-4.924	-4.730	194	10.477
HvZ Fase 2a Industrieplein eo	Lasten	22.111	-11.637	-11.634	-2	10.477
Saldo HvZ Fase 2a Industrieplein eo		6.904	-6.713	-6.904	-196	-
Vereenigingsgebouw	Baten	4.049	-	-	-	4.049
Vereenigingsgebouw	Lasten	3.203	80	846	-766	4.049
Saldo Vereenigingsgebouw		-846	80	846	-766	-
HvZ Noordelijke laan	Baten	20.635	-	3.556	3.556	24.191
HvZ Noordelijke laan	Lasten	17.688	-29	6.503	-6.533	24.191
Saldo HvZ Noordelijke laan		-2.947	-29	2.947	-10.089	-
Totaal afgesloten grondexploitatie projecten		3.391	-6.656	-3.390	-11.335	-

10.1.3 Lopende exploitatieovereenkomsten projecten

Projecten		Totaal krediet	Mutaties (cum) t/m 2021	Mutaties 2022	Mutaties (cum) t/m 2022	Restant krediet
Exploitatieovereenkomst Seahorsecomplex	Baten	287	-661	3	-658	945
Exploitatieovereenkomst Seahorsecomplex	Lasten	287	1.182	5	1.188	-900
Saldo Exploitatieovereenkomst Seahorsecomplex		-	1.843	2	1.846	-1.845
Exploitatieovk. Hengelose Es	Baten	132	-618	-	-618	750
Exploitatieovk. Hengelose Es	Lasten	132	1.061	14	1.075	-944
Saldo Exploitatieovk. Hengelose Es		-	1.679	14	1.693	-1.694
Exploitatieovereenkomst Badhuis - Ariensschool	Baten	98	-495	-	-495	593
Exploitatieovereenkomst Badhuis - Ariensschool	Lasten	98	933	6	939	-841
Saldo Exploitatieovereenkomst Badhuis - Ariensschool		-	1.428	6	1.434	-1.434
Expl.ovk. Vitens Locatie	Baten	-	-50	-	-50	50
Expl.ovk. Vitens Locatie	Lasten	-	216	15	230	-230
Saldo Expl.ovk. Vitens Locatie		-	266	15	280	-280
Expl.ovk. Da Costastr./Oranjemavo (realisatie)	Baten	16	-96	-	-96	112
Expl.ovk. Da Costastr./Oranjemavo (realisatie)	Lasten	16	171	-	171	-155
Saldo Expl.ovk. Da Costastr./Oranjemavo (realisatie)		-	267	-	267	-267
Exploitatieovk. TenneT 110 KV ondergr. verbinding	Baten	41	-65	-	-65	107
Exploitatieovk. TenneT 110 KV ondergr. verbinding	Lasten	41	187	8	195	-153
Saldo Exploitatieovk. TenneT 110 KV ondergr. verbinding		-	252	8	260	-260
Exploitatieovk. Händelstraat (realisatie)	Baten	10	-27	-	-27	36
Exploitatieovk. Händelstraat (realisatie)	Lasten	10	59	-	59	-49
Saldo Exploitatieovk. Händelstraat (realisatie)		-	86	-	86	-85
Exploitatieovk. Etef Journee locatie	Baten	20	-5	-	-5	25
Exploitatieovk. Etef Journee locatie	Lasten	20	27	3	30	-10
Saldo Exploitatieovk. Etef Journee locatie		-	32	3	35	-35
Exploitatieovk. TenneT 110 KV Weideweg - Oele	Baten	-	-	-	-	-
Exploitatieovk. TenneT 110 KV Weideweg - Oele	Lasten	-	44	9	53	-53
Saldo Exploitatieovk. TenneT 110 KV Weideweg - Oele		-	44	9	53	-53
Tijdelijke omleiding F35	Baten	31	-	-	-	31
Tijdelijke omleiding F35	Lasten	31	48	1	50	-19
Saldo Tijdelijke omleiding F35		-	48	1	50	-50
Expl.ovk. Brouwerijterrein	Baten	128	-	30	30	98
Expl.ovk. Brouwerijterrein	Lasten	128	57	30	87	41
Saldo Expl.ovk. Brouwerijterrein		-	57	-	57	-57
Exploitatieovk. Hof te Tweekelo	Baten	32	-	25	25	7
Exploitatieovk. Hof te Tweekelo	Lasten	32	41	13	55	-23
Saldo Exploitatieovk. Hof te Tweekelo		-	41	-12	30	-30
Expl.ovk. Ontwikkeling Meijersweg	Baten	25	-	25	25	-
Expl.ovk. Ontwikkeling Meijersweg	Lasten	25	-	3	3	22
Saldo Expl.ovk. Ontwikkeling Meijersweg		-	-	-22	-22	22
Expl.ovk. RvR Enschedesestraat 406	Baten	24	-	-	-	24
Expl.ovk. RvR Enschedesestraat 406	Lasten	24	3	7	11	14
Saldo Expl.ovk. RvR Enschedesestraat 406		-	3	7	11	-10
Expl.ovk. Enschedesestraat 236A	Baten	9	-	-	-	9
Expl.ovk. Enschedesestraat 236A	Lasten	9	-	-	-	9
Saldo Expl.ovk. Enschedesestraat 236A		-	-	-	-	-
Expl.ovk. RvR Dalmedenweg 2	Baten	19	-	19	19	-
Expl.ovk. RvR Dalmedenweg 2	Lasten	19	-	-	-	19
Saldo Expl.ovk. RvR Dalmedenweg 2		-	-	-19	-19	19
Realisatieovk. EMGA Dikkers	Baten	-	-	31	31	-31

Projecten		Totaal krediet	Mutaties (cum) t/m 2021	Mutaties 2022	Mutaties (cum) t/m 2022	Restant krediet
Realisatieovk. EMGA Dijkers	Lasten	-	-	18	18	-18
Saldo Realisatieovk. EMGA Dijkers		-	-	-13	-13	13
Intentieovk. voorfase Gietart	Baten	50	-	-	-	50
Intentieovk. voorfase Gietart	Lasten	50	-	-	-	50
Saldo Intentieovk. voorfase Gietart		-	-	-	-	-
Expl.ovk. Schalmedenweg 21	Baten	25	-	-	-	25
Expl.ovk. Schalmedenweg 21	Lasten	25	-	1	1	24
Saldo Expl.ovk. Schalmedenweg 21		-	-	1	1	-1
Totaal lopende exploitatieprojecten		-	6.046	-	6.049	-6.047

10.1.4 Afgesloten exploitatieovereenkomsten projecten

Projecten		Totaal krediet	Mutaties (cum) t/m 2021	Mutaties 2022	Mutaties (cum) t/m 2022	Restant krediet
Exploitatieovereenkomst Elisabethstraat	Baten	95	-246	38	-208	303
Exploitatieovereenkomst Elisabethstraat	Lasten	95	649	6	655	-559
Saldo Exploitatieovereenkomst Elisabethstraat		-	895	-32	863	-862
Exploitatieovereenkomst EMGA Dijkers	Baten	98	-106	-4	-110	208
Exploitatieovereenkomst EMGA Dijkers	Lasten	98	474	-3	470	-372
Saldo Exploitatieovereenkomst EMGA Dijkers		-	580	1	580	-580
Expl.ovk. Bloemenbuurt	Baten	153	-	29	29	124
Expl.ovk. Bloemenbuurt	Lasten	153	103	13	116	37
Saldo Expl.ovk. Bloemenbuurt		-	103	-16	87	-87
Exploitatieovereenkomst Walhoflocatie Kloos2	Baten	-	-	1	1	-1
Exploitatieovereenkomst Walhoflocatie Kloos2	Lasten	-	57	1	58	-58
Saldo Exploitatieovereenkomst Walhoflocatie Kloos2		-	57	-	57	-57
Exploitatieovk. Bartelinkslaantje 12	Baten	18	-9	-	-9	26
Exploitatieovk. Bartelinkslaantje 12	Lasten	18	29	-	29	-12
Saldo Exploitatieovk. Bartelinkslaantje 12		-	38	-	38	-38
Exploitatieovk. RVR Twickel/Beckum	Baten	23	-27	-	-27	49
Exploitatieovk. RVR Twickel/Beckum	Lasten	23	-	-	-	23
Saldo Exploitatieovk. RVR Twickel/Beckum		-	27	-	27	-26
Exploitatieovk. Eetgerinksweg Beckum	Baten	20	-	10	10	10
Exploitatieovk. Eetgerinksweg Beckum	Lasten	20	2	1	3	18
Saldo Exploitatieovk. Eetgerinksweg Beckum		-	2	-9	-7	8
Exploitatieovk. Trace Gasunie	Baten	9	-	-	-	9
Exploitatieovk. Trace Gasunie	Lasten	9	7	-	8	2
Saldo Exploitatieovk. Trace Gasunie		-	7	-	8	-7
Expl.ovk. Dierenartsenpraktijk Deldenerstraat	Baten	12	-	-	-	12
Expl.ovk. Dierenartsenpraktijk Deldenerstraat	Lasten	12	11	-	11	1
Saldo Expl.ovk. Dierenartsenpraktijk Deldenerstraat		-	11	-	11	-11
Expl.ovk. Pruisische Veldweg 220	Baten	17	-	8	8	8
Expl.ovk. Pruisische Veldweg 220	Lasten	17	-	-	-	17
Saldo Expl.ovk. Pruisische Veldweg 220		-	-	-8	-8	9
Totaal afgesloten exploitatieprojecten		-	1.720	-64	1.656	-1.651

10.1.5 Lopende investeringsprojecten

Projecten		Totaal krediet	Mutaties (cum) t/m 2021	Mutaties 2022	Mutaties (cum) t/m 2022	Restant krediet
Herinrichting park Bataafse Kamp	Baten	980	261	-	261	719
Herinrichting park Bataafse Kamp	Lasten	1.330	553	77	630	700
Saldo Herinrichting park Bataafse Kamp		350	292	77	369	-19
Vorb en uitv herinr Deurningerstr fs2	Baten	1.843	1.656	152	1.808	36
Vorb en uitv herinr Deurningerstr fs2	Lasten	1.951	1.920	48	1.968	-16
Saldo Vorb en uitv herinr Deurningerstr fs2		108	264	-104	160	-52
Voorbereiding Herinrichting Deldenerstraat	Baten	1.182	1.182	-	1.182	-
Voorbereiding Herinrichting Deldenerstraat	Lasten	1.182	1.227	2	1.229	-47
Saldo Voorbereiding Herinrichting Deldenerstraat		-	45	2	47	-47
Inv, onderz en VO Herinr Deldenerstr deelgeb 1,2,3	Lasten	437	449	-	449	-13
Saldo Inv, onderz en VO Herinr Deldenerstr deelgeb 1,2,3		437	449	-	449	-13
Voorber. herinr. Deldenerstraat deelgebied 1	Lasten	149	179	-	179	-30
Saldo Voorber. herinr. Deldenerstraat deelgebied 1		149	179	-	179	-30
Voorber. herinr. Deldenerstraat deelgebied 3	Lasten	224	199	-	199	25
Saldo Voorber. herinr. Deldenerstraat deelgebied 3		224	199	-	199	25
Voorber. herinr. Deldenerstraat deelgebied 2	Lasten	373	400	2	402	-29
Saldo Voorber. herinr. Deldenerstraat deelgebied 2		373	400	2	402	-29
Uitv Deldenerstr, Geerdinksweg tot Tuindorpstr	Baten	2.200	1.911	7	1.918	282
Uitv Deldenerstr, Geerdinksweg tot Tuindorpstr	Lasten	2.200	1.911	7	1.918	282
Saldo Uitv Deldenerstr, Geerdinksweg tot Tuindorpstr		-	-	-	-	-
Uitv Deldenerstr Tuindorpstr-Langestr	Baten	4.050	2.261	1.659	3.920	130
Uitv Deldenerstr Tuindorpstr-Langestr	Lasten	4.050	2.327	1.594	3.920	130
Saldo Uitv Deldenerstr Tuindorpstr-Langestr		-	66	-65	-	-
Uitvoeringskrediet marktplein	Baten	2.945	-	2.839	2.839	106
Uitvoeringskrediet marktplein	Lasten	8.237	381	5.274	5.655	2.582
Saldo Uitvoeringskrediet marktplein		5.292	381	2.435	2.816	2.476
Uitvoeringskrediet marktplein fietsenkelder	Baten	100	-	100	100	-
Uitvoeringskrediet marktplein fietsenkelder	Lasten	825	-	784	784	41
Saldo Uitvoeringskrediet marktplein fietsenkelder		725	-	684	684	41
Uitvoeringskrediet Kuipersdijk	Baten	2.098	2.203	-	2.203	-105
Uitvoeringskrediet Kuipersdijk	Lasten	2.945	2.679	1	2.680	265
Saldo Uitvoeringskrediet Kuipersdijk		847	476	1	477	370
Nieuwbouw VSO Attendiz	Lasten	6.918	5.298	710	6.008	910
Saldo Nieuwbouw VSO Attendiz		6.071	4.822	709	5.531	540
Haven fase 2 CEF 2017-EU-TM-0024-W	Baten	2.700	5	14	19	2.681
Haven fase 2 CEF 2017-EU-TM-0024-W	Lasten	7.450	198	102	301	7.149
Saldo Haven fase 2 CEF 2017-EU-TM-0024-W		4.750	193	88	282	4.468
Vorb krediet civiel Bloemenbuurt	Baten	73	15	58	73	-
Vorb krediet civiel Bloemenbuurt	Lasten	73	15	71	85	-13
Saldo Vorb krediet civiel Bloemenbuurt		-	-	13	12	-13
Uitvoeringskrediet Bloemenbuurt	Baten	1.205	-	-	-	1.205
Uitvoeringskrediet Bloemenbuurt	Lasten	1.205	-	-	-	1.205
Saldo Uitvoeringskrediet Bloemenbuurt		-	-	-	-	-
Voorbereidingskrediet Lambertuspassage eo	Lasten	260	183	47	231	29
Saldo Voorbereidingskrediet Lambertuspassage eo		260	183	47	231	29
Uitvoeringskrediet Wetplein	Baten	2.973	-	-	-	2.973
Uitvoeringskrediet Wetplein	Lasten	4.753	-	58	58	4.695
Saldo Uitvoeringskrediet Wetplein		1.780	-	58	58	1.722
Uitvoeringskrediet winkelcentrum Groot Driene eo	Lasten	1.762	-	82	82	1.681
Saldo Uitvoeringskrediet winkelcentrum Groot Driene eo		1.762	-	82	82	1.681
Vorb. en uitv. F35 Slachthuisweg	Baten	113	98	-	98	15

Projecten		Totaal krediet	Mutaties (cum) t/m 2021	Mutaties 2022	Mutaties (cum) t/m 2022	Restant krediet
Vorb. en uitv. F35 Slachthuisweg	Lasten	113	116	-	116	-3
Saldo Vorb. en uitv. F35 Slachthuisweg		-	18	-	18	-18
Parkeren / Verkeersveiligheid Twentebad	Baten	650	-	-	-	650
Parkeren / Verkeersveiligheid Twentebad	Lasten	1.420	-	43	43	1.377
Saldo Parkeren / Verkeersveiligheid Twentebad		770	-	43	43	727
Uitvoering Anthoniusstraat en Karelstraat	Baten	721	-	315	315	406
Uitvoering Anthoniusstraat en Karelstraat	Lasten	721	-	315	315	406
Saldo Uitvoering Anthoniusstraat en Karelstraat		-	-	-	-	-
Voorbereiding F35 Bankastraat	Baten	175	51	125	175	-
Voorbereiding F35 Bankastraat	Lasten	175	51	158	208	-33
Saldo Voorbereiding F35 Bankastraat		-	-	33	33	-33
Voorbereidingskrediet zonneveld Boeldershoek	Lasten	-	-	47	47	-47
Saldo Voorbereidingskrediet zonneveld Boeldershoek		-	-	47	47	-47
Totaal lopende investeringsprojecten		23.898	7.901	4.217	12.119	11.778

10.1.6 Afgesloten investeringsprojecten

Projecten		Totaal krediet	Mutaties (cum) t/m 2021	Mutaties 2022	Mutaties (cum) t/m 2022	Restant krediet
Industrieplein/Skatemark	Baten	535	679	49	728	-193
Industrieplein/Skatemark	Lasten	1.855	2.020	26	2.046	-191
Saldo Industrieplein/Skatemark		1.320	1.341	-23	1.318	2
Uitvoeringskrediet Enschedesestraat	Baten	1.711	2.057	15	2.072	-361
Uitvoeringskrediet Enschedesestraat	Lasten	4.749	4.826	81	4.906	-157
Saldo Uitvoeringskrediet Enschedesestraat		3.038	2.769	66	2.834	204
Uitvoeringskrediet F35 Veloursstraat-Europatunnel	Baten	255	205	-	205	50
Uitvoeringskrediet F35 Veloursstraat-Europatunnel	Lasten	422	275	-	275	147
Saldo Uitvoeringskrediet F35 Veloursstraat-Europatunnel		167	70	-	70	97
Aanpalende infra Laan Zuid	Baten	-	349	25	374	-374
Aanpalende infra Laan Zuid	Lasten	-	799	149	947	-947
Saldo Aanpalende infra Laan Zuid		-	450	124	573	-573
Voorber- en uitv. krediet kernwinkelgebied	Baten	-	50	-	50	-50
Voorber- en uitv. krediet kernwinkelgebied	Lasten	-	373	-25	348	-348
Saldo Voorber- en uitv. krediet kernwinkelgebied		-	323	-25	298	-298
Totaal lopende investeringsprojecten		4.525	4.953	142	5.093	-568

10.1.7 Lopende rioleringsprojecten

Projecten		Totaal krediet	Mutaties (cum) t/m 2021	Mutaties 2022	Mutaties (cum) t/m 2022	Restant krediet
WGW Stelpost GRP 2022 actief 50	Lasten	559	-	-	-	559
Saldo WGW Stelpost GRP 2022 actief 50		559	-	-	-	559
WGW Stelpost GRP 2020 actief 15	Lasten	34	-	-	-	34
Saldo WGW Stelpost GRP 2020 actief 15		34	-	-	-	34
WGW Stelpost GRP 2021 actief 15	Lasten	280	-	-	-	280
Saldo WGW Stelpost GRP 2021 actief 15		280	-	-	-	280
WGW Stelpost GRP 2022 actief 15	Lasten	27	-	-	-	27
Saldo WGW Stelpost GRP 2022 actief 15		27	-	-	-	27
WGW Stelpost GRP 2020 actief 5	Lasten	71	-	-	-	71
Saldo WGW Stelpost GRP 2020 actief 5		71	-	-	-	71
WGW Stelpost GRP 2021 actief 5	Lasten	21	-	-	-	21
Saldo WGW Stelpost GRP 2021 actief 5		21	-	-	-	21
WGW Stelpost GRP 2022 actief 5	Lasten	284	-	-	-	284
Saldo WGW Stelpost GRP 2022 actief 5		284	-	-	-	284
WGW Stelpost GRP 2023 actief 50	Lasten	996	-	-	-	996
Saldo WGW Stelpost GRP 2023 actief 50		996	-	-	-	996
WGW Stelpost GRP 2023 actief 15	Lasten	425	-	-	-	425
Saldo WGW Stelpost GRP 2023 actief 15		425	-	-	-	425
WGW Stelpost GRP 2023 actief 5	Lasten	260	-	-	-	260
Saldo WGW Stelpost GRP 2023 actief 5		260	-	-	-	260
WGW Stelpost GRP 2024 actief 50	Lasten	1.439	-	-	-	1.439
Saldo WGW Stelpost GRP 2024 actief 50		1.439	-	-	-	1.439
WGW Stelpost GRP 2024 actief 15	Lasten	618	-	-	-	618
Saldo WGW Stelpost GRP 2024 actief 15		618	-	-	-	618
WGW Stelpost GRP 2025 actief 50	Lasten	1.246	-	-	-	1.246
Saldo WGW Stelpost GRP 2025 actief 50		1.246	-	-	-	1.246
WGW Stelpost GRP 2025 actief 15	Lasten	563	-	-	-	563
Saldo WGW Stelpost GRP 2025 actief 15		563	-	-	-	563
WGW Stelpost GRP 2026 actief 50	Lasten	662	-	-	-	662
Saldo WGW Stelpost GRP 2026 actief 50		662	-	-	-	662
WGW Stelpost GRP 2026 actief 15	Lasten	110	-	-	-	110
Saldo WGW Stelpost GRP 2026 actief 15		110	-	-	-	110
WGW Stelpost GRP 2026 actief 5	Lasten	163	-	-	-	163
Saldo WGW Stelpost GRP 2026 actief 5		163	-	-	-	163
WGW Stelpost GRP 2027 actief 50	Lasten	447	-	-	-	447
Saldo WGW Stelpost GRP 2027 actief 50		447	-	-	-	447
WGW Stelpost GRP 2027 actief 15	Lasten	36	-	-	-	36
Saldo WGW Stelpost GRP 2027 actief 15		36	-	-	-	36
WGW Stelpost GRP 2027 actief 5	Lasten	112	-	-	-	112
Saldo WGW Stelpost GRP 2027 actief 5		112	-	-	-	112
WGW Beekherstel Klimaat Actief Hengelo	Baten	-	-	-	-	-
WGW Beekherstel Klimaat Actief Hengelo	Lasten	313	-	154	154	159
Saldo WGW Beekherstel Klimaat Actief Hengelo		313	-	154	154	159
WGW Stelpost GRP 2021 voorz. 50	Baten	224	-	-	-	224
WGW Stelpost GRP 2021 voorz. 50	Lasten	224	-	-	-	224
Saldo WGW Stelpost GRP 2021 voorz. 50		-	-	-	-	-
WGW Stelpost GRP 2022 voorz. 50	Baten	295	-	-	-	295
WGW Stelpost GRP 2022 voorz. 50	Lasten	295	-	-	-	295
Saldo WGW Stelpost GRP 2022 voorz. 50		-	-	-	-	-
WGW Stelpost GRP 2019 voorz. 15	Baten	155	-	-	-	155
WGW Stelpost GRP 2019 voorz. 15	Lasten	155	-	-	-	155

Projecten		Totaal krediet	Mutaties (cum) t/m 2021	Mutaties 2022	Mutaties (cum) t/m 2022	Restant krediet
Saldo WGW Stelpost GRP 2019 voorz. 15		-	-	-	-	-
WGW Stelpost GRP 2020 voorz. 15	Baten	32	-	-	-	32
WGW Stelpost GRP 2020 voorz. 15	Lasten	32	-	-	-	32
Saldo WGW Stelpost GRP 2020 voorz. 15		-	-	-	-	-
WGW Stelpost GRP 2021 voorz. 15	Baten	266	-	-	-	266
WGW Stelpost GRP 2021 voorz. 15	Lasten	266	-	-	-	266
Saldo WGW Stelpost GRP 2021 voorz. 15		-	-	-	-	-
WGW Stelpost GRP 2022 voorz. 15	Baten	38	-	-	-	38
WGW Stelpost GRP 2022 voorz. 15	Lasten	38	-	-	-	38
Saldo WGW Stelpost GRP 2022 voorz. 15		-	-	-	-	-
WGW Stelpost GRP 2018 voorz. 5	Baten	120	-	-	-	120
WGW Stelpost GRP 2018 voorz. 5	Lasten	120	-	-	-	120
Saldo WGW Stelpost GRP 2018 voorz. 5		-	-	-	-	-
WGW Stelpost GRP 2019 voorz. 5	Baten	100	-	-	-	100
WGW Stelpost GRP 2019 voorz. 5	Lasten	100	-	-	-	100
Saldo WGW Stelpost GRP 2019 voorz. 5		-	-	-	-	-
WGW Stelpost GRP 2020 voorz. 5	Baten	69	-	-	-	69
WGW Stelpost GRP 2020 voorz. 5	Lasten	69	-	-	-	69
Saldo WGW Stelpost GRP 2020 voorz. 5		-	-	-	-	-
WGW Stelpost GRP 2021 voorz. 5	Baten	19	-	-	-	19
WGW Stelpost GRP 2021 voorz. 5	Lasten	19	-	-	-	19
Saldo WGW Stelpost GRP 2021 voorz. 5		-	-	-	-	-
WGW Stelpost GRP 2022 voorz. 5	Baten	406	-	-	-	406
WGW Stelpost GRP 2022 voorz. 5	Lasten	406	-	-	-	406
Saldo WGW Stelpost GRP 2022 voorz. 5		-	-	-	-	-
WGW Stelpost GRP 2023 voorz. 50	Baten	72	-	-	-	72
WGW Stelpost GRP 2023 voorz. 50	Lasten	72	-	-	-	72
Saldo WGW Stelpost GRP 2023 voorz. 50		-	-	-	-	-
WGW Stelpost GRP 2023 voorz. 15	Baten	556	-	-	-	556
WGW Stelpost GRP 2023 voorz. 15	Lasten	556	-	-	-	556
Saldo WGW Stelpost GRP 2023 voorz. 15		-	-	-	-	-
WGW Stelpost GRP 2023 voorz. 5	Baten	340	-	-	-	340
WGW Stelpost GRP 2023 voorz. 5	Lasten	340	-	-	-	340
Saldo WGW Stelpost GRP 2023 voorz. 5		-	-	-	-	-
WGW Bijdr. GRP aan Voorb. herinr. Deldenerstr.	Baten	1.042	1.042	-	1.042	-
WGW Bijdr. GRP aan Voorb. herinr. Deldenerstr.	Lasten	1.042	1.042	-	1.042	-
Saldo WGW Bijdr. GRP aan Voorb. herinr. Deldenerstr.		-	-	-	-	-
Aansluiting Veldbeek Brouwerij Industrieplein	Baten	305	235	0	235	70
Aansluiting Veldbeek Brouwerij Industrieplein	Lasten	305	470	1	471	-166
Saldo Aansluiting Veldbeek Brouwerij Industrieplein		-	235	0	235	-235
WGW Stelpost GRP 2024 voorz. 50	Baten	822	-	-	-	822
WGW Stelpost GRP 2024 voorz. 50	Lasten	822	-	-	-	822
Saldo WGW Stelpost GRP 2024 voorz. 50		-	-	-	-	-
WGW Stelpost GRP 2024 voorz. 15	Baten	691	-	-	-	691
WGW Stelpost GRP 2024 voorz. 15	Lasten	691	-	-	-	691
Saldo WGW Stelpost GRP 2024 voorz. 15		-	-	-	-	-
WGW Herinrichting parkeerplaats Welbions Interreg	Baten	424	395	8	403	21
WGW Herinrichting parkeerplaats Welbions Interreg	Lasten	424	395	8	403	21
Saldo WGW Herinrichting parkeerplaats Welbions Interreg		-	-	-	-	-
WGW Bijdr aan uitv D'str dl Langestr tot kruising	Baten	967	914	-	914	53
WGW Bijdr aan uitv D'str dl Langestr tot kruising	Lasten	967	914	-	914	53
Saldo WGW Bijdr aan uitv D'str dl Langestr tot kruising		-	-	-	-	-
WGW Relining Transportriool fase 2	Baten	790	595	8	604	186
WGW Relining Transportriool fase 2	Lasten	790	595	8	604	186
Saldo WGW Relining Transportriool fase 2		-	-	-	-	-
WGW Bijdr GRP voorb en herinr Deurn.str fs2	Baten	1.335	1.335	-	1.335	-

Projecten		Totaal krediet	Mutaties (cum) t/m 2021	Mutaties 2022	Mutaties (cum) t/m 2022	Restant krediet
WGW Bijdr GRP voorb en herinr Deurn.str fs2	Lasten	1.335	1.335	-	1.335	-
Saldo WGW Bijdr GRP voorb en herinr Deurn.str fs2		-	-	-	-	-
WGW Bijdr GRP Uitv Deldenerstr, Geerd.weg Tuindstr	Baten	1.420	1.178	-24	1.153	267
WGW Bijdr GRP Uitv Deldenerstr, Geerd.weg Tuindstr	Lasten	1.420	1.178	-24	1.153	267
Saldo WGW Bijdr GRP Uitv Deldenerstr, Geerd.weg Tuindstr		-	-	-	-	-
WGW Stelpost GRP 2025 voorz. 50	Baten	1.654	-	-	-	1.654
WGW Stelpost GRP 2025 voorz. 50	Lasten	1.654	-	-	-	1.654
Saldo WGW Stelpost GRP 2025 voorz. 50		-	-	-	-	-
WGW Stelpost GRP 2025 voorz. 15	Baten	746	-	-	-	746
WGW Stelpost GRP 2025 voorz. 15	Lasten	746	-	-	-	746
Saldo WGW Stelpost GRP 2025 voorz. 15		-	-	-	-	-
WGW Uitv. extra watertoevoer Veldbeek	Baten	60	49	-	49	11
WGW Uitv. extra watertoevoer Veldbeek	Lasten	60	49	-	49	11
Saldo WGW Uitv. extra watertoevoer Veldbeek		-	-	-	-	-
WGW bijdr. GRP aan Bataafse Kamp	Baten	577	-	-	-	577
WGW bijdr. GRP aan Bataafse Kamp	Lasten	577	-	-	-	577
Saldo WGW bijdr. GRP aan Bataafse Kamp		-	-	-	-	-
WGW Herinrichting Elsbeek Waterschap	Baten	330	200	160	361	-31
WGW Herinrichting Elsbeek Waterschap	Lasten	330	200	190	390	-60
Saldo WGW Herinrichting Elsbeek Waterschap		-	-	29	29	-29
WGW Herinrichting H. Dunantstraat	Baten	579	341	45	386	193
WGW Herinrichting H. Dunantstraat	Lasten	579	341	45	386	193
Saldo WGW Herinrichting H. Dunantstraat		-	-	-	-	-
WGW Oplossen wateroverlast Beverfeurde	Baten	70	60	-	60	10
WGW Oplossen wateroverlast Beverfeurde	Lasten	70	60	-	60	10
Saldo WGW Oplossen wateroverlast Beverfeurde		-	-	-	-	-
WGW Bijdr GRP aan Deld str Tuindorpstr	Baten	1.910	1.194	586	1.780	130
WGW Bijdr GRP aan Deld str Tuindorpstr	Lasten	1.910	1.194	586	1.780	130
Saldo WGW Bijdr GRP aan Deld str Tuindorpstr		-	-	-	-	-
WGW Stelpost GRP 2026 voorz. 50	Baten	1.769	-	-	-	1.769
WGW Stelpost GRP 2026 voorz. 50	Lasten	1.769	-	-	-	1.769
Saldo WGW Stelpost GRP 2026 voorz. 50		-	-	-	-	-
WGW Stelpost GRP 2026 voorz. 15	Baten	295	-	-	-	295
WGW Stelpost GRP 2026 voorz. 15	Lasten	295	-	-	-	295
Saldo WGW Stelpost GRP 2026 voorz. 15		-	-	-	-	-
WGW Stelpost GRP 2026 voorz. 5	Baten	437	-	-	-	437
WGW Stelpost GRP 2026 voorz. 5	Lasten	437	-	-	-	437
Saldo WGW Stelpost GRP 2026 voorz. 5		-	-	-	-	-
WGW Aanleg drainage Hazelaarweg eo	Baten	175	122	2	124	51
WGW Aanleg drainage Hazelaarweg eo	Lasten	175	122	2	124	51
Saldo WGW Aanleg drainage Hazelaarweg eo		-	-	-	-	-
WGW Bijdr GRP aan Herinrichting Markt	Baten	1.829	-	1.684	1.684	145
WGW Bijdr GRP aan Herinrichting Markt	Lasten	1.829	-	1.684	1.684	145
Saldo WGW Bijdr GRP aan Herinrichting Markt		-	-	-	-	-
WGW Bijdrage GRP aan project civiel Bloemenbuurt	Baten	73	15	58	73	-
WGW Bijdrage GRP aan project civiel Bloemenbuurt	Lasten	73	15	58	73	-
Saldo WGW Bijdrage GRP aan project civiel Bloemenbuurt		-	-	-	-	-
WGW bijdr GRP aan F35 Bankastraat	Baten	86	25	61	86	-
WGW bijdr GRP aan F35 Bankastraat	Lasten	86	25	61	86	-
Saldo WGW bijdr GRP aan F35 Bankastraat		-	-	-	-	-
Renovatie 6 rioolgemalen elektromechanisch	Baten	200	-	156	156	44
Renovatie 6 rioolgemalen elektromechanisch	Lasten	200	-	156	156	44
Saldo Renovatie 6 rioolgemalen elektromechanisch		-	-	-	-	-
WGW Bijdrage GRP aan Wetplein	Baten	1.388	-	-	-	1.388
WGW Bijdrage GRP aan Wetplein	Lasten	1.388	-	-	-	1.388
Saldo WGW Bijdrage GRP aan Wetplein		-	-	-	-	-

Projecten		Totaal krediet	Mutaties (cum) t/m 2021	Mutaties 2022	Mutaties (cum) t/m 2022	Restant krediet
WGW Riolvervanging Bornsestraat	Baten	160	-	147	147	13
WGW Riolvervanging Bornsestraat	Lasten	160	-	147	147	13
Saldo WGW Riolvervanging Bornsestraat		-	-	-	-	-
WGW Hellingbaan BBB Rioolwaterzuivering	Baten	60	-	50	50	10
WGW Hellingbaan BBB Rioolwaterzuivering	Lasten	60	-	50	50	10
Saldo WGW Hellingbaan BBB Rioolwaterzuivering		-	-	-	-	-
WGW Stelpost GRP 2027 voorz. 50	Baten	1.953	-	-	-	1.953
WGW Stelpost GRP 2027 voorz. 50	Lasten	1.953	-	-	-	1.953
Saldo WGW Stelpost GRP 2027 voorz. 50		-	-	-	-	-
WGW Stelpost GRP 2027 voorz. 15	Baten	159	-	-	-	159
WGW Stelpost GRP 2027 voorz. 15	Lasten	159	-	-	-	159
Saldo WGW Stelpost GRP 2027 voorz. 15		-	-	-	-	-
WGW Stelpost GRP 2027 voorz. 5	Baten	488	-	-	-	488
WGW Stelpost GRP 2027 voorz. 5	Lasten	488	-	-	-	488
Saldo WGW Stelpost GRP 2027 voorz. 5		-	-	-	-	-
WGW Bijdr GRP Anthoniusstr Karelstr	Baten	546	-	315	315	231
WGW Bijdr GRP Anthoniusstr Karelstr	Lasten	546	-	315	315	231
Saldo WGW Bijdr GRP Anthoniusstr Karelstr		-	-	-	-	-
WGW Bijdrage GRP aan uitv Bloemenbuurt	Baten	871	-	-	-	871
WGW Bijdrage GRP aan uitv Bloemenbuurt	Lasten	871	-	-	-	871
Saldo WGW Bijdrage GRP aan uitv Bloemenbuurt		-	-	-	-	-
Relinen Pasteurstraat	Lasten	-	-	62	62	-62
Saldo Relinen Pasteurstraat		-	-	62	62	-62
Totaal lopende exploitatieprojecten		8.666	235	246	481	8.186

10.1.8 Afgesloten rioleringsprojecten

Projecten		Totaal krediet	Mutaties (cum) t/m 2021	Mutaties 2022	Mutaties (cum) t/m 2022	Restant krediet
WGW Stelpost GRP 2021 actief 50	Lasten	-	-	-	-	-
Saldo WGW Stelpost GRP 2021 actief 50		-	-	-	-	-
WGW Stelpost GRP 2018 voorz. 15	Baten	-	-	-	-	-
WGW Stelpost GRP 2018 voorz. 15	Lasten	-	-	-	-	-
Saldo WGW Stelpost GRP 2018 voorz. 15		-	-	-	-	-
WGW Bijdrage GRP aan Lansinkesweg Industriestr	Baten	1.194	717	-	717	477
WGW Bijdrage GRP aan Lansinkesweg Industriestr	Lasten	1.194	717	-	717	477
Saldo WGW Bijdrage GRP aan Lansinkesweg Industriestr		-	-	-	-	-
Totaal afgesloten exploitatieprojecten		-	-	-	-	-

10.2 Declaratiegedrag college (Motie Raad)

Kostensoort	Naam	Eindtotaal
Overige diensten derden	Bruggink	999,63

Overzicht als bedoeld in de door de raad op 19-7-2011 aangenomen motie.

10.3 Overzicht subsidies 2022 (Motie Raad)

Tijdens de behandeling van de Beleidsbegroting 2019-2022 op 6 november 2018 is de motie Openbaar subsidieregister aanvaard (C02-M24). In de motie is opgedragen om een openbaar subsidieregister op te zetten welke eenvoudig via de gemeentelijke website toegankelijk is. Dit subsidieregister wordt sinds 2019 twee maal per jaar gepubliceerd op de website van de gemeente onder de naam "Subsidieregister". Voor de meest actuele cijfers verwijzen wij u door naar onze website.

In paragraaf 6.8 wordt gerapporteerd over de subsidie plafonds en bestedingen in het jaar. Deze subsidies zijn ook onderdeel van het subsidie register.

Bezoekadres stadhuis
Burgemeester van de Dussenplein 1

Postadres
Postbus 18, 7550 AA Hengelo

Telefoonnummer
14-074

E-mail
Gemeente@hengelo.nl

www.hengelo.nl

Gemeente
Hengelo

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de raad van gemeente Hengelo

Verklaring over de jaarrekening 2022

Ons oordeel

Naar ons oordeel:

- geeft de in de jaarstukken 2022 opgenomen jaarrekening (pagina 185 t/m 242) van gemeente Hengelo ('de gemeente') een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de activa en passiva van de gemeente op 31 december 2022 als van de baten en lasten over 2022, in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten ('BBV');
- zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2022, in alle van materieel belang zijnde aspecten, rechtmatig tot stand gekomen, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader dat is vastgesteld door de raad op 21 december 2022.

Wat we hebben gecontroleerd

Wij hebben de jaarrekening 2022 van gemeente Hengelo gecontroleerd.

De jaarrekening bestaat uit:

- De balans per 31 december 2022 ('Balans')
- Het overzicht van baten en lasten over 2022 ('het overzicht van baten en lasten')
- De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen, bestaande uit o.a.:
  - 'Toelichtingen';
  - 'Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling';
  - 'Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening';
  - 'Toelichting op de balans';
  - 'Toelichting op de staat van baten en lasten'
  - 'Begrotingsrechtmatigheid'
- De SiSa-bijlage met verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen
- WNT-verantwoording 2022
- Gerealiseerde baten en lasten per taakveld

Het stelsel voor financiële verslaggeving dat is gebruikt voor het opmaken van de jaarrekening is het BBV.

SRUF3Z4E5WAE-568379262-137

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Leonard Springerlaan 35, 9727 KB Groningen, Postbus 8060, 9702 KB Groningen

T: 088 792 00 50, F: 088 792 94 24, www.pwc.nl

'PwC' is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop)voorwaarden die ook zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het controleprotocol en het normenkader dat is vastgesteld door de raad op 21 december 2022 en het Controleprotocol WNT 2022 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de paragraaf ‘Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening’.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Onafhankelijkheid

Wij zijn onafhankelijk van gemeente Hengelo zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Materialiteit

De reikwijdte van onze controle wordt beïnvloed door het toepassen van materialiteit. Het begrip ‘materieel belang’ wordt toegelicht in de sectie ‘Onze verantwoordelijkheid voor de controle van de jaarrekening’.

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de bij onze controle toegepaste materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op €3.756.000 (2021: €3.500.000), waarbij de bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie voor fouten 1% bedraagt en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado. Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2022.

Wij zijn met de raad overeengekomen dat wij aan de raad tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de €187.000 (2021: €175.000) rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen, of in het kader van SiSa of WNT, relevant zijn.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot fraude en financiële risico's, en de aangelegenheden daaruit, bepaald in de context van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. De informatie ter ondersteuning van ons oordeel, zoals onze bevindingen en observaties ten aanzien van de controleaanpak frauderisico's en de controleaanpak continuïteit, moet in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Controleaanpak frauderisico's

Wij hebben risico's op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude geïdentificeerd en ingeschat. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in gemeente Hengelo en haar omgeving en de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces, en de wijze waarop het college van burgemeester en wethouders inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort en de wijze waarop de raad toezicht uitoefent en de uitkomsten daarvan.

Wij verwijzen naar de paragraaf bedrijfsvoering van de jaarstukken, waarin het college van burgemeester en wethouders een beschrijving van het frauderisicomangement heeft opgenomen.

Wij hebben ten aanzien van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude de opzet en implementatie van de interne beheersing geëvalueerd, waaronder de frauderisicoanalyse van het college en het management en de gedragscode en voor zover wij dat noodzakelijk achtten voor onze controle, de werking getoetst van deze interne beheersmaatregelen.

Wij hebben om inlichtingen gevraagd bij de leden van het college van burgemeester en wethouders en het management (waaronder controller, concernmanager/directeur bedrijfsvoering, de afdelingsmanager financiën, advies en control en de verbijzonderde interne controle medewerkers) of zij op de hoogte zijn van feitelijke, vermeende of vermoede fraude. Hieruit volgden geen signalen van feitelijke, vermeende of vermoede fraude die kunnen leiden tot een afwijking van materieel belang. Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van frauderisico's, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van frauderisico's.

De door ons geïdentificeerde frauderisico's en uitgevoerde specifieke werkzaamheden zijn als volgt:

<i>Geïdentificeerde frauderisico's</i>	<i>Onze controlewerkzaamheden en observaties</i>
<i>Het doorbreken van interne beheersingsmaatregelen door het college van burgemeester en wethouders</i>	Wij hebben journaalposten geselecteerd op basis van risicocriteria en hierop specifieke controlewerkzaamheden verricht. Deze werkzaamheden omvatten onder meer inspectie van informatie uit brondocumenten. Wij hebben geen significante transacties buiten het kader van de normale bedrijfsuitoefening geïdentificeerd. Tevens zijn wij nagegaan of de gemeente transacties is aangegaan met organisaties waarbij collegeleden en managementleden een nevenfunctie hebben. Wij hebben dergelijke transacties niet aangetroffen.
Het college van burgemeester en wethouders en het management bevindt zich in een unieke positie om fraude te plegen, omdat het in staat is de administratieve vastleggingen te manipuleren en frauduleuze financiële overzichten op te stellen door interne beheersingsmaatregelen te doorbreken die anderszins effectief lijken te werken.	Tevens hebben wij specifieke controlewerkzaamheden verricht ten aanzien van belangrijke schattingen van het college en het management, zoals de waardering van de grondexploitaties, vaste activa en debiteuren en het toereikend zijn van voorzieningen. Hierbij hebben we in het bijzonder aandacht gehad voor het inherente risico van vooringenomenheid van het college en het management bij deze posten.
	Onze werkzaamheden hebben niet geleid tot specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude ten aanzien van het doorbreken van de interne beheersing door het management en het college.

Geïdentificeerde frauderisico's   ***Onze controlewerkzaamheden en observaties***

Daarom besteden wij bij al onze controles aandacht aan het risico van het doorbreken van maatregelen van interne beheersing door het college van burgemeester en wethouders en management, waaronder risico's op mogelijke afwijkingen als gevolg van fraude op basis van een analyse van mogelijke belangen van het college van burgemeester en wethouders en management.

In dat kader hebben wij specifiek aandacht besteed aan:

- journaalposten en andere aanpassingen die tijdens het opstellen van de jaarrekening zijn gemaakt;
- significante transacties buiten het kader van de normale bedrijfsuitoefening;
- schattingen.

Het risico dat aanbestedingen gegund worden aan bevriende partijen

Dit risico rondom mogelijke gunning aan bevriende partijen is doorgaans bij gemeenten een verhoogd risico. Dit komt omdat gemeenten zakendoen met een veelvoud aan leveranciers met ook nog een grote diversiteit in inkoop van goederen en diensten.

Wij hebben de opzet en het bestaan van de interne beheersing met betrekking tot de inkoop en de aanbestedingstrajecten vastgesteld.

Wij hebben vastgesteld dat er periodiek een spendanalyse is opgesteld, waarbij wordt vastgesteld of het juiste aanbestedingstraject is gevolgd. Daarnaast hebben wij op basis van een deelwaarneming aanbestedingsdossiers gecontroleerd. Hierbij is expliciet vastgesteld dat de juiste aanbestedingsprocedure is gevolgd en meerdere medewerkers betrokken zijn geweest bij het proces van gunning. Uit onze controlewerkzaamheden zijn geen bijzonderheden geconstateerd.

Het risico op niet-zakelijke transacties bij de grondverkoop

Het risico rondom mogelijke niet-zakelijke transacties bij grondverkoop is doorgaans bij gemeenten met een relatief grote projectportefeuille een verhoogd risico. Dit komt omdat er doorgaans veel grondverkoop plaatsvinden.

We hebben de opzet en het bestaan van de interne beheersing met betrekking tot verkopen van gronden vastgesteld. Uit onze controlewerkzaamheden zijn geen bijzonderheden geconstateerd.

Wij hebben een deelwaarneming verricht op de materiële verkooptransacties. Wij hebben vastgesteld dat de gehanteerde verkoopprijzen zijn gebaseerd op de grondprijzennota.

Geïdentificeerde frauderisico's

Het risico dat de toerekening aan het juiste boekjaar van baten uit inkomende subsidies wordt beïnvloed

Het risico dat de toerekening aan het juiste boekjaar van baten uit inkomende subsidies wordt beïnvloed is bij de gemeente Hengelo een risico omdat de omvang van de inkomende subsidies groot is ten opzichte van andere gemeenten, het verantwoorden van subsidies in het juiste boekjaar kan daarom complex zijn.

Onze controlewerkzaamheden en observaties

Wij hebben de opzet van de interne beheersing met betrekking tot het verantwoorden van baten vastgesteld. Uit onze controlewerkzaamheden zijn geen bijzonderheden geconstateerd.

Wij hebben een controle uitgevoerd op de verantwoorde baten uit inkomende subsidies. Daarnaast hebben wij een controle uitgevoerd op in januari en februari 2023 ontvangen subsidies. Hierbij hebben wij vastgesteld dat de inkomende subsidies in het juiste boekjaar zijn verantwoord.

Wij hebben in onze controle een element van onvoorspelbaarheid ingebouwd. Ook hebben we kennisgenomen van een advocatenbrief en zijn wij tijdens de controle alert gebleven op indicaties voor fraude. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die een aanwijzing vormen voor fraude of het niet naleven van wet- en regelgeving. Indien daar sprake van was, hebben wij onze evaluatie van het risico van fraude en de gevolgen daarvan voor onze controlewerkzaamheden opnieuw geëvalueerd.

Controleaanpak veronderstellingen inzake financiële risico's in relatie tot de financiële positie

Zoals toegelicht in de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' van de jaarstukken, heeft het college van burgemeester en wethouders een beoordeling opgesteld van de mogelijkheden van de gemeente om de risico's vanuit de normale bedrijfsvoering financieel op te vangen en de bedrijfsvoering zonder tussenkomst van de toezichthouder voort te zetten.

Onze werkzaamheden om de risico-inschatting in relatie tot de financiële positie van het college van burgemeester en wethouders te evalueren omvatten onder andere:

- Kennisnemen van het risicomanagement, waaronder het risico-inschattingsproces, en overwegen of de risico-inschatting van het college van burgemeester en wethouders alle relevante informatie bevat waarvan wij als gevolg van onze controle kennis hebben door het doornemen van nota's, interne memo's en het college van burgemeester en wethouders bevragen over de belangrijkste veronderstellingen en uitgangspunten.
- Kennisnemen van de meerjarenbegroting en de ontwikkelingen in de sector lokale overheden.
- Vaststellen dat de verplichte financiële kengetallen in lijn liggen met de gangbare ratio's.
- Inwinnen van inlichtingen bij het college van burgemeester en wethouders over zijn kennis van het niet in staat kunnen zijn om financiële risico's op te kunnen vangen vanuit de reguliere bedrijfsvoering.

Onze controlewerkzaamheden hebben geen informatie opgeleverd die strijdig is met de veronderstellingen en aannames van het college van burgemeester en wethouders over de gehanteerde uitgangspunten om de normale bedrijfsvoering voort te kunnen zetten.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2022 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, onderdelen n en o, Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, en of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

De jaarstukken omvat ook andere informatie. Dat betreft alle informatie in de jaarstukken anders dan de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

Verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening en de accountantscontrole

---

Verantwoordelijkheden van het college van burgemeester en wethouders en de raad voor de jaarrekening

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor:

- het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag in overeenstemming met het BBV; en voor
- de rechtmatige totstandkoming van de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties. Rechtmatige totstandkoming betekent in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen, opgenomen bepalingen; en
- een zodanige interne beheersing die het college van burgemeester en wethouders noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de rechtmatige totstandkoming van baten, lasten en balansmutaties mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het college van burgemeester en wethouders afwegen of de financiële positie voldoende is om de gemeente in staat te stellen de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen. Het college van burgemeester en wethouders moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

De raad is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeente.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze doelstellingen zijn een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen over de vraag of de jaarrekening als geheel geen afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of van fouten en een controleverklaring uit te brengen waarin ons oordeel is opgenomen. Een redelijke mate van zekerheid is een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle afwijkingen van materieel belang ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Groningen, 7 juni 2023
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door: S.J. Dul MSc RA

Bijlage bij onze controleverklaring over de jaarrekening 2022 van gemeente Hengelo

---

In aanvulling op wat is vermeld in onze controleverklaring hebben wij in deze bijlage onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening nader uiteengezet en toegelicht wat een controle inhoudt.

De verantwoordelijkheden van de accountant voor de controle van de jaarrekening

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het controleprotocol dat is vastgesteld door de raad op 21 december 2022, het Controleprotocol WNT 2022, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat
  - de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
  - baten en lasten alsmede de balansmutaties als gevolg van fouten of fraude niet, in alle van materieel belang zijnde aspecten, rechtmatig tot stand zijn gekomen,
- Het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing van de gemeente.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeente.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college van burgemeester en wethouders en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het college van burgemeester en wethouders gehanteerde afweging dat de gemeente in staat is de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen aanvaardbaar is. Ook het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de gemeente haar financiële risico's kan opvangen. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de gemeente financiële risico's niet kan opvangen.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen en het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de controle van de jaarrekening van de gemeente, rekening houdend met de invloed daarop van de aard en de significantie van de activiteiten van uitvoeringsorganisaties ten behoeve van de gemeente. Op basis hiervan hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden ten aanzien van deze uitvoeringsorganisaties.

Wij communiceren met de raad onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunten
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Accountantsverslag 2022

Gemeente Hengelo

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
7 juni 2023

 Aanbiedingsbrief Onze kernboodschappen Onze conclusies Jaarverslag Jaarrekening Speerpunten Onze samenwerking Bijlagen

Aanbiedingsbrief

Gemeente Hengelo
T.a.v. de raad en het college van burgemeester en wethouders
Postbus 18
7599 AA HENGELO

7 juni 2023

Referentie: SRUF3Z4E5WAE-568379262-142

Geachte leden van de raad en het college,

Hierbij bieden wij u ons accountantsverslag aan dat wij hebben opgesteld in het kader van onze opdracht om de jaarrekening 2022 (de 'jaarrekening') van gemeente Hengelo te controleren. We hebben de controle uitgevoerd in overeenstemming met ons controleplan van 9 december 2022.

Ons accountantsverslag gaat in op de belangrijkste bevindingen uit onze controle van uw jaarrekening en is met uw ambtelijke organisatie besproken op 17 mei 2023 en met de portefeuillehouder financiën op 25 mei 2023.

In dit verslag hebben we specifieke aandacht besteed aan:

- de waardering van de grondexploitaties en ontwikkelingen;
- de samenwerking tijdens het jaarrekeningproces;
- de status en implementatie van de rechtmatigheidsverantwoording; en
- de terugkoppeling op de in het controleplan afgesproken speerpunten.

Wij bespreken de inhoud van dit verslag tijdens de vergadering van de werkgroep accountancy op 15 juni 2023. Hebt u in de tussentijd nog vragen, neemt u dan gerust contact met ons op.

Wij bedanken u en uw medewerkers voor de medewerking tijdens onze controle.

Hoogachtend,
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Dit document is elektronisch ondertekend door:

Sytse Jan Dul

S.J. Dul MSc RA
senior director

---

*PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Leonard Springerlaan 35, 9727 KB Groningen, Postbus 8060, 9702 KB Groningen
T: 088 792 00 50, F: 088 792 94 24, www.pwc.nl*

*PwC' is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop) voorwaarden die ook zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

 Aanbiedingsbrief Onze kernboodschappen Onze conclusies Jaarverslag Jaarrekening Speerpunten Onze samenwerking Bijlagen

Onze kernboodschappen

Een goedkeurende controleverklaring

Wij hebben onze accountantscontrole van de jaarrekening 2022 van gemeente Hengelo afgerond. Wij verstrekken een goedkeurende controleverklaring op de aspecten getrouwheid en financiële rechtmatigheid, onder voorbehoud dat de jaarrekening ongewijzigd wordt vastgesteld door de raad. Daarnaast geldt dat we geen indicaties van [fraude en/of niet-naleving](#) van wet- en regelgeving hebben. Ook komen uit de controle van de WNT en SiSa geen bijzonderheden.

Geconstateerde bevindingen gedurende de jaarrekeningcontrole 2022

De belangrijkste bevindingen hebben betrekking op:

- Uit de controle inzake de [naleving van Europese aanbestedingsrichtlijnen](#) komt voor € 400.000 aan onrechtmatigheden. De interne controle van de Europese aanbestedingen heeft de afgelopen twee jaar een positieve ontwikkeling laten zien. Wel vragen wij brede aandacht voor de naleving van het eigen inkoopbeleid (uit de controle blijken enkele afwijkingen; deze tellen niet mee in ons oordeel).
- De in de jaarrekening aan programma's [toegerekende rente](#) is niet aangepast op de werkelijke rente over 2022 en daarmee niet verwerkt conform wat het BBV vereist bij aanzienlijke afwijkingen (> 25%). De totale impact bedraagt € 290.000. Aangezien een aanpassing zorgt voor het integraal moeten aanpassen van de gehele jaarrekening, is door het college besloten dit niet meer te verwerken.
- Er is een tweetal [begrotingswijzigingen](#) ten onrechte verwerkt als administratieve wijzigingen. Om dit te corrigeren is dit toegelicht in de jaarrekening en wordt dit als beslistpunt meegenomen bij het vaststellen van de jaarrekening. Wij hebben dit niet als onrechtmatigheid aangemerkt.
- In het [sociaal domein](#) bedragen de totale onzekerheden € 6.076.000. Dit bestaat uit de productieverantwoordingen van zorgleveranciers die nog niet zijn ontvangen, met een ontbrekende en/of niet-goedkeurende controleverklaring en de onzekerheid die voortvloeit uit de persoonsgebonden budgetten (pgb).

Rapporteren door middel van een nieuwe controleverklaring

Wij hebben in onze controleverklaring over 2022 voor het eerst gerapporteerd over de [frauderisicoanalyse](#) en de financiële positie van uw gemeente.

Als gevolg van de nieuwe controleverklaring is door de gemeente Hengelo een aanvullende toelichting in de paragraaf bedrijfsvoering gewijd aan hoe fraudepreventie intern binnen de gemeente wordt geadresseerd. Op basis van onze beoordeling komen wij tot een aantal observaties die wij verder in ons verslag toelichten. Daarnaast hebben wij de toelichtingen over [de financiële positie](#) in de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' beoordeeld. Wij vinden dat de gemeente Hengelo in voldoende mate rekening houdt met de relevante financiële risico's; de paragraaf geeft voldoende inzicht in het vermogen om risico's uit de bedrijfsvoering financieel op te vangen.

Financiële positie en schaarste aan capaciteit en materialen zijn aandachtspunten

Voor het beoordelen van de [financiële positie](#) is het naar onze mening van belang om te kijken naar de samenhang tussen de solvabiliteit, het weerstandsvermogen en het structureel sluitend zijn van de begroting. In de afgelopen jaren zijn onder andere door veel incidentele uitkeringen van het Rijk (bijvoorbeeld energietoeslag, opvang Oekraïners, Covid-gelden, gemeentefonds) de financiële kengetallen van Hengelo in positieve zin toegenomen. Dit past in het landelijke beeld. Voor de komende jaren is met name het structureel sluitend blijven houden van de begroting een aandachtspunt (mede door veel incidentele financiering in plaats van structurele financiering vanuit het Rijk). Hengelo heeft hier goed aandacht voor. Verder vragen wij daarbij aandacht voor de krapte op de arbeidsmarkt of van grondstoffen, waardoor capaciteit of materialen niet beschikbaar zijn (bij de gemeente of bij aanbieders) om de geplande uitvoering te realiseren. Wij adviseren waar mogelijk expliciete keuzes te maken in de prioritering en planning van (niet-wettelijke) taken en selectie van maatregelen (zie [blog](#)).

Dit verslag is opgesteld uitsluitend voor gebruik door de raad en het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Hengelo. Op dit verslag kan niet door derden worden gesteund aangezien derden niet op de hoogte zijn van het doel van de werkzaamheden en de resultaten onjuist kunnen interpreteren.

Wij aanvaarden geen aansprakelijkheid, zorgplicht en/of verantwoordelijkheid jegens andere partijen dan de gemeente Hengelo.

Aanbiedingsbrief

Onze kernboodschappen

Onze conclusies

Jaarverslag

Jaarrekening

Speerpunten

Onze samenwerking

Bijlagen

Onze kernboodschappen

Onze kernboodschappen voor u samengevat

Het risicoprofiel van de grondexploitaties is verminderd

In het [ruimtelijk domein](#) zien we dat het risicoprofiel van de grondexploitaties is verminderd doordat projecten in een gevorderd stadium zijn. De macro-economische omstandigheden hebben impact op de waardering van uw grondexploitaties maar de parameters zijn evenwichtig ingeschat. De [verkopen](#) zijn in 2022 lager dan begroot voornamelijk door vertraging in de realisatie.

De geconstateerde bevindingen met betrekking tot [de strategische gronden](#) (gedurende de jaarrekeningcontrole 2021) zijn dit jaar goed opgevolgd.

Het jaarverslag is goed leesbaar en verenigbaar met de jaarrekening

Het jaarverslag is goed leesbaar, heeft een goede informatiewaarde, alle verplichte informatie is in de paragrafen opgenomen en voldoet hiermee aan het BBV. Wij hebben vastgesteld dat de jaarrekening en het [jaarverslag](#) verenigbaar zijn. Hierbij hebben wij onder andere geconstateerd dat:

- U de nieuwe paragraaf inzake de Wet open overheid opgenomen hebt in het jaarverslag. De paragraaf geeft voldoende inzicht in de uitvoering van de beleidsvoornemens die u hebt geformuleerd in uw begroting.
- [Schattingen](#) van het college zijn gebaseerd op passende bewijsstukken en goed uitgebalanceerde overwegingen.
- De [recente uitspraken van de Commissie BBV](#) inzake de voorziening verloopsparen, de bijdragen aan de activa in eigendom van derden en warme gronden zijn op de juiste wijze verwerkt.

We hebben een constructieve samenwerking ervaren

Wij hebben een plezierige [samenwerking](#) ervaren en de communicatie tussen het kernteam jaarrekeningcontrole, de VIC en PwC is goed verlopen. De communicatielijnen waren kort en dit heeft eraan bijgedragen dat het een gestructureerd proces is geweest.

Terugkoppeling ten aanzien van de tussentijdse werkzaamheden

Er is sprake van flinke achterstanden met betrekking tot de [vaststelling van verstrekte subsidies](#). Voor de controle op de verstrekte subsidies over 2021 zijn per maart 2023 4 van de 9 gecontroleerde vaststellingen afgerond. Dit is het derde jaar op rij dat deze achterstand speelt. Wij adviseren het college hier stevig op in te grijpen en te zorgen dat de achterstanden (structureel) worden opgelost.

Terugkoppeling op de door u benoemde speerpunten

U heeft ons een [speerpunt](#) meegegeven waarover u nader wilt worden geïnformeerd: de beheersing van windparken en zonnevelden. De gemeente Hengelo heeft op het moment van onderzoek nog geen overeenkomsten met andere partijen voor coöperatieve samenwerkingen op het gebied van windparken en zonnevelden. De fase van ontwikkeling is nog niet zover. Er zijn wel een aantal lopende projecten met betrekking tot windparken en zonnevelden die in dit verslag verder worden toegelicht.

Er wordt goede voortgang geboekt rondom de rechtmatigheidsverantwoording

Uw gemeente is klaar voor de [rechtmatigheidsverantwoording](#). Voor 2022 is door de gemeente Hengelo een rechtmatigheidsverantwoording opgesteld als proef ter voorbereiding op 2023. Dit door het op een gestructureerde wijze opvragen van bevestigingen van de verschillende managers van afdelingen. De uitkomsten zijn besproken met het management en het college en de belangrijkste uitkomsten zijn gepresenteerd in de paragraaf bedrijfsvoering (onderdeel rechtmatigheid). Wij zien nog verbetermogelijkheden in de kwaliteit van de vastleggingen van de uitgevoerde werkzaamheden. Gemeente Hengelo heeft hiermee goede voortgang geboekt in de voorbereiding op de rechtmatigheidsverantwoording.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies**
- Ruimtelijk domein
- Sociaal domein
- Belangrijkste bevindingen
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunten
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Onze conclusies

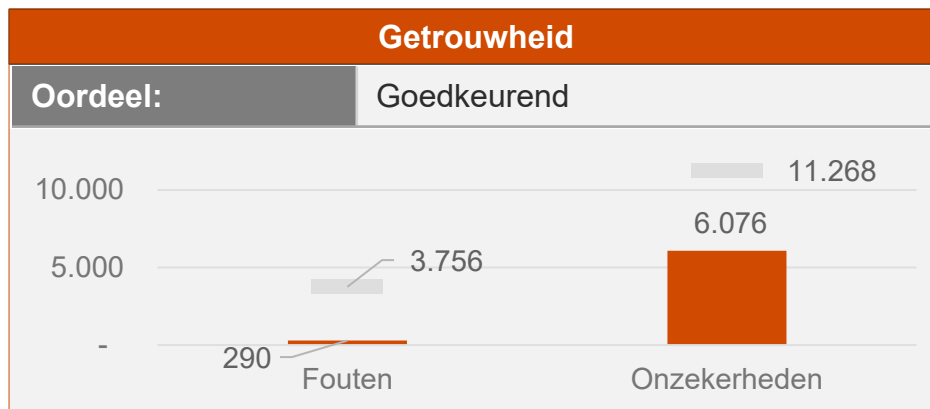
Ons oordeel bij uw jaarstukken 2022 is goedkeurend voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid

Uw jaarrekening geeft een getrouw beeld

Wij hebben onze accountantscontrole van de jaarrekening 2022 van de gemeente Hengelo afgerond. Wij verstrekken een goedkeurende controleverklaring op de aspecten getrouwheid en financiële rechtmatigheid, onder het voorbehoud dat de jaarrekening ongewijzigd wordt vastgesteld door de raad.

Fouten en onzekerheden geconstateerd in relatie tot getrouwheid

In totaliteit hebben we één controleverschil geconstateerd in relatie tot getrouwheid, dat niet is gecorrigeerd. Daarnaast zijn er onzekerheden in het sociaal domein geconstateerd. De overzichten van deze fouten en onzekerheden inzake getrouwheid worden [hier](#) getoond.

■ = absoluut bedrag fouten of onzekerheden x € 1.000

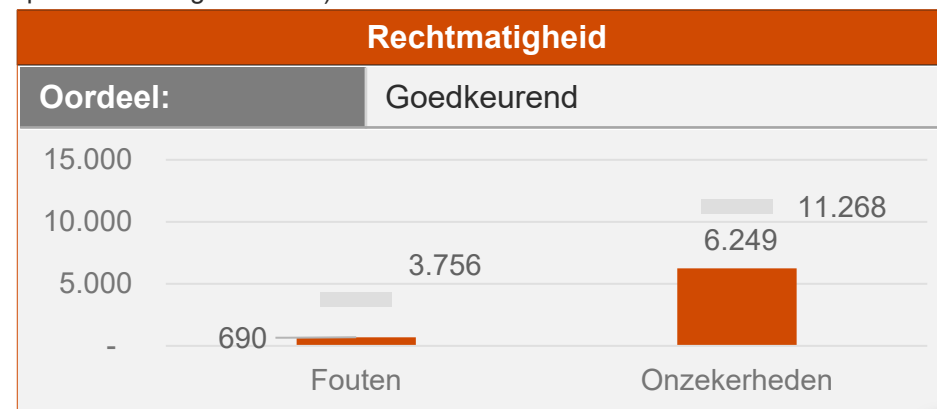
■ = door u vastgestelde goedkeuringstolerantie x € 1.000

De totale rechtmatigheidsfout is € 690.000

Het totaal van de rechtmatigheidsfouten en -onzekerheden komt neer op respectievelijk € 690.000 en € 6,25 miljoen (2021: € 1,1 miljoen en € 5,1 miljoen). Afwijkingen van de rechtmatigheidscriteria zijn veelal niet te corrigeren. Het detailoverzicht van fouten en onzekerheden inzake rechtmatigheid wordt [hier](#) getoond.

Overige informatie in uw jaarverslag is consistent met uw jaarrekening

Als accountants zijn wij ervoor verantwoordelijk dat wij in onze controleverklaring verslag uitbrengen over de overige informatie die in het jaarverslag is opgenomen. De overige informatie omvat uw jaarverslag, programmaverslag, de paragrafen en de bijlagen. Wij hebben geen materiële inconsistenties, materiële onjuistheden en/of omissies opgemerkt in de informatie die op grond van het BBV (Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten) moet worden verstrekt.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies**
- Ruimtelijk domein
- Sociaal domein
- Belangrijkste bevindingen
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunten
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Overzicht van ongecorrigeerde fouten en onzekerheden inzake getrouwheid

De volgende geconstateerde afwijkingen betreffen de ongecorrigeerde fouten en onzekerheden in relatie tot getrouwheid, boven de gestelde rapporteringstolerantie van € 185.000.

Het college heeft geconcludeerd dat het kwalitatieve en kwantitatieve effect niet materieel is. Wij zijn het eens met deze beoordeling van het college.

#	Beschrijving	Jaarrekeningpost	Fouten	Onzekerheden
1	Bevindingen Sociaal Domein	Sociaal Domein		€ 6.076.000
2	Verschil tussen begrote en werkelijke omslagrente	Rentebaten en lasten	€ 290.000	
		Totaal	€ 290.000	€ 6.076.000

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- **Onze conclusies**
- Ruimtelijk domein
- Sociaal domein
- Belangrijkste bevindingen
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunten
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Overzicht van fouten en onzekerheden inzake rechtmatigheid

De volgende geconstateerde afwijkingen betreffen de geconstateerde fouten en onzekerheden in relatie tot rechtmatigheid, boven de gestelde rapporteringstolerantie van €185.000. Afwijkingen in relatie tot rechtmatigheid zijn niet te corrigeren.

Het college heeft geconcludeerd dat het kwalitatieve en kwantitatieve effect niet materieel is. Wij zijn het eens met deze beoordeling van het college.

#	Beschrijving	Jaarrekeningpost	Fouten	Onzekerheden
1	Onrechtmatigheden in de Europese aanbestedingen	Europese aanbestedingen	€ 400.000	
2	Energietoeslag	Lasten participatiewet		€ 173.000
3	Bevindingen getrouwheid zijn ongesaldeerd ook bevindingen rechtmatigheid		€ 290.000	€ 6.076.000
		Totaal	€ 690.000	€ 6.249.000

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies

Ruimtelijk domein

Sociaal domein

Belangrijkste bevindingen

- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunten
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Ruimtelijk domein

Risicoprofiel grondexploitaties is verminderd

Het risicoprofiel van de grondexploitaties is verminderd

De voorraad onderhanden werk inzake grondexploitaties bedraagt per 31 december 2022 (balanswaarde) € 48,6 miljoen (per eind 2021 € 61,1 miljoen).

Dit betreft het saldo van de brutoboekwaarde (voor getroffen voorzieningen) van € 106,2 miljoen (2021: € 112,9 miljoen) en de getroffen voorzieningen van in totaal € 57,6 miljoen (2021: € 51,7 miljoen). Zie ook hieronder in de grafiek voor de ontwikkeling van de brutoboekwaarde, het verwachte eindresultaat, de getroffen verliesvoorzieningen en de balanswaarde. Overall zien we dat de balanswaarde behoorlijk afneemt (-21%), maar is het verwachte eindresultaat behoorlijk verslechterd door een hogere verliesvoorziening. Het risicoprofiel neemt hierbij wel verder af doordat projecten in een gevorderd stadium zijn.

De grondexploitaties zijn in het voorjaar 2023 geactualiseerd naar de peildatum van 31 december 2022. Hierbij zijn de uitgangspunten en parameters bijgesteld (indien nodig). De brutoboekwaarde van de grondexploitaties is gedurende 2022 afgenomen. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de verkopen van kavels met betrekking tot grondexploitatie Oosterveld (€ 5,3 miljoen), Dalmeden (€ 5,8 miljoen) en ontvangen subsidies voor Hart van Zuid. Tevens is de voorraad gereed product en handelsgoederen afgenomen, voornamelijk door de verkoop van Winkelcentrum Thiemsbrug met parkeergarage (€ 5 miljoen).

Tussentijdse winstneming 2022 verwerkt conform BBV-uitgangspunten

Het BBV schrijft voor dat in sommige situaties, eerder dan bij het afsluiten van grondexploitaties, tussentijds winst genomen moet worden op basis van de Percentage-of-Completion-methode. In 2022 is er € 15,8 miljoen aan winst verantwoord. Dit heeft voornamelijk betrekking op de projecten Dalmeden en Veldwijk Noord. Wij hebben vastgesteld dat de winst voor 2022 terecht en conform de spelregels in het BBV is verantwoord.

De parameters voor de grondexploitaties zijn evenwichtig en realistisch ingeschat

De waardering van uw grondexploitaties is voor een groot deel afhankelijk van schattingen. Om inzicht te krijgen in de financiële risico's stelt de gemeente exploitatieoverzichten op waarin een schatting is opgenomen van de te maken kosten en opbrengsten. Aan deze schattingen liggen diverse parameters en uitgangspunten ten grondslag. Wij hebben de gehanteerde uitgangspunten en parameters beoordeeld. Wij hebben vastgesteld dat de parameters zijn geactualiseerd als gevolg van de hoge inflatie die in de loop van 2022 is ontstaan. De [parameters voor de grondexploitaties](#) zijn evenwichtig bepaald. Behalve het toepassen van de parameters zijn ook de geraamde (nominale) kosten en opbrengsten in de grondexploitaties geactualiseerd naar het prijspeil 1 januari 2023.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies

Ruimtelijk domein

Sociaal domein

Belangrijkste bevindingen

- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunten
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Ruimtelijk domein

De parameters voor de grondexploitaties zijn evenwichtig ingeschat

Schatting	Beoordeling	Toelichting
Kostenstijging		De gehanteerde kostenstijging voor 2023 is 5%. Daarna neemt het percentage af naar uiteindelijk 2% stijging per jaar. Op basis van de internationale en landelijke ontwikkelingen (schaarste, oorlog in Oekraïne) is het op dit moment nog onzeker hoe de prijzen zich zullen gaan ontwikkelen (meerjarig). Naast toekomstige kostenstijgingen heeft Hengelo in 2022 ook een stijging van de verwachte kosten doorgevoerd van 7%. Wij hebben de huidige inrekening door de gemeente Hengelo als evenwichtig aangemerkt, mede op basis van marktinformatie. Wij adviseren het college om, gezien de marktomstandigheden met veel wisselende prijzen, de werkelijke kostenontwikkeling in de grond, weg- en waterbouw strak te blijven bewaken.
Opbrengstenstijging		De dalende verkooptransacties in 2022 laten zien dat de hogere rente en de huidige economische omstandigheden door inflatie invloed hebben op de vraag. Het is onduidelijk en onzeker of de hogere verkoopprijzen ook de komende jaren gerealiseerd gaan worden. Gemeente Hengelo heeft naar onze mening terecht de opbrengstenstijging voor 2023 op 0% gezet. Daarom hebben wij dit als evenwichtig aangemerkt.

Omschrijving	2023	2024	2025 tot en met 2032	2033 en verder
Kostenstijging	5%	3%	2%	2%
Opbrengstijging woningbouw	0%	0%	2%	0%
Opbrengstenstijging bedrijventerreinen	0%	2%	2%	0%
Opbrengstenstijging kantoren, winkels en overige	0%	0%	0%	0%

● Controleverschil
 ● Optimistisch
 ● Evenwichtig
 ● Voorzichtig

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies

Ruimtelijk domein

Sociaal domein

Belangrijkste bevindingen

- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunten
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Ruimtelijk domein

Programmering woningbouw en bedrijventerreinen is optimistisch

Schatting	Beoordeling	Toelichting
Programmering woningbouw		Op basis van het woningbouwprogramma is het doel om 2.357 woningen te realiseren in de periode 2022-2031 conform geldende bestemmingsplannen. De programmering is gebaseerd op de verwachte bevolkingsontwikkeling in de gemeente en in Overijssel (onder andere regionale woningbouwafspraken met de provincie). In 2022 is de woningvoorraad in de gemeente Hengelo gestegen met 266 woningen. Om de 4.500 woningen uit de Woonagenda 2021-2030 te realiseren, heeft de gemeente Hengelo ook 'zachte' plannen ontwikkeld. De huidige programmering voor woningbouw achten wij evenwichtig.
Programmering bedrijventerreinen		De vraag naar reguliere bedrijventerreinen in Twente is momenteel groot. Dit geldt ook voor Hengelo. Op basis van de nieuwe programmeringsafspraken voor Twente wordt voor Hengelo en Borne een vraag verwacht van 35 hectare. De nadruk van de programmeringsafspraken ligt meer op kwaliteit dan op kwantiteit. Dit vertaalt zich in de specifieke programmering voor bijvoorbeeld Gezondheidspark (zorggerelateerd). We zien een toenemende interesse in de specifieke bedrijventerreinen Campus en Gezondheidspark. In 2022 is er 8,2 hectare grond verkocht en per 1 januari 2023 is er nog 17,9 hectare uitgeefbare grond beschikbaar. Voor 2023 wordt verwacht 8,1 hectare te realiseren. Dit is inmiddels vastgelegd in verkoopovereenkomsten (2,2 hectare), optieovereenkomsten (5,1 hectare) en reserveringen (0,8 hectare). Wij achten de huidige programmering voor bedrijventerreinen evenwichtig.
Programmering kantoren		Het aanbod kantoorruimte in Hengelo is met een aanbod van 47.300 m ² in 2022 niet gewijzigd ten opzichte van 2021. Het huidige aanbod bevindt zich grotendeels in het centrum en Westermaat-Oost. Het opnamevolume is in 2022 gedaald naar circa 10.000 m ² . Vooral in het centrum is het opnameniveau sterk gedaald. Het aantal kantooropnames is het laagst sinds 2016. We constateren dat de vraag naar kantoorruimte is gestagneerd. Er wordt door Hengelo in 2025 een verkoop verwacht van circa 7.600 m ² . Dit ligt contractueel vast. Op lange termijn zien we de programmering van kantoren als optimistisch gezien de stagnerende vraag en de behoefte aan duurzaamheid. In 2022 had slechts 50% van de opgenomen panden een energielabel C of beter. Dit kan voor de jaarrekening 2022 niet tot een materiële fout leiden. Wel belangrijk om in 2023 wederom kritisch te analyseren in hoeverre de toekomstige programmering realistisch is.

 Controleverschil

 Optimistisch

 Evenwichtig

 Voorzichtig

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies

Ruimtelijk domein

Sociaal domein

Belangrijkste bevindingen

- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunten
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Ruimtelijk domein

Ontwikkeling op gebied van strategische gronden

Gerealiseerde verkoopopbrengsten

Voor 2022 was gerekend op een grondopbrengst uit verkoop van kavels voor woningen van € 13,3 miljoen, maar er is voor € 6,4 miljoen aan grondopbrengsten gerealiseerd. De voornamelijkste reden voor deze afwijking betreft de vertraging voor de nutsaanleg door de uitvoerende partij in Broek Noord, waardoor deze kavels nog niet in 2022 verkocht konden worden (omvang circa € 5 miljoen). Daarnaast bleef de verkoop van gronden in Dalmeden € 1 miljoen achter en zijn de verwachte grondopbrengsten voor de herontwikkeling van de Beckumerstraat en de Hemmelhorst niet gerealiseerd.

De gerealiseerde grondopbrengsten uit de verkoop van kavels op bedrijventereinen waren circa € 2 miljoen lager dan verwacht. Er is in 2022 voor € 15,1 miljoen aan opbrengsten gerealiseerd. Enkel in het Gezondheidspark viel de verkoop hoger uit dan verwacht. In het verleden is door langzame uitgifte van kavels overwogen om kavels tegen grondprijzen voor reguliere bedrijfskavels te verkopen. Maar door de toenemende belangstelling naar dit zorggerelateerde bedrijventerrein is besloten om het type bedrijventerrein niet te veranderen. Er zijn momenteel gesprekken met meerdere geïnteresseerde partijen. Campus is een grondexploitatie die is gericht op 'hightechbedrijven'. Ook hier wordt niet veranderd van type bedrijventerrein. Hier neemt de belangstelling ook toe. Er is één optieovereenkomst voor een kavel en één optie in voorbereiding. Door de toenemende interesse is het risico op een verslechtering van het exploitatieresultaat afgenomen, grondprijzen voor reguliere bedrijventerreinen liggen immers lager. Door de toenemende belangstelling voor beide bedrijventerreinen wordt er tot op heden gerekend met grondprijzen voor bedrijven met een specifieke karakter.

Strategische gronden

Voorgaand jaar hebben wij bevindingen ten aanzien van de strategische gronden gerapporteerd. Dit betreft gronden die op termijn mogelijk ingezet gaan worden voor grondexploitaties. De boekwaarde bedraagt per ultimo 2022 € 31,4 miljoen, waarbij een voorziening voor een lagere marktwaarde is getroffen van € 13,3 miljoen. Per saldo staat hiervoor in de jaarrekening een nettoboekwaarde van € 18,1 miljoen (opgenomen onder de materiële vaste activa). Wij hebben een controle uitgevoerd ten aanzien van de waardering en hierbij de volgende waarnemingen geconstateerd:

- Gemeente Hengelo heeft dit jaar de gronden kritisch doorlopen. Hieruit bleek dat de kadastrale oppervlakte in een aantal gevallen niet overeenkwam met de oppervlakte die de gemeente Hengelo in de boeken heeft staan. Deze oppervlaktes zijn gecorrigeerd voor de jaarrekening.
- Alle percelen met een boekwaarde boven € 160.000 zijn getaxeerd door een externe taxateur. Derhalve is een groot gedeelte van de percelen onderbouwd door middel van externe rapportages. De gronden met een boekwaarde beneden € 160.000 hebben wij getoetst door middel van interne taxatierapporten. Hierbij zijn geen bijzonderheden geconstateerd ten aanzien van de waardering. Het voornemen van de gemeente Hengelo is om in de komende jaren ook deze percelen met lagere boekwaarden extern te laten taxeren. Dit verhoogt de kwaliteit van de waardering van de gronden.
- We kunnen concluderen dat de gemeente Hengelo goede stappen heeft gezet en onze bevindingen van afgelopen jaar gedegen heeft opgevolgd.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ruimtelijk domein
- Sociaal domein**
- Belangrijkste bevindingen
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunten
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Sociaal domein

De lasten in het sociaal domein nemen toe

Sinds de decentralisatie van het sociaal domein in 2015 zien we een stijging in de uitgaven. De stijging was met name zichtbaar in de uitgaven voor de Wmo en de jeugdzorg. De groei in het aantal inwoners dat zorg nodig heeft zet door. De achterblijvende productie door capaciteitstekorten zet echter ook door. Dit is een belangrijk aandachtspunt dat landelijk speelt.

In de cijfers in de tabel hiernaast is tevens zichtbaar dat er in een aantal programma's forse afwijkingen tussen de gerealiseerde en begrote lasten bestaan. Het is belangrijk om dit nader te analyseren om te beoordelen in hoeverre dit beïnvloedbaar is (ook in het kader van verbeteren voorspellend vermogen).

Opvang vluchtelingen Oekraïne gedekt door het Rijk

Gemeente Hengelo heeft de opgave gekregen om vluchtelingen uit Oekraïne op te vangen. Gemeente Hengelo heeft dit gedaan op een aantal locaties. Naast de kosten voor opvangplekken heeft de gemeente ook overige lasten gemaakt voor de vluchtelingen, zoals leefgeld en leerlingenvervoer.

Landelijk is zichtbaar dat de ontvangen normbedragen vanuit het Rijk voor de opvang van Oekraïense vluchtelingen hoger zijn dan de bestedingen. Dit leidt tot een positief resultaat van € 2,7 miljoen in de jaarrekening van de gemeente Hengelo.

Afhankelijkheid gemeente Enschede resultaat beschermd wonen

Gemeente Enschede is binnen de regio verantwoordelijk voor het uitvoeren van de taken op het gebied van beschermd wonen. Gemeente Hengelo heeft met de gemeente Enschede afspraken gemaakt over de jaarlijkse financiële afwikkeling van beschermd wonen.

Voor het jaar 2022 leidt dit tot een teruggave van circa € 2,2 miljoen (2021: € 2,9 miljoen). Gemeente Hengelo steunt hierbij op de opgave van de gemeente Enschede en voert geen controle uit op de financiële afwikkeling. Op basis van de bevestiging van de gemeente Enschede hebben we voldoende zekerheid voor de jaarrekening 2022.

Sociaal domein	Realisatie 2022 (x €1.000)	Begroting 2022 (x €1.000)	Realisatie 2021 (x €1.000)
1. Samenkracht en burgerparticipatie	21.293	24.014	12.939
2. Wijkteams	6.432	6.233	6.051
3. Inkomensregelingen	58.806	63.370	56.803
4. Begeleide participatie	12.651	12.641	12.722
5. Arbeidsparticipatie	6.055	7.095	6.589
6. Maatwerkvoorzieningen Wmo	2.195	2.284	1.985
7. Maatwerkdienstverlening	50.536	52.378	56.568
8. Geëscaleerde zorg	4.917	4.556	4.342
Totaal	162.885	172.571	157.999

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ruimtelijk domein
- Sociaal domein**
- Belangrijkste bevindingen
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunten
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Sociaal domein

Onzekerheden in het sociaal domein zijn in lijn met voorgaand jaar

Ook in 2022 blijken er onzekerheden rondom de prestatielevering zorg in natura

De gemeente Hengelo is in lijn met voorgaand jaar voor het vaststellen van de prestatielevering volledig afhankelijk van de productieverklaringen van zorgaanbieders. Dit leidt tot fouten en onzekerheden voor de jaarrekening 2022. De onzekerheid in de productieverantwoordingen wordt opgebouwd door zorgaanbieders die geen productieverantwoording hoeven op te leveren omdat zij minder dan € 125.000 per jaar in rekening brengen (€ 1,7 miljoen), zorgaanbieders waarvan de productieverantwoording inclusief de controleverklaring nog niet zijn ontvangen (€ 2,2 miljoen), zorgaanbieders die geen goedkeurende verklaring hebben ontvangen (€ 45.000) en vervoer waarvan de prestatielevering niet is vastgesteld (€ 1,4 miljoen).

Er zijn geen aanvullende interne beheersingsmaatregelen bij de gemeente op basis waarvan de prestatielevering is aangetoond. Wij adviseren de gemeente om te onderzoeken in hoeverre gebruik kan worden gemaakt van de SDO-notitie van de NBA om de onzekerheden in het sociaal domein te verlagen.

Prestatielevering pgb niet vastgesteld

Voor alle cliënten die een pgb ontvangen, worden door de gemeente beschikkingen verstrekt aan de cliënt. De Sociale Verzekeringsbank (SVB) verzorgt het administratieproces en legt daarvoor verantwoording af, maar controleert niet of de prestatie is geleverd voor gedeclareerde zorgkosten. De gemeente Hengelo heeft geen aanvullende werkzaamheden verricht om zekerheid te verkrijgen over de prestatielevering. Dit is een bewuste keuze van de gemeente. Daarmee is de totale pgb-last aangemerkt als 'onzeker' conform voorgaande jaren (totaal € 748.000).

De uitkomsten van de controle SVB-verantwoording zijn niet gewijzigd

De SVB heeft voor het boekjaar 2022 overeenkomstig voorgaande jaren geen goedkeurende controleverklaring ontvangen over de pgb-bestedingen (zowel Jeugd als Wmo). Dit resulteert in een rechtmatigheidsfout voor de gemeente Hengelo van € 49.000. Gezien de omvang hebben wij deze niet meegewogen in ons oordeel.

In de onderstaande tabel staan de cijfermatige uitkomsten van de jaarrekeningcontrole 2022. In dit overzicht zijn alle controleverschillen en onzekerheden weergegeven; in ons oordeel worden de verschillen > € 185.000 betrokken.

Getrouwheid	2022 (x € 1.000)		2021 (x € 1.000)	
	Fout	Onzeker	Fout	Onzeker
Jeugdzorg ZiN	24	2.769	428	1.806
Jeugdzorg pgb	3	43	-	110
Wmo ZiN	21	2.559	7	2.471
Wmo pgb	46	705	-	750
Totaal	94	6.076	435	5.137

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ruimtelijk domein
- Sociaal domein
- Belangrijkste bevindingen**

- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunten
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Aan programma's toegerekende rente te laag

Op basis van het BBV moet een gemeente rente toerekenen (omslaan) aan de verschillende programma's. Dit is aan regels gebonden (mag op basis van begrote rente, maar moet uiteindelijk wel worden beoordeeld of de werkelijke rente niet te veel afwijkt). Uit onze controle is gebleken dat de afwijking dusdanig was (procenteel 73%) dat dit eigenlijk bijgesteld had moeten worden in de jaarrekening. Dit is geconstateerd toen de jaarrekening al bijna geheel was opgesteld. Gezien de impact op alle plekken in de jaarrekening heeft de gemeente ervoor gekozen dit niet te corrigeren. De totale impact betreft € 290.000 te weinig toegerekende rente aan de programma's (er is per saldo dus te veel op een centraal taakveld verantwoord in plaats van in de programma's, betreft een financiële verschuiving; niet dat er te veel of te weinig rente is betaald). Voor komend jaar is het belangrijk om tijdig de omslagrente te berekenen zodat een eventuele correctie tijdig kan worden doorgevoerd.

Energietoeslag

In 2022 zijn uitkeringen van energietoeslag verstrekt. Een gedeelte van de energietoeslag is ambtshalve mogelijk onterecht verstrekt als gevolg van de kwetsbare doelgroep in combinatie met het snel moeten uitrollen van de regeling. Het gaat om mensen met een vergoeding voor bewind waarbij een draagkrachtberekening is toegepast. Het gaat om een bedrag van € 173.000 dat niet wordt teruggevorderd (op grond van algemene beginselen behoorlijk bestuur).

Begrotingswijzigingen verwerkt als administratieve wijzigingen

In de jaarrekening is een kolom begroting opgenomen. Dit betreft de primitieve begroting en wijzigingen gedurende het jaar (die door de raad geautoriseerd moeten worden). In 2022 is een tweetal administratieve begrotingswijzigingen verwerkt (verschuiving van uitgaven over programma 4, 6 en 9). Gezien de aard van de wijzigingen zijn deze ten onrechte als administratieve correcties aangemerkt en niet door de raad vastgesteld (via een verzamelwijziging).

In de jaarrekening wordt de verwerkingwijze toegelicht. Met het goedkeuren van de jaarrekening worden de begrotingswijzigingen hiermee alsnog geautoriseerd. Wij hebben dit niet als bevinding aangemerkt, mede omdat het hier gaat om verschuivingen en de daadwerkelijke bestedingen passen binnen het gemeentelijke beleid.

Terugkoppeling ten aanzien van de tussentijdse werkzaamheden

Vanuit de tussentijdse werkzaamheden bleken enkele bevindingen ten aanzien van de vaststelling van verstrekte subsidies met betrekking tot 2021, toerekening van kosten aan het juiste boekjaar en verantwoording van grondverkopen.

Verstrekte subsidies

De conclusies met betrekking tot de vaststelling van de verstrekte subsidies zijn onveranderd ten op zichte van voorgaand jaar en de rapportage interim-bevindingen. Er is sprake van flinke achterstanden. Voor de controle op de verstrekte subsidies over 2021 zijn per maart 2023 4 van de 9 gecontroleerde vaststellingen afgerond. Het is belangrijk dat er op korte termijn een structurele verbetering in het proces doorgevoerd wordt.

Toerekening van kosten

De gemeente heeft naar aanleiding van de eerder geconstateerde bevindingen aanvullende analyses verricht ten aanzien van de toerekening van kosten aan het juiste boekjaar. Naar aanleiding hiervan is er een aantal correcties doorgevoerd (€ 470.000 extra kosten en € 362.000 extra baten). Na het doorvoeren van de correcties zijn er uit onze controle geen materiële fouten gebleken ten aanzien van de toerekening van de kosten. Wij hebben het college geadviseerd het interne proces op basis van de constatering aan te scherpen.

Grondverkopen

De geconstateerde fout tijdens de interim-controle bleek incidenteel; de overige grondverkopen gedurende 2022 zijn in het juiste jaar verantwoord.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- **Jaarverslag**
- Financiële positie
- Observaties jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunten
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Financiële positie

De kengetallen laten een positieve ontwikkeling zien

De financiële positie van uw gemeente zegt iets over de mate waarin uw gemeente in staat is om haar schulden af te lossen, onverwachte tegenvallers op te vangen en noodzakelijke ombuigingen te realiseren.

Er zijn diverse manieren om de financiële positie van een gemeente in kaart te brengen. In het jaarverslag in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing is de financiële positie van uw gemeente in kaart gebracht aan de hand van zes kengetallen. In de tabel hiernaast hebben wij uw financiële positie aan de hand van zes kengetallen onder elkaar gezet en tevens de landelijke cijfers gepresenteerd. Uw positie behoeft ten opzichte van de landelijke cijfers aandacht maar laat ten op zichte van 2021 een positieve ontwikkeling zien (op basis van de kengetallen met betrekking tot weerbaarheid).

De solvabiliteit van de gemeente Hengelo in 2022 is 16% en laat een verbetering van de financiële positie zien. De solvabiliteit blijft laag (<20%), indien de woningbouwfinanciering inzake Welbions buiten beschouwing wordt gelaten, bedraagt deze 21%. Om te beoordelen of de gemeente Hengelo in staat is om in te spelen op de toekomstige risico's, is het belangrijk de solvabiliteit te bezien in verhouding tot het weerstandsvermogen en de uitdagingen in de meerjarenbegroting.

Het kengetal met betrekking tot grondexploitaties laat een daling zien. We zien dat de boekwaarde afneemt en risico's verminderen. Het kengetal blijft binnen de grenzen die Hengelo ook heeft gesteld (signaalgrens is maximaal 20%).

Het kengetal structurele exploitatieruimte toont welke structurele ruimte de gemeente heeft om haar eigen lasten te dragen. Het is een maatstaf voor het verschil tussen de structurele baten en structurele lasten van de gemeente.

De bepaling gebeurt door het saldo van de structurele baten en lasten te delen door de totale baten en dit uit te drukken in een percentage. De positieve waarde van 4% laat zien dat er op dit moment meer structurele baten dan lasten zijn. Hierbij is het wel belangrijk om naar de begroting van de komende jaren te kijken, aangezien de begroting naar verwachting in de komende jaren structureel meer onder druk komt te staan (onder andere door ontwikkeling gemeentefonds).

Ook de nettoschuldquotes en kengetal voor de belastingcapaciteit ontwikkelen zich in 2022 positief. Hierbij is duidelijk te zien dat de woningbouwfinanciering effect heeft op de omvang van de kengetallen.

Kengetallen	Gemeente Hengelo		Landelijk**	
	2022	2021	2022*	2021
Weerbaarheid				
Solvabiliteit	16%	13%	30%	31%
Grondexploitaties	14%	19%	7%	9%
Structurele exploitatieruimte	4%	2%	0,2%	1%
Wendbaarheid				
Nettoschuldquote	124%	157%	74%	73%
Nettoschuldquote gecorrigeerd	50%	69%	68%	67%
Belastingcapaciteit	87%	94%	105%	105%

* Op basis van de begroting 2022.
** Bron: <https://findo.nl/jvive>

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Jaarverslag
- Financiële positie**
- Observaties jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunten
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Financiële positie

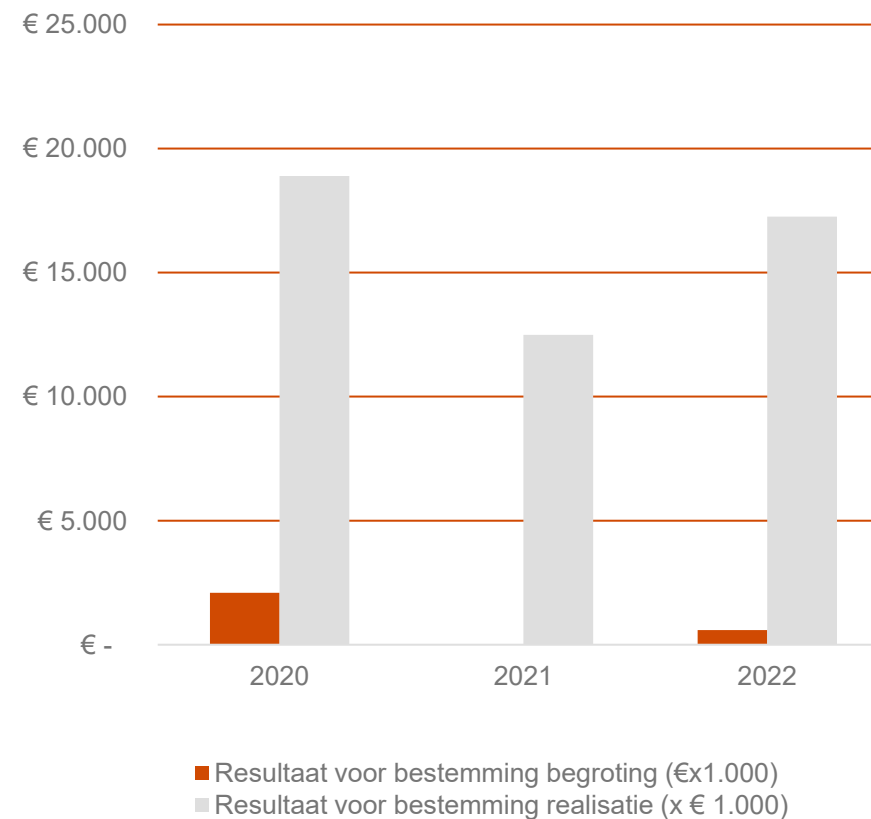
Het resultaat over 2022 fors hoger dan begroot

Het gerealiseerd resultaat 2022 (resultaat voor verdere resultaatbestemming door de raad) is € 17,3 miljoen positief. Dit is een verschil van € 16,7 miljoen ten opzichte van begroot (begroot resultaat voor bestemming betrof € 0,6 miljoen). Dit verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door programma 6 Sociaal Domein waar minder lasten bestaan voor € 10,6 miljoen. Het programma 6 Sociaal Domein bedraagt ongeveer 50% van de uitgaven van de gehele begroting. In de begroting werd nog uitgegaan van een behoorlijk hogere kostenpost voor het sociaal domein, maar in de praktijk zijn de kosten aanzienlijk meegevallen (onder andere doordat minder zorg nodig was).

Het voorspellend vermogen van de gemeente Hengelo kan worden verbeterd

De grafiek hiernaast laat het verschil zien tussen het begrote en gerealiseerde resultaat van 2020 tot en met 2022 (het gerealiseerde resultaat na mutaties reserves en voor verdere resultaatbestemming). Er is een trend te zien waaruit blijkt dat het uiteindelijke jaarrekeningresultaat in positieve zin afwijkt van de begroting. Hierbij moet voorop gesteld worden dat er de afgelopen jaren veel bijzonderheden hebben gespeeld door onder andere corona en de energie- en vluchtelingen crisis). Daarnaast zijn er ook extra gemeentefondsuitkeringen geweest. Dit zijn veel niet te beïnvloeden posten en daarmee ook moeilijk bij te stellen. Het is belangrijk om juist actie in te zetten om te kijken of de beïnvloedbare posten nog beter begroot kunnen worden en in hoeverre het voorspellend vermogen hierop kan toenemen.

Vershil begroot en werkelijk jaarrekeningresultaat
x 1.000

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Jaarverslag
- Financiële positie**
- Observaties jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunten
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Financiële positie

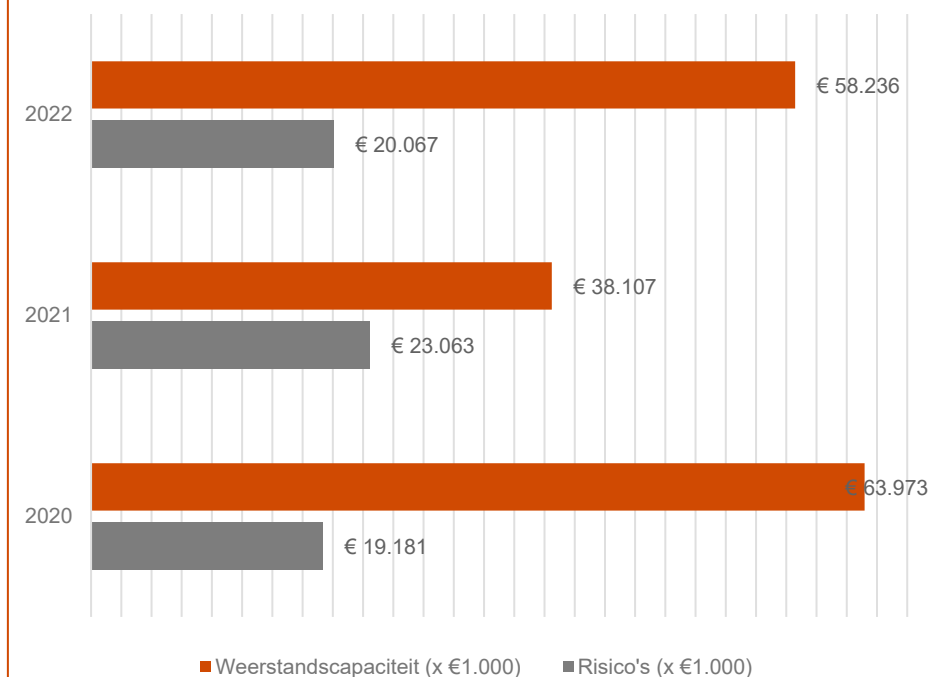
Het weerstandsvermogen is het afgelopen jaar gestegen

Gemeente Hengelo heeft per 31-12-2022 een ratio weerstandsvermogen van 2,9. Dit wordt als uitstekend beoordeeld bij een waarde groter dan 2,0. In vergelijking met de Beleidsbegroting 2023-2026 is deze ratio verbeterd van 2,1 naar 2,9. Het bedrag dat nodig is voor het opvangen van de risico's tussen begroting en rekening is stabiel te noemen. Wel is er een daling van het bedrag van de gekwantificeerde risico's. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de risico's met betrekking tot sociaal domein en grondexploitaties.

Naar verwachting neemt het beschikbare weerstandsvermogen af de komende jaren. Dit is het gevolg van de inzet van de algemene reserve voor het ingroeipad en het transformatiebudget sociaal domein.

Met de vaststelling van de Kadernota 2022-2025 zijn een aantal nieuwe kaders ontstaan voor het weerstandsvermogen. Zo is onder andere bepaald wat onder de vrij aanwendbare reserves moet worden verstaan. Dit betreft sec de algemene reserve. Hierdoor is de ratio weerstandscapaciteit in 2021 afgenomen, gedurende 2022 is deze wederom toegenomen. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de storting van het resultaat van de 2e Beleidsrapportage 2022 (bijna € 7,7 miljoen) in de algemene reserve.

Ontwikkeling van het weerstandsvermogen

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Jaarverslag
- Financiële positie
- Observaties jaarverslag**
- Jaarrekening
- Speerpunten
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Observaties jaarverslag

De jaarrekening en het jaarverslag zijn verenigbaar, daarnaast voldoet het jaarverslag aan de vereisten van het BBV en is de informatiewaarde van het jaarverslag voldoende.

Wij hebben vastgesteld, op grond van de verkregen informatie in onze controle, dat de jaarrekening en het jaarverslag verenigbaar zijn. In het BBV zijn diverse eisen opgenomen voor de vorm en inhoud van het jaarverslag, waaronder de nieuwe paragraaf 'Wet open overheid'. De paragraaf 'Wet open overheid' is nieuw per 2022. De gemeente Hengelo heeft deze paragraaf conform de vereisten opgenomen in het jaarverslag. Wij hebben vastgesteld dat uw jaarverslag voldoet aan het BBV.

De kwaliteit van uw paragrafen is voldoende

Wij hebben vastgesteld dat alle verplichte informatie in de paragrafen is opgenomen. Daarnaast hebben wij de informatiewaarde van de paragrafen beoordeeld. Deze geven veel informatie over de realisatie ten opzichte van de uitgangspunten van het beleid. Ook zijn paragrafen opgesteld over specifieke onderwerpen, bijvoorbeeld de verbonden partijen (met goede informatie over risicoprofiel en ontwikkelingen) of de paragraaf grondbeleid.

De paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' geeft voldoende inzicht in het vermogen om risico's uit de bedrijfsvoering financieel op te vangen

Naast het onderwerp fraude hebben wij in onze controleverklaring ook gerapporteerd over de financiële positie van de gemeente Hengelo. Wij hebben vastgesteld dat de gemeente Hengelo relevante informatie heeft opgenomen in de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing', maar wij zien hierin nog verdere verbeterpunten in het toevoegen van een beschrijving van de maatregelen en het inzicht verschaffen over de omvang van de risico's. Nu worden de risico's vrij algemeen beschreven.

Uw paragraaf 'Bedrijfsvoering' geeft voldoende inzicht in het fraudepreventieprogramma van de gemeente Hengelo

In onze controleverklaring hebben wij gerapporteerd over de risico-inschatting, onze verrichte werkzaamheden en materiële bevindingen ten aanzien van fraude. Daarbij hebben we ook aandacht besteed aan de toelichtingen die de gemeente Hengelo heeft opgenomen in de paragraaf 'Bedrijfsvoering'. Wij vinden dat de toelichting inzake fraude voldoende is.

Informatiewaarde is goed

Ons oordeel is gebaseerd op de leesbaarheid, concreetheid en kwaliteit van de analyses. Wij zijn van mening dat het jaarverslag de raad de gewenste informatie verschaft per beleidsterrein. Het jaarverslag is daarbij prettig leesbaar (conform voorgaande jaren). Teksten zijn veelal duidelijk geschreven.

Met ingang van de begroting 2022 wordt hierbij gewerkt met meer geconcretiseerde doelen per programma en daarbij meer gebruikgemaakt van beleidsindicatoren per programma. Daarbij worden heel veel cijfers weergegeven in de indicatoren, maar ontbreekt door de hoeveelheid indicatoren de 'rode draad'. Dit maakt het vaststellen van gerealiseerde prestaties en effecten moeilijker. Het is belangrijk om dit mee te nemen in de evaluatie van de planning- en controldocumenten.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Jaarverslag
- **Jaarrekening**
- Rechtmatigheid
- Schattingen
- Schattingen
- Fraude en wet- en regelgeving
- Update interne beheersing
- Overige ontwikkelingen
- Speerpunten
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Rechtmatigheid

Er zijn geen onrechtmatigheden in het kader van de begrotingsrechtmatigheid

Een onderdeel van onze rechtmatigheidscontrole betreft de naleving van het budgetrecht van de raad. Is op programma- of kredietniveau niet meer besteed dan waar u als raad toe besloten heeft? Op basis van uw financiële verordening blijkt dat de begroting wordt vastgesteld op programmaniveau.

Begrotingsoverschrijdingen op programmaniveau kunnen als onrechtmatig worden aangemerkt.

Onderstaand hebben wij de overschrijdingen opgenomen en weergegeven of deze wel of niet meewegen in ons oordeel bij de jaarrekening.

Voor een aantal programma's geldt dat er op het niveau van de lasten een overschrijding heeft plaatsgevonden. Deze programma's zijn opgenomen in onderstaande tabel.

Programma	Lasten werkelijk	Overschrijdingen t.o.v. begroting (na wijziging)	Telt overschrijding mee voor het oordeel?	Toelichting
Programma 2 – Verkeer, vervoer en waterstaat	€ 10.167.000	€ 187.000	Nee	Dit betreft een jaarlijks terugkerende overschrijding als gevolg van personeelslasten die worden toegerekend aan dit programma. De totale personeelslasten vallen binnen de door de raad geautoriseerde lasten. Geen sprake van een onrechtmatigheid.
Programma 5 – Sport, cultuur en recreatie	€ 28.189.000	€ 325.000	Nee	De overschrijding wordt voornamelijk veroorzaakt door een afboeking met betrekking tot een bijdrage in de huisvesting voor Stichting BOEi. De gemeente heeft vastgesteld dat de ontvanger dit niet op de balans heeft verantwoord, maar in de lasten. Op basis hiervan dient de gemeente dit ook als last te verantwoorden.
Programma 7 – Volksgezondheid en milieu	€ 26.216.000	€ 1.122.000	Nee	De overschrijding hangt samen met hieraan direct gerelateerde opbrengsten. Dit zit voornamelijk in de taakvelden afval en riool. Op basis van de kadernota rechtmatigheid is hierdoor geen sprake van een onrechtmatigheid.
Programma 9 – Bestuur en ondersteuning	€ 58.168.000	€ 2.815.000	Nee	De overschrijdingen hebben betrekking op verschillende taakvelden. Deels zijn aan de lasten direct gerelateerde opbrengsten van toepassing, waardoor geen sprake is van een onrechtmatigheid. Er is tevens sprake van overschrijdingen als gevolg van personeelslasten die worden toegerekend aan dit programma. De totale personeelslasten vallen binnen de door de raad geautoriseerde lasten. Geen sprake van een onrechtmatigheid.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Rechtmatigheid**
- Schattingen
- Schattingen
- Fraude en wet- en regelgeving
- Update interne beheersing
- Overige ontwikkelingen
- Speerpunten
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Rechtmatigheid

Enkele onrechtmatigheden in de naleving van de Europese aanbestedingsrichtlijnen

Bevindingen naar aanleiding van uitgevoerde controles

Voorgaand jaar bleken er onrechtmatigheden te zijn naar aanleiding van de uitgevoerde controles op de naleving van de Europese aanbestedingsrichtlijnen. Voor een bedrag van € 368.000 zijn deze doorgelopen in 2022. Dit betreft een vijftal 'oude' opdrachten. Deze contracten leiden ook tot bestedingen (én dus tot onrechtmatigheden) in 2022. Voor een deel van deze contracten zullen de bestedingen in de komende jaren verder aflopen.

In combinatie met een in 2022 geconstateerde onrechtmatigheid van afgerond € 32.000 komt de totale onrechtmatigheid in verband met de naleving van Europese aanbestedingsrichtlijnen op € 400.000,-.

De interne controle van de rechtmatigheid aanbestedingen is adequaat

De controle van de Europese aanbestedingen heeft de afgelopen twee jaar een positieve ontwikkeling laten zien. Er is vanuit de gemeente Hengelo een bewuste keuze gemaakt voor een decentrale inkooporganisatie. Door middel van het gebruik van een aanbestedingskalender en bewustwording in de organisatie te vergroten beoogt de gemeente om onrechtmatigheden te voorkomen.

In lijn met voorgaand jaar zien wij dat de inhoudelijke controles op de naleving van de Europese aanbestedingsrichtlijnen voornamelijk achteraf plaatsvinden. De interne controles zijn van voldoende kwaliteit, worden zichtbaar vastgelegd om te gebruiken in de accountantscontrole en er worden terechte conclusies gevormd. Dit jaar hebben wij in toenemende mate contact gehad met medewerkers van de afdeling Inkoop. Echter constateren wij dat de derde lijn hierin ook nog een belangrijke rol speelt en het proces cq. de verantwoordelijkheid voor het identificeren van onrechtmatigheden niet primair is belegd in de eerste lijn.

De samenwerking met zowel de eerste als derde lijn en uitgevoerde controle is gestructureerd verlopen waarbij de in het najaar 2022 gemaakte afspraken zijn gevolgd.

We zien dat de controle op de rechtmatigheidsaspecten van de Europese aanbestedingen geborgd is binnen de interne controle. Door de interne controle is geconcludeerd dat er in lijn met voorgaand jaar afwijkingen zijn geconstateerd ten aanzien van het eigen inkoopbeleid. Deze conclusie volgen wij. De uitzondering bedraagt over de uitgaven in 2022 een bedrag van €3,1 miljoen (in 2021: € 4,8 miljoen). De afwijkingen ten opzichte van het eigen inkoopbeleid worden niet meegenomen in ons oordeel, aangezien het inkoopbeleid geen onderdeel is van het normenkader. Wel is de omvang van de afwijking nog steeds hoog. Dit betekent dat de intern gestelde regels niet worden nageleefd en dat dit meer aandacht verdient. De interne beheersing moet hierop worden aangescherpt.

Gemeente Hengelo heeft met-dwingende-spoed-aanbestedingen verricht inzake Oekraïne

De gemeente Hengelo heeft gebruik gemaakt van de dwingende-spoedregel. Hiermee is er geen Europese aanbesteding gedaan voor de inkopen gerelateerd aan de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne. Wij hebben vastgesteld dat voor één leverancier de Europese aanbestedingsgrens is overschreden. Door de gemeente Hengelo is dit achteraf aangekondigd en gepubliceerd via Tendered. De dwingende-spoedregel kan hiermee worden gehanteerd tot en met maart 2023, inkopen na deze periode zijn niet meer rechtmatig. De gemeente Hengelo heeft inmiddels Europese aanbestedingen voorbereid en ook al deels voltooid. Het risico op onrechtmatigheden in het kader van Oekraïne is voor 2023 hiermee afgedekt.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Rechtmatigheid
- Schattingen**
- Schattingen
- Fraude en wet- en regelgeving
- Update interne beheersing
- Overige ontwikkelingen
- Speerpunten
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Schattingen

De schattingen van het college nader uitgelicht

Bij het opstellen van de jaarrekening moet het college belangrijke boekhoudkundige schattingen, beoordelingen en aannames toepassen en toelichten. Wij hebben de belangrijkste schattingen en aannames (die door het college zijn gedaan) beoordeeld en concluderen dat deze zijn gebaseerd op passende bewijsstukken en goed uitgebalanceerde overwegingen.

De [tabel](#) op de volgende pagina bevat een overzicht van onze bevindingen met betrekking tot die schattingen en oordelen.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Jaarverslag
- Jaarrekening

Rechtmatigheid

Schattingen

Schattingen

Fraude en wet- en regelgeving

Update interne beheersing

Overige ontwikkelingen

 Speerpunten Onze samenwerking Bijlagen

Schattingen

De schattingen van het college nader uitgelicht

Schatting	Waarde (x €1 miljoen)		Oordeel		Opmerkingen
	2022	2021	2022	2021	
Waardering materiële vaste activa	283	283		 	Het activabeleid van de gemeente ligt ten grondslag aan de wijze van afschrijven op materiële vaste activa. De gehanteerde afschrijvingspercentages zijn gebruikelijk in de sector. De waardering van de strategische gronden is in 2022 voldoende onderbouwd door middel van externe taxaties.
De juistheid en volledigheid van de onderhoudsvoorziening	4	4			Met betrekking tot de voorziening onderhoud hebben wij geconstateerd dat de onttrekkingen achterblijven op het onderhoudsplan. Het verschil t.o.v. de begroting wordt veroorzaakt doordat werkzaamheden zijn doorgeschoven als gevolg van tekorten aan personeel en materiaal. Er is geen sprake van achterstallig onderhoud dat leidt tot kapitaalvernietiging of onveilige situaties.
De waardering van de onderhanden/ grondexploitaties	48	61	 	 	Wij zijn van mening dat de schattingen met betrekking tot de grondexploitaties optimistisch/evenwichtig zijn en een betrouwbaar beeld geven van de waardering van uw grondexploitaties. De waardering van het onderhanden werk is optimistisch/evenwichtig ingeschat. Zie voor onze observaties met betrekking tot het onderhanden werk ook de observaties met betrekking tot het ruimtelijk domein .
De waardering van de financiële vaste activa	269	287			Wij hebben de waardering van uw financiële vaste activa in detail gecontroleerd. Ook de deelnemingen hebben we specifiek gecontroleerd. Wij concluderen dat de inschattingen van het college ten aanzien van deze deelnemingen en (gerelateerde) leningen evenwichtig tot stand zijn gekomen.
De waardering en indexatie van de APPA-voorziening	7	7			De voorziening voor wethouderspensionen (APPA) per eind 2022 is onderbouwd door actuariële berekeningen van een externe serviceorganisatie. Deze organisatie heeft de uitgangspunten uit de circulaire van het ministerie gebruikt, er is tevens rekening gehouden met de door het ABP bepaalde indexatie. Wij zijn akkoord met de uitgangspunten die de gemeente Hengelo heeft gehanteerd.
Voorziening rioolrenovatie	3	3			Voor de voorziening rioolrenovatie is er sprake van onderbestedingen in de exploitatie en achterlopende investeringen als het gevolg van ambtelijk capaciteitsgebrek. Dit heeft op dit moment nog geen gevolgen.
Voorziening oninbaarheid uiteenzettingen (debiteuren)	5	5			De bepaling van de voorziening oninbaarheid uiteenzettingen is evenwichtig tot stand gekomen. Gedurende de controle zijn geen bijzonderheden geconstateerd.

Controleverschil

Optimistisch

Evenwichtig

Voorzichtig

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Rechtmatigheid
- Schattingen
- Schattingen
- Fraude en wet- en regelgeving**
- Update interne beheersing
- Overige ontwikkelingen
- Speerpunten
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Fraude en wet- en regelgeving

Geen aanwijzingen of signalen van fraude geïdentificeerd. Er zijn geen gevallen van niet-naleving van wet- en regelgeving onder onze aandacht gekomen.

Onze nieuwe controleverklaring

Wij hebben tijdens onze controle bijzondere aandacht besteed aan het proces dat u hebt opgezet om frauderisico's en risico's op het niet naleven van wet- en regelgeving te identificeren. De uitgevoerde werkzaamheden en de uitkomsten hebben wij voor het eerst gerapporteerd in onze nieuwe controleverklaring. Hieronder geven wij u inzicht in onze belangrijkste bevindingen.

Als gevolg van de nieuwe controleverklaring is door de gemeente Hengelo een aanvullende toelichting in de paragraaf bedrijfsvoering gewijd aan hoe fraudepreventie intern binnen de gemeente wordt geadresseerd. Binnen deze paragraaf is de vernieuwde frauderisicoanalyse benoemd en de door de gemeente geïdentificeerde, inherente frauderisico's. Er is in beperkte mate een toelichting opgenomen over hoe de frauderisico's worden geborgd in de interne beheersing. Deze toelichtingen zijn generiek en bevatten geen specifiek getroffen maatregelen.

Onze visie op uw interne controlekader met betrekking tot fraude en het niet naleven van wet- en regelgeving

Fraude is een ernstig maatschappelijk probleem dat burgers, ondernemingen en de overheid financieel benadeelt. Het voorkomen en opsporen van fraude binnen uw organisatie is primair de verantwoordelijkheid van het management en degenen die belast zijn met governance. In dat kader verwachten wij dat u een frauderisicomanagementsysteem hebt geïmplementeerd dat bijdraagt aan het voorkomen en detecteren van fraude. Wij hebben de opzet en de implementatie van de relevante aspecten van het frauderisicomanagementsysteem geëvalueerd. De frauderisicoanalyse is geprofessionaliseerd door de gemeente.

Deze vorm van frauderisicobeoordeling die door de gemeente Hengelo is gehanteerd, wordt passend geacht bij uw organisatie. Er is een belangrijke stap gezet naar een meer geformaliseerd proces, wij adviseren om dit minimaal eenmaal per jaar te blijven doen.

Verantwoordelijkheden van het college en de raad

De primaire [verantwoordelijkheid](#) voor het voorkomen en opsporen van fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving berust bij degenen die belast zijn met governance van de gemeente (de gemeenteraad) en het college. Vanuit PwC hebben we een [blog](#) gepubliceerd die ingaat op de rol van de raad bij het voorkomen van fraude en corruptie. Deze blog belicht de verantwoordelijkheden van de organisatie en hoe u deze kunt aanpakken.

Als uw accountant is het [onze verantwoordelijkheid](#) om onze controle te plannen en uit te voeren om redelijke zekerheid te krijgen dat de jaarrekening als geheel geen materiële onjuistheden bevat, of die nu worden veroorzaakt door fraude of door fouten, rekening houdend met het toepasselijke wettelijke en regelgevende kader. Door de inherente beperkingen van een controle is het risico onvermijdelijk dat sommige materiële onjuistheden in de jaarrekening onopgemerkt blijven.

Geen aanwijzingen of signalen van fraude of niet-naleving van wet- en regelgeving geïdentificeerd

Tijdens de controle van de jaarrekening 2022 zijn geen aanwijzingen van fraude of niet-naleving van wet- en regelgeving onder onze aandacht gekomen.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Rechtmatigheid
- Schattingen
- Schattingen
- Fraude en wet- en regelgeving
- Update interne beheersing**
- Overige ontwikkelingen
- Speerpunten
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Update interne beheersing

Geen nieuwe significante tekortkomingen geïdentificeerd in de interne beheersing

Geen nieuwe significante tekortkomingen in de interne beheersing

In onze rapportage interim-bevindingen 2022, zoals gerapporteerd aan het college, hebben wij ons beeld gegeven van de interne beheersing van de gemeente Hengelo. Deze rapportage is gedeeld op 21 december 2022.

Naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole hebben wij geen nieuwe belangrijke aandachtspunten in de interne beheersing geconstateerd.

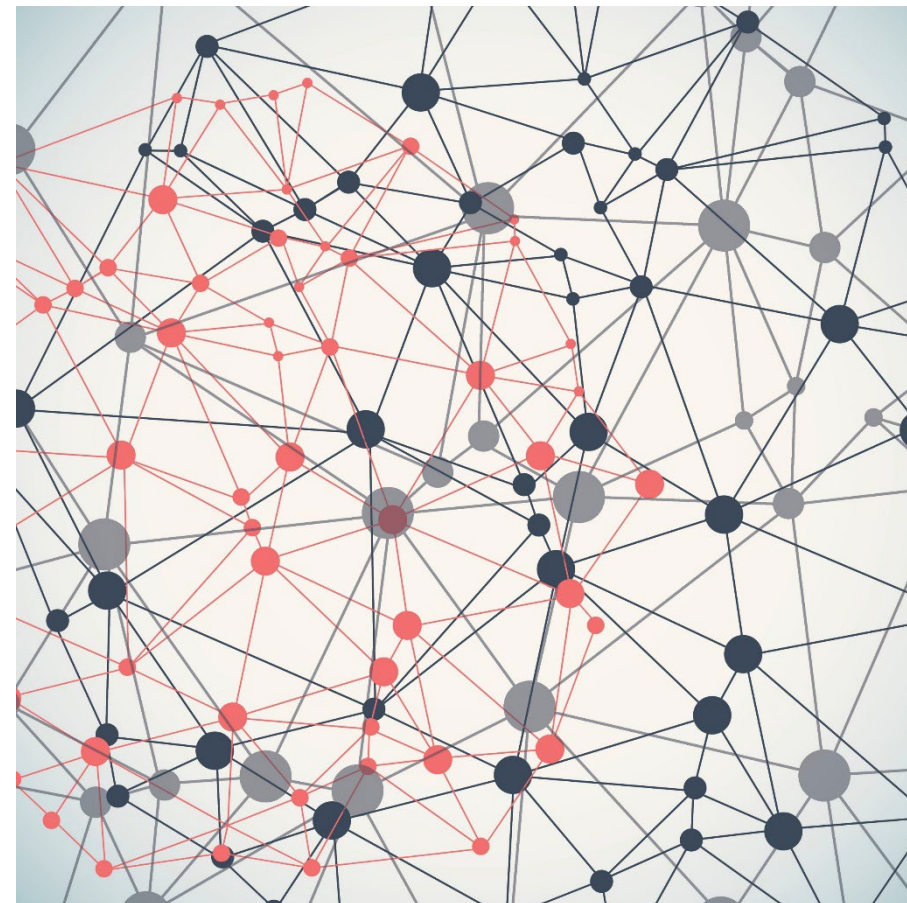
Zie tevens voor een terugkoppeling ten aanzien van de tussentijdse werkzaamheden de [volgende slide](#).

Geen nieuwe bevindingen ten aanzien van uw IT-omgeving

Wij zijn op grond van artikel 2:393 lid 4 BW verplicht melding te maken van onze bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van uw geautomatiseerde gegevensverwerking. Onze werkzaamheden richten zich op de algemene IT-beheersingsmaatregelen rondom de systemen:

- Key2Finance m.b.t. de financiële administratie
- Suite4D m.b.t. het Sociaal Domein
- Beaufort m.b.t. de salarisadministratie
- Youforce m.b.t. de HR-mutaties
- Cognos m.b.t. managementrapportages

Wij hebben geen nieuwe bevindingen naar aanleiding van deze werkzaamheden geconstateerd.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Rechtmatigheid
- Schattingen
- Schattingen
- Fraude en wet- en regelgeving
- Update interne beheersing
- Overige ontwikkelingen**
- Speerpunten
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Overige ontwikkelingen

Afschrijvingsduur van een bijdrage aan activa in eigendom van derden

Gemeenten en provincies doen bijdragen aan het Rijk of andere lokale overheden voor de investeringen die zij doen. Artikel 64 lid 6 van het BBV stelt dat voor deze bijdragen aan de activa in eigendom van derden de afschrijvingsduur die door de gemeente wordt gehanteerd maximaal gelijk is aan de afschrijvingsduur van de derde partij (bijvoorbeeld het Rijk). Indien er een bijdrage wordt gedaan aan het Rijk, waarover over het algemeen niet wordt afgeschreven, kan deze bijdrage niet meer worden geactiveerd op de balans en moet de bijdrage worden verantwoord als last. Bij de gemeente Hengelo zijn bijdragen gedaan aan activa in eigendom van derden voor een bedrag van € 2.180.000. Wij hebben vastgesteld dat de gemeente Hengelo de uitspraak van het BBV heeft opgevolgd, wat heeft geleid tot een afboeking van € 1.260.000 aangezien de afschrijvingstermijn van de gemeente Hengelo niet in lijn lag met stichting Vrienden van BOEI. De afschrijvingstermijnen van de overige bijdragen liggen in lijn met die van derden. Aandachtspunten voor de toekomstige bijdragen zijn het rekening houden met de eigendomssituatie (wie heeft wat in bezit?) en de verdeling van de kosten.

Gemeente Hengelo heeft een voorziening verlofsparen opgenomen voor € 275.000

Conform het BBV moet voor arbeidskosten-gerelateerde verplichtingen van niet gelijke omvang een voorziening worden gevormd. In 2022 is op basis van de cao een nieuwe regeling spaarverlof (of verlofsparen) geïntroduceerd. Aangezien er geen sprake is van een gelijkmatige omvang per jaar is hiervoor per 31 december 2022 een voorziening getroffen van € 275.000. Wij kunnen ons vinden in het vormen van deze voorziening.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunten**

Rechtmatigheidsverantwoording

Klimaat en duurzaamheid

Cybersecurity / NIS2-richtlijn

Wet bescherming klokkenluiders

Onze samenwerking

Bijlagen

Speerpunt met betrekking tot de ontwikkeling van windparken en zonnevelden

Bij de uitvoering van onze controle kunt u specifieke thema's (speerpunten) benoemen. Dit hebben we besproken met de werkgroep accountancy op 14 november 2022. Hieruit kwamen de volgende speerpunten naar voren:

- Welke coöperatieve samenwerkingen kent gemeente Hengelo inzake de ontwikkeling van windparken en zonnevelden?
- Welke rol heeft de gemeente hierin?
- Op welke wijze wordt de beheersing vormgegeven bij deze samenwerkingen?

Coöperatieve samenwerkingen inzake de ontwikkeling van windparken en zonnevelden

De gemeente Hengelo heeft op dit moment geen overeenkomsten met andere partijen voor coöperatieve samenwerkingen op het gebied van windparken en zonnevelden. Er is op dit moment nog geen sprake van een coöperatieve samenwerking doordat de fase voor de ontwikkeling van zonnevelden en windparken nog niet zover gevorderd is. Er zijn wel een aantal lopende projecten met betrekking tot windparken en zonnevelden die in deze slide verder worden toegelicht.

Zonnepark Boeldershoek

Eerste stappen voor uitvoering zijn gericht op zonnepark Boeldershoek. De noodzakelijke aansluiting op het net is gelegd. Verder is er nog geen sprake van de realisatie van de zonnevelden. De gemeente werkt hieraan samen met twee andere partijen: Vattenfall en Energie van Hengelo.

Hierbij zijn Vattenfall en de gemeente Hengelo ieder eigenaar van de helft van de grond.

Aangezien de percelen waar Vattenfall en de gemeente Hengelo hun zonnevelden willen ontwikkelen aan elkaar grenzen, trekken de gemeente en Vattenfall hierin samen op. Tevens wordt een participatietraject met belanghebbenden in de omgeving voorbereid in samenwerking met Vattenfall en Energie van Hengelo. Energie van Hengelo is daarbij de begeleider van het participatietraject met inwoners en huurt partijen in voor de voorbereiding hiervan. Hengelo helpt op dit moment met een financiële bijdrage voor deze inhuur. Hiervoor heeft de gemeente € 25.000 beschikbaar gesteld.

De samenwerking is niet in contracten vastgelegd; het participatietraject is in februari 2023 vastgesteld door de gemeenteraad. De samenwerkingsovereenkomsten voor dit participatietraject worden daarvoor opgemaakt en waren nog niet beschikbaar op het moment van uitvoeren van onze controle.

Aangezien dit project zich nog slechts in de planfase bevindt, is de beheersing op dit moment nog beperkt.

Naast Zonnepark Boeldershoek zijn er geen andere initiatieven met betrekking tot de ontwikkeling van zonnevelden.

Bron: https://images.prismic.io/website-hengelo-energie/6c0c0c60-1980-4cee-a4de-a0082eaaad716_Voorlopig+ontwerp+zonneveld+Boeldershoek.jpg?auto=compress,format

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunten**

Rechtmatigheidsverantwoording

Klimaat en duurzaamheid

Cybersecurity / NIS2-richtlijn

Wet bescherming klokkenluiders

Onze samenwerking

Bijlagen

Speerpunt met betrekking tot de ontwikkeling van windparken en zonnevelden

Windparken

Voor Windparken worden nu eerst verdere onderzoeken gedaan ten aanzien van sub-regionale samenwerking en impact. Er zijn nu alleen zoeklocaties/zoekgebieden voor windparken. De locaties zijn niet vrijgegeven voor de ontwikkeling.

Op dit moment is er dus geen sprake van coöperatieve samenwerkingen inzake de ontwikkeling van windparken. De gemeente heeft derhalve geen rol hierin.

Beheersing

Naar verwachting zal ook in Hengelo verder worden gekeken naar mogelijkheden op het gebied van zonne- en windenergie. Per casus zal moeten worden beoordeeld op welke wijze de beheersing wordt ingericht (dit hangt onder andere af van de samenwerkingsvorm, de omvang, het risicoprofiel e.d.).

In algemene zin is het van belang om goed te kijken hoe de raad positie krijgt c.q. houdt, onder andere op het gebied van het stellen van kaders, maar ook de informatievoorziening over de actuele ontwikkelingen.

Energie van Hengelo

Een aantal bewoners uit de gemeente Hengelo heeft de coöperatie Energie van Hengelo opgericht. Deze bewoners willen gezamenlijk duurzame energie opwekken en afnemen. De gemeente werkt samen met deze partij. De gemeente:

- heeft een faciliterende rol gehad om partijen bij elkaar te brengen ten behoeve van deze coöperatie;
- heeft contacten met deze partij over de exploitatie van het zonnepark;
- versterkt deze beweging voor en door inwoners door bijvoorbeeld een financiële ondersteuning en energiecoaches onderdeel te maken van de coöperatie;
- is op dit moment in gesprek met de coöperatie om te verkennen hoe de samenwerking verder vormgegeven kan worden.

Aangezien er nog geen sprake is van een coöperatieve samenwerking die door middel van contracten is vastgelegd, is de beheersing op dit moment nog beperkt.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunten

Rechtmatigheidsverantwoording

Klimaat en duurzaamheid

Cybersecurity / NIS2-richtlijn

Wet bescherming klokkenluiders

 Onze samenwerking

 Bijlagen

Rechtmatigheidsverantwoording

Inzicht in de status van de voorbereidingen

Er wordt voortgang geboekt rondom de rechtmatigheidsverantwoording

Voor 2022 is door de gemeente Hengelo een rechtmatigheidsverantwoording opgesteld als proef ter voorbereiding op 2023. De uitkomsten van de rechtmatigheidsverantwoording zijn met het management en het college besproken. De belangrijkste elementen worden in de jaarstukken toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering. Gemeente Hengelo heeft hiermee goede voortgang geboekt in de voorbereiding op de rechtmatigheidsverantwoording.

Regels voor begrotingsonrechtmatigheid moeten in de financiële verantwoording worden vastgelegd

In de verantwoording moeten het college en de raad toelichten wat de begrotingsonrechtmatigheden zijn. De commissie BBV adviseert tussen raad en college om af te spreken hoe afwijkingen van de begroting geïnterpreteerd worden in het kader van het uitoefenen van het budgetrecht door de raad. Begrotingsonrechtmatigheden die binnen de beleidskaders van de raad passen, moeten worden opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording (voor zover de verantwoordingsgrens is overschreden), maar worden dan niet nader toegelicht in de rechtmatigheidsverantwoording. Dit is in 2023 in de nieuwe financiële verordening besloten door de raad.

Kwaliteit van de verbijzonderde interne controle

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole staan wij in nauw contact met uw medewerkers van de verbijzonderde interne controle. In de werkprogramma's wordt de rechtmatigheid geadresseerd. In de afgelopen jaren zien wij positieve ontwikkelingen in de verbijzonderde interne controle. Wij zien nog verbetermogelijkheden in de kwaliteit van de vastleggingen van de uitgevoerde werkzaamheden.

Vereiste communicatie op grond van controlestandaarden	Heeft het college al afspraken gemaakt over deze onderwerpen?		
	Ja	Onderhanden	N.v.t.
De verantwoordingsgrens voor 2023 is bepaald op basis van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves	●		
De verantwoordingsgrens voor 2023 is vastgesteld door de raad	●		
Het normenkader 2023 is onderhanden of de datum van vaststelling door de raad is gepland		●	
De financiële verordening is herzien indien er staat dat de accountant de rechtmatigheid toetst	●		
De financiële verordening bevat de wijze waarop wordt omgegaan met begrotingsonrechtmatigheden	●		
Het college en de raad hebben overeenstemming inzake de mate van detail in de paragraaf 'Bedrijfsvoering'	●		
Het interne controleplan van de gemeente bevat een scoping van de processen en balansposten, risicoanalyses per proces en post en de controleaanpak		●	

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunten
- Rechtmatigheidsverantwoording
- Klimaat en duurzaamheid**
- Cybersecurity / NIS2-richtlijn
- Wet bescherming klokkenluiders
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Klimaat en duurzaamheid

Sturen op realisatie van klimaat- en duurzaamheidsdoelstellingen

Om de doelstellingen van het klimaatverdrag van Parijs te realiseren hebben provincies en gemeenten een belangrijke maatschappelijke rol en taak om gezamenlijk met bedrijven en maatschappelijke organisaties de uitstoot van broeikasgassen te verminderen. Daarnaast hebben lokale overheden ook andere complexe duurzaamheidsopgaven zoals klimaatadaptatie en het verbeteren van de leefomgeving met bijvoorbeeld het bevorderen van circulariteit en biodiversiteit. Om beter op deze opgave te kunnen sturen adviseren wij om klimaat- en duurzaamheidsdoelstellingen onderdeel te laten zijn van de P&C-cyclus. Daarvoor onderkennen we vijf stappen (zie ook [blog](#) en de [podcast-serie](#) over duurzaamheid).

1. Bepaal de opgaven

Ook voor klimaat- en duurzaamheidsambities is de start het formuleren van de ambities/doelstellingen. Vaak zijn de doelstellingen landelijk al bepaald (in verdragen, akkoorden, strategieën), maar moet nog wel inzicht worden verkregen in de (lokale) opgave: waar staan we nu en wat moeten we dan in de komende 10 tot 15 jaar realiseren? Voor de CO₂-opgave wordt vaak aangesloten bij de onderverdeling (sectoren) uit het Nederlandse Klimaatakkoord (2019). We zien dat Hengelo haar ambities/doelstellingen heeft geformuleerd door het opstellen van de visie Duurzaam Hengelo, koers richting 2050.

2. Bepaal de kansrijke maatregelen

De lokale klimaat- en duurzaamheidsopgaven moeten vervolgens worden uitgewerkt in transitiepaden voor de komende jaren. Per transitiepad worden de meest kansrijke maatregelen geselecteerd op basis van de geschatte 'opbrengst' aan CO₂-reductie.

3. Bepaal de stuurindicatoren (input/output) bij de transitiepaden

Het is goed dat u zich realiseert dat veel nog onbekend en onzeker is en er volop wordt geëxperimenteerd. Monitoren, reflecteren, leren en bijsturen is dus cruciaal en getuigt van professionaliteit. Voor de indicatoren is het verstandig om aan te sluiten bij de landelijke gegevens, metingen en normen, die beschikbaar zijn. Zo wordt een gemeenschappelijke taal gebruikt waarlangs de voortgang kan worden gevolgd.

4. Veranker de sturing in de P&C-cyclus

Ook voor duurzaamheidsdoelstellingen geldt de kracht van de P&C-cyclus, waarin kaderstelling en verantwoording zijn verankerd en de raad zijn controlerende rol kan invullen. Een integrale klimaatbegroting als onderdeel (paragraaf) of bijlage van de P&C-cyclus is aanvullend aan te bevelen, omdat dan de resultaten van de transitiepaden gezamenlijk goed te volgen zijn.

5. Verrijk het inzicht met de impact op de brede welvaart

Het begrip duurzaamheid wordt vandaag de dag breder gebruikt dan alleen voor milieu en klimaat. Internationaal wordt daarvoor de term ESG (Environmental, Social, Governance) gehanteerd. Het CBS stelt sinds 2020 de Monitor Brede Welvaart op en biedt een vaste set aan indicatoren om de ontwikkeling van welvaart in de brede zin van het woord – economisch, ecologische en sociaal-maatschappelijk – in kaart te brengen. Samen geven deze indicatoren een vergelijkbaar inzicht in duurzaamheid in brede zin.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunten
- Rechtmatigheidsverantwoording
- Klimaat en duurzaamheid
- Cybersecurity / NIS2-richtlijn**
- Wet bescherming klokkenluiders
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Cybersecurity en de komst van de NIS2-richtlijn

In de rapportage interim-bevindingen hebben we terugkoppeling gegeven over cybersecurity. We hebben begrepen dat er zich sindsdien geen significante (cyber)incidenten hebben voorgedaan met een eventuele impact op de controle.

Een relevante ontwikkeling op het gebied van cybersecurity voor de gemeente Hengelo is de komst van de nieuwe Europese NIS2-richtlijn. Het doel van deze richtlijn is het verhogen van het algemene niveau van cybersecurity binnen de Europese Unie. Vanuit de nieuwe richtlijn verwachten wij strengere normen, meer aandacht voor governance en meer verantwoordelijkheden voor bestuursleden. Nieuw is hierbij dat niet-naleving beboet kan worden en bestuursleden persoonlijk aansprakelijk kunnen worden gesteld.

Deze richtlijn is eind 2022 goedgekeurd door het Europees Parlement, waarbij de lidstaten 21 maanden de tijd hebben om deze richtlijn te implementeren in nationale wetgeving. In Nederland zal hier invulling aan gegeven worden door middel van de Wet beveiliging netwerk- en informatiesystemen (Wbni).

Organisaties die als 'essentieel' of 'belangrijk' worden beschouwd moeten vanaf het derde kwartaal van 2024 aan deze regels voldoen. Vanaf dat moment zal hier naar verwachting ook op gehandhaafd gaan worden.

Voor lokale overheden (waaronder gemeenten) geldt dat de NIS2-richtlijn deze als optioneel 'essentieel' kenmerkt. Dit houdt in dat lidstaten bij de implementatie van de richtlijn zelf kunnen besluiten in hoeverre deze dienstverlening als 'essentieel' wordt gezien. Daarnaast kunnen gemeenten mogelijk ook gekenmerkt worden als essentieel vanuit de 'essentiële' sector transport (weg).

We adviseren de gemeente Hengelo een zelfevaluatie uit te voeren om te bepalen in hoeverre de NIS2-richtlijn ook van toepassing is op uw organisatie en indien dat het geval is de benodigde stappen uit te voeren om aan de NIS2-richtlijn te voldoen. Het is hierbij van belang dat deze stappen afgerond zijn vóór het derde kwartaal van 2024.

Belangrijke stappen ter voorbereiding op de NIS2-richtlijn

- Uitvoeren van een cybersecurityrisicoanalyse om eventuele lacunes met betrekking tot de richtlijn op te sporen. Let op, het gaat hierbij primair om risico's voor de maatschappij en de economie.
- Identificeren en implementeren van de benodigde cybersecuritymaatregelen die geschikt en proportioneel zijn.
- Implementeren van een proces voor het tijdig melden van significante cybersecurity-incidenten.
- Ontwerpen en implementeren van monitoringmechanismen om de effectiviteit van de maatregelen continu te valideren.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunten
- Rechtmatigheidsverantwoording
- Klimaat en duurzaamheid
- Cybersecurity / NIS2-richtlijn
- Wet bescherming klokkenluiders**
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Wet bescherming klokkenluiders

Aandacht vereist voor de nieuwe Wet bescherming klokkenluiders

De Wet bescherming klokkenluiders (WbK) is op 18 februari 2023 in werking getreden. Deze wet verplicht meer werkgevers tot een meldprocedure en stelt strengere eisen aan de procedure. De bestaande klokkenluideregelingen zullen uiterlijk medio december 2023 aan deze nieuwe vereisten moeten voldoen. Zo moet de melder binnen zeven dagen een ontvangstbevestiging krijgen en moet de melder binnen een redelijke termijn van maximaal drie maanden informatie krijgen over de beoordeling van de melding. Ook geldt voor werkgevers nu een registratieplicht van meldingen. Vermoedens van overtredingen van het recht van de Europese Unie moeten ook via die interne procedure kunnen worden gemeld. Een volledig overzicht van de wijzigingen is opgenomen op [de volgende webpagina](#).

We raden de gemeente Hengelo aan om inzichtelijk te maken welke aanvullende procedures nog ingericht moeten worden om te waarborgen dat eind 2023 volledig aan de WbK voldaan wordt.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunten
- **Onze samenwerking**
- Bijlagen

Onze samenwerking

We hebben een constructieve samenwerking ervaren tijdens het controleproces

Wij hebben een plezierige samenwerking ervaren en de communicatie tussen het kernteam jaarrekeningcontrole, de VIC en PwC is goed verlopen. De communicatielijnen waren kort en dit heeft eraan bijgedragen dat het over het algemeen een gestructureerd proces is geweest. We hebben een open en fijne cultuur ervaren. Aangezien we voortdurend streven naar een verbetering van het controleproces en onze dienstverlening, evalueren we dit proces graag op korte termijn.

Onze reflectie op het proces van de jaarrekeningcontrole

Bij het opvragen van informatie merken wij samen met uw kernteam jaarrekeningcontrole dat de organisatie in staat is om vragen met voldoende diepgang en kwaliteit te beantwoorden. Daarnaast is de dossiervorming in de organisatie voldoende om tijdig geschikte controle-informatie te verkrijgen. Ook bij de SiSa-verantwoording is het mogelijk gebleken de regelingen tijdig met voldoende diepgang op te leveren.

Geen bevindingen te melden rondom onafhankelijkheid

Wij hebben onze naleving van externe normen en ons wereldwijde onafhankelijkheidsbeleid met betrekking tot onze dienstverlening in 2022 bewaakt en bevestigd dat wij aan deze onafhankelijkheidsvereisten hebben voldaan en voldoen.

Categorie	Totaal aantal geplande uren	%	Totaal aantal feitelijke uren (schatting)**	%
Partner/director	90-100	6	80	4
(Senior) manager	250-270	17	320	15
Overig personeel*	1.110-1.230	77	1.700	81
Totaal	1.450-1.600	100	2.100	100

* 'Overig personeel' bestaat uit onze medewerkers en intern uitbestede uren.

** Bovenstaande figuur is gebaseerd op onze beste schatting per (30 mei 2023).

Overzicht van de gemaakte uren

De controle van de jaarrekening van de gemeente Hengelo vereist voldoende tijd en aandacht van de teamleden van het juiste niveau voor inhoudelijke werkzaamheden, beoordeling en begeleiding. In overeenstemming met de maatregelen die zijn beschreven in het rapport *In het publiek belang* geven wij hierboven een overzicht van de uren die we hebben besteed aan de controle van het lopende jaar van de gemeente Hengelo. Tot nu toe zijn er een aantal onderwerpen die meer tijd hebben gekost dan vooraf ingeschat, namelijk door het constateren van bevindingen, bijvoorbeeld met betrekking tot de afgrenzing kosten, begrotingswijzigingen en omslagrente. Daarnaast zijn de SiSa-regelingen aanzienlijk uitgebreid.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunten
- Onze samenwerking

Bijlagen

Sisa

Materialiteit

Verhoogde risico's

Communicatie

Verantwoordelijkheden

SiSa

Geen bevindingen in de SiSa-bijlage

Wij hebben in onze controle specifieke werkzaamheden verricht om een oordeel te kunnen geven over de getrouwheid en rechtmatigheid van de financiële verantwoordingsinformatie in de SiSa-bijlage bij de jaarrekening 2022. In 2022 zijn er veel SiSa-regelingen bijgekomen. Van de 31 huidige regelingen zijn er 16 nieuw ten opzichte van voorgaand jaar. Voor de bevindingen uit onze controle gelden op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO) zwaardere rapporteringstoleranties dan voor andere onderdelen van de reguliere jaarrekening.

De rapporteringstolerantie is per specifieke uitkering:

- € 12.500 indien de omvangsbasis kleiner dan of gelijk is aan € 125.000;
- 10% indien de omvangsbasis groter dan € 125.000 en kleiner dan of gelijk is aan € 1.000.000;
- € 125.000 indien de omvangsbasis groter is dan € 1.000.000.

De rapporteringstolerantie heeft geen consequenties voor de omvang en aard van de controle van specifieke uitkeringen. In de [volgende tabel](#) hebben wij onze bevindingen per specifieke uitkering opgenomen. Uit onze controlewerkzaamheden komen geen materiële afwijkingen naar voren. Wij hebben de getrouwheid en rechtmatigheid van de SiSa-bijlage in de jaarrekening 2022 vastgesteld.

M&O-beleid Tozo

Binnen de gemeente Hengelo (bij het ROZ) zijn procedures aanwezig om misbruik en oneigenlijk gebruik te detecteren (met betrekking tot de uitkeringsverstrekkingen Tozo). Wij hebben ten behoeve van onze controle de opzet en het bestaan van de daarin opgenomen beheersingsmaatregelen beoordeeld en hierin geen tekortkomingen gesignaleerd. Wij hebben uit alle afgehandelde IB-signalen een deelwaarneming getrokken om de werking van de procedure van opvolging van IB-signalen te toetsen. Hierbij zijn geen bijzonderheden geconstateerd. Bij het niet voldoen aan de criteria zijn verstrekte uitkeringen teruggevorderd of is terugvordering in gang gezet.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunten
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Sisa

Materialiteit

Verhoogde risico's

Communicatie

Verantwoordelijkheden

Bevindingen per SiSa-regeling (1/3)

Nr.	Regeling/indicator	Naam specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
1	A13	Incidentele bijdrage ondersteuning naleving controle op coronatoegangsbewijzen	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
2	A16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
3	B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
4	C9	Specifieke uitkering woningbouwimpuls	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
5	C32	Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
6	C41B	Regeling specifieke uitkering flexibele inzet woningbouw	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
7	C55	Aanpak energiearmoede	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
8	C56	Regeling huisvesting aandachtsgroepen	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
9	C62	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
10	C68	Regeling specifieke uitkering vergunninghouders	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
11	C85	Stimuleringsregeling flex- en transformatiewoningen	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
12	D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
13	D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
14	D19	Tijdelijke onderwijshuisvesting ontheemden	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunten
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Sisa

Materialiteit

Verhoogde risico's

Communicatie

Verantwoordelijkheden

Bevindingen per SiSa-regeling (2/3)

Nr.	Regeling/indicator	Naam specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
15	D21	Specifieke uitkering impuls jongerencultuur	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
16	E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaaï	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
17	E44B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021-2027	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
18	E83	Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem 2022	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
19	E84	Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
20	E85	Tijdelijke regeling specifieke uitkeringen intelligente verkeersregelinstallaties	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
21	F20	Regeling specifieke uitkering impulsaanpak winkelgebieden	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
22	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet 2022	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
23	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
24	G4	Besteding (jaar T) levensonderhoud	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
	G4	Baten (jaar T) levensonderhoud	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
	G4	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (aflossing)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
	G4	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (overig)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
	G4	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
	G4	Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
	G4	Levensonderhoud - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud ToZo in jaar T	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
	G4	Levensonderhoud - Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T) als gevolg van kwijt te schelden schulden levensonderhoud Tozo	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunten
- Onze samenwerking
- Bijlagen
- Sisa**
- Materialiteit
- Verhoogde risico's
- Communicatie
- Verantwoordelijkheden

Bevindingen per SiSa-regeling (3/3)

Nr.	Regeling/indicator	Naam specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
	G4	Kapitaalverstrekkingen - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekkingen Tozo in jaar T	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
25	G10	Wet inburgering 2021	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
26	G12	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
27	G13	Onderwijsroute 2022	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
28	H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
29	H8	Regeling Sportakkoord 2020-2022	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
30	H12	Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
31	H25	Regeling Specifieke uitkering ijsbanen en zwembaden (ronde 3)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunten
- Onze samenwerking
- Bijlagen
- Sisa
- Materialiteit**
- Verhoogde risico's
- Communicatie
- Verantwoordelijkheden

Materialiteit

De materialiteit is gedurende de controle toegenomen

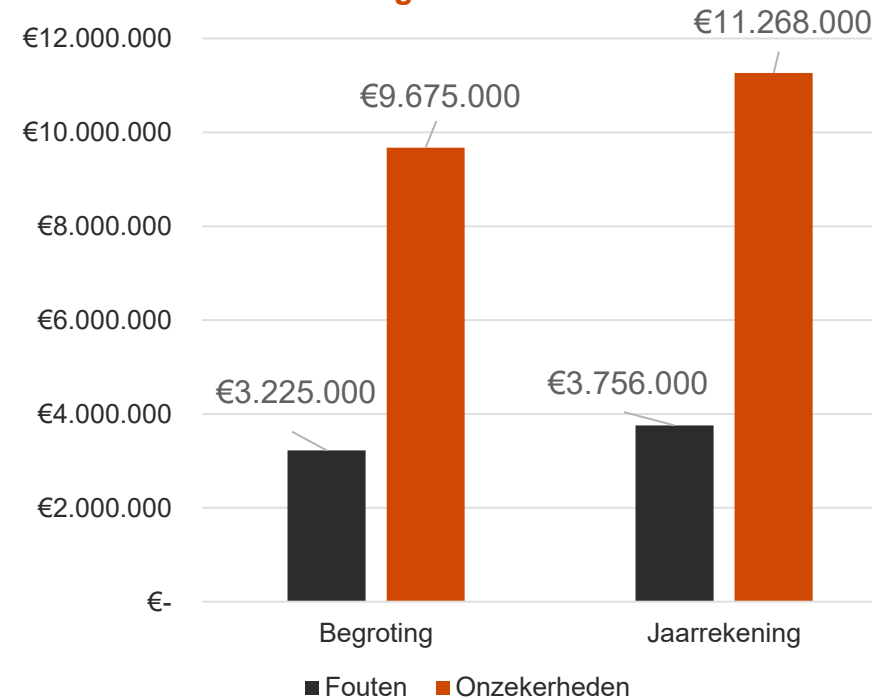
De gehanteerde materialiteit is € 3,75 miljoen

De reikwijdte van onze controle wordt beïnvloed door het toepassen van materialiteit. Het begrip 'materieel' wordt toegelicht in de paragraaf 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening' in onze controleverklaring. Afwijkingen worden als materieel beschouwd wanneer redelijkerwijs kan worden verwacht dat ze, elk afzonderlijk of in totaal, gevolgen kunnen hebben voor de economische beslissingen die gebruikers op grond van de jaarrekening nemen.

In het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO) zijn de goedkeuringstoleranties bepaald die de accountant ten behoeve van de oordeelsvorming over de jaarrekening van de gemeente hanteert. De totale werkelijke kosten van de gemeente, inclusief de toevoegingen aan de bestemmingsreserves, vormen de totale werkelijke kosten van de gemeente. De materialiteit bepaalt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en het effect van vastgestelde afwijkingen op onze verklaring.

In ons controleplan hebben wij een materialiteit vastgesteld van € 3,2 miljoen. De materialiteit wordt echter geactualiseerd op basis van de feitelijke financiële gegevens en wijzigingen in uw organisatie en omgeving gedurende het hele jaar. Aangezien de werkelijke lasten, inclusief dotaties aan de bestemmingsreserves, hoger zijn dan in de programmabegroting op basis waarvan wij onze initiële materialiteit hebben berekend, heeft er op basis van de wettelijke uitgangspunten een verhoging plaatsgevonden naar € 3,75 miljoen.

Ontwikkeling van de materialiteit

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunten
- Onze samenwerking
- Bijlagen
- Sisa
- Materialiteit
- Verhoogde risico's**
- Communicatie
- Verantwoordelijkheden

Verhoogde risico's

Bij de uitvoering van de werkzaamheden ten aanzien van de verhoogde risico's hebben we geen uitzonderingen of aanwijzingen van frauduleuze activiteiten opgemerkt

In onderstaande tabel geven wij een samenvatting van de bevindingen van verrichte werkzaamheden met betrekking tot de significante en hogere-normale risico's die in ons controleplan zijn vastgesteld. Ten opzichte van ons controleplan hebben wij geen nieuwe risico's geïdentificeerd.

Risico	Uitkomst controlewerkzaamheden	Risiconiveau
Managementbeïnvloeding: het doorbreken van interne beheersingsmaatregelen door het management	Het doorbreken van interne beheersingsmaatregelen door het management is op basis van de controlestandaarden altijd een significant risico (voor al onze controleklanten). Het risico bestaat hierbij dat bijvoorbeeld door het college of het management interne beheersingsmaatregelen worden doorbroken met gevolgen voor de jaarrekening (bijvoorbeeld het afdwingen dat een boeking wordt gemaakt buiten de reguliere processen om). We hebben in onze controle eerst een risicoanalyse uitgevoerd en daarna gericht een data-analyse uitgevoerd op (handmatige) boekingen 2022 voor de gemeente Hengelo. We hebben uit hoofde van deze test geen ongebruikelijke transacties geconstateerd.	 Normaal Significant
Waardering voorraden: het risico in relatie tot de waardering van de grondexploitaties	Het risico van waardering van de grondexploitaties is doorgaans bij gemeenten een verhoogd risico. Dit komt omdat er veel schattingsposten zijn gemoeid bij deze balanspost. Behalve de parameters (kostenstijging, opbrengstenstijging, etc.) is de waardering gebaseerd op een raming van nog te maken kosten en nog te realiseren opbrengsten. We hebben controlewerkzaamheden uitgevoerd op de waardering en hebben hierin geen bijzonderheden geconstateerd.	 Normaal Significant
Rechtmatigheid van de aanbestedingen: het risico van het niet nakomen van aanbestedingsrichtlijnen	De aanbestedingsrichtlijnen zijn complex. De omvang van de onrechtmatige aanbestedingen is in lijn met vorig jaar. Deze komen met name voort uit dossiers die in het verleden ten onrechte (nog) niet zijn aanbesteed.	 Normaal Significant

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunten
- Onze samenwerking
- Bijlagen
- Sisa
- Materialiteit
- Verhoogde risico's**
- Communicatie
- Verantwoordelijkheden

Verhoogde risico's

Risico	Uitkomst controlewerkzaamheden	Risiconiveau
Aanbestedingen: het risico dat aanbestedingen worden gegund aan bevriende partijen	Dit risico rondom mogelijke gunning aan bevriende partijen is doorgaans bij gemeenten een verhoogd risico. Dit komt omdat gemeenten zaken doen met een veelvoud aan leveranciers met ook nog een grote diversiteit in inkoop van goederen en diensten. Bij onze controlewerkzaamheden hebben we onder andere (via deelwaarneming) gecontroleerd of voldoende functiescheiding is gehanteerd bij aanbestedingstrajecten en bij het aangaan van contracten. We hebben bij het uitvoeren van deze controlewerkzaamheden geen indicaties van fraude geconstateerd.	 Normaal Significant
Grondverkoop: het risico van niet-zakelijke transacties bij grondverkoop	Dit risico rondom mogelijke niet-zakelijke transacties bij grondverkoop is doorgaans bij gemeenten met een relatief grote projectportefeuille een verhoogd risico. Dit komt omdat er doorgaans veel grondverkoop plaatsvinden. Bij onze controlewerkzaamheden hebben we gecontroleerd of bij grondverkoop een marktconforme prijs is ontvangen en of daarbij de bandbreedtes zijn gehanteerd die de raad heeft meegegeven in de grondprijzennota. Uit onze controle zijn geen bijzonderheden geconstateerd.	 Normaal Significant
Sociaal domein: het risico rondom prestatielevering	Gemeente Hengelo heeft de landelijke aanpak gehanteerd waarbij de zorgleveranciers via productieverantwoordingen zekerheid hebben verstrekt over de prestatielevering van de gedeclareerde zorg. Vanuit onze controle zijn er afwijkingen boven de rapporteringstolerantie gebleken. Zie ook bevindingen sociaal domein .	 Normaal Significant
Inkomende subsidies: het risico van fraude in de opbrengstverantwoording	Het frauderisico in deze opbrengststroom is dat gestuurd wordt met de verantwoording van subsidie-inkomsten (toerekenen aan jaren). Dit bijvoorbeeld om begrotingsoverschrijdingen te voorkomen. Wij hebben werkzaamheden verricht op de toerekening aan controlejaren van inkomende subsidies, waarbij wij onder andere de verantwoorde inkomende subsidies 2022 en de ontvangen subsidies in het boekjaar 2023 hebben gecontroleerd. Uit onze werkzaamheden zijn geen bijzonderheden naar voren gekomen.	 Normaal Significant

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunten
- Onze samenwerking
- Bijlagen
- Sisa
- Materialiteit
- Verhoogde risico's
- Communicatie**
- Verantwoordelijkheden

Communicatie

Update over onze communicatie met u

Vereiste communicatie op grond van controlestandaarden	Controleplan	Rapportage interim-bevindingen	Accountantsverslag
Mededeling over de verantwoordelijkheden van de accountant	●		
Bevestiging van de onafhankelijkheid van PwC	●		●
De zaken die zijn aangemerkt als kernpunten van de controle	●		●
Eventuele significante tekortkomingen in de interne controle		●	●
Eventuele ontdekte of vermoede fraude		●	●
Niet naleven van wet- en regelgeving			●
Schriftelijke bevestigingen gevraagd van het college van burgemeester en wethouders			●
Alle zaken die van invloed zijn op de vorm en inhoud van de controleverklaring.			●
Standpunt van de accountant over belangrijke kwalitatieve aspecten van de verslaggeving door het college			●
Rapporteren over significante moeilijkheden, aangelegenheden en overige zaken die van belang zijn voor het toezicht op het financiële verslaggevingsproces			●
Niet-gecorrigeerde afwijkingen			●
Significante aangelegenheden die naar voren komen tijdens de controle in verband met verbonden partijen van de gemeente			●
Beschrijving van de reikwijdte en timing van de controle, waaronder significante risico's		●	●

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunten
- Onze samenwerking
- Bijlagen
- Sisa
- Materialiteit
- Verhoogde risico's
- Communicatie
- Verantwoordelijkheden**

Verantwoordelijkheden

Overzicht van verantwoordelijkheden van het college en de raad met betrekking tot fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving

De verantwoordelijkheden van het college

Deze bestaan uit:

- het identificeren en monitoren van de wet- en regelgeving die van toepassing is op de gemeente en zorgen voor volledigheid ervan;
- het uitvoeren van een risicobeoordeling die expliciet het risico op fraude omvat, door een analyse van prikkels en druk, kansen, en gedrag en rationalisatie, en het risico van niet-naleving van wet- en regelgeving;
- het opstellen en uitvoeren van programma's en beheersingsmaatregelen ter preventie, ontmoediging en opsporing van fraude (fraudebestrijdingsprogramma's) en niet-naleving van wet- en regelgeving;
- het waarborgen dat de cultuur en de omgeving van de gemeente integer zijn en ethisch gedrag bevorderen;
- ervoor zorgen dat de activiteiten van de gemeente worden uitgevoerd conform de bepalingen van wet- en regelgeving, inclusief het voldoen aan de wet- en regelgeving waarin de vaststelling van de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening wordt geregeld;
- het onderzoeken van iedere vermeende of vermoede misstand die onder de aandacht van het management wordt gebracht.

De verantwoordelijkheden van degenen die zijn belast met toezicht (de gemeenteraad)

Deze bestaan uit:

- het versterken van een cultuur van integriteit en ethisch gedrag door middel van actief toezicht;
- het beoordelen van de vaststelling van frauderisico's door het management en niet-naleving van wet- en regelgeving, het nemen van passende maatregelen en het zorgen voor een juiste *tone at the top*;
- het waarborgen dat het senior management, de raad en het college passende maatregelen nemen om fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving te ontmoedigen en te voorkomen, voor een betere bescherming van medewerkers en andere belanghebbenden;
- het onderzoeken van iedere vermeende of vermoede misstand die onder de aandacht van de gemeenteraad wordt gebracht;
- het aannemen van een kritische houding ten opzichte van het college op het gebied van niet-gebruikelijke transacties met verbonden partijen en tussen ondernemingen binnen de groep.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunten
- Onze samenwerking
- Bijlagen
- Sisa
- Materialiteit
- Verhoogde risico's
- Communicatie
- Verantwoordelijkheden**

Verantwoordelijkheden

Overzicht van verantwoordelijkheden van ons als accountant met betrekking tot fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving

De verantwoordelijkheid van de accountant

Deze bestaat uit:

- het plannen en uitvoeren van de controle om een redelijke zekerheid te krijgen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat, hetzij door fraude of door fouten;
- het beoordelen of de programma's en de interne beheersingsmaatregelen van de gemeente, waarmee geïdentificeerde risico's van materiële fouten als gevolg van fraude en van niet-naleving van wet- en regelgeving worden aangepakt, op de juiste wijze zijn opgezet en worden uitgevoerd;
- het evalueren van het proces dat het management hanteert voor het beoordelen van de doeltreffendheid van de programma's en interne beheersingsmaatregelen in verband met fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving;
- het evalueren van iedere fraude door het senior management en het effect op de beheersingsomgeving;
- het adequaat reageren op tijdens de controle geconstateerde (vermoede) fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving.

Onze doelstellingen met betrekking tot fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving in de context van onze controle van de jaarrekening

Deze zijn als volgt:

- het vaststellen en beoordelen van het risico van materiële onjuistheden in de jaarrekening als gevolg van fraude en als gevolg van niet-naleving van wet- en regelgeving;
- het verkrijgen van voldoende geschikte controle-informatie met betrekking tot de beoordeelde risico's van materiële onjuistheden als gevolg van fraude, door een gepaste controleaanpak te ontwerpen en te implementeren;
- het verkrijgen van voldoende geschikte controle-informatie met betrekking tot de naleving van de bepalingen van die wet- en regelgeving waarvan algemeen wordt erkend dat ze directe gevolgen hebben voor de bepaling van materiële bedragen en toelichtingen in de jaarrekening; en
- het adequaat reageren op tijdens de controle geconstateerde (vermoede) fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving.

Programma	Bedrag	
Rijlabels	Som van Uitgaven	Som van Inkomsten
22549	€ -	€ -
6	€ -9.000	€ -
9	€ 9.000	€ -
22580	€ -	€ -
4	€ 12.478	€ -
6	€ 220.012	€ -
9	€ -232.490	€ -
Eindtotaal	€ -	€ -